

**MINISTERUL EDUCAȚIEI, CULTURII ȘI CERCETĂRII
AL REPUBLICII MOLDOVA**

**Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău
Laboratorul Pedagogie Inovativă și Dezvoltare Personală**

**CONDIȚII PEDAGOGICE DE OPTIMIZARE A ÎNVĂȚĂRII
ÎN POST CRIZĂ PANDEMICĂ PRIN PRISMA
DEZVOLTĂRII GÂNDIRII ȘTIINȚIFICE**

**MATERIALELE CONFERINȚEI ȘTIINȚIFICE
INTERNAȚIONALE**

Chișinău, 2021

DOI: 10.46728/c.18-06-2021

UNIVERSITATEA PEDAGOGICĂ DE STAT „ION CREANGĂ” DIN CHIȘINĂU

Culegerea de articole conține materialele conferinței științifice internaționale „*Condiții pedagogice de optimizare a învățării în post criză pandemică prin prisma dezvoltării gândirii științifice*”, organizată de către Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău la 18 iunie 2021 în cadrul proiectului național de cercetare nr. 20/Cov19, finanțat de către Agenția Națională pentru Cercetare și Dezvoltare în cadrul Programului UE Orizont 2020 (CG-ENI/2017/ 386-980 CE).

Aprobată de Senatul Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, în ședința din 24. 06. 2021.

Coordonator: SANDULEAC Sergiu

Redactor: GOROBETŢ Evelina

Tehnoredactare: GOROBETŢ Evelina, ZUBENSCHI Mariana

Autorii poartă responsabilitatea pentru calitatea științifică a materialelor prezentate

DESCRIEREA CIP A CAMEREI NAȚIONALE A CĂRȚII

"Condiții pedagogice de optimizare a învățării în post criză pandemică prin prisma dezvoltării gândirii științifice", conferință științifică internațională (2021 ; Chișinău). Condiții pedagogice de optimizare a învățării în post criză pandemică prin prisma dezvoltării gândirii științifice : Materialele conferinței științifice internaționale / coordonator: Sanduleac Sergiu ; comitetul științific: Barbăneagră Alexandra [et al.] ; comitetul organizatoric: Sanduleac Sergiu [et al.]. – Chișinău : S. n., 2021 (CEP UPS "Ion Creangă"). – 310 p. : fig., tab.

Antetit.: Min. Educației, Culturii și Cercet. al Rep. Moldova, Univ. Ped. de Stat "Ion Creangă" din Chișinău, Lab. Pedagogie Inovativă și Dezvoltare Personală. – Text parțial în lb. engl. – Rez.: lb. rom., engl. – Referințe bibliogr. la sfârșitul art. – 100 ex.

ISBN 978-9975-46-541-0.

37.0:004.9(082)

C 64

Centrul Editorial Poligrafic al Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău

COMITETUL ȘTIINȚIFIC

BARBĂNEAGRĂ Alexandra, dr., conferențiar universitar, rector al Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău (UPSC)

ARMAȘU-CANȚÎR Ludmila, dr., conferențiar universitar, prorector al Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău (UPSC)

SANDULEAC Sergiu, dr., conferențiar universitar, director de proiect, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău (UPSC)

CUZNEȚOV Larisa, dr. hab., profesor universitar, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău (UPSC)

GONȚA Victoria, dr., conferențiar universitar, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău (UPSC)

VERDEȘ Angela, dr., conferențiar universitar, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău (UPSC)

COROPCEANU Eduard, dr., profesor universitar, rector al Universității de Stat din Tiraspol din Moldova (UST)

PRUS Elena, dr. hab., profesor universitar, prorector pe proiecte, Universitatea Liberă Internațională din Moldova (ULIM)

BELÎI Adrian, doctor habilitat în științe medicale, profesor universitar, Șef al Departamentului de Anestezie și Terapie Intensivă al Institutului de Medicină Urgentă

TARABEIH Mahdi, dr. hab., prof. univ., Colegiului Academic Jaffa din Tel Aviv, Israel (JTACI)

NASTAS Dorin, dr., conferențiar universitar, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, România (UAIC)

NECULA Gina-Aurora, dr., conferențiar universitar, decan al Facultății Transfrontaliere, Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați (UGAL)

LAVRINENKO Vladimir, dr. hab., profesor universitar, Universitatea Național Pedagogică “Mihail Dragomanov” din Kiev, Ucraina (NPU)

ȘATIUC Tatiana, dr., conferențiar universitar, USG „F. Scorina”, Belarus (USG)

RAILEANU Olga, dr., conferențiar universitar, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău (UPSC)

COMITETUL ORGANIZATORIC

SANDULEAC Sergiu, dr., conferențiar universitar, director de proiect, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău (UPSC)

CUZNEȚOV Larisa, dr. hab., profesor universitar, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău (UPSC)

VERDEȘ Angela, dr., conferențiar universitar, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău (UPSC)

GOROBEȚ Evelina, drd, cercetător științific, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău (UPSC)

ZUBENSCHI Mariana, dr., cercetător științific, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău (UPSC)

RAILEANU Olga, dr., conferențiar universitar, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău (UPSC)

CUPRINS

SESIUNEA PLENARĂ

SANDULEAC Sergiu (Moldova)	9
Gândirea științifică – concept fundamental în profesionalizarea cadrelor didactice	
CUZNEȚOV Larisa (Moldova)	16
Educația pe parcursul vieții și autoperfecționarea - oportunități sociopsihopedagogice de eficientizare a dezvoltării gândirii științifice la cadrele didactice	

ATELIERUL nr. 1 Gândirea științifică a cadrului didactic în contextul Educației permanente: abordări teoretico-aplicative

GROZA Angela (Moldova)	23
Dezvoltarea gândirii științifice în procesul educațional	
CARABET Natalia (Moldova)	29
Autoeficiența cadrelor didactice din perspectiva dezvoltării gândirii științifice a elevilor	
PATRAȘCU Dumitru (Moldova)	36
Dezvoltarea gândirii științifice prin intermediul pedagogiei muzeale: perspective și strategii	
ZUBENSCHI Mariana (Moldova)	39
Impactul tehnologiilor inovatoare asupra stării de echilibru profesional	
CHETROȘU Anca Nicoleta (România)	45
Tipuri de activități didactice care duc la dezvoltarea gândirii științifice în cadrul orelor de limba și literatura română	
DUMITRAȘCU Doina Maria (România)	49
Gândirea spațială geografică, expresie a gândirii științifice – abilitate a competenței de investigare	
MIHAI Felicia (România)	54
Formarea noțiunilor științifice la elevii cu deficiență mintală	
OLOIERU Anastasia (Moldova)	61
Gândirea economică - derivată a gândirii științifice, premisă în luare unor decizii	

eficiente

IONESCU Mariana (România)	65
Gândirea științifică a cadrului didactic în contextual educației permanente	
CERNEI Andriana (Moldova)	68
Cunoașterea științifică – etapă incipientă pentru realizarea experimentelor în științe umanistice	
GAMBASHIDZE Nino (Georgia)	74
Transactional Distance Theory and Compulsory Switching to Remote Teaching due to pandemic in Georgia	
MUNTEANU Angela (Moldova)	85
Actualitatea și importanța educației muzeale prin colaborare a instituției de învățământ cu familia în contextul gândirii științifice	
PĂTRAȘCU Alexandra (România)	91
Motivația elevilor liceeni-factor în formarea competențelor specifice geografiei în contextul gândirii științifice	
STANCIU Adelin (România)	96
Dezvoltarea competențelor științifice și abilităților practice în lucrările de laborator la disciplina biologie	
CHESARU Nicoleta (România)	100
Antrenament practic în dezvoltarea gândirii științifice	
JUVERDEANU Gabriela, ERHAN Luminița (România)	104
Aplicarea gândirii științifice și a metodelor de eficientizare a lecțiilor de specialitate și instruire practică în predarea online în învățământul profesional	

ATELIERUL nr. 2
Valorificarea tehnologiilor informaționale în contextul dezvoltării gândirii științifice la cadrele didactice

ZUBENSCHI Ecaterina (Moldova)	114
Sisteme populare de e-learning sincrone, asincrone și hibride	
RAILEANU Olga (Moldova)	128
Condiții psihopedagogice de optimizare a învățării online	
GOROBEȚ Evelina (Moldova)	133
Condiții pedagogice de optimizare a procesului de predare-învățare a limbilor străine în mediul online	

IORDACHE (NEAGU) Marieta (România)	141
Impactul utilizării manualelor digitale în formarea gândirii științifice la disciplina Științe ale naturii	
STANCIU Florentina (România)	146
Formarea competenței de comunicare în limba franceză în învățarea online prin utilizarea eficientă a secvențelor video	
NICOLESCU Alexandra-Cristina (România)	151
Optimizarea performanțelor sportive prin tehnici de relaxare și vizualizare. Adaptare și limitare în practica online	
ONECI Andra, JOIȚA Maria-Magdalena (România)	157
Tehnologiile informaționale în interiorul și în afara sălii de clasă	
STANCIU Carmen (România)	164
Strategii didactice utilizate în postcriză pandemică ce stimulează gândirea laterală a elevilor	
CHERECHEȘ Eusebiu (România)	172
Școala defavorizată în contextual crizei pandemice	
COROI Marinela Diana (România)	177
Importanța alfabetizării digitale în învățământul primar	
CÎRSTEA Beatrice-Elena (România)	182
Școala în contextul crizei pandemice	
STAMIN Cristina Manuela (România)	185
Tehnologiile digitale în sprijinul elevilor, profesorilor și părinților	
ZUBENSCHI Ecaterina, ZUBENSCHI Mariana (Moldova)	188
Incursiuni în cunoașterea de navigare on-line	
GOROBEȚ Evelina (Moldova)	203
Adaptare contextual-pandemică a practicii pedagogice în mediul online. Orientări moderne în formarea profesională a cadrelor didactice	
IANCU Aurelia (România)	210
Integrarea softului educațional în activitatea preșcolară	

ATELIERUL nr. 3

Colaborarea instituție de învățământ – familie – comunitate în contextul crizei pandemice

CUZNEȚOV Larisa, CALARAȘ Carolina (Moldova)	218
Consilierea sistemică a familiei cu elevi de vârstă școlară mică în perioada crizei pandemice și post pandemice	
CALARAȘ Carolina (Moldova)	226
Consilierea psihopedagogică a familiei ca factor de eficientizare a comunicării și relaționării intergeneraționale	
ZGUREANU Rita (Moldova)	231
Colaborarea dintre școală și familie în contextul crizei pandemice	
HOIDRAG Traian (România)	235
Parteneriatul între instituție de învățământ, familie și comunitate pentru recuperarea adolescenților cu comportamente adictive	
SIMCENCO Irina (Moldova)	243
Colaborarea școală-familie în contextul pandemiei și dezvoltarea gândirii științifice la elevi	
LEUȚANU Gabriela (România)	249
Implicarea psihologiei ca știință în activitatea didactică prin scăderea anxietății la elevi și la cadrele didactice	
STANCIU Mirela (România)	255
Dezvoltarea afectivă a adolescentului, baza atitudinii pozitive, în situații de criză	
MEIROȘU Ionela (România)	259
Familia-factor favorizant în predarea online la preșcolari	
FILIPSKI Tatiana (Moldova)	262
Valorificarea educației muzeale a elevilor în cadrul colaborării școală-muzeu-familie-comunitate în contextul crizei pandemice	
FLOROAIA Mihai (România)	268
Rolul educației religioase în dezvoltarea competențelor specifice profilului de formare al absolventului de liceu	
HÎNCU Ionela (Moldova)	274
Competențele muzical-interpretative și rolul lor în formarea profesorului de educație muzicală	

HONGU Mădălina (România)	278
Impactul Covid -19 asupra școlarului mic și a familiei din mediul rural	
BEJENARI Ludmila (Moldova)	281
Interacțiunea Serviciu de asistență psihopedagogică - familie: strategii moderne de colaborare în perioada pandemică	
DAN Diana Valentina (România)	285
Rolul familiei în cadrul școlii online	
POPESCU Gabriela Adriana (România)	295
Triada educației în contextul pandemiei de Covid-19. Provocări și strategii	
DRAGOMIR Magdalena (România)	300
Securitatea emoțională – factor de reziliență al copilului în procesul educațional	
GUȚU Andrei (România)	304
Impactul pandemiei asupra educației	

SESIUNEA PLENARĂ

Gândirea științifică – concept fundamental în profesionalizarea cadrelor didactice

Scientific thinking – a fundamental concept in the professionalization of teachers

SANDULEAC Sergiu, doctor, confirentiar universitar
Universitatea Pedagogică de Stat “Ion Creangă” din Chișinău

SANDULEAC Sergiu, PhD, associate professor,
“Ion Creanga” State Pedagogical University of Chisinau

E-mail: sanduleac.sergiu@upsc.md

ORCID iD: 0000-0003-2040-4670

DOI: [10.46728/c.18-06-2021.p9-15](https://doi.org/10.46728/c.18-06-2021.p9-15)

CZU: 37.015.3:378

Rezumat: Gândirea științifică în calitate de concept fundamental în profesionalizarea cadrelor didactice reprezintă un element foarte important în problemele apărute în secolul XXI. În acest articol este prezentată modelarea teoretică a profesionalizării cadrului didactic ce posedă un nivel înalt al operabilității în gândire științifică. Sunt prezentate mai multe accepțiuni cu privire la gândirea științifică. La fel sunt prezentate perspectivele de abordare în dezvoltarea gândirii științifice la cadrele didactice în raport cu taxonomia revizuită a lui Bloom. Articolul finalizează cu strategiile naționale și internaționale ce ar putea fi întreprinse pentru a contribui la dezvoltarea gândirii științifice la cadrele didactice, în raport cu posibilele probleme ce ar putea fi soluționate prin aceste implicații educaționale ce ar contribui la stabilirea standardelor gândirii științifice ca etalon pentru dezvoltarea gândirii științifice la cadrele didactice preuniversitare.

Cuvinte cheie: gândire științifică, alfabetizare științifică, profesori, personalitate, profesionalizare

Abstract: Scientific thinking as a fundamental concept in the professionalization of teachers is a very important element in the problems that have arisen in the 21st century. This article presents the theoretical modeling of the professionalization of the teacher who has a high level of operability in scientific thinking. Several meanings regarding scientific thinking are presented. Likewise, the perspectives of approach in the development of scientific thinking in teachers in relation to Bloom's revised taxonomy are presented. The article concludes with international and national strategies that could be undertaken to contribute to the development of scientific thinking in teachers, in relation to possible problems that could be solved through these educational implications that would help set the standards of scientific thinking as a standard for thought development scientific studies for pre-university teachers.

Key words: scientific thinking, scientific literacy, teachers, personality, professionalization

Delimitări conceptuale

Gândirea științifică este privită de obicei ca abilitate de a formula o problemă în baza observațiilor, de a determina relații posibile sau probabile, semnificative între un set de fapte furnizate și de a determina ce observații ar putea fi considerate drept dovezi rezonabile pentru a confirma sau infirma ipotezele înaintate [1].

Pentru a înțelege ce este **gândirea științifică** și cum este legată de învățământul secundar și superior, am încercat să conceptualizăm elementele cheie caracteristice **gândirii științifice**.

Primul element ține de aspectul de **analiză critică** și se referă la principiile generale ale științei, practicile de cercetare și se concentrează pe activități științifice de bază. Analiza critică vizează capacitatea subiectului de a putea planifica activități cu caracter științific și a analiza critic orice altă activitate științifică organizată reieșind din principiile de cercetare [3].

Al doilea element se referă la **înțelegerea epistemică**, care face apel la dezvoltarea credințelor despre cunoașterea științifică și cunoaștere în general. Înțelegerea epistemică ajută subiectul să supună unui examen critic a principiilor, ipotezelor și rezultatelor disciplinelor științifice, în determinarea valorii logice și a deschiderii lor obiective [4, p. 290], aici este inclusă și metacunoașterea ca element definitoriu al înțelegerii epistemice ce este folosită de subiect pentru a formaliza procesele metacognitive de control a activității cognitive, de exemplu în timpul rezolvării de probleme sau al achiziției de noi cunoștințe [4, p. 493].

Al treilea aspect este legat **abilitățile de cercetare**, care se referă la înțelegerea metodologiei de cercetare și la înțelegerea naturii cunoștințelor științifice. Abilitățile de cercetare vizează capacitatea subiectului de a putea exercita activități cu caracter științific.

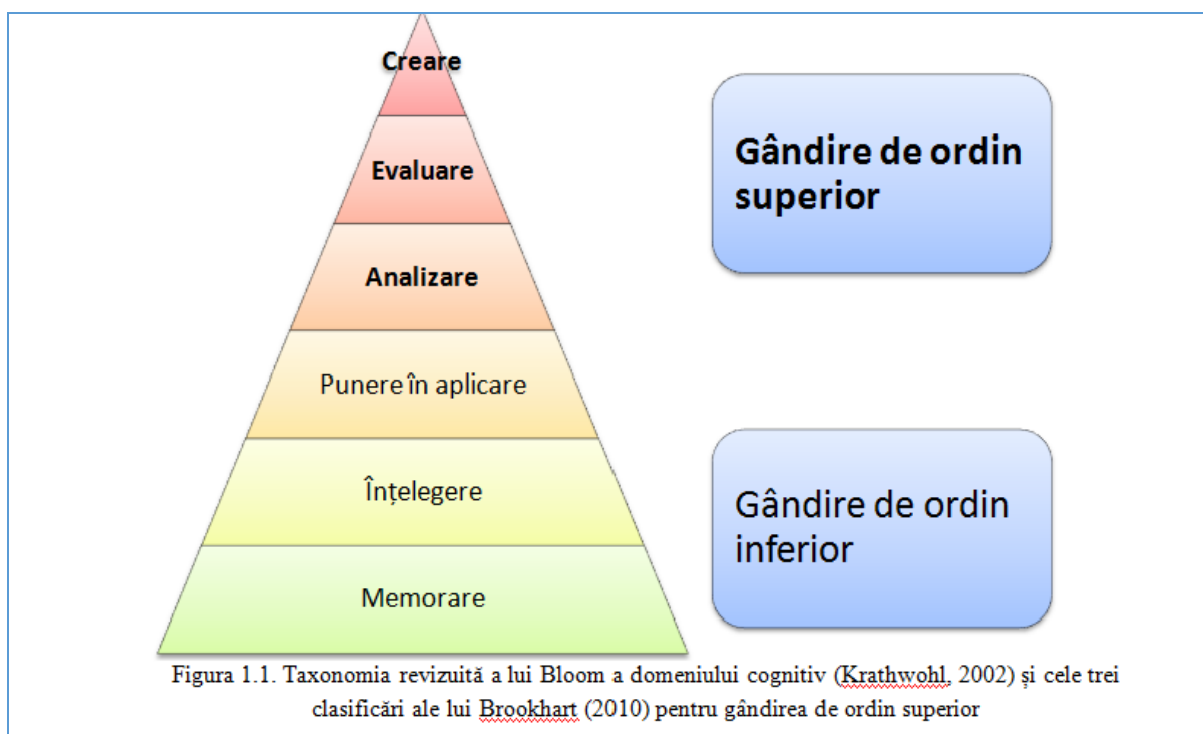
Al patrulea element o reprezintă **raționamentul bazat pe dovezi științifice**, care reprezintă o bază de construire a cunoștințelor științifice, ce sunt atât de importante în gândire ca un proces psihic [5]. Acest tip de raționament care mai este numit și raționament științific „reprezintă un proces cognitiv complex, bazat pe raționament inductiv, deductiv și mecanisme cauzale, care evoluează pe parcursul educației, odată cu procesele mentale utilizate atunci când formulăm ipoteze, estimăm probabilități, judecăm date științifice sau când suntem implicați în cercetări științifice. Filozofia științei delimitează un sistem de credințe comune pe care oamenii de știință le dețin despre natura fenomenelor. Acest sistem de credințe comune reprezintă fundamentul cercetării științifice și baza alfabetizării științifice” [6, p. 4].

Al cincilea aspect se referă la **înțelegerea contextuală**, capacitatea de a plasa cunoștințele într-un anumit context, și aici discutăm despre gândirea specifică disciplinei, inclusiv ideea de expertiză în legătură cu un context mai larg [apud, 1, p. 120]. În literatura de specialitate este reflectat de la genază până la aspectele practice modalitatea de înțelegere contextuală, care la etapa incipientă capătă o formă a conștiinței, ca atitudine, direcție de orientare a personalității [8, 7], ulterior sunt materializate în stil al gândirii profesionale. Gândirea profesională reprezintă un proces de valorificare a operațiilor de gândire ca mijloace de realizare a activității profesionale și este un element important al sferei operaționale din structura profesionalismului. Mobilitatea gândirii profesionale reprezintă totalitatea calităților intelectuale cum ar fi flexibilitatea, rapiditatea și independența gândirii orientate spre soluționarea optimă a problemelor profesionale într-o perioadă cât mai scurtă de timp [9]. Mai întâi de toate gândirea profesională ca și stil de gândire reprezintă un aspect contextual pe care se bazează persoana ce operează cu gândirea științifică. Astfel, înțelegerea contextuală este facilitată la maxim prin intermediul gândirii profesionale formate, iar până la acel moment de orientarea personalității așa cum este expus în lucrările psihologului rus A. N. Leontiev (Леонтьев А. Н.) [7].

Activitatea noastră este condiționată social și se construiește luând în calcul experiența socială. Elementul experienței sociale este și stilul gândirii, în opinia cercetătorului rus Seniko. Iu. V. (Сенько Ю. В). În general acesta se manifestă ca un **sistem de reguli** ce condiționează abordarea asupra activității și rezultatelor acesteia. Pentru a realiza cu succes activitatea de cunoaștere și activitatea practică este necesar de însușit normele stilului gândirii. Deoarece aceste norme erau elaborate în procesul practicii social-istorice.

Deseori în literatură întâlnim termenul de „**simțul realității**” diferențe dintre simțul realității perceput de către persoanele cu experiență de viață condiționată social istoric, în cazul nostru ne vom referi la experiența demonstrată științific. Stilul științific al gândirii reprezintă o cunoaștere metodologică și reflectă logica cercetării științifice. **Stilul de gândire științifică** se manifestă ca un sistem de principii metodologice, caracteristici și rezultate după care în epoca dată se conduc cercetătorii.

Stilul științific de gândire include, de asemenea, caracteristici precum: discontinuitate; continuitate; aproximare; randomizare (șansă); artificialitate [10].

Profesionalizarea cadrului didactic din perspectiva dezvoltării gândirii științifice trebuie privită din trei direcții de abordare. **Prima** se referă la gândirea științifică de ordin superior condiționată de aspecte cognitive, **alfabetizarea științifică și raționamentul științific** ca bază în formarea gândirii științifice a cadrelor didactice. **Cea de a doua** se referă la **competențele didactice** pe care le posedă profesorul. **A treia direcție** de abordare implică **trăsăturile de personalitate** ce permit cadrului didactic de a persevera în spațiul științific și educațional și a menține tendința permanentă spre autoactualizare. Aceste trei perspective constituie esența în profesionalizarea cadrului didactic sub aspectul gândirii științifice.

Vom prezenta în continuare **standardele gândirii științifice** ca etalon pentru dezvoltarea gândirii științifice la cadrele didactice preuniversitare.

În ultima perioadă gândirea științifică a fost caracterizată de termeni precum gândirea critică, creativă și inovație; în special în timpul discuțiilor referitoare la abilitățile secolului XXI, modurile de gândire și tipurile de cunoștințe descrise ca abilitățile STEM necesare conducerii economiilor și pregătirii forțelor de muncă viitoare [11].

Gândirea științifică reprezintă o nouă formă de cunoaștere de ordin superior, cunoaștere științifică bazată pe cunoștințe științifice funcționale profunde, nu pe evidențe empirice pe care se bazează gândirea critică ce în viziunea cercetătorului T. Cartaleanu se referă la cunoștințe personalizate, unde subiectul cunoașterii „examinează implicațiile unor idei, își compară punctele de vedere, își argumentează poziția și își definește atitudinea” [12] față de realitatea ce îl înconjoară [apud 13, p. 5]. **Gândirea științifică** ca formă de gândire de ordin superior cuprinde procesele cognitive mai complexe identificate în domeniul cognitiv al taxonomiei revizuite a lui Bloom, cum ar fi analiza, evaluarea și sinteza sau crearea de noi cunoștințe (Vezi figura 1.1).

În baza taxonomiei revizuite a lui Bloom, S. Brookhart a elaborat trei **clasificări pentru gândirea de ordin superior**:

1. Transfer de abilități - pentru a reține, pentru a înțelege și pentru a utiliza ceea ce a fost învățat.
2. Gândire critică - a utiliza ceea ce știi pentru a lua o decizie sau pentru a face o judecată.

3. Rezolvarea problemelor - atunci când subiectul nu știe automat cum să ajungă la o soluție și trebuie să se bazeze pe unul sau mai multe procese de gândire de ordin superior [15].

S. Brookhart a clasificat gândirea de ordin superior în trei categorii de procese; transfer, gândire critică și rezolvare de probleme. Autorul explică în continuare aceste categorii oferind exemple: Transferul ar însemna a vă aminti, a înțelege și a folosi ceea ce a fost învățat. Gândirea critică presupune utilizarea a ceea ce știi pentru a lua o decizie sau a emite o judecată. Rezolvarea problemelor este atunci când subiectul gândirii dorește să ajungă la un rezultat, dar nu știe automat cum să ajungă la o soluție și deci trebuie să folosească unul sau mai multe procese de gândire de ordin superior [15].

Așadar unul din standardele de atingere a nivelului optim al gândirii științifice o reprezintă capacitatea profesorului de analizare, evaluare și creare. Ele se reflectă în „standarde riguroase de excelență în gândire, comunicare efectivă, abilități de rezolvare a problemelor, capacitate de dezvoltare a cunoștințelor științifice, tendință spre autoactualizare” [16, p. 3].

Potrivit autorilor R. Paul și L. Elder există anumite însușiri distinctive ale persoanei ce posedă gândire științifică la nivel înalt, oferind totodată 6 nivele de clasificare în dezvoltarea gândirii științifice.

Dacă am reprezenta schematic nivelele am putea teoretic identifica în ascensiune cognitivă anumite similitudini dintre clasificarea realizată de R. Paul și L. Elder și Taxonomia revăzută a lui Bloom, ce ar putea să o posede cadrul didactic în contextul dezvoltării gândirii științifice. (Vezi figura 1.2).

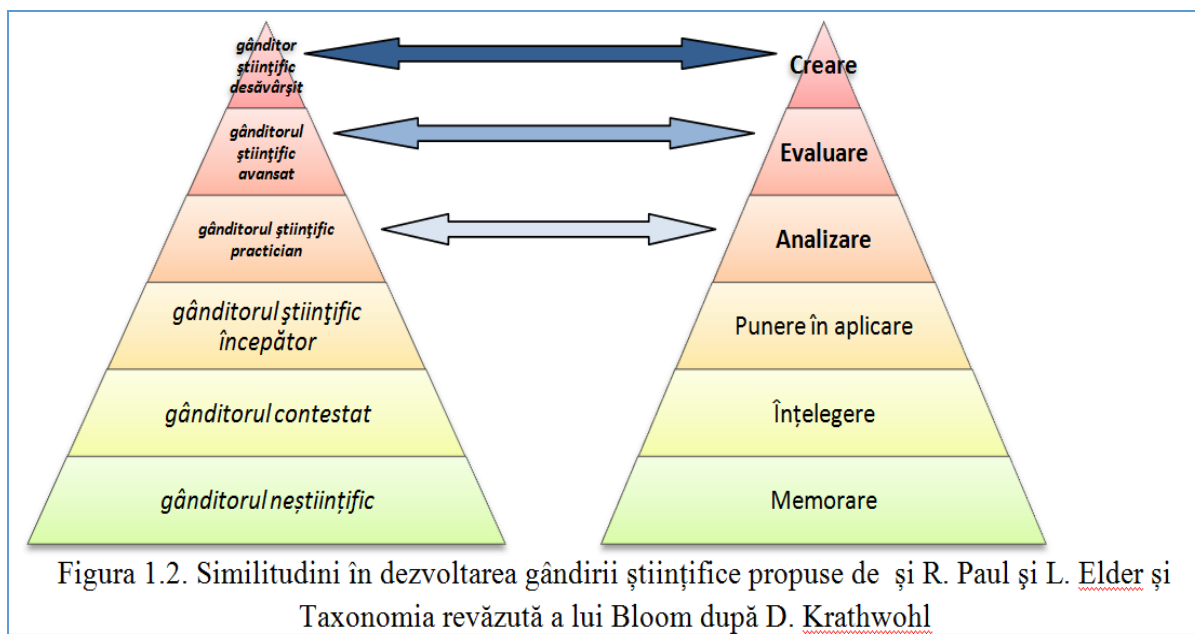
Concluzia sub aspect teoretic pe care o putem emite în cazul dat este că viitorul cadru didactic aflat în proces de formare profesională inițială trebuie să se clasifice în ultimă instanță ca fiind *gânditorul științific practician*, adică persoana care recunoaște nevoia de practică regulată pentru ași dezvolta gândirea științifică și este dispus să performeze în această direcție pentru a fi un cadru didactic eficient [16, p. 25].

Totodată precum a fost expus anterior cadrul de formare a cadrelor didactice din perspectiva educației științifice presupune *alfabetizarea științifică și raționamentul științific ca bază în formarea gândirii științifice*.

Există un consens internațional potrivit căruia alfabetizarea științifică reprezintă un obiectiv esențial al educației științifice [17, 18, 19], deoarece a influențat reformele educaționale, curricula, programele de învățământ și practicile pedagogice ale profesorilor [20]. Cu toate acestea, nu există consens real în definirea alfabetizării științifice [19].

G. De Boer și D. Roberts menționează că conceptul *de alfabetizare științifică* a evoluat de la sfârșitul anilor 1950 și continuă să evolueze odată cu avansarea științei, tehnologiei [17] și a evenimentelor mondiale semnificative, acest lucru vine să confirme odată în plus necesitatea pregătirii metodologice a cadrelor didactice din perspectiva dezvoltării gândirii științifice.

În literatura de specialitate, termenul „alfabetizare științifică” este adesea utilizat cu conotații diferite; ca **finalitate a procesului educațional** [21, 22] sau un **proces continuu de dezvoltare** [apud 23], unde nivelul de alfabetizare științifică este dezvoltat treptat în timp. Deci, sunt conturate două direcții în procesul de formare a gândirii științifice, prima se bazează pe alfabetizarea științifică privită ca un proces ascendent, dinamic și continuu, iar ce dea doua direcție este analizată ca produs măsurabil ce presupune înțelegerea principalelor concepte și principii ale științei, conștientizarea relației dintre știință, matematică și tehnologie, înțelegând că știința, matematica și tehnologia sunt producția ființelor umane, recunoașterea limitelor în diverse domenii, având capacitatea de gândire științifică și folosind știința și modul de gândire științifică pentru obiective personale și societale [24, 25].

Alfabetizarea științifică poate fi privită în calitate de abilități de angajare, atitudini, valori și cunoștințe, care sunt asociate cu știința prin intermediul gândirii științifice, rezolvarea problemelor și procesele de luare a deciziilor și mediate de învățarea pe tot parcursul vieții.

Având în vedere cele descrise vom lua în considerație în profesionalizarea cadrului didactic alfabetizarea științifică, competențele didactice și trăsăturile de personalitate ce reprezintă elemente cheie pentru a atinge standarde înalte în dezvoltarea gândirii științifice.

Caracteristici distinctive și finalități ce trebuie să se regăsească în profesionalizarea cadrului didactic din perspectiva gândirii științifice: [16, p.3]

1. Capacitatea de a pune probleme și întrebări vitale științifice, formulate cu claritate și precizie;
2. Abilitatea de a opera cu datele și informații științifice relevante folosind idei abstracte pentru a le interpreta eficient;
3. A putea formula concluzii ce pot fi testate în corespundere cu criteriile și standardele relevante în domeniu;
4. A fi obiectiv, deschis în cadrul unui sistem ce operează cu noțiuni științifice, recunoscând și asumându-și responsabilități, implicații și consecințe practice;
5. A demonstra eficiență în comunicare în context științific, propunând soluții la probleme științifice complexe;
6. Abilitatea de a forma gândirea științifică la elevi.

BIBLIOGRAFIE

1. ПУШКАРЬ, А.И. ПОТРАШКОВА, Л.В. Основы научных исследований и организация научно-исследовательской деятельности. Учебное пособие. Харьков, ХНЭУ, 2009. 306 с.
In: https://www.hneu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/01/Aspirantura_Posibnyk_Metodologiya-ta-organizatsiya-naukovyh-doslidzhen.pdf (accesat 29.07.2021)
2. SANDULEAC, S. Gândirea științifică ca fundament teoretico-aplicativ în formarea continuă a pedagogilor în era digitală. In: *Probleme ale științelor socioumanistice și modernizării învățământului*. Seria 22, Vol.1, 8-9 octombrie 2020, Chișinău. Chișinău: Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, 2020, pp. 118-123. ISBN 978-9975-46-450-5.

3. 2019 Innovation Scoreboards: The innovation performance of the EU and its regions is increasing. In: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_19_2991 (accesat 28.04.2020)
4. DORON, R., PAROT, F. Dicționar de psihologie. București: Humanitas, 2007. 886 p. ISBN 978-973-50-1537-4
5. MURTONEN, M., SALMENTO, H. Broadening the Theory of Scientific Thinking for Higher Education. In *Redefining Scientific Thinking for Higher Education*. Palgrave Macmillan. 2019. pp. 3-29. In: <https://doi.org/10.1007/978-3-030-24215-2> ISBN 978-3-030-24215-2
6. BARZ, D. L. Raționamentul științific în diversele etape ale formării în profesiile de sănătate. UMF. 23 p. In: <http://www.umfcluj.ro/sustinute-ro/category/51-rezumate-2017?download=3341:barz-daniela-luminita> (accesat 28.07.2021)
7. ЛЕОНТЬЕВ, А. Н. Избранные психологические произведения: В 2-х т. Т. I. М.: Педагогика, 1983. 392 с., ил. (Труды д. чл. и чл.-кор. АПН СССР).
8. MASLOW, A. H. Motivație și personalitate. București: Trei (Motivation and Personality, ediția a III-a. New York: Addison-Wesley. Trad. rom. A. I. Răsuceanu, 2007. 310 p. ISBN 978-973-707-159-0
9. ТАРАБЕИИ, М. Profesionalismul și gândirea profesională în contextul activității profesionale In: *Intertext* . 2016, nr. 3-4(39-40), pp. 237-245. ISSN 1857-3711.
10. СЕНЬКО, Ю.В., ФРОЛОВСКАЯ, М.Н. Педагогика понимания. Дрофа. М.: 2007. 192 с. ISBN 978-5-358-00870-0
11. HACKLING, M. Preparing today's children for the workplace tomorrow: The critical role of STEM education. *International Journal of Innovations in Science and Mathematics Education*, 2015, 23(3), pp. 59-62 In: <https://openjournals.library.sydney.edu.au/index.php/CAL/article/view/10334> (accesat 28.07.2021) ISSN: 2200-4270
12. CARTALEANU, T., COSOVAN, O. Atelierul de lectură în demersul educațional. Strategii de dezvoltare a gândirii critice. Chișinău: CEPD, 2004. 68 p.
13. BOTGROS, I. Cunoașterea științifică versus dezvoltarea intelectuală a elevului. In: *Revistă de teorie și practică educațională a Centrului Educațional Pro Didactica* Nr. 2 (102), 2017. pp. 5-10. ISSN 1810-6455
14. KRATHWOHL, D. R. A revision of Bloom's taxonomy: An overview. *Theory into Practice*, 2002, 41(4), pp. 212-218. doi: 10.2307/1477405 Retrieved from <http://www.jstor.org/stable/1477405> (accesat 20.10.2020)
15. BROOKHART, S. How to assess higher-order thinking skills in your classroom. Alexandria, VA: (ASCD) Association for Supervision and Curriculum Development. 2010. In: <http://www.ascd.org/publications/books/109111.aspx> (accesat 20.10.2020)
16. PAUL, R., ELDER, L. A miniature guide for students and faculty to Scientific Thinking. Dillon Beach: Foundation for Critical Thinking, 2003. 48 p. In: <https://www.hasdk12.org/cms/lib3/PA01001366/Centricity/Domain/773/Scientific%20Thinking.pdf> (accesat 20.10.2020)
17. OECD. (2013). PISA 2015 draft science framework. OECD. Retrieved from www.oecd.org/pisa/pisaproducts/Draft%20PISA%202015%20Science%20 (accesat 20.10.2020)
18. OSBORNE, J. Science education for the twenty first century. *Eurasia Journal of Mathematics, Science & Technology education*, 2007. 3(3), pp. 173 -184.
19. ROBERTS, D. Scientific literacy: Science literacy. In Abell & Lederman (Eds.), *Handbook of research on science education*. Mahway, New Jersey: Lawrence Erlbaum. 2007. pp. 729-780
20. DE BOER, G. Scientific literacy: Another look at its historical and contemporary meanings and its relationship to science education. *Journal of Research in Science Teaching*, 37(6), 2000. pp.582 -601

21. SIAROVA, H., STERNADEL, D. & SZŐNYI, E. Research for CULT Committee – Science and Scientific Literacy as an Educational Challenge, European Parliament, Policy Department for Structural and Cohesion Policies, Brussels. 2019. In: <http://bit.ly/2TCc6Uy> ISBN 978-92-846-4675-3 | doi:10.2861/2088 | QA-02-19-202-EN-N
22. ANGHELUTA, S. Alfabetizarea științifică cu ajutorul învățării pe tot parcursul vieții. In: <https://epale.ec.europa.eu/ro/blog/alfabetizarea-stiintifica-cu-ajutorul-invatarii-pe-tot-parcursul-vietii-11/02/2020> (accesat 25.09.2020)
23. SHERRIFF, B. K. How exemplary teachers promote scientific reasoning and higher order thinking in primary science. 2019. In: <https://ro.ecu.edu.au/theses/2246> (accesat 25.09.2020)
24. AJAYI, V. Scientific Literacy. Benue State University, Makurdi. 2018. In: <https://doi.org/10.13140/RG.2.2.13345.92009> (accesat 25.09.2020)
25. BYBEE, R. Scientific Literacy. In: Gunstone R. (eds) Encyclopedia of Science Education. Springer, Dordrecht. 2015. In: https://doi.org/10.1007/978-94-007-2150-0_178 (accesat 25.09.2020)

Educația pe parcursul vieții și autoperfecționarea – oportunități sociopsihopedagogice de eficientizare a dezvoltării gândirii științifice la cadrele didactice

Lifelong learning and self-improvement – socio and psycho-pedagogical opportunities to streamline the development of scientific thinking in teachers

CUZNETOV Larisa, *dr. hab., prof. univ.*,
Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău

CUZNETOV Larisa, *dr. habil. professor*,
„Ion Creanga” State Pedagogical University of Chisinau
E-mail: cuznetov.larisa@upsc.md
ORCID iD: 0000-0002-7677-1763
DOI: [10.46728/c.18-06-2021.p16-22](https://doi.org/10.46728/c.18-06-2021.p16-22)
CZU: 37.015.3:37.091

Rezumat: *Articolul reprezintă un studiu teoretic, care elucidează autoperfecționarea cadrelor didactice și oportunitățile sociopsihopedagogice de eficientizare a dezvoltării gândirii științifice în contextul educației și instruirii pe parcursul vieții. Autoarea a analizat specificul componentelor gândirii științifice din perspectiva eficientizării dezvoltării lor, valorificând oportunitățile nominalizate, inclusiv explorând practic posibilitățile Teoriei enneatipurilor/ enneagramelor în procesul de educație și autoeducație.*

Concepte cheie: *gândire științifică, autoperfecționare, educație pe parcursul vieții, cadru didactic, enneatip, enneagramă, teorie, oportunități sociopsihopedagogice.*

Abstract: *The article represents a theoretical study, which elucidates the self-improvement of teachers and socio-psycho-pedagogical opportunities to streamline the development of scientific thinking in the context of education and training throughout life. The author analyzed the specifics of the components of scientific thinking from the perspective of streamlining their development, capitalizing on the nominated opportunities, including practically exploring the possibilities of the theory of enneatypes / enneagrams in the process of education and self-education.*

Key concepts: *scientific thinking, self-improvement, lifelong learning, teacher, enneatype, enneagram, theory, socio-psycho-pedagogical opportunities.*

În contextul provocărilor lumii contemporane, *educația permanentă/ educația pe parcursul vieții și educația pentru știință, pentru viitor*, în viziunea noastră, reprezintă cele mai importante perspective nu numai în științele pedagogice, psihologie, sociologie, profesionalizarea cadrelor didactice, ci și în cotidian. Perspectivele vizate presupun o formare continuă *prin și pentru valorile cunoașterii*. Analiza abordărilor mondiale și europene denotă faptul că educația ca fenomen și ca proces continuă să se schimbe, demonstrează umanism, o individualizare, personalizare și eficientizare a învățării, rămânând axată pe cele două obiective importante: **centrarea pe cel ce învață și a învăța să înveți**, evidențiind necesitatea stringentă a alfabetizării digitale, dar și a dezvoltării gândirii științifice. Evident că învățarea ca fenomen uman este strâns legată de cunoaștere, iar aceasta are importanță decisivă nu numai în formarea persoanei ca profesionist, dar și ca om, personalitate, care necesită o formare pertinentă în ceea ce privește *inteligenta, cogniția socială*, ca elemente constitutive ale gândirii științifice. La rândul său, **cogniția socială, presupune dezvoltarea gândirii științifice, a inteligenței morale și cognitive, autoperfecționarea orientată spre cunoașterea de sine și a celuilalt, spre dezvoltarea**

potențialului intelectual, spre managementul propriei persoane și imagini în comunitatea umană la general și comunitatea familială și profesională în special. Astfel, fenomenele nominalizate, creează condiții propice pentru o abordare inter- și multidisciplinară a educației pe parcursul vieții și orientează pedagogia/ științele educației spre reconsiderarea fundamentelor teoretice și aplicative ale instruirii, a procesului educațional de formare a personalității umane. În acest context, noile tendințe și rezultate științifice obținute în domeniul psihologiei, sociologiei, antropologiei și rezultatele cercetărilor în științele neurobiologice (științe care studiază structura, funcționarea, dezvoltarea genetica, biochimia, fiziologia și patologia creierului, sistemului nervos, inclusiv comportarea umană), apariția și dezvoltarea abordării științifice a gândirii laterale, ca componentă a gândirii științifice, influențează direct asupra sporirii calității investigațiilor și elaborării fundamentelor teoretico-aplicative, a strategiilor și tehnologiilor de eficientizare a dezvoltării gândirii științifice în toată complexitatea ei, la elevi, cadrele didactice și managerii din învățământ.

Evident că toate metamorfozele sociale,acompaniate de procesul globalizării și problematica lumii contemporane, pandemia, care continuă (nu știe nimeni cât va dura), angajează reconsiderarea și reconstrucția educației, a paradigmatelor, conținuturilor și tehnologiilor acesteia. Scopul esențial, la nivel macrostructural de politici ale educației și, la nivel microstructural de practici bune, vizează integrarea socială optimă a personalității pe tot parcursul și în fiecare moment al vieții. Din aceste considerente am decis să începem studiul nostru de la una din cele mai importante direcții de evoluție a activității de formare-dezvoltare a personalității, care apare către sfârșitul secolului trecut (anii 70) cu genericul **educație permanentă**, considerată, la nivel teoretic, drept *concept fundamental*, iar la nivel praxiologic - drept instrument funcțional ce pregătește omul pentru a realiza sarcinile și responsabilitățile impuse de existența umană. La nivel filosofic și ontologic, educația permanentă se impune și se manifestă ca fenomen uman, provocat de realitățile socioculturale, ca o *condiție importantă* și ca un principiu al eficienței și prosperității umane în plan existențial. Conceptul vizat este abordat în literatura de specialitate ca *principiu integrator*, care încorporează numeroase resurse și tipuri de învățare-formare; *ca strategie* ce presupune variate modalități și forme necesare pentru ca persoana să se dezvolte pe tot parcursul vieții și *ca tehnologie educațională*, care asigură valorificarea la maximum a întregului potențial personal, social, pedagogic și psihologic în contextul îmbinării optime a mijloacelor, strategiilor, metodelor de cunoaștere și învățare, în aspect profesional și existențial.

Dacă urmărim analiza educației permanente ca direcție și concept pedagogic fundamental, apoi identificăm și precizăm coordonatele sale stabile, poziționate interconex și complementar, prima, cea care este definită ca **dimensiune verticală**. Ea probează deschiderea temporală nelimitată a activității de formare-dezvoltare a personalității, desfășurată longitudinal pe toată durata vieții, în care se valorifică resursele psihopedagogice și sociale ale fiecărui *ciclu de viață* - copilăria, adolescența, tinerețea, maturitatea, bătrânețea și a doua, **dimensiunea orizontală**, care asigură deschiderea spațială nelimitată a activității de formare-dezvoltare a personalității umane, stimulând valorificarea simultană, intensivă și extensivă a acțiunilor și influențelor educaționale la nivel familial, preșcolar, școlar, educație nonformală, liceală, universitară, comunitate, mass-media etc [4, p. 208]. Întrucât, individul crește și se dezvoltă din punct de vedere psihofizic și social, bineînțeles că la acesta se dezvoltă toate procesele psihice cognitive, inclusiv gândirea științifică, care va evolua în funcție de calitatea și interacțiunea celor trei factori, definiți esențializat ca: factorul biologic/ ereditatea, mediul și educația. În această ordine de idei și, pornind de la faptul axării pe determinarea și elaborarea unor repere teoretico-aplicative ale procesului de dezvoltare a gândirii științifice la cadrele didactice, tratat deja de noi în publicațiile științifice anterioare, vom continua stabilirea și elaborarea acestora. Urmând axa noastră investigativă, vom realiza conceptualizarea (transpunerea unor teorii în concepte) autoperfecționării cadrului didactic în contextul eficientizării gândirii științifice și a valorificării acesteia în viața cotidiană și activitatea profesională pe tot parcursul vieții. În acest scop, abordăm impactul factorului nativ/ ereditar prin reactualizarea accepțiunilor esențiale a *Teoriei*

*biologice a enneatipurilor / Eneagramei [6; 9; 10], pe care le-am corelat cu pozițiile de bază ale Teoriei educației cognitive [3], a teoriilor constructiviste ale învățării [7], (teoria constructivismului cognitiv/ J. Piaget; teoria constructivismului social/ L. S. Vîgotski), ce au stat la baza fundamentării paradigmei cognitiv-constructiviste în pedagogie; dezvoltarea nivelurilor sistemului cognitiv uman și impactul teoriei autoeficienței și a mediilor socioeducative, adică a instituțiilor de învățământ, inclusiv a celor de profesionalizare, ceea ce ne orientează spre evidențierea importanței oportunităților și posibilităților autoperfecționării cadrelor didactice în vederea eficientizării dezvoltării gândirii științifice. În acest sens este necesar să menționăm faptul că autoperfecționarea cadrelor didactice ca proces de îmbunătățire-sporire a condiției umane și profesionale presupune cunoașterea și valorificarea potențialului său în toate aspectele vitale, psihologice, morale, sociale, metodologice și pedagogice etc. În ceea ce privește profesionalismul și eficiența cadrului didactic, exigențele sociale sunt extrem de înalte (atât din partea statului, comunității cât și a părinților). La baza procesului vizat se poziționează dezvoltarea sistemului cognitiv al individului, cu cele patru niveluri: I - al cunoștințelor; II - de procesare; III - algoritmic-reprezentational și IV - de implementare și dezvoltare a gândirii științifice prin completarea și perfecționarea fiecărui nivel. Mai mult ca atât, astăzi nu putem neglija dezvoltarea gândirii științifice cu privire la cotidian, în viața de zi cu zi [1], a gândirii laterale [2], a gândirii profesionale etc. În viziunea noastră, aspectul dat necesită o abordare sistemică, însă, dezideratele expuse pot fi analizate și ca elemente independente, **pentru a spori profunzimea cercetărilor și observațiilor asupra funcționării interconexiunilor: gândire - gândire științifică - gândire profesională - gândire de zi cu zi - gândire laterală - creativitate - eficiență - performanțe profesionale și existențiale.** În acest context apare o interogație rezonabilă, oare în ce măsură componentele nominalizate vor contribui la eficientizarea gândirii științifice a cadrului didactic?*

Evident că răspunsul nostru va fi unul pozitiv. **Gândirea de zi cu zi este centrată pe cunoașterea și explorarea particularităților gândirii despre sine, despre alții, despre sine în comparație cu alții, alegerea comportamentelor și acțiunilor în prezent, corelarea trecutului cu prezentul și viitorul, evitarea stării de suspensie cognitivă etc.** [1]; **gândirea laterală este provocatoare, ea asigură generarea multor abordări alternative în soluționarea problemelor, asigură schimbarea metodelor în atingerea scopului** [2], **pe când gândirea profesională, fiind axată pe științificitate, elaborarea ipotezelor în cadrul profesiei, valorificarea conceptualizărilor, căutarea soluțiilor potrivite în procesul de învățare-predare-evaluare, managementul educațional, de fapt le incumbă pe ambele,** desigur că, incluzând și pe celelalte elemente specifice gândirii științifice. Deci, fiecare persoană, indiferent de vârstă și profesie necesită dezvoltarea și exersarea gândirii științifice, cu atât mai mult, pedagogul, care, de facto, este modelatorul sufletelor umane. Așadar, numai forța inteligenței, culturii pedagogului și înțelegerea specificului, posibilităților, rezultatelor dezvoltării gândirii științifice, cunoașterea și explorarea componentelor acesteia, poate orienta cadrul didactic spre atingerea obiectivelor, conținutului și finalităților concrete ale procesului instructiv-educativ, care ar deveni un suport eficient și real pentru autoeducație, autoperfecționare și remodelarea continuă a formării sale inițiale, devenind unul din fundamentele teoretico-practice autentice a devenirii complet-umane în secolul XXI. Plecând de la aspectele tratate, vom propune unele strategii pentru autoperfecționarea cadrelor didactice în direcția vizată, dar nu înainte de a evidenția **oportunitățile socio-psihipedagogice ale eficientizării gândirii științifice la cadrele didactice.** În acest sens, **precizăm oportunitățile socio-psihipedagogice, delimitându-le în două condiții-trasee, unul liber, personal de parcurgere a autoperfecționării în aspectul vizat prin autoevaluarea, planificarea și desfășurarea acțiunilor de eficientizare a dezvoltării gândirii științifice** (studiere și lecturare a literaturii consacrate, accesarea și studierea materialelor de pe site-urile tematice și științifice, asistarea la activitățile colegilor și schimbul de experiență, participarea la seminare și conferințe științifice etc.) și **altul instituționalizat, întemeiat și administrat oficial, inițiat și desfășurat sistematic de instituțiile superioare de învățământ prin organizarea studiilor masterale, a cursurilor de formare continuă, a doctoratelor și**

postdoctoratelor etc. Experiența avansată demonstrează cunoscutul fapt, în esență, ambele condiții-trasee există și pot funcționa concomitent, eficient completându-se și dezvoltându-se reciproc, ceea ce observăm în realitatea pedagogică și nu numai. În realitatea personală, în cotidian, cadrul didactic, în funcția și rolurile sale sociale de soț/soție, familist, părinte și cetățean are nevoie de autoperfecționare, deschidere, eficiență pentru realizarea învățării permanente, adică, pe tot parcursul vieții.

Logica studiului nostru ne obligă să continuăm fundamentarea științifică a strategiilor, obiectivelor, conținuturilor și finalităților concrete ale procesului de autoperfecționare, eficientizare a dezvoltării gândirii științifice la cadrele didactice. Astfel, vom aborda o teorie, care a fost reconsiderată, reactualizată și experimentată cu succes de către cercetătorii americani, europeni și ruși în managementul resurselor umane și business - *Teoria enneatipurilor/ enneagramelor* [9; 10]. Aceasta are la bază *factorul biologic*, adică adepții acesteia, în afară de explorarea celor doi factori importanți, care contribuie la formarea personalității umane, mediul și educația, se mai conduc de particularitățile moștenite și specificul influenței sistemului endocrin asupra dezvoltării psihofizice și intelectuale ale omului. În această ordine de idei, ținem să remarcăm faptul că nu diminuăm, nici într-un caz, influența mediului și a educației, însă accentuăm momentul-cheie: doar cunoașterea și valorificarea sistemică și calitativă a potențialului nativ/ biologic al omului, prin intermediul educației, perfecționării eficiente și a mediului potrivit, bazându-ne pe specificul vârstei, ne poate asigura dezvoltarea eficientă a gândirii la general și a gândirii științifice în special. Întrucât ne interesează profesionalizarea cadrelor didactice prin autoperfecționare și eficientizarea dezvoltării gândirii științifice la sine și la elevi, vom folosi *Teoria enneatipurilor* ca un instrument practic, apelând la accepțiunile și observațiile consistente și concludente ale cercetătorilor: *Gurdjiev, P.D. Uspenskii, Cl. Naranjo, R. Kollin, J. G. Bennett, Zannos S., H. Palmer, P. Lisovskii etc.* În viziunea noastră, anume *Teoria enneatipurilor* oferă o tipologie maximal obiectivă și universală a dezvoltării personalității umane, având la bază un substrat experimental și observațional solid, care a trecut *proba timpului*, la fel, având anumite tangențe cu alte teorii și clasificări, ca de exemplu, cu *Teoria Inteligențelor Multiple/ H. Gardner, 1983*, cu *Teoria modelului stadial de dezvoltare morală* a lui L. Kohlberg/ continuare a concepției și teoriei lui J. Piaget etc [4, 5; 7].

Credibilitatea acestei teorii a fost testată, circa 11 ani și de noi, fiind valorificată în activitatea mea pedagogică, inclusiv în funcția și activitatea de psiholog școlar și consilier familial. În speranța ca teoria nominalizată, explorată atent și adecvat, vă poate ajuta în lichidarea unor dificultăți personale (sau a discipolilor dvs.), distorsiuni comportamentale și eficientizarea cunoașterii și dezvoltării potențialului dvs. psihofizic și intelectual, prezentăm foarte succint și esențializat *Teoria enneatipurilor*, care a fost fundamentată și elaborată în baza următoarelor principii:

- este construită nu numai pe legitățile dezvoltării psihicului, intelectului uman, ci și în conformitate cu observațiile științifice de durată, cu noile descoperiri și realizări în neuroștiințe și fiziologie despre structura și funcțiile creierului; în endocrinologie - despre funcțiile sistemului endocrin și impactul acestuia asupra dezvoltării și sănătății persoanei;

- teorie care are rădăcini străvechi, profund și sistemic studiate de tandemul științific G. Gurdjiev și *P.D. Uspenskii*, apoi dezvoltată și completată în baza ultimelor descoperiri interdisciplinare, realizate de un șir de savanți și practicieni, în frunte cu H. Palmer, Cl. Naranjo, S. Zannos etc.

- se deosebește printr-un algoritm exact de determinare a tipului personalității umane, care indică posibilitățile și strategiile auto/ dezvoltării ulterioare a individului;

- asigură persoanei cunoașterea particularităților psihofizice individuale și a condițiilor de dezvoltare și autoperfecționare în perspectivă;

- cunoașterea enneagramelor și a propriului enneatip permite persoanei să-și regleze activitatea sa de comunicare și interrelaționare cu semenii (în familie, școală, la serviciu etc.);

- asigură obținerea unei dezvoltări mai superioare în ceea ce privește conștiința, conduita și sănătatea, contribuind la armonizarea și formarea unității dintre corp, suflet și minte [6; 9].

Conform acestei teorii, oamenii se pot clasifica în 10 enneatipuri, care posedă un șir specific de trăsături, structurate într-un tablou general și sintetizat de noi în baza algoritmului de determinare a tipului personalității.

Algoritmul determinării enneatipului persoanei [6; 9; 10] conține cinci indicatori de bază: exteriorul/ constituția individului, comportamentul; trăsăturile individuale de caracter; specificul și tipul gândirii; dezvoltarea ulterioară, adică, posibilă în viitor. Întrucât ne interesează tipul gândirii și dezvoltării acesteia, am schimbat cu locul acest indicator în clasificarea propusă. Așadar, prezentăm cele zece enneatipuri [11], structurate și esențializate de noi într-un tablou generalizat de sinteză, după cum urmează:

Tipul I. Gândire creativă. Predomină Gl. Pancreasul. Constituția corporală astenică, asociată cu o linie dreaptă. **Caracter: pasiv-negativ.** Comportament: rezervat, sobru, autocritic, inovativ, idealist, limbaj laconic, dur în vorbire și acțiuni, înclinat spre izolare, iubește a oferi sfaturi, este categoric, are viziuni proprii referitoare la toate aspectele vieții și activității sale etc.; este un mare moralist, manifestă pragmatism, atitudine negativă, critică față de tot (deseori nejustificată); este sensibil la stres; educabilitate dificilă. **În educație și autoeducația/perfecționarea sa** de pus accent pe dezvoltarea pozitivismului, voinței, flexibilității și a capacității de control și dirijare a comunicării și relaționării, a conduitei, a emoțiilor, acțiunilor și faptelor sale.

Tipul II. Gândire variativă. Predomină Gl. Tiroidă. Constituția corporală asociată cu un *triunghi isoscel răsturnat* (partea de sus a corpului este voluminoasă, cea de jos - scundă). **Caracter: activ-negativ.** Comportament: activ, energetic, vioi, vesel, curios, original, comunicabil. Tip inovativ, original, capacități evidente manageriale, de lider; posedă intuiție și persuasiune, este ușor educabil; limbaj expresiv, vorbește repede și tare, este încrezut în sine, se consideră cel mai versat în toate. **În educație și autoeducația/perfecționarea sa** de pus accent pe pe cultivarea trăsăturilor moral-volitve și a pozitivismului, dezvoltarea controlului emoțiilor; de fortificat conduita onestă și corectitudinea în relaționare și de învățat a stima munca și părerea altor persoane.

Tipul III. Gândire imaginativă. Predomină Epifiza. Constituția corporală normostenică, dar asociată cu o clepsidră/ mijloc, talia îngustă. **Caracter: activ-pozitiv.** Comportament: activ, axat pe pozitivism, vivace, artistism, limbaj expresiv, grijă exagerată pentru exteriorul și imaginea sa; ușor educabil, percepe lumea în imagini; este orgolios, sensibilitate sporită, ușor influențabil, capabil de mimocrimie/ *prefacere*. **În educație și autoeducația/perfecționarea sa** de pus accent pe dezvoltarea responsabilității, onestității și a empatiei; de lucrat asupra fortificării sferei moral-volitve, a diminuării orgoliului.

Tipul IV. Gândire creativă. Predomină Gl. Paratiroide. Constituția corporală normostenică, se asociază cu un *triunghi isoscel* cu vârful în sus, dar este înclinat spre supraponderalitate; toracele, partea de sus a corpului este mai suplă, iar cea de jos - mai voluminoasă. **Caracter: pasiv-pozitiv.** Comportament: inert, empatic; inovativ, creativ; limbaj expresiv și plăcut, persoană înclinată spre glume, preferă în toate naturalețea; iubește călătoriile; axat pe plăceri/ hedonist; este capabil de compasiune; posedă educabilitate sporită, manifestă atitudine pozitivă față de tot; receptiv, deseori are o autoapreciere scăzută; poate fi invidios, depresiv etc. **În educație și autoeducația/perfecționarea sa** de pus accent pe lucrul cu sentimentul invidiei; profilaxia stărilor depresive; dezvoltarea autoaprecierii și stimularea poziției proactive în viață și activitate prin dezvoltarea voinței.

Tipul V. Gândire analitică. Predomină Gl. Suprarenale. Constituția corporală asociată cu un *pătrat*. **Caracter: activ-negativ.** Comportament: foarte activ, pragmatic, vivace, energetic, hotărât; vorbire și acțiuni ritmice, clare, înclinat spre a ordona/ dictat; iubește acțiunile riscante/ adrenalina, stilul militar în vestimentație; este prieten devotat, cinstit, deschis, autonom; are viziuni proprii pe care le impune foarte insistent celor din jur; manifestă frecvent o atitudine negativă față de viață; iubește munca, este foarte independent. **În educație și autoeducația/perfecționarea sa** de pus accent pe dezvoltarea pozitivismului, flexibilității și a capacității de a stima oamenii, de a lua în considerație și viziunile, opiniile altor persoane. Este necesar de a

dezvolta sensibilitatea față de frumos, de a forma atitudinea pozitivă față de viață, realitatea existențială.

Tipul VI. Gândire logică. Predomină Scoarța Glandelor Suprarenale. Constituția corporală normostenică, asociată cu un *dreptunghi suplu*. **Caracter: activ-negativ.** Comportament: rezervat, calculat, predomină rațiunea asupra emoțiilor, atent, responsabil, muncitor, înclinat spre depășirea tuturor obstacolelor/ nu cedează în fața greutăților, rezilient; respectă ierarhia și normele morale, limbaj clar și laconic; este perseverent, ager, curajos, loial, modest, axat pe o armonie interioară, *om-compromis*, dar poate manifesta uneori hâtrie. Femeile manifestă o comportare androgenă evidentă. **În educație și autoeducația/ perfecționarea sa** de pus accent pe dezvoltarea pozitivismului, respectării șanselor sociale egale; atitudinii respectuoase față de opiniile altora.

Tipul VII. Gândire panoramică/ sistemică. Predomina Gl, Hipotalamus. Constituție corporală hiperstenică, asociată cu un *cerc/ balon rotund*. **Caracter: pasiv-pozitiv.** Comportament: calm, optimist, vesel, vivace, posedă simțul umorului; limbaj dezvoltat dar lent; acțiuni chibzuite dar deseori prea inerte, abordate din perspectivă sistemică (cu toate acestea consideră că sisteme ideale nu există); este înclinat spre socium, se consideră *sufletul/ nucleul* unei colectivități; manifestă atitudine pozitivă față de tot, posedă capacitate de convingere, *lider-însuflețitor*; este prietenos, receptiv. Dacă este educat insuficient sau greșit poate deveni minciunos, orientat spre excocherii etc. **În educație și autoeducația/ perfecționarea sa** de pus accent pe dezvoltarea calităților moral-volitiv, pe formarea onestității, corectitudinii și a capacității de autocontrol.

Tipul VIII. Gândire strategică. Predomină Gl. Hipofiza. Constituție corporală asociată cu un *dreptunghi alungit*, ținută fizică corectă, indivizi înalți. **Caracter: activ-pozitiv.** Comportament activ și energic, vivace, spirit de inițiativă, responsabilitate, optimism, axare pe încurajarea altor persoane; axat pe planificare și atingerea scopurilor; este dominant, muncește mult/ workaholic, concentrare asupra activităților, hotărât; limbaj laconic și expresiv; perseverent, volitiv; interesant și original; cinstit, direct, punctual, coercitiv/ înclinare spre a pedepsi; este categoric, uneori dur, dar obiectiv; axat spre atingerea scopului cu orice mijloace, ușor se irită și manifestă mânie etc. **În educație și autoeducația/ perfecționarea sa** de pus accent pe dezvoltarea capacității de a controla și dirija propriile emoții; a se exersa în alegerea metodelor și a mijloacelor demne pentru atingerea scopurilor planificate; alternarea muncii cu odihna.

Tipul IX. Gândire abstractă. Predomină Glandele sexuale. Constituție corporală asociată cu un *oval*, înclinare spre corpolență. **Caracter: pasiv-negativ.** Comportament: lent, senzual, conformist, intuitiv, adaptabilitate bună; iubesc plăcerile/ hedonism, se pot camufla ușor, se iubesc, dificultăți de exprimare a emoțiilor, *reci*, distanțați, conflictuoși, preferă aventurile amoroase, nu le place să iasă din *zona de confort*; faptele și acțiunile sunt deseori un rezultat al impunerii din partea altor persoane, este inert/ *lenea minții*; manifestă deseori indiferență, încăpăținare, dar se consideră ușor educabili. **În educație și autoeducația/ perfecționarea sa** de pus accent pe dezvoltarea activismului, voinței, agerimii și supleței gândirii, formarea empatiei și compasiunii, reglarea sferei emoționale, fortificarea trăsăturilor moral-volitiv, lichidarea negativismului și încăpăținării.

Tipul X. Gândire existențială. Predomină Gl. Timus. Constituție corporală asociată cu un *trapez*, care are fundamentul mai lat decât partea de sus, aceasta fiind mult mai îngustă. **Caracter: activ-negativ.** Comportament: energic, activ, orientare spre variate experimente; este pragmatic, excentric, original, non-conformist; sunt axați pe epataj, pe ceva absolut neobișnuit, preferă călătoriile, deseori vestimentația acestui tip are caracter extravagant, avangardist; sunt impusivi, creduli, naivi; cred în minuni; axare pe frumos, nu suportă persoanele neinteresante, plictisitoare; manifestă autenticitate și naturalețe. Pot fi timizi, anxioși, nehotărâți, dau dovadă de lipsă a calităților volitive; se tem de trădare, au viziune proprie referitoare la toate aspectele vieții etc. **În educație și autoeducația/ perfecționarea sa** de pus accent pe dezvoltarea sferei moral-

volitive, a modestiei, gustului estetic, formarea onestității, corectitudinii și perseverenței; de lucrat insistent asupra fobiilor sale și asupra lichidării anxietății.

Concluzii

În concluzie putem menționa un moment foarte important, cunoscând particularitățile biologice, tipul și specificul propriei gândiri, a posibilităților dezvoltării personalității sale, plus la aceasta, vom ține cont de organizarea și monitorizarea competență a mediului și a procesului de educare-formare și autoperfecționare, avem toate șansele să mizăm pe o dezvoltare optimă a gândirii științifice și cultivare armonioasă a discipolilor noștri.

BIBLIOGRAFIE

1. BONCU Ș., HOLMAN A. (coord. științ.). *Cum gândim în viața de zi cu zi*. Iași: Polirom, 2019. ISBN 978-973-46-7794-8
2. DE BONO E., *Gândirea laterală*. București: Curtea Veche Publishing, 2018. ISBN 978-606-44-0166-3.
3. JOIȚA E. *Educația cognitivă*. Iași: Polirom. 2002. ISBN 973-681-100-x.
4. CRISTEA S. *Fundamentele științelor educației. Teoria generală a educației*. Chișinău: Litera, 2003. ISBN 9975-74-560-1.
5. CUCOȘ C. *Pedagogie*. Ediția a II-a revăzută și adăugată. Iași: Polirom, 2006. ISBN 973-681-063-1.
6. CUZNEȚOV L. *Gândirea științifică în educație și instruire. Baze psihopedagogice de optimizare a învățării prin prisma dezvoltării gândirii științifice*. În: Revista UST Acta et Commentationes. Științe ale Educației. nr4 (22), 2020. ISSN: 1857-0623. DOI: 10.36120/2587-3636.v22i4.110-121.
7. PĂNIȘOARĂ G. *Psihologia învățării*. Iași: Polirom, 2019. ISBN 978-973-46-7700-9.
8. SANDULEAC S. *Formarea gândirii științifice la studenții din învățământul universitar*. Chișinău: Garomont Studio. ISBN 978-9975-136-61-7.
9. NARANJO C. *Enneatipologiceskie structurî licinosti: samoanaliz dlea işciuşcego . Krug mîslei Gurdjieva*. NPO MDEK, 1995. ISBN5872240813,978-5-87224-081-5.
10. ȘABȘAI G., Șabșai E. *Tipî tela - tipî mîșlenia*. Sanct-Peterburg: Vesi, 2017. ISBN 978-5-9573-3133-9.

ATELIERUL nr. 1

GÂNDIREA ȘTIINȚIFICĂ A CADRULUI DIDACTIC ÎN CONTEXTUL EDUCAȚIEI PERMANENTE: ABORDĂRI TEORETICO-APLICATIVE

Dezvoltarea gândirii științifice în procesul educațional

Development of scientific thinking in the educational process

GROZA Angela, doctor, conferențiar universitar,
Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău

GROZA Angela, PhD, conferențiar universitar,
„Ion Creangă” State Pedagogical University of Chișinău

E-mail: angelaverdes@yahoo.com

ORCID iD: 0000-0001-7110-5561

DOI: [10.46728/c.18-06-2021.p23-28](https://doi.org/10.46728/c.18-06-2021.p23-28)

CZU: 372.3:159.922.72

Rezumat: *Articolul abordează tema gândirii științifice la copiii de vârstă preșcolară, nevoia identificării unor obiective pentru programele de dezvoltare timpurie a gândirii și sugestii pentru promovarea programelor de învățare științifică în perioada copilăriei timpurii. Acest domeniu, de mare vastitate și complexitate al gândirii științifice începe cu studierea modului în care copiii identifică, observă, înregistrează, trag concluzii, emit judecăți fiind în mod firesc curioși și pasionați în mod natural de învățare. Studiile făcute în domeniu au reliefat disponibilitatea reală a copiilor de a-și însuși tehnici de abordare aproape științifice ale fenomenelor din natură, tendințele de a descoperi singuri procese de mare complexitate menite să elucideze „petele albe” din universul lor. În articol sunt evidențiate motivele care justifică intrarea în contact de timpuriu a copiilor cu științele din diverse domenii și considerentele pentru care copiii mici ar trebui expuși la contactul cu noțiunile științifice. Analiza studiilor efectuate în domeniul dezvoltării gândirii științifice la vârste mici ne-a permis să afirmăm că este cu adevărat nevoie de dezvoltarea unui curriculum pentru stimularea timpurie a gândirii științifice la copii.*

Cuvinte-cheie: *gândirea științifică, vârsta preșcolară, proces educațional*

Abstract: *The article addresses the topic of scientific thinking in preschool children, the need to identify objectives for early thought development programs and suggestions for promoting scientific learning programs in early childhood. This complex field of scientific thinking begins with the study of how children identify, observe, record, draw conclusions, make judgments being naturally curious and naturally passionate about learning. Studies in the field have highlighted the real availability of children to learn almost scientific techniques of natural phenomena, the tendency to discover single processes of great complexity to elucidate the "white spots" in their universe. The article highlights the reasons why children come into early contact with science in various domains and the reasons why young children should be exposed to science. The analysis of studies conducted in the area of development of scientific thinking at an early age allowed us to say that there is a real need to develop a curriculum for early stimulation of scientific thinking in children.*

Keywords: *Scientific thinking, preschool age, educational process*

Introducere

Înțelegerea lumii în general, începând cu ceea ce ne înconjoară ține de formarea și dezvoltarea gândirii științifice. Abilitățile de gândire științifică includ observarea, adresarea

întrebărilor, efectuarea de predicții, testarea ideilor, documentarea datelor și comunicarea gândurilor. Unii oameni cred că știința este o învățare a faptelor despre lumea din jurul nostru. În viziunea altora gândirea științifică este un mod de cunoaștere și calea spre „a avea idei minunate” (Duckworth, 1987). În cartea, „The Art of Scientific Investigation”, W. I. B. Beveridge a scris: „Cel mai important instrument în cercetare trebuie să fie întotdeauna mintea omului” [2]. Domeniul acesta extrem de vast al gândirii științifice începe cu abordarea modului în care copiii observă, înregistrează, descriu, întreabă, trag concluzii întrucât aceștia sunt curioși și pasionați în mod natural de învățare așa cum observa în 1993 psihologul italian Raffini [18].

Ce este gândirea științifică?

Definirea conceptului de gândire științifică este legată de procesele de gândire care sunt utilizate în știință, inclusiv procesele cognitive implicate în emiterea teoriei, generarea și proiectarea experimentelor, testarea ipotezelor, interpretarea datelor și descoperirea științifică (Dunbar, 1997) [4].

Gândirea științifică este definită de Kuhn (2010) ca o activitate umană ce indivizii o dobândesc și o fac, este ceva nou creat, nu o caracteristică pe care o au deja [apud 10]. Ea ține de gândirea rațională și de abilități de rezolvare a problemelor. Are drept scop căutarea și identificarea cunoștințelor necesare, așezarea lor în sisteme care permit emiterea unor judecăți științifice de valoare.

Există două tipuri de gândire pe care le numim „științifice”. Primul și cel mai evident tip se referă la conținutul științei. Oamenii sunt implicați în gândirea științifică atunci când raționează despre astfel de entități și procese ca forță, masă, energie, echilibru, magnetism, atomi, fotosinteză, radiații, geologie sau astrofizică. Al doilea tip de gândire științifică include ansamblul proceselor de raționament care pătrund în domeniul științei: inducție, deducție, experimentală proiectare, raționament cauzal, formarea conceptului, testarea ipotezelor și așa mai departe [5].

Gândirea științifică la copii

Se consideră că începutului cercetărilor psihologice asupra gândirii științifice i s-au pus bazele la întâlnirea lui Jean Piaget cu Albert Einstein în 1928. Einstein căuta să înțeleagă de unde își au originile și cum s-au dezvoltat conceptele fundamentale ale fizicii. „Einstein valoriza modul de gândire al copilului pentru că găsea aici intuiții profunde în domeniul fizicii și, de aceea, l-a și încurajat pe colegul său elvețian Jean Piaget să studieze concepția asupra lumii fizice la copil” [8].

Piaget a inițiat o direcție de cercetare care a inclus înțelegerea de către copii a conceptelor științifice și a abilităților lor de investigare. El a investigat la copii dezvoltarea proceselor de gândire despre timp, viteză, distanță, număr, mișcare, viețuitoare, oameni, spațiu, matematică, logică, moralitate, cauzalitate fizică și psihologică. Elementele noi identificate de Piaget subliniază considerarea copilăriei ca un teren experimental al epistemologiei, adică al mecanismelor generale ale cunoașterii – „cogniția”, așa cum e numită ea astăzi –, fie că e vorba de logică, de matematică sau de fizică. Apariția noțiunii de „epistemologie genetică”, definită în corelație cu ideea de geneză (ontogeneza) (J. Piaget, 1970) [17], duce la schimbări și noi abordări în perspectiva asupra copilului. Acesta devine un „mic savant” care gândește asupra realului, meștește, experimentează, (re)descoperind astfel legile universului (Olivier Houdé, 2007) [14]. Moștenirea orientării sale statornice spre studierea înțelegerii timpurii a cauzelor și a efectelor în lumea naturală de către copii nu pot fi ignorate. Influența lui Piaget a fost elocventă și rezumată de John Flavell (1996) și continuă să fie reiterate [20].

Copiii se angajează în activități și acțiuni științifice cu mult înainte de a intra într-o sală de clasă, chiar dacă aparent, începuturile empirice ale gândirii științifice ar avea loc într-un cadru formal fiind înțeleasă drept învățarea unor adevăruri științifice. Această abordare i-a determinat

pe unii educatori să sugereze că „majoritatea științei învățate ce are loc în cadrele formale nu este adevărata știință” [22, p.161].

În urma studiilor derulate au fost identificate șase motive care justifică intrarea în contact de timpuriu a copiilor cu științele din diverse domenii. Considerentele pentru care chiar și copiii mici ar trebui expuși la contactul cu noțiuni științifice ar fi următoarele:

- 1) Copiilor le place în mod natural să observe și să gândească la natură.
- 2) Expunerea micuților la știință dezvoltă atitudini pozitive față de știință.
- 3) Fenomene științifice la care sunt expuși copiii de timpuriu duc la o mai bună înțelegere a conceptelor științifice studiate ulterior într-un mod formal.
- 4) Copiii care utilizează un limbaj cu termeni științifici la o vârstă fragedă vor fi influențați în eventuala dezvoltare a conceptelor științifice.
- 5) Încă de la vârste mici copiii pot înțelege conceptele științifice și raționează științific.
- 6) Contactul cu știința este un mijloc eficient de dezvoltare a gândirii științifice [7].

În literatura de specialitate sunt studii care au identificat entuziasmul cu care atât copiii cât și oamenii de știință se apropie de universul lumii înconjurătoare încercând să-l înțeleagă. De aceea expresia „om de știință în pătuț ” nu pare deloc exagerată [16]. În acest context, cercetările asupra proceselor cognitive timpurii relevă faptul că procesualitatea gândirii urmează o traiectorie de dezvoltare care implică achiziția și coordonarea multor abilități. Aici apare un paradox foarte interesant: copiii foarte mici au competențe care susțin aspecte ale gândirii științifice [1], dar în același timp mulți copii părăsesc școala nereușind să-și structureze cunoștințe solide despre știință.

Formarea gândirii științifice în procesul educațional

Rolurile cele mai importante în dezvoltarea gândirii științifice a copiilor le au părinții și educatorii, care pot oferi oportunități de a experimenta, explora și participa la jocuri și practici științifice pentru a construi o bază solidă pentru implicarea viitoare în procesele de cercetare științifică. Gândirea științifică poate fi mijlocită și stimulată de procesul de învățare, fapt confirmat și de studiul lui S. Sanduleac (2017) [19].

Tabelul 1. Întrebări productive pentru a stimula gândirea științifică

Ațiunea	Scopul	Exemple de întrebări
<i>Focalizarea atenției</i>	Sublinierea detaliilor semnificative prin atragerea atenției	Ce faci? Cum te simți?
<i>Măsurarea și numărarea</i>	Găsirea modurilor de a genera informații exacte	Câți? Cât costă? Cât de greu?
<i>Comparația</i>	Identificarea prin analiza și clasificarea elementelor comune și diferite	Cum se aseamănă? Cât de diferit?
<i>Ațiune</i>	Orientează spre explorarea proprietăților și evenimentelor; de asemenea încurajează predicțiile	Ce-ar fi dacă...? Crezi că ...?
<i>Raționament</i>	Încurajează reflecția asupra experiențelor și construcțiilor de idei noi	De ce crezi? Poți explica asta

Sursa: Martens, 1999, p. 26

Studiile în domeniul gândirii științifice au permis evidențierea a trei componente necesare pentru intervenții educaționale fundamentate care pot stimula gândirea științifică a copiilor: (a) evidențierea cunoștințelor care trebuie dobândite, (b) un complex de activități instructive conforme cu gândirea și învățarea umană, (c) evaluarea procesului [15]

Așa cum afirmam în 2012 Jirout și Klahrk, curiozitatea apare timpuriu și spontan la cei mici. Cu toate acestea, înainte ca această curiozitate înăscută să poată aborda în mod eficient problemele științifice este nevoie să fie modelată prin instrucțiuni și activități deliberate, cum ar fi explorarea, punerea întrebărilor, testarea ipotezelor, angajarea în studierea problemei și evaluarea probelor [12].

În continuare prezentăm într-un tabel cât se poate de explicit identificarea acțiunilor necesare pentru a ajunge la scopul urmărit - dezvoltarea gândirii științifice - prin întrebări direcționate.

Tabelul 2. Știința și copii: abordări comparative

Abordare tradițională	Noua abordare
Știința - abordarea procesuală a cunoașterii unor fenomene descoperite deja	Știința privită ca explorare activă în cadrul căreia pot apărea fenomene și procese noi
Profesorul privit ca autoritate	Profesorul este privit ca facilitator, îndrumător, coechipier cu experiență superioară
Domenii de studiu stabilite de profesor	Domenii de studiu stabilite în funcție de interesul copilului și capacităților acestuia
Instrucțiuni și investigații de grup mare	Investigații individuale și de grup mic
Evaluare bazată pe răspunsuri corecte	Evaluarea pe baza mai multor criterii
Conținut care nu este legat de experiențele copiilor	Conținut conectat la experiențele copiilor
Parametri antedeterminați în contextul domeniilor de studiu	Rezultate (parametri) determinați în urma și studiului deschis
Modalități antestabilite de colectare și înregistrare a datelor	Mai multe modalități de colectare și înregistrare a datelor
Știința privită ca o zonă separată a curriculumului	Știință integrată cu alte arii curriculare Încurajarea gândirii științifice

Studiile în domeniul gândirii științifice au permis evidențierea a trei componente necesare pentru intervenții educaționale fundamentate care pot stimula gândirea științifică a copiilor: (a) evidențierea cunoștințelor care trebuie dobândite, (b) un complex de activități instructive conforme cu gândirea și învățarea umană, (c) evaluarea procesului [15].

Orientarea educației științifice pe profesor, ca figură centrală și autoritară a condus, în timp la formarea impresiei că doar el deține răspunsurile corecte la orice temă științifică, fiind singurul deținător al „adevărurilor științifice”, în măsură să dețină toate răspunsurile. O astfel de abordare strict legată de programul științific tradițional – în care instruirea bazată pe autoritate, dirijată de profesori ocupă locul central – nu este cea mai adecvată pentru copiii mici (Johnson, 1999). Concomitent, chiar dacă cele mai bune orientări din educația științifică sugerează o

abordare mai practică bazată pe anchetă totuși, imaginea profesorului ca autoritate persistă (Johnson, 1999) [apud 13]. Concluzionând, inducerea unei schimbări în această percepție, menite să faciliteze posibilitatea accesului copiilor mici la beneficiile ce duc la stimularea curriculumului științific care le sporesc curiozitatea și stimulează intelectul lor continuă dezvoltare, este benefică. Printr-un astfel de curriculum, copiii vor experimenta bucuria de a avea idei minunate - adică bucuria de a afla și a cunoaște lucruri noi.

În societatea umană dezvoltarea gândirii științifice la copii reprezintă un deziderat major, menit să stabilească unul din obiectivele principale ale curriculumului științei timpurii în acest domeniu. Astfel, apar două fenomene aparent conținând elemente comune - gândirea științifică și învățarea faptelor științifice - prima fiind cea care implică copiii în procesul de explorare și aflare a adevărului, printr-o succesiune de procese ce presupun orientarea acestora către derularea propriilor descoperiri, constatări, aprecieri, concluzii, etc. pe măsura traversării miniexperiențelor existențiale menite să dezvolte capacități de explorare activă, cu concluzii și formulări de gânduri din sfera empirică a științelor. Gândirea științifică se dezvoltă pe măsură ce copiii mici pun întrebări, efectuează investigații, colectează date și caută răspunsuri. Într-un proces real de încurajare a gândirii științifice, toți actorii din spectrul educațional (părinți, educatori, învățători, profesori) ar trebui să vadă copiii mici ca elemente active (versus destinatarii pasivi ai cunoștințelor) și să le ofere oportunități variate de explorare și experimentare, într-un proces dinamic în măsură să ofere mai târziu societății indivizi capabili de a găsi soluții la tot mai sofisticatele probleme științifice ale viitorului. O astfel de abordare va oferi copiilor posibilitatea de a da sens și de a dezvolta înțelegeri care nu sunt numai valabile, dar și valoroase pentru dezvoltarea lor intelectuală continuă. Identificarea, testarea și ulterior dezvoltarea indivizilor cu reale aptitudini și disponibilități pentru o gândire științifică este facilitată de existența cadrului educațional, care oferă posibilități mult mai vaste.

Curiozitatea este un aspect cognitiv general și motivational al gândirii științifice. Copiii sunt caracterizați de o curiozitate spontană atunci când interacționează cu mediul înconjurător [6]. O abordare largă a educației științifice preșcolare, în mare parte influențată de teoria lui Piaget, presupune că preșcolarii parcurg anumite etape în ceea ce privește gândirea științifică. Această perspectivă promovează ideea, conform căreia este necesar de a include mult conținut științific în curriculum pentru educația preșcolară [15]. T. Tu, 2006 a realizat un studiu care a inclus 20 de preșcolari din Vestul Mijlociu la care din totalitatea activităților de instruire 5% au fost concepute să promoveze învățarea științei [21]. O altă abordare presupune că programele preșcolare ar trebui să stimuleze curiozității științifice naturale a copiilor deoarece, „Știința reală începe cu curiozitatea în perioada copilăriei” (K. Conezio, L. French, 2002) [3]. Intervențiile la nivelul curriculumului ar stimula copiii să acceseze forme timpurii ale conceptelor complexe implicate în dezvoltarea raționamentului științific (R. Gelman, K. Brenneman, 2004) [9]. Întrucât definirea curiozității este greu de realizat, deoarece nu s-a ajuns la un consens cu privire la comensurarea ei, știința găsește cu greu un loc în programele preșcolare, care să încurajeze profesorii în acțiuni și activități menite să stimuleze, să extindă învățarea bazată pe curiozitatea copiilor [11].

Concluzii

Dezvoltarea gândirii științifice în procesul educațional la vârsta preșcolară presupune acțiuni menite să ducă la creșterea interesului copiilor despre lumea naturală, ajutându-i totodată să stăpânească tehnici empirice de descoperire, evaluare, revizuire și comunicare a acestor cunoștințe. Naturaletă cu care copiii își manifestă curiozitatea și dorința de cunoaștere a tot felul de procese naturale în complexitatea lor, ne face să avem încredere în capacitatea lor de a identifica, studia, de a înțelege natura și legile care o guvernează, chiar de la vârsta timpurie. Practic copiii repetă în timp scurt evoluția umană, prin descoperiri directe, fără a lua doar informații gata prelucrate și „ambalate” de la părinți și profesori. În structura lor copiii își doresc să nu fie doar beneficiari, ci creatori și descoperitori ai elementelor științifice, implicarea lor fiind totală în aceste procese, atât ca atenție, concentrare, cât și ca interes manifestat. Studiile

efectuate în domeniul dezvoltării gândirii științifice la vârste mici ne permit să afirmăm că este cu adevărat nevoie de dezvoltarea unui curriculum pentru stimularea timpurie a gândirii științifice la copii.

BIBLIOGRAFIE

1. BAILLARGEON, R. Curriculum Dir. In: Psychological Science, nr. 13, 2004 p.89
2. BEVERIDGE, W. I. B. The Art of Scientific Investigation, New York, 2004, 200 p.
3. CONEZIO, K., FRENCH, L. Young Children, nr. 57, 2002. p.12
4. DUNBAR, K. Scientific thinking and its development The MIT Encyclopedia of Cognitive Science, p. 730 - 733 Posted: 1999
5. DUNBAR, K., KAHR D. Scientific Thinking, In book: Oxford Handbook of Thinking and Reasoning, Edition: 1, Chapter: 35. Publisher: Oxford University Press January, 2012, pp.611-628
6. DUSCHL, R. A.; SCHWEINGRUBER, H. A.; SHOUSE, A. Taking Science to School: Learning and Teaching Science in Grades K-8. In: National Academies Press, Washington, DC, 2007.
7. ESHACH, H., FRIED, M. N. Should Science be Taught in Early Childhood. In: Journal of Science Education and Technology, Vol. 14, No. 3, September 2005. DOI: 10.1007/s10956-005-7198-9
8. GARDNER, H. Les formes de la creativite, Paris, Odile Jacob, 2001, p. 160.
9. GELMAN, R., BRENNEMAN, K. Early Child. In: Res. Q. nr. 19, 2004. P. 150
10. FEUER, M. J., TOWNE, L., SHAVELSON, R. J. Scientific culture and educational research. Educational Researcher, nr. 31, 2002. pp. 4-14
11. FRENCH, L. Early Childhood. In: Res. Q. nr.19, 2004. p.138
12. JIROUT, J., KLAHR, D. Children's scientific curiosity: in search of an operational definition of an elusive concept. Developmental Review, 32, 2012, pp. 125–160.
13. JIROUT, J., ZIMMERMAN, C. Development of science process skills in the early childhood years. In K. C. Trundle & M. Sackes (Eds.), In: Research in Early Childhood Science Education, 2015, pp. 143–165.
14. HOUDÉ, OI. Psihologia copilului, Editura Cartier, Chișinău, 2007, p. 9.
15. KLAHR, D., ZIMMERMAN, C., JIROUT, J. Educational Interventions to Advance Children's Scientific Thinking. In: Article in Science · August, 2011 DOI: 10.1126/science.1204528
16. MORROW, W. Minds, Brains, and How Children Learn. New York, 1999.
17. PIAGET, L. L'épistémologie génétique, Paris, PUF, 1970.
18. RAFFINI, J.P. Winners without losers: Structures and strategies for increasing student motivation to learn. Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall, 1993.
19. SANDULEAC, S. Formarea gândirii științifice la studenți din învățământul universitar. Chișinău, 2017.
20. ZIMMERMAN, C., KLAHR, D. Development of Scientific Thinking. February 2018, pp. DOI: 10.1002/9781119170174.epcn407
21. TU, T. Early Child. In: Educational Journal, nr. 33, 2006. p. 245.
22. ZEECE, P.D. Things of nature and the nature of things: Natural science-based literature for young children. In: Early Childhood Education Journal, nr. 26 (3), 1999. pp.161-166

Autoeficiența cadrelor didactice din perspectiva dezvoltării gândirii științifice a elevilor

Teachers' self-efficiency from the perspective of scientific thinking development in students

CARABET Natalia, dr., conf. univ
Universitatea Pedagogică „Ion Creangă”, din Chișinău

CARABET Natalia, PhD, associate professor,
„Ion Creangă”, State University of Chisinau
E-mail: carabet.natalia@upsc.md
ORCID iD: 0000-0002-9096-0587
DOI: [10.46728/c.18-06-2021.p29-35](https://doi.org/10.46728/c.18-06-2021.p29-35)
CZU:371.13/14

Rezumat: *Articolul abordează problema autoeficienței cadrelor didactice, necesitatea grijii permanente pentru eficiența personală și profesională ale cadrelor didactice, prin prisma cercetărilor specialiștilor teoreticieni, dar și celor care au elaborat și aplicat strategii de sporire a eficienței personale cu reflecție asupra carierei.*

Cuvinte-cheie: *autoeficiență, carieră, gândire științifică*

Abstract: *The article addresses the issue of teachers' self-efficiency, their need for permanent care for their both personal and professional efficiency, through the research of theoretical specialists, but also of those who have developed and applied strategies to increase personal efficiency with reflection on career.*

Key-words: *self-efficiency, didactic career, scientific thinking*

Conceptul de autoeficiența a fost fundamentat științific de Albert Bandura [1, 2, 3, 4], și reprezintă o structură cu rol important în explicarea diversității oamenilor în ceea ce privește adaptarea. Cercetătorul analizează autoeficiența printr-o serie de probleme emoționale sau comportamentale, cum ar fi depresia, anxietatea, fobiile sau dependențele de substanțe, se leagă de un nivel scăzut al încrederii în eficiența proprie. În aceste cazuri, menționează cercetătorul, adaptarea psihologică este dificilă și chiar imposibilă, deoarece lipsesc convingerile persoanei cu privire la posibilitatea de a controla comportamentele proprii și factorii de mediu cu care interacționează.

În dicționarul *The Oxford Dictionary of Sports Science & Medicine* [13], autoeficiența este definită ca o formă specifică de încredere în sine. La general, autoeficiența se referă la convingerea unei persoane de a avea succes sau de a obține un anumit rezultat (așteptat).

Ce ține de termenii de referință, propunem să analizăm conceptele de eficiență și eficacitate.

Dicționarul Explicativ al limbii române menționează, că eficiența se referă la: a produce un efect (așteptat), pe când eficacitatea – este calitatea de a produce efectul (pozitiv) așteptat. În acest sens vom veni cu unele concretizări.

Cercetătorul Nicolescu, O., în lucrarea *Fundamentele managementului organizației*, definește eficacitatea ca *dimensionarea, structurarea și combinarea tuturor proceselor și relațiilor manageriale*, pe când eficiența este *aximizarea efectelor social-economice cuantificabile și necuantificabile ale organizației în vederea asigurării unei competitivități ridicate*. Noi observăm că cercetătorul, analizând eficiența și eficacitatea, se referă la efecte asupra rezultatelor concrete, efecte ce pot fi măsurate și apreciate, dar au în vedere rezultatele organizației în general.

Savantul Verboncu, I., în cartea Eficacitatea și eficiența sistemului metodologico-managerial: capitolul IV, identifică eficacitatea ca un proces de realizare a obiectivelor și sarcinilor ce revin managementului în condițiile temporale și calitative prestabilite. Ce ține de eficiență- autorul presupune existența unor efecte, în raport causal, cu eforturile depuse pentru obținerea lor (rezultatelor). Considerăm că orientarea autorului către procesul de management dar și relația: Management- eficiență este justificată prin completarea reciprocă a acestora, de fapt considerăm că managementul educațional în esență trebuie să orieze angajații la eficiență și performanță prin calitate.

Vasilescu, I., în cartea Managementul investițiilor menționează, că eficiența se calculează ca raport între mărimea efectelor și a eforturilor sau între mărimea eforturilor și a efectelor. Chiar dacă la prima vedere pare un „joc de cuvinte”, considerăm că raportul: efect-efort trebuie să fie măsurabil, deoarece doar rezultatele (efectul) poate mărturisi despre calitatea și eficiența efortului depus, prin rezultat putem aprecia (prin analiză) binevenirea efortului depus. Certan, S. (Management: modalități de eficientizare), stipulează că eficiența – presupune a face lucrurile bine (cum trebuie) și se referă la relația dintre inputuri și outputuri. Eficiența reprezintă astfel o măsură a cât bine sau cât de productiv au fost folosite resursele organizației, pe când eficacitatea este parte a eficienței. Nivelul eficienței este cu atât mai ridicat cu cât este mai mare efectul util pe unitate de efort cheltuit sau cu cât este mai mic efortul consumat raportat la o unitate de efect util. Observăm că cercetătorul pune accent pe resursele comune- ale organizației, accesul cadrelor didactice (echitabil) la resurse, calitatea folosiri resurselor. Apreciem că savantul accentuează unele principii (în baza valorilor) de utilizare a valorilor, principia care pun în valoare resursa umană, relațiile corecte, echitabile din colectiv- organizație.

Pe lângă cercetătorii menționați, și alți pedagogi au fost preocupați de problematica autoeficienței cadrelor didactice. Pedagogul *Șalva Amonaşvili*, preocupat de dimensiunea dezvoltării personale și autoeficienței cadrelor didactice, a propus textul *Jurământului Pedagogului* (analogic jurământului lui Hipocrate). În acest jurământ Amonaşvili a transferat accentele din profesie pe personalitatea cadrelor didactice dar și pe copil: *Jur să descopăr în fiecare elev bogăția sufletului său, să contribui la dezvoltarea copiilor prin încrederea și sprijinul lor. Jur să rămân optimist în orice situație educațională, cât de complicată nu ar fi. Jur să lupt pentru fiecare discipol, să fiu răbdător în așteptarea rezultatelor pe măsura efortului depus. Jur să contribui la dezvoltarea profesională prin implementarea în activitatea practică a rezultatelor investigațiilor teoretice și bunelor practice ale colegilor!*

În cazul persoanelor cu autoeficiență scăzută, accentul cade pe deficiențele personale, obstacolele întâlnite fiind mai greu de depășit, și rata de eșec fiind în creștere. Persoanele cu autoeficiența scăzută își revin mai greu, în cazul unui eșec prezintă un nivel ridicat de stres și rate ridicate de depresie.

Cercetătorul Igor Leadschii (scriitor, cercetător în domeniul geneticii, trainer, doctor în filozofie), studiind diverse aspecte ale autoeficienței personale (AEP) ale omului, menționa că AEP poate fi măsurată cu viteza de realizare (îndeplinire) de către persoană a sarcinilor și obligațiilor existențiale. Noi, pe de o parte, înțelegem și susținem această idee, cu privire la viteza de implicare și soluționare a problemelor, dar și responsabilităților cotidiene, dar, pe de altă parte, considerăm că calitatea soluțiilor, acțiunilor umane, caracterizează în măsură mai mare AEP. Igor Leadschii pornea de la ideea că viteza (de realizare) este direct proporțională cu EP, și nu era vorba numai de viața privată. Cercetătorul menționa acest lucru și cu referire la serviciu, carieră, recunoașterea competențelor profesionale de către colegi, creșterile salariale, locul în societate- toate acestea, fiind însumate, formează (în opinia cercetătorului) calitatea vieții asigurată de AEP.

Fiecare din noi alege direcțiile, domeniile în care dorește să se realizeze, să se afirme (despre aceste lucruri a scris Abraham Maslow), cineva pune accent pe familie (rolul de soț/soție, părinte), altcineva se orientează spre realizarea unei cariere de succes în profesie, apreciind mai mult poziția socială, succesul profesional. Pentru a treia categorie de persoane dezvoltarea personală, descoperirea sinelui, armonia cu mediul (natural, social), bucuria fiecărei clipe

(dimineața, răsăritul soarelui, întâlnirea cu persoana dragă,...) sunt mai valoroase decât aprecierile membrilor comunității, de aceea persoana consideră că descoperirea și dezvoltarea sinelui este AEP. Noi credem că alegerea și prioritățile personale influențează metodele selectate pentru dezvoltarea AEP și atingerea succesului. În aceste condiții, rămâne oare timpul (managementul timpului) un criteriu important în aprecierea AEP?

Încercând să identificăm criteriile, în baza cărora nu doar putem determina eficiența personală, dar și să o dezvoltăm, în cele ce urmează le vom analiza [4,5,7,8]:

Tabelul 1. Criteriile AEP, ce pot fi determinate ca:

1. Scop	13. Zona de confort
2. Planificare și managementul timpului	14. Instrumente și strategii
3. Activitate (activism, implicare, inițiativă)	15. Sport
4. Control	16. Dragoste
5. Dorință	17. Motivație
6. Vizualizare	18. Dispoziție
7. Convingerile	19. Atitudinea
8. Filozofie	20. Dezvoltare
9. Mediul	21. Frici (temeri)
10. Apărare (securitate, protecție)	22. Sinceritate (cinste)
11. Emoțiile	23. Simțul umorului.
12. Alimentația	

Un alt cercetător, Colotilișekova, care a identificat componentele autoeficienței cadrelor didactice, a menționat, ca elemente obligatorii, un șir de capacități, atitudini și cunoștințe, ce sporesc autoeficiența profesională:

Capacități:

- didactice
- academice
- perceptive
- de comunicare
- organizatorice
- autoritare
- pedagogice
- de repartizare a atenției.

Aptitudini

- de proiectare- planificare
- manageriale (managementul clasei/ grupului)
- gnosilogice
- fizice (starea de bine fizică).

Aparte specialiștii au subliniat **cunoștințele achiziționate**, utile, necesare cadrelor didactice-

- teoretice
- practice
- metodologice.

Ce ține de măsurarea nivelului de autoeficiență a cadrelor didactice, literatura descrie mai multe mecanisme, din care noi mai jos propunem scalele Likert și Madducs:

Tabelul 2. Metode de apreciere a EP ale cadrelor didactice în baza chestionarului

Metode de apreciere a EP ale cadrelor didactice în baza chestionarului	
Scala lui Rensis Likert Scale Likert	Diagnoza EP în baza metodei lui Madducș și Sheer

Cea mai reușită metodă de evidență a autoeficienței este Scala lui Likert, care, a propus aprecierea nivelului prin 10 puncte, fiind sigur că în diapazonul de 10 puncte fiecare cadru didactic va putea autoidentifica nivelul său obiectiv.

Între timp, Scala lui Likert a suportat modificări, azi se aplică 5 sau chiar 3 puncte de apreciere.

Modernizarea sistemului educațional este un proces complex, care, la etapa de față, pornește de la cadrele didactice, dar și este axat total pe personalitatea cadrelor didactice, deoarece accentele azi se pun pe necesitatea de a identifica rolul personalității cadrului didactic într-o societate a informației, într-un sistem educațional digitalizat și informatizat. Indirect, necesitatea de a moderniza sistemul educațional a identificat unele lacune (cu referire la competențele digitale ale cadrelor didactice, sistemele informaționale - ca parte a managementului educațional instituțional, din domeniul parteneriatelor comunitare și cu familia, de completare cu cadre (tinere, eficiente) a organizațiilor școlare, etc., desigur, lesne de îmbunătățit prin atitudinea responsabilă a managerilor și cadrelor didactice din sistemul educațional. Lacunele depistate impun noi modalități de selectare, recrutare, angajare a cadrelor didactice, în special tinere, revizuirea oportunităților de salarizare dar și motivare, inclusiv materială, cu accent pe motivația socială a cadrelor angajate în sistem. Totodată, se lucrează mult „pe interior”, - avem în vedere campaniile lansate care au ca scop promovarea profesiei de pedagog, consolidarea strategiilor de marketing educațional, de asigurare a calității și performanței cadrelor didactice și a elevilor, de promovare a imaginii pozitive a instituției de educație.

În această ordine de idei, problematica autoeficienței și profesionalizării cadrelor didactice în procesul formării continue, cu scopul dezvoltării eficienței personale a cadrelor didactice, se înscrie în mai multe procese conexe ce corespund obiectivelor descrise mai sus, or, fără cadre didactice eficiente, nu putem vorbi de calitatea procesului educațional, de rezultatele conectate la așteptările părinților și angajatorilor.

Considerăm că eforturile depuse cu referire la cadrele didactice, resursele investite sunt justificate. Cadrul didactic a fost și rămâne centrul și sufletul sistemului educațional, modelul, liderul de opinie, îndrumătorul, motivatorul celor implicați în sistem. Considerăm că trebuie să depunem eforturi comune pentru a identifica noi reprezentări cu privire la personalitatea cadrului didactic modern- un erudit, expert universal, flexibil din punct de vedere psihopedagogic, adaptabil, axat pe procesul de formare continuă, un manager adevărat al procesului și al clasei de elevi, deschis pentru schimbare, învățare, inovare dar și activ în sensul noilor relații și experiențe.

Diferite personalități, teoreticieni- pedagogi, pedagogi- clasici au pus mare preț și valoare pe profesiunea didactică [1, 5, 8, 15, 16, 17, 18].

Platon exprima ideea că dacă un cizmar este un specialist de proastă calitate, oamenii din comunitate vor purta încălțăminte de calitate proastă, dar dacă un educator nu va cunoaște responsabilitățile sale și, respectiv, nu va realiza (în lucrul cu copiii) ceea ce trebuie să facă, persistă riscul să crească generații întregi de oameni needucați (fără educație), neinstruiți, nepregătiți pentru viață [10].

Etica caracterului presupune ca persoana să aibă unele principii clare de acțiune, comportament, ca: potențial și încrederea în potențialul personal, cinstea și onestitate, educație, respectul de sine, etc. principiile sunt universale, adică nu sunt „legate de situații concrete”, persoana va respecta aceste principii în orice context social, familial și educațional.

În cartea 7 deprinderi ale persoanelor (foarte) eficiente, Stephen Covey [5, 6, 7] vorbește despre ... a ajunge la eficiență „pe dos,,. Acest lucru presupune ca să pornim din interior, oricine- cu puțin efort- poate deveni eficient, este important să ne formăm deprinderile corecte, care ne vor schimba din interior! Stephen Covey [5, 6, 7] menționează (și noi suntem de acord cu această idee) că caracterul este un aliaj al deprinderilor, deprinderile au rol important în viața omului.

Dacă ne străduim să formăm deprinderile „corecte,, atunci noi vom trece prin unele etape, pe care cercetătorul le consideră inevitabile:

1. Dependența - paradigmă cu care ne naștem, așteptând ca cineva să aibă grijă de noi,
2. Independența - paradigmă, în baza căreia noi singuri putem lua decizii vis-a-vis de viața noastră,
3. Interdependența - paradigma ce pune în valoare parteneriate- pentru că fără colaborare cu ...(experți, persoane cu experiență, cu cunoștințe,...) eu nu pot realiza unele scopuri.

Urmând teoria lansată de Stephen Covey [5, 6, 7], conform căreia deprinderile corecte ne duc spre eficiență, merită totuși să menționăm că primele 3 deprinderi vizează autocontrolul necesar în atingerea scopurilor personale, necesare în tranziția de la dependență spre independență. deci, primele deprinderi necesare, în opinia cercetătorului, sunt:

1. Inițiativa
2. Începe cu începutul
3. Cel mai important este pe primul loc!

Deprinderile 4-5-6 țin de interdependență și ele sunt-

4. Gândește-te la victorie (reușită)
5. La început- înțelege, apoi așteaptă să fii înțeles
6. Sinergie.

Și, la final, deprinderea numărul 7- deprinderea de a mă perfecționa continuu, adică de a dezvolta potențialul personal. Stephen Covey menționa că dezvoltarea potențialului personal este balansa dintre ceea ce fac la moment bine (competențele personale) și îmbunătățirea/ perfecționarea capacităților personale, dar trebuie să fim conștienți că eficiența este un proces ce asigură succes „de durată,, adică se are în vedere și potențialul „de viitor,, al persoanei, de ce va fi capabilă persoana mâine.

<i>INIȚIATIVA</i>	<i>ÎNCEPUTUL (PUNCTUL DE PLECARE)</i>	<i>CE ESTE IMPORTANT</i>
<i>PUTEREA GÂNDULUI- ne gândim la succes</i>	<i>ÎNȚELEG- VOI FI ÎNȚELES</i>	<i>SINERGIA</i>
DEZVOLTAREA PERSONALĂ CONTINUĂ		

Figura 1. Componentele procesului de dezvoltare personală continuă

În cele ce urmează vom descrie unele aspecte propuse de cercetător cu referire la deprinderile ce contribuie la dezvoltarea autoeficienței personale [5].

Deprinderea 1: Inițiativa

Deprinderea 2: Începutul

Deprinderea 3: Cel mai important este pe primul loc!

Deprinderea 4: Gândește-te la victorie (reușită)

Deprinderea 5: La început- înțelege, apoi așteaptă să fii înțeles

Deprinderea 6: Sinergia

Deprinderea 7: Încrederea.

Un alt cercetător, John Maxwell [8, 9], orator, autor de cărți cu privire la dezvoltarea personală, dezvoltarea calităților de lider, teme tangente cu eficiența personal, în 2014 a fost declarat expertul numărul 1 din lume în domeniul leadership-ului și managementului, este cunoscut prin caracterul practic al lucrărilor editate, care vin să promoveze și experiența

personală a autorului. Conform autorului (idei descrise în cartea Cele 15 legi supreme ale dezvoltării personale), există trei tipuri de oameni:

<i>oameni care știu ce ar DORI să facă</i>		
	<i>oameni care știu ce vor sa facă dar NU FAC</i>	
		<i>oameni care știu ce vor sa facă ȘI FAC</i>

Figura 2. Tipuri de personalități (opinia cercetătorului John Maxwell)

Pentru a asigura dezvoltarea personal și eficiența, este nevoie obiectiv să te identifici cu unul din cele 3 tipuri. După care este nevoie de un plan de acțiuni, pentru a deveni mai bun! Și, atenție- nu trebuie să te ocupi doar de muncă, pentru că ea nu garantează succesul! Este nevoie să ne concentrăm asupra obiectivelor (ierarhizate, eșalonate în timp) dar și asupra creșterii- dezvoltării pe termen lung! [8]

Pe de altă parte, autorul promovează ideea conform căreia dacă investești în tine- vei vedea mai multă valoare în tine! Adică urmează să ne descoperim- în plan personal dar și profesional. Un alt sfat demn, în opinia noastră, este de a ne trăi propriul parcurs fără a ne orienta la așteptările altora. Nu este recomandat să ne facem planuri pentru viață sau carieră în dependență de așteptările celorlalți. Multă atenție acorda John Maxwell aspectelor de motivație și dorință- menționând că motivația te face să mergi înainte, dar disciplina te face să te menții în creștere, la același nivel. O altă idee prețioasă ține de posibilitatea și arta de a ne prezenta în public. Autorul menționează: Doar să apari în fața oamenilor face 80% din succesul tău! Deci, trebuie să fim fermi, să avem încredere în forțele proprii, să fim activi!

Mulți cercetători din România au studiat comparative conceptele: eficiență și eficacitate, dar și strategiile de optimizare a eficienței personale și profesionale ale omului. În acest sens menționăm în continuare unele definiții elaborate de savanți în scopul promovării ideilor cu referire la dezvoltarea eficienței dar și atingerea rezultatelor maxime prin formula:

$$\text{Eficiență} + \text{Eficacitate} = \text{Excelență!}$$

Nicolescu O. definește eficacitatea ca: Dimensionarea, structurarea și combinarea tuturor proceselor și relațiilor manageriale, pe când eficiența fiind maximizarea efectelor social-economice cuantificabile și necuantificabile ale organizației în vederea asigurării unei competitivități ridicate [12]. Verboncu I. definește eficacitatea ca un proces de realizare a obiectivelor și exercitarea sarcinilor manageriale în condiții temporale și calitative prestabilite [16], dar și un proces ce constă în realizarea obiectivelor și sarcinilor ce revin managementului în condițiile temporale și calitative prestabilite. Eficiența presupune existența unor efecte, în raport cauzal cu eforturile depuse pentru obținerea lor [16]. Eficiența economico-socială este definită și caracterizată de I. Verboncu prin ansamblul efectelor economicosociale utile înregistrate la toate nivelurile societății, în raport cauzal cu eforturile depuse pentru obținerea lor. Vasilescu I. [16]. a menționat că eficacitatea este un efect (rezultat), în baza căruia se poate determina eficiența, pe când eficiența se calculează ca raportul între mărimea efectelor și a eforturilor sau între mărimea eforturilor și a efectelor. Certan S. [17] indica că eficacitatea este parte a eficienței. Nivelul eficienței este cu atât mai ridicat cu cât este mai mare efectul util pe unitate de efort cheltuit sau cu cât este mai mic efortul consumat raportat la o unitate de efect util, eficiența presupunând- a face lucrurile bine (cum trebuie) și se referă la relația dintre inputuri și outputuri. Eficiența reprezintă astfel o măsură a cât bine sau cât de productiv au fost folosite resursele organizației pentru atingerea obiectivelor.

Concluzii

Preocupările pedagogilor, dar și a psihologilor cu privire la autoeficiența personală și profesională a cadrelor didactice au fost și rămân o problemă de un interes aparte. Dezvoltarea personală, optimismul și încrederea în forțele sale, capacitatea de a învăța, eficientizarea comunicării, dar și marea atenție față de copil, empatia, tactul, autocontrolul, cultura emoțională, eficiența în formarea și dezvoltarea lui - acestea sunt elementele-cheie în aprecierea eficienței cadrelor didactice.

BIBLIOGRAFIE

1. BANDURA, A., A social cognitive theory of personality, L.A. Pervin, O.P. John, Handbook of Personality: Theory and Research, ed. a II-a, The Guilford Press, New York, 1999
2. BANDURA, A., Guide for constructing self-efficacy scales, În F. Pajares, T. Urdan, Self-efficacy Beliefs of Adolescents, Information Age Publishing, Greenwich CT, 2006
3. BANDURA, A., Self-efficacy. The exercise of control. W.H. Freeman and Company, New York. 1997
4. BANDURA, A., Perceived self-efficacy in cognitive development and functioning. Educational Psychologist, 28, 117–148, 1993
5. COVEY, S., 7 deprinderi ale persoanelor (foarte) eficiente,
6. COVEY, S., *Deprinderea numărul 8- de la eficiență la măreție*, 2004, ISBN 0-7432-8793-2
7. СТИБЕН Кови, А. Роджер Меррилл и Ребекка Р. Меррилл, *Первое, что нужно сделать: жить, любить, учиться, оставить наследие*. Нью-Йорк: Саймон и Шустер, 1994, ISBN 0-684-80203-1
8. MAXWELL, J., Cele 15 legi supreme ale dezvoltării personale, <https://florinosoga.ro/book/fara-limite-de-john-maxwell/>
9. MUSCĂ, V., *Introducere în filosofia lui Platon*, București, 2002. ISBN 973-683-854-4
10. NAIK P. și RAMAN K. (2003). ‘Understanding the Impact of Synergy in Multimedia Communications’, în: Journal of Marketing Research, Vol. 40, No. 4, pp. 375-388
11. NICOLESCU, O. Fundamentele managementului organizației. București: Ed. Universitară, 2008, p. 168
12. PELSMOCKER P., M. GEVENS, J. van der Bergh, (2004). Marketing Communication – a European perspective (second edition), Editura Pearson Education Limited
13. The Oxford Dictionary of Sports Science & Medicine
14. VASILESCU, I. et al. Managementul investițiilor. București: EfiConPress, 2009, 320 p.
15. VERBONCU, I. Eficacitatea și eficiența sistemului metodologico-managerial: capitolul IV. În: Nicolescu, Ovidiu. Sisteme, metode și tehnici manageriale ale organizației [on line]. București: ASE, pp. 87-97, Disponibil în PDF: <http://isop.mai.gov.ro/avizier/Manuale%20management/BibliografieNicolescu.pdf>
16. CERTAN, S. Management: modalități de eficientizare. Chișinău: CEP USM, 2007, 239 p.
17. SERDUNI, S. Management: note de curs. Chișinău: ASEM, 2010, 151 p.

Dezvoltarea gândirii științifice prin intermediul pedagogiei muzeale: perspective și strategii

The development of scientific thinking through museum pedagogy: perspectives and strategies

PATRAȘCU Dumitru, *dr. hab., prof. univ.*,
Universitatea Pedagogică de Stat “Ion Creangă” din Chișinău

PATRAȘCU Dumitru, *dr. hab., university professor.*,
Universitatea Pedagogică de Stat “Ion Creangă” din Chișinău

E-mail: prof.dumitru.patrascu@gmail.com

ORCID iD: 0000-0001-7153-7727

DOI: [10.46728/c.18-06-2021.p36-38](https://doi.org/10.46728/c.18-06-2021.p36-38)

CZU: 37.013.43:069.12

Rezumat: Acest articol reprezintă un studiu teoretic care elucidează importanța unor aspecte educaționale ce contribuie la dezvoltarea gândirii științifice prin intermediul pedagogiei muzeale. Sunt descrise viziuni ale cercetătorilor domeniului vizat, sunt oferite perspective și strategii de educație muzeală menite să faciliteze dezvoltarea gândirii științifice a educabilului prin intermediul resurselor instituțiilor muzeale.

Concepte-cheie: muzeu, educație muzeală, valori, patrimoniul muzeal, instituție de învățământ, gândire științifică, pedagogie muzeală.

Abstract: This article represents a theoretical study which emphasizes the importance of some educational concepts, which contributes to the developing of scientific thinking through museal pedagogy. There are described some ideas of researches within the field, underlining perspectives and strategies of museum education, meant to ease the developing of scientific thinking of educable via resources offered by museums.

Key words: museum, museum education, values, museum heritage, educational institution, scientific thinking, museum pedagogy.

Pedagogia muzeală contemporană tinde spre furnizarea unor soluții de educație muzeală a tinerei generații prin intermediul valorificării tezaurului național și universal, axate pe cultivarea morală, estetică, dezvoltarea gândirii științifice și modelarea proceselor cognitive. În viziunea cercetătorului rus M. Ю. Юхневич *pedagogia muzeală* devine recunoscută drept știință independentă între secolele al XIX-lea și al XX-lea, când muzeul obține statutul de instituție cultural-educativă. Totodată, M. Ю. Юхневич susține că *pedagogia muzeală* se află la intersecția mai multor științe precum: muzeologie, pedagogie, psihopedagogie etc, reliefate în procesul de educație muzeală [7, p. 3].

Dat fiind faptul, că *pedagogia muzeală* este abordată ca o știință teoretico-practică aplicată în muzeu ce reflectă interacțiunea între vizitator și tezaurul muzeal vom preciza unele componente ale procesului de educație muzeală a actorilor implicați, propuse de către cercetătoarea rusă M. Е. Кожевникова după cum urmează: informațional-cognitiv, motivațional-afectiv, de proiectare și reflexiv [5, p.165].

În acord cu cele relatate și în contextul problemei abordate ne vom opri la componenta informațional-cognitivă, care valorifică inițierea educabilului în procesul de studiere și cunoaștere științifică a resurselor muzeului, ceea ce, în primul rând, contribuie la dezvoltarea gândirii științifice a persoanei, mai cu seamă a tinerilor.

În viziunea noastră *dezvoltarea gândirii științifice prin intermediul pedagogiei muzeale* poate fi realizată aplicând *Modelul uceniciei prin cunoașterea științifică expertă*, care include următoarele etape:

1. Analiza, pregătirea și comunicarea conținutului de învățat prin explorarea conceptelor specifice, faptelor, procedurilor și strategiilor euristice; respectarea regulilor, dezvoltarea proceselor psihice cognitive, a modurilor de operare cu abilitățile și cunoștințele asimilate; educația estetică și implicarea afectiv-morală în realizarea situațiilor reale, a studiilor de caz etc.
2. Aplicarea metodelor ce au ca scop facilitarea înțelegerii informației muzeale:
  - modelarea prin observarea și analiza modului prin care profesorul-expert procedează, la ce deprinderi face apel, cum depășește dificultățile;
  - îndrumarea, ghidarea elevilor în rezolvarea sarcinii prin oferirea unor sugestii, suporturi, explicații, feedback pentru prevenirea abaterilor de la esența explorării și rezolvării problemelor în materialul muzeal;
  - construirea eșafodajului, care se referă la suporturile oferite elevilor sub formă de scheme, grafice, modele, reprezentări, hărți conceptuale și găsirea de soluții diversificate și personalizate;
  - articularea cunoașterii, care se referă la exprimarea cunoștințelor în mod propriu, formularea de întrebări, ipoteze și decizii;
  - reflecția personală ulterioară, prin care elevul își analizează critic propriile performanțe, compară modelele, procedurile prin raportare la criterii, anticipă consecințele;
  - explorarea, ce presupune înțelegerea și rezolvarea sarcinilor prin căutare proprie și independentă. Este importantă aici analiza critică a problemei, formularea de întrebări, ipoteze, comparații ale modurilor de rezolvare, diferențierea ipotezelor și strategiilor, eliminarea greșelilor.
3. Elaborarea secvențelor de instruire și organizarea activității de învățare astfel încât să solicite competențe variate și de complexitate crescândă până la asimilarea modelului expert de învățare. [3, p. 150-151].

Modelul de învățare expus, l-am adaptat la practica educațională a muzeului. Acesta folosit de colaboratorii muzeelor și cadrele didactice din instituțiile de învățământ ar facilita identificarea, valorificarea și elaborarea a numeroaselor strategii, instrumente, metode, tehnici și tehnologii de *educație muzeală*, menite să contribuie la dezvoltarea gândirii științifice. În acest context, redăm *elementele și componentele gândirii științifice*, care vor fi dezvoltate în cadrul educației muzeale. Așadar, *elementele de bază ale dezvoltării gândirii științifice* prin organizarea vizitelor la muzeu se rezumă la aprofundarea și completarea celor patru nivele ale sistemului cognitiv al persoanei (cunoștințe și competențe; procesarea cunoștințelor; aplicarea unor algoritmi speciali, implementarea cunoștințelor și competențelor). Bineînțeles că aici se are în vedere ansamblul de cunoștințe istorice, morale, esteice, artistico-plastice, arhitecturale, despre natură, cultura unor popoare, arheologice etc. Cât privește competențele, acestea vizează: analiza și sinteza, clasificarea, concretizarea exponatelor/ artefactelor; descrierea lor; determinarea valorii, importanței lor pentru dezvoltarea civilizației.

Componentele gândirii științifice în contextul educației muzeale vor fi dezvoltate cu succes dacă școala va organiza o colaborare eficientă și sistematică cu muzeele din comunitatea concretă sau cu cele din Lume, utilizând site-urile speciale și platformele informaționale accesibile unei anumite vârste. Așadar, vizitele la muzeu trebuie să fie planificate din timp, elevii să cunoască scopul și obiectivele acestora și să fie implicați activ în variate tipuri de activitate: observare și percepere a exponatelor; analize și comparații ale celor observate; conversații tematice cu colaboratorii muzeelor etc. Ulterior, elevii pot elabora lucrări cu caracter descriptiv-evaluativ, euristic: desene, picturi, compuneri, eseuri, povestiri, schițe, albumuri etc., ceea ce va contribui la dezvoltarea gândirii convergente, divergente, laterale, metaforice etc [1, 2; 5 etc.].

În continuare, propunem următoarele strategii de *educație muzeală* axate pe dezvoltarea gândirii științifice:

- strategia cercetării și cunoașterii patrimoniului muzeal;
- strategia îmbinării teoriei cu practica (aplicarea cunoștințelor și competențelor noi în diverse contexte sociale);
- strategia utilizării noilor tehnologii informaționale în contextul cunoașterii și promovării patrimoniului muzeal;
- strategia colaborării eficiente a instituțiilor de învățământ cu muzeele.

Concluzii

În concluzie, încheiem cu o idee valoroasă expusă de către psihologul rus Л. Д. Выготский, care susținea că *calea cea mai eficientă a construcției cognitive a persoanei se realizează în contexte interactive în cadrul cărora copilul și adultul se angajează într-o activitate comună* [Apud 6, p.74].

Prin urmare, activitățile interactive de *educație muzeală* realizate de instituțiile de învățământ în muzeu, prin implicarea adulților instruiți special (muzeologi, pedagogi, gizi etc.) ar stimula explorarea, cunoașterea, descoperirea și interpretarea adecvată a patrimoniului muzeal, dezvoltând considerabil gândirea științifică a tinerei generații.

Cercetătoarea А. К. Филякова, consideră că principalele condiții ce favorizează formarea/dezvoltarea gândirii științifice este implicarea activă a vizitatorului în comunicarea cu exponatul muzeal, care îi permit individului să cerceteze, să experimenteze și să demonstreze cauzele apariției și legitățile de manifestare a unor fenomene naturale [4, p.10], unele activități și îndeletniciri ale strămoșilor noștri. Cu certitudine că putem afirma că muzeul contemporan devine o instituție prioritară față de alte instituții comunitare în realizarea funcției instructiv-educative, menite să completeze reușit învățământul școlar formal. Resursele educaționale ale muzeului amplifică importanța pedagogiei muzeale la toate nivelurile, ceea ce facilitează dezvoltarea gândirii științifice a actorilor implicați în acest proces, mai cu seamă la tânăra generație.

BIBLIOGRAFIE

1. CUCOȘ C. *Educația estetică*. Iași: Editura Polirom, 2014. p.196.
2. FILIPSKI T. *Educația muzeală, colaborarea instituției de învățământ–muzeu-familie-comunitate*. Studiu monografic Chișinău, 2021.
3. SĂLĂVĂSTRU D. *Psihologia învățării:teorii și aplicații educaționale*. Iași: Polirom 2009. p.74, 228 p. ISBN 978-973-46-1525-4.
4. ФИЛЯКОВА А. К. *Технический музей в формировании научного мировоззрения*. Музееведение, консервация и реставрация историкокультурных объектов. Диссертация на соискание ученой степени кандидата культурологии. Научный руководитель: Мухин А. С. доктор философских наук, профессор. Санкт-Петербург 2016.
5. КОЖЕВНИКОВА М. Е. *Формирование профессиональной направленности студентов средствами музейной педагогики*. Ярославский педагогический вестник – 2010 – № 4 – Том II (Психолого-педагогические науки) http://vestnik.yspu.org/releases/2010_pp4/35.pdf
6. ТРОЯНСКАЯ С. Л. *Музейная педагогика и ее образовательные возможности в развитии общекультурной компетентности* Учебное пособие-Ижевск: Ассоциация Научная книга, 2007. <http://elibrary.udsu.ru/xmlui/bitstream/handle/123456789/9940/2012566.pdf?sequence=1> [acc](#) [esat](#)
7. ЮХНЕВИЧ М. Ю. *Я поведу тебя в музей: Учеб. пособие по музейной педагогике / М - во культуры Р.Ф. Рос.ин - т культурологии - Москва 2001. 223 с. ISBN 5-93719-014-9*

Impactul tehnologiilor inovatoare asupra stării de echilibru profesional în pandemia COVID-19

The Impact of Innovative Technologies on Professional Balance State in pandemic COVID-19

ZUBENSCHI Mariana, dr. în psihologie, cercetător științific, Universitatea Pedagogică de Stat “Ion Creangă” din Chișinău

ZUBENSCHI Mariana, PhD in Psychology, scientific researcher, “Ion Creanga” State Pedagogical University from Chisinau

E-mail: marianazubenschi@gmail.com

ORCID iD: 0000-0002-4890-2068

DOI: [10.46728/c.18-06-2021.p39-44](https://doi.org/10.46728/c.18-06-2021.p39-44)

CZU: 37.015.3

Rezumat: Tehnologiile inovatoare influențează semnificativ echilibrul profesional al angajatului, la nivelul modelului axelor sale: „Eu-Eu”, „I-Profession” și „I-Environment”. Aceste relații se bazează pe structura psihologică divergentă a stării de echilibru profesional, care reprezintă o reprezentare a structurii sociale, a modului de gândire și a modelului organizațional, în care angajații joacă un rol central. Acolo unde managerii, profesorii, medicii, asistenții medicali, lucrătorii, primarii și antreprenorii au un puternic sentiment al realității actuale. Ei pot percepe cum crește volumul de muncă și presiunea în timp, fără să simtă că finalitatea profesională este atinsă. Cercetarea echilibrului profesional și adaptarea aspectelor interne la particularitățile externe ale carierei vor înstrăina alternativele admiterii unui dezechilibru și vor asigura astfel o stare generală pozitivă, prin urmare tehnologiile inovatoare sunt percepute atât negativ, cât și pozitiv la locul de muncă. Aceste expresii sunt actuale nu numai pe axele modelului stării de echilibru profesional, ci și pe nivelul modelului circular al ancorelor de carieră, descris de Voss (conservare, deschidere la schimbare, aut transcendență și eficacitate). Astfel, impactul tehnologiilor inovatoare asupra stării de echilibru profesional nu mai este o enigmă, ci un fapt care poate influența bunăstarea angajatului la locul de muncă, îl stresează sau nu îl aduce în pragul epuizării emoționale. În acest articol venim cu argumente pro și contra impactului tehnologiilor inovatoare asupra psihicului uman.

Cuvinte cheie: Inovație, tehnologie, starea echilibrului profesional, bunăstare.

Abstract: Innovative technologies significantly influence the employee's professional balance, at the level of its axes model: "I-I", "I-Profession" and "I-Environment". This relations relays on the divergent psychological structure of professional balance state, which is a representation of the social structure, the way of thinking and the organizational model, where employees play a central role. Where managers, teachers, doctors, nurses, workers, mayors and entrepreneurs have a strong sense of current reality. They can perceive how the workload and time pressure increase, without feeling that the professional finality is achieved. The research of the professional balance and the adaptation of the internal aspects to the external peculiarities of the career will alienate the alternatives of admitting an imbalance and will thus ensure a positive general state, therefore the innovative technologies are perceived both negatively and positively at work. These expressions are current not only on the axes of the professional balance state model, but also on the level of the circular model of career anchors, described by Voss (conservation, openness to change, self-transcendence and effectiveness. Thus, the impact of innovative technologies on professional balance state is no longer an enigma but a fact that can influence the well-being of the employee at work, stressed him or brings out to the brink of

emotional burnout. In this article we come up with pros and cons of the impact of innovative technologies on the human psyche.

Keywords: *Innovation, technology, professional balance state, wellbeing.*

Aspecte ale echilibrului profesional

Bunăstarea fizică, mentală și financiară este o prioritară pe timp de criză. Generația digitală a devenit capabilă să realizeze mai multe sarcini în același timp, însă acest lucru vine alături de costuri în termeni de timp și performanță. Datele sunt mixte în ceea ce privește relația dintre timpul petrecut în fața televizorului, utilizarea telefoanelor mobile inteligente, a Facebook și performanța academică. Pe de o parte, există date care arată că acestea au un impact negativ asupra notelor școlare, însă în funcție de durata și natura lor, ele pot fi benefice. De exemplu, vizionarea unor programe tv cu conținut educațional la copiii de cinci ani poate prezice cititul cărților în adolescență [3].

Prezentând teoria și cercetarea cu privire la subiecte cheie care aparțin pandemiei globale, cercetările psihologiei în înțelegerea COVID-19 oferă evidențe care ne provoacă gândirea profesioniștilor, studenților, profesorilor universitari și cercetătorii să reflecte și să fie preocupați de consecințele psihologice ale COVID-19 la nivel individual, interrelațional, familial, organizațional și social.

Frey și Osborne argumentează că pe măsură ce tehnologia se îndreaptă spre viitor, lucrătorii cu abilități scăzute se vor realoca la sarcini care nu sunt susceptibile la computerizare - adică la sarcini care necesită inteligență creativă și socială. Cu toate acestea, pentru ca lucrătorii să câștige un salariu mai mare ei vor trebui să dobândească abilități creative și sociale [2, p. 273].

Impactul tehnologiilor inovative asupra stării de echilibru profesional nu mai este o enigmă, ci un fapt care poate influența bunăstarea angajatului la locul de muncă, îl stresează sau nu îl aduce în pragul epuizării emoționale.

Mass-media sugerează că progresul tehnologic va continua să aibă un efect dramatic asupra muncii, dar este dificil să se facă distincția între creșterea economică și efectele potențiale reale. Studiul efectuat de Parry și Batista examinează care sunt efectele impactului tehnologiilor emergente asupra muncii și rolul funcției în a ajuta angajații și organizațiile să navigheze în aceste schimbări. Dovezile sugerează că cele mai noi tehnologii, cum ar fi inteligența artificială și robotica, sunt folosite de organizații pentru a automatiza sarcini simple și repetitive, precum și pentru a lua decizii complexe rapid și mai precis prin intermediul algoritmilor predictivi. În plus, tehnologiile emergente sunt utilizate din ce în ce mai mult pentru a sprijini implementarea unor practici de lucru mai flexibile, cum ar fi munca virtuală și munca de concert. Cu toate acestea, acest lucru va prezenta o serie de provocări pentru psihologi și resurse umane, care vor trebui să ajute angajații să-și actualizeze abilitățile pentru a concura în lumea viitoare a muncii și pentru a găsi modalități de a aborda posibilele efecte negative ale conectivității sporite și ale aranjamentelor de lucru precare bunăstării angajaților [5]. Rezultatele acestui studiu sus sugerează că tehnologiile emergente, cum ar fi AI, robotica, VR și AR, tehnologiile digitale, portabile și blockchain au potențialul de a afecta munca și angajații în mod semnificativ. Gradul și viteza acestui impact depind într-o mare măsură de evoluțiile tehnologiilor în sine și de disponibilitatea organizațiilor de a le adopta. Aceasta indică, de asemenea, că funcția psihologului organizațional are un rol cheie în a ajuta angajații să navigheze în schimbările din lumea muncii, în special în ceea ce privește dezvoltarea abilităților, organizarea muncii și sănătatea mintală. În timp ce activitățile cheie implicate în MRU - pentru a sprijini managerii angajaților în desfășurarea activității lor zilnice - este puțin probabil să se schimbe, rolul psihologului organizațional poate deveni și mai important, atât pe măsura potențialelor beneficii, cât și riscurilor apariției se dezvoltă tehnologii pentru angajați. Funcția poate îndeplini cu succes

acest rol depinde de propria lor dezvoltare a abilităților și de propria înțelegere a tehnologiilor și a implicațiilor acestora.

Cum face însă față creierul nostru dezvoltării tehnologice atât de rapide? Răspunsul este simplu. Se adaptează. Datorită unei proprietăți unice numită plasticitate, creierul nostru se modifică în funcție experiențele sale cu mediul. Creierul nostru s-a adaptat de-a lungul istoriei cu scopul de a ne pregăti pentru a face față cerințelor cu care ne confruntăm. Dovada acestei adaptări o face inclusiv triplarea volumului creierului de la Homohabilis la Homosapiens. Pe lângă modificările în structură, au loc și modificări în funcțiile creierului. Astfel, de fiecare dată când realizăm o anumită sarcină, anumite conexiuni între neuroni sunt întărite, în timp ce altele se pierd [3].

Jesuthasan în 2017 sugerează că susținerea angajamentului digital la viitorul loc de muncă va deveni o parte cheie a rolului psihologului organizațional, pentru a dezvolta și sprijini angajații, a le asigura creșterea și bunăstarea, precum și sustenabilitatea organizației, pe fundalul acestui progres tehnologic [4, p.65].

Frey și Osborne oferă dovezi că salariile și nivelul de studii au o relație negativă puternică cu probabilitatea computerizării. Ei, observă că această constatare implică o discontinuitate între secolele XIX, XX și XXI, în impactul adâncirii capitalului asupra cererii relative de muncă calificată. În timp ce tehnologiile de fabricație a produselor din secolul al XIX-lea au înlocuit în mare măsură forța de muncă calificată prin simplificarea sarcinilor, revoluția computerizată din secolul al XX-lea a provocat locuri de muncă cu venituri medii. Modelul elucidat de Frey și Osborne prezice o trunchiere a tendinței actuale către polarizarea pieței muncii, computerizarea fiind limitată în principal la ocupații cu calificări scăzute și salarii mici [2, p. 263].

Este evident că pandemia COVID-19 a creat o situație de incertitudine pe care nu suntem în măsură să o rezolvăm. O mare parte din această incertitudine se concentrează asupra naturii virusului în sine și asupra problemelor de natură biologică și epidemiologică. Cum se răspândește? Care sunt efectele sale? Ce vaccin este mai eficient? Dar multe altele se referă la dimensiunile sociale și psihologice ale pandemiei. Într-adevăr, toate aceste întrebări aduc cu sine soluții de natură atât medicală cât și socială, iar dacă reflectăm asupra impactului social al virusului, e clar că după pandemie, societatea în ansamblu va fi profund schimbată. Aspectele psihologice ale percepția, amenințărilor la locul de muncă, managementul timpului, comunicarea științifică, stresul și gestionarea par să fie variabile moderatoare, confirmate de evoluția acestei pandemii.

Axele echilibrului profesional

Angajatul interacționează pe trei dimensiuni, în câmpul său profesional: personal (Eu), profesional (Profesie) și mediul general de muncă (Mediu). Aceste relații pot fi consolidate în axe generale complementare: „Eu-Eu”; „Eu-Profesie” și „Eu-Mediu”, care consolidează inputurile și outputurile în câmpul profesional. Astfel, echilibrul profesional este gestionat de trei axe ale sale: „Eu-Eu”; „Eu-Profesie” și „Eu-Mediu”. Echilibrul profesional nu întotdeauna reflectă o relație directă obiectivă (remunerare, recompense, premii etc.), însă aceasta contribuie pozitiv la consolidarea stării date. Starea de echilibru profesional asigură un climat organizațional eficient, care stimulează motivațiile și dorințele angajaților în obținerea succesului profesional.

Modelarea axelor echilibrului profesional a fost realizată conform designului algoritmului de generare a variabilei unitare pe dimensiunile axelor „Eu-Eu”, „Eu-Profesie” și „Eu-Mediu”. Generarea unei variabile unitare are ca obiectiv analiza fenomenul pluralist cauză-efect, adică o situație caracterizată printr-o multiplicitate de factori ce produc o stare cum este echilibrul profesional.

După Abrams (2020), mulți cercetătorii au lucrat împreună nu pentru a găsi un singur adevăr sau „științific” la răspunsul care este impactul tehnologiilor inovatoare asupra stării de echilibru profesional în pandemia COVID-19, ci pentru a efectua o meta-analiză și a evidenția aspecte în a identifica modul în care putem face lucrurile mai puțin greșite în asigurarea echilibrului profesional al angajaților [1].

Tabelul 1. Componentele axelor care contribuie la stabilirea echilibrului profesional

Axa „Eu-Eu”	Axa „Eu-Profesie”	Axa „Eu-Mediu”
a. Menirea de a servi, a fi dedicat unei cauze b. Autonomie și independență c. Provocare pură, sau chemare d. Creativitate antreprenorială e. Nevoia de realizare a succesului profesional f. Motivația de realizare a succesului profesional g. Vitalitate generală: sănătatea generală, sănătatea mentală și vitalitate h. Stres: stres comportamental, stres somatic și stres cognitiv	a. Competența funcțional-tehnică b. Stabilitate și securitate în muncă c. Orientarea carierei pe verticală d. Exigențe și cerințe profesionale: exigențe cantitative/ temporale, exigențe cognitive, exigențe emoționale, exigențe de ascundere a emoțiilor, exigențe senzorial-perceptive, exigențe ce rezultă din responsabilități e. Factori psihosociali ce țin de activitatea profesională: influența în activitate, posibilități de dezvoltare, gradul de libertate privind perioadele de repaus și odihna, importanța activității și implicare afectivă în activitate.	a. Competența generală de gestionare b. Integrarea stilului de viață c. Stabilitate, securitate geografică d. Orientare față de condiții e. Identitate organizațională f. Orientare față de o carieră orizontală g. Factori psihosociali ce țin de mediu și cultura organizațională: gradul de informare, sau predictibilitate, stil de conducere, sau calitatea de leadership, suport social, feedback în muncă, spirit de echipă, sau comunitate socioprofesională. h. Lipsa siguranței la locul de muncă, sau insecuritatea postului. i. Bunăstare profesională, sau satisfacție în muncă.

Să nu uităm că utilizarea excesivă a tehnologiilor inovative aplică efecte psihologice și cele ale sănătății fizice precum: izolarea, depresia și anxietatea, epuizarea emoțională, extenuarea, poziția incorectă a coloanei vertebrale, probleme de somn, activitate fizică redusă. Se cunoaște că copiii care utilizează excesiv tehnologia pot avea mai multe șanse să întâmpine probleme, inclusiv: performanță academică scăzută, lipsa de atenție, creativitate scăzută, întâzieri în dezvoltarea limbajului, întâzieri în dezvoltarea socială și emoțională, inactivitatea fizică și obezitatea, somn dificil, probleme sociale, incompatibilitate socială și anxietate, comportamente agresive și dependență de aceste tehnologii. În mare parte aceste efecte se datorează utilizării excesive a telefonului, tabletei și calculatorului, iar antrenarea robotehnicii în soluționarea unor sarcini profesionale ar diminua din volumul de muncă, iar angajatul s-ar putea centra pe sarcini ce solicită o gândire creativă și științifică.

Recenziile lui Van Bavel, multiplele cărți editate în domeniul psihologiei de ultimă oră, precum cea scrisă de Jetten ”Together Apart: The Psychology of COVID-19” sunt evidențe critice în care se discută aspectele științifice ale comportamentului social în asigurarea echilibrului profesional și în a susține societatea să depășească pandemia COVID-19 [6, p. 464]. Astfel, cercetătorii și practicienii vorbesc aprins despre probleme ce a adus cu sine pandemia precum, tehnologizarea, arderea emoțională, leadership, încrederea, comunitatea, bunăstarea umană, drepturile omului, excluziune socială și dezavantajele păturilor sociale. Ele se dovedesc a

avea o profundă relevanță în contextul pandemiei COVID-19, unde tehnologiile inovatoare ar putea fi cheia în a soluționa aplicat multe din ele. Ceea ce urmează vă oferă o scurtă introducere a acestor contribuții ce țin de tematica echilibrului profesional, continuând să abstractizăm unele dintre temele cheie discutate azi și a căror importanță le explorăm în acest articol.

Corelații dintre ancorele carierei și axele echilibrului profesional până la pandemie și astăzi

Majoritatea echipelor profesionale în domeniul psihologiei, sănătății mintale și a drepturilor omului au oferit psihoterapie individuală, familială, de grup și terapie ocupațională în criza pandemiei COVID-19. Cei mai mulți dintre ei au oferit îngrijiri ce țin de sănătatea fizică și psihologică. Scopul diferitelor intervenții terapeutice a fost: repararea repercusiunilor și efectelor secundare traumatice ale violenței legate de tortură și represiune psihologică a celui care a fost afectat și să restabilim relația individului cu realitatea, restabilind povestea sa, capacitatea de a se raporta la alte persoane și lucruri, capacitatea de a proiecta și planifica în viitor, prin a ajunge la o mai bună înțelegere a propriei persoane și a propriilor resurse, prin extinderea conștiinței sale cu privire la experiența proprie.

Dacă în urma cvasi-experimentului ”Ancorarea în starea de echilibru profesional” ce a avut loc până la pandemie, cu scop de fortificare a relațiilor celor din medicină, educație și asistență socială starea psihoemoțională pozitivă ancorată a transformat relațiile dependente dintre factorii psihosociali, prin adaptarea unor strategii noi de comportament în cadrul atelierelor de lucru, strategiile axate pe dinamica activității profesionale, factorii culturali, de mediu – factori ce contribuie la satisfacția în muncă, siguranța postului, bunăstare și sănătate [7, p.134]. În situația pandemiei COVID-19 corelațiile dintre axele echilibrului profesional în raport cu nivelele ancorelor carierei au fost diminuate, orientate către conservare de sine, în prim plan transfigurând conceptul de sine a profesionistului. Marea majoritate denotau frustrare, anxietate, orientare spre stabilitate și siguranță de sine. Acesta demonstrează o tranziție evidentă către zona de confort, conservare și mai puțin depășire, deoarece la nivelul ancorelor carierei au fost antrenate circumstanțe noi, pe care persoana nu le putea cunoaște și experimenta. Cei mai vulnerabili au necesitat sprijin profesional pentru a putea depăși criza de incertitudine atât existențială cât și cea ocupațională.

Nivelul de conservare este primar celorlalte niveluri și este unicul care denotă un grad înalt de sensibilitate în raport cu vârsta și cu stagiul profesional, fiind cel mai evocativ nivel dintre transcendență de sine, eficacitate și deschidere pentru schimbare.

Astfel putem concluziona că orientarea către conservarea de sine este axată pe suplinirea necesității de siguranță atât profesională cât și personală.

Concluzii

În seria Perspective psihologice pentru înțelegerea COVID-19, experții internaționali introduc teme importante în știința psihologică care se implică în experiența fără precedent a oamenilor cu privire la pandemie. De asemenea trebuie să ținem cont că utilizarea excesivă a tehnologiei poate avea un impact mai semnificativ asupra dezvoltării copiilor și adolescenților. Astfel, explorând modul în care COVID-19 a influențat relația noastră cu tehnologiile inovatoare ar fi necesar să examinăm o serie de subiecte, inclusiv știri false, rețele sociale, teorii ale conspirației, apartenență, viața noastră emoțională în online, consolidarea relațiilor profesionale și formarea identității profesionale în mediul virtual. Acest fapt arată avantajele pe care tehnologiile le pot avea în legătură cu gestionarea situațiilor dificile, precum și navigarea în căutarea de soluții oportune situații dificile, examinând totodată potențialele capcane care apar datorită dependenței noastre tot mai mari de ele. Într-o lume în care spațiul ciberpsihologic se

dezvoltă constant, acest volum expune complexități din jurul interacțiunii psihologiei umane cu tehnologiile virtuale și reflectă la cum ar putea arăta acest lucru în viitorul apropiat.

BIBLIOGRAFIE

1. ABRAMS, D. To solve the problems of this pandemic, we need more than just ‘the science’. În: *The Guardian* (April 29), 2020. Disponibil: www.theguardian.com/education/2020/apr/29/to-solve-the-problems-of-this-pandemic-we-need-more-than-just-the-science
2. FREY, C., B; OSBORNE, M., A. The future of employment: How susceptible are jobs to computerisation? În: *Technol Forecast Soc.* 2017, 114: pp.254–280. Disponibil: <https://www.oxfordmartin.ox.ac.uk/downloads/academic/future-of-employment.pdf>
3. <https://www.revistasinteza.ro/impactul-tehnologiei-asupra-dezvoltarii>
4. JESUTHASAN, R. HR’s new role: rethinking and enabling digital engagement. În: *Strategic HR Review.* 2017; 16(2): pp. 60–65.
5. PARRY, E., BATTISTA, V. The impact of emerging technologies on work: a review of the evidence and implications for the human resource function [version 1; peer review: 2 approved, 1 approved with reservations]. *Emerald Open Res* 2019. Disponibil: <https://doi.org/10.12688/emeraldopenres.12907.1>
6. VAN BAVEL, J. J., BAICKER, K., BOGGIO, P. S., ș.a. Using social and behavioural science to support COVID-19 pandemic response. În: *Nature Human Behaviour*, 2020, pp. 460–471.
7. ZUBENSCHI M. Ancorele carierei ca factor de asigurare a echilibrului profesional, Chișinău 2021, 280 p. C.Z.U: 316.477:316.6(043.3) Disponibil: http://www.cnaa.md/files/theses/2021/56998/mariana_zubenschi_thesis.pdf

Tipuri de activități didactice care duc la dezvoltarea gândirii științifice în cadrul orelor de limba și literatura română

Types of didactic activities that lead to the development of scientific thinking in Romanian language and literature classes

CHETROSU Anca Nicoleta, *Profesor de limba și literatură română
Liceul de Transporturi Auto „Traian Vuia”*

CHETROSU Anca Nicoleta, *Teacher of Romanian Language and Literature
“Traian Vuia” Auto Transport High School*

E-mail: anche_78@yahoo.com

ORCID iD: 0000-0003-4045-8369

DOI: [10.46728/c.18-06-2021.p45-48](https://doi.org/10.46728/c.18-06-2021.p45-48)

CZU: 37.016:811.135.1+821.135.1

Rezumat: *Lucrarea de față își propune să releve importanța gândirii științifice în actul de predare-învățare-evaluare la orele de limbă și literatură română. Partea întâi abordează etapele care sunt necesare în dezvoltarea acestui tip de gândire, cât și caracteristicile ei. Partea a doua prezintă tipuri de activități didactice care facilitează transferul de la teorie la practică, cât și o listă de aplicații care pot fi folosite la orele de literatură.*

Cuvinte-cheie: *literatură, gândire științifică, aplicații educative, activitate didactică*

Abstract: *This paper aims to highlight the importance of scientific thinking in the act of teaching, learning and assessment in Romanian Language and Literature classes. The first part of the article addresses the necessary steps to be taken in the development of scientific thinking, as well as its characteristics. The second part presents the types of teaching activities that facilitate the transfer from theory to practice, as well as a list of learning apps that can be used in literature classes.*

Keywords: *literature, scientific thinking, learning apps, didactic activities*

Introducere

Era digitală este o provocare pentru profesorii din întreaga lume care au fost formați în perioada în care predarea expositivă era cel mai des folosită pentru asimilarea informațiilor și formarea gândirii lor științifice din două motive: pe de o parte fiindcă ei trebuie să își remodeleze felul în care să interacționeze cu elevii folosind metode activ participative, și, pe de altă parte, să înțeleagă felul multimedia al gândirii elevilor din ziua de azi. Astfel nevoia de formare continuă a profesorilor, motivarea lor pentru înțelegerea mecanismelor pedagogice constituie centrul unui învățământ de calitate.

Nevoia de adaptabilitate a profesorilor în perioada crizei pandemice

Perioada de criză pandemică a adus în toate țările lumii nevoia de a regândi sistemul de predare-învățare-evaluare, atât prin găsirea unor noi metode, strategii de lucru cu elevii, de stimulare a atenției și de creștere a conectivității dintre toți partenerii implicați în actul educativ (profesori, elevi, părinți), cât și la găsirea resurselor materiale și a aplicațiilor informatice care să permită toate aceste lucruri. Deopotrivă pentru toți a fost o perioadă de căutare, nesiguranță, frustrare, neliniște, dar aceasta a fost dublată de dorința de a găsi soluții, de a reuși să trecem cu bine momentul acesta. Învățământul după perioada de criză pandemică nu va mai fi la fel, va fi marcat decisiv de metodele de lucru de pe platformele on-line, de folosirea tehnologiilor moderne.

Nu a fost o trecere ușoară pentru că la început a existat o ruptură bruscă între profesori și elevi, pentru că atmosfera din timpul orelor nu poate fi înlocuită de cea din clasa virtuală, fiind nevoie de conexiune, de relaționare, reciprocitate, susținere. Ca profesor de limba română am simțit nevoia să încerc să facilitez comunicarea dintre elevi, să îi stimulez să se exprime liber, să facă referiri la propriile experiențe de viață în interpretarea operelor literare, atât pentru facilitarea comunicării dintre elevi, cât și pentru a accesibiliza conținuturile. „Cheia succesului pentru creșterea nivelului rezultatelor este să recunoaștem că există o legătură între actul instruirii și învățării. Elevii ai nevoie de profesori care să intre în legătură cu ei. Și mai presus de orice altceva, au nevoie de profesori care cred în ei.” (3, p.166). Este important ca profesorul să simtă pulsul clasei, să observe nevoile copiilor, temerile, nemulțumirile lor și să încerce să se adapteze, să inoveze, să combine pentru a-i ține conectați, pentru a le trezi curiozitatea și pentru a-i determina să se implice, să muncească, ca în final să își formeze competențe. „A preada eficient este un proces constant de ajustare, evaluare și răspuns la gradul de implicare a elevilor.” (3, p. 162)

Dezvoltarea gândirii științifice în cadrul orelor de literatură română

De unde începe acest proces amplu al învățării? Copilul învață încă de la naștere, este un proces firesc, naural pentru el: învața despre relații, despre corpul său, învață limbajul și multe altele. Trecerea la dezvoltarea gândirii științifice se face treptat printr-o serie de procese care trebuie să urmărească aceeași pași ca atunci când copilul învață singur, adică autocunoaștere, dezvoltarea sinelui, evaluarea cunoștințelor sale, ajustarea necesităților sale ca în final să ajungă la adaptarea la noi situații de asimilare, relaționare fără ajutor. Mircea Miclea (2, p. 28-34) identifică câteva etape în această dezvoltare a gândirii științifice: a) nivelul cunoștințelor dobândite anterior datorită motivațiilor existente, b) nivelul computațional al proceselor de valorificare a cunoștințelor care sunt dobândire și de folosire a lor în noi situații în vederea rezolvării unei probleme noi sau a obținerii performanței, c) nivelul algoritmizării printr-o serie de procese de tipul judecăților de valorare, relaționalizare, raționalizare, strategii de rezolvare a problemelor și d) nivelul implementațional legat de neuroștiință, de procesele biochimice ce au loc în creierul uman. Cercetătorul Mircea Miclea face o paralelă în acest sens cu operațiile pe care le face un calculator: ce informații deține (a), ce funcții poate aplica (b), cum sunt relaționate aceste funcții într-un algoritm sau program (c), ce se întâmplă la nivelul hardware când se dă o comandă (d).

Dezvoltarea gândirii științifice la ora de limba și literatura română folosind tehnologiile moderne în contextul pandemic

Gândirea științifică se caracterizează prin:

- caracter faptic- începe de la fapte ale realității și revine frecvent pentru a o confirma;
- caracter analitic- presupune descompunerea continuă și descrierea obiectelor în profunzime de fiecare dată;
- caracter precis;
- caracter simbolic – presupune capacitatea de abstractizare pe care fiecare persoană trebuie să o aibă pentru a genera reprezentări mentale care sunt reale.

Exemple de activități didactice care duc la dezvoltarea gândirii științifice

În contextul învățământului online, metodele, materiale, resursele didactice pe care le foloseam în clasă au trebuit să fie adaptate lucrului pe platforme, aplicațiilor care aveau o destinație educativă sau adaptarea altora la mediul școlar.

A. Exemple de activități didactice care folosesc **caracterul faptic** al gândirii științifice

1. Citește cu atenție fragmentele din „Letopisețul Țării Moldovei” de Grigore Ureche și găsește evenimentele care sunt păstrate de Costache Negruzzi în nuvela istorică „Alexandru Lăpușneanul”.

2. Prezintă felul în care se făceau alegerile în perioada începutului secolului al XX-lea în Transilvania hazburgică, folosind ca suport partea a doua a romanului „Ion” de Liviu Rebreanu.

3. Realizează itinerarul Vitoriei Lipan în căutarea soțului ei dispărut folosind Google Maps, valorificând cu atenție acțiunea romanului „Baltagul” de Mihail Sadoveanu.

4. Identifică pe hartă parcursul armatei românești în timpul Primului Război Mondial, urmărind batalionul din care face parte Ștefan Gheorghidiu, personajul-narator al romanului „Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război” de Camil Petrescu.

5. Folosind Google Maps, urmărește-l pe moș Costache Giurgiuveanu prin Bucureștiul începutului de secol și realizează o listă a străzilor care există și astăzi în capitală, valorificând romanul realist „Enigma Otiliei” de George Călinescu.

B. Exemple de activități didactice care folosesc **caracterul analitic** al gândirii științifice

1. Extrage ideile principale și pe cele secundare ale nuvelei „Alexandru Lăpușneanul” de Costache Negruzzi.

2. Identifică elementele reale care creionează cadrul poetic din opera lirică „Lacustră” de George Bacovia.

3. Descrie cadrul poetic surprins artistic în poezia „Lacul” de Mihai Eminescu.

4. Realizează o descriere a rolului arhaismelor în conturarea atmosferei de epocă în nuvela „Alexandru Lăpușneanul” de Costache Negruzzi, identificând exemple de arhaisme lexicale, fonetice și semantice.

5. Realizează o clasificare a personajelor operei „Povestea lui Harap-Alb” de Ion Creangă în funcție de rolul lor în operă, raportul cu realitatea, caracter.

C. Exemple de activități didactice care folosesc **caracterul precis** al gândirii științifice

1. Identifică trei trăsături ale realismului care se regăsesc în romanul „Enigma Otiliei” de George Călinescu.

2. Precizează două trăsături ale descrierii artistice care apare în începutul volumului „Hanu Ancuței” de Mihail Sadoveanu.

3. Precizează două mijloace de caracterizare ale personajului Stavrache folosite pentru conturarea portretului personajului în capitolul al doilea al nuvelei „În vreme de război” de Ion Luca Caragiale.

4. Identifică patru termeni din câmpul semantic al cosmicului care apar în ultimul tablou al poemului „Luceafărul” de Mihai Eminescu.

5. Găsește două asemănări între romanul „Ion” de Liviu Rebreanu și nuvela „Moara cu noroc” de Ioan Slavici.

D. Exemple de activități care dezvoltă **caracterul simbolic** al gândirii științifice

Simbolismul în gândirea științifică apare în capacitatea de abstractizare pe care fiecare individ ar trebui să o aibă pentru a genera reprezentări mentale care sunt reale.

1. Alege din lista de mai jos un simbol care ar putea fi pus pe blazonul familiei Ion Glanetașu, personaj în romanul „Ion” de Liviu Rebreanu, și argumentează de ce: coasa, sapa, un act notarial, fire de grâu, un costum popular.

2. Unul dintre simbolurile recurente ale romanului „Ion” de Liviu Rebreanu este drumul ca semn al destinului omului trecător prin lume. Găsește alte două opere în care acest simbol are aceeași semnificație.

3. Precizează semnificațiile potrivite pentru simbolul luceafărului în poemul filozofic al lui Mihai Eminescu.

4. Asociază următoarelor personaje din „Enigma Otiliei” de George Călinescu câte un simbol, argumentând alegerea făcută: Felix, Costache Giurgiuveanu, Aglae Tulea, Simion Tulea.

5. În poezia „Plumb” de George Bacovia „sicriele” sunt o metaforă simbol pentru oamenii închiși în sine, preocupați de sine, incapabili de empatie. Identifică două alte simboluri potrivite pentru aceeași semnificație.

Acestea sunt doar câteva exemple de activități care pot face apel la gândirea științifică a elevilor la ora de limba și literatura română care pot fi aplicate foarte ușor și în cadrul orelor online pe diferite aplicații sau platforme educaționale. Unele dintre cele mai potrivite resurse informatice sunt următoarele: Nearpod (lecții interactive), Glogster (afișe multimedia), Canva (afișe), Google Earth (călătorii virtuale), Google Maps (itinerar literar), Fakebook (pagini gen facebook pentru personaje literare), whitebord.fi (tablă virtuală pentru activitatea fiecărui elev), Videoant (plasarea de activități didactice la anumite momente dintr-un video), Mentimeter (sondaje, brainstorming), Padlet (prezentări, intervenții), Miro, Ayoa, Mind Mesiter (harti conceptuale).

Concluzii

Oricare ar fi metodele folosite sau canalul de comunicare în timpul orelor de curs, trebuie avută în vedere dezvoltarea gândirii științifice ca fundament teoretic aplicativ în era digitală, pentru ca elevii, viitori adulți, atunci când vor ajunge să se confrunte cu o problemă a cărei decodare are nevoie de termeni științifici să poată rezolva.

BIBLIOGRAFIE

1. CUZNEȚOV, Larisa. *Gândirea științifică în educație și instruire baze psihopedagogice de optimizare a învățării prin prisma dezvoltării gândirii științifice* [online]. [citat 18.06.2021]. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/110-121.pdf
2. MICLEA, Mircea. *Psihologie cognitivă. Modele teoretico-experimentale*. Iași: Polirom. 1999, 342 p. ISBN 973-683-248-1
3. ROBINSON, Ken, ARONICA, Lou. *Școli creative. Revoluția de la baza învățământului*. București: 2015 (Ed. Publica). 345 p. ISBN 978-606-722-056-8
4. TROFAILA, L. *Dezvoltarea operaționalității gândirii elevilor de vârstă școlară mică prin intermediul varierii procedeeleor de instruire*. [online]. [citat 11.06.2021]. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Dezvoltarea%20operationalitatii%20gindirii%20elevilor%20de%20virsta%20scolara%20mica.pdf

Gândirea spațială geografică, expresie a gândirii științifice – abilitate a competenței de investigare

Geographical spatial thinking, expression of scientific thinking – ability of investigative competence

DUMITRAȘCU Doina Maria, *PhD student*
„Ion Creangă” State Pedagogical University of Chișinău

DUMITRAȘCU Doina Maria, *doctorand*
Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”

E-mail: doinamaria07@yahoo.com

ORCID iD: 0000-0002-8979-5588

DOI: [10.46728/c.18-06-2021.p49-53](https://doi.org/10.46728/c.18-06-2021.p49-53)

CZU: 37.016:91

Rezumat: *Articolul pledează pentru acceptarea gândirii spațiale geografice ca o formă a gândirii științifice. În prima parte, se argumentează specificul conceptului de spațiu geografic în accepțiunea studiilor geografice pentru a putea construi apoi silogismul conform căruia gândirea spațială geografică, care se bazează pe operații cognitive superioare și respectă principiile și paradigmele geografice în vigoare, poate fi considerată o formă particulară a gândirii științifice. Partea a doua, exemplifică modalitatea de formare/ dezvoltare a abilității investigative de a gândi spațial geografic cu ajutorul unor fișe de documentare concepute pentru studiul orizontului local la diferite trepte de școlarizare (profesional și liceal) și pentru varie secvențe ale lecției, susținute de suporturi cartografice ale aplicației Google Earth. Indicațiile metodologice orientează maniera de aplicare, în cadrul lecțiilor de geografie fizică, a situațiilor de integrare pentru formarea componentelor competenței de investigare. Concluziile subliniază importanța structurării gândirii spațiale geografice conform caracteristicilor gândirii științifice sistematizate de cercetătorii locali.*

Cuvinte-cheie: *gândire științifică, gândire spațială geografică, orizont local, competență de investigare geografică*

Abstract: *The article advocates the acceptance of geographical spatial thinking as a form of scientific thinking. The first part argues about the specificity of the concept of geographical space in the sense of geographical studies, in order to then build the syllogism according to which geographical spatial thinking, based on higher cognitive operations and respects geographical principles and paradigms, can be considered a particular form of scientific thinking. The second part exemplifies the way of training the investigative ability to think spatially from the geographical point of view, using documentation sheets designed for the study of the local horizon at different levels of schooling (professional and high school levels) and for different sequences of the lesson, supported by cartographic supports of the Google Earth application. The methodological indications guide the manner of applying, in the Physical Geography lessons, the integration situations for the formation of the components of the investigative competence. The conclusions emphasize the importance of structuring geographical spatial thinking according to the characteristics of scientific thinking systematized by local researchers.*

Keywords: *scientific thinking, geographical spatial thinking, local horizon, competence of geographical investigation*

Introducere

Concepută ca o manieră de a aborda lumea și de a interacționa cu ea în viziunea khuniană, paradigma este structurată de obiectul de studiu al Geografiei ca știință [8, p.53] „spațiul de interacțiune al tuturor elementelor specifice geosferelor și de interacțiune dintre natură și societate” și de metodologia predării ca disciplină școlară „metode de culegere și analiză a datelor, deprinderi de gândire și de acțiune de tip științific”. [8, p.1]. Alături de peisaj, mediu (environnement), regiune, teritoriu, spațiul este considerat de către (Bailly, A.; Ferras, R, 1997) [apud 5, p.70] un concept fundamental al Geografiei și un concept specific Geografiei ca știință și domeniu al realității. Dacă definim Geografia „știința spațiului umanizat” [5, p.71] se observă că spațiul reprezintă o categorie intelectuală epistemologică centrală a disciplinei. Caracteristicile de bază ale conceptului modelează abilitățile cognitive - de tip gândire critică, științifică, impunând direcția de aplicare și intervenție a strategiilor didactice utilizate pentru formarea ei în cadrul competenței de investigare geografică

Tabelul 1. Evaluare finală – Geografia fizică pe baza aplicațiilor Google Earth în orizontul local, clasa IX-a

Unități de învățare	Sarcini de lucru	Sugestii metodologice
PĂMÂNTUL – O ENTITATE A UNIVERSULUI	Salvați o imagine a localității voastre locale și caracterizați-o în trei cuvinte din perspectiva locului ocupat în Univers.	Clarificarea conceptului de orizont local [4,p. 14], în funcție de limita de vizibilitate (perspectiva) și prezența căilor de comunicație care îl „prelungesc” sau îl „restrâng” prin lipsa lor 1. Spațiul în care se poate organiza o excursiei de o zi e jos - 40-50 km distanță de privitorul din centru 2. spațiu extins la localitățile din jur
MĂSURAREA ȘI REPREZENTAREA SPAȚIULUI TERESTRU	Identificați pe hartă localitatea cu următoarele coordonatele geografice: (ex. 46° 55' 39" N, 26° 22' 15" E) și măsurați distanța pe care o parcurge râul Bistrița în interiorul ei.	Elevii pot căuta singuri în surse web coordonatele geografice ale localității natale (Ex. Google Maps)[1], [2]. Trebuie indicat utilizarea sistemului de exprimare a coordonatelor geografice în grade, minute, secunde (GMS) și nu sistemul grade zecimale (GZ).
RELIEFUL TERESTRU	Măsurați pe hartă altitudinea Muntelui Pietricica.	Se poate indica un tutorial care prezintă măsurarea altitudinii în aplicația Google Earth, se poate oferi exemplul aleator
ATMOSFERA TERESTRĂ	Pe baza informațiilor obținute în urma rezolvării exercițiilor anterioare identificați tipul de climă al localității voastre natale. Descoperiți o altă localitate din România și o localitate din Europa care are același tip de climă	Argumentarea modului de rezolvare de către elev Nordarea hărții este importantă pentru acuratețea datelor
VIAȚA ȘI SOLURILE PE TERRA	Descrieți într-un mini eseu geografic caracteristicile vegetației și solurilor din localitatea voastră pe baza hărților aplicației.	Valorificarea corespondenței dintre altitudine calculată anterior, a reliefului/ altitudinea curbelor de nivel (infowikipedia) și a etajelor de vegetație, a claselor și tipurilor de sol studiate.
APELE TERREI	Investigați harta geografică a localității identificate la punctul 2 (harta orizontului local) și enumerați trei elemente hidrografice observate și poziția lor cardinală raportată la localitate.	Distincția dintre aria localității natale, orizontul apropiat și a orizontului local în sens larg.

MEDIUL, PEISAJUL ȘI SOCIETATEA OMENEAȘCA	Formulați trei întrebări cu privire la impactul antropocenic asupra mediului natural din orizontul vostru local, aspect pe care le descoperiți în aplicație și pe care le considerați importante pentru formarea unui atitudini corecte față de protejarea și conservarea mediului natural.	Utilizați opțiunea voyager a aplicației pentru reiterarea cunoștințelor privind echilibrul fragil al mediului Recomandați alte site-uri cu informații reprezentative pentru civismul protecției naturii
---	---	--

Trăsăturile definitorii ale spațiului geografic pot fi sistematizate astfel:

- „exprimă coexistența lumii reale, poziția, distanța, mărimea, forma și întinderea lor”. (Mic dicționar filozofic, 1968) [apud 8, p.1];
- are un puternic caracter integrat, fiind chintesența relațiilor stabilite între elementele naturale, sociale economice și politice, obiectul de studiu al Geografiei devenind „realitatea teritorială”[8, p.1];
- organizarea structurală complexă, alcătuit din geosistem ca dimensiune biofizică, teritoriu ca expresia coordonatei social - economice și peisaj, ca aspect vizibil al componentei socio-culturale (George Bertrand), [8, p. 71];
- caracter de „hiperspațiu” - mod specific de combinare a tuturor elementelor și componentelor geografice, alcătuit din totalitatea teritoriilor cu o delimitare identificabilă, (Ianoș I. 1987) [apud 8];
- caracter de „geospațiu” (Stanisław Leszczycki, 1968), [8, p.4] identificat la intersecția interconexiunilor învelișului geografic, cu geosistemul și dinamica spațiului social-economic.

Gândirea spațială geografică – formă particulară a gândirii științifice

În cercetările recente din sfera educației se conturează conceptul de perspectivă spațială imaginată care implică ambele emisfere cerebrale în analiza și descrierea creativă și deopotrivă științifică a lucrurilor. Aceasta este o direcție care poate fi valorificată în formarea gândirii spațiale geografice. Geografia însăși, reprezentând în viziunea lui Eratosthenes descrierea Pământului. Se necesită însă o delimitare clară între gândirea spațială ca formă a gândirii care favorizează orientarea și ancorarea în cotidian identificată uneori cu inteligența spațială de către Terman (1921) care o consideră direct responsabilă de achiziționarea gândirii abstracte sau, la D. Goleman, în teoria inteligențelor multiple – „capacitatea de a percepe corect lumea vizuală și capacitatea de a recrea propriile experiențe vizuale” și gândirea spațială geografică, care face referință la capacitatea de a identifica, analiza, și înțelege poziția, locația, scara, modelele, distanțele, relațiile spațiale și temporale dintre obiecte, fenomene, de a interpreta date legate de acestea” [9, p.5].

Percepția vizuală se combină cu un set de cunoștințe prealabile, cu experiența, cu reacțiile emoționale, cu imagini preexistente pentru a crea o nouă viziune oferită celorlalți ca experiență.

Strict geografic, gândirea spațială generează o perspectivă spațială, geografică privind interconexiunile dintre elementele de mediu, și oferă posibilitatea unei imagini de ansamblu asupra funcționalității geosistemului și asupra soluționării disfuncționalităților apărute la un moment dat, care îi perturbă echilibrul.

Mai mult decât atât, gândirea „geospațială” implică gestionarea, interpretarea și explicarea informațiilor, la diferite nivele geografice [9, p.6].

Utilizarea diferențiată a aplicației Google Earth în cadrul orelor de geografie fizică generală - clasa a IX a

Pentru exemplificarea formării gândirii științifice ca abilitate a competenței de investigare, în cadrul orelor de geografie, am construit trei fișe de documentare care utilizează cunoașterea geografică reală, actuală de tip GIS. În structurarea algoritmilor de formare a componentelor competenței de investigare geografică, am avut în vedere specificul gândirii științifice documentat de L. Cuznețov în baza literaturii internaționale și locale. Cercetătorii basarabeni

Cuznețov L. și Sanduleac S. [3, p.115] dezbate problematica gândirii științifice care în concepția lui Shafersman S. poate fi confundată cu alte tipuri de gândire, precum: gândirea logică, analitică, critică, euristică, divergentă și susține ideea desprinsă din literatura psihopedagogică conform căreia, gândirea critică este elementul esențial ce formează gândirea științifică. Operațional, Zimmermann C. se pronunță pentru exersarea în practică a unui „set complex de abilități cognitive și metacognitive” care favorizează dezvoltarea gândirii științifice care se bazează pe metoda științifică pentru promovarea cunoștințelor științifice. Această metodă „asigură legătura dintre achiziția cunoștințelor și activitatea practică, fiind adoptată la toate tipurile de investigare (J. Dewey)”. Gândirea științifică este responsabilă de soluționarea problemelor prin aplicarea metodelor și principiilor științifice (B. Koslovsky; D. Kuhn).

Fișa de documentare: Clasa a IX a - învățământ profesional

1. Accesați (după modelul dat), în Google Earth, trei unități de relief prezente în orizontul vostru local.

2. Descrieți după imaginile Google Earth două caracteristici ale unei unități de relief alese (altitudine, orientarea culmilor, grad de fragmentare).

3. Măsurați pe hartă distanța dintre două unități de relief alese.

4. Estimați timpul în care un turist parcurge distanța calculată de voi pe hartă, dacă se deplasează cu 6 km pe oră.

Indicații metodologice: nivel mediu de accesibilitate al utilizării aplicației; achiziții medii geografice referitoare la temei studiate; achiziții medii transversale (ex. abilități de calcul matematic); dirijarea învățării prin tutoriale, exemple proprii; feedback continuu, formativ, de progres.

Fișa de documentare: Clasa a IX a, liceu

1. Construiți pe harta aplicației Google Earth un traseu turistic care cuprinde 3 unități de relief din orizontul vostru local.

2. Realizați o hartă conceptuală în care să surprindeți specificul reliefului traseului vostru pe baza hărților aplicației și a informațiilor wikipedia.

3. Într-o aplicație la alegere, realizați o prezentare a oportunităților turistice ale reliefului orizontului natal.

Utilizați diverse: perspective de abordare a imaginii, a descrierii, etc; link-uri spre instituții care promovează imaginea localității; suporturi cartografice diferite ca scară și mod de realizare; surse bibliografice suport pentru extinderea informațiilor prezentate

Indicații metodologice: nivel ridicat de utilizare al aplicației Google Earth și a altor aplicații interactive de prezentare a conținuturilor studiate; nivel ridicat de cunoștințe geografice declarative și procedurale; competențe transversale (investigare, tehnice, colaborare); demers didactic liber sau semi – dirijat; evaluare finală a produselor - evaluarea competențelor geografice: abilități, atitudini, comportament

Concluzii

Prin situațiile de integrare propuse, alcătuite din mai multe activități de învățare care favorizează rafinarea competenței de investigare [4, p.95], am urmărit dezvoltarea la elevi a gândirii științifice spațiale geografice, respectiv, formarea unui brand geografic de marcă, capabil să opereze cu concepte geografice abstracte, să convertească informația cartografică în informație geografică, să managerieze soluționarea situațiilor problemă legate de obiectul de studiu al disciplinei. Vizate au fost de asemenea, dezvoltarea creativității, originalității spiritului investigativ, rigurozității cognitive științifice, ca direcții dominante ale personalității „micului cercetător – investigator geograf” (S. Sanduleac), [3, p.115].

În rezolvarea sarcinilor de lucru, elevii sunt determinați să utilizeze operații cognitive superioare, specifice gândirii științifice în general și gândirii spațiale geografice în particular precum: analiza și sinteza, comparația, abstractizarea, concretizarea, rezolvarea problemelor, argumentarea. (S. Shafersman).

Problematika orizontului local, cunoscută empiric de elevi, constituie un referențial geografic valoros pentru exersarea deducției și inducției cu ajutorul suporturilor cartografice oferite de aplicațiile GIS, favorizând o dezvoltare fundamentată, temeinică a abilității de gândire geografică spațială în cadrul competenței de investigare.

O importanță majoră trebuie acordată în cadrul orelor de geografie procesului de modelare a unei „linii de învățare” [9, p.6] – de la simplu, la compus, în spirală a gândirii geografice, prin proiectarea corectă, avizată metodologic a situațiilor de învățare.

Dacă considerăm cele afirmate anterior și faptul că, știința în viziunea lui K. Hoover reprezintă „un proces de gândire și de punere a întrebărilor” [7, p.7], evidențiind prin aceasta, importanța ipotezelor de lucru și validarea lor prin argument pragmatic, metode științifice, atunci putem formula teza conform căreia gândirea spațială geografică care operează la nivel cognitiv superior și este structurată de cunoașterea geografică științifică și principiile geografice în analiza geospațiului, reprezintă o formă particulară a gândirii științifice și poate fi dezvoltată ca o abilitate esențială a competenței de investigare geografică.

BIBLIOGRAFIE

1. Aplicația Google Earth [online]. Disponibil: <https://www.google.ro/intl/ro/earth/> [cit 05.06.2021]
2. Cum sa faci profilul reliefului in Google Earth Pro (Sfertul de E-learningep. 17) [online]. [cit 05.06.2021]. Disponibil: <https://www.youtube.com/watch?v=uA3se7-q4LM>
3. CUZNEȚOV L. Gândirea științifică în educație și instruire baze psihopedagogice de optimizare a învățării prin prisma dezvoltării gândirii științifice. În: *Acta et Commentationes, Sciences of Education*, nr. 4(22), 2020, pp. 110-121. ISSN 1857-0623 p. 110-121 E-ISSN 2587-3636 [online]. [cit 016.06.2021]. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/110-121.pdf
4. DULAMA, M E. Formarea competentelor prin studierea localitatii de domiciliu. Editura Presa Universitară Clujeană. Cluj-Napoca, 2015. 212 p. ISSN 2247-7500
5. MÂNDRUȚ, O. Elemente de epistemologie geografică. Bazele teoretice și metodologice ale geografiei. „Vasile Goldiș” University Press, Arad, 2014. 151 p. ISBN 9789736645723 [online]. [cit 16.06.2021]. Disponibil: <https://www.uvvg.ro/docs/cercetare/cdep/epistemologie%20final%20carte.pdf>,
6. Programa școlară pentru Geografie, clasa a IX-a, OMECT nr. 3458 / 09.03.2004. [online]. [cit 05.06.2021]. Disponibil: <http://oldsite.edu.ro/index.php/articles/6238>
7. SANDULEAC, S. Noi abordari ale gândirii științifice. În: *Conferința "Probleme ale științelor socioumanistice și modernizării învățământului" Seria 19, Vol.1, 2017, pp.4-3. Chișinău, Moldova, 24 martie 2017 (Plenarysession)*. [online]. [cit 16.06.2021]. Disponibil: https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/71417
8. ZOTIC, V. Componentele Operationale Ale OrganizariiSpatiului Geografic. Editura Presa Universitară Clujeană. Cluj-Napoca, 2005. 183 p. ISBN 973-610-397-8 [online]. [cit 10.06.2021]. Disponibil: <https://dokumen.tips/documents/componentele-operationale-ale-organizarii-spatiului-geografic.html>
9. ZWARTJES, L (coord.). Necesitatea integrării gândirii geospațiale în educație, Manualul implementării competențelor gândirii geospațiale în curriculum 2018, 16 P. [online]. [cit 05.06.2021]. Disponibil: <https://biblio.ugent.be/publication/8623277/file/8623278.pdf>

Formarea noțiunilor științifice la elevii cu deficiență mintală

Formation of scientific notions in students with mental deficiency

MIHAI Felicia, profesor psihopedagogie specială,
Școala Profesională Specială „E. Gârleanu” Galați

MIHAI Felicia, special psychopedagogy teacher,
„E. Gârleanu” Special Vocational School of Galați

E-mails: felicia.mihai2005@gmail.com

ORCID iD: 0000-0003-3852-3707

DOI: [10.46728/c.18-06-2021.p54-60](https://doi.org/10.46728/c.18-06-2021.p54-60)

CZU: 376.016:54

Rezumat: *Articolul prezintă pe scurt o cercetare didactică ce a analizat formarea și introducerea noțiunilor științifice specifice disciplinei Chimie prin intermediul metodelor activ-participative pentru obținerea unor rezultate școlare superioare, declanșarea interesului elevilor, implicarea activă în propria lor formare, asigurându-se astfel optimizarea procesului de predare-învățare a chimiei la elevii cu deficiență mintală din școala specială. Obiectivul fundamental al cercetării derulate a fost demonstrarea importanței metodelor activ-participative în formarea noțiunilor din aria curriculară Științe în general, respectiv din disciplina Chimie în particular, elevul devenind participant activ la propria sa instruire. Prin intermediul unor metode activ-participative utilizate în procesul de învățare, recuperare și socializare a deficientului mintal, se pot realiza obiective fundamentale de însușire a cunoștințelor, accelerarea ritmului de lucru al elevilor, omogenizarea colectivului clasei și antrenarea unui număr cât mai mare de elevi în cadrul lecției. În timpul activităților bazate pe metode interactive organizate pe grupe, s-a constatat că elevii și-au modelat comportamentul, a crescut spiritul de organizare fiind mai ordonați și mai implicați în rezolvarea sarcinilor de lucru primite; s-au îmbunătățit relațiile interumane și cooperarea dintre elevi (elevii mai buni îi ajută pe colegi să înțeleagă noțiunile predate, acest fapt determinând și o creștere a propriilor rezultate).*

Cuvinte-cheie: deficiență mintală, metode interactive, cercetare didactică

Abstract: *The article briefly presents a didactic research that analyzes the formation and introduction of scientific notions specific to Chemistry through active-participatory methods for obtaining higher school results, triggering students' interest, active involvement in their own training, thus ensuring the optimization of the teaching and learning chemistry to students with mental disabilities in special school. The fundamental objective of the research was to demonstrate the importance of active-participatory methods in the formation of notions in the Sciences curricular area in general, respectively in the discipline of Chemistry in particular, where the student becomes an active participant in his own training. Through active-participatory methods used in the process of learning, recovery and socialization of the mentally handicapped, it becomes possible to achieve the fundamental objectives of acquiring knowledge, to accelerate students' work pace, bring the class working together and train as many students as possible during the lessons. During the activities based on interactive methods organized in groups, it was found that the students modeled their behavior, the spirit of organization increased being more orderly and more involved in solving the work tasks received; interpersonal relationships and cooperation between students have improved (better students help their colleagues to understand the notions taught, this fact leading to an increase in their own results).*

Keywords: mental deficiency, interactive methods, didactic research

Performanțele obținute de elevi în activitatea școlară reprezintă un răspuns la metodele didactice utilizate de profesor pentru a realiza o instruire diferențiată și personalizată. În Dicționarul Enciclopedic de psihopedagogie specială, Mircea Vlad definește „deficiența mintală” ca „deficiența caracterizată printr-o capacitate intelectuală sub medie, care se manifestă în timpul perioadei de dezvoltare, fiind asociată cu o notă insuficientă a comportamentelor adaptative” (OMS a înlocuit conceptul cu termenul de dificultate).

Prin deficiență mintală se înțelege deci reducerea semnificativă a capacităților psihice care determină o serie de dereglări ale reacțiilor și mecanismelor de adaptare ale individului la condițiile în permanentă schimbare ale mediului înconjurător și la standardele de conviețuire socială dintr-un anumit areal cultural, ceea ce plasează individul într-o situație de incapacitate și inferioritate. Literatura de specialitate prezintă unele trăsături specifice întârzierii mintale ca: pasivitatea intelectuală, blocarea capacității de formalizare, insuficiența coordonare a reacțiilor, incoerența răspunsurilor, neadecvarea mimicii, straniețea atitudinilor, nivel de instruire coborât, inteligență scăzută, dar care nu sunt specifice doar debilităților mintale. Cele care definesc fenomenul deficienței mintale sunt: heterocronia, rigiditatea, vâscozitatea genetică, fragilitatea și labilitatea conduitei verbale.

Pe baza bibliografiei de specialitate, precum și a experienței practice, acumulată în munca instructiv-educativă cu elevii cu deficiență mintală, am inițiat o cercetare prin care am încercat să demonstrez că utilizarea unor metode moderne accelerează însușirea cunoștințelor, formarea priceperilor și deprinderilor, a capacităților, contribuind la dezvoltarea tuturor proceselor psihice. Totodată, considerăm că metodele moderne duc la formarea capacităților de autoinstruire ce permit achiziționarea și prelucrarea independentă a informațiilor.

Metodele moderne interactive au menirea de a fi un instrument important care să permită trecerea din planul „design-ului instructiv” într-unul complex, al acțiunii de predare. Acestea ridică gradul de interes în ceea ce privește participarea activă la lecție, stimulând elevii în realizarea conținuturilor și aplicarea lor în viața reală. Cadrele didactice din învățământul special manifestă disponibilitate pentru utilizarea metodelor activ-participative, convinge fiind că acestea permit elevului satisfacerea cerințelor educaționale prin efort personal sau în colaborare cu alți colegi. Specific acestor metode este faptul că se stimulează interesul pentru cunoaștere, se facilitează contactul cu realitatea înconjurătoare, ele fiind subordonate dezvoltării mintale și a nivelului de socializare al elevilor.

Obiectivul fundamental al cercetării derulate a fost demonstrarea importanței metodelor activ-participative în formarea noțiunilor din aria curriculară Științe în general, respectiv din disciplina Chimie în particular, elevul devenind participant activ la propria sa instruire. Acest obiectiv se înscrie în contextul mai larg al preocupărilor specialiștilor din domeniul educației pentru perfecționarea și optimizarea practicilor educaționale, în particular, a celor care vizează aplicarea metodelor interactive în activitățile desfășurate cu elevii cu deficiențe mintale.

Obiectul cercetării este constituit din activitatea de introducere și formare a noțiunilor științifice proprii disciplinei Chimie la elevii cu deficiențe mintale.

Subiectul cercetării este reprezentat de metoda aplicării metodelor activ-participative în introducerea și formarea noțiunilor științifice proprii disciplinei Chimie la elevii cu deficiențe mintale.

Cercetarea pedagogică a vizat îndeplinirea următoarelor *obiective*:

- stimularea capacității de participare activă a elevilor cu deficiență mintală la activitățile didactice propuse de profesor;
- optimizarea procesului de introducere și formare a noțiunilor științifice proprii disciplinei Chimie la elevii cu deficiență mintală din școala specială;
- stabilirea celor mai eficiente metode interactive de introducere și formare a noțiunilor științifice proprii disciplinei Chimie la elevii cu deficiență mintală;
- colectarea, sistematizarea, prelucrarea și interpretarea rezultatelor obținute de elevi, în urma parcurgerii situațiilor de instruire propuse;

• evidențierea eficienței strategiilor de învățare axate pe metode activ-participative asupra performanțelor elevilor cu deficiență mintală;

Ipoteza cercetării: S-a presupus că introducerea noțiunilor științifice proprii disciplinei Chimie la elevul cu deficiență mintală prin intermediul metodelor activ-participative va determina obținerea unor rezultate școlare superioare față de cele obținute doar prin aplicarea unor metode tradiționale, declanșarea interesului elevilor, implicarea activă în propria lor formare, asigurându-se astfel optimizarea procesului de predare-învățare a științelor în general și a chimiei în particular.

Tabelul 1. Compararea metodelor utilizate la cele două eșantioane în predarea noilor cunoștințe

Unitatea de învățare	Lecția	Metode utilizate pentru	
		Eșantion experimental	Eșantion de control
Materii prime și importanța lor	Sarea	Conversație, observație, experiment individual, ciorchinele	Expunere, descriere, conversație, experiment frontal
	Nisipul. Argila	Conversație, observație, diagrama Venn	Expunere, descriere, observație dirijată
	Cărbunii naturali și artificiali	Conversație, instruire asistată de calculator (platforma AEL-CES),	Expunere, descriere, observație dirijată
	Petrolul	Conversație, instruire asistată de calculator (platforma AEL-CES)	Expunere, descriere,
	Gazul metan	Conversație, instruire asistată de calculator (platforma AEL-CES)	Expunere, descriere,
Materiale prelucrate și importanța lor	Varul	Instruire asistată de calculator (prezentări ppt), ciorchinele, experiment individual	Expunere, descriere, observație dirijată, experiment frontal
	Cimentul și sticla	Instruire asistată de calculator (prezentări ppt), copacul ideilor,	Expunere, descriere, observație dirijată,
	Hârtia	Experiment de laborator individual, ciorchinele, explozia stelară	Expunere, descriere, observație dirijată, experiment frontal

În cercetare a fost creată o situație experimentală în care li s-a oferit elevilor cu deficiență mintală din eșantionul experimental oportunitatea de a beneficia de un program de intervenție bazat pe un curriculum adaptat și integrat la nivelul interdisciplinarității, pe metode moderne și interactive de predare-învățare prin care se introduceau și se formau noțiunile științifice proprii disciplinei chimie, respectiv unității de învățare corespunzătoare. În acest scop, obiectivele corespunzătoare fiecărei lecții în parte au fost identice la ambele eșantioane dar metodele de predare a noilor cunoștințe au fost diferite. Datorită specificului disciplinei, acolo unde a fost necesară utilizarea experimentului de laborator eșantionul experimental a beneficiat de experimente de laborator individuale în timp ce la eșantionul de control experimentul era frontal, realizat de profesor. Este de înțeles că experimentele realizate au fost simple, adaptate particularităților psiho-motrice ale elevilor din eșantioane și fără utilizarea de reactivi cu potențial periculos la manevrare. La finalul fiecărei unități de învățare elevii ambelor eșantioane

au primit câte o fișă de evaluare prin care s-a urmărit estimarea gradului de achiziționare a noilor cunoștințe.

Compararea metodelor utilizate la cele două eșantioane în predarea noilor cunoștințe este redată în tabelul 1.

Ceea ce se observă imediat din tabelul de mai sus este monotonia lecțiilor eșantionului de control, datorată metodelor reduse care pot fi utilizate în introducerea noțiunilor specifice celor două unități de învățare. Diversitatea este adusă doar de experimentul de laborator dar derularea lui frontală la acest colectiv face ca eficiența lui în introducerea noțiunilor din unitățile de învățare respective este redusă.

Pentru eșantionul experimental monotonia este evitată datorită pe de o parte implicării fiecărui elev în realizarea experimentelor simple propuse care favorizează învățarea perceptivă iar pe de alta lecțiilor în format electronic, ce sunt foarte agreate de elevi și oferă posibilitatea de a asimila mai ușor noțiunile legate de cărbuni, petrol și gaz metan- materii prime care nu sunt accesibile în activitatea cotidiană a copilului deficient sau nu.

Concluzia care se poate trage din analiza acestor date este aceea că utilizarea metodelor active de predare la eșantionul de control a optimizat introducerea noilor noțiuni precum și gradul de înțelegere și memorare a acestora. Și la acest test abaterea medie și deviația standard au valori mari datorită numărului mic de elevi din fiecare eșantion analizat; aceste valori nu pot fi utilizate în analiză.

Din discuțiile purtate cu elevii eșantionului experimental cele mai apreciate metode active sunt experimentul individual și instruirea asistată de calculator. Celelalte metode sunt mai puțin apreciate de elevi deoarece fac apel la limbajul oral și scris care incomplet dezvoltat la acești elevi precum și la procese de analiză și sinteză a informațiilor, care de asemenea sunt deficitare la elevii cu deficiență mintală.

Cel mai dificil de introdus au fost noțiunile aferente lecțiilor Cărbunii, Petrolul și Gazul metan deoarece studiul acestor materii prime nu se poate baza pe analiza lor concretă, știut fiind că la elevii deficienți mintali învățarea este mai ales concretă. Softurile educaționale ușurează înțelegerea acestor noțiuni, mai ales dacă se bazează pe imagini sugestive sau animații. Pentru eșantionul de control introducerea acestor noțiuni a ridicat dificultăți mari iar înțelegerea și memorarea noilor cunoștințe a fost dificilă.

De asemenea se constată că eficiența maximă în formarea și introducerea noțiunilor noi o au metodele active iar dintre acestea se detașează cu precădere instruirea asistată de calculator și experimentul individual, urmate de metodele bazate pe organizatoare grafice – ciorchinele și copacul ideilor, deoarece aceste metode sunt ușor de accesat de către elevii eficienți mintal și le asigură o mai bună retenție a informațiilor primite prin intermediul mai multor analizatori.

În timpul activităților bazate pe metode interactive organizate pe grupe, elevii și-au modelat comportamentul, a crescut spiritul de organizare fiind mai ordonați și mai implicați în rezolvarea sarcinilor de lucru primite; s-au îmbunătățit relațiile interumane și cooperarea dintre elevi (elevii mai buni îi ajută pe colegi să înțeleagă noțiunile predate, acest fapt determinând și o creștere a propriilor rezultate).

În urma rezultatelor obținute și a observațiilor făcute în mod direct s-a putut concluziona că obiectivele cercetării au fost atinse. **De asemenea, din observarea sistematică a comportamentului și a activității elevilor cu deficiență mintală, realizată pe tot parcursul etapelor de învățare, îndeosebi pe parcursul etapei formative, s-au extras următoarele constatări:**

- Una din principalele manifestări ale dereglării funcției de adaptare și integrare socială a deficienților mintali constă în limitarea posibilităților de contact cu mediul înconjurător, în afectarea procesului de comunicare și în tulburarea activității cognitive.

- Insuficiența capacității mintale nu-i permite deficientului mintal să aprecieze concret împrejurările de viață ce solicită o adaptare comportamentală adecvată și, prin aceasta, este lipsit de capacitatea de anticipare a riscurilor acțiunilor sale, de diferențiere a binelui de rău etc.

- Elevii cu deficiență mintală sunt instruibili până la un anumit punct, cu posibilitatea însușirii unor cunoștințe, fără a fi în măsură să ajungă la un anumit grad de automatizare; sunt parțial dependenți de sprijin și au o capacitate scăzută de autoprotecție împotriva unor pericole obișnuite.

- Dezvoltarea capacităților intelectuale și eficiența activităților cognitive este afectată de limitarea achizițiilor operaționale specifice deficientului mintal. De aceea, se impune o abordare orientată spre succes pentru dezvoltarea atitudinilor pozitive și orientarea corecțional-compensatorie, terapeutică a tuturor activităților.

- Abordarea diferențiată, dusă până la individualizare, determină în practica pedagogică folosirea de exerciții, probleme, sarcini, material intuitiv diferențiat, individualizat și a fișelor de lucru individuale.

- Dezvoltarea, trezirea și consolidarea spiritului de observație și a interesului cognitiv ale elevilor cu deficiențe mintale se realizează prin:

- asigurarea contactului cât mai frecvent cu mediul înconjurător (natural și social) și dirijarea observației către lucruri și fenomene interesante;

- imprimarea unui caracter atractiv, interesant tuturor activităților și corelarea acestora cu preocupările, interesele elevilor;

- implicarea elevilor în sarcini de observare a fenomenelor din jur;

- folosirea pe scară largă a instruirii asistate de calculator, a mijloacelor audio-vizuale și chiar a filmului de animație cu tematică de popularizare a științei, adaptate la specificul activităților școlare;

- accentuarea caracterului concret aplicativ al activităților desfășurate, ceea ce implică folosirea echilibrată și gradată a metodelor bazate pe intuiție, cuvânt și acțiune.

- Dintre toate metodele propuse în desfășurarea experimentului pedagogic, unele dintre ele s-au dovedit mai eficiente în dezvoltarea intelectual-cognitivă. Dintre acestea, de un mare succes s-au bucurat metodele considerate interactive : experimentul, jocul didactic, instruirea asistată de calculator.

- Jocul didactic le oferă un cadru prielnic pentru învățarea activă, participativă, stimulând inițiativa și creativitatea elevilor. Cu cât jocul este mai bine structurat, cu atât elevii se implică mai mult în desfășurarea lui. Când copiii se joacă sunt dezinhibați, relaxați, adică au exact starea necesară activării creativității.

- Metodele activ-participative i-au implicat în sarcinile de lucru, elevii fiind mai conștienți de responsabilitatea ce și-o asumă. Au asigurat un demers interactiv al actului de predare-învățare-evaluare, adaptat nevoilor de individualizare a sarcinilor de lucru pentru fiecare, valorificând și stimulând potențialul creativ și originalitatea fiecăruia.

- Au fost și unele metode care au dat rezultate mai puțin relevante: ciorchinele, explozia stelară, copacul ideilor, diagrama Venn; acestea s-au dovedit a fi mai dificil de aplicat datorită trăsăturilor de specificitate ale evoluției psihofizice ale elevilor cu deficiență mintală. De asemenea, s-a considerat că aglomerarea de metode nu este recomandată pentru a nu crea confuzii și nesiguranță.

Concluzii

Din analiza rezultatelor obținute la probele de evaluare inițiale și finale se desprind o serie de **concluzii** și anume:

- compararea notelor obținute de elevii din eșantionul experimental și de cei din eșantionul de control la probele de evaluare finale a relevat faptul că rezultatele elevilor din eșantionul experimental, datorate programului de intervenție implementat, sunt superioare față de rezultatele elevilor din eșantionul de control cărora nu li s-a aplicat acest program, parcurgând un conținut curricular obișnuit și beneficiind de metode tradiționale de lucru;

- rezultatele obținute de elevii din eșantionul experimental demonstrează, pe lângă utilitatea programului de intervenție, posibilitățile de activizare a potențialului de învățare și a potențialului intelectual;

- evaluarea finală a rezultatelor dovedește un progres semnificativ în asimilarea conținuturilor;
- elevii și-au format deprinderi de muncă individuală și de grup, s-a dezvoltat spiritul de ordine și cooperare, s-a realizat creșterea încrederii în forțele proprii la majoritatea elevilor;
- potențialul de învățare, deși carential, nu este valorificat în școala specială la nivel superior.

Prin urmare, formarea și introducerea noțiunilor științifice specifice disciplinei Chimie prin intermediul metodelor activ-participative determină obținerea unor rezultate școlare superioare, declanșarea interesului elevilor, implicarea activă în propria lor formare, asigurându-se astfel optimizarea procesului de predare-învățare a chimiei la elevii cu deficiență mintală din școala specială.

Pe baza constatărilor făcute pe parcursul cercetării didactice precum și în activitatea desfășurată ulterior, se poate considera că utilizarea metodelor activ-participative în activitățile cu elevii cu deficiență mintală contribuie la dezvoltarea procesului intelectual, a capacității de analiză și sinteză, stimulează gândirea creatoare. Este de la sine înțeles că, în procesul de predare-învățare, nu poate fi utilizată numai o metodă sau un grup de metode, ci întreg sistemul metodic de care dispunem și care este în măsură să contribuie la activizarea permanentă a elevilor, la sporirea calității învățării.

Cunoașterea sistematică a particularităților și a capacităților de învățare de care dispun elevii cu deficiență mintală constituie o premisă esențială în direcția recuperării și integrării acestora, atât în plan școlar cât și socio-profesional.

Implicarea elevilor în activitățile de învățare, favorizată de utilizarea sistematică a metodelor interactive, a permis dezvoltarea competențelor în domeniul științe prin exersarea abilităților intelectuale și practice, asigurându-se astfel o învățare eficientă și o facilitare a achizițiilor de cunoștințe în domeniul chimiei.

Prin intermediul unor metode activ-participative utilizate în procesul de învățare, recuperare și socializare a deficientului mintal, se pot realiza obiective fundamentale de însușire a cunoștințelor, accelerarea ritmului de lucru al elevilor, omogenizarea colectivului clasei și antrenarea unui număr cât mai mare de elevi în cadrul lecției.

Pentru fiecare moment sau etapă a lecției se pot folosi o serie de metode sau tehnici de lucru, incluse într-o strategie adaptată disciplinei, conținutului, vârstei și performanței elevilor. Principalele argumente care justifică eficiența acestor metode activ-participative sunt:

- *diversitatea* - elevii se simt liberi să facă speculații, apare diversitatea de opinii și idei, este încurajată libera exprimare a ideilor; sunt situații în care un singur răspuns este cel corect, iar educatorii trebuie să fie onești cu elevii, mediind procesul prin care aceștia ajung la răspuns;
- *permisiunea* - de cele mai multe ori, elevii așteaptă ca educatorul să le dea „singurul răspuns bun”, ceea ce reduce eficiența și productivitatea învățării; elevii trebuie încurajați să fie spontani, să li se permită exprimarea liberă a ceea ce gândesc despre o anumită temă;
- *respectul* - elevii sunt ajutați să înțeleagă că opiniile lor sunt apreciate și respectate de colegi și fiecare este dator să respecte opinia celuilalt;
- *valoarea* - când elevii își dau seama că opinia lor are valoare, se implică mai activ în activitatea de învățare;
- *ascultarea activă* - elevii se ascultă unii pe alții și renunță la exprimarea unor judecăți pripite sau la impunerea propriului punct de vedere;
- *încrederea* - elevii conștientizează propria lor valoare și devin mai încrezători în propriile forțe.

Rezultatele investigației experimentale validează faptul că strategiile didactice interactive oferă ocazii benefice de organizare pedagogică a unei învățări temeinice, facile și plăcute, cu un pronunțat caracter activ-participativ din partea elevilor, cu posibilități de cooperare și de comunicare eficientă. Folosirea sistematică a metodelor interactive, presupune desfășurarea unor relații de comunicare eficientă și constructivă în cadrul cărora, elevii obțin beneficii în planurile cognitiv, afectiv-motivațional, atitudinal, social și practic aplicativ. Achizițiile elevilor atât din

sfera cognitivă (cunoștințe, abilități, capacități) în domeniul chimiei, cât și din sfera comportamentală, cu contribuții la dezvoltarea personalității, dobândite prin metode interactive și-au demonstrat stabilitatea și trăinicia în timp.

BIBLIOGRAFIE

1. ALECU, S. Metodologia cercetării educaționale. Editura Fundației Universitare „Dunărea de Jos” Galați, 2005
2. BOCHIȘ, L. N. Psihopedagogia deficientului de intelect (Suport de curs), Universitatea din Oradea, Facultatea de Științe Socio-Umane, 2012
3. BOCHIȘ, L. N. Metodologia educării și instruirii deficientului de intelect (Suport de curs), Universitatea din Oradea, Facultatea de Științe Socio-Umane, 2012
4. BOCHIȘ, L. N. Didactica învățământului special și special integrat (Suport de curs), Universitatea din Oradea, Facultatea de Științe Socio-Umane, 2012
5. CERGHIT, I. (2006) Metode de învățământ, Editura Polirom, Iași,
6. COSMA, M., TRITEANU, S. Lucrări experimentale de chimie anorganică-îndrumări metodice, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca, 1986
7. CUCOȘ, C. Pedagogie generală, Editura Polirom, Iași, 2006
8. GHERGUȚ, A., Sinteze de psihopedagogie specială, Editura Polirom, București, 2005
9. IONESCU, M., Demersuri creative în predare și învățare, Editura Presa Universitară Clujană, Cluj-Napoca, 2000
10. MOMANU, M., (coord. Constantin Cucos) Forme de organizare a instruirii în psihopedagogie, Editura Polirom, Iași, 2008
11. NICOLA, I. Pedagogie, Editura Didactică și Pedagogică, 1996
12. OPREA, C. L. Strategii didactice interactive, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2006
13. PÂNIȘOARĂ, I. O. Comunicarea eficientă, Editura Polirom, Iași, 2008
14. PETROVANU, O., MUNTEANU, M., Experimente chimice și lucrări de cerc pentru gimnaziu, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1983
15. SCHIPOR, M. Psihopedagogia copilului cu dificultăți de învățare (Suport de curs), Universitatea „Ștefan cel Mare” Suceava, Facultatea de Științe ale educației, 2013
16. ȘUNEL, V., Ciocoiu, I. Metodica predării chimiei, Editura Marathon, Iași, 1997
17. VERZA, E., Psihopedagogie specială, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1994
18. VRĂȘMAȘ, T. Învățământul integrat și/sau incluziv, București, Ed Aramis, 2000

Gândirea economică ca derivată a gândirii științifice - premisă în luarea de decizii eficiente

Economic thinking as a derivative of scientific thinking - premise in making effective decisions

OLOIERU Anastasia, doctor
Profesor, IPLT "Petru Rareș", Chișinău

OLOIERU Anastasia, PhD
Teacher at "Petru Rareș" High School, Chișinău
E-mail: oloieru@list.ru
ORCID iD: 0000-0002-3661-6275
DOI: [10.46728/c.18-06-2021.p61-64](https://doi.org/10.46728/c.18-06-2021.p61-64)
CZU: 37.015:33

Rezumat: În acest articol este arătată legătura dintre gândirea științifică și gândirea economică. Gândirea economică este caracterizată drept o gândire de nivel superior, care presupune capacitatea de analiză critică constructivă a problemelor economice, de a realiza în mod eficient activități economice, etc. Prin intermediul cunoașterii și respectării principiilor și legităților economice, oamenii, familiile pot reduce costul de oportunitate și face niște alegeri corecte în viață. Articolul este îmbogățit cu o multitudine de exemple despre aplicabilitatea costului de oportunitate nu doar în economie ci și în alte domenii.

Cuvinte-cheie: gândire științifică, gândire economică, cost de oportunitate

Abstract: This article shows the connection between scientific thinking and economic thinking. Economic thinking is characterized as a higher level of thinking, which requires the ability to critically and constructively analyze economic problems, to achieve economic activity efficiently, etc. By knowing and respecting economic principles and laws, people, families can reduce the opportunity cost and make the right choices in life. The article is enriched with a multitude of examples of the applicability of opportunity cost not only in economics but also in other fields.

Keywords: scientific thinking, economic thinking, opportunity cost

Societatea în care trăim se află într-o continuă dezvoltare. Luarea de decizii eficiente într-o astfel de lume grăbită devine din ce în ce mai grea. Indiferent de rolurile pe care le avem: soț/soție, părinte/copil; angajat/antreprenor; cetățean, etc. ne confruntăm cu anumite constrângeri și suntem nevoiți să suportăm anumite costuri.

La ce ne gândim și cât ne gândim când luăm o decizie sunt întrebări actuale, mai ales în contextul abundenței de gadgeturi în viața noastră și a automatizării unor procese psihice. Despre modul de a gândi, formarea și dezvoltarea gândirii științifice, educația intelectuală, educația cognitivă au fost redactate numeroase cercetări. Toate facultățile intelectuale obținute în și prin procesul învățării, elevul trebuie să le aplice în procesarea rapidă a informațiilor, în rezolvarea problemelor reale ale vieții, în efectuarea unor alegeri eficiente, etc. De aceea, în acest articol, ne-am propus să elucidăm importanța gândirii economice și aplicabilitatea acesteia în luarea unor decizii de către elevi, studenți și chiar adulți.

Expansiunea fenomenului de consumatorism, poluarea valorilor morale indică asupra faptului că actualmente oamenii iau decizii mai mult emoționale decât raționale.

Laureatul Premiului Nobel pentru economie în anul 2017, Richard H. Thaler, a încorporat ipoteze psihologice realiste în analiza adoptării deciziilor economice. Prin explorarea consecințelor raționalității limitate, preferințelor sociale și lipsei autocontrolului. El a arătat cum

aceste trăsături umane afectează în mod sistematic deciziile individuale, precum și rezultatele pieței [10].

Deși autorul *oferă multe exemple din viață despre cum decide omul obișnuit și nu ”omul economic”, despre impulsurile acestuia și comportamentul inadecvat, noi promovăm cunoașterea legilor economice de bază, a principiilor și valorilor economice, care pun bazele gândirii economice* caracterizată prin inițiativă, consum rațional, soluționare creativă a problemelor, spirit de întreprinzător, responsabilitate, atitudine conștientă față de bunurile comune și personale, față de muncă și de valorile general - umane.

Dar ce legătură are gândirea economică cu gândirea științifică? Gândirea economică este caracterizată drept o gândire de nivel superior, care presupune capacitatea de analiză critică și constructivă a problemelor economice, de realizare eficientă a activității economice, etc. Prin urmare, gândirea economică este o derivată a gândirii științifice, deoarece include aceleași elemente componente, cum sunt: capacitatea de analiză și sinteză; elaborarea ipotezelor și soluționarea problemelor; compararea fenomenelor din diferite domenii; acumularea cunoștințelor, abilităților; utilizarea algoritmilor în soluționarea problemelor economice; aplicarea și integrarea cunoștințelor în activitate, etc.

Gândirea economică este capacitatea individului de a înțelege și a reflecta corect viața economică a societății în ansamblu, relațiile economice, propria activitate și rolul, locul său în situația economică a familiei și societății. Anume această calitate a omului îi oferă posibilitatea să conștientizeze și să recunoască fenomenele sociale care influențează prosperarea sau stagnarea economiei; să însușească noțiunile, categoriile și să impulsioneze sporirea unor indicatori economici.

Gândirea economică trebuie abordată din punct de vedere istoric, deoarece aceasta ilustrează schimbările produse, într-o anumită perioadă de timp, în viața socio-economică a unui popor. Totodată, fiecare etapă istorică impune exigențele sale privind nivelul minim de cunoștințe economice necesare unui om civilizat. Savanții. Пономарев Л., Попов В. și Чичиканов В. [8] au identificat două căi de formare a gândirii economice: *calea teoretică*, care dezvoltă capacitatea de a gândi economic și *cea empirică*, care formează capacitatea de a raporta cunoștințele teoretice la realitate. Eforturile savanților menționați au justificat nevoia de a forma un nou tip de gândire economică, care s-ar baza pe capacitatea de analiză critică și constructivă a problemelor economice, pe realizarea experimentelor economice, formarea culturii economice elementare în familie, școală și societate.

Gândirea economică de tip nou, sau cea contemporană se bazează pe gândire științifică, raționalism, cunoașterea legilor și fenomenelor economice, capacitatea de a analiza tendințele și perspectivele creșterii și dezvoltării sociale și economice. Aceste aspecte au fost elucidate în lucrările următorilor cercetători Beker, G., Heune, P., Архипов А.Ю., Соколинский В.М., Зокирова Н., etc. Autorii menționați au identificat că cel mai ușor gândirea economică se formează în procesul activității economice, în baza experienței de viață, a condițiilor materiale în care trăiește persoana. De aceste lucruri depinde și calitatea deciziilor luate [9].

Astfel, gândirea economică devine o capacitate intelectuală a omului de a reflecta, a analiza și a contribui la viața economică a societății, de a participa conștient la relațiile economice și activitatea economică personală, familială, inclusiv a comunității în care trăiește.

Gândirea economică nu se poate forma și dezvolta fără cunoașterea și înțelegerea principiile teoriei economice. În continuare vom prezenta câteva dintre acestea, care se referă la tema articolului, așa cum le formulează cunoscutul economist american Gregory N. Mankiw [6, p.22].

- Oamenii se confruntă cu alegerea;
- Costul unui bun, al unei acțiuni și operațiuni reprezintă șansa sacrificată, acel ceva la care se renunță pentru a avea bunul, pentru a efectua acțiunea respectivă;
- Oamenii raționali iau deciziile lor în baza analizei în termeni marginali;
- Oamenii răspund la stimulente, ei acționează în conformitate cu interesele lor;

În acest fel, principiile enumerate se referă la modul în care oamenii iau decizii. Însă, la fel de important atunci când alegem sau decidem ceva este costul acestei decizii, sau cum este numit el în economie **costul de oportunitate**.

C. Gogoneață definește costul de oportunitate drept valoarea celei mai bune alternative la care se renunță atunci când se face o alegere oarecare [3, p 65].

A. Cioarnă prezintă acest concept ca și costul opțiunii pentru o anumită alternativă în defavoarea alteia, el exprimându-se, sub aspect fizic, în unitățile de bunuri economice la care se renunță pentru a produce sau achiziționa un alt bun economic [2, p. 219]. Importanța costului de oportunitate derivă din ”Problema economică fundamentală”, potrivit căreia nevoile sunt nelimitate, iar resursele sunt limitate. Iar indiferent de situația în care se află o persoană, rolul care-l exercită, valorile de care se ghidează, ea este obligată să aleagă acele soluții care i-ar permite utilizare cât mai rațională a resurselor disponibile. Altfel spus, costul de oportunitate arată „cât de mult aș fi câștigat dacă aș fi ales altă opțiune și prin urmare, cât am pierdut alegând-o pe aceasta.

Deși s-ar părea un concept economic, el poate și trebuie aplicat în cele mai diverse situații din viață. Costul de oportunitate pentru absolvirea unei facultăți, costul de oportunitate pentru sănătate, costul de oportunitate al unui consumator sau producător sunt doar câteva exemple în acest sens.

Presupunem că un individ dispune, la un moment dat, de un anumit buget destinat satisfacerii unor necesități personale: fie, pentru cumpărarea unei cărți de specialitate, care l-ar putea ajuta în îmbogățirea cunoștințelor din domeniul său de activitate, fie, pentru cumpărarea unei piese vestimentare pe care o dorea de mult timp. Problema care îl va „măcina” pe individul în cauză este: ce să cumpere? Bugetul îi este limitat, acesta nu-i va permite să achiziționeze cele două bunuri. Va trebui să decidă care bun îi va asigura utilitatea maximă [7, p. 69].

Un alt exemplu este cel al unui antreprenor, care are la dispoziție două alternative în ceea ce privește angajarea forței de muncă. Fie, va angaja forță de muncă internă, și atunci, costurile cu salariile vor fi mai mari, fie, va folosi forță de muncă externă, și atunci, costurile cu salariile sunt mai mici. Astfel se explică și de ce numeroase întreprinderi străine angajează forța de muncă din Republica Moldova, pentru că este mai ieftină. În primul caz costul de oportunitate este mai mare, iar în al doilea caz, mai mic [7, p.86].

Cum va proceda oare un elev care a susținut recent Bacalaureatul? Va alege studiile la o Universitate din țară sau va renunța la ele pentru a se angaja? Va închiria un apartament sau va locui în cămin? Evident că decizia de a continua studiile, implică, de asemenea numeroase costuri: contractul de studii, cazarea, achiziționarea rechizitelor și a cărților necesare. Totodată, atunci când analizăm cea mai bună alternativă pe care o are un elev este totuși acel salariu pe care ar fi putut să îl obțină dacă ar renunța la studii [1].

Care ar fi costul de oportunitate pentru sănătate? Este timpul, motivația, energia, banii, etc. utilizați pentru a nu face nimic în scopul fortificării propriei sănătăți, îmbunătățirii condițiilor de viață, luării măsurilor de preîntâmpinare a îmbolnăvirilor sau de agravare a problemelor de sănătate. Astfel îmbolnăvindându-se, persoana nu doar suportă costuri pentru tratament, ci și absentează de la locul de muncă [5, p. 50].

În acest caz, accentuăm că costurile de oportunitate nu se suportă întotdeauna imediat. De cele mai multe ori ele se resimt mult mai târziu, ceea ce face ca, în multe din cazuri, cei care acționează să nu conștientizeze, sau chiar mai grav, să ignore efectele acțiunii lor.

Ignorate sunt costurile de oportunitate și în cazul unei familii, deși știința economică conține o serie de teorii despre cum se stabilesc comunicațiile dintre soți, dintre părinți și copii, dintre rude (Paradigma costuri-beneficii; Teoria conflictualistă; Teoria alegerii raționale; Teoria schimbului social; Teoria echității; etc.). Conform Teoriei echității, soții își ajustează comportamentele în funcție de costurile și beneficiile pe care le au din căsnicie. În cazul în care unul din soți observă o inechitate, de pildă soția consideră că munca domestică pe care o face zilnic nu este apreciată și valorificată, aceasta va avea mai multe opțiuni: va munci mai puțin acasă și-i va cere soțului să o ajute, va cere divorțul ori va rezolva această inechitate pe plan

mental recurgând la un raționament de genul: soțul are o slujbă grea și trebuie să se relaxeze mai mult, ceea ce, în ultimă instanță nu va schimba nimic [4].

Astfel, observăm faptul că costurile poate apărea și ca urmare a nerealizării unor acțiuni [7, p.47]. În cazul descris mai sus, costul de oportunitate este pierderea șansei de a face o schimbare spre bine în cadrul căsniciei.

Un alt exemplu similar ar fi o persoană care păstrează o parte din banii câștigați acasă, pentru situații neprevăzute. Costul de oportunitate, în situația descrisă poate fi dobânda pe care persoana o ratează din cauza păstrării banilor acasă [Ibidem, p.48].

Din păcate, costurile de oportunitate nu pot fi evitate, deoarece suntem mereu puși în situația de a alege. Corect ar fi să ne întrebăm cum am putea să le reducem?

În baza exemplelor de mai sus, judecăm că elevul, ar putea să se angajeze part-Time chiar în timpul studiilor universitare, iar o altă persoană poate avea zilnic grijă de sănătatea fizică printr-o alimentație echilibrată, mișcare fizică dozată, somn suficient, controale medicale regulate, pentru a preîntâmpina apariția unor boli și a fortifica organismul. Soția se va învăța să relaționeze corect cu partenerul său, iar persoana va face un plasament bancar pentru a putea beneficia de dobândă.

Cunoașterea este cea care oferă posibilitatea de a ne informa și a analiza alternativele posibile, și implicit, de a le compara în vederea stabilirii avantajelor asigurate de fiecare alternativă posibilă, care să determine alegerea celei mai bune șanse.

Concluzii

În concluzie menționăm că cunoașterea principiilor teoriei economice, a legilor de bază; informarea cu privire la metodele eficiente de gestionare a bugetului, de investire, de consum rațional, promovarea și valorificarea economicului zilnic în familie, în cadrul discuțiilor cu copiii, la locul de muncă va face posibilă eliberarea de vicii și luarea unor decizii conștiente, bazate pe gândire rațională, cu efecte durabile și pozitive. Iar atunci când vom cultiva adevăratele valori, vom dezvolta gândirea științifică, facultățile intelectuale ale minții vor exista mai mulți oameni și familii fericite.

BIBLIOGRAFIE

1. BURCEA F-C, Costul de oportunitate al unui student roman, în Analele Universității “Constantin Brâncuși” din Târgu Jiu, Seria Economie, Nr. 4/2010. pp. 66-74
2. CIOARNĂ, A. Economie. Micro și Macroeconomie, Ed. Servo-Sat, Arad, 2000.
3. GOGONEAȚĂ, C., GOGONEAȚĂ, B. Microeconomie, vol. I, Ed. Economică, București, 1999. 286 p. ISBN 973-590-248-6
4. Iluț P. *Sociopsihologia și antropologia familiei*, Iași: Editura Polirom, 2005. 292 p. ISBN 973460077X.
5. Lozan O., *Economia sănătății*, Chișinău: Tipografia T-Par, 2016. 368 p. ISBN 978-9975-4280-8-8
6. MOLDOVANU, D. *Curs de teorie economică*, București: Editura Arc, 2006. 428 p. ISBN 978-9975-61-208-1.
7. ȘTELIAC N., Costurile de oportunitate, Editura RISOPRINT Cluj-Napoca, 2011. 170 p. ISBN 978-973-53-0491-1
8. ПОНОМАРЕВ, Л., ПОПОВ, В., ЧИЧИКАНОВ, В. *Экономическая культура: Сущность, направления развития*, Москва: Издательство Мысль, 1987. 269 с. [citat 17.08.2017]. Disponibil: <https://any-book.ru>
9. Хасанхонова Н-И., Современные типы экономического мышления, în Евразийский Союз Ученых (ЕСУ) NR. 3 (48), 2018 | ЭКОНОМИЧЕСКИЕ НАУКИ. Pag. 64-67.
10. UBBFSEGA. Richard H. Thaler - Premiul Nobel pentru Economie in anul 2017. [online], [citat 1.06.2021]. disponibil <https://econ.ubbcluj.ro/stire.php?id=299>

Gândirea științifică a cadrului didactic în contextual educației permanente

Scientific thinking of teachers in the context of lifelong learning

IONESCU Mariana, *doctor, profesor*
Liceul Teoretic Bechet

IONESCU Mariana, *Phd, teacher*
Bechet Theoretical High School
E-mail: mary.yonescu@yahoo.com
ORCID iD: 0000-0001-5335-3465
DOI: [10.46728/c.18-06-2021.p65-67](https://doi.org/10.46728/c.18-06-2021.p65-67)
CZU: 371.13/14

Rezumat: *Învățarea pe tot parcursul vieții este procesul comun de dezvoltare pentru consolidarea societății și cunoașterii ce presupune învățarea unor competențe cheie care să stimuleze elaborarea unor strategii de dezvoltare a asistenței psihologice și găsirea unor soluții efective și originale în viața personală, profesională și socială. Devenind o prioritate a sistemului de învățământ la nivel global și o prioritate europeană, procesul de învățare pe tot parcursul vieții este abordat nu doar ca o mișcare a personalității de la învățământul general/universitar/ postuniversitar, ci unul armonios de actualizare continuă a personalității. Învățarea pe tot parcursul vieții, fiind o componentă vitală a politicilor educaționale europene, urmărește stimularea competitivității, inserției sociale, cetățeniei active, orientării profesionale și a dezvoltării personale a tuturor persoanelor, inclusiv și a celor cu dizabilități. Cadrele didactice reprezintă grupul social cel mai activ al învățării pe tot parcursul vieții, dezvoltării profesionale, prin urmare, pentru a progresa în mod consecvent și semnificativ, de-a lungul acestei spirale, ei trebuie să apeleze la acea instanță – una dintre cele specific umane care guvernează mișcarea ascendentă – conștiința morală prin creativitate și proactivism.*

Cuvinte-cheie: *educației permanente, autoperfecționare, strategii de învățare*

Abstract: *Lifelong learning is the common development process for consolidating society and knowledge that involves learning key skills that stimulate the development of strategies to develop psychological assistance and find effective and original solutions in personal, professional and social life. Becoming a priority of the global education system and a European priority, the lifelong learning process is approached not only as a personality movement from general/ university/ postgraduate education, but a harmonious one of continuous personality updating. Lifelong learning, being a vital component of European educational policies, aims to stimulate the competitiveness, social inclusion, active citizenship, career guidance and personal development of all people, including those with disabilities. Teachers represent the most active social group of lifelong learning, professional development, therefore, in order to progress consistently and significantly, along this spiral, they must turn to that court - one of the specific human which governs the upward movement - moral conscience through creativity and proactivism.*

Keywords: *lifelong learning, self-improvement, learning strategies*

Învățarea pe tot parcursul vieții este procesul comun de dezvoltare pentru consolidarea societății și cunoașterii ce presupune învățarea unor competențe cheie care să stimuleze elaborarea unor strategii de dezvoltare a asistenței psihologice și găsirea unor soluții efective și originale în viața personală, profesională și socială. Devenind o prioritate a sistemului de învățământ la nivel global și o prioritate europeană, procesul de învățare pe tot parcursul vieții este abordat nu doar ca o mișcare a personalității de la învățământul general/universitar/

postuniversitar, ci unul armonios de actualizare continuă a personalității. Nevoia stringentă de formare a adulților a apărut în contextul schimbărilor în specificul activității lor, al cerințelor înaintate de societate, care să condiționeze independență, responsabilitate socială, autoorganizare și să excludă modelele autoritare din procesul de învățământ. Învățarea pe tot parcursul vieții, fiind o componentă vitală a politicilor educaționale europene, urmărește stimularea competitivității, inserției sociale, cetățeniei active, orientării profesionale și a dezvoltării personale a tuturor persoanelor, inclusiv și a celor cu dizabilități.

Educația și învățarea pe tot parcursul vieții actualizează în prezent modalitățile integrative de dezvoltare a cadrelor didactice, creând astfel oportunități pentru autoperfecționare [4, pp. 31-40]. Astăzi, ca niciodată, avem nevoie de cadre didactice mobile, constructive, morale, capabile pentru colaborare, responsabile pentru viitor, deci formarea continuă/dezvoltarea va crea premise favorabile cadrelor didactice pentru a fi utile societății și sie înseși. Astfel, calea proprie a dezvoltării unei persoane presupune două componente: motivația cauzală – nevoia și decizia moral-conștientă, de aceea natura, chiar și cea umană, e pusă în mișcare numai de constrângerea care acționează cauzal, fără să fie nevoie nu se schimbă nimic, dezvoltarea persoanei nu ascultă de nici o dorință, de nici o poruncă, judecată, ci numai de nevoia atribuită motivațional, destinului interior sau exterior, preciza Jung [2, pp 55-60]. Cele analizate și concluzionate în reperetele teoretice au fundamentat o proprie viziune asupra dimensiunilor psihosociale ale dezvoltării personale a cadrului didactic care includ dimensiunea cognitivă, afectivă și motivațională. Deoarece, motivarea și automotivarea pentru profesia didactică a devenit o necesitate primordială, iar realizarea nevoilor/trebuințelor de dezvoltare personală reprezintă o tendință actuală ce ar oferi sens implicării cadrelor didactice în mod activ atât în dezvoltarea lor, cât și în schimbările ce intervin pe plan educațional și social. Dezvoltarea cadrului didactic este direcționată de realizarea nevoii/trebuințelor de dezvoltare personală ale motivației intrinseci. Conform teoriei lui Herzberg, intitulată „teoria celor doi factori”, sunt incluși în rândul factorilor igienici: salariul, statutul deținut, securitatea postului, condițiile de lucru, nivelul și calitatea controlului, politica și procedurile companiei și relațiile interpersonale. Prin urmare, autorul consideră că acești factori nu conduc la motivare în sine, ci servesc drept suport pentru a evita apariția insatisfacției. La rândul lor, factorii de dezvoltare care conduc la motivare și satisfacție sunt: natura muncii în sine, realizările, recunoașterea, responsabilitatea, dezvoltarea personală și avansarea [1, pp 15-25].

Instruirea și educația adulților se realizează prin training pentru adulți, ceea ce reprezintă o intervenție de tip educațional într-o organizație, instituție pentru ca organizația, instituția să se adapteze la mediul de afaceri și concurențial, schimbările ce au loc în sistemele educaționale, constând în livrarea programelor de formare, ca răspuns la nevoile operaționale ale organizației, instituției respective. Dezvoltarea personală se desfășoară sub forma atelierelor și seminarelor în grup de dezvoltare personală; grup de autocunoaștere; grup de stimulare a autoperformanței sau creativității; grup de dezvoltare spirituală prin diverse practici meditative; workshop-uri tematice, proceduri și practici asociate. Consilierea asociată cu dezvoltarea personală sau în grup își propune stimularea expresiei personale, a creativității și atitudinilor integratoare sau tolerante, a maturizării afective, cognitive, spirituale, a puterii de manifestare și afirmare a Eului. Ea urmărește realizarea procesului de autoactualizare și conștientizarea stadiului de dezvoltare în care se află fiecare persoană [3 pp 29-30]. Procesul consilierii centrate pe persoană este eficient, adică „procesul” în sine se declanșează numai dacă consilierul are convingeri și atitudini de încredere în capacitatea de dezvoltare a ființei umane. Această atitudine de încredere pe care o are consilierul față de fiecare persoană de „a se direcționa singur, dacă este asigurat un climat favorabil” [3, pp 29-30]. Consilierea este un proces complex ce cuprinde o arie foarte largă de intervenții, care impun o pregătire profesională de specialitate. Dezvoltarea, va fi acea creștere ce va avea forma unei spirale ascensionale, iar demersul ascensional al dezvoltării psihosociale de-a lungul spiralei va cere de la cadrul didactic să învețe, să învețe să facă, să învețe să se angajeze, să acționeze.

Cadrele didactice reprezintă grupul social cel mai activ al învățării pe tot parcursul vieții, dezvoltării profesionale, prin urmare, pentru a progresa în mod consecvent și semnificativ, de-a lungul acestei spirale, ei trebuie să apeleze la acea instanță – una dintre cele specific umane care guvernează mișcarea ascendentă – conștiința morală prin creativitate și proactivism. Strategiile de învățare-educație, utilizate de formatorii care lucrează cu cursanții adulți, trebuie să fie construite pe cinci „piloni” esențiali:

- Expertiza: formatorul adulților trebuie să fie expert în domeniul său, să posede cunoștințe, abilități și competențe care să-l facă un veritabil profesionist;
- Empatie: capacitatea formatorului de a se transpune în eficient subiectiv al elevului adult „ca și cum el însuși ar fi elevul”. Conduita empatică presupune: angajament eficient, transpunere afectivă, voință participativă, eficiență, înțelegerea celuilalt, a elevului său;
- Entuziasm în activitatea de instruire-formare formatorii entuziaști sunt cei cărora „le pasă ce și cum predau”, cei pasionați de munca lor. Entuziasmul presupune angajament și expresivitate;
- Claritatea predării, care facilitează înțelegerea și învățarea eficientă, poate fi apreciată după rezultatele ei;
- Responsabilitatea respectării particularităților eficiente ale cursanților adulți: vârsta, nivelul de inteligență, etnia, cultura și comunitățile religioase. Numai astfel formatorul va reuși să motiveze pe toți să se angajeze eficient în învățare.

Concluzii

Educația și învățarea pe tot parcursul vieții actualizează în prezent modalitățile integrative de dezvoltare a cadrelor didactice, creând astfel oportunități pentru autoperfecționare. Astăzi, ca niciodată, avem nevoie de cadre didactice mobile, constructive, morale, capabile pentru colaborare, responsabile pentru viitor, deci formarea continuă/dezvoltarea va crea premise favorabile cadrelor didactice pentru a fi utile societății și sie înseși.

BIBLIOGRAFIE

1. ARTENE G. Consiliere pentru dezvoltarea personală. Suport de curs. București, 2015, pp. 15-25.
2. JUNG C. Psihologia individuală și socială. In: Antologia Puterea sufletului. Vol. 3. București: Editura Anima, 1994, pp. 55-60.
3. MITROFAN, I. Psihoterapie (repere teoretice, metodologice și aplicative). București: Editura SPER, 2008, pp. 29-31
4. BOLBOCEANU A. și colab., Asistența psihologică a învățării pe tot parcursul vieții: teorie și practică, Chișinău, 2019, pp 31-40.

Cunoașterea științifică – etapă incipientă pentru realizarea experimentelor în științe umanistice

Scientific knowledge - first stage for experiments in the humanities

CERNEI Andriana, doctorandă, profesoară de matematică și informatică
Universitatea de Stat din Tiraspol

CERNEI Andriana, doctorandă, profesoară de matematică și informatică
Universitatea de Stat din Tiraspol

E-mail: cernei.andriana@riscani.edu.md

ORCID iD: 0000-0003-1129-7340

DOI: [10.46728/c.18-06-2021.p68-73](https://doi.org/10.46728/c.18-06-2021.p68-73)

CZU: 37.02/.03

Rezumat: În societatea contemporană numită și societatea cunoașterii știința reprezintă cea mai importantă formă de dezvoltare a cunoașterii. Cunoașterea este o zonă specializată a producției spirituale, cu instrumente proprii de cunoaștere, experiență și tradiții ale activităților de cercetare, un sistem de informare și comunicare, echipamente experimentale și de laborator etc. În acest sens cunoașterea științifică necesită aplicarea conștientă a metodelor special dezvoltate, care se bazează pe realizările anterioare ale cunoștințelor. În articolul de față se realizează o incursiune în conceptul cunoașterii științifice, se propune clasificarea pe niveluri a cunoașterii științifice, fiind dezvăluite mijloacele și metodele de cunoaștere științifică a fenomenelor sociale. Tot aici cu referire la aceste mijloace și metode de cunoaștere științifică a fenomenelor sociale este detaliat modulul la alegere 5B: Metodele experimentale în științele umanistice la disciplina informatică din ciclul liceal, clasa a XII-a, sunt descrise contradicțiile care au sporit atenția spre această problemă, este formulată problema de cercetare, alături de scop și obiectivele cercetării, fiind menționate rezultatele scontate.

Cuvinte-cheie: cunoașterea științifică, metode experimentale, experiment, științe umanistice, informatica, clasa a XII-a, cercetare științifică, metodele cunoașterii științifice.

Abstract: In the contemporary society also called the knowledge society, science is the most important form of knowledge development. Knowledge is a specialized area of spiritual production, with its own tools of knowledge, experience and traditions of research activities, an information and communication system, experimental and laboratory equipment, etc.

In this sense, scientific knowledge requires the conscious application of specially developed methods, which are based on previous achievements of knowledge. This article makes an incursion into the concept of scientific knowledge, it is proposed to classify scientific knowledge into levels, being revealed the means and methods of scientific knowledge of social phenomena. Also here with reference to these means and methods of scientific knowledge of social phenomena is detailed the module of choice 5B: Experimental methods in humanities in computer science in the twelfth grade, describes the contradictions that have increased attention to this problem, the problem is formulated research, together with the purpose and objectives of the research, mentioning the expected results.

Keywords: scientific knowledge, experimental methods, experiment, humanities, computer science, 12th grade, scientific research, methods of scientific knowledge.

Introducere

Ritmul dezvoltării lumii înconjurătoare a devenit atât de mare încât schimbarea a devenit perceptibilă oricărui om, spune G. Berger în lucrarea „*Omul modern și educația sa*”. În asemenea condiții, continuă autorul, viitorul nu mai poate fi prevăzut cu exactitate de generațiile anterioare, iar o bună parte din cunoștințele valoroase la momentul actual, într-un timp scurt, vor fi depășite [1].

În dicționar, termenul de cunoaștere este definit ca „*a avea sau a dobândi cunoștințe pe baza studiului, experienței; a fi luat cunoștință de ceva*” sau altfel spus „*informații conștientizate*” în mintea omului – cunoștințe funcționale. [2].

Conceptul de **cunoașterea științifică** se referă pe de o parte la activitatea de producere a cunoștințelor sau funcționalitatea capacităților cognitive ale minții umane (în particular ale elevului), iar pe de altă parte la rezultatele aferente ale acestui proces – se face referință la cunoștințele obținute (noțiuni, legi, ș.a.). Drept activitate umană, cunoașterea științifică se structurează pe diferite niveluri, și anume: perceptiv și rațional, empiric și teoretic, analitic și sintetic, inductiv și deductiv (Fig. 1).

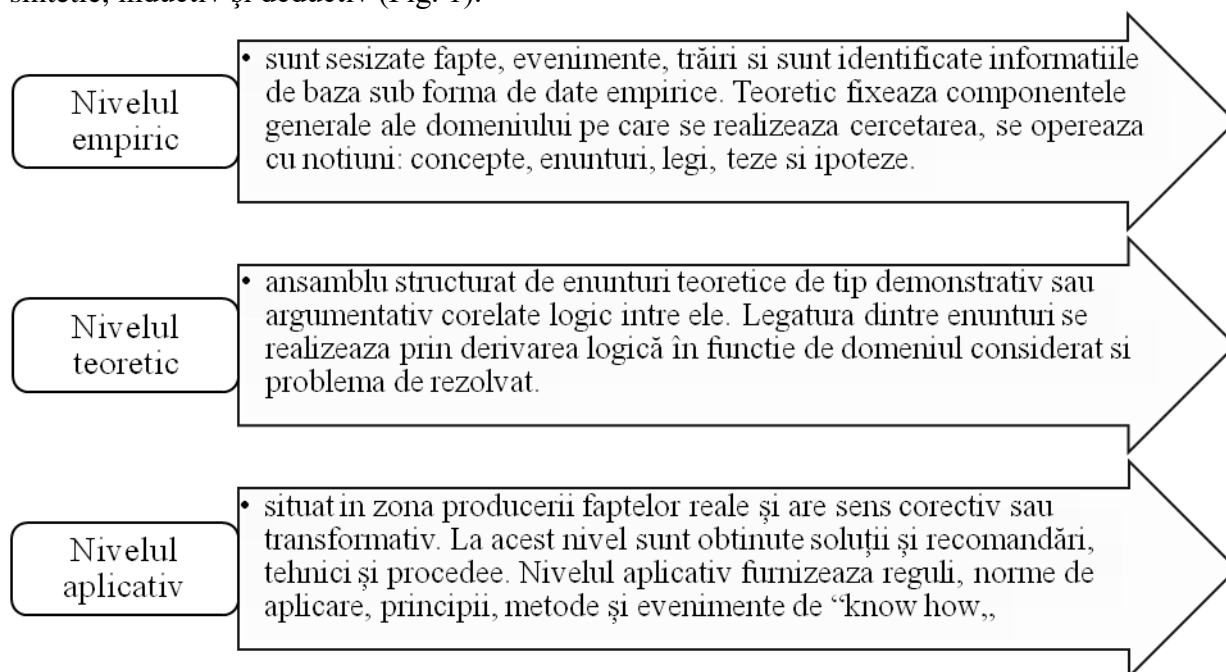

Figura 1. Nivelurile cunoașterii științifice

Filosoful rus M. M. Бахтин, subliniază importanța cunoașterii științifice astfel: „*realitatea, intrând în contact cu știința, își aruncă toate hainele de valoare pentru a deveni realitate goală și pură, doar astfel se formează adevărata cunoaștere științifică*” Definiția propusă de filosoful rus, evidențiază cea mai importantă trăsătură a cunoașterii științifice cea de înțelegere a realității. [3, p. 173]

Mijloace și metode de cunoaștere științifică a fenomenelor sociale

Dezvoltarea umanității este nemijlocit legată de evoluția modalităților prin care omul a reușit să desfășoare activități specifice având drept finalitate cunoașterea. Cunoștințele dobândite într-un anumit domeniu, în cazul de față la Informatică, sunt valorificate în vederea “*progresului sau al dezvoltării civilizației*”.

Cunoașterea la care se face referire este cunoașterea științifică, astfel mijloacele prin care aceasta se realizează pot diviza în două categorii (tab.1) [4]:

1. Mijloace care țin de interacțiunea, directă sau indirect mijlocită de instrumente, cu aspectul interesat;
2. Mijloacele de pătrundere ale fenomenului, a legităților care guvernează aspectul analizat;

Tabelul 1. Clasificarea metodelor, mijloacelor și a formelor de cunoaștere științifică.

Nr. ord.	Denumirea mijloacelor utilizate la cunoașterea științifică	Caracteristica mijloacelor	Metode și forme caracteristice
1.	Mijloace care țin de interacțiunea, directă sau indirect mijlocită de instrumente, cu aspectul interesat, caz în care se afirmă că este vorba de cunoașterea empirică, senzorială.	În sfera de activitate informativă acest lucru este echivalent cu culegerea datelor, a informațiilor care se referă la obiectul sau fenomenul avut în vedere.	Metodele prin care se realizează acest lucru sunt observarea, descrierea, măsurarea. Formele prin care se reflectă cunoștințele sunt senzațiile, percepțiile, reprezentările.
2.	Mijloacele de pătrundere ale fenomenului, a legităților care guvernează aspectul analizat.	Desfășurate cu ajutorul gândirii aceste mijloace constau din prelucrarea datelor cu metodele specifice.	Din metodele specifice fac parte: analiza, sinteza, deducția, inducția. Formele de reflexie a cunoștințelor sunt: noțiunile, categoriile, judecățile, raționamentele, ipotezele, teoriile.

Cunoașterea științifică are drept scop contribuția activă și clară la structurarea cunoștințelor legate de știință. Acest tip de cunoștințe urmărește generarea de progrese în diverse domenii cu intenția de a rezolva probleme specifice ale domeniului dat, încurajând progresul societății. O dată cu evoluția omului, cunoștințele științifice au fost decisive pentru dezvoltarea ființelor umane, domeniile științei fiind foarte vaste. Astfel cunoștințele alături de cunoașterea științifică est legată de domenii de studiu ca: medicina, tehnologia, biologia, chimia, informatica - doar câteva dintre domeniile sensibile la producerea și utilizarea cunoștințelor științifice. Cu referire la informațiile prezentate anterior despre clasificarea cunoașterii științifice vom detalia domeniul de studiu Informatica, modulul la alegere 5B: Metodele experimentale în științele umanistice în clasa a XII-a. [5]

Realizarea experimentelor în științe umanistice la informatică folosind „instrumentele” cunoașterii științifice

Activitățile didactice propuse de profesorii de azi, trebuie să-l motiveze pe elev spre explorarea de noi adevăruri, prin realizarea unor sarcini cu caracter problematizat, complex, ce valorifică experiența de învățare din trecut și o completează cu date noi, utile, acționând individual recurgând la cunoașterea științifică.

În literatura de specialitate cunoașterea științifică se clasifică în: **cunoașterea empirică** este definită ca o colecție de fapte științifice, ce formează baza cunoașterii teoretice a fenomenelor studiate și **cunoașterea teoretică**. Cu referire la primul tip de cunoaștere științifică, în tabelul 2 este prezentată o secvență din proiectarea de lungă durată la Informatica clasa a XII-a, modulul 5 B la alegere de unde putem identifica că elevii-liceeni în rolul lor de cercetători trebuie să dobândească competențe, inclusiv și cunoștințe empirice prin utilizarea unor metode ca: observarea, experimentarea, măsurarea, comparația, ș.a.

Metoda observației reprezintă percepția intenționată a obiectului/fenomenului studiat. Stabilirea scopului, metodelor de observare, a unui plan de control al comportamentului subiecților în studiu, - acestea sunt cele mai importante trăsături ale unei observații particulare, care se regăsesc și în curriculumul la disciplina Informatica ediția 2019. Rezultatele observației ne vor oferi informații despre realitatea studiată sub forma faptelor științifice.

Experimentul - metodă de cercetare științifică, ce implică modificarea corespunzătoare a obiectului/subiecților sau postarea acestora în condiții special create. În sine sa modulul 5B se numește „Metode experimentale în științe umanistice” respectiv anume metoda experimentului și va ocupa cea mai mare pondere în cunoașterea empirică. Experimentul în științele umanistice dezvăluie și demonstrează noi proprietăți, caracteristici calitative și cantitative ale subiecților asociate cu măsurarea caracteristicilor lor.

Măsurare este procesul de determinare a unei valori care caracterizează gradul de dezvoltare a proprietăților unui obiect. Se face sub formă de comparație cu o altă valoare luată ca unitate de măsură. Rezultatele observației și experimentului au semnificație științifică numai dacă sunt exprimate prin măsurare.

Tabelul 2. Metode experimentale în științele umanistice în curriculum din R. Moldova.

Unități de competențe	Unități de conținut
5-B. Metodele experimentale în științele umanistice	
1. Definirea variabilelor ce apar în științele umane.	Metodologia experimentală a științelor umanistice. Noțiunea de variabilă, (definiție), cauzalitate, interacțiune, corelație.
2. Definirea grupurilor de control.	Grupurile de control și variabilele-parazit: – noțiunea de grup de control; – experiențe sincronice, diacronice; – experiențe cu grup de control de artefact; – variabile-parazit.
3. Elaborarea planurilor experimentale, alegerea subiecților.	Planurile experimentale și alegerea subiecților: – planul unifactorial, multifactorial; – alegerea subiecților.
4. Alegerea scalelor de măsură.	Descrierea matematică a informațiilor primare din domeniul științelor umanistice. Scale de măsură și reprezentările lor grafice: scale nominale, ordinale, de intervale, scale de raport. Alegerea scalei de măsură.
5. Descrierea numerică a datelor utilizate în studierea fenomenelor din Ș.U.	Rezumatul și descrierea numerică a datelor utilizate în studierea fenomenelor din domeniul științelor umanistice: – indici de tendință centrală și de dispersie în cazul scalelor de intervale, scalelor ordinale, în cazul scalelor nominale. Alegerea indicilor în funcție de tipul variabilelor.
6. Prelevarea eșantioanelor.	Noțiunile de populație și de eșantion: definiții, metode de prelevare a eșantioanelor (empirice, de cote, de unități-tip, probabilistice, de tragere la sorți, de stratificare).

În vederea completării cunoașterii empirice vine **cunoașterea teoretică** cu principalele forme de acesteia precum: problemă științifică, ipoteză, teorie, principii, legi, categorii, paradigme, ș.a..

Problemă științifică. În sensul direct, conceptul de problemă este folosit ca desemnarea unei dificultăți, a unui obstacol, a unei sarcini care necesită soluționare. Problemele însoțesc toate formele vieții umane, fiind utilitare sau practice, morale sau politice, juridice sau filozofice,

religioase sau științifice etc. O problemă științifică este conștientizarea contradicțiilor apărute între vechea teorie și cea nouă fapte științifice care nu poate fi explicat folosind vechile cunoștințe teoretice.

În rezultatul analizei aspectelor teoretice a documentelor de politici educaționale și a posibilităților practice cu referire la metodologia formării și dezvoltării la elevii-liceeni a competenței de realizare a experiențelor în științele umanistice s-au identificat discrepanțe ce au condus la formularea următoarelor **contradicții**:

- Dintre importanța competenței de realizare a experimentelor în științe umanistice (stipulată în documentele de politici educaționale) și orientarea insuficientă a sistemului general de învățământ spre formarea acestei competențe;
- Dintre necesitatea de a axa proiectarea curriculară la disciplina informatica pe formarea/dezvoltarea competențelor de realizare a experimentelor în științe umanistice și insuficiența cercetărilor orientate spre specificarea metodologiei în care aceste competențe pot fi formate/dezvoltate;
- Dintre prezența în clasa a XII a modulul la alegere 5B „Metodele experimentale în științele umanistice” și lipsa unui model pedagogic ce ar facilita procesul de formare/dezvoltare la elevii-liceeni a competențelor de realizare a experimentelor în științele umaniste.

Contradicțiile enumerate argumentează actualitatea cercetării și generează **problema de cercetare**: Care sunt reperatele metodologice susținute de fundamente practice ce facilitează formarea și dezvoltarea la elevii-liceeni a competenței de realizare a experiențelor în științele umanistice (în cadrul studierii modulelor la alegere în cursul de informatică)?

Ipoteză - este o idee ce implică o presupunere despre existența unei legi care explică esența noilor fapte. Ea este formulată în scopul unei explicații ipotetice a faptelor științifice care au condus la formularea problemei științifice. În acest sens pentru modulul 5B: Experimente în științe umanistice ipoteza va fi formulată astfel: elaborarea și implementarea unui model pedagogic fundamentat metodologic va contribui la formarea și dezvoltarea la elevii-liceeni a competențelor de realizare a experimentelor în științe umanistice.

Paradigmă - un set de principii stabile, norme în general valabile, legi, teorii, metode care determină dezvoltarea științei, orientează activitățile de cercetare, interpretând rezultatelor acestora, oferind previziuni ale unor noi fapte și teorii. În acest sens are rost să discutăm despre scopul și obiectivele propuse pentru rezolvarea problemei de cercetare pusă în față despre experimentele în științe umanistice.

Astfel, *scopul cercetării* este stabilirea fundamentelor teoretice și a reperelor praxiologice pentru elaborarea și valorificarea experimentală a modelului pedagogic și metodologiei de formare și dezvoltare a competenței de realizare a experimentelor în științele umanistice la elevii-liceeni.

Iar *obiectivele cercetării* sunt:

1. Analiza evoluției noțiunii de competență, experienței de formare a competenței de realizare a experimentelor în științele umanistice la elevii-liceeni.
2. Stabilirea principiilor și condițiilor de proiectare și realizare a experiențelor în științele umanistice.
3. Elaborarea modelului pedagogic de formare și dezvoltare la elevii-liceeni a competenței de realizare a experimentelor în științele umanistice.
4. Elaborarea metodologiei de formare și dezvoltare la elevii-liceeni a competenței de realizare a experimentelor în științele umanistice.
5. Validarea experimentală a Modelului pedagogic ca parte componentă a metodologiei de formare și dezvoltare la elevii a competenței de realizare a experimentelor în științele umanistice elaborate.

Concluzii

Toate activitățile didactice contemporane trebuie proiectate într-un asemenea mod, încât să îl mobilizeze și motiveze pe elev, făcând din cunoștințele achiziționate o enigmă, provocându-l astfel la descoperirea de noi adevăruri prin realizarea unor sarcini complexe. Profesorul responsabil de elaborarea sau identificarea de activități și sarcini cu caracter problematizat, pune fundamentele unei cunoașteri științifice și a unei învățări cognitive/constructiviste conștiente.

Formarea și dezvoltarea cunoașterii științifice la elevi poate fi realizate prin:

- implicarea elevilor în rezolvarea unor situații/probleme cunoscute elevului (din comunitate sau mediul său de viață), care îl pot provoca la acțiune, motivându-l să învețe și să rezolve aceste probleme;
- valorificarea experienței din trecut a elevului și completarea ei cu cunoștințe noi, utile;
- formularea ipotezei de rezolvare a situației-problemă prin stimularea capacităților de acțiune ale elevilor, ceea ce înseamnă formarea competențelor de realizare a experimentelor în științe umanistice;
- alegerea celei mai bune strategii de soluționare a problemelor, care prevede operații de analiză și sinteză, recurgând la cunoașterea științifică.

După îndeplinirea tuturor sarcinilor propuse aplicând mijloacele, metodele și instrumentele cunoașterii științifice, *rezultatele investigative scontate* la modulul la alegere 5B: Experimente în științe umanistice vor fi:

- Modelul pedagogic fundamentat de formare și dezvoltare la elevii-liceeni a competenței de realizare a experimentelor în științele umanistice.
- Metodologia verificată experimental de formare și dezvoltare la elevii-liceeni a competenței de realizare a experimentelor în științele umanistice.
- Conținutul modulului „Metodele experimentale în științele umanistice”

BIBLIOGRAFIE

1. BERGER, G., *Omul modern și educația sa*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1998., p. 4;
2. BOCOȘ M. *Instruirea interactivă*. Iași: Polirom, 2013. 472 p;
3. БУЧИЛО Н.Ф., ЧУМАКОВ А.Н.; *Философия: Учебное пособие. 4-е изд.*, Издательство: Питер-Юг; ISBN: 5-94723-694-X; Год издания: 2004 г.; Страниц: 428;
4. SAVII, G.G., LUCHIN, M., *Modelare și simulare*, Ed. Eurostampa, Timișoara, 2000;
5. *Informatica. Curriculum pentru clasele a X - a - a XII – a*, aprobat prin ordinul M. E. C. C. al Republicii Moldova, procesul verbal nr. 22 din 5 iulie 2019, Chișinău, [citat 10.03.2021]. Disponibil: https://mecc.gov.md/sites/default/files/informatica_curriculum_liceu_rom.pdf;

Transactional Distance Theory and Compulsory Switching to Remote Teaching due to pandemic in Georgia

GAMBASHIDZE Nino, PhD Student

Tbilisi State University, Faculty of Education and Psychology

E-mail: ngambashidze@aat.ge

ORCID iD: 0000-0002-8084-7185

DOI: [10.46728/c.18-06-2021.p74-84](https://doi.org/10.46728/c.18-06-2021.p74-84)

CZU: 37.018.43(479.22)

Abstract: *This article presents the so-called. "Desk research". It discusses a variety of literature on Transactional Distance Theory. As a part of the research, we reviewed a variety of scientific literature. As a result of the research, many problematic issues in the Georgian educational system were revealed in a new light. Accordingly, the need for practical research in the future was identified. The aim of the present desk research is to create a theoretical-methodological framework on the basis of which we plan to develop a practical research tool in the future.*

The study found that frequent communication with students, both synchronously and asynchronously, reduces the degree of student autonomy and forces them to engage in dialogue. This in itself is a guarantee of minimizing the transaction distance. One of the interesting strategies for this is to use informal language in written or oral feedback ("Gio, you wrote well, Kochagh!", "Helen, why didn't you send me an assignment yesterday?"). Personal address to students is important in the asynchronous learning process. It is also important to understand that the student is somehow responsible for publishing his / her assignment in the classroom. Thus, the student becomes accustomed to dialogue with her classmates and feels accountable to them. It is advisable to contact the student's family frequently to find out if they have any problems accessing the Internet or if we can provide the student with a personal device. Sharing personal problems will also reduce the transaction distance and give the student the enthusiasm to engage in dialogue. Moderate use of humor and emotion, hope and encouragement, direct, sincere relationship, will somehow reduce the perception of physical distance, while minimizing the transactional distance.

Keywords: *Remote Learning, Distance Learning, Transactional Distance Theory, Core principles of Pedagogy: Teaching and Learning, Motivating the students, Involving students in online learning*

Introduction

The Covid-19 pandemic has led to a forced transition to online education for students and teachers in Georgia. Problems related to the quality of teaching-learning, transfer-assimilation of materials and assessment of knowledge were obvious, but their scientific study did not take place, because in the real environment, the existence of many different problems and the lack of physical distance somehow covered the transaction. The importance of the factor of Transactional distance theory may shed light on the problems posed by the forced transition to online teaching, help teachers and administrators develop pedagogical practice, and bring it closer to the core goals of pedagogy: teaching and learning.

Research methods

This article presents the so-called. "Desk research". It discusses a variety of literature on transactional distance theory. We have developed scientific databases: Scopus, Psychinfo, and the Web of Knowledge to find potentially relevant material on the following terms:

- Transaction distance theory,
- Autonomy,

- Structure,
- dialog,
- Interaction.

In Scopus alone, we found more than 90 scientific articles on the following issues:

- Distance learning methodology,
- School education,
- Public hearings,
- Comparative-contrast analysis (comparison of traditional, face-to-face learning and distance learning),
- Methodological literature,
- Teacher records and so-called "Descriptive cases".

The studies revealed a comprehensive analysis of the scientific study of the use of technology in the learning process. We got acquainted with scientific publications reflecting the Georgian reality, mostly in online publications and social networks. We have downloaded the abstracts of all the interesting and relevant articles and most of the electronic versions of the article and read them in detail. We have selected and sorted them by photocopying e-books, books and articles. We have also created an electronic citation database, which we keep as a separate bibliography.

The aim of the present desk research is to create a theoretical-methodological framework on the basis of which we plan to develop a practical research tool in the future.

Transactional distance theory

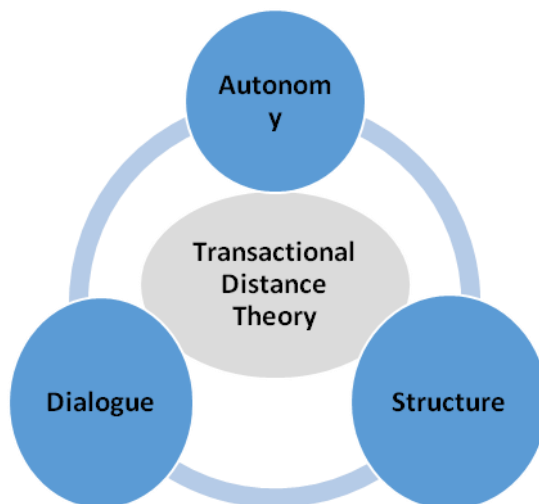
Prior to the Covid-19 pandemic period, this theory had the status of one among many pedagogical theories. But, due to the forced distance learning caused by the pandemic, it has become crucial. The author of "Transactional Distance Theory" is Michael Moore. In his 1973 book: *"Transactional Distance and Adaptive Learning: Planning for the Future of Higher Education 1st Edition"* (2017), Moore discusses a student who is far apart in time and space. And the issue of teacher-student relationship. He notes that distancing is not only spatial, but that *"without psychological and communicative intersections, potential misunderstandings between the two parties involved in the education process may arise"* [30, p. 3].

Which, in the case of forced distance learning, can lead to worse outcomes.

Every teacher must have had a student who chooses to sit in the far corner of the classroom, to avoid the lesson process in an imaginary environment where there is neither homework nor the teacher. It is much easier for such a student to return to reality through in-class education - engaging in conversation, sitting close to the teacher or other pedagogical "tricks". But how does a teacher manage to grab a student's attention when the camera and microphone are off? The "transactional distance theory" offers a way out of such awkward situations.

Our main goal in online learning should be to minimize the transaction distance and maximize the involvement of students in the learning process. The Transactional Distance Theory model might help. M. Moore suggests considering three main variables in distance learning: dialogue, structure, and autonomy. Lack of one means more workload on others.

Moore developed this theory at the dawn of distance learning when there were very few distance learning courses and the material, for the most part, went to students in the form of audio lectures or assignments received by mail. Today, thanks to the widely introduced technological innovations, in the educational space we can meet and teach students directly in synchronous mode. Thanks to the "transactional distance theory", we choose the method that is best to ensure the best results, depending on the age, skills, technology or subject characteristics of our students.

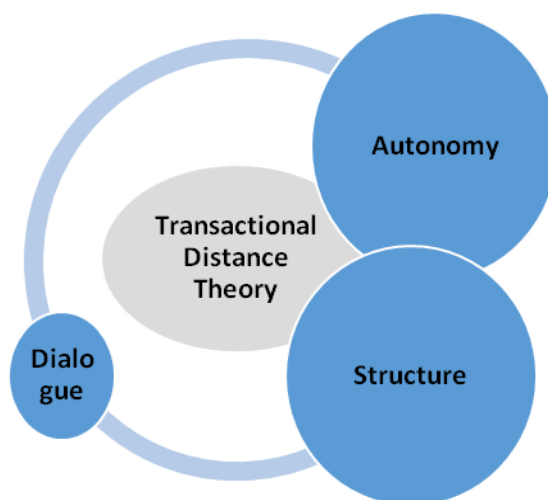

Figure 1: Three Parts of Transactional Distance: dialogue, structure and autonomy.
(Source: Tiffany Barton's blog: `Distance Learning: Theory of Transactional Distance and Dialogue" (Barton, 2020)

Transactional distance theory and the importance of dialogue

The most important is the dialogue between the teacher and the student, through which the student's maximum concentration on the lesson process is achieved. If we do not talk to students, how do they know what we expect from them, or what they should learn?

The second figure shows how much the importance of autonomy and structure increases when the dialogue space decreases. Consequently, the opportunity for successful learning by the student is lost.

Figure 2: Disbalance and Transactional Distance causes enlarging distance between a teacher and a student.
(Source: Tiffany Barton's blog: `Distance Learning: Theory of Transactional Distance and Dialogue" (Barton, 2020)

Overview of distance learning theories

To understand better the teaching and learning of distant students and the work of the teacher, we must focus on the perception of distance and space. The "Dictionary of the Georgian Language" defines distance as follows: "Distance [Lat. distantia] distance between the start and the finish ". And the Webster Dictionary is like this: "1. Distance in time and space; 2. The distance between time and space between two points; 3. Behavior delay; 4. A place far away. "

When teaching, I think physical distance is less important, because through the Internet we can exchange knowledge and ideas. In the Webster's Third Definition of Distance we see a

breakdown in the relationship, however we, the teachers, do not want there to be a breakdown in the relationship between the students and us.

Michael J. Moore [27, p. 155], when discussing distance in education, said: “*Now the student and the teacher are separated, which is not necessarily due to geographical location, but also has educational and psychological reasons. This is a rift between the partners employed in the education enterprise. This is called the "transaction distance"*”.

How do we understand such a transactional distance between teacher and student? Saba and Shearer [32. P. 36] suggest that the term be understood as “*the distance (if you will even crack) of the care expressed by the teacher and the student's outstanding initiative in their own learning*”. In other words, the transaction distance is the distance that separates students from the teacher's initiative to master the material. If students are not involved in the learning process and do not have an active learning incentive, then this gap in transaction distance is large, no matter how close they are to the teacher physically. But if the teacher, remotely or face-to-face, manages to establish a meaningful learning environment with the right choice of complexity and appropriate material and instills in students a sense of responsibility for their own learning, ensures their heartfelt participation in the process, then the transactional gap diminishes.

Some critics of distance learning believe that a lack of physical closeness, a lack of information transmitted through body language and tone of voice, leads to ineffective learning. But, recalling lectures in a large audience when the teacher cannot even see students sitting at the back of the auditorium.

Bromell wrote ironically on the same subject (Bromell, 2002:73): “*It is obvious that a well-planned distance learning course only forces us to 'click' and thus makes the whole learning process more convenient.*”

When students treat the learning process consciously and responsibly, then it affects learning, knowledge and cognition of new ideas.

I think responsibility for learning can also exist remotely and thus, the lesson is effective, insofar as virtual space provides an opportunity to be able to transfer, receive and exchange ideas, knowledge.

Thus, physical distance and transaction distance are not interdependent data. The lesson is conducted online, in the classroom, or mixed, the aim should be to neutralize the transaction distance and, thus, create a comfortable environment for cognition.

Impact of social distance on transactional distance

Wegerif [34] discusses the impact of the social dimension in online learning, which has a direct impact on the transaction distance. In a study conducted by the Open University, which included interviews with 21 students involved in interactive online courses, Wegerif found that students' success or failure was directly due to whether they felt involved in the process or outsiders. Thus, the learning process was viewed as a social process because learning depends on how much a person perceives himself or herself as a member of a group.

In conclusion, Wegerif says that this process (meaning distance learning) is a social experience, just as some of the students in the classroom are physically able to engage freely in the middle of a discussion, while some find it very difficult to integrate into the team, experience constant discomfort and prefer to be out of the process.

The student feels involved in the learning process, or isolated, depends on many other factors. For example, one of the factors is access to the Internet. Those who do not have a computer at home, or can not afford the Internet, can not participate fully in the process.

This view is shared by Diana Grodney, who taught hybrid classes at New York University. Tisha Bender, in her book: *Discussion-Based Online Learning to Enhance Student Learning*, quotes a personal correspondence with Grodney: “*I shared this experience [with my class]. They also agreed that in this way we were able to share a family coziness, a collective spirit. As one student pointed out, the lesson became a "hub of education."* Another student even compared our lessons to something that is carefully passed from hand to hand throughout the

week until a new lesson is scheduled. I think such assessments point to a warm environment that can be created online”[3, p. 9].

One factor that Wegerif does not talk about, but is very important in reducing transaction distance, is the teacher's role. It is the teacher who sets the main tone in the class. I think the teacher should definitely develop an educational approach to reduce the feeling of distancing, or indifference, that might result from the distance learning format. This is a rather difficult mission, not only because of the number of students in the class, but also because of the diversity of students.

Transactio the Georgian reality:

The problem of transactional distance was first raised by XIX c. Enlighters in the Georgian reality. Specifically, in the works of Ilia Chavchavadze and "Tergdaleuli" the issue of "Broken Bridge" ("Otarant's Widow") and the issue of teacher-student relationship ("Glakhis Naambobi" - a Tale of a Bagger, "Gamzrdeli" – The Teacher) were mentioned. The "Tergdaleulis" and their followers, on the one hand, showed the public the problem, and on the other hand, set the stage - they created the artistic face of an "ideal" teacher.

The 20th century inherited the position of Enlighters. Two types of stereotypical, mutually exclusive views of the teachers were formed. Namely: on the one hand, the teacher is "sometimes childless, but a parent of many children" (Ioseb Noneshvili - "Teacher"), on the other hand, an odious figure, well past retirement age, who is mostly ridiculed by mind-boggling, "talented but lazy" students (Nodar Dumbadze - "Me, Grandma, Iliko and Ilarion"), but, in many cases, even a criminal abuser (film "Imereti Sketches" - dir. Nana Mchedlidze, TV-serial "My Wife's Friends" - screenwriter Katie Devdariani, etc.).

In named cases, the teacher is a secondary character. S/He either has a positive effect on the student, or a negative one. The protagonist is always a student, he is attracted to the eyes of the reader or spectator. The author worries about his bad luck. And the teacher is a kind of "circumstance" that determines the psycho-social appearance of the protagonist.

Revaz Inanishvili's "The Far, White Peak" is especially interesting from this point of view. The characters here are ambiguous. It is difficult to determine whether he is a victim or a hero. The story takes place in the 8th grade of one of the schools in the city (this conclusion is proved by the content of the Georgian language and literature subject curriculum established by the National Curriculum [37], when syntactic constructions are taught, including "place adverb". The student has just moved from the village to the city school, so he is a new member of the community, at the same time he is a different member of the homogeneous class. *"The boy looked at the class. The whole class was waiting for him with an interested, mocking smile ... - Are you failed, Bijou ?! - The eldest boy from the back desk shouted at him in Kakhetian manner. , - exclaimed the teacher, - repeat what is called the adverb of the place .... OHHH, your parents should be unhappy, they think they have sent you to school!" The teacher said in disgust, took a notebook from the table and marked something with a red pen.*" Accordingly, the student is left to face his own fears: *"The boy stood up, put his hands under the skirts of the desk, there was a fog of uncertainty in his eyes again. ... Shindelashvili sat down, bowed his head and started biting his lower lip. The girl sitting next to him noticed that her thin, yellow fingers were trampling"* From this situation, there are naturally two solutions: either the boy will forever accept the idea that "he has no place in this society" and chooses to be excluded, or he will become aggressive and later becomes an aggressor. In any case, the transactional crack will take him away from the main goal of education - equipping him with knowledge and upbringing. It seems that the protagonist of Revaz Inanishvili's story, unfortunately, will take the second way - this idea is prompted by the "spark" that appears in the finale of the story, which will later be transformed into fire:

It is important to pay attention the signs that are still relevant in Georgia (whether it is recognized or not). Ignoring such a social difference and consciously or unconsciously turning a blind eye to its existence also leads to the chronic existence of many other problems.

Two other factors are important to fully understand the problem: 1) The age of the student (adults usually have difficulty adapting to a new environment and the school has to work extra hard in this regard. Etc. 2) Relate the learning material to reality (more precisely, not linking the material in the learning process to the child's personal experience), which is also a common misconception among us.

Will technology enable us to access information that was previously unavailable?

An interview with philologist and teacher Gia Murgulia was published in the electronic edition of the Mothers' Club on February 9, 2021, where he states: "*Teacher and school do three main things: they teach this or that subject, they develop skills in students without which it is difficult to hope for success at all, - without willpower, the person does not exist at all, and forms a value system. A good person should be raised by the school. Two of these three, skills development and upbringing systems, look very weak during distance learning. To be on the side of goodness, it needs training and upbringing.*" [25]

According to Bruce [6], the use of technology opens up new possibilities that were previously unavailable. For example, technology can do an invaluable service to us if we teach botanics. It will allow us to see in a minute how the flower blooms, something we can not see in nature. But, in this case, do we have the same feeling when we touch a flower? of course no. Because we can not experience the flower with the sense organs - touch its delicate leaves, or feel its benevolence. On the other hand, through technology we will be able to learn much more about the flower than we would by observing it in nature, and thus technology will enable us to do things that were previously impossible.

Thus, at first glance it seems as if technology is really changing knowledge, but to say what we have gained and what we have lost is not so easy. Technology may play a role as an aid and no one will notice its existence as the participants in the discussion turn their attention to the exchange of living thoughts.

This situation proves the existence of a fourth level of Dewey's thinking - **reflection** in the process of online learning. The perception and analysis of information is likely to deepen if, in a traditional learning environment, particularly important information is repeated several times to convey something to people with different cognitive skills (so that they do not become bored, understand what is being said and be able to see an idea from different angles).

We are dealing with a similar reality when we teach students old Georgian literature. In modern textbooks, texts are accompanied by a dictionary where individual words are explained, but, the meaning remains inaccessible to the student if the teacher does not explain the idea well. The ability to read beyond the lines corresponds to the fourth level of thinking, and the expectation that the student will easily overcome it is exaggerated.

In order to avoid misunderstanding the material learned in the online class, additional explanations are needed. Preferably, these explanations should be given in writing so that the student can return to the material over and over again and finally understand what the author is saying. To comprehend the learning material in the online lesson, it would be good to not only develop the written material, but it is also desirable to include graphic images, sound and video, if possible. Alternating learning activities diversify learning and ensure students' concentration.

Critique of transactional distance theory

As mentioned, according to Michael Moore's theory, the transaction distance between teacher and student is verified by three variables: dialogue, structure, and autonomy. "*In dialogue, Moore refers to the learning relationship between teacher and student, when the speakers listen to each other with respect and share opinions on the essence of dialogue*" [22, p.15].

These three, rather important and complex factors are based on the fundamental work of John Dewey [13]. He offers the idea that the educational process is a joint realization of experience and has two sides: psychological (cognitive) and social. Dewey argues that neither

should be subordinated to the other, nor completely ignored. Dialogue and communication force all parties involved in the process to develop an idea and learn [26].

For Dewey, such a constructivist approach to teaching was the starting point [12]. In his view, the student needs support in accessing and reconstructing the essence of the subject, and this can only be achieved through social interaction and the environment. Only in this way will the student be able to reconstruct the concept and find ways to solve the problem.

This view was reinforced by interpersonal, instructional dialogue, during which the learner is able to acquire and understand knowledge. Dewey described the function of education as the process of developing argumentation and reasoning [13]. Based on his experience as a teacher, Dewey viewed the role of the teacher as a sharer of experience and a leader in development. It divides the path to such a higher level of cognition into four stages: fact-finding, discovery, evaluation, and problem-solving.

Autonomy, as the third variable of Transactional Distance Theory, from a constructivist point of view, means encouraging an active collaborative and responsible learner [35]. The origin of the idea of self-directed learning is linked to Dewey [26], who first noted that giving autonomy to self-development encourages the learner to take initiative, understand the possible consequences of action, and give him or her the choice [12].

For many distance learning researchers, transactional distance is a very important factor and is considered as an analytical framework for understanding [16, 21, 10, 18] "*Transactional distance theory*" is generally a useful conceptual framework for understanding and explaining the essence of distance learning, but in practice it is a useful source for research hypothesis" [21]

Although this theory has been around for almost 50 years, its critique has not been tried by many. There are also few empirical studies based on this theory that would confirm or refute its content and validity [18, 19].

It was interesting to get acquainted with two studies based on an attempt to study the issue on the basis of questionnaires: Bishop et al. [4] were interested in students' perceptions of transaction distance, structure, and dialogue. All three of these factors: transaction distance, dialogue, and structure were discussed in the questions they compiled. All three variables were measured by analyzing specific questionnaires. Transaction distance was measured by two questions, dialogue by one question, and structure by three questions.

The results demonstrated the validity of Moore's theory that transaction distance and dialogue are directly proportional. However, dialogue (a rather complex variable) was measured by only one question. There were no questions about the quality of the dialogue, but only about its frequency. In addition, all three variables were not clearly defined.

This study was soon followed by another [8], where researchers sought to clearly outline the relationship between dialogue, structure, and autonomy. The study interviewed 121 students involved in distance learning. The questionnaires clearly explained the nature of the dialogue - in particular, how often this type of interaction takes place. The structure was interpreted as the transfer and explanation of the material. Autonomy was even interpreted as an assessment of one's own independence. These variables were compared to students' self-esteem. The results showed that only two variables affect the perception of learning outcomes: the higher the perception of the transaction distance, the lower the perception of learning outcomes. The more frequent the discussion, the higher the assessment of the quality of material acquisition and learning in general. These results, in themselves, confirm Moore's theory, although, like the previous study, a simple questionnaire was used. Data were collected only once and the quality of the dialogue was not assessed in this case either, only its frequency was measured.

In another study on the introduction of teacher education and technology, published in Conference Proceedings [7], data were based on 30 teacher-student interactions and measured as a "dynamic model of the system" (in terms of existing patterns of behavior Saba F, Sheare 1994; 8 (1) Verbal conversation was measured through discourse analysis, which combined variables to identify the structure of the program, and by measuring teacher evaluation and student control,

these variables (the ratio between the amount of dialogue and the structure) were called the transaction distance. That the transaction distance varied according to the dialogue and the structure. As the proportion of the dialogue increased, so did the distance. Is directly proportional to the dialogue, while the structure is inversely proportional.

Although this study corroborated Moore's theory, calculating the number of dialogues and the structure of the program was considered quite problematic. Successful and irrelevant to different types of distance learning.

Also of interest is another study based on which a change in structure during dialogue was examined. This study analyzed the course conducted by the audio-conferencing system (Bunker E et al., 1996) and only compared the structure and dialogue. More than 100 students were involved in this study and the frequency and duration of the dialogue was measured when the structure of the course was discussed in only one aspect (the teacher asked questions to the students).

According to transactional distance theory, different types of interactions and questions revealed the degree of student participation. According to the authors, four experimental procedures were performed, one of which was canceled and the other considered biased. The instrument for measuring interaction was not considered reliable, the samples were not clearly presented, and the principles of grouping were vague. In this case, too, the dialogue was measured in terms of frequency and duration. However, based on the results, it was suggested that certain types of questions asked by the teacher may lead to a desire for dialogue in the student.

According to the authors, both structure and dialogue were important for success, and by increasing the frequency of dialogue, by clearly conveying the structure, the student's desire to be actively involved in the learning process would inevitably increase, as well as the transaction distance.

The following two articles provide a completely different perspective on the study of distance learning variables: [9, 34]. Course format, satisfaction and acquired knowledge were assessed during the online course. Satisfaction was divided into two aspects, which Moore considered in his theory. The study was based on a questionnaire and the instrument was described in detail. However, quite a small number of responses were not explained (17%). It was found that there is a relationship between satisfaction and course structure. The more satisfied the students were with the structure and interaction of the course, the more they felt that they had "learned something". This reinforced Moore's assumption that the structure of the course should be appropriate for the learner and that the ambiguity of the structure and the increase in the share of dialogue would reduce the transaction distance.

Very interesting were the responses of 71 students (87% of respondents to the questionnaire) presented in this study, which revealed how a change in individual teaching approaches contributed to a change in transaction distance. In this case, too, a survey was conducted through questionnaires aimed at showing students' perceptions (on a 23-point scale) and the results were analyzed according to four variables. The results showed a high ratio of certain variables, which determined the transaction distance.

This study also indirectly addressed the issue that neither face-to-face training nor online tutorials changed transaction distance. It was interesting to note that "online learning" somehow led to an increase in distance and interaction barriers, although it was not clear what was called "online learning". The credibility of the study was demonstrated by the involvement of "experts" and "educators" in the study, and their participation was quite active. The report said that different methods (quantitative, observation, interview) were needed to measure the transaction distance, which would make it easier to understand this phenomenon.

In conclusion, it can be said that "transactional distance theory" is more descriptive and can not define anything in advance. But, shows the obvious interdependence of the variables. Moreover, Moore's conception of transactional distance has significantly altered educators' approaches to distance learning in terms of broad social rather than narrow field research [26].

Conclusions

- "Transactional distance theory" is based on humanistic and behaviorist ideology.
- Michael Moore first formulated structure and dialogue as its components when formulating the Transactional Distance Theory. And the third factor - autonomy was later added [27].
- Structure, dialogue, and autonomy are interdependent and absolutely essential factors for the successful implementation of distance learning [27].
- Michael Moore did not explicitly present the action of the constituent factors of his theory, which later led to numerous errors in research [19].
- Surveys devoted to autonomy and self-education were usually based on closed-ended questions and scales.
- Most of the research on the "transactional distance theory" was viewed from a positivist point of view. Moore's theory and focused on correlating complex concepts and establishing statistically significant relationships (e.g., the interdependence of autonomy and the results of acquired knowledge).
- None of the studies fully confirmed or denied the transaction distance.
- All studies suggested that the data collected from interviews and observations should be analyzed in the future. [4, 8, 7, 32, 9, 23]

Acknowledgments:

Zakaria Kitiashvili, the head of my doctoral program, provided invaluable assistance to me in my research.

I would also like to thank my friend Giorgi Gvishiani for temporarily giving me all the scientific bases available to him, without which I would not be able to get acquainted with such a wide range of scientific literature.

And finally, I would like to express my gratitude to another friend of mine - Nino Dolidze, who spared no effort, read the article many times and discovered all the technical or logical shortcomings, which were so important to eliminate.

BIBLIOGRAPHY

1. ANDERSON, J. A.. Acknowledging the Learning Styles of. In L. B. Chism, *Teaching for Diversity: New Directions for Teaching and Learning*,. San Francisco: Jossey-Bass. 1992, pp. 19-33
2. BARTON, T. *Technotes*. 2020. Retrieved 02. 10, 2021, from TCEA: <https://blog.tcea.org/TRANSACTIONAL-DISTANCE-THEORY/>
3. BENDER, T. Discussion-Based Online Teaching to Enhance Student Learning. Theory, Practice, and Assessment. Sterling, Virginia: Stylus. 2003
4. BISCHOFF WR et al. Transactional distance and interactive television in the distance education of health professionals. *American Journal of Distance Education*, 1996, pp. 4-19.
5. BROMELL, N. Summa Cum Avaritia. *Harper's Magazine*, 02.2002, pp. 71-76.
6. BRUCE, B. Dewey and Technology. Retrieved from *International Literacy Association*. 1998, 11: http://www.readingonline.org/electronic/jaal/Nov_column.html
7. BUNKER E. et al.. A study of transactional distance in an international audioconferencing course. *Proceedings of Seventh International Conference of the Society for Information Technology and Teacher Education*, 1996, pp. 40-44. Phoenix: Society for Information Technology and Teacher Education .
8. CHEN Y. J., WILLITS F. K. A path analysis of the concepts in Moore's theory of transactional distance in a videoconferencing environment. *Journal of Distance Education*, 1998;13(2), pp. 1-65.

9. CHEN, Y. Transactional distance in World Wide Web learning environments. *Innovations in Education and Teaching International*, 2001;38(4), pp. 327-338.
10. COLLINS M.P., MURPHY K. L. Development of communication conventions in instructional electronic chats. *Journal of Distance Education*, 1997;12(1), pp. 177-200.
11. DELGATY, L. *www.interchopen.com*. 2018, 09, Retrieved 02.15.2021, from Open access peer-reviewed chapter: <https://www.intechopen.com/books/interactive-multimedia-multimedia-production-and-digital-storytelling/transactional-distance-theory-a-critical-view-of-the-theoretical-and-pedagogical-underpinnings-of-e>
12. DEWEY, J. *Democracy and Education*. Middlesex: Echo Library, 2007
13. DEWY, J. *What is Thought?* Kindle Edition: Endymion Press, 2018
14. DREYFUS, H. L. *amazon.com*. 2008. Retrieved 02.07.2021 from <https://www.amazon.com/Internet-Thinking-Action-Hurbert-Dreyfus/product-reviews/0415228077?pageNumber=2>
15. EDUCATION, P. *Validity Brief: Panorama Student Survey*. 01.2019. Retrieved 23.11.2020, from Panorama: https://go.panoramaed.com/hubfs/Panorama_January2019%20Docs/validity-brief.pdf
16. GARRISON, R. Theoretical challenges for distance education in the 21st century: A shift from structural to transactional issues. *The International Review of Research in Open and Distance Learning*, 2000, 1492-3831.
17. BASILAI A G., KVAVADZE D. *Transition to Online Education in Schools during a SARS-CoV-2 (Research Article)*, 04.05.2020. Retrieved 02.07.2021, from MODESTUM Open Access: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1263561.pdf>
18. GOEL L., ZHANG P., TEMPLETON M. Transactional distance revisited: Bridging face and empirical validity. *Computers in Human Behavior*, 2012;28(4), pp.1122-1129.
19. GORSKY P., CASPI A. A critical analysis of transactional distance theory. *The Quarterly Review of Distance Education*, 2005;6(1), pp. 1-11.
20. GUIDE, P. U. *Panorama Student Survey*, 2019. Retrieved 11.23.2020, from Panorama Education: https://panorama-www.s3.amazonaws.com/files/panorama-student-survey/UserGuide.pdf?__hssc=17850406.2.1606157239767&__hstc=17850406.20c9c4435f42d6c1f83a8c8dd70b6b8b.1606132388119.1606150143424.1606157239767.3&__hsfp=1301910431&hsCtaTracking=ef4fd9f4-f6c2-4
21. JUNG, I. Building a theoretical framework of web-based instruction in the context of distance education. *British Journal of Educational Technology*, 2001. 32(5), pp. 525-534.
22. JANASHIA S. "Concept of Distance Learning and its theoretical foundations". *Managing the Distance Learning: A Practical Textbook for School Administrators*, Tbilisi, 2021, pp. 7-23
23. KANUKA H., COLLETT D., CASWELL C. University instructor perceptions of the use of asynchronous text-based discussion in distance courses. *American Journal of Distance Education*, 2002; 16(3), pp. 151-167.
24. McKEACHIE, W. J. Doing and Evaluating Research on Teaching. Chapter 6: "6 Roles of a Teacher", Chapter 24: "Personalisation of Education"; Chapter 25: "Researching Teaching and Assessment". 1978. In W. J. McKeachie, *Teaching Tips, A Guide for the Beginning College Teacher, 7th ed.* (pp. 68–82, 244–256, 257–263). Lexington, Mass.: Heath and Company.
25. MomsEduGe. 2021. Retrieved 02.09.2021, from www.momsedu.ge: <https://momsedu.ge/>
26. MOORE MG, ANDERSON WG. *Handbook of Distance Education. 2nd ed.* Mahwah, New Jersey: Lawrence Erlbaum, 2007
27. MOORE MG, KEARSLEY G. *Distance Education: A Systems View of Online Learning. 3rd ed.* Belmont, California: Library of Congress, 2012
28. MOORE, M. G. The individual adult learner. In *Adult Learning and Education*, ed. M. Tight. London: Croom Helm, 1984
29. MOORE, M. *Transactional Distance and Adaptive Learning: Planning for the Future of Higher Education 1st Edition.* New York: Routledge, 2017

30. PANORAMA. *Panorama Student Survey*, 08.2014. Retrieved 03.2018, from <https://www.panoramaed.com/panorama-student-survey>
31. GORSKY P., CASPI A., A critical analysis of transactional. In *The Quarterly Review of Distance Education*, 6(1) 2005, pp. 1-11.
32. SABA F., SHEARER R.L. Verifying key theoretical concepts in a dynamic model of distance education. *American Journal of Distance Education.*, 08.1994, pp.136-59.
33. SABA, F., SHEARER R. L. Verifying Key Theoretical Concepts in a Dynamic Model of Distance Education. *The American Journal of Distance Education*, 08.1994, pp. 36–59.
34. STEIN D.S. et al.. Bridging the transactional distance gap in online learning environments. *American Journal of Distance Education*, 02. 2005, pp. 105-118.
35. TAM, M. Constructivism, instructional design, and technology: Implications for transforming distance learning. *Educational Technology and Society*, 03.2000, pp. 50-60.
36. WEGERIF, R. The Social Dimension of Asynchronous Learning Networks. In *The Journal of Asynchronous Learning Networks* 2, 1998, http://www.aln.org/alnweb/journal/vol2_issue1/wegerif.htm.
37. GEOSTAT. National Statistics Office of Georgia, 2021. Retrieved 02.07.2021, from <https://www.geostat.ge/ka/modules/categories/59/zogadi-ganatileba>
38. The Portal of National Curriculum 2019-2020. Retrieved 02.06.2021, from <http://ncp.ge/files/subjects/qartuli/programis%20shinaarsi/qartuli%20%20VIII%20klasi%20-%20programis%20shinaarsi.pdf>
39. Ministry of Education, Science, Culture and Sports of Georgia, 2020. <https://www.mes.gov.ge/content.php?id=11404&lang=geo>. Retrieved 02.07.2021, from <https://www.mes.gov.ge/content.php?id=11404&lang=geo>
40. Ministry of Education, Science, Culture and Sports of Georgia, 02.04.2021. [mes.gov.ge](https://www.mes.gov.ge). Retrieved 02.07.2021, from <https://www.mes.gov.ge/content.php?id=11590&lang=geo>

Actualitatea și importanța educației muzeale prin colaborarea instituției de învățământ cu familia în contextul gândirii științifice

The topicality and importance of museum education in collaboration of educational institution with families in the context of scientific thinking development

MUNTEANU Angela, *doctor, conf.univ*
Universitatea Tehnică a Moldovei

MUNTEANU Angela, *PhD, associate professor*
Technical University of Moldova
E-mail: angela.munteanu@arh.utm.md
ORCID iD: 0000-0003-4671-022X
DOI: [10.46728/c.18-06-2021.p85-90](https://doi.org/10.46728/c.18-06-2021.p85-90)
CZU: 37.013.43:069.12+37.064.1

Rezumat: *Articolul conține un studiu teoretic, care reflectă importanța și posibilitățile educației muzeale prin redarea unor strategii și forme de colaborare a muzeului cu instituțiile de învățământ, familia și alți actori socio-culturali. Totodată autoarea reflectă rolul cercetării, dezvoltării gândirii științifice, a formării calităților morale și sferei afectiv-emoționale în cadrul vizitelor muzeale. Este elucidată influența asupra vizitatorilor, a expozițiilor muzeale, a tematicii variate, a arhitecturii edificiului muzeal, a tehnologiilor informaționale valorificate în imbinare cu formele și metodele clasice de educație.*

Cuvinte-cheie: *educație muzeală, colaborare, învățământ, familie, cunoștințe, cercetare, gândire, științifică*

Astract: *The article contains a theoretical study, which reflects the importance and possibilities of museum education by reproducing strategies and forms of collaboration of the museum with educational institutions, the family and other socio-cultural actors. At the same time, the author reflects the role of research, development of scientific thinking, formation of moral qualities and the affective-emotional sphere during museum visits. The influence on visitors, museum exhibitions, various themes, the architecture of the museum building, information technologies capitalized in combination with classical forms and methods of education is elucidated.*

Keywords: *museum education, collaboration, education, family, knowledge, research, thinking, science*

**...Muzeul este arsenalul cel mai puternic cu care un popor își apără originea,
identitatea și tot ce a moștenit de la străbuni...**

/Iosif Sterca-Șuluțiu/

Introducere

Muzeul este instituția care ne oferă marea posibilitate de descoperire prin cercetare și informare prin mostrele din sălile expoziționale pe diferite domenii și genuri. Instituțiile muzeale inspiră spre cunoștere vizitatorii de vârste diferite, unde adulții încurajează tânără generație spre familiarizarea cu valorile tezaurului civilizației spre comunicare cu semenii săi, impresionați de fluxul vizual al exponatelor. Muzeele educă inteligența, astfel, contribuind la dezvoltarea societății prin mesaje directe și indirecte, promovând informații valoroase a unei perioade istorice, a unui eveniment sau personalități și creațiile acestora etc.

În Republica Moldova, de la nord la sud, activează multiple instituții muzeale, unele în centrele raionale, care reprezintă - Muzeu ale Ținutului natal, Case-muzeu dedicate personalităților din localitate, iar în Chișinău funcționează cele mai multe instituții muzeale de rang național, așa ca: *Muzeul Național de Istorie a Moldovei* sau *Muzeul Național de Artă a Moldovei*, *Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală*. La fel, există și monumente de arhitectură de însemnătate națională, care sunt introduse în Registrul monumentelor de istorie și cultură a municipiului (fig. 1, 2). Așadar, Republica Moldova are multiple muzee, care, pot să asigure dezvoltarea gândirii științifice, desigur că în contextul educației muzeale.

Muzeul are scopul inițial de a promova cunoștințe generațiilor de azi și de mâine prin informații importante, care evident că vor incita funcționarea tuturor operațiilor gândirii, a analizei și sintezei, a comparației, a concretizării și abstractizării etc. Principalul moment rezidă în faptul că școala, muzeul și familia să colaboreze sistematic și calitativ [7].

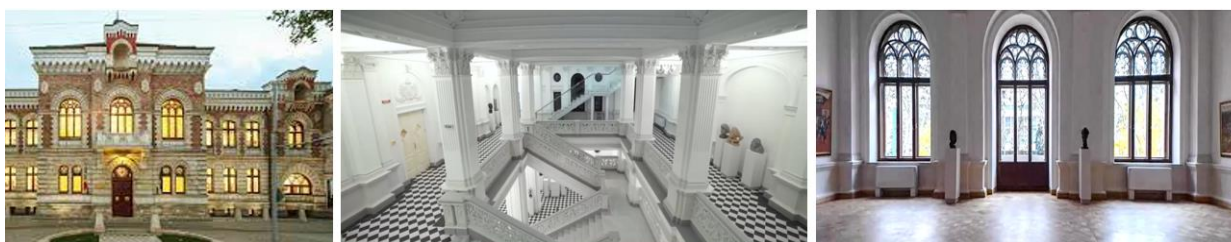

Figura 1. Muzeul Național de Artă a Moldovei

Figura 2. Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală, spații expoziționale clasice

Importanța cercetării și colaborării – instituție muzeală – instituție de învățământ – familie - comunitate

Instituțiile muzeale, în permanență contribuie la completarea colecțiilor prin colectarea și conservarea, păstrarea bunurilor culturale, dar și prin organizarea activităților cultural-educative. Muzeele și-au revăzut și transformat practicile pentru a rămâne mai aproape de comunitățile pe care le deservesc. Muzeul facilitează cunoașterea trecutului și prezentului țării și poate sta la baza dezvoltării comportamentelor interculturale, a gândirii științifice prin colaborare cu școala și familia. El este interfața dintre două lumi, devenind *un spațiu de întâlnire dintre nespecialiști și profesioniști, oameni de artă, oameni de știință* [6; 7].

Muzeele sunt cele care traduc *discursul academic*, și-l fac accesibil pentru un public mai larg, este depozitar de valori culturale și de semnificații, care necesită explorare prin cercetare și cunoaștere.

Elevii sau studenții, prin experiențele extracurriculare, dar și cele curriculare ale școlii, pot extinde înțelegerea domeniului cunoașterii și al valorilor dincolo de hotarele inerente unor discipline predate. Obiectele de muzeu pot fi înțelese cu ajutorul informațiilor factuale, prin

cercetare, dar care ne transmit și o încărcătură și semnificație emoțională, morală trăită de semenii noștri pe timpuri (fig. 3). Evident educația muzeală s-ar înfăptui mai eficient prin colaborarea permanentă cu școala și familia.

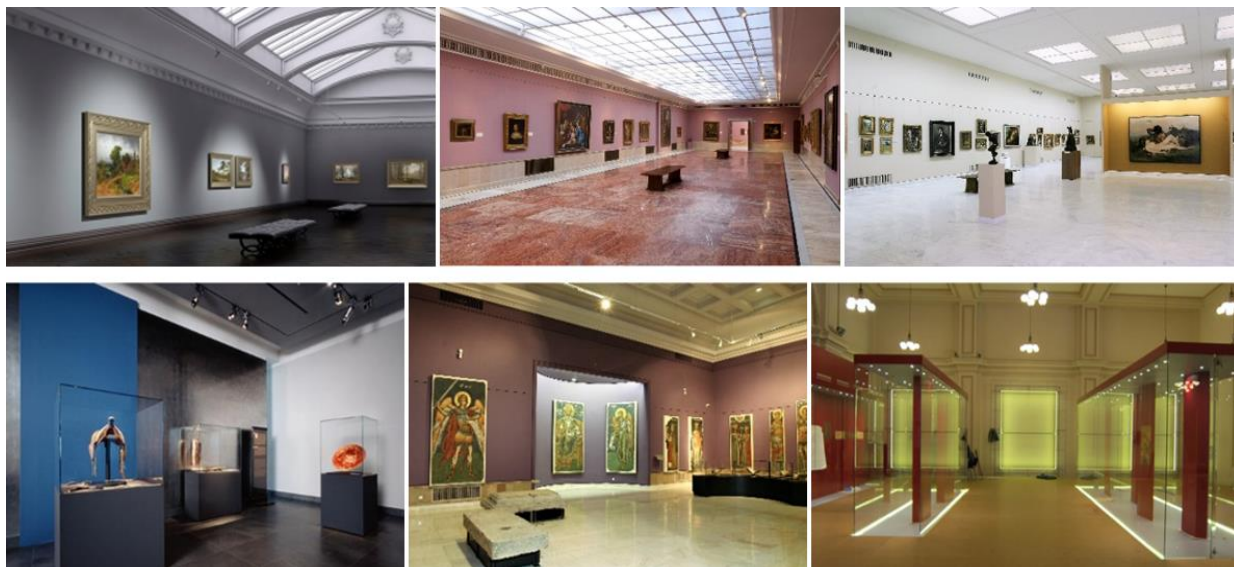

Figura 3. Muzeul de Artă Română din București

Arhitectura edificiului muzeal la exterior și interior – centre atractive

Astăzi pentru atractivitatea și cointeresarea vizetelor la muzeu, spațiile edificiilor muzeale sunt organizate în baza mai multor principii arhitectonice și funcționale: organizarea interiorului cu treceri libere și unghi de vedere panoramic, volum informațional expus, cu gamă coloristică specifică epocii reprezentate, acustică, metode de iluminare naturală și artificială, forme ample ale vitrinelor cu exponate organizate pe niveluri, suporturi, nișe, sub cuburide sticlă cu supraveghere etc.

Arhitectura edificiilor muzeelor la exterior și interior este adaptată stilistic perioadei reprezentative a colecțiilor muzeale. La fel și spațiile interioarele, expoziționale sunt organizate după mai multe principii: cu treceri etapizate spre fiecare colecție a vitrinelor, care menține o gamă cromatică cu accente și iluminare artificială și colorată sau efecte de umbră - toate aceste elemente sunt pentru a impresiona vizitatorul de a mai reveni spre descoperire și cercetare (fig. 4-a, b, c, d, e, f). Din experiența noastră putem menționa că arhitectura edificiului muzeal percepută și înțeleasă contribuie la dezvoltarea intelectului, gândirii științifice și a sferei afective [12; 1].

Muzeul program arhitectural construit

Muzeul ca program arhitectural construit are o istorie îndelungată, însă în ultimii douăzeci de ani asistăm la o creștere impresionantă a numărului acestora, la diversificarea tematicilor abordate și a formelor arhitecturale utilizate. În același timp, muzeelor prin sporirea importanței lor în viața localităților urbane și rurale, au devenit un important *motor* de dezvoltarea acestora, aducând noi investiții în zonă și turism, generând între anumite state și localități din întreaga lume o adevărată competiție pentru a atrage cât mai mulți vizitatori.

Dacă muzeul istoric este un templu al artefactelor și opereor de artă, astăzi el este un loc al experiențelor și evenimentelor, un prilej pentru variate interacțiuni sociale. Muzeul nu se mai adresează doar unui număr restrâns de cunoscători, ci devine accesibil tuturor prin varietatea activităților oferite, complementare simplei expunerii, aceasta ducând la transformarea muzeului într-un centru cultural important. Iar clădirea fațadei cât și interioarele transmit o energie aparte, ca o melodie ce reușește să-ți pătrundă în suflet (fig. 4, 5). De altfel, programul arhitectural construit pentru instituții muzeale reprezintă - *arhitectura ca și muzica în calitățile sale acustice, doar că se adresează ochiului și nu urechii*. Arhitectura muzeală reprezintă echilibru și împarte

cu muzica același mister al numerelor, al proporțiilor, al matematicii, spre exemplu este *Muzeul evreiesc din Berlin* cu transformarea spațiului expozițional ca formă, dimensiune, spațiu, emoție (fig. 5) [2; 8].

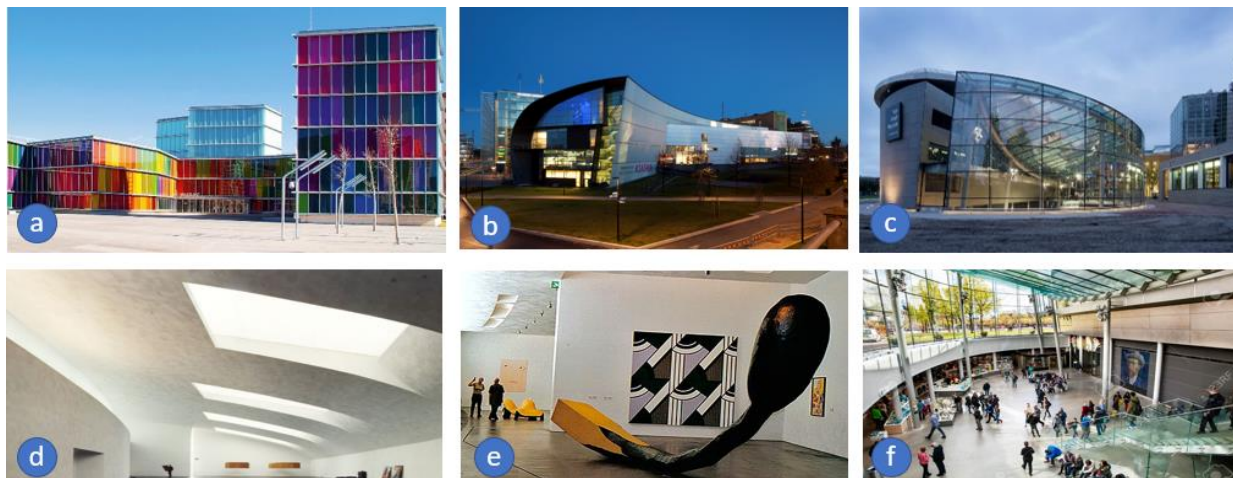

Figura 4. a) Muzeul de Artă Contemporană, Spania; b, d, e) Galeria Kiasma din Helsinki, f) Muzeul Van Gogh din Amsterdam

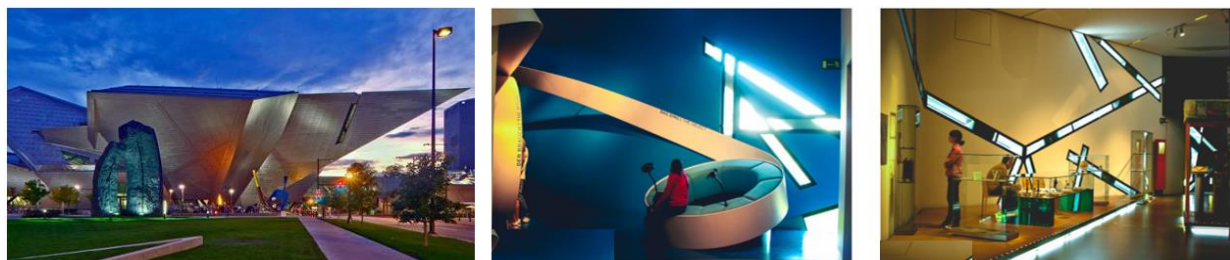

Figura 5. Muzeul evreiesc din Berlin

Muzeul contemporan, metode și mijloace

În secolul XXI se completează și implementează mijloacele și metodele de învățare, educația muzeală este una iminentă, ca și colaborarea dintre instituțiile de învățământ, instituțiile muzeale și familia. Strategie de conlucrare în educație, care este importantă și ajută la sporirea nivelului, calității și volumului informației însușite. Îmbinarea și consolidarea cunoștințelor și până acum se făcea prin diferite metode și strategii, astăzi tot mai mult iau ampoare vizitele sistematice a elevilor la muzeu. Cadrele manageriale și didactice pot alege să își desfășoare orele în cadrul unui muzeu. Muzeele pot deveni spații perfecte pentru orele de studiu interactive. Galeriile de artă pot deveni ele însele adevărate săli de curs pentru copii, adolescenți sau adulți. Mai mult decât atât, școlile se bazează pe muzee atunci când doresc să-și dezvolte aria curriculară [4; 5].

În prezent în multe țări, instituțiile muzeale și spațiile interioare își schimbă forma de activitate prin spații mari de descoperire a istoriei, de memorare a informațiilor, unde vizitatorul poate pipăi sau testa unele materiale. În unele săli se pot distra prin diverse jocuri interactive de cunoaștere cu diferite grade de complicație pe tematic speciale.

Un astfel de muzeu este *Centrul de Știință și Industrie din Paris (Cité des Sciences et de l'Industrie)*, din Parcul de la Villette (fig. 6), al treilea și cel mai mare parc din Paris în zona situată la marginea de nord - est a orașului și cel mai mare muzeu științific din Europa. Destinat pentru adulți și copiii cu vârsta cuprinsă între 2 și 18 ani, acest centru include numeroase atracțioane și zone științifico-tematice, inclusiv un planetariu.

Menirea muzeului Cité este de a promova cunoștințele științifice și tehnice în rândul publicului, în special a tinerilor și de a promova interesul public pentru știință, cercetare și industrie. Cu spații expoziționale permanente și temporare, organizate pentru anumite de grupuri

de vârstă, muzeul explorează subiecte variate din fizică, geografie, geometrie, mass-media și tehnologii informaționale, explorarea spațiului, ingineria și invențiile noi, anatomia și fiziologia umană. Situl este amplasat pe un bazin acvatic la intrare și o cupolă geodezică enormă, cu suprafață de oglindă ce captează priveliștea panoramică. Cupola adăpostește un teatru panoramic, oferind întregului complex o senzație futuristă [2; 10; 11].

Figura 6. Centrul de Știință și Industrie din Paris

Astăzi, când omenirea se confruntă cu pandemia de coronavirus și urmările, tehnologiile noi ne permit și de la distanță să participăm activ în diverse activități muzeale. Tehnologiile informaționale ne-au oferit posibilitatea de interacțiune și conlucrare cu școala, familia și comunitate, ceea ce ne orientează din pedagogia muzeală, la aplicarea de noi proiecte interdisciplinare cu vizite virtuale în sălile muzeale, prin prezentări de colecții istorice, de artă, volume de cărți noi etc.

Muzeul cu noi fațete și dimensiuni în societatea informațională

Muzeul poate dobândi noi fațete și dimensiuni în societatea informațională de astăzi, care îl pot face mult mai atractiv în fața publicului larg. Avantajul folosirii lumii virtuale în activitatea instituției muzeale nu poate fi neglijat în era internetului și a rețelelor de socializare.

Muzeul dobândește o nouă formă de activitate, este la început de drum, iar relația școală – muzeu – familie - comunitate necesită să fie una eficientă, calitativă și sistematică.

Un exemplu de expoziție virtuală, în baza tehnologiilor noi, este cea a colecțiilor de picturi a maestrului Van Gogh, expusă la Napoli, Italia și Bruxelles, Belgia, prezentată în format 3D, pe suprafață completă de 360°. Vizitatorii au avut parte de o experiență unică, relaxantă și liniștită al interiorului inundat de imaginea tabloului în care te pierzi și poți să pătrunzi în mesajul picturii, să fii parte din ea (fig. 1).

Figura 7. Expoziția virtuală a lui Van Gogh, expusă la Napoli, Italia

Spațiul expozițional este completat cu șezlonguri confortabile pentru a urmări cum picturile se perindă prin față pe un fundal muzical, intercalat cu o narațiune a citatelor lui Van Gogh. Aceste forme de prezentare a lucrărilor de artă îți permit să evaluezi textura, greutatea, dimensiunea pânzei și chiar mirosul culorilor. Strategiile de activitate a instituțiilor muzeale se vor completa cu tehnologiile noi care vor atrage vizitatorii pentru timp îndelungat spre descoperire și cercetare. Tehnologia va progresa și va deveni mai accesibilă iar virtualul va fi recunoscut ca un instrument educațional valabil, nu numai în perioadele dificile care pot apare în

viața oamenilor, ci și ca unele care poate familiariza tânăra generație cu valorile culturii universale [6; 7; 10].

Concluzii

În concluzie, educația muzeală este o dimensiune complexă, care necesită implicarea tuturor actorilor societății: instituție de învățământ, muzeu, familie, alte instituții culturale de a obține o dezvoltare intelectuală armonioasă a personalității, activitatea muzeelor astăzi este centrată pe vizitator, valorifică noi forme și strategii de activitate, creând parteneriate și centre culturale multifuncționale. Bineînțeles că educația muzeală necesită o dezvoltare permanentă, o determinare, colaborare și experimentare a unei tehnologii eficiente pentru a dezvolta gândirea științifică, calitățile morale, intelectuale și estetice a tinerei generații.

BIBLIOGRAFIE

1. CUCOȘ C. *Educația estetică*. Iași: Editura Polirom, 2014. 222 p. ISBN 978-973-46-4978-5.
2. NEACȘU I. *Educația estetică. Curs de pedagogie*, București, 1988.
3. LIPPS Th. *Estetica stilistică. Psihologia frumosului și a artei, volum II. Contemplarea estetică și artele plastice*, București, Meridiane, 1987.
4. CUZNEȚOV L. *Cultura educației familiale sau Mica enciclopedie de formare a competențelor parentale*. Chișinău: CEP USM 2020. 306 p. ISBN 978-9975-152-21-1.
5. CUZNEȚOV L. *Parteneriatul și colaborarea școală-familie-comunitate. Educația de calitate a copiilor și părinților*. Chișinău: Primex com SRL, 2018. 186 p. ISBN 978-9975-110-93-8.
6. MUNTEANU A. *Creating psycho-emotional conditions in the creative training of future specialists*. Culegere de articole: International Conference for Teachers and Students: Aspecte majore ale științei didactice moderne: creativitate, expertiză și profesionalism. Ministry of education and science of Ukraine, A.S. Makarenko teacher training College, Kremenchuk, Ukraine, 19 martie 2021 (categoria ISSB), p.163-169.
7. MUNTEANU A. *Эстетика архитектурного пространства, объема и формы - архитектурная среда*. Culegere de articole: Festivalul internațional de arhitectură și artă, ediția XX-a „Golden ArchIdea-2021”, Rusia, or. Tiumeni, 23.04.2021, Universitatea Industrială, Institutul de arhitectură și Design Interior, cu tema: Arhitectură și mediu arhitectural. Probleme de dezvoltare istorică și modernă.
8. LIBESKIND D. De la Muzeul Evreiesc din Berlin la World Trade Centre
<https://www.casesigradini.ro/revista/a4/11706/15/Arhitectura/De-la-Muzeul-Evreiesc-din-Berlin-la-World-Trade-Center> (vizitat pe 27.05.2021).
9. WIKIPEDIA, enciclopedie liberă
https://ro.wikipedia.org/wiki/Muzeul_Na%C8%9Bional_de_Etnografie_%C8%99i_Istorie_Natural%C4%83_din_Chi%C8%99in%C4%83u (vizitat pe 25.05.2021).
10. The huge range of attractions at Cité des Sciences et de l'Industrie - La Villette will enthral and educate visitors of all ages and interests
<https://www.tourbytransit.com/paris/things-to-do/cite-des-sciences-et-de-lindustrie-la-villete> (vizitat pe 12.06.2021).

Motivația elevilor liceeni - factor în formarea competențelor specifice geografiei în contextul gândirii științifice

Motivation of high school students - factor in the formation of geography specific skills in the context of scientific thinking

PĂTRAȘCU Alexandra, doctor, profesor de geografie
C.N. “Alexandru Odobescu”, Pitești

PĂTRAȘCU Alexandra, PhD, geography teacher
C.N. “Alexandru Odobescu”, Pitești

E-mail: alexandraa.patrascu@gmail.com

ORCID iD: 0000-0002-3969-9379

DOI: [10.46728/c.18-06-2021.p91-95](https://doi.org/10.46728/c.18-06-2021.p91-95)

CZU: 37.016:91

Rezumat: Scopul acestui articol este de a evidenția aspectul cel mai important care vizează formarea competențelor specifice geografiei la elevii liceeni, respectiv motivația de a învăța, în contextul crizei sanitare din prezent. În prezent, învățarea geografiei se bazează pe munca independentă a elevului, conform actualei metodologii, ca urmare elevul se transformă în propriul său profesor urmărind formarea personalității sale. În prima parte a articolului am menționat percepția motivației de învățare, în context școlar actual, prin definirea după unii autori, iar în cea de-a doua parte rolul motivației în formarea competențelor geografice la elevii din ciclul liceal. În acest context cadrul didactic este principalul agent al schimbării în sistemul de învățământ, este un model de învățare pentru elevi, model de motivație pentru toate tipurile de învățare și elementul determinant în formarea competențelor geografice ale elevilor în interiorul și exteriorul școlii. Acesta trebuie să aibă o abordare diferită în funcție de situație și problemele de motivație ale elevilor care sunt diverse și diferite.

Cuvinte cheie: învățarea, motivația, competențe specifice, geografie.

Abstract: The purpose of this article is to highlight the most important aspect aimed at the formation of geography-specific skills in high school students, namely the motivation to learn in the context of the current health crisis. Currently, learning geography is based on the independent work of the student, according to the current methodology, as a result the student becomes his own teacher following the formation of his personality. In the first part of the article we mentioned the perception of learning motivation, in a school context current, by defining according to some authors, and in the second part the role of motivation in the formation of geographical skills in high school students. In this context, the teacher is the main agent of change in the education system, it is a model of learning for students, a model of motivation for all types of learning and the determining element in forming the geographical skills of students inside and outside the school. It must have a different approach depending on the situation and the motivation problems of the students which are diverse and different.

Keywords: learning, motivation, specific skills, geography.

Introducere

Având în vedere situația actuală a omenirii la nivel planetar, este o reală provocare motivarea elevilor pentru acumularea de noi cunoștințe și formarea de competențe specifice geografiei. Este necesară o nouă abordare atât pentru cadrele didactice cât și pentru părinți sau pentru experții din domeniul științelor educației în contextul gândirii științifice actuale, iar motivația este cheia succesului în predare și învățare, a fost și este piatra de temelie pe care se construiește succesul educațional. Pornind de la această situație trebuie să ne adresăm întrebări precum- Cât de motivați mai sunt elevii din sistemul nostru de învățământ? Cum a evoluat motivația pentru

învățare în perioada de reformă și în criza sanitară actuală? și de asemenea, să găsim răspunsuri clare și concrete pentru a sprijinii elevii în demersul lor educațional.

Percepții ale motivației în spațiul școlar actual

Învățarea școlară este o activitate planificată prin care se construiește, se dezvoltă continuu cunoștințe, ideile pentru a descoperii adevărul. Învățarea școlară, este o caracteristică a speciei umane, definită ca o activitate organizată, instituționalizată, specifică tinerei generații și orientată spre asimilarea de cunoștințe și formarea structurilor psihice și a celor de personalitate. Thorndike crede că învățarea este influențată de trei condiții și anume: concentrarea atenției, absența emoțiilor negative la care se adaugă temerile [11, p. 17], iar Maslow A. a realizat o piramidă a nevoilor umane care îl determină pe elev să învețe:

- nevoi fiziologice legate de hrană, odihnă și sexualitate;
- nevoi de securitate emoțională, social și în activitatea cotidiană (în munca desfășurată);
- nevoi sociale;
- nevoi afective;
- nevoi de recunoaștere și de apreciere/de stimă;
- nevoi de deficit;
- nevoi cognitive legate de dorința de ști, de a înțelege și de a învăța;
- nevoi estetice legate de dorința de a aprecia frumosul, de a crea frumosul și ordinea/armonia;
- nevoi de autorealizare;
- nevoi moral-etice.

Una dintre legile care stau la baza învățării școlare este legea motivației care evidențiază clar faptul că învățarea școlară este susținută și orientată spre cunoaștere, spre rațional, spre legăturile de comunicare între elevi. De ce oamenii fac anumite lucruri? De ce se manifestă oamenii într-un fel anume? Răspunsul la aceste întrebări are la bază motivația. Motivația învățării se subordonează conceptului general de motivație și are în vedere totalitatea factorilor care îl determină pe elev la o anumită activitate cu scopul de a acumula noi cunoștințe, de a forma priceperi și deprinderi, de a forma competențe geografice. De la apariția omului și până în prezent, omul a desfășurat numeroase activități, acțiuni, respectiv: mănâncă, se joacă, învață, își ajută semenii sau îi agresează, realizează diverse activități la locul de muncă, își formează competențe, iar toate acestea au la bază motivația, ca și elementul comun tuturor persoanelor indiferent de vârstă sau statut social. De altfel, motivația are un rol esențial [6, p. 17] în prelucrarea informației, iar elevii care învață au sentimente, aspirații, dorințe, emoții deci numeroase motive pentru a învăța sau nu, pentru a-și forma anumite abilități, deprinderi, pentru a-și dezvolta curiozitatea, dorința de descoperire a realității geografice [7, p. 24]. În această lumină profesorul de geografie trebuie să construiască situații de învățare pentru a capta atenția elevilor, pentru a stimula interesul și atracția pentru geografie, pentru procesele și fenomenele geografice existente în mediul înconjurător pentru a dezvolta interesul pentru acumularea de noi informații, pentru învățatură. Însă, motivația poate fi stimulată și altfel, de exemplu pe baza competiției între elevi, clase sau grupuri de elvi din aceeași clasă sau clase diferite dar de aceeași vârstă. Albert Einstein afirma că “Arta cea mai importantă a maestrului este de a face să se nască bucurie în muncă și în cunoaștere”.

Motivația este un concept fundamental al psihologiei și al tuturor științele despre om, iar la baza modului de manifestare al oamenilor stă un ansamblu de aspecte, mai concret – trebuințe, tendințe, afecte, interese, intenții, idealuri – care susțin realizarea anumitor acțiuni, activități, fapte și atitudini [9, p.115]. Aceste activități, acțiuni sunt generate și de cauze interne, iar atunci când sunt privite la modul general sunt numite motive, de la adjectivul latin *motivus* (adică cel care pune în mișcare aspectul energetic, dinamic al comportamentului uman). Însă, pentru unii psihologi, motivul este o componentă a motivației percepută ca un fenomen psihic ce declanșează, direcționează și susține energetic activitatea și care include dorințe, motive, aspirații, convingeri etc. noțiune introdusă în psihologie la începutul secolului al XX-lea.

Altfel spus motivația pentru învățare este un factor intern al personalității elevului, este un fenomen individual, este un proces complex, având un scop precis, aceasta fiind definită ca un ansamblu de experiențe subiective, esențiale cu anumită direcție, intensitate și comportament [10, p. 6]. Însă, cercetătoarea M. Dulamă evidențiază faptul că motivația reprezintă totalitatea aspectelor ce țin de conduita elevului, aspecte care pot fi simple trebuințe sau idealuri abstracte, aspecte de care elevul este conștient sau nu și care susțin eforturile în învățare [5, p. 18], iar în DEX reprezintă totalitatea motivelor sau mobilurilor (conștiente sau nu) efectuate de către un individ/ă cu scopul de a realiza o anumită acțiune. Termenul are numeroase sensuri și este cauza declanșatoare a unui acțiunii, de asemenea determină modul în care elevul se manifestă. De altfel, motivul este un fenomen psihic ce are un rol esențial în declanșarea, orientarea și modificarea conduitei așa cum afirmă autorul [1, p. 198], iar Al. Roșca definește conceptul ca totalitatea mobilurilor interne ale conduitei, fie ca sunt înnăscute sau dobândite, conștientizate sau neconștientizate, simple trebuințe fiziologice sau idealuri abstracte [10, p. 56].

De exemplu, în formarea competenței de a analiza orizontul local, un elev este motivat să realizeze o sarcină de învățare, precum identificarea rețelei hidrografice din apropierea localității de domiciliu, dacă el o consideră necesară, dacă îi va genera emoții plăcute și dacă poate astfel să atingă un scop anume. La parte opusă, unui elev îi lipsește motivația atunci când învățarea poate fi determinată de anumiți factori precum: absența obiectivelor și a scopurilor, existența lacunelor, înțelegere anevoioasă, conflict cu profesorul sau părinții. Este necesar să cunoaștem motivele elevilor pentru învățare deoarece motivația constituie premisa care orientează elevul spre învățare, este mijloc cu rol de implicare și de susținere în învățare și este rezultat sau produs al învățării [2, p. 18].

Când vorbim de motivația elevilor pentru învățare, pentru formarea competențelor specifice geografiei trebuie să avem în vedere acei factorii care contribuie la sporirea motivației, la creșterea interesului liceenilor sau la demotivarea lor.

Pornind de la acest aspect, am identificat următoarele categorii de factori care îi determină să acorde atenție învățării: *individuali* (de exemplu, capacitatea copilului de a trăi satisfacțiile realizării unei activități și de a dezvolta un interes pentru aceasta, profesia pentru care se pregătește elevul, pentru a-și asigura soarta pe viitor în plan profesional, social, economic), *familiali* (capacitatea și preocuparea membrilor familiei de a stimula interesul pentru anumite activități și de a-l motiva pe copil) și factorii *școlari* (mediul școlar, atractivitatea sau nu a mediul clasei de a influența nivelul de motivație al elevului, comunicarea cu cadrele didactice, colegii).

Pentru a trezi interesul față de geografie, este necesar ca profesorul să dea elevilor, la început de ciclu școlar, o testare inițială, pentru a cunoaște nivelul de pregătire al fiecărui copil, dar și pentru a găsi modalități de instruire, de trezire a interesul. De altfel normalitatea unui elev aduce și înclinații înnăscute pentru un anumit obiect de studiu, înclinație pe care o putem folosi pentru a dezvolta interesul pentru geografie, deoarece motivația joacă un rol deosebit în dezvoltarea personalității umane și în activitatea psihică a elevului licean. De asemenea motivația nu este influențată de mediul înconjurător sau de individ în totalitate, ea este însă construită de către elev într-o situație dată sau atunci când situațiile sau sarciniile de învățare le oferă posibilitatea de a-și exprima ideile, de a-și alege scopurile în funcție de interesul personal, îi provoacă intelectual sub toate aspectele, pot exercita o anumită autonomie și control pentru atingerea scopului, pot colabora atât cu colegii cât și cu adulții în dezbaterile lor [5, p. 91].

În literatura de specialitate, dar având în vedere conținutul și finalitățile motivației, se disting două tipuri total opuse ale motivației învățării, respectiv: motivația extrinsecă și motivația intrinsecă.

- Motivația intrinsecă își are originea în “interiorul elevului”, își are sursa în învățarea propriu zisă, în activitatea desfășurată de către elevul care este încântat deoarece a reușit să îndeplinească activitatea respectivă. La baza acesteia stă curiozitatea, dorința de realizare, dorința de a ști și îmbogăți orizontul de cunoaștere, dorința de a depăși limitele, barierele fără nici-o presiune exterioară, se poate realiza cu un efort minim.

- Motivația extrinsecă își are originea în exteriorul elevului, își are sursa în exteriorul activității desfășurate, activitate percepută ca un mijloc de atingere a unor scopuri și nu ca un scop în sine. Acest tip de motivație se manifestă sub forma unor tensiuni, trăiri emoționale pozitive (ca o satisfacție, așteptând o apreciere) sau negative (îmbracă forma unei aversiuni, a unei temeri de eșec, de pedeapsă) [2, p. 9-10], generate de factori din exteriorul actului de învățare ca de exemplu: evitarea pedepselor, dorința de afirmare, realizarea unor facilități.

La aceste două tipuri de motivație a fost propus și conceptul de **amotivație**, care vizează absența oricărei forme de motivație, iar elevul nu are nici-un stimulent în realizarea unei acțiuni, nu stabilește nici o legătură între rezultate și acțiunile desfășurate, iar “avântul” motivațional este foarte scăzut.

Având în vedere importanța motivației în învățare putem afirma faptul că aceasta este:

- produs final al unor interacțiuni multiple
- rezultat al propriilor percepții și așteptări ale elevului cu privire la dificultatea sarcinii și la capacitatea de a o rezolva
- rezultatul estimărilor, evaluărilor subiectului, derivate din procese de socializare mediate cognitiv
- proces intern, individual și introspectiv care susține un anumit comportament
- indicat de către contextul cultural, de practicile de socializare datorate părinților și de practicile educaționale
- ajută în a avea rezultate mai bune în acțiunile pe care le desfășurăm
- poate avea efecte atât pozitive cât și negative, acestea fiind în strânsă legătură cu aspirațiile și dorințele elevului
- declanșează, orientează și susține acțiunile întreprinse de către elevi

Concluzii

Având în vedere aspectele menționate, putem afirma că orice copil poate fi motivat să învețe și să nu mai punem accent pe ideea că, în prezent, elevii sunt tot mai demotivați, că nu-i mai interesează nimic. Scopul școlii și a profesorilor trebuie să fie legat de crearea unor condiții și situații de învățare optime, care să-i atragă pe elevi, iar conținuturile să fie selectate și prezentate astfel încât să se muleze pe cerințele și interesele elevilor pentru acumularea de noi cunoștințe și formarea de competențe specifice necesare adultului de mâine.

BIBLIOGRAFIE

1. COSMOVICI, Andrei. *Psihologie generală*. Iași: Polirom, 1996, p. 256 ISBN 973-9248-27-6.
2. CREȚU, Daniela, Maria. *Dezvoltarea motivației învățării*. Sibiu: Psihimedia, 2003. 215 p. ISSN:1842-077X.
3. CUCIUREANU, Monica. *Motivația elevilor și învățarea*. În: Edict. 2015, nr. 1, pp.15-16. ISSN 1582 – 909X
4. DEX online [Citat 13.06.2021]. Disponibil:
<https://dexonline.ro/definitie/motiva%C8%9Bie>
5. DULAMĂ Maria, Elena. *Cum îi învățăm pe alții să învețe-Teorii și practici didactice*. Cluj-Napoca: Clusium, 2009. 450 p. ISBN 978-973-555-590-0.
6. FRISS, Pașca, Eva, Ramona, GHERMAN, (Codoiu) Teodora. *Metode de motivare a elevilor*. București: DPPD postuniversitar, Modul I Dimitrie Cantemir, 2013.
7. ILINCA, Nicolae. *Didactica geografiei-pentru cadrele didactice din învățământul gimnazial și liceal*. București: Ed.CD PRESS, 2015. 209 p. ISBN 978-606-528-291-9.
8. MASLOW, Abraham. *Motivation and personality*. New York: Harper & Row, 1970. 369 p.
9. POPESCU, Ștefan, ARADAVOAICE, Gheorghe. *Dicționar de psihologie socială*. București: Științifică și enciclopedică, 1981. 148 p.

10. ROȘCA, Alexandru. *Motivele acțiunii umane-studiu de psihologie dinamică*. Sibiu: Institutului de Psihologie al Universitatii din Cluj, 1943. 306 p.
11. THORNDIKE, Eduard. *Învățarea umană-pedagogia secolului XX*. București: Didactică și pedagogică, 1993. 172 p. [Citat 13.06.2021]. Disponibil: <http://e-scoala.ro/r>

Dezvoltarea competențelor științifice și abilităților practice în lucrările de laborator la disciplina biologie

Development of scientific and practical skills in biology lab works

STANCIU Adelin, profesor de biologie
Professional School Gropnița

STANCIU Adelin, biology teacher
Școala Profesională Gropnița
E-mail: ade_stanciu98@yahoo.com
ORCID iD: 0000-0001-6913-0135
DOI: [10.46728/c.18-06-2021.p96-99](https://doi.org/10.46728/c.18-06-2021.p96-99)
CZU: 37.016:57

Rezumat: Metodele didactice utilizate în biologie sunt menite să dezvolte spiritul de observație și investigare, a unor deprinderi și tehnici de lucru specifice, stârnind motivația și interesul pentru studiul acestei frumoase discipline. Dincolo de cunoștințele științifice, predarea biologiei implică și dezvoltarea abilităților practice, a abilității metacognitive ale elevilor și a competenței mult-dorite de "a învăța cum să înveți". Și cum metacognițiile elevului sunt în foarte mare măsură determinate de metacognițiile profesorului, trebuie ca strategia didactică să fie construită atent, modern și adaptată cerințelor elevilor, fie că vorbim de experiment, demonstrație, lucrare practică sau învățare prin descoperire.

Cuvinte-cheie: experiment, descoperire, lucrare practică, demonstrație, metodă didactică;

Abstract: The teaching methods used in biology are meant to develop the spirit of observation and investigation, specific skills and work techniques, arousing motivation and interest in the study of this beautiful discipline. Beyond scientific knowledge, teaching biology also involves the development of practical skills, the metacognitive ability of students, the much-desired competence of „learning how to learn”. The student's metacognitions are largely determined by the teacher's metacognitions and the teaching strategy must be carefully constructed, modern and adapted to students' requirements, whether we are talking about experiment, demonstration, practical work or learning by discovery.

Keywords: experiment, discovery, practice work, demonstration, teaching method;

Introducere

Predarea biologiei nu reprezintă doar transmiterea de cunoștințe, informații, de dezvoltarea intelectului, ci și valorificarea aptitudinilor și deprinderilor. Prin metodele didactice aplicate la clasă, profesorul de biologie poate stimula simțul practic al elevilor în mod direct: experimentul didactic asociat cu observația, lucrarea practică de laborator, învățarea prin descoperire și demonstrarea cu ajutorul modelelor biologice vii sau conservate. Toate aceste metode didactice asigură realizarea în practică a unei activități proiectate mintal, conform unei strategii didactice, un instrument de lucru prin care se formează abilități de mânăuire a aparaturii de laborator, a ustensilelor de observare și analizare a materialului biologic [1, 252]. Dintre toate metodele didactice cunoscute, pe cele formativ-participative le putem numi ca fiind specifice disciplinelor exacte și implicit la biologie: experiment, lucrare practică, învățarea prin descoperire etc., deci și competențele dezvoltate fiind unele specifice [2, 30]

METODE INFORMATIV-PARTICIPATIVE	METODE INFORMATIV-NEPARTICIPATIVE	METODE FORMATIV-PARTICIPATIVE	METODE FORMATIV-NEPARTICIPATIVE
<ul style="list-style-type: none"> • conversația • observația • prelegerea-dezbateri • demonstrația 	<ul style="list-style-type: none"> • prelegerea • povestirea • explicația 	<ul style="list-style-type: none"> • experimentul • lucrări practice • învățarea prin descoperire • problematizarea • modelarea 	<ul style="list-style-type: none"> • algoritimizarea • instruirea programată

Figura 1. Cele mai cunoscute metode didactice utilizate în predarea biologiei [2, 30]

Experimentul

Experimentul este o metodă de bază în studiul disciplinei viului, caracterizată de realizarea de către elevi, în mod independent, în laboratorul de biologie sau pe teren, în investigație, a unor activități de cunoaștere a realității înconjurătoare prin efectuarea unor experimente, în special, de fiziologie animală sau vegetală, sub îndrumarea profesorului. Se aplică în activități de producere, reconstruire și modificare a unor fenomene și procese în scopul studierii lor [3, 149].

Învățarea prin experiment oferă elevilor un nivel corespunzător de îndrumare și orientare când încep, analizează, observă, investighează singuri, dar continuăm să-i sprijinim pe măsură ce-și desfășoară sarcina de lucru. În învățarea prin experiment accentul se pune pe a-l face pe elev responsabil de propriul proces de învățare; practic le dezvoltăm latura independentă prin care pot analiza singuri un material didactic, pot formula ipoteze: *de ce s-a întâmplat așa?* și pot dezvolta și concluzii, pe baza cărora cercetarea ulterioară progresează [2, 41].

Ca persoane ce învață, elevii pot avea stiluri de învățare diferite și preferă să fie activi în diferite moduri: fie activi, kinestezici și entuziaști în noile experiențe, fie să adune informații și să reflecteze asupra lor înainte de a ajunge la o concluzie, ori să fie analitici și să integreze observațiile noastre în teorii raționale sau să fie foarte pragmatici, încercând lucrurile fără discuții lungi.

Experimentul de biologie este un procedeu de cercetare științifică ce presupune reproducerea artificială sau modificarea intenționată a unui fenomen natural, în scopul observării lui în condiții speciale create de cercetător. După scopul didactic urmărit, experimentul poate fi cu caracter de cercetare, de descoperire prin care elevii sunt familiarizați deja cu investigația științifică și pot rezolva probleme simple, întrucât au demersul investigativ deja achiziționat, poate fi de tip demonstrativ caz în care se realizează strict de către profesor, iar elevii emit ipoteze în legătură cu fenomenul biologic sau de tipul formării deprinderilor [3, 149].

Un exemplu de experiment ar fi *evidențierea respirației aerobe după oxigenul degajat*, ce trebuie realizat într-un laborator de biologie. Pentru aceasta, se introduc semințe încolțite de grâu sau porumb în două pahare Erlenmeyer. Un pahar se închide cu dop, iar celălalt este lăsat descoperit. Vasele se așează la întuneric câteva ore pentru a împiedica fotosinteza. Se scoate dopul de pe paharul 1 și se introduce o lumânare aprinsă. La fel se procedează și în vasul martor 2. Se constată că lumânarea se va stinge în primul caz, deoarece semințele încolțite în procesul de respirație a consumat oxigenul, gaz care întreține arderea, pe când în vasul martor, lumânarea nu se stinge. Cum putem dezvolta abilități și atitudini elevilor? După transmiterea informațiilor teoretice legate de respirație, elevii vor constata singuri că acest proces fiziologic este unul cât se poate de evident în realitate, întâlnit la toate organismele. Prin utilizarea unui organism-model, ajungem de la particular la general, putând enunța că respirația celulară este un proces fiziologic universal, realizat de la microorganisme la macroorganisme. Prin observație, elevii pot analiza și cum s-a realizat germinarea semințelor (un experiment separat), dar și cum a fost consumat oxigenul din vasul Erlenmeyer [5, 126].

Așadar, prin studierea fenomenelor în procesualitatea lor, prin familiarizarea cu demersul și metodologia investigației științifice, prin formarea abilităților motrice, practice, de lucru cu aparatură specifică științelor biologice și dezvoltarea spiritului de investigație și de observație,

experimentul didactic ocupă un loc extrem de util în dezvoltarea metacognitivă a elevilor de gimnaziu și liceu [4, 350].

Demonstrația

În momentul în care, activitatea didactică de observație trece din modalitate independentă în modalitate dependentă, experimentul se transpune în altă metodă didactică: demonstrare cu ajutorul mijloacelor didactice. Elevul nu mai are contact direct cu metoda de lucru a experimentului, ci analizează ceea ce realizează profesorul în laborator sau la catedră. Investigarea și constatarea individuală a unor fenomene se diminuează. Această modalitate ar putea fi utilizată în cazul elevilor care nu au încă deprinderile necesare de lucru cu aparatura sau cu ustensile ce necesită un protocol special de securitate.

Așadar, am putea menționa că metoda demonstrației este mai mult una intuitivă, în care obiectele sau fenomenele sunt prezentate de către profesor în fața elevilor pentru a confirma sau a dovedi adevăruri, acțiuni, comportamente. Poate îmbrăca diferite forme: cu obiecte în stare naturală, cu acțiuni, cu substitute (fotografii, planșe, materiale tridimensionale), de tip combinat sau cu mijloace tehnice. Bineînțeles, cea mai convingătoare este demonstrarea cu obiecte în stare naturală, mai ales dacă în fața elevilor, profesorul aduce un șoarece de laborator sau vreo broască, stârnind sunete de disperare pe de o parte sau de fericire pentru alți. Învățarea capătă o notă deosebit de convingătoare. Prin utilizarea obiectelor conservate (animale împăiate sau organe animale în formol), se dezvoltă spiritul de observație, însă elevul nu participă la procesul efectiv de realizare a preparatului, ci îl primește gata realizat, ca un bun gata de analizat. Dacă am lua exemplul anterior, cel cu evidențierea respirației aerobe la semințele încolțite, am putea menționa că demonstrația devine ca metodă de bază a activității, în momentul în care profesorul realizează activitatea și le expune elevilor metoda de lucru și rezultatul. Elevii pot trage doar concluziile, dar nu ajung singuri la acestea, printr-o metodă deductivă. Bineînțeles că este de preferat, în cazul claselor cu efective mari de elevi, în lipsa unui spațiu adecvat, a unor elevi nemotivați și dornici de activitate, a lipsei de timp sau în condițiile actuale pandemice, imposibilitatea aglomerării elevilor în apropierea imediată a profesorului, necesitând păstrarea unei distanțe de siguranță. [4, 351-353].

Învățarea prin descoperire

Învățarea prin descoperire este de fapt finalizarea problematizării (*problem-solving*). Profesorul determină elevul în prealabil să interpreteze obiectiv, să sistematizeze textele din bibliografie, să consulte o bibliografie de specialitate și alte resurse, pentru a putea face observații complete, corecte, să își contureze o imagine globală și realistă privind fenomenele biologice și legătura dintre structură și funcție etc. Elevul se dezvoltă la nivel cognitiv, dar și procedural, putând soluționa etape-problemă: este capabil de realizarea unor conexiuni între concepte-cheie, de a identifica, interpreta și esențializa noțiunile implicate, de a înțelege rolul muncii în echipă, de a coopera, de a fi creativ, intuitiv și de experimenta practic (sau mental). De pildă, pentru a clarifica conceptul de organ vegetativ, elevii de clasa a VI-a pot parcurge următoarele etape: colectarea unor diverse tipuri de rădăcini și tulpini, observarea particularităților acestor structuri, identificarea unor asemănări și deosebiri, observabile cu ochiul liber sau utilizând mijloace și instrumente de laborator (lupă, microscop), folosirea atlaselor de botanică și a îndrumărilor profesorului pentru identificarea plantelor cu aceste tipuri de organe, concluzionarea caracteristicilor rădăcinilor și tulpinilor ierboase și lemnoase și în final notarea unor desene/reprezentări grafice în caiete/fișele de lucru [3, 159].

Lucrarea practică

De asemenea, experimentul nu-l putem asocia corect cu lucrările de laborator unde se fac: disecții, studiul morfologiei externe și interne a unor organisme vegetale și animale, analiza unor preparate etc. Combinând experiența cu acțiunea, metodele experimentale accentuează caracterul aplicativ al predării, favorizează realizarea unei mai strânse legături a teoriei cu practica. A

experimenta înseamnă a-i pune pe elevi în situația de a concepe și de a practica ei însăși un anumit gen de operații cu scopul de a observa, a studia, a dovedi, a verifica, a măsura rezultatele. În schimb lucrările practice au un caracter tranzitiv fiind orientate spre aplicarea cunoștințelor. Se deosebesc de experimente, acestea din urmă fiind orientate spre transformarea, într-un fel oarecare, a realității, a stării de existență a lucrurilor și fenomenelor. Gama lucrărilor practice este extrem de largă, începând cu obișnuitele aplicații practice, continuând cu cele de proiectare și încheind cu cele de execuție, de construcție ori de creație; de analiză, comparare, de cercetare, de disecție, de microscopie, bazate pe experiențe etc.

Structura procesuală a lucrărilor practice cuprinde următoarele etape metodice: stabilirea temei lucrării practice și a scopului acesteia și apoi comunicarea obiectivelor operaționale (la finalul lecției, elevii vor fi capabili să folosească aparatura de laborator, să demonstreze, să realizeze diferite reprezentări grafice etc.), stabilirea resurselor materiale, conceperea și elaborarea fișelor de activitate experimentală (mod de lucru, indicații de lucru, surse bibliografice, după caz, scheme și reprezentări ajutătoare pentru realizarea concluziilor). Acest algoritm de proiectare didactică bineînțeles că diferă în funcție de capacitățile fiecărui profesor în parte, la nivel științific și metodic, dar și de cunoașterea de către acesta a randamentului elevilor săi, de structura coerentă a lecției/activității didactice și a finalităților dorite după desfășurarea activității realizate [3, 113].

Concluzii

Biologia fiind încadrată în aceeași arie curriculară cu matematica, am putea folosi drept concluzie, următoarea inecuație: demonstrație < experiment < lucrare practică. Dacă demonstrația, în diferite sale forme este realizată preponderent de către profesor (metoda de lucru), experimentul implică cel puțin un elev ce realizează sub supravegherea profesorului, procesul experimental, iar lucrarea practică implică aproape toată clasa de elevi, organizați pe grupe sau chiar individual în limita materialelor disponibile, fiind și cea mai complexă metodă didactică. Toate acestea, dezvoltă spiritul de observație și investigare, a unor deprinderi și tehnici de lucru specifice biologiei, a competențelor practice, stârnind motivația și interesul pentru studiul acestei frumoase discipline.

BIBLIOGRAFIE

1. CERGHIT, I. Metode de învățământ. Editura Polirom, Iași, 2008, 252 p.
2. IANOVICI N., FREŢ A. O. Metode didactice în predare, învățare și evaluare la biologie. Editura Mirton, Timișoara, 2009, 30, 41, pp. 44-45;
3. MARINESCU, M. Didactica biologiei. Teorie și practică. Editura Paralela 45, Pitești, 2018, pp. 110-115, 149-162;
4. ȘĂITAN, T., OLTEANU, S., AFRIM, C., TANUR, I., MIRICEL, F., MANEA, C., NEAGU, A., DIVOIU, MIHAI, A. Ghid de pregătire pentru profesorii de biologie pentru definitivat și titularizare. Didactica Publishing House, București, 2017, pp. 350-353;
5. ȘĂITAN, T., GROSU, M., POPESCU, A.S., GURZU, C. Lucrări practice de biologie, gimnaziu și liceu. Editura Didactica Publishing House, București, 2010, p. 126;

Antrenament practic în dezvoltarea gândirii științifice

Practical training the development of scientific thinking

CHESARU Nicoleta,
Colegiul Economic "Delta Dunării" Tulcea

CHESARU Nicoleta,
"Delta Dunării" Economic College
E-mail: nicoletachesaru@yahoo.com
ORCID iD: 0000-0002-3844-3822
DOI: [10.46728/c.18-06-2021.p100-103](https://doi.org/10.46728/c.18-06-2021.p100-103)
CZU: 37:004

Rezumat: *Obiectivul principal al acestei lucrări este de a aduce o abordare echitabilă cu privire la integrarea tehnologiei digitale moderne în educație. Căutăm să găsim cel mai bun tip de implicare în transformarea procesului de educație într-o educație digitală care să acopere o viziune echilibrată și sănătoasă despre care sunt necesitățile vremurilor actuale și care sunt excesele care ar putea dăuna în scopul educațional.*

Cuvinte-cheie: *educație digitală, tehnologie digitală, educație, timpuri actuale, integrare.*

Abstract: *The main objective of this paper is to bring a fair approach on the subject of integrating the modern digital technology in education. We seek to find the best type of involvement in transforming the education process into a digital education that will cover an equilibrated and healthy view of what are the necessities of the current times and what are excesses that could be harming for the educational purpose.*

Keywords: *digital education, digital technology, education, current times, integrating.*

Introducere

În ultimii ani societatea românească a suportat procese de transformare prin tranziția către post industrialism. Societatea bazată pe cunoaștere reprezintă provocări pentru sistemul de educație și formare profesională. Alături de asigurarea accesului la educație, de dobândirea unui nivel ridicat de calificare, relevanța și calitatea pregătirii celor care învață devine semnificativă.

Asigurarea calității în învățământul profesional și tehnic capătă noi valențe și implică noi roluri instituționale. Au influență demersurile înregistrate la nivel european în acest domeniu deoarece au inspirat dezvoltările din învățământul românesc, ceea ce a determinat adoptarea cu titlu de experiment, încă din anul 2003, a unor elemente vizând asigurarea calității la nivelul unității de învățământ.

- ❖ Puncte forte în instruirea practică: formarea și dezvoltarea abilităților și competențelor absolvenților pe plan profesional, reducerea absenteismului și a abandonului școlar.
- ❖ Puncte slabe în instruirea practică: mijloace materiale insuficiente pentru atingerea obiectivelor; agenții economici colaboratori prin convenția-cadru nu au o infrastructură perfect adaptată cerințelor lucrului cu elevii.
- ❖ Consider că subiectul este de importanță națională, fiind o componentă principală în actul educațional din mediul liceal tehnologic și profesional.

Definirea instruirii practice

Definim practica prin activitatea desfășurată de către elevii liceelor tehnologice și profesionale, în baza planului de învățământ.

Stagiile de practică, sunt parte integrantă a procesului educațional, se realizează în scopul aprofundării competențelor acumulate de către elevi pe parcursul anilor de studii și formării

abilităților practice stabilite de Cadrul Național al Calificărilor pe domenii de formare profesională.

Tipurile stagiilor de practică în învățământul vocațional-tehnic sunt:

- practică de instruire;
- practică tehnologică;
- practică de certificare competențe;
- practică de diplomă;
- stagiul de practică ce precede susținerea proiectului de diplomă, stagiul de practică ce precede examenele de absolvire.

Practica tehnologică are drept scop familiarizați cu specificul unității economice; dezvoltarea abilităților practice aplicate în producere; colectarea și documentarea informației pentru realizarea raportului asupra practicii, proiectului de curs.

Practica de diplomă are drept scop activitatea profesională în cadrul unității economice; perfectarea abilităților practice obținute și aplicate în producere; colectarea și documentarea informației pentru realizarea raportului asupra practicii, proiectului de diplomă.

Practica ce precede susținerea proiectului de diplomă, ce precede examenele de absolvire are drept scop dezvoltarea abilităților practice și validarea pregătirii teoretice în activitatea profesională; colectarea și documentarea informației pentru realizarea proiectului de diplomă, susținerea examenelor de absolvire.

Instruirea practică în dezvoltarea gândirii științifice

Efectuarea orelor de instruire practică se poate realiza în două moduri: în laboratoarele școlii sau la agenții economici, mai ales atunci când se urmărește formarea competențelor precum: tranziția de la școală la locul de muncă; inițierea unei afaceri; lucrul în echipă. Pentru aceasta, fiecare școală încheie convenții-cadru cu anumiți agenți economici, în funcție de calificările existente.

Pe fondul măsurii de intrare în lichidare a SAM-urilor, rata de cuprindere în învățământul secundar superior a înregistrat o scădere ușoară de la un an la altul. Acest trend se menține și după re-introducerea, începând cu anul școlar 2012/2013, a învățământului profesional (Sistemul de învățământ 2014 – Publicație).

Tabelul 1. Rata brută de cuprindere în învățământul profesional

	2009/ 2010	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014
Total	15,8	7,8	1,8	3,0	4,0
Urban	11,4	7,6	2,1	5,4	2,7
Rural	17,3	8,1	1,5	0,9	5,3
Feminin	11,9	5,7	1,3	1,5	1,9
Masculin	19,5	9,7	2,2	4,5	5,5

Rata brută de cuprindere în învățământul profesional

Cu excepția anilor 2011/2012 și 2012/2013, distribuția cuprinderii după mediul de rezidență al elevilor arată o situație mai bună a celor proveniți din rural. Această situație este explicabilă, cel mai probabil, prin existența unui număr mai mare de unități de tip profesional în mediul rural.

Având în vedere criteriul sex, se evidențiază o mai mare cuprindere în învățământul profesional a populației masculine față de populația feminină. Analiza participării la învățământul secundar superior pe filiere și profiluri de formare evidențiază următoarea situație:

În învățământul secundar superior, liceul continuă să aibă cea mai mare rată de cuprindere (88,2% în 2013/2014).

Ponderea populației de 15-18 ani cuprinsă în filiera tehnologică a liceului a crescut în intervalul 2009-2011 (de la 45,5% la 53%), după care a început să scadă, ajungând la 44,1% în anul școlar 2013/2014.

Rata de cuprindere a populației în vârstă de 15-18 ani în învățământul profesional și tehnic (liceu tehnologic și învățământ profesional) s-a redus de-a lungul intervalului analizat, ajungând de la 61,3% în 2009/2010 la 47,2% în 2013/2014.

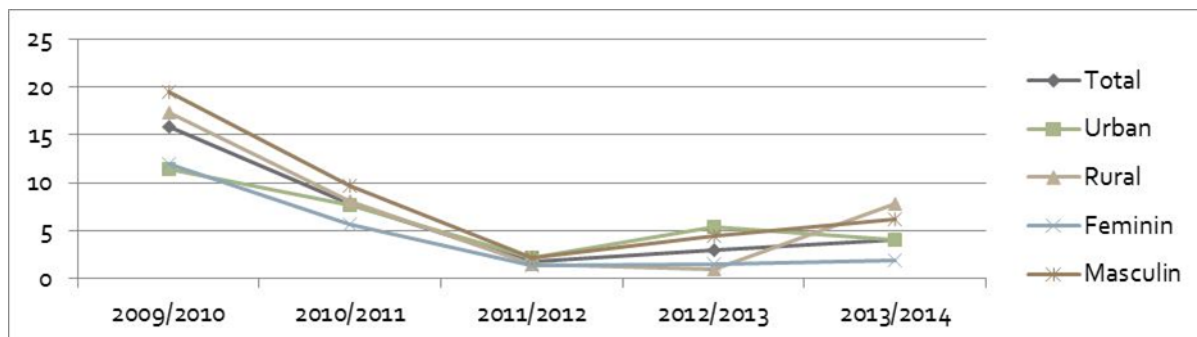

Figura 1. Rata brută de cuprindere în învățământul profesional, pe medii de rezidență și pe sexe

Delimitarea cadrului legislativ

Textul legii folosește încă două noțiuni specifice: organizatorul de practică care este instituția de învățământ preuniversitar, care desfășoară activități instructiv-educative, formative și partenerul de practică care poate fi societate comercială, instituție centrală ori locală sau orice altă persoană juridică ce desfășoară o activitate în corelație cu specializările cuprinse în nomenclatorul Ministerului Educației Naționale și care poate participa la procesul de instruire practică a elevilor. Conform Legii nr. 258 / 2007, elevul care desfășoară activități practice pentru consolidarea cunoștințelor teoretice și pentru formarea abilităților spre a le aplica în concordanță cu specializarea pentru care se instruieste este denumit de lege practicant.

Optimizarea învățării utilizării tehnologiei digitale moderne

Instruirea practică se organizează și se desfășoară pe baza unui contract cadru de colaborare sau a unei convenții, încheiată între organizator și partenerul de practică. Ea se poate organiza și în unitățile / instituțiile de învățământ pentru elevi, cât și pentru cei care provin de la alte unități / instituții de învățământ. Astăzi, elevii tind să-și asume responsabilitatea propriului proces de învățare. Dar acest lucru s-ar putea întâmpla numai atunci când ar putea avea experiențe interactive. Doza utilizării tehnologiei digitale moderne ar putea fi, de asemenea, un aspect care trebuie luat în considerare. Și acest lucru ar putea fi înțeles numai atunci când ne dăm seama că un bun proces educațional ar trebui să se concentreze în primul rând pe relația dintre profesor și elev. Multe studii au arătat de-a lungul timpului cât de important ar putea fi feedback-ul profesorului pentru un elev timid și cum calitatea acestui feedback are puterea de a transforma un student mediu într-unul bun. Trebuie să avem în vedere că factori precum motivația nu ar putea fi înlocuiți cu un anumit tip de utilizare a tehnologiei.

Concluzii

Rămâne întrebarea: *Tehnologia digitală „afectează” de fapt o schimbare a practicilor sociale în educație?* Trebuie să considerăm că tehnologia digitală nu duce în mod inevitabil la un tip de schimbare în educație sau altul - indiferent dacă este pozitiv sau negativ. Determinismul tehnologic de acest tip ne-ar induce în eroare să credem că suntem dependenți de părțile interesate pentru a induce schimbări în activitățile educaționale și o transformare a culturii noastre de învățare.

Această lucrare se concentrează doar pe creșterea punctului de vedere care ar putea apăra practicile noastre educaționale de adaptarea la orice nouă formă de tehnologie digitală modernă,

cu un accent pe costurile și avantajele pe care le implică în dezvoltarea gândirii științifice. Deși informațiile despre acest subiect trebuie descoperite și studiate în continuare, putem spune că orice acțiune trebuie să acopere nevoile societății de astăzi. Influența la nivel național adusă de instruirea practică, se traduce prin introducerea în societate mai ales în plan economic a înnoirii unor categorii socio-profesionale din piața muncii și facilitării transparenței dintre agenții economici și viitorii angajați.

BIBLIOGRAFIE

1. ARTHUR, E. Digital Education Revolution – Did It Work?. [online] Education Technology Solutions. 2013.
Disponibil la: <https://educationtechnologysolutions.com.au/2013/05/digital-education-revolution-did-it-work/> .
2. CHIOSA I., ȘERBAN N. Didactica tehnică. Disponibil la: http://www.ccdcs.ro/uploads/1/0/8/2/10821265/publicatie_isbn_2011_didactica_tehnic.pdf
3. Legea Educației. Disponibilă la: <http://lege5.ro/Gratuit/geztsobvgi/legea-educatiei-nationale-nr-1-2011>
4. HILLER, B. Digital education revolution? A call to shape the digital transformation. EPALE - European Commission. 2017. [online] EPALE - European Commission. Disponibil la: <https://ec.europa.eu/epale/en/blog/digital-education-revolution-call-shape-digital-transformation>
5. Legea Educației. Disponibilă la: <http://lege5.ro/Gratuit/geztsobvgi/legea-educatiei-nationale-nr-1-2011>
6. MUELLER, P. and OPPENHEIMER, D. The Pen Is Mightier Than the Keyboard. Psychological Science, 25(6), 2014, pp.1159-1168.
7. Programul PHARE TVET. Instruire și Consultanță pentru Dezvoltarea ÎPT Disponibil la: <http://www.tvet.ro/Anexe/4.Anexe/4.8.4.%20Anexa%201.pdf>
8. Sistemul de învățământ 2014 – Publicație. Disponibil la: <http://www.ise.ro/wp-content/uploads/2015/03/PUBLICATIE-Sistemul-de-invatomant-2014.pdf>

Aplicarea gândirii științifice și a metodelor de eficientizare a lecțiilor de specialitate și instruire practică în predarea online în învățământul profesional

Applying scientific thinking and methods to streamline specialty lessons and practical training in online teaching in vocational education

JUVERDEANU Gabriela, *professor inginer, alimentație publică*
Școala Profesională Specială, Câmpulung Moldovenesc
Școala Gimnazială „Teodor V. Ștefanelli”, Câmpulung Moldovenesc, România
JUVERDEANU Gabriela, *teacher engineer, public catering*
Special Vocational School, Câmpulung Moldovenesc
“Teodor V. Ștefanelli” Secondary School, Câmpulung Moldovenesc, Romania
E-mail: gabihreniuc@yahoo.com
ORCID iD: 0000-0002-1181-1349

ERHAN Luminița, *professor inginer, alimentație publică*
Școala Profesională Specială, Câmpulung Moldovenesc
ERHAN Luminița, *teacher engineer, public catering*
Special Vocational School, Câmpulung Moldovenesc
E-mail: elumi_nicoleta@yahoo.com
ORCID iD : 0000-0002-4647-8021

CZU: 377.018.43:004

DOI: 10.46728/c.18-06-2021.p104-113

Rezumat: În prezentul articol autorii au încercat să explice, cât mai pe larg, necesitatea pe care o are modernizarea sistemului de învățământ, deoarece, odată ce am fost puși în situația de a preda online, multe dintre unitățile de învățământ și dintre cadrele didactice nu au știut cum să gestioneze situația, iar sistemul de învățământ parcă nu a mai fost la fel de mult luat în serios. A fost nevoie de multa muncă pentru a descoperi părțile șubrede din sistemul educațional, nevoia de digitalizare și, cel mai important – nevoia achiziționării programelor și gadget-urilor necesare atât profesorilor, cât și elevilor, pentru a putea muta școala în mediul online.

Cuvinte- cheie: gândire științifică, tehnologii informaționale, pandemie, educație

Abstract: In the present article the authors tried to explain, as much as possible, the need to modernize the education system, because, once put in the situation of teaching online, many of the educational institutions and teachers did not know how to cope with the situation, and the education system seems not to have been taken as seriously. It took a lot of work to discover the fragile parts of the education system, the need for digitization and, most importantly, the need to purchase the necessary programs and gadgets for both teachers and students to move the school online.

Keywords: scientific thinking, information technologies, pandemic, education, innovation

În zilele noastre știm că gândirea științifică ne permite să punem baze solide pentru creștere, dobândind cunoștințele și instrumentele de bază pentru a ne îmbunătăți, ca ființe umane și ca societate.

Putem spune că gândirea științifică este capacitatea oamenilor de a formula idei și reprezentări mentale într-un mod rațional și obiectiv. Acest tip de gândire se distinge de gândurile cotidiene, metafizice și magice, prin faptul că vede lucrurile, activitățile și idealurile dintr-un punct de vedere pur științific.

Dacă vrem să înțelegem ce este și mai ales ce reprezintă gândirea științifică, trebuie mai

întâi să înțelegem ce este știința și astfel să descifrăm modul în care gândirea poate fi hrănită cu aceasta.

Foarte mulți cercetători au încercat să definească și să explice această noțiune și așa dori să amintesc câteva dintre acestea:

„Un set de tehnici și metode care permit organizarea cunoștințelor despre structura faptelor obiective și accesibile pentru diferiți observatori.”

„Știința se bazează pe cercetare, care se desfășoară frecvent în instituții academice și de cercetare, precum și în agenții și companii guvernamentale.”

„Știința este un mod de cunoaștere și înțelegere a lumii, bazat pe convingerea că există o realitate fizică obiectivă: lucrurile nu sunt creația imaginației noastre. Știința se bazează pe observație.”

Gândirea științifică pleacă de la observații și experiențe care generează întrebări sau „îndoieli metodice” pentru Descartes. Pe baza acestor întrebări, sunt dezvoltate sisteme de verificare care le aprobă sau le elimină. Aceste metode de testare se bazează pe experiență și măsurare.

Schimbarea modernă a constat nu numai în căutarea unor metode universale valabile pentru obținerea cunoașterii, ci și l-a deplasat pe Dumnezeu ca centru și l-a pus pe OM ca început și sfârșit.

De atunci, gândirea rațională bazată pe știință a dominat explicațiile fenomenelor naturale și umane. Un exemplu practic de aplicare a gândirii științifice este că atunci când plouă nu mai credem că un zeu plânge, dar știm că există un proces de evaporare, condensare și precipitații.

Ființa umană gândește și alege că trebuie să desfășoare activități simple și complexe. Dar gândirea nu trebuie să fie întotdeauna științifică, autorii, pun gândirea de zi cu zi ca un set stabil de aspecte științifice și magice.

Însuși procesul de formare a gândirii științifice pornește de la un proces de transformare în personalitatea proprie, a gândirii în general. T. Brian vede acest proces de transformare a gândirii prin prisma perseverenței afirmând: „Atunci când vei începe procesul de perfecționare a persoanei tale, pentru a-ți crea pe dinăuntru o imagine clară a lucrurilor de care vrei să te bucuri în exterior, progresul poate fi încet la început. Dar dacă vei persevera, vei continua să faci și să spui lucrurile potrivite în modurile oportune, vei începe să obții curând rezultate în concordanță cu eforturile pe care le depui”. Pentru a putea forma o gândire științifică la nivel corespunzător este foarte important să fii bun gânditor științific sau profesionist în domeniul dat, cu alte cuvinte trebuie să fii competent. Termenul de competență desemnează o informare profundă într-un anumit domeniu capacitate înaltă de a judeca un anumit lucru, capacitate de a cunoaște pe deplin problema. [Ibidem, p.273]

Pornind de la aceste considerente, putem afirma că gândirea științifică a avut un rol foarte important în perioada pandemiei, la nivelul sistemului educațional mondial, la modul general, și la nivelul țării noastre și a fiecărei unități școlare, în mod particular, în funcție de specificul acesteia, de zona în care se află și de condițiile socio-economice.

În acest context așa dori să menționez că, în timp ce pandemia a perturbat semnificativ predarea și a adâncit inegalitățile, aceasta a oferit, de asemenea, și oportunități pentru transformarea pedagogiei și transformarea etosului școlar, asta a însemnat că au apărut noi modalități de predare și învățare, noi moduri de comunicare cu copiii și familiile acestora, noi roluri pentru creșterea nivelului general de bunăstare a elevilor.

Astfel, începând cu 11 martie 2020, ca urmare a deciziei Ministerului Educației și Cercetării de a suspenda cursurile față – în - față, sistemul de învățământ se reorientează către practici noi de comunicare și de cooperare prin care să asigure continuitatea învățării și funcționarea organizațională. Măsurile instituite prin starea de urgență ne relevă maniere diferite, câteodată inedite, de *a fi* și *a acționa*. Adulți și copii deopotrivă sunt în situația de a descoperi

noi moduri de conectare socială și de continuare a activităților profesionale, sociale, culturale, ludice și de petrecere a timpului liber; în acest sens, utilizarea noilor tehnologii a luat o amploare de neimaginat în urmă cu câteva luni.

Toate aceste elemente au, cu siguranță, o zonă de evoluție și dezvoltare socială importantă, dar faptul că totul s-a întâmplat brusc „peste noapte” a pus societatea în fața unei provocări de o magnitudine pe care nu am mai întâlnit-o până în prezent.

Ca urmare, instituții guvernamentale, școli, ONG-uri și companii private, profesioniști ai educației și din zona *tech* s-au trezit la o masă rotundă a dezbaterilor (de cele mai multe ori online, la distanță) pentru a găsi soluții, punând la dispoziție expertiză, idei, resurse, portaluri, instrumente și platforme de e-learning. Deși trebuie spus că nu întotdeauna viteza și cantitatea au asigurat un proces didactic de calitate, totuși putem vorbi aici, în primul rând, ca despre un context prielnic pentru reflecție și adaptare permanentă.

Cu toate acestea putem afirma că nu am început cu toții chiar de la 0 (zero), deoarece demersurile de realizare a activităților educative utilizând instrumente și resurse digitale nu constituie o noutate, pentru cei mai mulți profesori, datorită faptului că, atât MEC cât și instituțiile din subordine au promovat, în ultimele decenii, câteva inițiative și programe cu componentă digitală, începând cu programul AEL, apoi cu Sistem Educațional Informatizat (SEI), urmate de acțiunea e-Twinning, programe de formare a cadrelor didactice în utilizarea noilor tehnologii și terminând cu încercările de constituire a unei baze de resurse educaționale deschise sau demersurile din proiectele ROSE și CRED.

Putem susține, totuși, că elementul care a condus la o presiune majoră asupra sistemului de învățământ și a societății în ansamblul ei, a constat în utilizarea exclusivă a mijloacelor de comunicare la distanță pentru a face educație de calitate, corespunzător secolului XXI.

Astfel, trebuie să recunoaștem din capul locului că:

- sistemul de învățământ a fost doar parțial pregătit, din cauză că o parte dintre cadrele didactice nu posedă, în acest moment, suficiente informații și competențe specifice instruirii asistate de calculator;
- curriculumul permite într-o măsură variabilă / secvențială/ revizuită transpunerea materiei în activități la distanță;
- companiile *edtech* nu au fost stimulate pentru a construi soluții interoperabile, adaptate pe nevoile sistemului național de educație.

În aceste circumstanțe au apărut, inevitabil, o serie de impedimente de natură **logistică, pedagogică, tehnică și de conținut** în domeniul multor discipline școlare.

Toate acestea pot să fie văzute fie ca bariere fie drept provocări cărora profesorii, elevii, părinții și decidenții educației încearcă să le facă față în ritmul rapid în care apar, manifestând, în proporții variabile, disponibilitate, interes, măiestrie pedagogică, inventivitate.

În același timp, trebuie menționat că nu au existat (și, parțial, nu au fost posibile) măsuri care să poată fi aplicate la nivelul întregii populații școlare, soluțiile adoptate la nivelul unităților de învățământ și al claselor variind foarte mult de la experiențe antrenante și memorabile de învățare, prin sesiuni de învățare online, și până la situații în care perioada de suspendare a cursurilor față în față a însemnat pentru unii elevi un fiasco sau chiar un haos total față de școală și, implicit, față de învățarea formală.

Astfel de situații au avut la bază atât cauze subiective cât și cauze obiective ca: lipsa de echipamente, nivelul scăzut al competențelor digitale, cazuri sociale (mii de familii care trăiesc de pe o zi pe alta și care nu au condiții de a le asigura copiilor cele necesare participării la activitățile online), apoi avem situații la nivelul unităților de învățământ, cum ar fi de tipul de încadrare, suplinirea pe post, zona în care este situată localitatea și infrastructura acesteia, etc.

În absența unei infrastructuri tehnologice decente la nivelul cadrelor didactice, dar mai ales la nivelul elevilor, fără abilitare consistentă în zona competențelor digitale a profesorilor, fără acces la platforme online dedicate, de tipul Virtual Learning Environment sau Virtual Classroom, cu resurse didactice digitale și multimedia precare, fără un orizont de timp care să fie destinat activității online, cadrele didactice au fost nevoite să susțină activități didactice într-un

regim cu totul special.

Experiențele, pozitive sau negative, dobândite în acest răstimp reprezintă resurse valoroase nu doar pentru cei direct implicați în activitate, ci mai cu seamă pentru specialiștii din științele educației, pentru că decantarea acestor experiențe poate fi valorificată epistemologic prin sugestiile de optimizare a politicilor educaționale, a conținuturilor curriculare, a formării inițiale și continue a cadrelor didactice.

În aceste circumstanțe au apărut, inevitabil, o serie de impedimente de natură logistică, pedagogică, tehnică și de conținut în domeniul multor discipline școlare. Toate acestea pot să fie văzute fie ca bariere, fie drept provocări cărora profesorii, elevii, părinții și decidenții educației încearcă să le facă față în ritmul rapid în care apar, manifestând, în proporții variabile, disponibilitate, interes, măiestrie pedagogică, inventivitate.

În același timp, trebuie menționat că nu au existat (și, parțial, nu au fost posibile) măsuri care să poată fi aplicate la nivelul întregii populații școlare, soluțiile adoptate la nivelul unităților de învățământ și al claselor variind foarte mult de la experiențe antrenante și memorabile de învățare prin sesiuni de învățare online și până la situații în care perioada de suspendare a cursurilor față în față a însemnat pentru unii elevi un fiasco total față de școală și, implicit, față de învățarea formală.

Aceste situații au avut la bază atât cauze subiective cât și cauze obiective ca: lipsa de echipamente, de nivelul scăzut al competențelor digitale, de tipul de încadrare, suplinirea pe post etc.

În perioada despre care vorbim (din martie 2020 și până ce am revenit înapoi la clasă), majoritatea cadrelor didactice au avut **dificultăți reale în derularea activităților didactice** în mediul online din cauza absenței unor instrumente tehnice corespunzătoare multitudinii de activități pe care le desfășoară în mod curent la clasă (integrate în platformele pe care le utilizează), destinate managementului de ansamblu al clasei, obținerii feedback-ului și realizării activităților de evaluare. Faptul că, în marea lor majoritate, nu au folosit platforme dedicate activităților didactice online, ci mai degrabă unele platforme destinate întâlnirilor de lucru în spațiul virtual, sub forma videoconferințelor (de genul WHATSAPP, Messenger, Zoom), a dus la anumite dezechilibre în gestionarea în ansamblu a parcursurilor de învățare.

Dacă am face un pas în spate pentru a avea o privire de ansamblu, platformele specializate de e-learning sunt în realitate o opțiune mai puțin atractivă pentru cadrele didactice, din cauza unor abilități tehnice mai puțin definite la nivelul utilizatorilor, infrastructură informatică cu probleme, costuri de utilizare, lipsa suportului tehnic sau pedagogic.

La acestea se adaugă un element foarte important, care determină, în ultimă instanță, calitatea situației de învățare: exercițiul utilizării mediului tehnologic pentru proiectarea și desfășurarea unor activități didactice complexe, relevante, semnificative, integrate în parcursul de învățare de lungă durată.

Din toate aceste informații putem trage concluzia că există diverse instrumente online și offline care pot fi utilizate pentru:

- a conecta educatorii și elevii atunci când aceștia se află în locuri diferite
- a accesa informații și platforme care nu sunt disponibile în mod obișnuit la domiciliu sau în instituția de învățământ
- a sprijini dezvoltarea profesională continuă a educatorilor într-un mod flexibil.

Pentru a contribui la asigurarea continuității în activitățile de educație și formare, pot fi accesate online diverse materiale didactice.

- Platforme online
- Proiecte finanțate de UE

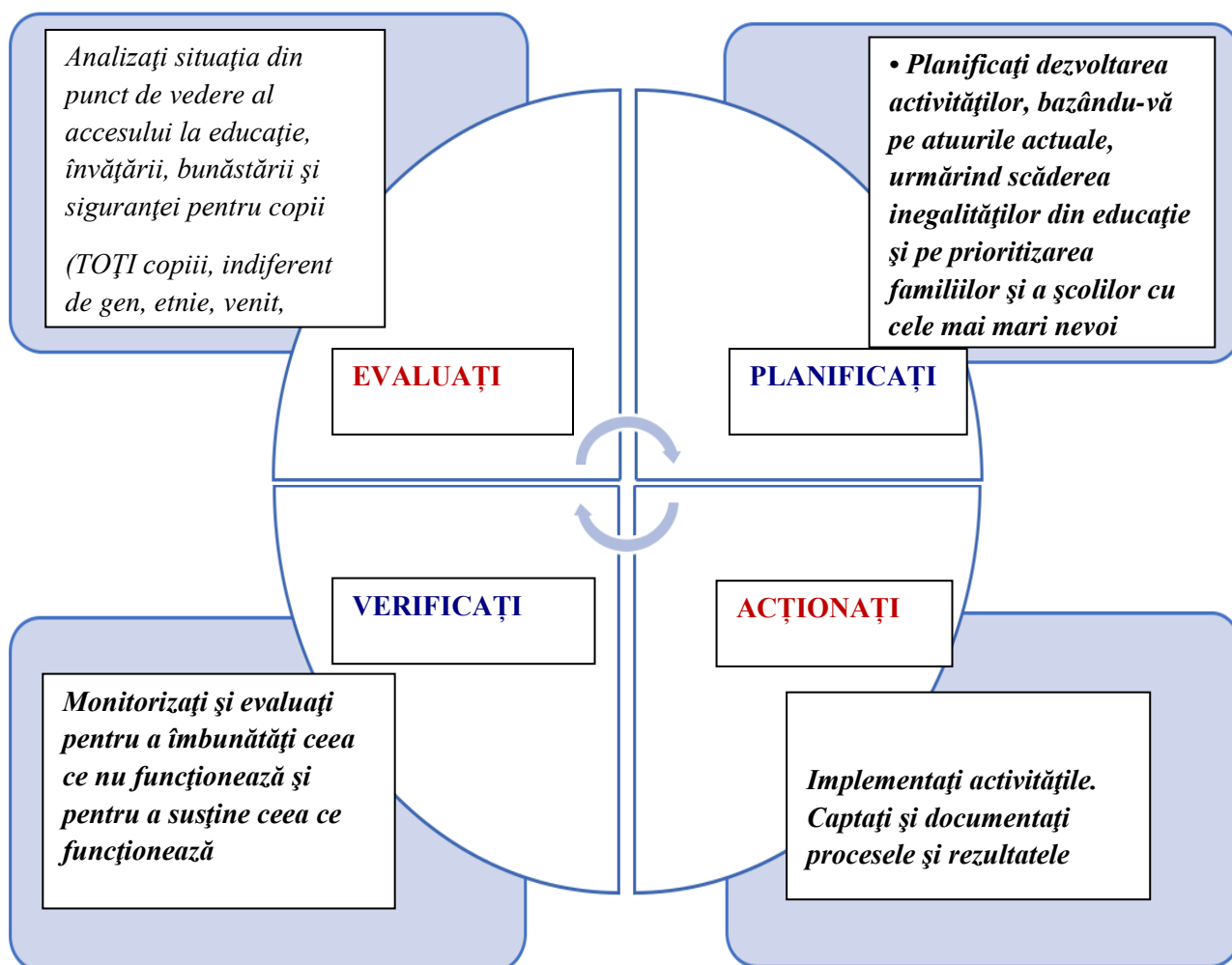

Figura 1. Planificarea școlară în 4 pași la nivel local și național

Referitor la orele de specialitate/ instruire practică, pot afirma, din punctul meu de vedere, că prima dată am intrat în panică, deoarece eu lucrez foarte mult în salonul de tehnici de servire și folosesc mult tabla pentru elevii noștri și consider că trebuie să fiu mereu între ei și să joc un rol care să-i țină mereu atenți și focuși pe ceea ce le explic. În același timp, pot verifica ce scriu pe caiete, pot comunica mult mai bine cu ei, atât verbal, cât și nonverbal sau paraverbal, urmărindu-le expresia feței pentru a încerca să-mi dau seama dacă sunt atenți sau nu, dacă au înțeles sau sunt confuzi, astfel putând să-i determin mai ușor să fie activi.

În Cabinetul de tehnici de servire și în celelalte cabinete și ateliere specifice din școală avem toate condițiile pentru a-i putea învăța pe elevii noștri tainele fiecărei meserii studiate, dar la trecerea în activitatea online totul a devenit mult mai greu, am intrat într-o zonă cenușie și căutam portițe de ieșire.

Ne-au trebuit zile și nopți la rând să căutăm soluții ca orele online să devină la fel de atractive și incitante, chiar să ne vină în ajutor pentru ca și cei mai reticenți elevi să devină interesați de un alt mod de studiu și de avantajele pe care le poate prezenta în comparație cu modul tradițional de predare.

Bineînțeles că atunci când cauți cu adevărat materiale oferite pe internet de colegi, asociații sau site-uri specifice, sigur vei găsi și sigur că multe dintre acestea chiar de calitate foarte bună și de mare ajutor.

În aceeași perioadă, au apărut rapid oferte de cursuri și webinarii care mai de care mai interesante și ofertante, mai educative și tot ce am avut de făcut, mulți dintre noi, a fost să ne implicăm și să începem să ne formăm o bază de date, de materiale, de link-uri, de abilități și aptitudini, pe care le-am utilizat apoi în cadrul activităților online cu elevii.

Pentru început a trebuit să găsim o aplicație pentru a putea desfășura lecțiile într-un cadru cât mai organizat. Astfel, am găsit Zoom, o aplicație care permite realizarea conferințelor video și care a câpătat o popularitate foarte mare după ce milioane de utilizatori din întreaga lume au început să lucreze de acasă, încă din primele zile ale apariției pandemiei. Folosirea acestei platforme este destul de ușoară și nu necesită multă pregătire. În versiunea gratuită a aplicației, conferințele video 1:1 sunt gratuite indiferent de durata acestora. În schimb, cele de grup sunt gratis doar pentru 40 de minute. În ultima perioadă această aplicație a fost actualizată de mai multe ori și i s-au adus îmbunătățiri, pentru a veni în întâmpinarea utilizatorilor. În acest context, vreau să amintesc introducerea unei table în ecranul **SHARE**, fapt care pe noi, profesorii, ne ajută foarte mult, deoarece avem posibilitatea să facem scheme ale lecțiilor, clasificări, fișe tehnologice, fișe de observație, etc.

O altă platformă utilizată pe scară largă este ADSERVIO, cu ajutorul căreia se introduc elevii pe clase, profesorii pentru toate materiile, se permite inclusiv o monitorizare din partea părinților în raport cu activitatea copiilor lor. Se pot realiza activități online, încărcarea materiale, se pot trimite mesaje și atașamente și este ușor de instalat atât pe telefon, cât și pe PC sau laptop.

În ultima perioadă au urcat în clasament platforme ca GOOGLE CLASSROOM, GOOGLE MEET, GSUITE – care pot fi folosite asemănător cu ZOOM.

O să menționez aici și faptul că în urma unui curs organizat de EDP București și a unor webinarii și teste, am obținut o licență gratuită MOZAWEB / MOZABOOK în cadrul căreia pot accesa diferite materiale, instrumente, filme didactice legate de majoritatea disciplinelor studiate și aplicațiile acestora, unele dintre ele chiar foarte reușite și realizate în 3D.

Cu toate acestea, un studiu făcut la nivel național care a demonstrat că pentru a susține activități de învățare la distanță, profesorii și elevii au folosit mai multe mijloace specifice, dintre care cel mai frecvent:

Mijloace specifice utilizate în activitatea online

1. **aplicații simple**/ cunoscute deja, pentru comunicare asincronă de grup, precum *Whatsapp*, *Facebook messenger* etc.: **91% - medie de 3,66 pe scala 1-4;**

2. **apeluri telefonice/ SMS/ canal de comunicare cu fiecare elev:** **83% – medie de 3,34; pe scala 1-4;**

3. utilizarea <i>resurselor educaționale deschise</i> și conținutului digital, cum ar fi situri cu informații și ilustrații, biblioteci online, simulări, soft educațional, laboratoare virtuale, muzee virtuale, Digitaliada, LearningApps etc.: medie de 2,82 - pe scala 1-4;
4. <i>platformele specializate de elearning – Moodle, Google classroom, Edmodo, Easyclass</i> etc.: 2,60 - pe scala 1-4;
5. <i>aplicațiile pentru comunicare sincronă în grup prin apeluri video/ videoconferințe</i> precum <i>Zoom, Meet, Webex, Teams, Skype</i> : 2,48 - pe scala 1-4;

Apoi, ne-am gândit că putem utiliza filmulețele / videoclipurile realizate de alți colegi sau alte firme de formare în domeniul alimentației publice, care sunt realizate foarte bine și care ne-au ajutat foarte mult în timpul predării online, dar pe care le-am mai utilizat și în alte contexte de predare directă.

Pornind de aici, împreună cu colegile de specialitate am găsit o soluție foarte bună de lucru în această perioadă: am realizat materiale noi, adaptate condițiilor de lucru la distanță, PPT-uri, fișe de lucru / activitate/ evaluare/ de observație sau filmulețe realizate de către noi, cadrele didactice, în care efectuăm servicii de transport, servire sau debarasare, pe care le punem copiilor pe ZOOM sau pe grupul de Messenger, astfel încât aceștia să le poată vizualiza chiar și în afara orelor, pentru ca astfel să poată deprinde cât mai mult din ceea ce au de însușit.

O surpriză deosebită ne-au făcut, însă, elevii noștri, care cu toate condițiile precare de acasă, au realizat aceleași etape de servire și ne-au trimis videoclip-uri realizate cu ajutorul membrilor familiei. Interesant a fost și eficient, în același timp, că unii dintre ei adăugau și unele greșeli făcute intenționat și îi provocau pe colegii lor să le descopere și să le corecteze.

Vrem să precizăm că doar o parte dintre elevi și-au permis astfel de activități, restul neavând condiții minime pentru a le putea face.

Problema reală este că noi trebuie să fim conștienți că lucrăm cu elevi cu CES, care în 99% dintre situații reprezintă și cazuri sociale, sunt copii proveniți din familii fără venituri, cu condiții precare de viață, unde de cele mai multe ori nu au 2 farfurii de același fel. Totuși nu putem să nu specificăm dăruirea acestora și dorința de a învăța! Cu fiecare filmuleț am observat apariția unor noi obiecte de inventar, a unor improvizații care să-i ajute să-și facă treaba mai bine, au început să se ajute unii pe ceilalți, astfel încât toți să aibă un progres în această perioadă atipică.

Voi adăuga încă un rezultat al raportului de cercetare, pentru a putea conștientiza ce anume și în ce procent sunt utilizate materialele și mijloacele necesare desfășurării activităților online, deci inclusiv orele de specialitate și instruire practică:

Tabelul 2. Modalități de susținere a activităților de învățare la distanță
– diferențiere pe mediul școlii

(Medii pe scala 1-4. N = 6436)

	Rural (N = 2001)	Urban mic (N = 1775)	Urban mare (N = 2660)
Platforme specializate de elearning	2.40	2.59	2.75
Instrumente și aplicații online pentru activități de învățare	1.84	1.94	1.90
Resurse educaționale deschise și conținut digital	2.76	2.81	2.87
Aplicații pentru comunicare asincronă în grup	3.70	3.66	3.63
Aplicații pentru comunicare sincronă în grup	2.38	2.55	2.51

Apeluri telefonice/ SMS/ canal de comunicare cu fiecare elev	3.43	3.37	3.25
--	-------------	------	------

*Rezultate obținute în urma aplicării testului *t* Bonferroni;

** $p < .01$

Un alt rezultat care îmi susține afirmațiile și mai ales vom observa asemănarea cu modul în care fiecare dintre noi a găsit soluția, care simte că i se potrivește cel mai bine, pentru a-și desfășura activitatea în condițiile scenariului roșu.

Tabelul 3. Platforme și resurse utilizate în activitatea online
Platforme și resurse utilizate pentru DPC (Medii pe scala 1-4)

Platforme și resurse utilizate pentru DPC	Media	Abaterea standard
<i>Suport colegial în grupuri de discuții și de schimb de practici</i>	3.27	0.86
<i>Diverse materiale găsite pe internet</i>	2.89	0.94
<i>Cursuri oferite de Comisia Europeană prin eTwinning și Teachers' Academy</i>	1.91	0.96
<i>Cursuri online oferite de firme și ONG-uri</i>	1.90	0.96
<i>Cursurile online gratuite de pe platforma iTeach.ro</i>	1.89	0.92
<i>Platforme ce oferă cursuri online de tip MOOC (Coursera, edX etc.)</i>	1.58	0.84
<i>Webinare și evenimente realizate prin proiectul CRED</i>	2.30	1.08
<i>Alte webinare și evenimente sincron dedicate formării/ informării CD</i>	2.35	1.03

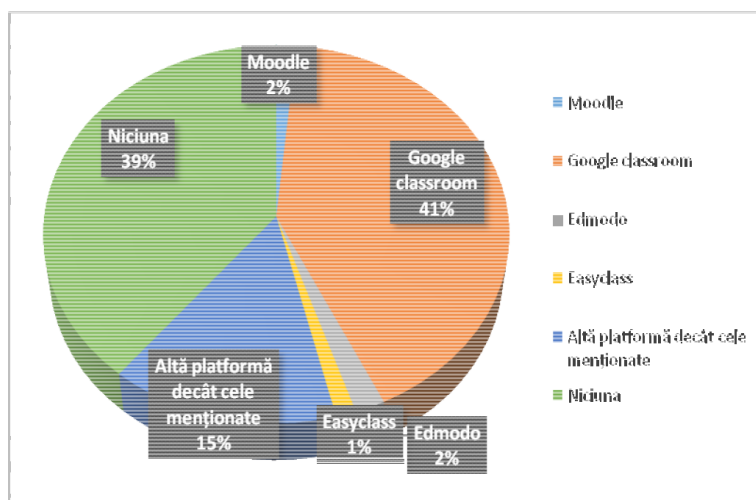

Figura 2. Platforme utilizate pentru managementul clasei (N=6436)

Și voi încheia cu un aspect mai delicat, și afirm acest lucru deoarece am participat la multe cursuri și evenimente online de perfecționare, în care mulți colegi doreau să găsească metode potrivite și cât mai simple de evaluare a cunoștințelor dobândite de elevi în timpul predării online. Astfel, pentru etapa de evaluarea, am folosit aplicații ca Google Forms, KAHOOT, Wordwall, etc.

Pentru a face această componentă mai atractivă eu prefer testele/chestionarele realizate pe KAHOOT, deoarece elevii sunt mai atrași de acest tip de evaluare, sunt mai relaxați în momentul susținerii și, automat, rezultatele sunt mai bune. Însă în timpul activității de predare, pentru a lucra mai eficient și pentru a verifica ce, cât și cum lucrează fiecare sarcină primită, le permit să dea share pe ecran, sau să scrie pe tablă, în timp ce unii îmi trimit fotografii cu tema rezolvată pe

MESSENGER sau WHATSAPP-ul propriu.

Concluzii

Profitând de oportunitatea de a reconstrui mai bine, în timp ce pandemia a perturbat semnificativ predarea și a adâncit inegalitățile, aceasta a oferit, de asemenea, și oportunități pentru transformarea pedagogiei și transformarea etosului școlar: noi modalități de predare și învățare, noi moduri de comunicare cu copiii și familiile acestora, noi roluri pentru creșterea nivelului general de bunăstare al elevilor.

În general, am putea susține că am avea cu toții multe de câștigat din răspunsurile educaționale creative la pandemie, la nivel de școală, la nivel local și național, dar și la nivel personal pentru fiecare cadru didactic în parte.

Au existat experiențe valoroase, au fost învățate lecții importante, care se pot încorpora în procesele de planificare și de reformare a educației pentru anii următori.

- *Aceasta este o oportunitate care nu trebuie ratată*, care necesită un proces de planificare menit să evalueze continuu situația, care intenționează să abordeze inegalitățile, care încurajează înregistrarea și documentarea proceselor de intervenție și a rezultatelor și care monitorizează și evaluează practicile, pentru a le îmbunătăți eficacitatea și a susține acțiunile reușite.
- Succesul învățământului la distanță este o rezultată a unui efort colaborativ dintre cadru didactic, informatician, inginer de sistem, manager școlar, performanța rețelei de comunicare etc. și ***nu doar un atribut exclusiv al profesorului;***
- Nu toate dimensiunile educației pot fi acoperite prin noua formulă: ***au de suferit aspectul relațional, dimensiunea cooperativă, realizarea obiectivă a evaluării și a feedback-ului, monitorizarea și stimularea performanțelor, individualizarea și personalizarea învățării;***
- Referitor la conținutul educațional predat, fiind la începutul utilizării tehnologiei în educație, multe dintre cadrele didactice demonstrează că tehnologia este considerată mai degrabă un intermediar, și nu un cadru de procesare sau de prelucrare a informației didactice într-un nou format, operație ce presupune o serie de competențe suplimentare de convertire și transcodate didactică;
- Prin educația „la distanță” mai degrabă se poate orienta procesul de auto-învățare la elevi, se pot discuta consemne de lucru pentru acasă, se pot administra testări etc. decât să se realizeze predarea, în adevăratul sens al cuvântului, a unor cunoștințe inedite, de procesare sau aplicare a teoriei în raport cu practica etc.;
- Informatizarea „generalistă” a educației, prin formarea unor competențe digitale de primă instanță, nu este suficientă pentru instaurarea unei formări virtuale; sunt necesare transformări la nivel de formare prin focalizări pentru contexte gândite explicit în acest sens;
- Instrumentele informatice sau de tip software, utilizate în mod curent pentru comunicarea sincronă/asincronă cu elevii, nu au fost proiectate direct în scopul realizării activităților didactice; unele solicitări din partea profesorilor sugerează nevoia unor calibrări, încă din start, ale unor echipamente sau programe, în perspectivă explicit didactică, educațională;
- *Provocarea pe care au întâmpinat-o în această perioadă profesorii, directorii de școli, responsabilii din sistemul de educație și factorii de decizie de la nivel local și național a fost semnificativă și a avut atât plusuri cât și multe minusuri, dar impactul acestora asupra copiilor, tinerilor, familiilor, comunităților și societăților, la un nivel mai larg, se va resimți pe tot parcursul vieții, atât din punct de vedere social, cât și economic. De aceea, eu cred că îmbunătățirea rezilienței sistemului educație, prin planificarea unei educații incluzive de calitate pentru cei mai marginalizați copii, ar trebui să fie o prioritate*

maximă pentru următoarele luni și ani și ar trebui să fie principiul de bază al reconstruirii unui învățământ mai bun și al unor școli mai bune.

BIBLIOGRAFIE

1. Școala online, elemente pentru inovarea educației. *Raport de cercetare evaluativă*, București, Mai 2020, Editura Universității București
2. Pensamiento científico. In: <https://ro.warbletoncouncil.org/pensamiento-cientifico-15675#menu-1> (vizitat 12.05.2021)
3. SANDULEAC, S. *Formarea gândirii științifice la studenții din învățământul universitar*. Chișinău: Garomont Studio. ISBN 978-9975-136-61-7.
4. SANDULEAC, S. Formarea gândirii științifice la cadrele didactice în contextul reformelor educaționale. În: *Școala modernă: provocări și oportunități*. Ch: S.n., 2015 (Tipogr. UPS ”I.Creangă”). p. 429-432. ISBN 978-9975-48-100-7.
5. SANDULEAC, S. Formarea gândirii științifice la tinerii cercetători din perspectivă interdisciplinară. In: *Psihologie*. nr 3. Ch.: 2011. p. 75-77. ISSN 1857-2502. In: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Formarea%20gindirii%20stiintifice%20la%20tinerii%20cercetatori.pdf (vizitat 12.05.2021)

ATELIERUL nr. 2

VALORIFICAREA TEHNOLOGIILOR INFORMAȚIONALE ÎN CONTEXTUL DEZVOLTĂRII GÂNDIRII ȘTIINȚIFICE LA CADRELE DIDACTICE

Sisteme populare de e-learning sincrone, asincrone și hibride

Popular synchronous, asynchronous and hybrid e-learning systems

ZUBENSCHI Ecaterina, dr. în pedagogie, conferențiar universitar
Universitatea Pedagogică de Stat “Ion Creangă” din Chișinău

ZUBENSCHI Ecaterina, PhD in pedagogy, associate professor
“Ion Creanga” State Pedagogical University from Chisinau

E-mail: ecaterinazubenschi@gmail.com

ORCID iD: 0000-0002-1822-7460

DOI: [10.46728/c.18-06-2021.p114-127](https://doi.org/10.46728/c.18-06-2021.p114-127)

CZU: 37.018.43:004

Rezumat: *Învățământul online necesită o gândire atentă despre modul în care elevii și profesorii sunt echipați pentru schimbarea educației tradiționale la noile cerințe tehnologice digitale. Sistemele digitale de gestionare a învățării, instrumentele de comunicare și platformele de învățare electronică joacă un rol crucial în noile condiții de învățare online. Programele și aplicațiile pot ajuta furnizorii de învățare să gestioneze, să planifice, să furnizeze și să urmărească procesul de învățare. Cadrele didactice, pe lângă competențele specializate în domeniul predării disciplinelor, li se înaintează noi competențe de cunoaștere și gestionare a instrumentelor digitale.*

Competența digitală este una dintre cele opt competențe-cheie, concretizându-se în utilizarea cu încredere și în mod critic a întregii game de tehnologii ale informației și comunicațiilor pentru informare, comunicare și soluționare a problemelor în toate domeniile vieții. Utilizarea tehnologiile digitale și graiul viu, reprezintă o întreagă creație didactică, ceea ce individualizează discursul prezentat să devină o artă în modelarea sufletelor tinerei generații.

Cuvinte-cheie: *platformă e-learning, portal educațional, servicii web, aplicații web, artă oratorică*

Abstract: *Online education requires careful thinking about how students and teachers are equipped to change traditional education to the new digital technology requirements. Digital learning management systems, communication tools and e-learning platforms play a crucial role in the new conditions of online learning. Programs and applications can help learning providers manage, plan, deliver, and track learning. Teachers, in addition to specialized skills in the field of teaching subjects, are presented with new skills of knowledge and management of digital tools.*

Digital competence is one of the eight key competences, materializing in the confident and critical use of the entire range of information and communication technologies for information, communication and problem solving in all areas of life. The use of digital

technologies and living speech, represents a whole didactic creation, which individualizes the presented discourse to become an art in shaping the souls of the young generation.

Key-words: *e-learning platform, educational portal, web services, web applications, oratory*

Software-ul de sistem și software-ul aplicației

Planul de acțiune pentru educația digitală (2021-2027) prezintă viziunea Comisiei Europene pentru o educație digitală de înaltă calitate, incluzivă și accesibilă în Europa. Acest lucru implică: - infrastructură, conectivitate și echipamente digitale; instrumente digitale pentru diverse platforme on-line; - planificare și dezvoltare eficientă a capacităților digitale și organizaționale; - profesori și formatori motivați și competenți în domeniul digital; - conținuturi educaționale de înaltă calitate, instrumente accesibile și platforme securizate [8].

Prin termenul e-Learning se înțeleg sisteme educaționale care utilizează tehnologiile digitale (de comunicare, predare, învățare, evaluare) în mediul virtual de învățare (Virtual Learning Environment) (VLE). e-Learning-ul, încorporează instruirea la toate nivelele, atât formală cât și non formală, care utilizează rețelele informaționale ale Internetului: WAN (Wide Area Network), cablul de rețea al calculatorului la Internet, prin care routerul primește accesul la Internet (extranet). LAN (Local Area Network) – rețea locală (calculatoare, televizoare, dispozitive mobile, care sunt conectate între ele printr-un router dint-o locuință sau birou. Aceasta și este rețeaua locală, numită intranet). Unii autori [1, 3] preferă să folosească noțiunea de online e-learning.

Învățarea Web este o subcomponentă de e-Learning și se referă la învățarea instrumentată de un sistem de navigare Web (Explorer, Opera, Google Chrome etc.)

Learning Management Systems (LMS). Software-ul este un termen cheie, folosit adeseori în domeniul computerelor. Software-ul sau programele sunt coduri de instrucțiuni. Există două tipuri de software - sistem și aplicație. Software-ul de sistem este cel care coordonează activitățile și sarcinile hardware-ului, precum și diverse programe legate de sistemul informatic.

Tabelul 1. Comparație între software-ul de sistem și software-ul aplicației

Software-ul sistemului ("software de sistem" sau **sistem de operare**) este un program, care gestionează și operează hardware-ul calculatorului, oferind, o platformă pentru executarea software-ului altor aplicații software (Linux, Mac OS X sau Windows). Aplicațiile software, depind de software-ul sistemului, fără de care nu pot funcționa. Sistemul software administrează resursele calculatorului, ajutându-le să lucreze în tandem, asigurând funcționarea calculatorului. Software-ul sistemului face posibilă circulația datelor între memorie și discuri și gestionează ieșirea pentru a afișa dispozitivele. **Un alt sistem de software este BIOS-ul și firmware-ul**, care ajută la operarea hardware-ului încorporat sau conectat la computer. Pot fi folosite diferite instrumente de diagnostic, traducători de limbă, . sisteme software pentru furnizarea, urmărirea și gestiunea procesului de învățare, etc., care sunt un tip special de software de sistem. Numărul de software de sistem, care rulează pe calculator este mai mic, decât numărul aplicațiilor. **Software-ul sistemului gestionează și controlează executarea software-ului aplicației.**

Software-ul de aplicație, sunt programe care ajută unui utilizator să realizeze o anumită sarcină. Software-ul de aplicație este o submulțime a software-ului de sistem cu capacitatea de a folosi anumite funcții ale calculatorului direct conform cerințelor utilizatorului. Cu ajutorul software-ului de aplicație, utilizatorul poate efectua sarcini unice sau multiple. Software-ul de aplicație gestionează software-ul specific (animațiile, graficele sau macro-urile, poșta electronică, programare în grup, muncă partajată, procesoare de text, playere media, programe de calcul tabelar etc.), baze de date integrate care conțin informații privind progresul, eficiența învățării, conținuturi instructive și date privind utilizarea lor de către cei instruiți etc. Alte

aplicații software populare includ: software CRM, software ERP, contabilitate, grafică și software media. Numărul de software-uri de aplicații, este cu mult mai mare, deoarece prezența acestuia depinde de cerințele utilizatorului. Software-ul de aplicații are nevoie de software de sistem, pentru existența acestuia. Ele nu pot rula fără de prezența software-ului de sistem. Software-ul aplicației este creat pentru utilizatori.

Sisteme de management al învățării (Learning management system, LMS)

Scopul principal al unui LMS este asigurarea procesului de creștere a cunoștințelor, dezvoltării unor noi deprinderi și abilități, iar în unele cazuri și o creștere a eficienței activității instructorilor. Sisteme de management al conținutului (Learning content management system, LCMS) - aplicații software pentru dezvoltarea, managementul și publicarea ulterioară a resurselor educaționale (conținuturilor) prin intermediul LMS. Un LCMS este un mediu, în care creatorii de conținuturi pot elabora, stoca, gestiona și livra conținuturi de învățare prin intermediul unui repozitoriu central. **Serviciile oferite de LMS cuprind: sisteme pentru gestiunea învățării;** software pentru distribuția de cursuri pe internet; colaborare online; self-service (auto-înregistrarea la cursurile cu profesor), workflow al training-ului (notificarea utilizatorilor, aprobarea managerului, gestiunea listelor de așteptare, furnizarea de on-line learning, evaluare on-line); managementul educației profesionale continue; gestiunea resurselor (profesori, facilități, echipamente).

După obiectivele pedagogice sistemele de e-Learning pot fi utilizate în corespundere cu tipurile de lecții și obiectivele acestora: de dobândire a cunoștințelor noi; de antrenare/dobândire abilități; de sistematizare și generalizare a cunoștințelor, de rezolvare de probleme sau învățare pe bază de proiect; sisteme vocaționale/management de talente; sisteme pentru planificarea carierei etc.

După relația cu paradigmele și stilurile de învățare, tradiționale și moderne, sistemele de e-Learning se impart în sisteme de învățare formală (bazată pe curricula); **învățare non-formală** (în afara clasei, pentru educația permanentă); **învățare informală** (în afara clasei, pentru cultura generală, completare de cunoștințe); **învățare permanentă/terțiară;** **învățare profesională, corporatistă;** **învățare individuală;** **învățare localizată/în context;** **învățare prin explorare și descoperire;** **învățare bazată pe comportament, social-constructivistă;** **învățare constructivistă și participativă** (learning by doing).

Din perspectiva cognitiv-psihologică și emoțional-motivațională sistemele de învățare implementate se bazează pe studiul modului de lucru al creierului, pe stimularea motivației participative și în acest sens, se utilizează frecvent taxonomia cognitivă a lui Benjamin Bloom (Bloom, 1958). **Din perspectiva comportamentală** (behaviourist learning), de asumare de roluri, sau din perspectiva contextuală, care se bazează pe aspecte sociale și de mediu, sistemele de învățare dezvoltă procese de descoperire colaborativă.

Tabelul 2. Metode e-Learning de organizare a învățării. Comparație [3, p.83].

e-Learning-ul online - învățarea sincronă /în timp real
Tehnologiile de învățare sincronă reprezintă un mod de furnizare de informații la distanțe. Platformele sincrone, de tipul Zoom sau Microsoft Teams, sunt folosite pe larg, de către instituțiile de învățământ, televiziuni, organizații, companii multinaționale etc. Aceste softuri necesită o pregătire, o învățare a funcțiilor și a climatului programului, atât din partea celui ce predă, cât și din partea cursanților (celor ce învață/ascultă/participă). Învățarea sincronă se desfășoară organizat, după un orar bine stabilit, la ora fixată din timp, fiind asemănătoare cu învățarea clasică (tradițională, fizică), desfășurându-se în mod real. Elevii, studenții, participanții, găsindu-se la distanțe diferite (acasă sau în alte locuri) trebuie să fie conectați simultan, la lecție prin Internet, în perioada stabilită, în același timp cu profesorul sau

organizatorul, instructorul. Profesorul, sau cel care diseminează informația, are un angajament direct cu publicul său, putând să observe eventuale distrageri sau pierderi ale atenției/interesului, întocmai ca în situația cursurilor fizice. Tot prin metoda sincron, profesorul poate răspunde în timp real la întrebări și completa neclarități ce apar pe parcursul sesiunii online de predare. Procesul de instruire/comunicare sincronă sporește motivația învățării, stimulează procesele psihice de învățare. Cursanții se pot vizualiza unii pe alții, se pot auzi, pot comunica reciproc. Perceperea informațiilor este realizată nu doar direct, dar și prin intonație (sunet), expresie a feței (video), gesturi. Cursanții sunt mai organizați mai motivați, deoarece se cere un răspuns imediat, schimb de idei, planificare de activități, cunoaștere reciprocă. Foarte multe softuri acordă profesorului diverse instrumente de control a sesiunii, permițând participarea unor anumite persoane la cursul online, excluderea unor persoane, dezactivarea sau activarea microfoanelor etc. Calitatea imaginii și a sunetului variază în dependență de echipamentele instalate la fiecare calculator în parte și de capacitatea canalelor de comunicare (întreruperi, pierderi de sunet sau căderi ale conexiunii la internet, aspecte ce reduc calitatea actului de predare prin astfel de sisteme). Învățarea sincronă oferă posibilitatea realizării simultane a prelegerilor în câteva instituții concomitent, lecții ale profesorilor din universitățile de peste hotare, consultații și consilii online etc.

e-Learning-ul offline - învățarea asincronă / în ritm propriu/la cerere

Modul de învățare asincronă reprezintă un mod de furnizare de conținut în care participanții accesează cursurile după propriul orar (la timpul dorit, din propria dorință), în mod flexibil. Profesorii, elevii, studenții NU trebuie să fie conectați simultan, după un orar prestabilit, la ora fixă. Conectarea acestora poate avea loc oricând și oriunde. În e-Learningul asincron lipsește crearea sesiunilor (lecțiilor) de predare în timp real. Cursanților li se propune distribuția opiniilor cu privire la subiectele cursului; discuții critice a ideilor, critica constructivă a soluțiilor propuse. Instructorul are și rolul de moderator al grupului, controlând și comentând conținuturile propuse pentru plasare de către participanții la grup. În prezent forma de învățământ asincron este practică de universitățile deschise. Avantajul e-Learning-ului asincron, constă în faptul, că informația oferită, poate fi accesată, de cel ce învață, de nenumărate ori, cât o dorește. Profesorul este responsabil de a pregăti foarte minuțios informația propusă pentru învățare. Informația oferită va ajunge mai mediată, mai calculată și mai completă, întrucât profesorul va pregăti un material de studiu mai amplu, care să conțină mai multe exemple, cu videoclipuri de explicație la temă. Plasarea informației într-o platformă asincronă, permite profesorului să revină cu adăugiri, modificări sau îmbinări de informații aproape în timp real, oferind cursantului mai mult timp potențial pentru a citi, învăța și practica în exemple informația oferită. Tematica discuțiilor asincrone este orientată în special către subiectele de curs, întrebările puse și răspunsurile obținute sunt formulate mai clar, explicit deoarece participanții la discuție nu sunt presați de necesitatea comunicării instante. Cursanții au mai mult timp pentru reflecții, deoarece nu se cere un răspuns imediat. Pentru reflectarea progresului în cadrul studierii unui curs cursanților li se cere crearea și menținerea unui blog tematic.

Dezavantajele acestei metode țin de lipsa de comunicare directă. Învățarea asincronă reprezintă un mod de învățare independent, ghidare de instrucțiunile învățătorului/instructorului. E-Learningul offline, asincron, poate fi utilizat, în condițiile în care, cei care învață, au deja abilități formate de a învăța independent, de a înțelege conținutul informației postate de către profesor, de a ști ce informație suplimentară urmează a fi căutată, de a selecta și utiliza informația necesară etc.

e-Learning-ul sincron		e-Learning-ul asincron	
Caracteristici	Realizare prin	Caracteristici	Realizare prin
Timp real Directă Programată (din timp) Colectivă și colaborativă Simultană Concurentă	Mesaje instantane, chat online, difuzare video în direct, televiziune/ educațională instrucțională, video conferințe, audio conferințe, internet radio, conferințe web, live streaming, telefonie, și webbased VoIP, tehnologiile direct-broadcast satellite (DBS), webcasting; jocuri și simulatoare; etc.	Acces sau interacțiuni intermitente Autoorganizare Comunicare individuală Învățare individualizată Disponibilitatea resurselor în orice moment de timp Resurse create apriori	E-mail Discuții fragmentate Table de discuții Traininguri Web Producere video Suporturi de date Traininguri pe Net, Bloguri FGrupuri de discuții (forumuri)

Instruirea la distanță și deschisă este definită în termeni generali ca “o metodă de a livra oportunități de învățare, caracterizate prin separarea instructorului și cursantului în timp și/sau spațiu”. Instruirea la distanță și cea deschisă urmează să fie certificate în mod corespunzător de o instituție sau agenție abilitată. O altă trăsătură specifică este posibilitatea de utilizare a unei game largi de instrumente media, comunicarea bidirecțională între cursanți și instructori, posibilitatea de organizare a sesiunilor și prezența unei structuri specializate (laborator e-Learning) în producerea și difuzarea materialelor de instruire.

Mediul de învățare centrat pe student derivă din teoria constructivistă a învățării, care percepe învățarea ca un proces în care individul își “construiește” noile cunoștințe în baza celor acumulate anterior și a experienței practice. Experiența permite celor instruiți să definească modele mintale sau scheme pentru definirea unor noțiuni noi și acumularea unei experiențe ulterioare. *În conformitate cu teoria constructivismului social procesul de învățare trebuie să fie activ, contextual și social.*

După relația cu tehnologia sistemele de e-Learning pot fi clase virtuale, care utilizează sisteme de tip tv sau video-conferință; sisteme la distanță, în care informația/cursurile sunt disponibile în rețele de calculatoare. Un sistem VLE nu este destinat unui anumit curs sau subiect, ci este capabil să ofere suport pentru multiple cursuri în cadrul unui întreg program academic, oferind o interfață unitară în cadrul instituției și către alte instituții care utilizează sistemul. Sistemele de management al învățării sunt sisteme virtuale de învățare (VLE). Cele mai cunoscute sunt Moodle, Zoom, Meet, Skype, etc. [7, p.126].

Învățământul virtual sincron și asincron, platforme de e-learning

Învățământul virtual poate avea loc în orice mediu. Învățarea poate avea loc în 2 moduri diferite, unul în timp real sau **sincron**, în care studenții comunică cu ajutorul unui microfon, chat sau prin scrierea pe o tablă virtuală. Profesorul poate prezenta lecția sub forma PowerPoint, video, sau prin chat. Studenții pot discuta cu colegii și profesorii, pot colabora, pot răspunde sau pot pune întrebări. Pot utiliza instrumente puse la dispoziție de aplicații, de ex. ridicarea mâinii în mod virtual, pot trimite mesaje sau răspunde la întrebări puse pe ecran.

Alt mod este cel **asincron**, care mai este denumit și învățare în ritm propriu. Studenții completează lecții zilnice și teme. Cursurile asincrone au termene limită, ca și cele sincrone, dar în primul caz fiecare studenții învață în ritm propriu, în timp ce în sistemul anterior utilizează un utilitar de clasă virtuală (Virtual Classroom) [1, p.17].

Instrumentele de comunicare software și hardware **sincron și asincron**, oferă posibilitatea transmiterii și stocării informației fără restricții de volum.

A. Platforme e-Learning, pentru învățământul virtual sincron (online). Cele mai populare platforme e-Learning, online, instrumente universale de comunicare în grup sau în mod individual, sunt: - Zoom, Google Meet, Microsoft Teams Office 365, Edmodo,

Discord, WebEx, BlueJeans, Skype, Yahoo messenger etc. Numărul și varietatea lor crește continuu [10].

Zoom Cloud Meeting sau pur și simplu Zoom este o platformă online, considerată mai puternică decât Skype și Viber, însă cu versiuni plătite lunar. Programul Zoom Meetings este disponibil pentru diferite sisteme de operare, pentru PC laptopuri, calculatoare, smartphone. Aplicația Zoom este una dintre cele mai avansate și utilizate programe pentru întâlniri online. Oferă servicii de apeluri video pe internet prin dispozitive mobile sau computere. O funcție extrem de utilă a Zoom-ului este opțiunea de a crea o **tablă virtuală** care poate fi partajată pe ecran cu restul utilizatorilor participanți. Acest lucru, face ca scrisul, desenul sau explicarea să fie mai ușoare și confortabile. Este posibilă **transmiterea ecranului**, concomitent ce este transmis videoclipul capturat de camera web. Astfel, pot fi oferite explicații sau îndoieli clarificate, în timp ce restul participanților pot vedea emitentul. **Fila Chat** permite de a întreține o sesiune de chat în paralel cu incursiunea video, pentru a răspunde sau a vorbi în privat cu unul dintre utilizatorii participanți. Zoom integrează utilizarea unor platforme precum Outlook, **folosirea calendarului Google**, pentru a primi notificări legate de întâlniri sau conferințe video prin intermediul acestor conturi. **Crearea unui fundal digital** în spatele utilizatorului înregistrat de camera web, ajută la o prezentare mai bună pentru restul participanților, ideal pentru interviuri profesionale sau videoconferințe. Planurile Zoom Premium permit **transmisiuni în direct prin platforme** precum YouTube sau Facebook Live. Orice participant la o conferință poate activa sau dezactiva videoclipul sau sunetul camerei web oricând dorește. **Zoom Meetings este indicat pentru utilizarea în afaceri, organizațiilor și companiilor mari**, instituțiilor publice, nevoite să efectueze frecvent videoconferințe online, cu un număr mare de participanți. **Principalele activități ale acestui program sunt:** - platformă de mesagerie instant; - partajarea de fișiere digitale; - întâlniri online și suport tehnic; - forumuri deschise; - evenimente de marketing; - săli de conferințe; - efectuarea de sesiuni de chat, apeluri și apeluri video; - convorbiri individuale cu orice utilizator; - adăugarea noilor participanți la conversație; - salvarea înregistrărilor de la întâlniri în Cloud. Zoom este foarte utilă pentru luarea de notițe, amintirea detaliilor și alte scopuri, permite programarea întâlnirilor în viitor, alegerea datei, orei, selectarea titlului temei, generarea unui link care poate fi partajat cu participanții care vor fi invitați. Odată ce a sosit momentul, participanții vor primi o notificare ca memento. **Versiuni oferite de Zoom Meetings** în conformitate cu planul ales de utilizator: **Versiunea gratuită Zoom Video Communications** garantează apeluri audio și video în format HD, pentru întâlnirile de pe net, **Pe Zoom, întâlnirile 1 la 1 nu au limită de durată. Întâlnirile de grup**, cu un număr maxim de până la 100 de persoane, **au o durată gratuită de doar 40 de minute**. Astfel de prelegeri nu pot fi înregistrate. Tarifele cresc odată cu numărul de participanți. **Zoom are extensii gratuite pentru browserele Google Chrome și Firefox**, care permit programarea conferințelor accesarea conferințelor video sau pornirea aplicației direct, integrarea Zoom-ului în Google Calendar, ceea ce face posibilă setarea notificărilor pentru viitoare întâlniri.

Versiunea cu paltă lunară, **Zoom profesional** extinde limita de timp pentru întâlnirile de grup la 24 de ore, permite participarea la videoconferințe de la 500 până la 1000 de persoane, oferind înregistrarea și salvarea desfășurării video conferințelor, conversațiilor, materialelor, crearea de identificatori pentru fiecare dintre participanții la o conferință. **Zoom profesional** are suport tehnic specializat, oferind o multitudine de funcționalități ce pot spori interactivitatea în cadrul unui curs online: partajarea ecranului, adnotări, butoane prin care se poate interacționa cu audiența, împărțirea în camere (breakout rooms) a participanților, înregistrarea audio/video-conferințelor etc. **Zoom Business**, versiune cu plată lunară mai scumpă, decât Zoom Professional, are aceleași beneficii, însă, limita de timp este eliminată. Permite de a crea o adresă URL dedicată pentru conferințele companiei. Oferă transcrieri de întâlniri care sunt stocate în cloud și oferă servicii pentru clienți. **Zoom Enterprise** are același preț lunar ca și Zoom Business. Este destinată companiilor cu un număr mare de angajați, și permite stocarea nelimitată a înregistrărilor video conferințelor în cloud.

Dezavantaje: - adevăratele funcții ale aplicației Zoom sunt rezervate versiunilor plătite, care pot fi destul de scumpe; - nu este o platformă la fel de cunoscută ca alte medii precum Skype sau Google Hangouts; - necesită conexiune stabilă pe Internet, pentru a avea o conferință video; - aplicația poate fi confuză pentru persoanele care nu sunt complet adaptate la utilizarea computerelor sau la acest tip de tehnologie; - interzicerea utilizării Zoom în multe țări, oferă indicații importante ale riscurilor de securitate implicate în utilizarea acestei platforme. Zoom tinde să devină o alternativă populară și atractivă la mediile Skype și Google Hangouts, platformă de învățare și organizare de conferințe video [9].

Google Meet, anterior Google Hangouts Meet, este un instrument Google, gratuit și o variantă simplă și rapidă pentru conferințe online, prin care orice utilizator ce deține o adresă de e-mail Google poate crea o întâlnire online. Meet este aplicația Google similară cu Skype de la Microsoft – o platformă de comunicare instant prin video și chat, unde organizatorul poate crea un link de întâlnire, iar participanții fără să aibă vreun cont, trebuie doar să-l acceseze link-ul, fie de pe laptop (din browserul Google Chrome), fie de pe mobil (aplicația Hangouts Meet de la Google) și să aibă activate microfonul și/sau camera web, pentru a putea intra în sesiunea online la întâlnire. În varianta sa gratuită, Google Meet acceptă până la 100 participanți de a se conecta gratuit de pe telefon sau desktop și oferă aceleași opțiuni ca și întâlnirea de pe Zoom: microfon, vizualizare, organizarea grupurilor de învățare, conferințelor, prezentarea video, partajarea ecranului, textelor, lecțiilor pe ecran, chat-uri de tip text, vocale sau video, fie unu-la-unu, fie în grup, comunicarea prin chat, prin microfon, activarea modului silențios pentru anumiți participanți, împărtășirea de alte link-uri prin chat de a face screen sharing. Meet Google Meet dispune de un tutorial despre cum să se creeze o întâlnire pe meet.google.com sau din calendarul Google. Distribuirea textelor nu se realizează [10].

Tabelul 3. Aplicațiile G Suite for Education

 <p>G Suite for Education +</p> <p>Gmail Cont Căutare Calendar</p> <p>Meet Classroom Drive Duo</p> <p>Fișiere Doocx Forms Foi</p> <p>Prezentări Cărți Păstrează Traducere</p> <p>G Tv YouTube Știri Hărți</p> <p>Contacte Grupuri Chat Mesaje</p> <p>Voiaje Seif Foto Voce Hangouts</p>	<p>G Suite for Education este unul dintre cele mai populare pachete educaționale. Google Sites oferă o varietate mare de șabloane care se pot utiliza și personaliza. Pentru accesarea aplicației, se crează un cont Google. Aplicația Google Sites permite oricărui utilizator de cont Google să creeze site-uri web pentru diverse proiecte, discipline, conferințe pentru clasă sau școală etc., simplu și ușor fără cunoștințe avansate de programare. <u>Pachetul G Suite oferă peste 70 de aplicații diferite</u> care permit de a lucra din orice parte a lumii, unde până la 50 de persoane pot colabora la un singur document în timp real. <u>Pachetul G Suite pentru școli și universități</u> (Google Workspace for education) <u>include 11 aplicații principale</u>, inclusiv Gmail, Foi de Calcul, Documente, Prezentări, Calendar, Drive, Classroom plus alte 60+ aplicații, care pot fi descărcate din Marketplace. Cele mai populare instrumente din suită sunt: Gmail, Documente, Foi de Calcul, Drive, Meet, Formulare și Keep. Google Duo, Google Hangouts și Google Chat sunt alte aplicații care pot fi folosite pentru comunicare sincron cu o persoană sau cu mai multe concomitent.</p>
--	--

Skype, platformă, instrument rapid și gratuit de a iniția sau a primi apeluri vocale individuale și de grup, mesaje și video gratuite între utilizatorii. Skype este un software de

aplicație care funcționează ca client VoIP (Voice over IP Protocol) și care poate fi instalat în PC-uri, laptop-uri, notebook-uri, smartphone-uri, telefoane mobile, dispozitive desktop. Numerele Skype sunt disponibile, de pe computer, tabletă sau smartphone, în 25 de țări/regiuni. Skype își folosește propriul CODEC, care utilizează date minime cu o calitate înaltă. Pentru a folosi platforma Skype, este necesar de a crea un cont cu numărul de telefon sau adresa de e-mail. Skype este un program util, interactiv ce înlesnește învățarea, inclusiv și a unei limbi străine prin abilitatea de a comunica rapid și fără efort. Skype poate fi folosit ca instrument de organizare a conferințelor, schimb de experiență între diferite persoane, grupuri, organizații, instrument de învățare, de distribuire rapidă a materialelor, imaginilor, articolelor, știrilor, video-filmelor, partajarea imaginilor și a fișierelor nu mai mari de 300 MB. fără costuri suplimentare. Scype poate găzdui o conferință video sau audio cu 50-100 de participanți, înregistra apeluri, subtitrări și traduceri instantanee direct sau indirect, prin chatul inteligent.

Personalul didactic, care folosește platforma Skype au opțiunea: - de a crea grupuri/clase de predare a lecției; - de a organiza camere de chat individuale sau de grup; - de a partaja ecranul pentru demonstrația lecției, materialelor, diverselor notițe, imagini, PDF-uri, site-uri web sau videoclipuri; - de a programa o adunare, conferință, care va fi lansată automat la ora și în ziua specificată; - lecțiile, conferințele nu au o durată specifică; - lecțiile, comunicările pot fi înregistrate, astfel, fiecare participant din grupul respectiv, poate urmări lecția, comunicarea, notițele deși nu a fost prezent. Direct din Skype pot fi transmise mesaje SMS gratuite, oricând și oriunde, din orice colț al lumii. *Singurele funcții de plată sunt acelea în care se realizează apeluri internaționale nelimitate către telefoanele mobile și fixe, prin intermediul internetului.*

Există varianta Skype in the Classroom și varianta de folosire în browser (Skype Web), unde pot participa 1-50 de persoane la apel și se poate genera o întâlnire prin accesarea unui link cu un număr. Aplicația Skype for Business, este utilizată de către diferite organizații pentru apeluri, instruire, videoconferințe. Skype realizează apeluri vocale mult mai rapid față de Zoom. Skype e o alternativă mult mai convenabilă pentru apeluri internaționale și video pe Internet.

Viber este o aplicație gratuită, VoIP (Voice over IP Protocol), pentru a efectua apeluri gratuite de către utilizatorii care au viber instalat pe iPhone-urile lor mobile de Internet. Viber permite schimb de mesaje, SMS-uri, fotografiile, imagini, fișiere audio, emoticoane și autocolante. Utilizatorii Viber pot fi oriunde în lume, mereu în contact, dacă sunt conectați la internet.

B. Platforme e-Learning pentru învățământul virtual asincron (offline - deconectat). Cele mai populare platforme, instrumente universale de comunicare offline: Google Classroom, Blackboard, Easyclass, ClassWeb, Electure, Facebook, YouTube Slideshare, Google albums, forumurile, blogurile, grupurile de discuții, repozitoriile pentru imagini, texte și video etc. Metodele asincrone constau în documente și pagini web, instruire pe calculator (CBT), CD-ROM, teme de control pentru lucrul în afara clasei, teste, sondaje, simulări, laboratoare și evenimente înregistrate [11].

Platforma Google Classroom, este un sistem gratuit de învățare la distanță. unul dintre liderii industriei IT. Google Classroom este ușor de configurat *pentru difuzarea asincronă a informației*. Google Classroom este în limba română, are numeroase ghiduri de utilizare, oferă flexibilitate, poate fi utilizată de pe calculator, laptop, tabletă, telefon. Clasa Google (Google Classroom) este un instrument intuitiv care facilitează gestionarea proiectelor, crește eficacitatea învățării și motivează elevii să comunice în mod regulat cu profesorii.

Platforma Google Classroom este destul de simplă în utilizare și oferă: - crearea, accesarea, gestionarea claselor virtuale pentru diferite cursuri, adăugarea elevilor la curs, profesorilor în calitate de colaboratori, distribuirea și difuzarea de tot felul de materiale la curs; - arhivarea, distribuirea, consolidarea temelor predate; - anunțarea, intervierea, testarea, notarea discipolilor în timpul oricărei lecții; - adăugarea, eliminarea, distribuirea materialelor din diverse surse la sarcinile propuse: videoclipuri de pe YouTube, fișiere PDF sau sondaje din Formulare Google; - desenarea și editarea fișierelor PDF partajate (opțiune disponibilă în aplicația mobilă) în cadrul unui curs; - distribuirea conținutului găsit pe Internet, grupului, folosind funcția

„Distribuie în clasă”; - feedback asupra îndeplinirii sarcinilor. Partea de teme și feedback le permite elevilor de la cursul Google Classroom să predea eficient și rapid teme, în timp ce, profesorul poate să caute cu ușurință numele celor care și-au predat tema pentru a le oferi un feedback cât mai prompt; - implicarea discipolilor în discuții, dezbateri, teme, predarea unor noi conținuturi, la sarcinile avute; - crearea întrebărilor și clasificarea celor mai importante topicuri - calendar, pentru eficientizarea organizării temelor și lecțiilor primite.

Google Classroom creează automat un calendar pentru fiecare clasă. Acest lucru le permite discipolilor să acceseze programul lecțiilor și activitățile programate de instituția educativă, pe pagina clasei și în calendarul clasei. Orice modificări făcute în calendarul Google Classroom vor fi imediat actualizate în calendarul elevilor și profesorilor deopotrivă; - verificarea și evaluarea permanentă a îndeplinirii sarcinilor date; - schițarea notițelor și adăugarea comentariilor la lucrările evaluate; - anunțarea rezultatelor evaluării, informarea prin e-mail a părinților și tutorilor legali cu privire la progresele învățării; - scrierea comentariilor vizibile de către toată comunitatea, încurajându-se comunicarea; - anunțarea și reamintirea termenilor de realizare a sarcinilor propuse; - posibilitatea arhivării unui curs; - prezența unei liste care reunește toate sarcinile de lucru primite, cu posibilitatea de a vizualiza timpul de predare; - profesorii pot urmări evoluția fiecărui discipol; Profesorii pot crea schițe ale sarcinilor și înregistrărilor în aplicația Google Classroom, iar acestea pot fi publicate automat în clasă la un moment prestabilit. Platforma Classroom este la utilă pentru distribuirea asincronă de conținut și în clasa tradițională, desfășurate față în față în mediul offline. Organizarea unei colaborări eficiente în Google Classroom Neefficient, incită de la profesor, eforturi mari, sistematice și semnificative în restructurarea procesului educațional. Classroom are toate instrumentele compatibile din GSuite pentru distribuirea conținuturilor în mod asincron și pentru întâlnirile sincrone, - screen-to-screen pe platforma Meet [2].

Platforme pentru desfășurarea orelor și monitorizarea parcursului elevilor: Google Classroom, Electure, Easyclass, ClassWeb, Facebook, Whatsapp, Gmail etc.

ClassDojo, platformă în limba engleză, recomandată pentru învățământul preșcolar și primar (calificativ child-friendly 5/5). Platforma ClassDojo consolidează legătura dintre familie și profesor, în mediul online.

Kahoot!- platformă gratuită, în limba engleză, de învățare, recomandată pentru toate grupele de vârstă (child-friendly 5/5), ce are la bază jocul și tehnologia educațională.

Edpuzzle, platformă gratuită, în limba engleză, recomandată pentru toate grupele de vârstă (child-friendly 5/5). Edpuzzle este o platformă ușor de utilizat, care le permite profesorilor de pretutindeni să se conecteze cu elevii prin intermediul claselor virtuale și prin intermediul videoclipurilor educative [5].

Wiki – este un site web care permit crearea și editarea simplă a unui număr de pagini interlegate folosind mediul unui browser web cu ajutorul unui limbaj de marcare simplificat sau a unui editor de texte tip WYSWYG. **Site-urile Wiki** sunt de obicei gestionate de aplicații software specializate și se folosesc pentru crearea resurselor colaborative, a site-urilor pentru grupurile de interese, pentru note personale în internet, intranet și sisteme de management al învățării. Un exemplu de wiki sunt site-urile Google [11].

Rețelele sociale oferă spații publice pentru discuții și partajare de resurse, pentru comunicarea formală și non-formală, crearea unei culturi participative în rândul utilizatorilor săi, transferarea anumitor materiale din învățământul formal într-un sistem de învățare socială.

Facebook Live și Youtube Live. Platforma oferă posibilitatea de creare a grupurilor și comunităților publice, formarea noilor cunoștințe, plasarea, copierea și distribuirea informațiilor, videoclipurilor, video filmelor, imaginilor, scrierea comentariilor vizibile publicului larg, conversații în chat, se pot face streaming-uri live. Se pot asculta și vizualiza lecții și informații solicitate la temă. **Facebook, Whatsapp și e-mail** - recomandat pentru învățământul gimnazial și liceal (child-friendly 4/5). Se pot trimite elevilor fișe de lucru și videoclipuri spre vizionare,

iar, ei, la rândul lor, să încarce poze cu rezolvări sau neclarități. O altă metodă este comunicare prin intermediul adresei de e-mail

Blog – cuvânt provenit de la expresia engleză web log = jurnal pe Internet, este o publicație web (un text scris) care conține articole periodice sau și actualizate neîntrerupt, ce au de obicei un caracter personal. Există mai multe platforme pentru blog-uri, de exemplu: Wordpress (cea mai cunoscută și folosită platformă de blogging), Blogspot, Blogger ș.a.

Scopul blog-urilor variază foarte mult, în funcție de autor - de la unul singur la o comunitate întregă, de la jurnale personale la cele publicitare ale campaniilor politice, programelor media, diverselor companii comerciale. Un **blog** este menținut și gestionat de un autor sau de un grup de persoane, prin adăugarea periodică a comentariilor, postărilor, descrierilor evenimentelor, imaginilor, secvențelor video și a altor materiale ce țin de o temă anumită. Un blog tipic conține o selecție de texte, imagini, video, precum și linkuri către alte bloguri, pagini web și resurse web. Blogurile reprezintă un instrument universal pentru instruirea asincronă, permit individualizarea instruirii, comunicarea între cursant și instructor, precum și între cursanți, urmărirea progresului învățării. Exemple de bloguri: Povești Gustoase este un blog inedit, autorul căruia este tânărul Dinu Castraveț; Garage Food, Vicaincucina, bloguri de bucate savuroase. Bloguri de călătorie, bloguri de sănătate, bloguri de tehnologie și jocuri, bloguri pentru părinți, bloguri de învățare electronică, oferă lecții de limbi străine, lecții de chitară, lecții de codare, lecții de antrenament pentru câini, tutoriale despre utilizarea oricăror tipuri de software, lecții de comunicare eficientă, sfaturi psihologice etc. și orice altceva doriți. Multe blog-uri permit vizitatorilor lor să răspundă prin comentarii, care sunt și ele publice, creându-se astfel o comunitate de cititori centrată în jurul blog-ului; alte blog-uri nu sunt interactive [12].

Cele 2 metode de învățare (sincron și asincron) pot fi combinate, completându-se reciproc. Un curs reușit nu este în întregime sincron sau asincron, el va conține activități comune ambelor metode. De exemplu: activități sincrone pentru orele de prelegeri, activități practice asincrone, analiza asincronă a activităților și evaluări sincrone.

Un curs eficient în format Blended Learning trebuie să fie:

- centrat pe student (în învățământul tradițional este centrat pe profesor);
- structurat logic și atractiv: textul trebuie să fie completat cu imagini grafice, tabele, scheme, animații, simulări sugestive, hyperlink-uri etc.;
- interactiv: trebuie să existe aplicații multimedia și mijloace de autoevaluare incluse în curs, care să ofere feedback privind progresul studenților și gradul de înțelegere al conținutului.

Pentru transformarea unui curs în format Blended Learning este necesar să se țină cont de specificul fiecărei discipline, dar și de materialele deja existente în format electronic.

e-Learnin-ul sincron poate fi combinat cu cel asincron. Cele mai populare platforme de acest tip, sunt: Moodle, Claroline, aplicația Jamboard [13].

Platforma Moodle, reprezintă un **sistem eLearning, de învățare hibridă online/onffine**, la distanță, unul dintre cele mai populare utilizată în sistemul învățământului universitar și preuniversitar, în organizații comerciale și nonprofit, companii private, utilizată și de profesori independenți și chiar de părinții care doresc să își instruiască copiii lor. Moodle este o platformă cu licență gratuită de tip Open Source (sursă deschisă, ce permite oricui să contribuie la elaborare sau îmbunătățire), cu un sistem de management al cursurilor (Curs Management System – CMS), cunoscută și ca un sistem de management al învățării (Learning Management System – LMS) sau ca un mediu virtual de învățare (Virtual Learning Environment – VLE). Platforma Moodle oferă versiuni de instalare în peste 70 de limbi, inclusiv limba română. Pentru a accesa Moodle, e nevoie doar de înregistrare, pentru a primi un sistem gata realizat. Adoptarea platformei Moodle integrează o instituție de învățământ într-o comunitate internațională de acces la experiența pedagogică și științifică [14].

Moodle pune la dispoziția utilizatorilor instrumente de comunicare sincronă/online (chat – comunicare între profesori și studenți de uz general, de știri sau de tip întrebare-răspuns, între student și studenți)) și de comunicare asincronă/offline precum forumul și wiki (care permite elaborarea și accesarea unui conținut comun. Există și posibilitatea de a se schimba mesaje prin intermediul mesageriei interne, dar și prin email și de a anunța utilizatorii cu privire la evenimentele viitoare. Cursul se elaborează pe bază de curriculum, structurat pe teme, unități de învățare sau lecții, astfel încât să respecte curriculumul și să fie informativ, practic (bazat pe activități), motivant și atrăgător. Clasa virtuală sau webinarul este un alt instrument util, în care profesorul poate comunica audio și video cu discipolii, în care sesiunile de lucru sunt online, putându-se desfășura și în afara clasei, învățarea fiind sincronă și dirijată de profesor. Există și modulul de autoinstruire, care permite elevului să parcurgă cursul asincron, în funcție de nevoia și timpul avut la dispoziție. În lista activităților se înscrie: baza de date, utilă în gestionarea informațiilor personale ale studenților dintr-un grup sau clasă, chestionarele cu diferite întrebări aplicate lor și părinților în timp real, glosarul creat în curs ca un instrument util și care se elaborează prin colaborare, jocuri desfășurate pe baza informațiilor conținute de un glosar, lecții cu pași impuși de condiții care să permită continuarea sau revenirea la un conținut care trebuie revăzut, feed-back cu privire la activități desfășurate, teme care se pot da elevilor și care pot fi cu rezolvare online, offline sau cu încărcarea unor fișiere și pentru care se poate utiliza un sistem de antiplagiat și multe altele. Moodle oferă variate resurse care se pot adăuga la un curs: cărți în format electronic, pagini cu conținut atractiv, adrese URL, galerie de imagini, fișiere de orice tip – documente, prezentări etc. Editorul Moodle, are o formă asemănătoare cu editoarele de text obișnuite. Editorul permite inserarea de text formatat, inserare de simboluri, imagini, fișiere media, link-uri, editare în format HTML. Platforma Moodle pune la dispoziția profesorului variate forme de evaluare a cunoștințelor cursanților: modalități variate de elaborare a testelor, tipuri diversificate de întrebări, modalități de combinare și structurare a testelor, modalitățile de aplicare într-un anumit timp de lucru – durata testului, data și ora când acest test poate fi susținut, modalități de a repeta susținerea testului, diverse rapoarte pentru utilizatorii care au susținut testul. Activitatea de monitorizare și control a activităților desfășurate de utilizatori, poate fi realizată prin diferite tipuri de rapoarte: de logare, rapoarte de activități, de participare la curs și diferite statistici, rapoarte ale notelor, rapoarte a rezultatelor evaluării etc. Sunt disponibile diferite softuri care se pot integra pe platforma Moodle: - Softurile Geogebra și Wiris, utile profesorilor de matematică, geometrie, algebră, fizică, chimie, biologie, discipline tehnice. Softul Wiris pune la dispoziția utilizatorilor 3 componente: Wiris Editor (pentru editare), Wiris CAS (pentru creare/rezolvare de probleme) cu varianta offline Wiris Desktop și Wiris Quizzes (creare de întrebări și teste). Prin combinarea acestor componente și integrare în Moodle se pot obține cursuri atractive și complete, care pot să acopere cerințele curriculumului, cu o varietate mare de cerințe de învățare și cu o multitudine de instrumente utilizate în evaluare. - Softurile Hot Potatoes (creare de teste sau jocuri de cuvinte încrucișate) și Audacity (editor audio), Sistem Antiplagiat, sunt utile la orice disciplină. Utilizarea platformei Moodle de către profesori, incită cunoștințe digitale în domeniu, timp îndelungat alocat creării și elaborării cursurilor, vedere bună, voință și răbdare de imobilitate în fața ecranului. Însă un curs odată elaborat, poate fi utilizat ori de câte ori apare această necesitate, diminuează considerabil acest dezavantaj [15].

Platforma Claroline este un Open Source de e-learning și eWorking (LMS - Learning Management System), foarte flexibilă, compatibilă cu GNU/Linux, Mac OS și Microsoft Windows. Platforma Claroline reprezintă un sistem eLearning, de învățare hibridă online/onffine, la distanță, unul dintre cele mai populare, utilizată în mai mult de 93 de țări și este disponibilă în mai mult de 30 de limbi. Platforma permite profesorilor să construiască cursuri eficiente online, să gestioneze activități de învățare și de colaborare, de pe Web.

Claroline oferă posibilitatea de a integra diferite tipuri de conținut și funcționează ca o platformă, care dispune de elemente de chat, blog-uri, wiki-uri, utilizată pe device-uri multiple.

Profilul de manager sau utilizator (oferă fiecărui drepturi de acces specifice) în funcție de specificul fiecărui curs și de nevoile beneficiarilor. Fiecare spațiu de curs oferă o listă de instrumente care permite profesorilor să: - descrie un curs; - publice documente în orice format (text, PDF, HTML, video ...); - administreze forumul public și privat; - dezvolte căile de învățare; - creeze grupuri de studenți; - pregătească exerciții online; - administreze o ordine de zi cu sarcini și termene limită; - publice anunțuri (de asemenea prin e-mail); - propună misiuni pentru a fi predate online; - vizualizeze statisticile de utilizatori activitate; - utilizeze wiki (un website care utilizează software-ul wiki care permite crearea și editarea ușor de orice număr de pagini Web interconectate, simplificat, folosind un limbaj de markup) pentru a scrie documente de colaborare. Ce este ușor de administrat și permite dezvoltarea unui sistem complex de e-learning, se pot genera invitații, certificate ...etc. [16].

Platforma Blackboard, offline. Lecțiile pot fi furnizate la momentul și locul necesar nu numai atunci când este planificată ora de curs. Pentru această activitate, studenții pot folosi Netscape, Internet Explorer, Windows sau Macintosh. Acest lucru va permite studenților să folosească sistemul cu care s-au obișnuit. Având la dispoziție materialele Blackboard se reduce costul duplicării, expedierii poștale. Blackboard oferă diverse aplicații și instrumente: crearea unui text de învățare intensivă, filme de instruire live, programe de difuzare audio, animație. Blackboard Learning System este un sistem virtual de învățare (VLE) și un sistem de management de cursuri dezvoltat de Blackboard Inc. Este o platformă web de tip server. Caracteristici: gestiune cursuri, arhitectură deschisă personalizabilă, design scalabil care permite integrarea cu sistemele de informații ale studenților și cu protocoalele de autentificare. Poate fi instalat pe servere locale sau găzduit de Blackboard ASP Solutions. Scopul este de a adăuga elemente online la cursurile tradiționale face-to-face și de a dezvolta cursuri online complete. BlackBoard este sistemul dominant în SUA pentru instrumente de e-Learning în învățământul superior, având ca principal rival sistemul Moodle [17].

Jamboard este o aplicație Google ce stochează informația pe Cloud. Este o tablă inteligentă în crearea rapidă a conținuturilor educaționale, distribuirea și editarea lor. Jamboard-ul face conținutul învățării vizibil și accesibil, este **disponibil pentru a fi utilizat sincron în conferințele web, dar și asincron prin distribuirea de link-uri către studenți**. Aplicația este simplă în utilizare, disponibilă direct din browser sau de pe telefon, prin intermediul aplicației mobile[18].

Comisia Europeană a conceput Cadrul european al competenței digitale pentru cetățeni (DigComp), structurat în cinci domenii: alfabetizarea digitală și informațională, comunicare și colaborare, creare de conținut digital, siguranță și soluționare de probleme. Cele cinci domenii numără 21 de competențe. În viitorul apropiat, profesorii vor avea propriul cadru, numit DigCompEdu. Potrivit proiectului preliminar, au fost definite șase domenii de dezvoltare: mediul profesional, crearea și schimbul de resurse digitale, gestionarea utilizării instrumentelor digitale, evaluarea, autonomizarea elevilor și facilitarea competenței digitale a elevilor [1].

Totuși, cu privire la diversitatea instrumentelor e-Learning, cercetările atestă o rată mare de abandon a studenților în cadrul educației la distanță. Acest fapt, e cauzat în mare parte de lipsa de cunoștințe digitale în utilizarea instrumentelor e-Learning, de lipsa de motivație a studenților, de supraîncărcarea și suprasolicitarea responsabilităților didactice profesionale, ce cauzează lipsa de timp a profesorului pentru acest tip de educație. Stilul de predare și gradul de însușire al cunoștințelor reprezintă un factor important.

Educația e-Learning, incită pregătire minuțioasă în elaborarea și prezentarea conținuturilor de învățat, efort și timp conștient de lucru, dragoste și artă pentru exersarea profesiei pedagogice. Atât profesorul, cât și studenții trebuie să aibă o atitudine responsabilă față de procesul de instruire, să depună efort consistent la procesul instrucional, să fie prezenți față în față, nu numai într-o comunitate virtuală, să aibă oportunitatea egală de a interveni într-un anumit subiect de discuție, să fie expliciti în relații și comunicare.

E cert faptul, că predarea în mediul online este diferită, deoarece la distanță este mai greu să menții interesul ascultătorilor focusați pentru o anumită perioadă de timp, să-i motivezi și pe viitor să vrea să te asculte, să aștepte cu nerăbdare întâlnirile on-line. Aceasta se poate dobândi numai posedând competențele digitale, retorica și arta oratorică.

Puterea cuvântului rostit este incontestabilă. Cuvintele au scos sens din tragedie, i-au mângâiat pe cei care plâng și au memorat evenimentele cu demnitatea și solemnitatea pe care le meritau. Cuvintele îi pot determina pe oameni să riște viața, să vărsă lacrimi, să râdă în hohote, să se reia în virtute, să își schimbe viața sau să se simtă patrioți.

Țesând și învărtind cuvinte în arta vorbirii, un om poate exercita o putere aproape asemănătoare zeului. Puterea vorbirii influențează rezultatul și este o mare responsabilitate, pentru cel ce deține arta vorbirii, îndemnând spre bine sau rău. Discursurile extraordinare i-au motivat pe cetățeni să lupte împotriva nedreptății, să arunce tirania și să-și dea viața pentru o cauză demnă. Harul cuvântului e una dintre cele mai importante calități ale marilor pedagogi și conducători din istorie. Din antichitate până în contemporaneitate, marii oratori au știut să-și convingă supușii sau cetățenii să meargă la război, să încheie pace sau să reziste în cele mai dificile momente. O istorie a omenirii prin prisma marilor discursuri este, în primul rând, o dovadă incontestabilă a importanței cuvintelor.

Marele orator, **Abraham Lincoln**, în discursul său (1863), a folosit doar 272 de cuvinte.

Discursul în sine a durat mai puțin de trei minute. Prin acest discurs, a devenit cunoscut ca unul dintre marii oratori ai lumii.

Winston Churchill lucra mult asupra tuturor discursurilor sale. El elabora multe revizuirii asupra fiecărui discurs, cheltuind 6-8 ore pentru un discurs de 40 de minute. După ce scria discursul, îl diviza în părți de foi mai mici, ce arătau ca niște notițe, completate cu mici detalii, cuvinte de simpatizare, pauze, glume, susținând discursul într-un mod cât mai natural.

Secretele aplicate în discursurile sale, de către oratorul **Martin Luther King Jr.**, se axau pe: - determinarea și planificarea scopului discursului, publicului adresat; - documentarea și scrierea conținutului discursului; folosirea datelor, informațiilor, pentru a dovedi veridicitatea cuvintelor; - scrierea și rescrierea îmbunătățită la maximum a discursului; - planificarea întrebărilor și răspunsurilor așteptate; - planificarea spațiului pentru improvizări; planificarea timpului; - construirea unui limbaj viu, pentru a construi o imagine. - finalizarea discursului cu un îndemn spre acțiune. Martin Luther King Jr., îndemna la o comunicare sinceră cu publicul pentru a le câștiga foarte ușor încrederea.

Henri Stahl, este de părerea, că discursurile care pot emoționa și care pot înălța cu adevărat sufletul sunt rare. Henri Stahl împarte vorbitorii epocii sale în două grupe mari: 1) unii „care au darul de a goli sala în fața căreia iau cuvântul, fie pentru că vorbesc rău, fie din lipsa de indulgență a publicului pentru debutanți” și 2) alții sunt cei care mențin încordată atenția ascultătorilor. Această grupă formează alte șase subgrupe: 2.1. care pot oricând improviza un bun discurs (Barbu Delavrancea, Take, Ionescu, Nicolae Iorga); 2.2 vorbitori care țin discursuri bune, dar neimprovizate (Mihail G. Cantacuzino, Alexandru Florescu, Simion Mehedinți); 2.3. care-și rostesc discursul ca și cum ar citi o bucată literară (Titu Maiorescu și Alexandru Marghiloman); 2.4. „dezbaterii”, adică cei care, fără să fie înzestrați cu talent oratoric, pot ține discursuri bune, pentru lămurirea unor chestiuni (Petre P. Carp, Spiru Haret, Nicu Filipescu); 2.5. vorbitori care au nevoie de materiale didactice intuitive, chiar și de un cinematograf (Petre Missir) și 2.6. vorbitori imposibili de stenografiat (P.S. Aurelian și A.D. Xenopol).

Printre aceste caracteristici, se pot regăsi diverse categorii de cadre didactice, care deși cunosc foarte bine materia disciplinei, n-au harul cuvântului de a ajunge la inima discipolilor săi.

Pentru a fi un bun pedagog, trebuie să fii și un bun orator, să menții atenția elevilor, studenților, ascultătorilor, să-i motivezi să învețe, să vrea să te asculte, dornici să te revadă.

Din cele menționate, putem concluziona, folosirea doar a metodelor online sau offline, lipsite de graiul viu, de întâlnirile fizice față în față cu educației, riscă să se reducă la o simplă plasare de materiale didactice, deși foarte atractive, dar lipsite de viață.

Pentru ca educația online să funcționeze și să fie eficientă, e nevoie de graiul viu al profesorului, combinat cu metodele e-Learningului sincron cu cel asincron, de iscusința profesorului de a vorbi, de a pătrunde puterea cuvântului în inima discipolilor săi prin predarea conținutului cursurilor vizate.

BIBLIOGRAFIE

1. ANDRON DANIELA ROXANA, KIFOR ȘTEFANIA. Tehnologii digitale în activitatea didactică. - Editura Universității "Lucian Blaga", Sibiu, 2021. 193 p. ISBN 978-606-12-1854-7 ISBN (e-book) 978-606-12-1856-1. Disponibil: https://centers.ulbsibiu.ro/ccap/publicatii/andron_kifor_Tehnologii%20digitale%20in%20activitatea%20didactica.pdf
2. Classroom cu toate instrumentele compatibile din GSuite pentru distribuirea de conținut în mod asincron și întâlnirile sincrone, - screen-to-screen pe platforma Meet. Disponibil: <https://flyonthecloud.com/ro/blog/cele-mai-importante-10-avantaje-clasei-google-google-classroom/>
3. CORLAT SERGIU, KARLSON GÖRAN, BRAICOV ANDREI, HELLSTRÖM MARGARETA. Metodologia utilizării Tehnologiilor Informaționale și de Comunicație în învățământul superior. Ch.: UST, 2011. – 204 p. ISBN 978-9975-76-070-6. CZU 004:378 M61
4. COTEA IONELA MANUELA. Instrumente on-line de învățare. Colegiul tehnic energetic Craiova. Disponibil: <https://www.cnpcv.ro/wp-content/uploads/2018/05/materialul-10.pdf>
5. Ghid pentru învățământ la distanță. Pentru părinți, profesori și elevi. @cse_preda, 2020., 34 p. Disponibil: <https://www.edums.ro/2019-2020/Ghid%20Final%20Invatamant%20LA%20DISTANTA.pdf>.
6. ȘTEFAN LILIA. Sisteme e-Learning bazate pe tehnologii avansate în spații virtuale 3D. Teză de doctorat. Proiect Doc-Postdoc - POSDRU/159/1.5/S/137390. Universitatea Politehnică. Facultatea de Automatică și Calculatoare, Departamentul Grafică. București, 2015. 238 p. Disponibil: <http://graphics.cs.pub.ro/theses/phd/2015/livia.stefan/Teza%20de%20doctorat%20Livia%20Stefan>
7. ZGARDAN-CRUDU ALIONA, conf. univ., dr. Discurs și tehnologii de prezentare. Disponibil. <http://dir.upsc.md:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/2142/DiscursTehnologiiPrezentare.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
8. https://ec.europa.eu/education/education-in-the-eu/digital-education-action-plan_ro
9. <https://www.totcum.com/zoom-ce-este-caracteristici-care-sunt-avantajele-si-dezavantajele/>
10. 10 platforme <https://scoaladevalori.ro/10-platforme-online-pentru-educatia-la-distanța/>
11. https://ro.wikisource.org/wiki/Povestea_vorbei
12. <https://codeupacademy.ro/blog/cursuri-online-sau-offline-avantaje-si-dezavantaje/>
13. RM: <http://alem.aice.md/resources/conferinta-platforme-educationale-online/>
14. <https://dict.uvt.ro/iac/2012/Moodle.pdf>
15. <https://www.concursurilecomper.ro/rcm/articole/AnaNicoletaAvramescu-Platforma-educationala-Moodle.pdf>
16. <http://old.elearning.usarb.md/moodle/mod/page/view.php?id=1936>
17. https://cse.uaic.ro/_fisiere/Studenti/ID-FR/ghid%20blacboard.pdf
18. <https://www.tablamagnetica.ro/2017/03/13/google-lanseaza-tabla-interactiva-jamboard/>
19. <https://matricea.ro/discursuri-ale-marilor-romani-valabile-si-astazi-iv-nicolae-iorga-numai-pe-vorbirea-limbii-nationale-se-poate-intemeia-sentimentul-de-solidaritate-nationala/>

Condiții psihopedagogice de optimizare a învățării online

Psychopedagogical conditions for optimizing online learning

RAILEANU Olga, doctor, confirentiar universitar
Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău

RAILEANU Olga, PhD, associate professor
„Ion Creanga” State Pedagogical University of Chisinau
Email: raileanuolga@upsc.md
ORCID iD: 0000-0002-7819-3426
DOI: [10.46728/c.18-06-2021.p128-132](https://doi.org/10.46728/c.18-06-2021.p128-132)
CZU: 37.018.43:004

Rezumat: Prezentul articol reflectă importanța evidențierii condițiilor de optimizare a învățării online, aspectele definitorii ale provocărilor la care a fost supus procesul educațional. În același context sunt descrise posibilitățile de formare a rezilienței sistemului educațional în fața schimbărilor provocate de pandemia Covid 19. La fel, sunt descrise modalitățile de lucru în cadrul activităților didactice la toate nivelurile de învățământ și aspectele de parteneriat dezvoltat între părinți-copii-cadre didactice. Este abordată problema eficientizării învățării online prin valorificarea competențelor digitale ale educabililor, utilizarea mai eficientă a resurselor mediului în care trăiește și învață copilul, posibilităților instituțiilor din comunitate și mijloacelor mass-media, dar și utilizarea tehnologiilor de învățare de la distanță/online, fiind o oportunitate pentru situații speciale sau imprevizibile

Cuvinte-cheie: învățare online, condiții pandemice, parteneriat, tehnologii educaționale, platforme nline, condiții psihopedagogice.

Abstract: This article reflects the importance of highlighting the conditions for optimizing online learning, the defining aspects of the challenges to which the educational process has been subjected. In the same context, the possibilities of forming the resilience of the educational system in the face of the changes caused by the Covid pandemic 19 are described. It addresses the issue of streamlining online learning by capitalizing on the digital skills of learners, more efficient use of resources in the environment in which the child lives and learns, the possibilities of community institutions and media, but also the use of distance/ online learning technologies for special or unpredictable situations

Key words: online learning, pandemic conditions, partnership, educational technologies, online platforms, psycho-pedagogical conditions.

Societatea umană și sistemul de educație evoluează continuu, într-un mod accelerat, confruntându-se cu diverse probleme și crize. La fel și condițiile deloc ușoare pe care le traversăm, ne fac să înțelegem că, educația rămâne un domeniu foarte important și prioritar al statului. În acest sens, conștientizăm nevoia stridentă de investiții calitative în domeniul educațional atât din perspectiva formării cadrelor didactice cât și din perspectiva elevilor care au nevoie de o formare pertinentă în domeniul *învățării online* pentru a corespunde cerințelor actuale ale societății și pentru a se integra activ în viața socială și personală. Situația de criză în care s-a pomenit sistemul de educație și nu doar, din primăvara anului 2020, provocată de pandemia Covid 19, a scos la iveală problemele existente în procesul educațional, care cu

certitudine vor afecta întreg sistemul, evidențiind necesitatea identificării condițiilor psihopedagogice de optimizare a învățării online.

În acest context, se resimte o schimbare radicală a sistemului educațional, pentru ai face pe educabili să devină mai conștienți, mai flexibili și mai bine pregătiți pentru provocările ulterioare. Schimbarea și optimizarea acestor aspecte trebuie să presupună, implicarea mai largă a părinților, dar și a membrilor comunității, în calitate de parteneri activi ai cadrelor didactice, în educația tinerei generații. Studiul nostru presupune analiza sistemului educațional din Republica Moldova și capacitățile beneficiarilor direcți și indirecti ai educației de a se adapta cerințelor actuale, de a identifica posibilități de optimizare a condițiilor de învățare online.

Analizând demersul de organizare a învățării de la distanță și instrumentele digitale de organizare a învățării online, s-a demonstrat că sistemul educațional tradițional ar trebui resetat radical, fiind în mare parte prea rigid (când elevii învață în mod forțat de sistemul educațional bazat pe autoritatea cadrelor didactice), este axat preponderent pe domeniul cognitiv și mai puțin pe cel afectiv și psihomotor. Practic nu este valorificată concepția de formare a atitudinilor și a valorilor – bază a noii paradigme educaționale promovată la nivel european [2. p. 6].

Obiectivul major al educației include preponderent elementele învățării personalizate/individualizate, organizată atât în cadrul instituțiilor de învățământ – care ar trebui să devină centre educaționale comunitare, cât și în mediul familiei sau al comunității. Pentru eficientizarea învățării online este necesar să fie valorificate competențele digitale ale educabililor, utilizate mai eficient resursele mediului în care trăiește și învață copilul, posibilităților instituțiilor din comunitate și mijloacelor mass-media, dar și utilizarea tehnologiilor de învățare de la distanță/online, fiind o oportunitate pentru situații speciale sau imprevizibile. *Factorii de decizie de la nivel național, local și de unitate școlară* trebuie să planifice strategii eficiente de redresarea a curențelor în învățare în urma închiderii școlilor și a întreruperii studiilor în primăvara anului 2020. Or sistemul de învățământ trebuie să devină *rezilient* în fața acestor provocări și va diminua impactul pandemiei de COVID-19 asupra învățării, va asigura un grad de pregătire mai mare pentru posibilele crize în viitor și va contribui în mod semnificativ la îmbunătățirea educației [2].

Pandemia a afectat profund educația și a agravat inechitățile sociale existente în regiune. Copiii din familii cu venituri reduse, copiii care locuiesc în zonele rurale cu infrastructură deficitară, copiii din cadrul minorităților etnice și lingvistice, copiii cu dizabilități, copiii migranți și refugiați, copiii aflați în conflict cu legea, copiii și tinerii care nu frecventează instituțiile educaționale, copii care locuiesc în condiții dificile sau în cămine abuzive se confruntau deja cu bariere semnificative pentru participarea la educație și învățare și aveau parte de educație și de avantaje sociale mai reduse decât ceilalți copii.

În cadrul școlilor nu se face doar educație academică, ci se învață abilități sociale și emoționale, interacțiuni interpersonale și sprijin social. Închiderea școlilor nu numai că a perturbat procesul de educație a copiilor, ci și accesul la alte servicii de sprijin pentru copiii din familiile defavorizate.

Ca urmare a deciziei Ministerului Educației Culturii și Cercetării din R. Moldova de a suspenda cursurile față-în-față în toate instituțiile educaționale, sistemul de învățământ s-a reorientat către practici noi de comunicare și de cooperare la distanță prin care să asigure continuitatea învățării și funcționarea organizațională. Desigur, sistemul educațional din țara noastră nu a fost pregătit pentru astfel de provocări, profesorii și elevii deopotrivă s-au pomenit în situația de a descoperi noi moduri de conectare socială și de continuare a activităților profesionale, sociale, culturale, ludice și de petrecere a timpului liber; în acest sens, s-a impus imperios utilizarea noilor tehnologii a luat o amploare de neimaginat în urmă cu câteva luni. Toate aceste elemente au, cu siguranță, o zonă de evoluție și dezvoltare socială importantă, dar faptul că totul s-a întâmplat brusc „peste noapte” a pus societatea în general și instituțiile de învățământ în special, în fața unei provocări de o magnitudine pe care nu am mai întâlnit-o până în prezent [5].

Deși trebuie spus că nu întotdeauna viteza și cantitatea sunt și garanți ai unui proces de calitate, totuși putem vorbi aici în primul rând ca despre un context prielnic pentru reflecție și adaptare permanentă.

Putem porni în analizele care urmează de la constatarea unui fapt pozitiv: demersurile de realizare a activităților educative utilizând instrumente și resurse digitale nu constituie o noutate, pentru cei mai mulți profesori. La rândul său, MECC și instituțiile din subordine au promovat, în ultimele decenii, câteva inițiative și programe cu componentă digitală, începând cu programul Sistem Educațional Informatizat (SEI), acțiunea eTwinning, programe de formare a cadrelor didactice în utilizarea noilor tehnologii și terminând cu încercările de constituire a unei baze de resurse educaționale deschise sau demersurile din proiectele Moodle, MOOC și altele.

Dar elementul care a condus la o presiune majoră asupra sistemului de învățământ și a societății în ansamblul ei a constat în utilizarea exclusivă a mijloacelor de comunicare la distanță pentru a face posibilă parcurgerea conținuturilor educaționale și a realizării programului școlar. Trebuie să recunoaștem din capul locului că:

- sistemul de învățământ este doar parțial pregătit, o parte din cadrele didactice nu posedă în acest moment suficiente informații și competențe specifice instruirii asistate de calculator;
- curriculumul permite într-o măsură variabilă/ secvențială/ revizuită transpunerea în activități la distanță;
- companiile *de tehnologii educaționale* nu au fost stimulate pentru a construi soluții concrete și accesibile, pliate pe nevoile de sistem ale educației [4].

În aceste circumstanțe au apărut, inevitabil, o serie de impedimente de natură logistică, pedagogică, tehnică și de conținut în domeniul multor discipline școlare. Toate acestea pot să fie văzute fie ca bariere fie drept provocări cărora profesorii, elevii, părinții și ceilalți actanți educaționali, încearcă să le facă față în ritmul rapid în care apar, manifestând, în proporții variabile, disponibilitate, interes, măiestrie pedagogică, inventivitate.

În același timp, trebuie menționat că nu sunt posibile măsuri care pot fi aplicate la nivelul întregii populații școlare, soluțiile adoptate la nivelul unităților de învățământ și al claselor variind foarte mult de la experiențe antrenante și memorabile de învățare prin sesiuni de învățare online și până la situații în care perioada de suspendare a cursurilor față în față a însemnat pentru unii elevi un haos total. Aceste situații au avut la bază atât cauze subiective cât și cauze obiective ca: lipsa de echipamente, de nivelul scăzut al competențelor digitale, de tipul de încadrare, suplinirea pe post etc.

Dacă ar fi să ne raportăm la eficiența învățării de la distanță, trebuie să menționăm faptul că **nivelul preșcolarității** a fost cel mai afectat dintre toate nivelurile de învățământ. Pentru cei mici dar și pentru părinți și educatori, a fost o adevărată provocare, uneori imposibil de realizat. Totuși, educatorii din instituțiile preșcolare au colaborat eficient cu părinții prin intermediul diferitor platforme prin care le ofereau sarcini cu referire la *organizarea timpului și a activităților, sfaturi pentru o comunicare eficientă, strategii de depășire a situațiilor stresante, conflicte inevitabile, desigur preponderent s-a pus accentual pe emoții* cu activități personalizate pe interesele copiilor [5].

Instrumentele și strategiile utilizate pentru conectare de la distanță au fost diferite: prin video, filmulețe cu activități interactive, cântece, simulări, aplicații etc., pe care educatorul le trimite părinților pentru copil sau prin video conferințe în grupuri mici. Însă, mai important decât metodele selectate, este obiectivul interacțiunii în această perioadă și anume conectarea directă cu preșcolarul. Mulți educatori și părinți au înțeles că nu atât proiectele didactice sau curriculumul scris contează mai mult, ci starea emoțională a copiilor și al părinților sunt prioritate în această perioadă de izolare. Educatorii au îndrumat părinții că este important de organizat copiii să nu înceapă ziua cu jocuri video/desene animate, pentru a diminua riscul de motivării față de activitățile cu valoare educativă superioară ulterioară [2 p. 11].

Se știe, că în **clasele primare**, elevii au nevoie sistematic de sprijinul învățătorilor și a părinților în realizarea sarcinilor. Învățătorii au transmis sarcini pentru una-două săptămâni pe e-

mailul părinților sau pe grupurile clasei de pe Facebook. Conținutul sarcinilor au fost de a lectura texte scurte, de transcris sau de copiat câte un text. La matematică au avut de rezolvat exerciții și probleme în cantitate moderată.

Din cele menționate de învățători, în clasele primare, de regulă ei încarcă zilnic materiale pe una din platformele selectate și cunoscute de elevi și părinți (înregistrări video sau audio, plus fișele de lucru aferente), iar obiectivul principal este realizarea sarcinilor, cu ajutorul indicațiilor video. La începutul zilei se propunea elevilor și părinților un orar de lucru, cu link-urile potrivite pentru fiecare disciplină sau cerință de lucru. Fiecare copil primește timp de lucru, și fiind ajutat de părinți, este invitat să trimită sarcina realizată învățătorilor în mod individual. De regulă, învățătorii verificau și corectau lucrările și expediau un feedback individual elevilor sau părinților. Unii învățători zilnic sau peste o zi se conectau video cu toți elevii, cu frecvențe diferite în funcție de vârsta clasei. Învățătorii au menționat că dintre abilitățile de învățare, dezvoltarea scrierii corecte durează în timp cel mai mult. Astfel, exercițiile suplimentare de scriere desfășurate acasă (de obicei în context informal) au devenit cele mai utile dintre toate activitățile organizate în învățământul primar [1; 3].

În **învățământul gimnazial și liceal**, conectarea online a avut ca principal obiectiv în organizarea învățământului de la distanță, nu atât transmiterea unor conținuturi, cât organizarea și verificarea învățării. O metodă utilizată pe larg de cadrele didactice a fost *Flipper classroom*, când elevii studiază singuri, pe baza instrucțiunilor trimise de profesori, urmărind filmulețele transmise din timp și rezolvând activitățile, iar în timpul întâlnirilor online își clarifică neînțelegerile și își consolidează cunoștințele. În învățământul tradițional, metoda utilizată a căpătat denumirea de *clasa inversată*.

De regulă, profesorii expediau din timp elevilor rezumatul scris al lecției plus link-uri de pe YouTube, filmate de profesori sau de alte persoane, de asemenea trimiterea unui tutorial audio sau video cu demonstrația conținutului la disciplină predată etc. Apoi erau organizate conectări online - după ce elevii au primit materialul și tutorialele - pentru verificare prin chestionar oral a înțelegerii și fixarea exercițiilor de lucru. Profesorii verificau sarcinile propuse elevilor, oferindu-le un feedback constructiv.

Este îmbucurător faptul că părinții s-au implicat activ în exprimarea opiniei lor cu referire la organizarea procesului de învățare de la distanță. Majoritatea din ei au demonstrat responsabilitate și deschidere pentru comunicare eficientă, precum și oferirea de suport copiilor în caz de necesitate. Părinții au accentuat că s-au implicat activ în procesul de învățare de la distanță, mulți din ei lucrând de acasă au avut posibilitatea să observe, să monitorizeze și chiar să ofere ajutor copiilor în caz de necesitate. Fapt este că părinții au nevoie și ei să fie formați și să cunoască aspectele generale ale psihopedagogiei, de asemenea tehnologiile și strategiile educaționale pe care le utilizează copiii.

Părinții au avut atitudini diferite față de organizarea procesului de învățare de la distanță, începând pe de o parte, cu acei care s-au implicat activ în crearea condițiilor pentru copii și oferirea unui suport de monitorizare și încurajare a învățării în condiții de acasă, pe de altă parte, au fost și părinți care au considerat că copiii sunt în vacanță și nu trebuie deranjați de școală.

Analiza detaliată a situațiilor de învățare, activitate în condiții pandemice ne-a permis să observăm că cele mai eficiente condiții de optimizare a învățării online țin de:

- conformarea la contextele vieții și reorganizarea procesului de învățare online, luând în considerație noile condiții;
- manifestarea deschiderii pentru o schimbare de calitate din perspectiva tuturor actanților educaționali;
- revizuirea metodologiei privind organizarea învățământului de la distanță;
- dozarea timpului aflării în fața calculatoarelor și TV, îmbinarea regimurilor sincrone și asincrone a lecțiilor, întocmirea orarului activităților etc.;
- elaborarea de lecții video și programe educaționale pentru diverse situații de învățare, inclusiv de la distanță;

- orientarea specialiștilor în domeniul psihopedagogic de a crea programe de remediere a persoanelor care au fost afectate de depresie, stres și tensiune, atât în rândurile elevilor, a părinților, dar chiar și a cadrelor didactice și managerilor școlari;
- așa cum există o multitudine de platforme de lucru și instrumente digitale, pentru organizarea învățământului de la distanță, important este să se înceapă activitățile cu acelea care sunt cunoscute și posibile de utilizat, atât de elevi, cât și de cadrele didactice;
- atragerea atenției către copiii dezavantajați, care nu dispun de condiții egale de lucru, astfel acordându-le o atenție mai specială, atât de către cadrele didactice, cât și de colegi.

În concluzie menționăm faptul că, sensibilizarea actorilor comunitari și educaționali pentru optimizarea învățării online, rămâne o problemă complexă atât pentru politica educațională precum și pentru societate. Pentru o optimizare eficientă a procesului de învățare online, în cele mai bune condiții și implicit, asigurarea unui succes în viața academică a elevilor, este nevoie ca toți factorii implicați în procesul educațional să formeze o echipă, în care fiecare știe ce are de făcut și îi acordă partenerului respectul și încrederea cuvenită.

BIBLIOGRAFIE

1. ADASCALIȚEI A. Instruire asistată de calculator. Didactica informatică. Iași: POLIROM, 2007.
2. CERBUȘCA P., Învățământul general în mod online: eficacitate și eficiență. Analiza a politicilor educaționale în condițiile stării de urgență. Fundația Soros-Moldova. Chișinău, 2020.
3. CHIRIAC T. Instruirea asistată de calculator: metode de implementare. Chișinău. Tipografia UPS Ion Creangă, 2015. 176 p.
4. COJOCARU V. Gh., COJOCARU V., POSTICA A. Dezvoltarea competențelor didactice și manageriale prin e-learning în sistemul de formare continuă. Ch. Tipografia Centrală, 2017. 300 p.
5. PATRAȘCU D. Managementul conflictului în ediul educațional. Ch.: S.n., Tipografia „Reclama”, 2017. 468 p.

Condiții pedagogice de optimizare a procesului de predare-învățare a limbilor străine în mediul Online

Pedagogical Conditions for optimizing the process of teaching and learning Foreign Languages Online

GOROBET Evelina, *doctorandă, cercetător științific*
Universitatea Pedagogică de Stat “Ion Creangă” din Chișinău

GOROBET Evelina, *PhD Student, scientific researcher*
“Ion Creanga” State Pedagogical University from Chisinau

Email: evelinagorobet@gmail.com

ORCID iD: 0000-0002-0122-5362

DOI: [10.46728/c.18-06-2021.p133-140](https://doi.org/10.46728/c.18-06-2021.p133-140)

CZU: 37.016:004:811

Rezumat: Dezvoltarea rapidă a noilor tehnologii și proliferarea resurselor informaționale sunt caracteristicile de bază ale societății noastre contemporane. Aplicațiile multimedia, telecomunicațiile, dispozitive electronice portabile și fără fir, rețelele de socializare, soft-urile educaționale, instrumentele Web 2.0, și altele, redefinesc radical modul în care oamenii fac schimb de informații, precum și modul de predare, învățare și acumulare a noilor cunoștințe. Învățământul online introduce noi termeni (E-learning, învățământ la distanță, resurse digitale, soft, zoom, ect.) și impune noi condiții pedagogice în desfășurarea procesului educațional la toate treptele de învățământ. Internetul și aplicațiile Web 2.0 au devenit surse indispensabile din procesul educațional, dar totuși provocatoare pentru cadrele didactice, precum și pentru ceilalți participanți la procesul educațional. Articolul prezent reflectă valorificarea tehnologiilor moderne de informare și comunicare și a resurselor digitale interactive ca fiind condiții pedagogice obligatorii de optimizare a procesul educațional în mediul online.

Cuvinte-cheie: învățare-predare, limbi străine, mediul online, învățământ online, resurse digitale, tehnologii informaționale, condiții pedagogice

Abstract: The rapid development of new technologies and the proliferation of information resources are the basic characteristics of our contemporary society. Multimedia applications, telecommunications, portable and wireless electronic devices, social networks, educational software, Web 2.0 tools, and others, radically redefine the way people exchange information, as well as how to teach, learn and accumulate new knowledge. Online education introduces new terms (E-learning, distance learning, digital resources, software, zoom, etc.) and imposes new pedagogical conditions in the development of the educational process at all levels of education. The Internet and Web 2.0 applications have become indispensable sources in the educational process, but still challenging for teachers as well as for other participants in the educational process. This article reflects the use of modern information and communication technologies and interactive digital resources as mandatory pedagogical conditions for optimizing the educational process in the online environment.

Key words: learning and teaching, foreign languages, online environment, online education, digital resources, information technologies, pedagogical conditions

Introducere

Noile tehnologii au dezvoltat noi tipuri de comunicare prin intermediul internetului, cum ar fi bloguri, wikis și forumuri de discuții. Aceste instrumente de comunicare generează un schimb foarte rapid de informații și cunoștințe. Tehnologia informației și comunicațiilor (TIC) este piatra de temelie pentru procesul de predare-învățare a limbilor străine în mediul online. Utilizarea TIC în scopuri educaționale implică dezvoltarea de noi metode pentru optimizarea procesului pedagogic în mediul virtual.

Era digitală a influențat simțitor condițiile noi de trai în toate domeniile de activitate. Apariția unei civilizații intelectuale, culturale, informaționale a secolului XXI, asumă noi abordări ale formării culturii pedagogice profesionale a profesorului. Apariția noilor tehnologii informaționale și de comunicare asociate cu dezvoltarea echipamentelor informatice și a rețelelor de telecomunicații a făcut posibilă crearea unui mediu nou informațional și educațional calitativ ca bază pentru dezvoltarea procesului de predare-învățare a limbilor străine.

În prezent, computerizarea globală a îmbrățișat toate sferile activității umane, inclusiv știința și educația. Dezvoltarea internetului și dezvoltarea multor programe de calculator, ca simplifică procesul de învățare, au schimbat semnificativ studiul limbilor străine, făcând mai rapid și mai ușor lucrul cu sursele educaționale autentice.

Astăzi nu mai discutăm necesitatea folosirii tehnologiei informaționale și a comunicațiilor (TIC) în predarea limbilor străine, ci ne focusăm asupra identificării celui mai bun mod de integrare a acestora în procesul educațional.

Abordări științifice privind predarea-învățarea limbilor străine în mediul online

În același timp, analiza literaturii privind problema investigată ne permite să punem în discuție complexul de metodele și strategii de lucru în utilizarea resurselor online și a celor tehnice pe care oamenii de știință le-au invocat tehnologiilor, asigurând acumularea, stocarea, clasificarea și difuzarea informației [2, p.46]. Există numeroase lucrări a cercetătorilor științifici ce abordează tema optimizării procesului de predare-învățare a limbilor străine prin intermediul instrumentelor și aplicațiilor disponibile în acces deschis online [3]. Majoritatea cercetătorilor în domeniu au remarcat că utilizarea pe scară largă a tehnologiilor informaționale în timpul transmiterii informației de la formator la formabil, poate spori semnificativ eficacitatea metodelor de învățare activă la toate formele de organizare a învățământului. Același lucru se referă și la domeniul studierii sau sporirii abilităților de folosire al unei limbi străine, și anume: lecții practice, studiu de caz, proiecte educaționale, lucru individual, studierea colaborativă, studierea pe baza unor sarcini prestabilite, ș.a. Există și alte păreri a cercetătorilor care consideră utilizarea instrumentelor online drept mijloc de creștere a motivației a celor ce învață, accentuarea asupra angajamentului față de studiul sistematic al unei limbi străine, care permite obținerea unor rezultate rapide în domeniu. Utilizarea programelor informatice în procesul educațional sporește simțitor implicarea elevilor și studenților în aprofundarea în amediu lingvistic, adică contribuirea la formarea și dezvoltarea competenței de comunicare, a cărei parte este și competența socioculturală [4].

Procesul de instruire în mediul online are o serie de avantaje față de metodele tradiționale de predare, fiind, în primul rând, un mijloc de interacțiune interactivă audiovizuală directă. Utilizarea lor la orele de clasă, îmbinate cu utilizarea metodelor tradiționale de predare, permite dezvoltarea mai multor abilități de cunoaștere a unei limbi străine din rândul celor patru stipulate în cadrul European de Referire pentru Limbi, adică lectură, scriere, audiere și vorbire [10]. Acestea se pot exiplica prin diferite tipuri de activități de dezvoltare al competențelor comunicative, înțelegerea fenomenelor lingvistice, abilități lingvistice, crearea situațiilor comunicative, automatizarea abilităților de limbă și vorbire și asigurarea implementării unei abordări individuale și intensificarea lucrului individual a elevului și, de asemenea, ajută la creșterea activității cognitive, a motivației și a calității cunoștințelor elevilor.

Tehnologiile comunicaționale în mediul online permit implementarea într-un mod nou a metodelor care activează creativitatea elevilor. Aceștia pot participa la discuții virtuale pe diverse site-uri educaționale și forumuri tematice, pot desfășura proiecte creative împreună cu colegii săi din diferite instituții de învățământ din țară și peste hotarele acesteia. Astfel, utilizarea tehnologiilor moderne de informare și comunicare în procesul educațional poate fi considerată ca un dintre cele mai eficiente forme a procesului de predare-învățare a limbilor străine centrate pe elev [5, p. 77-79].

Proprietățile inerente noilor tehnologii, cum ar fi interactivitatea, polimodalitatea, multimedia, vizualizarea conținutului, joacă de rol sunt practici eminente ale procesului de învățare. Astfel, vizualizarea computerizată a conținutului educațional, în special într-o formă clară și interactivă, dezvoltă stilul cognitiv de gândire, împreună cu creativitatea și activitatea mentală a elevilor și are, de asemenea, un efect pozitiv asupra stării lor psihologice și emoționale.

Potrivit lui N.K. Ryabtseva, „utilizarea tehnologiei online introduce noutate euristică în procesul de învățare și creează motivație pentru autocunoaștere productivă și auto-îmbunătățire și, de asemenea, face lecția atractivă și cu adevărat modernă, are loc individualizarea instruirii, controlul și rezumarea sunt obiective și în timp util” [6, p. 456].

Potrivit lui Tony Prince, director academic al NILE (Norwich Institute for Language Education), atunci când profesorii se gândesc la tehnologia digitală în scopuri educaționale, aceștia se concentrează adesea asupra întrebării: „Ce aplicații sau programe de calculator trebuie utilizate pentru a obține cele mai bune rezultate?” [7].

Următoarele întrebări se sunt imperative pentru a asigura un proces educațional de calitate, și anume: Care este procesul de utilizare a noilor tehnologii?, Cum alegem resursele corespunzătoare, reieșind din necesitatea aplicării acestora pentru diferite competențe specifice de învățare? Care sunt metodele de aplicare a acestora la ora de clasă în mediul online sau/și în format fizic? Ce modele de utilizare al acestora permit obținerea rezultatelor dorite? Care este procesul de actualizare al acestora?, ș. a. În același timp, întrebarea aparent primordială “De ce să folosim resursele digitale?” este, de fapt mai puțin discutată. Trebuie să menționăm faptul că, dacă tindem spre sporirea eficientizării instruirii lingvistice, trebuie să inversăm ordinea de examinare a acestor întrebări și să pornim de la obiectivului principal „De ce?”.

La selectarea instrumentelor TIC pentru desfășurarea procesului didactic, profesorii se confruntă inevitabil cu un sortiment uimitor de resurse digitale disponibile în acces deschis, fiecare dintre acestea având admiratori săi, care le vor recomanda ca pe cele mai eficiente sau revoluționare. În era digitală în care trăim și activăm, multitudinea instrumentelor, atât online, cât și cele cu instalare pe dispozitiv, facilitează considerabil crearea diverselor activități didactice în predarea sincronă sau asincronă, pentru utilizarea acestora la orice etapă a lecției: evocarea, realizarea sensului, reflexia.

În acest sens, instrumentele Web 2.0 sunt softuri disponibile online care permit utilizatorilor:

- a) să creeze o manieră interactivă de prezentare a conținuturilor științifice;
- b) să păstreze pe o perioadă limitată de timp și să arhiveze date;
- c) să editeze fotografii și materiale video;
- d) să realizeze proiecte și să desfășoare activități de învățare prin cooperare.

Există numeroase aplicații a căror utilizare în mediul didactic permite adaptarea demersului nostru, apropierea elevilor de materiile pe care le predăm, asimilarea rapidă a conținuturilor predate într-o manieră plăcută și crearea de competențe reale, atât la nivelul disciplinei, cât și la nivel interdisciplinar.

Referitor la clasificarea acestor instrumente în acord cu nivelurile taxonomice definite de Benjamin Bloom și actualizate [11], trebuie să menționăm că există aplicații care se adresează fiecărui nivel în parte. Astfel, au fost realizate instrumente care pot fi utilizate în cadrul lecțiilor pentru atingerea unor obiective care vizează procese cognitive, precum recunoașterea sau

înțelegerea, dar avem și aplicații care vizează procese cognitive complexe precum analiza, evaluarea, dar mai ales procesul de creație.

Aplicațiile web, care pot fi integrate cu ușurință, eficacitate și succes în cadrul procesului de predare-învățare-evaluare pot fi divizate pe următoarele categorii:

- **cursuri online deschise și în masă** (Massive Open Online Courses - MOOC) sunt un mijloc excelent de a dobândi competențe și de a lucra la dezvoltarea personală. Multe persoane aleg MOOC pentru a învăța mai multe despre un subiect care îi interesează, pentru a-și perfecționa competențele sau a dobândi altele noi, în domenii variate, de la artă și arheologie romană până la programare de bază. Fiecare platformă MOOC oferă o gamă largă de cursuri online gratuite, organizate de instituții de învățământ de prestigiu sau de experți în domeniu. Pentru a participa la cursuri nu este nevoie decât de un calculator, de conexiune la internet și de câteva ore libere pe săptămână. Cele mai recomandate și cunoscute platforme de studiere online sunt: I-tunes Courses, Udemy, Coursera, edX, FutureLearn, Saylor, KhanAcademy, etc.

- **oportunități oferite de Google Drive** ce permite crearea documentelor și colaborarea cu elevii: foi de calcul - utilizate pentru a efectua o autoevaluare a lecției, ce poate fi distribuită selectiv elevilor cu un nivel diferit de cunoștințe. În acest mod se poate verifica cât de bine a fost asimilat materialul predat; formular Google - permite crearea unui formular sau test-fulger pentru verificarea cunoștințelor teoretice a temei studiate la lecția precedentă, rezultatele cărora pot fi vizualizate într-o foaie de calcul bine organizată; Google Docs – permite lucru în echipă, în timp real, dezvoltând astfel capacitatea de a învăța pe principiul colaborării, unele cei ce învață pot să creeze împreună, să analizeze, să adauge conținuturi, să se autoevalueze, ect.

- **învățarea bazată pe proiecte:** MindMeister - este un instrument de mind-mapping, care poate ajuta elevii să dezvolte și să organizeze diverse idei de proiecte. Această aplicație gratuită încurajează brainstorming de colaborare, în cazul în care elevii pot lucra împreună pentru a planifica și analiza potențialele proiecte. Alte aplicații similare pentru crearea hărților conceptuale sunt Bubbl.us, WiseMapping, Miro, Coggle.it, ect.

- **instrumente de creare a activităților interactive digitale online:** Camtasia, Explain Everything, PurposeGames, Learning Apps, WordWall, MozaWeb, Vialogues, LiveWorksheets, ect.

- **instrumente de editare video** și crearea activităților în baza unei resurse video: PlayPosit, EdPuzzle, VideoAnt, ect

- **table digitale** pentru colaborare în timp real, care permit adaugarea conținuturilor multimedia așa ca poze, secvențe video și audio, adaugarea de comentarii, ect: LinoIt, DotStorming, Padlet, Miro, InFolio, StormBoard, ect.

- **generatoare de teste și aplicații de evaluare:** Quizziz, QuizWhizzer, Quizalize, TestMoz, Formative, Socrative, ect.

- **enciclopedii și alte surse academice:** Căutare Google, Wikipedia, dicționare offline, Microsoft Office, ect

Toate cele enumerate mai sus, sunt doar câteva din lista instrumentelor Web disponibile în prezent și care se actualizează zilnic, permițând cadrelor didactice să creeze noi activități pentru o predare și evaluare eficientă. Ele sunt utile la efectuarea cercetărilor în diferite etape: colectarea informațiilor, sinteza, supravegherea ulterioară a procesului de studiu și lucrul cu rezultatele cercetării, precum și procesul de creație, începând de la unirea în grupuri creative, planificare și terminând cu analiza muncii realizate.

Principala dificultate în alegerea tehnologiilor digitale, care pornește de la alegerea instrumentelor convenabile și continuând cu specificul aplicativității acelor la toate etapele a unei lecții, este că adesea nu suntem conștienți de complexitățile care apar în utilizarea directă a resurselor selectate din cauza lipsei de conștientizare a modului în care le aplicăm și le folosim corect. Acest fapt se poate datora insuficienței de timp al profesorului sau lipsei de interes în studierea numeroaselor posibilități și reguli de utilizare a resurselor selectate.

Pentru a profita la maximum de aplicațiile și resursele digitale disponibile în acces deschis online, ar fi bine pentru început să răspundem la următoarele întrebări: „De ce? Care este scopul principal al utilizării tehnologiilor informatice în procesul educațional?”.

Motivele pot fi diferite:

- îmbunătățirea cunoștințelor;
- creșterea timpului de predare prin încurajarea elevilor spre utilizarea aplicațiilor și resurselor educaționale în afara orei de clasă;
- creșterea nivelului de eficiență a muncii profesorului;
- dezvoltarea capacității de lucru individual al elevilor;
- creșterea nivelului de competențe în lucrul cu tehnologiile computerizate;
- dezvoltarea calității elevilor de focusare pe obținerea rezultatului dorit;
- pregătirea elevilor pentru viața viitoare;
- creșterea motivației elevilor;
- reducerea cantității de resurse fizice utilizate etc.

Potențialul optimizării instrumentelor online în predarea limbilor străine

Utilizarea instrumentelor online în învățarea unei limbi străine ajută la intensificarea și personalizarea învățării, promovează interesul față de subiect, face posibilă evitarea evaluării subiective. În plus, programele informatice contribuie la depășirea barierei psihologice a elevilor la utilizarea unei limbi străine ca mijloc de comunicare. Trebuie remarcat faptul că mediul online reprezintă atât mijloace de furnizare a materialelor, cât și mijloace de control. Noile tehnologii fac posibilă individualizarea procesului de învățare în ritmul și profunzimea cursului. O astfel de abordare diferențiată dă un avantaj pozitiv, deoarece creează condițiile pentru succesul fiecărui elev, determinând emoțiile pozitive ale elevilor, afectând astfel motivația lor de învățare [8].

Spre deosebire de metodele convenționale, în cazul formelor interactive de predare, elevul devine el însuși figura principală și e deschis spre asimilarea cunoștințelor. Profesorul în această situație acționează ca asistent activ, iar funcția sa principală este organizarea și promovarea procesului de învățare [9, p. 7].

Astfel, următoarele resurse digitale, cu un mare potențial educațional, pot fi utilizate eficient la lecțiile de limbi străine: prezentarea Power Point (PPT), prezentările multimedia, SOFT-uri educaționale, aplicații digitale, tutoriale on-line, resurse educaționale de pe Internet, teste on-line.

Programul PowerPoint permite profesorului să creeze materiale de învățare de înaltă calitate pentru sarcini specifice de învățare. Materialele originale de prezentare captează, motivează și direcționează elevii spre un rezultat reușit. Tehnologiile multimedia pot fi folosite în mod eficient la lecțiile de limbi străine pentru implementarea suportului vizual în timpul formării competenței de comunicare. Ca urmare, utilizarea lecției video va permite elevilor să obțină rezumate scurte ale cursurilor pentru a-i ajuta să-și reamintească ideile principale, introducerea în conceptele-cheie înainte de alte sesiuni de predare, cursuri de scurtă durată de învățare autodirijată, cuprinderea subiectelor dificile în profunzime.

Multimedia learning este o combinație a diferitelor tipuri de media, cum ar fi materialele de tip text, audio și video cu ajutorul cărora profesorul prezintă informația elevilor. Utilizând tehnologiile noi ca o strategie interactivă în procesul de predare-învățare bazat pe sarcini concrete, profesorul încearcă să motiveze elevii să însușească activ limba străină studiată prin prisma problemelor de viață reală.

Avantajele utilizării învățării multimedia sunt următoarele:

- a. Îmbunătățește interesul și motivația;
- b. Diverse instrumente multimedia ajută elevul să înțeleagă mai bine materialul didactic;
- c. Procesul de predare este orientat spre sarcini concrete în situații reale de viață;
- d. Influențează pozitiv formarea aptitudinilor și abilităților de vorbire.

Posibilitatea de a utiliza resursele de Internet este imensă. Internetul oferă o oportunitate unică elevilor de a folosi texte autentice, de a asculta și de a comunica cu vorbitori nativi, adică creează un mediu de limbă naturală. Obiectivul principal al învățării unei limbi străine este formarea competenței de comunicare, toate celelalte obiective (educative, pedagogice, în curs de dezvoltare) se realizează în procesul de implementare a obiectivului principal. Participarea elevilor la teleconferințe, camere de chat, la care participă studenți din diferite țări ale lumii, este o oportunitate foarte interesantă și utilă pentru noi contacte și practici de conversație reală.

Trebuie de menționat că fiecare profesor care aplică tehnologii online în procesul de învățare-predare-evaluare a limbilor străine trebuie să fie conștient de faptul că orice tehnologie educațională trebuie să îndeplinească următoarele cerințe metodologice:

- conceptualitate: conceptul științific care include fundamentarea psihologică și sociopedagogică a realizării obiectivelor educaționale;
- coerența: prezența tuturor caracteristicilor sistemului (logica procesului, interdependența tuturor părților sale, integritate);
- eficiența: asigurarea rezultatelor care să corespundă standardelor educaționale;
- flexibilitate: abilitatea variațiilor conținutului de a asigura confortul și libertatea interacțiunii dintre profesor și studenți cu realitatea pedagogică specifică;
- dinamica: posibilitatea dezvoltării sau transformării tehnologiei;
- reproductibilitatea: posibilitatea utilizării tehnologiei de către alți profesori.

De exemplu, dacă vrem să îmbunătățim înțelegerea elevilor despre materialul sau subiectul studiat, atunci când planificăm, trebuie să luăm în considerare acele resurse care vor contribui la conștientizarea acestui subiect. Pentru a face acest lucru, trebuie să privim problema din diferite unghiuri. În prezent, internetul și diverse resurse online oferă profesorilor și elevilor acces extins la opinia experților cu privire la multe aspecte. Profesorul nu poate acționa întotdeauna ca un astfel de expert datorită faptului că este imposibil să fie pe deplin informat în fiecare domeniu și, de asemenea, datorită faptului că este adesea prea scufundat în problemele și nevoile elevilor săi pentru a evalua obiectiv o problemă specială. Prin urmare, pentru a studia un anumit subiect, este necesar de familiarizat cu opinia unui expert care are o viziune mai completă și mai modernă asupra subiectului cercetării.

Pentru a ne familiariza cu opinia experților, sunt adecvate resurse de internet precum youtube.com și ted.com cu platforma ed.ted.com, care permite de creat propria lecție pe baza videoclipului propus. Profesorul poate împărți videoclipul în fragmente tematice și poate lucra prin discutarea a ceea ce a văzut în lecție.

Utilizarea resurselor online în predarea-învățarea limbilor străine face posibilă crearea condițiilor pentru dezvoltarea tuturor competențelor necesare și adecvate la elevii din zilele noastre.

Metodele de cunoaștere comună a ideilor și tendințelor moderne și a discuțiilor lor ulterioare, care sunt utilizate pe scară largă de profesori în prezent, au, de asemenea, o mare putere motivațională în predarea limbilor străine. Odată cu aceasta, prezența propriului computer și a dispozitivelor digitale cu acces la Internet pentru aproape fiecare elev facilitează foarte mult sarcina profesorului de a implica elevii în procesul de învățare a unei limbi străine prin mediul online.

Principalele întrebări atunci când un profesor alege tehnologiile digitale sunt: ce să folosim, cum să folosim și, cel mai important, de ce să folosim această sau alta resursă. Este necesar, în primul rând, să se determine principalele obiective ale lecției în sine și, în consecință, utilizarea inovațiilor informatice în cadrul acestei lecții. Apoi, trebuie să ne întrebăm deja ce resursă trebuie utilizată pentru a atinge cel mai eficient aceste obiective și, în cele din urmă, cum funcționează instrumentul nostru ales. O înțelegere detaliată a problemelor de mai sus poate crește semnificativ implicarea elevilor în procesul educațional și dezvoltarea abilităților și abilităților lor necesare pentru implementarea cu succes a viitoarelor activități profesionale.

Jocurile computerizate folosite în procesul de predare-învățare a limbilor străine

În timpul nostru, este dificil să ne imaginăm o persoană care nu este familiarizată cu jocurile pe calculator. Mai mult, în secolul XXI, un copil își petrece cea mai mare parte a timpului liber la computer. Jocurile pe computer pot motiva copiii care studiază o limbă străină și pot juca, având un rol imens în dezvoltarea sa de sine. Pentru acei profesori ai căror elevi au acces gratuit la internet, jocurile computerizate pot fi o alegere bună. Aceste jocuri oferă elevilor interesați posibilitatea de a stabili un contact direct cu oameni din întreaga lume care au interese comune, dar care trebuie să folosească limba străină pentru a comunica, evidențiind astfel valoarea învățării limbilor străine dincolo de clasele școlare. Majoritatea jocurilor pe computer au capacitatea de a antrena atât abilitățile de ascultare, cât și de citit. Jocurile au o mulțime de povești, dialoguri, salvatoare de ecran, prezentate într-o limbă străină.

Desigur, este dificil de folosit un joc de rol pe computer pentru a studia gramatica, dar un profesor cu experiență este destul de capabil să creeze un algoritm pentru exerciții de antrenament.

Un exemplu de joc foarte cunoscut este Minecraft. Acest joc este realizat în stilul unei cutii cu nisip, ale cărui participanți pot construi și supraviețui, cooperând cu alți jucători.

Jocurile de rol la computer, cu abordarea corectă, pot ajuta elevii să învețe nu numai o limbă străină, ci și istoria, geografia și alte materii, precum și să contribuie la formarea abilităților meta-subiect ale elevului [1, p.75].

Cu toate acestea, atunci când se utilizează jocuri online, este important de respectat regulile care ajută la păstrarea sănătății și vederii elevilor, precum și nu de lăsat ca acest bun hobby să-i îndepărteze de realitate.

Astfel, tehnologia jocurilor ocupă un loc important în procesul educațional. O mare varietate de jocuri de rol poate fi utilizată în orice parte a curriculumului. În același timp, acestea sunt un instrument foarte util care face ca învățarea unei limbi străine să fie interesantă și memorabilă. Jocurile de rol oferă o stare emoțională pozitivă elevilor și un accent comunicativ al lecției. Activitatea jocului este cea mai atractivă pentru școlari, ceea ce afectează eficacitatea predării unei limbi străine. Jocurile au un efect pozitiv asupra formării intereselor cognitive ale elevilor, contribuie la stăpânirea conștientă a unei limbi străine. Acestea contribuie la dezvoltarea unor calități precum independența, inițiativa și capacitatea de a lucra în echipă. Elevii lucrează activ, entuziașt, se ajută reciproc, ascultă cu atenție tovarășii lor, iar profesorul le gestionează doar activitățile de învățare.

Concluzii

În concluzie considerăm că utilizarea practică a tehnologiilor inovatoare și a aplicațiilor online au un potențial uriaș în creșterea eficienței procesului de predare-învățare a limbilor străine și poate îmbunătăți semnificativ procesul de instruire a limbilor străine pentru elevi, deschide noi aspecte și le transformă dintr-un proces laborios serios într-o activitate interesantă. Practica arată că au un avantaj considerabil față de metodele tradiționale de predare: intensificarea activității independente, individualizarea predării, creșterea activității cognitive și motivația pentru învățare. În același timp, utilizarea tehnologiilor inovatoare în procesul de învățare contribuie nu numai la îmbogățirea procesului educațional, ci și la dobândirea de competențe și abilități de către elevi, a căror formare și dezvoltare pe baza instrumentelor tradiționale de predare pare a fi destul de plictisitoare.

Astfel, utilizarea tehnologiilor online în procesul educațional contribuie la îmbunătățirea procesului de formare a competențelor și abilităților lingvistice străine ale elevilor, asigură o muncă independentă eficientă, crește motivația și activitatea cognitivă a elevilor, interesul în subiect, ajută la intensificarea și individualizarea învățării.

Integrarea mediului online în procesul de predare a limbilor străine contribuie la organizarea eficientă a procesului de învățare, crește eficiența formării competenței

comunicative, oferă o motivație pozitivă în procesul de învățare și activitate cognitivă a elevilor, și tot odată facilitează activarea muncii independente a elevilor.

Lețiile, la care elevii se simt liberi și activi, le oferă oportunitatea de a-și exprima propriile idei, într-un mod convenabil pentru ei. Utilizarea acestor metode la orele de limbă străină a demonstrat că elevii obțin rezultate bune în studierea unei limbi străine, au posibilitatea de a aplica, practic, cunoștințele obținute, și să înțeleagă nevoia de conexiuni interdisciplinare.

BIBLIOGRAFIE

1. Кузин А.А., Щербакова М.В., Игровые образовательные технологии в обучении иностранным языкам, Сборник научных трудов по материалам Четвертой Международной научно-практической конференции (г. Воронеж, 19–20 февраля 2019 г.)
2. PAIU, M. Tehnologiile informaționale ca suport indispensabil pentru un învățământ eficient. În: *Studia Universitatis*, nr. 5(55), 2012. p. 46-50.
3. DUDNEY, G. *How to Teach English with Technology*. Pearson Longman, 2008.
4. MOTTERAM, G. *Innovations in learning technologies for English language teaching*. London: British Council, 2013. 201 p.
5. Boldyreva, N.V. Influence of information and communication technologies on effectiveness of educational process // *European Science and Technology: Materials of the Vth international research and practice conference*. Vol. II, Munich, October 3rd – 4th, 2013, publishing office Vela Verlag, Waldkraiburg – Munich – Germany, 2013, p. 75–80
6. Рябцева Н.К. Новые коммуникативные тенденции в современной культуре и инновации в области преподавания иностранного языка // *Лингвистика и методика преподавания иностранных языков : периодический сборник статей*. Выпуск 8. Электронное научное издание. – М.: Институт языкознания РАН. 2016, p. 557.
7. Tony Prince. *Teaching English for Academic Purposes*. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=u61xIq0ENmc>
8. BRUT, M. *Instrumente pentru e-learning: ghidul informatic al profesorului modern*. Iași: Polirom, 2006.
9. WHEELER, S. Information and communication technologies and the changing role of the teacher. In: *Journal of Educational Media*, 2001, no. 26 (1). p.7-17.
10. Cadrul European de Comun de Referință pentru Limbi. Diviziunea Politici Lingvistice. Strasbourg. 2003. Disponibil la : <https://www.isjcta.ro/wp-content/uploads/2013/06/Cadrul-European-Comun-de-Referinta-pentru-limbi.pdf>
11. KARTHWOHL, D. A Revision to Bloom's Taxonomy. An Overview, în *Theory into Practice*, volum 41, nr. 4, The Ohio State University, 2002, pp. 212-218.

Impactul utilizării manualelor digitale în formarea gândirii științifice la disciplina Științe ale naturii

The impact of using digital textbooks in the formation of scientific thinking in the discipline of Natural Sciences

IODACHE (NEAGU) Marieta, doctorandă, profesor învățământ primar
Școala Gimnazială „Ion Ionescu”, Valea Călugărească, Școala Gimnazială Rachieri

IODACHE (NEAGU) Marieta, PhD Student, primary school teacher
„Ion Ionescu” Gymnasium School, Valea Călugărească, Rachieri Secondary School
neagu.marieta2015@gmail.com

ORCID iD: 0000-0001-6970-7117

DOI: [10.46728/c.18-06-2021.p141-145](https://doi.org/10.46728/c.18-06-2021.p141-145)

CZU: 37.016:004:5

Rezumat: O educație de calitate ar trebui să asigure un echilibru cultural și valoric. Evoluția rapidă a tehnologiei este o realitate în zilele noastre în toate domeniile de activitate, inclusiv în sistemul de învățământ. Crearea unui context favorabil de învățare de calitate devine un imperativ al timpului. Educația dobândită astăzi în școală nu este suficientă pentru a face față avalanșei de schimbări cu care se confruntă umanitatea. Utilizarea manualului digital în școala primară contribuie la conștientizarea de către elevi a posibilității folosirii tehnologie pentru propria formare, fiind o punte între lumea digitală a acestuia și școală. În mod particular, în cadrul orelor de științe ale naturii, face posibilă o mai bună înțelegere a fenomenelor și cunoștințelor, suplinind imposibilitatea contactului direct cu o realitate virtuală. Astfel, se stimulează gândirea rațională bazată pe știință, explicând fenomenele petrecute în natură pe înțelesul elevilor.

Cuvinte cheie: manual școlar, manual digital, criteriile de evaluare a manualului, gândirea științifică, competențe investigațională, științe ale naturii

Abstract: Quality education should ensure a cultural and value balance. The rapid evolution of technology is a reality today in all areas of activity, including the education system. Creating a favorable quality learning context becomes an imperative of the time. The education acquired today in school is not enough to cope with the avalanche of changes facing humanity. The use of the digital textbook in primary school contributes to the awareness of students of the possibility of using technology for their own training, being a bridge between its digital world and school. In particular, in the natural sciences classes, it makes possible a better understanding of phenomena and knowledge, making up for the impossibility of direct contact with a virtual reality. Thus, the rational thinking based on science is stimulated, explaining the phenomena that happened in nature on the students' understanding.

Keywords: textbook, digital textbook, textbook evaluation criteria, scientific thinking, investigative skills, Natural Sciences

Introducere

Manualul a trecut printr-un proces evolutiv. La început pictura bisericească, folclorul, datinile și obiceiurile reprezentau principalele mijloace de învățare. Apoi, odată cu apariția scrisului și cititului, apare și nevoia de texte pentru elevi, nevoia de suport didactic în procesul de învățare. Astfel, cărțile bisericești au fost folosite ca manuale, dar odată cu creșterea de școli, apare necesitatea tipăririi de cărți, precum: abecedare, gramatici, geografii, aritmetici.

Manualul școlar reprezintă un document oficial, care asigură concretizarea programei școlare într-o formă care vizează prezentarea cunoștințelor și capacităților la nivel sistemic, prin diferite unități didactice, operaționalizabile și structurate în: capitole, subcapitole, grupuri de lecții, secvențe de învățare. Informațiile sunt prelucrate și structurate în conformitate cu principiile didactice și psihologice. Totodată, manualul reprezintă instrumentul de lucru cel mai important, atât pentru elevi cât și pentru profesori.

Unele caracteristici ale manualului

Din punctul de vedere al activităților învățământului, manualul are trei funcții principale [C. Cucuș, 2014, p 298]

1. Funcția de informare, care implică:
  - selecție a cunoștințelor dintr-o anumită disciplină și o anumită temă, în măsura în care achiziția științei trebuie să facă progrese, în funcție de succesiunea anilor de studiu și pentru a nu depăși programa;
  - filtrare a acestor cunoștințe, pentru a le reda, uneori pentru a le simplifica și a le face accesibile și clare.
2. Funcție de structurare și de organizare a învățării presupune:
  - de la experiența practică a elevilor la teorie;
  - de la teorie la exerciții de aplicare practică cu controlul achizițiilor;
  - de la exerciții practice la elaborarea teoriei;
  - de la prezentare teoretică la exemple, la ilustrări;
  - de la exemple și ilustrări la observare și analiză.
3. Funcția de ghidare/ dirijare a învățării are două alternative:
  - repetarea, memorizarea, imitarea modelelor;
  - activitate deschisă și creativă a elevului.

În România, în perioada comunistă, elevii și profesorii aveau acces doar la *manualele unice*. Autorii acestor manuale erau cunoscuți și nu exista o actualizare permanentă a conținuturilor, ci doar preluări din vechile ediții. Însă după Revoluția din 1989 se pregătește trecerea la *manualul alternativ* și excluderea celui unic. Începând cu reforma curriculară din anii 1998-2000, în țara noastră s-a renunțat la manualele unice și s-a trecut la manualele alternative, ce transformă profesorul din simplu executant al unui mod unic de interpretare a programei, într-o persoană cu liber arbitru, capabilă să se documenteze și să opteze, în cunoștință de cauză, pentru acel manual care răspunde cel mai bine necesităților de educație ale elevilor săi. [6]

Manualul unic, tradițional, a fost înlocuit cu o multitudine de manuale alternative care pornesc de la aceeași programă, dar al căror conținut este diferit. Manualul actual nu mai reprezintă un etalon, o sursă unică de informare pentru elevi, ci un mijloc didactic al profesorului prin intermediul căruia aceștia sunt stimulați să participe la desfășurarea procesului didactic. „Perfecționarea continuă a manualului școlar a fost și rămâne una dintre prioritățile majore ale școlii.” [5, p. 56]

Astfel, pentru o anumită treaptă de școlaritate, clasă și disciplină de studiu pot exista mai multe manuale școlare alternative. Ele se bazează pe modalități diferite de abordare, tratare și operaționalizare a conținuturilor, care contribuie la atingerea obiectivelor-cadru și de referință. [1]

Elaborarea unui manual ridică multe probleme de natură psihopedagogică. Într-un manual modern se urmărește la nivelul conținuturilor ca acestea să fie precizate corect și complet, în conformitate cu programa analitică, să fie structurat astfel încât să dirijeze, în momentul potrivit, direcționarea gândirii elevului, să consolideze gândirea algoritmică a acestuia, favorizând munca independentă și creatoare. Prezentarea manualului să se stimuleze atenția elevului, să atragă prin calitatea imaginilor și a tehnoredactării și să dea posibilitatea aprecierii rezultatelor obținute în urma procesului de învățare.

În fața abundenței manualelor alternative, s-a ridicat problema calității acestora. Constantin Cucuș prezintă *criteriile de evaluare a manualului*, astfel: [4, pp. 248-250]

Tabelul 1. Criteriile de evaluare a manualului

Conținuturile	Trebuie să corespundă cu obiectivele programei
	Trebuie să fie exacte, precise, actuale, variate și să corespundă nivelului de înțelegere al elevilor
	Trebuie să contribuie la formarea atitudinilor sociale, morale și la dezvoltarea valorilor
	Progresia conceptelor și a cunoștințelor vehiculate să se realizeze de la simplu la complex
Abordările	Metodele recomandate și folosite în manual să corespundă concepțiilor pedagogice
	Trebuie să se țină cont de caracteristicile elevilor, precum și interesele acestora
	Existența unor modalități de evaluare și autoevaluare
	Metodele recomandate și folosite în manual să corespundă concepțiilor pedagogice
Redactarea	Abordarea conținuturilor să se realizeze logic, existența capitolelor, a subcapitolelor
	La final, fiecare capitol să dispună de ore de recapitulare și eventual de teste de evaluare model pentru a asigura atât fixarea cât și evaluarea cunoștințelor dobândite
	Capitolele și subcapitolele să fie echilibrate
Limbajul	Adaptat nivelului elevilor
	Vocabularul utilizat să țină cont de achizițiile anterioare ale elevilor
	Cuvintele noi să fie explicate, frazele să aibă structura și lungimea corespunzătoare
	Semnificația textului să fie clară
Ilustrațiile	Să corespundă conținuturilor
	Să fie clare, precise, sugestive și estetice.
	Să fie corect plasate în pagină și să fie însoțite de explicațiile corespunzătoare

Introducerea manualelor alternative a adus schimbări benefice învățământului românesc, iar manualul digital a continuat acest trend ascendent. Dezvoltarea tehnologiei a adus cu sine și dezvoltarea sistemului educațional. „Trecerea de la manualul clasic la cel digital se înscrie într-un curent mai larg, cel al digitalizării și al virtualizării culturale.” [2, p 53] Încă înainte de contextul pandemic dispozitivele digitale erau frecvent utilizate în școală, majoritatea profesorilor dispunând de un calculator și un videoproiector. De aceea și manualul digital a devenit rapid un instrument util, complementar manualului tradițional.

Pe site-ul Ministerului Educației Naționale, <https://www.manuale.edu.ro/>, se găsesc în format electronic manuale care corespund programei, pe care elevii lucrează la clasă. Acestea pot fi accesate online, dar și descărcat și mai apoi accesate offline. *Manualul digital* nu reprezintă o dublură a manualului tipărit, ci este un alt mijloc didactic, fundamentat pe noi principii de prezentare și explicare a conținuturilor, care vizează activizarea, interactivitatea și creativitatea.[3] Mai mult decât manualul tipărit, manualul digital se îndepărtează de rolul principal de depozitar al conținuturilor, potențând rolul de instrument de facilitare a învățării, prelucrând informațiile și explicându-le elevilor, care pot învăța asistați de manualul digital.

Constantin Cucos menționează despre manualul digital că: „În raport cu manualul clasic, nu trebuie dezvoltată o ideologie a alternativității sau înlocuirii totale a suportului tradițional cu cel nou, ci una a complementarității, a anexării progresive în spațiul învățării, pe lângă ceea ce există (cărți, manuale, alte mijloace de învățământ), a noi surse sau prilejuri de învățare.” [3]

Utilizarea manualului digital, la fel ca multe platforme educaționale digitale dezvoltate în contextul școlii online, solicită și o pregătire temeinică a profesorilor, elevilor și studenților în domeniul tehnologiei informației și comunicațiilor (TIC), dar și dispozitive digitale.

În plus față de perioada pre-pandemică problema dotărilor electronice a fost simțitor diminuată, elevii și cadrele didactice având acces rapid la tehnologia necesară prin furnizarea dispozitivelor în cadrul Programului național “Școala de acasă”, aprobat prin OMEN 4738/20.07.2020. Dezvoltarea competențelor digitale a fost, în mare măsură, realizată pe modelul *learning by doing*, apelând la tutoriale și cursuri online.

Impactul utilizării manualelor digitale în formarea gândirii științifice

După perioada îndelungată de școala derulată în mediul online, am încercat să identificăm impactul utilizării manualelor digitale în predarea disciplinei *Științe ale naturii* prin intermediul unei microcercetări de tip focus grup. La aceasta au participat două grupuri de opt, respectiv nouă elevi, clasa a IV-a și a vizat următoarele obiective:

- determinarea efectelor dezvoltării tehnologiei, respectiv efectele introducerii manualului digital;
- identificarea percepției elevilor cu privire la utilitatea și importanța manualului digital;
- cunoașterea opiniilor elevilor cu privire la întrebuintarea manualului digital în cadrul orelor de Științe ale naturii.

Întrebările au urmărit într-un limbaj adecvat vârstei să stimuleze exprimarea sinceră și obiectivă a părerilor elevilor. Încă de la început participanții au fost informați cu privire la modul de desfășurare a activității și le-au fost prezentate regulile stabilite.

Cu privire la efectele tehnologiei și utilizarea manualului digital, elevii au identificat atât efecte pozitive - lecțiile sunt mai interesante, ghiozdanul ar fi mai ușor, pot accesa cu ușurință informațiile de oriunde, cât și negative – ecranul afectează vederea și postura.

În ceea ce privește folosirea manualului digital în cadrul activității din clasă și pentru studii individuale, elevii îl consideră o sursă didactică utilă, ajutându-i prin exercițiile și explicațiile oferite, influențând pozitiv flexibilitatea și fluiditatea gândirii elevilor.

Implicarea elevilor în activitățile de învățare, favorizată de utilizarea sistematică a metodelor interactive, a permis dezvoltarea competențelor în domeniul științei prin exersarea abilităților intelectuale și practice, asigurându-se astfel o învățare eficientă și o facilitare a achizițiilor de cunoștințe în domeniul științelor naturii.

Comparativ cu manualul tradițional, manualul digital, în concepția elevilor, reprezintă un mijloc didactic atractiv, aceștia fiind dornici de a experimenta și alte moduri de a învăța. Totodată, școlarii intervievați susțin că dețin abilitățile necesare pentru utilizarea acestuia.

Manualul digital de Științe ale naturii de la Editura Aramis este considerat util de elevi, aceștia apreciază că este ușor de folosit, cu multiple imagini și prezentări video care susțin învățarea, care le oferă acces la fenomene și situații care nu pot fi observate direct. Jocurile interactive sunt un mod plăcut prin care pot aplica informațiile noi, favorizând învățarea. Aplicațiile digitale disponibile în manual contribuie la dezvoltarea competenței investigaționale prin activități care au putut fi desfășurate și individual de elevi în perioada școlii online sub îndrumarea cadrului didactic. Iar, acum, mai mult decât oricând, în această lume în continuă schimbare, formarea competenței investigaționale reprezintă un deziderat în pregătirea elevului, în susținerea trecerii de la o gândire cotidiană la o gândire științifică. Sanduleac S. poziționează gândirea științifică într-un raport de „interdependență cu alte procese psihice, cu alte tipuri de gândire, precum sunt gândirea logică, gândirea cotidiană etc., cât și cu alte discipline. Ea

mijlocește competența investigațională și se realizează prin cunoașterea științifică, deoarece produsul acesteia reprezintă cunoștințe profunde într-un domeniu științific și abilități de analiză a altor lucrări științifice, cât și de elaborare a propriilor cercetări.” [7, p. 49],

Concluzii

Elevii consideră că în perioada școlii online manualul digital a reprezentat un instrument care a suplinit realizarea experimentelor științifice pe care le-ar fi realizat în clasă pentru o mai bună înțelegere a lecțiilor, răspunde la întrebările generate de acestea, observațiile realizate în cadrul disciplinei Științe ale naturii duc la dezvoltarea gândiri științifice a școlarului mic. Sanduleac S, afirmă că „Gândirea științifică se cere a fi tratată sub aspectul unei taxonomii a psihologiei dezvoltării, ținând cont de etape de vârstă.” [8, p. 11]

Au posibilitatea de a îmbunătăți materialele pe care lucrează în mod real, direct și imediat „Acest produs curricular nu a fost și nu este un dat, ci el poate fi mereu regândit, readaptat având o caracteristică predominantă a generației de utilizatori.” [9, p. 16]

Am învățat această lecție dură în momentul în care nu am mai putut face predare clasică, la clasă și a trebuit să găsim alte metode - metode de lucru online pentru a continua procesul de predare - învățare prin intermediul tehnologiei, acum fiind noul normal cu sprijinul manualului digital care are o audiență mai mare, necesar pentru învățarea la distanță, oferă posibilități de auto – testare în orice moment al lecției, permit accesarea textului din mers și nu în ultimul rând lăsăm pădurile să ne încante.

BIBLIOGRAFIE

1. BOCOȘ M. D., IONESCU, M. *Tratat de didactică modernă, ediția a II-a*. Pitești: Paralela 45, 2017, p. 456. ISBN 978-973-47-2481-92017.
2. BONDAR, N. *Manualele digitale - instrumente de învățare interactivă*. In: Creativitatea și dezvoltarea personală: dimensiuni psihologice și filozofice. Ediția a XI-a, Vol. II, 1 octombrie 2020, Iași. Iași, România: Editura PERFORMANTICA, 2020, pp. 52-56. ISBN 978-606-685-718-5.
3. CUCOȘ C. *Manualul digital – perspectiva pedagogică*, 2013, [citat 29.05.2021]. Disponibil: <http://tribunainvatamantului.ro/manualul-digital-constantin-cucos/>
4. CUCOȘ C, *Pedagogie*. Iași: Polirom, 2006. 464p. ISBN: 973-681-063-1.
5. GALBEN-PANCIUC, Zinaida. Impactul calitativ al manualului școlar asupra procesului de învățare din perspectiva formării de competențe. În: *Revistă de științe socioumane*, 2015, Nr. 3 (31), pp. 55-66. ISSN 1857-0119, [citat 05.04.2021]. Disponibil:https://ibn.idsi.md/en/vizualizare_articol/43772
6. OLTEA, Nistor. Manuale unice vs manuale alternative, În: *Revista profesorului*, Nr. 12, 2019, ISSN 2602-0068. [citat 15.05.2021]. Disponibil:<https://revistaprofesorului.ro/manuale-unice-vs-manuale-alternative/>
7. SANDULEAC S. *Formarea gândirii științifice la studenții din învățământul universitar. Teză de doctor în psihologie*. Chișinău, 2014, 335 p. CZU: 37.015.3:378 (043.3). [citat 10.05.2021]. Disponibil:http://www.cnaa.md/files/theses/2014/55130/sanduleac_sergiu_thesis.pdf
8. SANDULEAC S. Noi abordări ale gândirii științifice, În: *Probleme ale științelor socioumanistice și modernizării învățământului*, Chișinău, Moldova, 2017, Volumul 1, pp.3-14, ISBN: 978-9975-46-333-1 [citat 09.05.2021]. Disponibil:https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/4-13_0.pdf
9. ȚICĂU A. *Efecte ale utilizării manualului digital în învățământul primar, Rezumatul tezei*. IAȘI, 2017. p 35, [citat 12.06.2021]. Disponibil:https://www.psih.uaic.ro/wp-content/uploads/activ/III_doctorat/teze/2017-09-19_Ticau/Ticau_Alina_Rezumat_teza.pdf

Formarea competenței de comunicare în limba franceză în învățarea online prin utilizarea eficientă a secvențelor video

Training in French communication skills in online learning through the efficient use of video sequences

STANCIU Florentina

Colegiul Național „Ferdinand I”

STANCIU Florentina

National College „Ferdinand I”

E-mail: florentina.stanciu10@gmail.com

ORCID iD: 0000-0002-1823-3721

DOI: [10.46728/c.18-06-2021.p146-150](https://doi.org/10.46728/c.18-06-2021.p146-150)

CZU: 37.016:004:811.133.1

Rezumat: *Ultimele decenii, caracterizate de schimbări în relațiile transnaționale, de creșterea Uniunii Europene și de nevoia tot mai mare de comunicare în lumea globalizată, au condus la o reconsiderare a practicilor, metodologiilor și materialelor utilizate în predarea limbilor, inclusiv în predarea limbii franceze ca limbă străină. Învățarea online completează învățarea clasică propunând informații accesibile, care pot fi accesate oricând prin intermediul platformelor electronice. Învățarea online de calitate presupune o proiectare a instruirii online, o predare online și învățarea online propriu-zisă. Folosirea conținuturilor multimedia în demersul didactic constituie un avantaj în formarea competenței de comunicare în limba franceză a elevilor, datorită imaginilor, în general și a secvențelor video, în particular, care eficientizează învățarea. Interacțiunea și comunicarea facilitează predarea-învățarea-evaluarea iar documentele autentice -secvențele video îl confruntă pe cel ce învață cu situații care îi permit să-și îmbunătățească competențele de înțelegere și exprimare orală/ scrisă și să-și dezvolte competențele interculturale.*

Cuvinte-cheie: *învățare online, conținuturi multimedia, competențe de comunicare, exprimare orală, secvențe video, înțelegere orală, competențe interculturale.*

Abstract: *The last decades, characterized by changes in the transnational relationships, by the growth of the European Union and the increasing need to communicate in the globalized world, lead to a reevaluation of the practices, methodologies and materials used in teaching languages, especially in teaching French as a foreign language. Online learning completes the classical learning suggesting accessible information which can be accessed anytime through electronic platforms. Qualitative online learning involves planning online learning, online teaching and online learning its-self. Using multimedia contents in teaching constitutes an advantage in shaping the communicative competence of the students in French as a result of the pictures in general and particularly of the videos, which make learning efficient. Interaction and communication facilitate the learning-teaching-evaluation process and the authentic materials – the videos expose the learner to situations which enable them to improve the comprehension competences, the written and oral communication and the development of intercultural competences.*

Key-words: *online learning, multimedia contents, communicative competences, oral communication, videos, oral comprehension, intercultural competences.*

Introducere

Orice act de comunicare este dictat de un anumit scop, ceea ce înseamnă că atunci când vorbim realizăm de fapt un act de limbaj, care produce relații active între participanți, cu alte cuvinte, conversații. Elevii, obișnuiți cu metodele clasice, participă activ, manifestă interes și curiozitate dacă ora de limba franceză este realizată într-o manieră mult mai atractivă, prin accesarea platformelor și resurselor educaționale și utilizarea secvențelor video.

Competența de comunicare nu reprezintă doar bagajul de cunoștințe, deținut de un vorbitor, dar și capacitatea de a valorifica toate aceste cunoștințe în procesul comunicării. Este vorba de o valorificare a elementelor limbii și aces capacitate a vorbitorului de a le face funcționale în procesul comunicării.

Pentru învățarea clasică precum și pentru învățarea online, orice act de comunicare este dictat de un anumit scop, ceea ce înseamnă că atunci când vorbim, facem de fapt un act al limbajului, care dă naștere unor relații active între participanți, adică unor conversații. Interacțiunea și comunicarea facilitează predarea, iar diferitele strategii și metode utilizate ameliorează conversația în ora de limba franceză oferind posibilitatea desfășurării unor multiple activități didactice. Documentele autentice -secvențele video facilitează scufundarea într-un mediu francofon, oferind conținut autentic de învățare și permițând elevilor să lucreze asupra aspectelor lingvistice și pragmatice ale limbajului precum și asupra dimensiunii sociale a comunicării.

Competența de comunicare – competență-cheie

Predarea/învățarea limbii franceze presupune însușirea codului lingvistic în vederea comunicării în limba țintă, cu tot ce înseamnă cunoașterea sensurilor cuvintelor, expresiilor și comportamentul lingvistic al locutorului în situațiile de comunicare la care participă și în care acestea sunt vehiculate. Competența de comunicare reprezintă deci totalitatea tuturor resurselor manifestate de factorii implicați în interacțiune.

Competența ca un concept cheie poate fi definită ca un rezultat al prelucrării complete a unei situații într-un anumit context de către o persoană sau mai multe persoane. [1, p. 77].

În limba franceză, competența de comunicare se formează și se exersează în situații concrete de comunicare, adaptând elevul la o realitate a limbajului, care trece prin toate dimensiunile sale socioculturale și pragmatice.

După cum menționează Ph. Jonnaert, competența poate fi definită printr-un context, printr-o persoană sau mai multe persoane, un context situațional, o serie de experiențe trăite de o persoană sau mai multe persoane; acțiunile întreprinse de persoana respectivă, resursele folosite pentru dezvoltarea competenței, rezultatele obținute și toate modificările observate în timpul desfășurării acelei situație pentru persoana respectivă. [2, p. 78].

Învățarea limbii într-un context comunicativ se referă în primul rând la ascultarea și observarea vorbitorilor nativi de limbă franceză, apoi la conversația naturală, cu preluarea replicii, considerată o universalie a limbajului uman, o covariație sistematică a structurii lingvistice și a structurii sociale, pe care cercetătorul J.A. Bright le numește situații de vorbire din cadrul comunităților comunicaționale.

Formarea competenței de comunicare în limba franceză devine un scop strategic, din perspectivă pedagogică, fiind susținut la nivel de politică europeană a educației prin Cadrul European Comun de referință pentru Limbi, care „a determinat schimbări majore în predarea, învățarea și evaluarea limbilor moderne”, promovând „orientarea către aspectele funcționale ale limbii”.

Dintre cele 8 competențe-cheie, prima se referă la competența în limba maternă, iar a doua la competența în limbi străine. [3, p. 5]

Conform Cadrului Comun European de referință pentru Limbi competența de comunicare lingvistică se definește ca fiind relația dintre cele trei componente specifice: componenta

lingvistică, componenta sociolingvistică și componenta pragmatică, elementele lor fundamentale reprezentând o sinteză între cunoștințe, aptitudini și deprinderi.

Competențele reprezintă toate cunoștințele, deprinderile și caracteristicile unei persoane care îi permit să îndeplinească anumite acțiuni. Competențele generale care nu sunt proprii limbii sunt solicitate de diverse activități, fiind incluse aici și activitățile comunicative. Competența de comunicare lingvistică permite unei persoane să acționeze prin folosind mijloacele lingvistice. Contextul indică mulțimea de evenimente dar și parametrii necesari desfășurării situației (care pot fi proprii persoanei, și atunci este vorba de parametri interni sau pot fi parametri externi, în care sunt admise actele comunicative). Activitățile comunicative presupun un exercițiu al competenței de comunicare lingvistică într-un anumit domeniu, adică receptarea / producerea unui text având ca scop îndeplinirea unei sarcini.

Procesul comunicativ face referire la toată succesiunea de evenimente implicate în receptarea / producerea textelor orale și scrise. [4, p 15]

Ca o concluzie, competența de comunicare lingvistică a utilizatorului este observabilă în realizarea activităților comunicative variate, care implică receptarea, producerea, interacțiunea, realizate fie în formă orală, fie în forma scrisă, fie în ambele forme.

Competența de comunicare și documentele autentice-secvențele video

Competența de comunicare are nu numai o componentă practică, ci și o componentă formală, care implică tot ceea ce ține de caracteristicile elevilor. Metoda conversației este dificil de aplicat în situații reale, la ora de limba franceză, din motive diferite care țin de timiditatea elevilor, inhibarea lor, de existența unui bagaj de cunoștințe, acumulate mai mult sau mai puțin sistematic. Cu atât mai dificilă este aplicarea acestei metode în învățarea online, bariere care țin mai mult de factorii materiali, fizici, organizaționali și de context decât de înțelegere. În acest scop, elevii trebuie ajutați, obligați chiar să utilizeze în mod constant cunoștințele lingvistice achiziționate anterior pentru a-și dezvolta abilitățile de exprimare (libere sau direcționate).

Sincronizarea este acel factor care determină eficiența comunicării în mediul online (deși există și posibilitatea ca activitatea didactică să nu aibă succes dacă elevii lucrează cu un exemplu nou, aproape necunoscut. [5, p.133].

În toate etapele procesului de predare-învățare-evaluare (prezentarea, fixarea, consolidarea și recapitularea, evaluarea elementelor de conținut: fonetică, vocabular, gramatică), conversația este cea mai importantă și cea mai utilizată metodă. Astfel, folosind tehnici și strategii de tipul discuțiilor, exercițiilor-repetiție, exercițiilor de recunoaștere, exercițiilor-ecou, micro-dialogurilor, descrierilor, profesorul va oferi elevilor posibilitatea de a fi spontani, chiar autonomi în conversație, prin abordarea unor subiecte legate de universul personal, mediul înconjurător, etc.

Activitățile comunicative sunt indispensabile pentru orice activitate interactivă, a cărei finalitate este atât de a informa, cât mai ales de a modifica atitudini și mentalități la nivelul receptorului, de a-l provoca pe emițător să reacționeze și să facă schimburi de rol cu receptorul.

Documentele autentice audiovizuale utilizate în ora de limba franceză au rolul de a dezvolta aceste competențe, datorită faptului că suscită interesul elevilor, care se implică și participă, după cum spune și Evelyne Bérard. Astfel, tot ceea ce este predat prin aceste mijloace este achiziționat de elev, urmărind un principiu natural de la simplu la complex. Profesorul este cel care dirijează demersul didactic, dozând timpul, reconsiderând o problemă de gramatică din punct de vedere al progresului didactic. [6, p 43]

Un elev «poate fi motivat pozitiv dacă există schimburi reale. Utilizarea documentelor autentice ar fi, prin urmare, justificată din punct de vedere al motivației». Un al doilea motiv pentru care se pot utiliza documentele autentice la clasă este faptul că declanșează autonomia de învățare a elevului. Evelyne Bérard explică acest lucru prin faptul că, astfel, elevul poate reutiliza strategiile folosite la oră și în afara sălii de clasă, în situații cotidiene.

În lucrarea „Education à l’image et aux médias” René La Borderie [7, p.72] este convins că „școala poate și trebuie să joace acest rol de educator, vizavi de imaginile mediatice. Ea trebuie să-i ajute pe elevi să iasă din starea lor pasivă și să-și ajute să stăpânească receptarea”. Educația înseamnă inter- trans- disciplinaritate și prin imagini se dorește o depășire a stadiului de transmitere activă a unor cunoștințe și transformarea în dobândirea de competențe transversale.

Profesorul poate propune el însuși în cadrul activităților didactice documente autentice sau poate solicita din partea elevilor astfel de documente, pe diverse teme de studiu, cu accent pe abilitățile și competențele de cercetare și documentare. Cu ajutorul secvențelor video elevii sunt plasați într-un spațiu francez/francofon, cu conținut autentic de învățare, care le va permite exersarea aspectelor lingvistice și pragmatice ale limbajului și a dimensiunii sociale a comunicării. Elevul va regăsi elemente de civilizație contemporană, va dobândi competențe socioculturale și interculturale, utile în situații reale și își va îmbogăți vocabularul cu termeni din câmpul lexical aferent domeniului din care face parte documentul. Va identifica sunete, accente, va repera cuvinte-cheie, va înțelege, va decodifica mesaje, va descifra termeni, va citi, va interpreta informații și va utiliza în situații de comunicare lexicul și regulile gramaticale.

Documentul autentic-secvența video în situații de învățare

Prin folosirea unui document autentic-secvențe video într-o oră de limbă franceză, demersul profesorului are în vedere natura lingvistică și gestică a mesajului, dimensiunea interacțională în învățarea unei limbi străine, așa cum subliniază și T. Lancien. Secvența video favorizează cel mai bine învățarea limbii franceze, deoarece reprezintă un tot în care interacționează texte, sunete și imagini. T. Lancien. [8, p.25]. I se oferă elevului posibilitatea de a recurge la toate semnele interacțiunii verbale, limbaj non verbal și paraverbal. Astfel, comunicarea lingvistică este de fapt concepută ca un tot, ca un raport superior din punct de vedere al achiziției, care oferă o pluralitate de demersuri operaționale profesorului în munca sa în clasă.

Orice document autentic-secvență video poate fi exploatat din punct de vedere pedagogic, luând în considerare gradul de dificultate lingvistică a acestuia, nivelul de competență lingvistică al clasei (nivel CECRL A1, A2, B1, B2), dar și complexitatea sarcinilor care se cer a fi rezolvate de către elevi în timpul vizionării secvenței, cum ar fi competența de înțelegere/ producere mesaje orale, competența de înțelegere mesaje scrise, activitățile de îmbogățire a lexicului, de descoperire a regulilor gramaticale, de abordarea unor noțiuni de cultură și civilizație sau de folosire a achizițiilor anterioare pentru realizarea unui proiect de către elevi .

Elevii își vor focaliza atenția către un document autentic care începe să fie din ce în ce mai folosit și care este mult mai atractiv, fiind implicați în tot felul de activități inovatoare care presupun analiza unor situații (decoruri, aspect fizic), limbajului paraverbal și nonverbal. Elevii pot efectua analiza sintagmatică a întregului enunț și să-și însușească sensul la nivel contextual, lexical, gramatical și fonologic, toate acestea într-o situație de învățare.

Documentele autentice-secvențele video care pot fi folosite pentru dezvoltarea competenței de comunicare a elevilor în ora de limba franceză sunt: secvențe din filme fie filmul integral, un interviu cu o personalitate publică, un extras dintr-o emisiune televizată, desene animate, câteva pasaje dintr-un jurnal televizat, reportaje despre viața cotidiană, culturală, socială, documentare, clipuri video, etc.

Învățarea online a fost perioadă plină de provocări la nivelul formării competențelor de comunicare în limba franceză și la nivelul organizării demersului didactic, care nu a mai respectat scenariul clasic al predării/ învățării/ evaluării, la nivelul ameliorării competențelor digitale, al achiziționării altor abilități de a utiliza alte platforme de învățare, alte resurse, de pe diverse dispozitive.

Prin intermediul platformei Google Meet am colaborat cu elevii mei, accesând resursele oferite de TV5monde apprendre și făcând apel și la prezentările în power point realizate de ei.

Am folosit Quiz pentru verificarea tuturor cunoștințelor (de gramatică, lexicale, culturale), Book Creator (pentru realizarea unor cărți în limba franceză), Padlet (pentru crearea de aviziere virtuale colaborative, precum și mici instrucțiuni de adăugare a unui text și a unei imagini (cu săgeți la poze de ecran, pentru exprimarea unei păreri personale), aplicațiile Bubbl (<https://bubbl.us/>), Mentimeter (www.menti.com), MindMup (<https://www.mindmup.com/>) (pentru a realiza hărți conceptuale despre anotimpurile preferate, actori, francofonie, monumente).

Concluzii

Competența de comunicare reprezintă o suită de abilități personale: a ști; a ști să faci; a ști să fii; a ști să devii; competența de comunicare este un rezultat egal al științei și artei (măiestriei), neexistând un mod ideal de comunicare [9, p. 89]. Competența de comunicare presupune o stăpânire de către elevi a competenței lingvistice (componenta fonologică, ortografică, lexicală, gramaticală, semantică) a competenței sociolingvistice și a competenței pragmatice (componenta discursivă și funcțională).

Achiziția limbii franceze impune desfășurarea unor activități multiple și diverse, fiind un proces complex și multidimensional, în care documentele autentice sunt reinvestite cu o dimensiune pedagogică, care declanșează interacțiuni și favorizează construirea unor competențe interculturale și cognitive. Suporturile video utilizate în învățarea online precum secvențe din filme documentare, din reportaje, din jurnal televizat, din interviu, reprezintă tot atâtea mijloace care didactizează informațiile, îmbogățind și înnoind conținuturile orei de limbă franceză. Într-un spațiu de activitate interactivă se regăsesc dimensiunea tehnologică, dimensiunea organizațională, dimensiunea didactică și cea pedagogică, cu o diversitate de dinamici de acțiune- interacțiune, articulate într-o manieră variabilă în raport cu achizițiile.

BIBLIOGRAFIE

1. JONNAERT Ph, ETTAYEBI M, DEFISE R., *Curriculum și competențe: un cadru operațional*, traducere din franceză Iulia Mateiu, Cluj-Napoca, Ed. ASCR, 2010, p.125, ISBN 978-973-7973-98-6].
2. JONNAERT Ph, ETTAYEBI M, DEFISE R., *Curriculum și competențe: un cadru operațional*, traducere din franceză Iulia Mateiu, Cluj-Napoca, Ed. ASCR, 2010, 125 p. p.78 ISBN 978-973-7973-98-6].
3. Recomandarea 2006/962/CE privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții
4. Cadru European Comun de Referință pentru Limbi: învățare, predare, evaluare, pag 15
5. PÂNIȘOARĂ I. O., *Comunicarea eficientă*, Iași, Ed. Polirom, 2015, 478p... p.133 ISBN (10) 973-46-0313-2
6. BERARD, E., *L'Approche communicative – Théories et pratiques*, CLE International, Paris, 1991, p 43 din 129 pag ISSN 2-19-033352-0)
7. LA BORDERIE, R., *Education à l'image et aux médias*, în Repères Pédagogiques, Nathan Pédagogie, 1996 p.72. ISBN-10 : 2091777803
8. LANCIEN, T., *Le multimédia et FLE*, în Colection Didactique des langues étrangères, Paris, CLE International, 1998, p.25, 127 p ISBN 2-09-033329-4
9. CALLO, T., *Educația comunicării globale*, Chișinău, Ed. Litera, 2003 p. 89, 147 p ISBN 9975745598

Optimizing sports performance through relaxation and visualization techniques. Adaptation and limitation in online practice

Optimizarea performanțelor sportive prin tehnici de relaxare și vizualizare. Adaptare și limitare în practica online

NICOLESCU Alexandra-Cristina, *Doctorandă*
Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău

NICOLESCU Alexandra-Cristina, *PhD Student*
Ion Creangă State Pedagogical University of Chișinău
E-mail: drd.alexandraniculescu@gmail.com
ORCID iD: 0000-0003-2821-6607
DOI: [10.46728/c.18-06-2021.p151-156](https://doi.org/10.46728/c.18-06-2021.p151-156)
CZU: 796.015:159.9

Rezumat: *Atingerea și menținerea unui nivel înalt de performanță reprezintă un obiectiv dorit de către sportivi și întreaga echipă de pregătire, indiferent de ramura de sport practică. Performanța sportivă implică un antrenament zilnic atât din punct de vedere fizic, cât și psihologic. Scăderea performanței la sportivi se poate manifesta prin: lipsa concentrării, tulburări de alimentație și somn, stare de oboseală accentuată, anxietate, tensiune musculară etc. [7, p. 247]. Tehnicile de relaxare au fost utilizate în domeniul sportiv cu precădere în vederea îmbunătățirii performanței, a gestionării anxietății și pentru stimularea procesului de recuperare după antrenamente și concursuri [23, p. 406]. Printre factorii psihologici importanți pentru atingerea performanței, putem enumera: motivația (internă și externă), interesul, controlul emoțional, încrederea în sine, capacitatea de concentrare, etc.*

Cuvinte-cheie: *sport, performanță, tehnici de relaxare.*

Abstract: *Achieving and maintaining a high level of performance is a goal desired by athletes and their entire training team, regardless of the chosen sport branch. Sports performance involves daily training both physically and psychologically. Decreased performance in athletes can be manifested by: lack of concentration, eating and sleep disorders, increased fatigue, anxiety, muscle tension, etc. [7, p. 247]. Relaxation techniques have been used in the sports field mainly to improve performance, manage anxiety and enhance the recovery process after training and competitions [23, p. 406]. Among the psychological factors important for achieving performance, we can find: motivation (internal and external), interest, emotional control, self-confidence, concentration, etc.*

Keywords: *sport, performance, relaxation techniques.*

Introducere

Conform M. Epuran, I. Holdevici & F. Tonița (2001) „performanța sportivă reprezintă rezultatul obținut într-o activitate specifică, de regulă într-un concurs, desemnată printr-o cifră sau un calificativ pe scara valorilor” [3, p. 37]. În afară de sportiv, care este principalul element constitutiv al echipei și „principalul subiect generator al performanței” [3, p. 41], performanța este urmărită și trăită atât de către antrenor, cât și de către întreaga echipă de pregătire (psiholog, medic, manager etc.). Nevoia de performanță se manifestă astfel, printr-un efort comun către obținerea unui rezultat remarcabil.

Printre trăsăturile sau factorii principali asociați cu performanța sportivă se numără:

- ereditatea, aptitudinea, antrenamentul tehnic și tactic [15];

- factorii de personalitate (introversie-extraversie, nevrotism și stabilitate emoțională) [1, 22];
- experiențele anterioare, starea de antrenament, interesul și motivația [3, p. 45];

Astfel, pentru obținerea performanței sportive, pe lângă dezvoltarea și valorificarea maximă a aptitudinilor motrice precum: viteza, rezistența, forța, mobilitatea, este necesar să fie luați în considerare și factorii psihologici, care sunt de cele mai multe ori esențiali [13], dar și pregătirea tehnico-tactică, capacitatea de recuperare și odihnă, hidratarea și nutriția, vârsta, factorii de mediu. Printre factorii psihologici importanți pentru atingerea performanței, putem enumera: motivația (internă și externă), interesul, controlul emoțional, capacitatea de concentrare, încrederea în sine etc.

Drumul către atingerea performanței implică un nivel ridicat de stres și anxietate în situații precum: înțelegerea și depășirea eșecurilor, acceptarea greșelilor, controlul greutatei corporale, oboseala accentuată, managementul durerii și toate probleme care pot apărea pe parcursul vieții de sportiv. T. Vasile (2016) subliniază faptul că în situații de stres, impactul negativ asupra planului mental și cel emoțional poate fi imens, iar găsirea mecanismelor adecvate de adaptare la astfel de situații necesită timp, răbdare, înțelegere și descoperirea resurselor interioare menite să restabilească echilibrul [19, p. 26].

Tehnici de relaxare și imaginerie utilizate în pregătirea sportivilor

Semnificația termenului de relaxare, în sens larg, poate fi explicat prin „deconectare generală a individului de activitatea sa cotidiană” [21, p. 115], iar dacă facem referire strictă la sensul restrâns al termenului „relaxarea este o tehnică psihoterapeutică și autoformativă [...] care urmărește realizarea unei decontrații musculare și nervoase [...] cu scopul economisirii energiei fizice și psihice, a creșterii rezistenței la stres a organismului și diminuării efectelor negative ale stresului deja instalat” [21, p. 115].

Practica relaxării presupune: un ambient sigur și liniștit, o postură adecvată, eliberarea de gândurile și tensiunea de peste zi, practica respirației, fixarea și cultivarea atenției, etc. [20, p.30-31].

Printre cele mai utilizate tehnici de relaxare și/sau imaginerie în pregătirea sportivilor putem enumera: antrenamentul autogen, relaxarea musculară progresivă, antrenamentul psihoton, biofeedback-ul.

a. Antrenamentul autogen

Antrenamentul autogen (training-ul autogen) este o tehnică de relaxare introdusă de către medicul psihiatru Johannes Heinrich Schultz în anul 1932 [14]. În practica antrenamentului autogen, subiecților li se transmit sugestii repetate de greutate și mai apoi de căldură în tot corpul. Aceste sugestii au rolul de a stimula relaxarea musculară și ulterior, prin senzația de căldură este înlesnită vasodilatația. La final, exercițiul se încheie cu anularea stării autogene. Această tehnică de relaxare este indicată pentru atât în vederea obținerii stării de relaxare fizice, cât și mentale.

b. Relaxarea musculară progresivă

Edmund Jacobson (1938) a elaborat Tehnica de Relaxare Musculară Progresivă pornind de la studiul asupra sistemului muscular, mai precis a fibrei musculare, care aflată în relaxare, în absența totală a încordării, era văzută de autor ca o manifestare opusă stării de tensiune musculară [5, p. 522]. În practica acestei tehnici de relaxare atenția se concentrează la început asupra procesului respirator, ulterior urmărindu-se progresiv starea de încordare-relaxare a anumitor grupe musculare și senzațiile pe care subiectul le resimte pe parcursul exersării.

c. Antrenamentul psihoton

Antrenamentul psihoton este utilizat pentru creșterea performanței sportive prin intermediul unor stimuli psihologici și pentru echilibrarea și calmarea sportivului înainte de o competiție. Antrenamentul psihoton are drept scop „optimizarea mecanismelor de adaptare la situațiile de antrenament și, mai ales de concurs” [3, p. 355]. Epuran et al. (2011) specifică faptul

că se face o delimitare între antrenamentul autogen și cel psihoton, la cel din urmă utilizându-se în plus o etapă de mobilizare și activare a sportivului prin exerciții de vizualizare și imagerie care sunt caracteristice sportului practicat de acesta și care îl vor ajuta în acest fel să facă față provocărilor competiționale [3, p. 355].

d. Biofeedback

În biofeedback sunt utilizate imagini și sunete cu scopul de a obține o stare de relaxare și de bine la nivel fizic și psihic. Prin tehnica biofeedback sportivii pot învăța să-și controleze anumiți parametri și funcții prin intermediul sistemului nervos. Astfel, se poate urmări relaxarea mușchilor, controlul ritmului cardiac și al respirației, atenuarea durerilor, reglarea tensiunii arteriale, pentru a obține o stare de bine și pentru a crește performanțele în activitate. Subiecților li se aplică senzori electrici pe diferite zone ale corpului și sunt conectați la un aparat care înregistrează starea fiziologică a organismului. E. Peper & F. Shaffer (2010) indică faptul că bazele primei Societăți de Biofeedback au fost puse în Statele Unite ale Americii (California), la inițiativa cercetătoarei Barbara Brown [11, p. 142].

Studii cu privire la tehnicile de relaxare și performanța sportivă

Scăderea performanței la sportivi se poate manifesta prin: lipsa concentrării, tulburări de alimentație și somn, stare de oboseală accentuată, anxietate, tensiune musculară etc. [7, p. 247]. În ceea ce privește utilizarea tehnicilor de relaxare în domeniul sportiv, intervețiile specifice au avut ca scop principal îmbunătățirea performanței, gestionarea anxietății și stimularea procesului de recuperare după antrenamente și concursuri [23, p. 406].

Conform studiului realizat de către S.D. Maniar și colaboratorii (2001), atunci când sportivii se confruntă cu probleme precum scăderea performanței, aceștia solicită ajutorul antrenorului și al personalului specializat, având încredere în tehnicile de imagerie și stabilire a obiectivelor [8, p. 205].

Analizând relația dintre tehnicile de relaxare și performanța sportivă, V.A. Parnabas et al. (2014) sunt de părere că tehnicile de relaxare se dovedesc a fi utile nu numai în vederea scăderii nivelului de anxietate percepută foarte des de către sportivi, mai ales în cadrul competițiilor, dar și pentru creșterea performanței. [9, p. 108].

M. Kellmann și colaboratorii (2018) sunt de părere că tehnicile de relaxare pot fi utilizate în direcții precum autoreglarea, în procesul de recuperare și pentru optimizarea aptitudinilor sportive. Autorii subliniază faptul că integrarea în programul de antrenament a practicii tehnicilor de relaxare împreună cu cele de respirație poate îmbunătăți starea de bine a sportivului prin conștientizarea și păstrarea stării de echilibru interior [7, p. 247].

Studiind relația dintre performanță și tehnicile de relaxare M. Pelka et al. (2016) au realizat un studiu la care au participat un număr de 27 de studenți sportivi și în cadrul căruia au fost utilizate tehnici precum: relaxarea musculară progresivă, respirația sistematică, yoga. Intervenția s-a desfășurat pe o perioadă de cinci săptămâni, ședințele desfășurându-se o dată pe săptămână. Rezultatele studiului au indicat faptul că performanțele subiecților au fost îmbunătățite în urma programului de intervenție propus, de asemenea autorii indicând utilizarea preponderent a tehnicilor de respirație sistematică [10, p. 216].

Solberg și colaboratorii (2000) au realizat un studiu la care au participat un număr de 31 de alergători din Oslo care au fost împărțiți în trei grupuri, astfel: primul grup, în care a fost utilizată meditația (n= 11), al doilea grup, în care a fost utilizat antrenamentul autogen (n= 10) și grupul de control (n= 10) [16, p. 269]. Rezultatele studiului au indicat faptul că practica meditației poate scădea concentrația nivelului de lactat din sânge, autorii observând și un nivel bun de complianță al subiecților în relație cu tehnicile utilizate, însă aceștia sunt de părere că este necesar un studiu ulterior pe un număr mai mare de subiecți și având ca scop managementul stresului [16, p. 272].

Intervențiile de tip mindfulness se dovedesc a fi utile în cazul sportivilor ce practică golful, tirul cu arcul și pentru alergători [17], Thompson et al. (2011) realizând un studiu privind

efectele pe termen lung ale intervențiilor de tip mindfulness în ceea ce privește creșterea performanței la sportivi. La studiul inițial publicat în anul 2009 [2] au participat un număr de 21 de practicanți de golf, 11 practicanți ai tirului cu arcul și 25 de alergători pe distanțe lungi. Din totalul de 52 de subiecți inițiali, la un interval de un an de zile a fost realizat un follow-up la care au participat un număr de 25 de subiecți, astfel: 8 practicanți de golf, 4 practicanți de tir cu arcul și 13 alergători [17, p. 102]. Rezultatele studiului indică o îmbunătățire semnificativă a performanței observată la alergătorii pe distanțe lungi, autorii concluzionând faptul că acesta este primul studiu de tip follow-up care analizează rolul intervențiilor de tip mindfulness pentru creșterea performanțelor sportive [17, p. 110].

N. Pusenjak și colaboratorii (2015) au analizat efectele terapiei de tip biofeedback asupra performanțelor sportive. La studiu au participat un număr total de 39 de subiecți cu vârsta cuprinsă între 16 și 34 de ani, 18 sportivi de performanță au făcut parte din grupul experimental (4 femei și 14 bărbați) și s-a desfășurat pe o perioadă de 8 săptămâni. Rezultatele obținute au indicat faptul că intervențiile prin biofeedback pot îmbunătăți performanța sportivilor și pot contribui la un optimizarea controlului psiho-fiziologic [12, p. 11].

Comunicarea online. Adaptare și limitare în perioada pandemiei

Deși traversăm cu toții o perioadă extrem de dificilă, este indicat să observăm faptul că adaptarea la folosirea preponderent a mijloacelor de comunicare online se poate să aibă anumite avantaje, precum:

- câștigul în ceea ce privește factorul timp – programul unui sportiv este deosebit de încărcat, astfel, prin adaptarea ședințelor de psihoterapie în mediul online se va elimina pierderea de timp;
- eliminarea barierelor geografice – dacă sportivul participă la o competiție ce se desfășoară înafara granițelor țării de origine va fi mult mai ușor de păstrat legătura cu acesta;
- asigurarea unei stări de confort –prin utilizarea calculatorului din propria casă sau un spațiu pe care îl alege sportivul și care îi dă o stare de liniște și siguranță;
- utilizarea platformelor online care integrează activitatea unitară a mai multor specialități precum: medicină sportivă, psihologie sportivă, recuperare medicală etc.

Odată cu utilizarea mediului online apar și anumite dificultăți sau neajunsuri de care suntem nevoiți să ținem cont:

- conexiunea slabă sau inexistentă de internet face imposibilă comunicarea online.
- imposibilitatea de a observa limbajul non-verbal;
- lipsa conexiunii umane;
- oboseală accentuată;

În cazul sportivilor, perioada de pandemie a fost una restrictivă, marea majoritate a concursurilor au fost amânate, o parte din timp sălile de sport au fost închise, ceea ce a însemnat o perioadă de involuție în ceea ce privește performanța sportivilor. În perioada post-pandemie recuperarea la forma fizică inițială se poate dovedi extrem de dificilă și poate depinde și de perioada de timp cât sportivul a stat departe de sala de antrenamente.

Concluzii

În practica zilnică sportivii se pot confrunta cu un nivel ridicat de anxietate și stres, cu perioade în care stima de sine este scăzută, iar gândurile negative sunt predominante, mai ales atunci când se află înaintea unei competiții importante. T. Vasile (2018) este de părere că atunci când ne confruntăm cu situații anxiogene, un mod de gândire pozitiv, orientat către aspectele frumoase ale vieții, precum și construirea unei imagini de sine pozitive, pot să facă diferența între un eșec și o mare realizare [18, p. 27].

Tehnicile de respirație pot fi integrate cu succes alături de tehnicile de relaxare în programul de pregătire a sportivilor [7, 10]. Tehnici precum: antrenamentul autogen, relaxarea

musculară progresivă, antrenamentul psihoton sau biofeedback-ul pot fi utilizate în programul de pregătire fizică și psihologică a sportivilor, însă unele pot fi adaptate la comunicarea online, în timp ce altele fac necesară prezența fizică a subiecților.

Putem observa faptul că există atât avantaje, cât și dezavantaje în utilizarea mediului online, însă suntem de părere că, deși activitatea unui psiholog poate fi adaptată la cerințele și necesitățile sportivilor, activitatea acestora din urmă nu se poate desfășura cu succes decât în sala de antrenament și în spațiul de concurs, față în față cu antrenorul, aproape de publicul spectator, ceea ce ne face să ne gândim la faptul că sunt anumite profesii care întâmpină dificultăți mai mari la adaptarea la mediul online și probabil că va apărea necesitatea găsirii de soluții pentru rezolvarea acestora.

BIBLIOGRAFIE

1. COOPER, L. Athletics, activity and personality: a review of the literature. *Research Quarterly*, 1969, 40(1), pp. 17-22. DOI: 10/1080/10671188.1969.10616637.
2. DE PETRILLO, L. A., KAUFMAN, K., GLASS, C. R., & ARNKOFF, D. B. Mindfulness for long-distance runners: An open trial using Mindful Sport Performance Enhancement (MSPE). *Journal of Clinical Sport Psychology*, 2009, 3(4), pp. 357-376. DOI: 10.1123/jcsp.3.4.357.
3. EPURAN, M., HOLDEVICI, I., TONIȚA, F.. *Psihologia sportului de performanță: teorie și practică*. București: Editura Fest, 2001. 467 p. ISBN 973-85143-0-4.
4. JACOBSON, E. *Progressive relaxation*. Chicago: University of Chicago Press, 1938. 493 p. ISBN 978-0226390581.
5. JACOBSON, E. Progressive Relaxation. *The American Journal of Psychology*. 100(3/4) Special Centennial Issue, 1987, pp. 522-537. DOI: 10.2307/1422693.
6. KAUFMAN, K., GLASS, C. R., & ARNKOFF, D. B. An evaluation of Mindful Sport Performance Enhancement (MSPE): A new mental training approach to promote flow in athletes. *Journal of Clinical Sport Psychology*, 2009, 4(4), pp. 334-356. DOI: 10.1123/jcsp.3.4.334.
7. KELLMANN, M., PELKA, M., BECKMAN, J.. Psychological relaxation techniques to enhance recovery in sports. În M. Kellmann & J. Beckmann (Eds.), *Sport, recovery, and performance: Interdisciplinary insights*, pp.247–259, United Kingdom: Routledge/Taylor & Francis Group, 2018. 270 p. ISBN 978-1315-2681-49.
8. MANIAR, S. D., CURRY, L. A., SOMMERS-FLANAGAN, J., WALSH, J. A. Student-Athlete Preferences in Seeking Help When Confronted with Sport Performance Problems. *The Sport Psychologist*, 2001, 15(2), pp. 205-223. DOI: 10.1123/tsp.15.2.205.
9. PARNABAS, V. A., MAHAMOOD, Y., PARNABAS, J., ABDULLAH, N. M. The Relationship between Relaxation Techniques and Sport Performance. *Universal Journal of Psychology*, 2014, 2(3), pp. 108-112. DOI: 10.13189/ujp.2014.020302.
10. PELKA, M., KOLLING, S., FERRAUTI, A., MEYER, T., PFEIFFER, M., KELLMANN, M.. Acute effects of psychological relaxation techniques between two physical tasks. *Journal of Sports Sciences*, 2017, 35(3), pp. 216-223. DOI: 10.1080/02640414.2016.1161208.
11. PEPPER, E., SHAFFER, F.. Biofeedback History: An Alternative View. *Biofeedback*, 2010, 38(4), pp. 142-147. DOI: 10.5298/1081-5937-38.4.03.
12. PUSENJAK, N., GRAD, A., TUSAK, M., LESKOVSEK, M., SCHWARZLIN, R. Can biofeedback training of psychophysiological responses enhance athletes' sport performance? A practitioner's perspective. *The Physician and Sports Medicine*, Early Online, 2015, pp. 1-13. DOI: 10.1080/00913847.2015.1069169.

13. RAGLIN, J. S. Psychological factors in sport performance. *Sports Medicine*, 2001, 31(12), pp. 875-890. DOI: 10.2165/00007256-200131120-00004.
14. SCHULTZ, J. H. *Das Autogene Training. Konzentrierte Selbstentspannung*. Leipzig: Thieme. 1932. 305 p.
15. SINGER, R. N. The Training of Highly Skilled Athletes: Psychological Consideration, În: *Collection of papers*, IV-th ISSF Congress, Praha, 1977.
16. SOLBERG, E. E., INGJER, F., HOLEN, A., SUNDGOT-BORGEN J., NILSSON, S. Stress reactivity to and recovery from a standardised exercise bout: a study of 31 runners practising relaxation techniques. *British Journal of Sports Medicine*, 2000, 34(4), pp. 268-272. DOI: 10.1136/bjism.34.4.268.
17. THOMPSON, R. W., KAUFMAN, K. A., DE PETRILLO, L. A., GLASS, C. S., ARNKOFF, D. B. One Year Follow-Up of Mindful Sport Performance Enhancement (MSPE) With Archers, Golfers, and Runners. *Journal of Clinical Sport Psychology*, 2011, 5(2), pp. 99-116. DOI: 10.1123/jcsp.5.2.99.
18. VASILE, T. The relation between Anxiety, Automatic Thoughts Adjustment and Emotional Control. *Journal of Experiential Psychotherapy*, 2018, 21(4((84))), pp. 23-28.
19. VASILE, T. The impact of the personal development training on reducing the perceived level of negative emotions and the perceived level of depression and improving the perceived level of the positive emotions. *Romanian Journal of Experimental Applied Psychology*, 2016, 7(4), pp. 23-35.
20. VASILE, T. *Flacăra Violetă – o terapie complementară holistic-integrativă*, București: Editura Pro Editură și Tipografie. 2007, 248 p. ISBN 978-973-145-090-2.
21. VASILESCU, I. P., HOLDEVICI, I. *Activitatea sportivă. Decizie, autoreglare, performanță*. Editura Sport-Turism, 1988. 176 p.
22. WARBURTON, F. W., KANE, J. E. Personality related to sport and physical activity. În: KANE, John Edward (ed.), *Readings in physical education*. London: P.E. Association, 1966, pp. 61-89. 237 p. ISBN 0710072074 9780710072078.
23. WEINBERG, R., COMAR, W. The effectiveness of psychological interventions in competitive sport. *Sports Medicine*, 1994, 18(6), pp. 406–418. DOI: 10.2165/00007256-199418060-00005.

Information technologies inside and outside the classroom

Tehnologiile informaționale în interiorul și în afara sălii de clasă

ONECI Andra, profesor de limba engleză,

Școala Gimnazială “Radu cel Mare” Găești, jud. Dâmbovița

ONECI Andra, teacher of English as a Second Language

“Radu cel Mare” Găești Secondary School, Dâmbovița county

E-mail: andra_oneci@yahoo.com

ORCID iD: 0000-0003-1325-9372

JOIȚA Maria-Magdalena, profesor de matematică

Școala Gimnazială Nr. 156, București

JOIȚA Maria-Magdalena, teacher of Mathematics

Number 156 Secondary School, Bucharest

E-mail: magda_stoica2000@yahoo.com

ORCID iD: 0000-0002-7876-8306

DOI: [10.46728/c.18-06-2021.p157-163](https://doi.org/10.46728/c.18-06-2021.p157-163)

CZU: 37:004

Rezumat: Tehnologia este un mijloc de îndeplinire a unei sarcini, în principal prin utilizarea de procese, metode sau cunoștințe tehnice. Importanța tehnologiei în legătură cu orice tip de dezvoltare este recunoscută pe scară largă, mai ales dacă se ia în considerare contextul mondial actual Covid-19. Tranziția de la procesul de predare-învățare standardizat la cel digitalizat nu a fost ușoară.

Tehnologia informației și tehnologia educațională sunt acum utilizate pe scară largă în școli și se referă la o multitudine de software și hardware utilizate în timpul lecțiilor. Învățarea devine eficientă atunci când elevii sunt implicați activ, colaborează, sunt responsabili de procesul lor de învățare, devin gânditori critici și rezolvă probleme creativ. Gândirea științifică apare atunci când se combină gândirea despre conținutul științei și setul de procese de raționament care pătrund în domeniul științei: inducția, deducția, proiectarea experimentală, raționamentul causal, formarea conceptelor, testarea ipotezelor s.a.m.d. În același timp, profesorii își continuă online procesul de învățare pe tot parcursul vieții, proiectează lecții digitale, gamifică lecțiile, obțin rezultate în timp real, fac parte din colectivul de cadre didactice de la școală și, de asemenea, dintr-un colectiv mai mare, mai divers, un colectiv virtual de cadre didactice. În concluzie, scopul utilizării tehnologiei în interiorul și în afara sălii de clasă este perceput ca o modalitate de individualizare a educației și de dezvoltare a competențelor și abilităților cognitive ale elevilor.

Cuvinte-cheie: inovație, tehnologie, proiecte de cercetare etc.

Abstract: Technology is a means of accomplishing a task mainly by using technical processes, methods, or knowledge. The importance of technology in connection with any type of development is widely recognized, especially having considering nowadays' worldwide Covid-19 context. The passage from standardized to digitalized teaching-learning process hasn't been easy. Information technology and educational technology are now extensively being used in schools and refer to a wide multitude of teaching-and-learning-related software and hardware used during the lessons. Learning becomes effective when the students are actively engaged, are collaborating with one another, are in charge of their learning process, become critical thinkers and creative problem-solvers. Scientific thinking appears when thinking about the content of science and the set of reasoning processes that permeate the field of science: induction, deduction, experimental design, causal reasoning, concept formation, hypothesis testing, and so

on, are combined. Simultaneously, teachers continue their lifelong learning process online, design digital lessons, gamify lessons, obtain real time results, are part of the staffroom at school and also part of a larger, more diverse, virtual staffroom. In conclusion, the goal of using technology inside and outside the classroom is perceived as a way to individualize education and to develop students' competences and cognitive skills.

Keywords: *Innovation, technology, research projects*

Technology, the educational system and COVID-19

Technology is a means of accomplishing a task mainly by using technical processes, methods, or knowledge. The importance of technology in connection with any type of development is widely recognized, especially having considering the impact that technology has on the success of any activity, process, business or fields of work.

In the context of today's rapid changing society and with the worldwide spread of the COVID-19 pandemic, technology has become an essential tool in continuing the educational, the social, the religious and the economical processes around the world.

In 2018, the whole educational system from kindergarten to elementary and to higher education has collapsed during the lockdown period. According to UNESCO, in 2017, approximately 264 million children and adolescents were not attending school and the pandemic made this situation even worse during these two years in which the world almost shut down. As the COVID-19 pandemic spread, because of the shutting down of schools, colleges and universities for an indefinite period time, the world has experienced a sudden transition from traditional teaching, in schools, to teaching online, in front of computers and smartphones, as this was the only option left. The passage from standardized to digitalized teaching and learning hasn't been easy, but the educational system managed somehow to recover.

Nowadays, an increasingly important role is played by information technology, that is the use of computers, tablets, laptops, storage units, networking devices and other electronical gadgets, and of various processes to create, store, secure, process, and exchange all forms of electronic data. Whilst new information technologies occupy an increasingly important place in our lives, as we become more and more 'connected' to our devices, we try to understand how the use of these tools can help us develop our teaching-learning methods and techniques, as well as our digital competences, on a professional level.

As far as education is concerned, the new 'digital age' determined a new type of approach to the educational phenomenon, through new communication and information technologies. Thus, a new kind of education that could be defined as 'media pedagogy' emerged. After almost 2 years of extensive online teaching and learning, the analysis of the virtual/ online education led specialists to the conclusion that a new perspective of approaching the educational process was born, in the conditions of postmodern society.

Educational technology, Information technology and scientific thinking

Educational technology is a general term used to describe a wide multitude of teaching-and-learning-related software and hardware that's increasingly being used nowadays in the classroom. The aim of educational technology is to create an improved, active, modern learning environment which facilitates collaboration and development in all aspects of the educational process for both teachers and students. It provides them with the ability to learn and grow in an environment that now uses now-common devices such as smartphones, laptops and tablets, in the detriment of traditional paper-based textbooks, notebooks and pens.

Information technology has influenced and continues to influence our world. Its ubiquitous presence changed and continues to change the process of teaching and learning in our education system. Teachers now use technology both inside the classroom, working face to face, or online with the students, and outside it, by preparing, planning, designing materials or by

researching and working together with other teachers in order to develop or to adapt their scientific thinking and their teaching style.

Scientific thinking refers to both thinking about the content of science and the set of reasoning processes that permeate the field of science: induction, deduction, experimental design, causal reasoning, concept formation, hypothesis testing, and so on. Scientific thinking is comprised of more complex operations than the empiric thinking. We might label a preschooler's curious question, a high-school student's “because..” answer to a problem-solving activity, and scientists' progress in mapping the human genome as instances of scientific thinking. Broadly defined, scientific thinking comprises the skills involved in inquiry, experimentation, evidence evaluation, and inference that are done in the service of *conceptual change* or scientific *understanding*.

Recent trends mention an increased focus on metacognitive and metastrategic skills and explorations of different types of instructional and practice opportunities that are necessary for the development, consolidation and subsequent transfer of such skills.

Phases of scientific thinking: inquiry, analysis, inference, and argument

The *inquiry phase* of scientific investigation is an essential one in which the goals of the activity are clearly formulated, the questions that are to be asked identified, and the remaining phases thereby shaped.

The *analysis phase* of scientific inquiry is made up of productive analysis; some part of the database must be accessed, attended to, processed, and represented as such.

When shifting from the analysis phase to the *inference phase*, a transition from procedural strategies to declarative claims is made. This phase involves inhibiting claims that are not justified, as well as making those that are.

A final *argument phase* of scientific thinking consists of debate of the products (claims) of the earlier phases, in a framework of alternatives and evidence. Acknowledging the centrality of argument to scientific thinking extends scientific thinking beyond traditional science and into the everyday thinking.

Preschool children for example are capable of coordination between a simple event claim and evidence regarding its truth, (e.g. they can verify whether the claim that ‘A lollipop is in the schoolbag’ is true or false). More complex claims, however, which presume greater resemblance to genuine theories, poses problems to school-age children. One such form of elementary theory is the imposition of a categorization scheme on a set of instances.

Information technologies inside the classroom

The use of information technologies gives the student, as the center of the educational process, a unique opportunity to increase his level of personal and professional development in point of computational, graphic and/or algorithmic culture, in the development of spatial reasoning and critical thinking skills, in the processes of perception, understanding, representation, etc. The goal of using technology in the classroom is perceived as a way to individualize education and to develop students' competences and cognitive skills.

From the point of view of the educator, traditional teaching is to simply transmit the information, whilst new information technologies provide him with the opportunity to create personalized, digital content that can enable both the teacher, as creator of content, and the learner, as the direct beneficiary of it, to delve into its depth in a more creative, fun, interactive and collaborative way.

Learning becomes effective when the students are actively engaged, are collaborating with one another, are in charge of their learning, are critical thinkers and creative problem-solvers. The teaching-learning activities designed by the teacher should therefore use technology appropriately and should be competence-based. Digital technology, the internet and cloud computing, in the skillful hands of a well-trained and creative teacher, can easily lead

to innovative and interesting ways of learning such as active, learner-centred pedagogy. Therefore, the teacher should research, think, plan, design, adapt, create suitable, learner-centered, attractive activities that would develop his students' scientific thinking skills.

The importance of technology in education cannot be overstated. Inside the physical or the online classroom, the teacher uses technology to involve his students in engaging activities which are put into practice with the help of the internet, of a computer/ a tablet or a smartphone and sometimes of the video projector and of the speakers. These tools can facilitate the educational process and can be used for various purposes with the accent placed on the students. Young learners for example, when learning a new language, can be involved in: playing online educational games (spin the wheel, the billionaire game, the hangman, guess the word, crosswords, etc), in creating digital projects (digibooks, videos, blogs, plays etc), in doing research on a specific topic (task-based learning, the British culture for example, etc), in creating specific content (a song, a poem, a riddle, etc.), etc.

By making use of educational technology, teachers are able to use interactive textbooks, personalize educational materials, gamify lessons, take attendance, assign homework, create and administer quizzes and/or tests, obtaining real time results/ feedback related to the teaching material, its content, style and/or its format, at the same time, stimulating and developing the teacher's scientific thinking skills as well. But before applying all of these inside the classroom, the teacher has to make use of his scientific thinking skills in order to design digital lessons for his online classes, to create content for the educational games he will use, adapted to the students' age, learning style and learning environment, based on their level of knowledge and on the requirements of the national curriculum; to think of and to create rubrics for the students' oral presentation and/or written work; to collect and interpret results after administering test (charts, tables, matrix, etc.), and then to design remedial measures, etc.

Information technologies outside the classroom

Thanks to technology and to the accessibility and the wide spread of the internet, learning is no longer restricted to hours spent in a classroom, under teacher's supervision. Learning has become ubiquitous. Students can now learn anytime, anywhere.

The teachers now must be knowledgeable about technology and become self-confident enough to integrate it effectively in their work, inside and outside the classroom. In Romania, in order to be successful in their online teaching process, teachers were forced during the Covid-19 pandemic to acquire or to develop their digital skills mostly on their own, without or with little support from the authorities, making the passage from the traditional classroom to the online, virtual classroom even more difficult for them and their students. Both teachers and the Ministry of Education agree that the role of technology in the teaching-learning process and in teacher education is essential especially in today's sanitary context. However, although technology is available, there are still teachers who don't have access to it or are reluctant to use it.

However, most of the teachers use technology extensively outside the classroom for: continuing their lifelong learning process by taking online courses (MOOCs -Massive Open Online Courses), participating to webinars, symposiums, conferences, etc, planning and writing lessons, designing collaborative projects for their students, creating assessment rubrics for their students' examination, doing research and keeping up with the latest news regarding their school subject, taking part in international projects with their students (eTwinning, European Christmas Tree Decorations, etc), enrolling in social media dedicated groups of teachers for the exchange of experience, teaching techniques, educational resources and so on.

Advantages of using the new technologies

For the teachers, the advantages of using the new technologies, outside the classroom, for their own training, are numerous: the reduction of time consumption and of essential costs of continuing their education (commuting to another city for a training course, attending a conference in another country for example), the possibility of adapting their personal program to an educational event (self-paced courses-MOOCs), the more rapid accommodation with changes and new knowledge in various fields, the numerous possibilities for extended interdisciplinary education and so on.

Teaching aids have evolved and have diversified over time, making the teacher's job a little easier; from printed course support to television learning programs during the Covid-19 spread (broadcasted live on national television or pre-recorded) to real-time interactive multimedia information broadcasted via the internet.

The teacher's role in the educational process

As a whole, the main part of a teacher's job takes place inside the classroom, surrounded by his students who are the focus of his educational process. However, as mentioned above, the teacher's job doesn't end there. The teacher is also part of the school as an organisation, a part of a network of teachers and the basis of education. The teacher interacts, continuously, with his colleagues in the staffroom, discusses with them his teaching practice, connects to senior teachers who serve as mentors, and learns from the experience of his colleagues.

In addition to the staffroom in their own school, the teachers of the 21st century also have a second staffroom. It's in fact a virtual staffroom that each teacher creates for himself, made of a group of teachers working in other schools or simply other people and other organisations working in the educational sector. This network is usually created on social media and it's both personal, each teacher deciding on who is part of this network, and also professional as the interaction is most of the time related to learning and to the job of a teacher.

By using technology and social media, teachers can follow interesting people or various organisations, they can discover or read about the opinions of different specialists in a certain field of work, they can inspire themselves and/or they can share professional content for other colleagues to use as an Open Educational Resource.

Examples of new information technologies that can be used by teachers and their students

1. Digital libraries

At both national and international level, global sources, accessible to everyone, were created from the combined desire of the most important sources of digital information.

Information resources are now perceived as including both the information itself and the information technology. The difference from the "traditional-type" resources and this type of resources is made by the fact that the information presented in this type of educational technology is quickly shareable, expandable/ compressible, easily replaceable, easily transportable, diffusible and intact even after repeatable uses.

2. Electronic journals

Electronic journals are the result of a complex editorial process containing references, or the result of a selection of materials (such as moderate publications within thematic groups), posted on the internet. Some of them are free, some aren't, some are academic and some are informal.

The Internet allows the editing and the fast distribution via e-mail of magazines, journals, electronic publications, etc. which can be automatically shared with a list maintained by a listserver, a list to which a person can subscribe via a simple "subscribe" message.

Advantages of using electronic journals include: the free format (no restrictions in point of the number of pages, size, shape, succession of numbers, etc), the fact that they're cheaper

than paper-based journals, they're faster distributed, they offers more convenient acces, they contain interactive texts which get the reader's attention more quickly, they're easy to transfer, they're accessible, etc.

Disadvantages of using electronic journals include: search results are often insufficient and costly, the cost of licenses, of acces and of information are accessible after paying/ making an account, etc.

3. Electronic books: e-books

With the fast and wide spread of information technology, the concept of ,book' is being redefined as the dissociation between the content and its material support.

For an increasingly number of readers, the book no longer means the sheets of paper binded together on which it is published, but the content, the information itself, because the reader is now aware of the fact that what gives a book its identity is the universe it opens before your eyes, the feeling it gives you when you're reading it, and not its appearance, the physical representation of it.

E-books are fully interactive on the internet and they can contain links, images, graphics, tables, video files. They can be protected by a password and / or by user ID and you can access them after you pay a small amount of money for example.

Advantages of using e-books include: portability (100 books can be carried on a readable device), can be downloaded free of charge from the internet or at a price way lower than the price of a printed copy; there are no expenses associated with packing, handling, transportation, etc.

Here are some examples of internet addresses which contain e-books: <http://www.folium.ro>, <http://www.biblioteca.euroweb.ro>, <http://www.liternet.ro> and http://www.e_librarie.ro.

4. Virtual museums

A virtual museum is a digitised version of a real-life museum. Many virtual museums offer free virtual tours, which give you the opportunity to walk through the museum, observe and examine different artefacts as if you were there in person.

The advantages of virtual museums are numerous as well: blended learning with entertainment, resurrection of students' interest and curiosity for places and cultures lost to time, the possibility to explore for free destinations beyond the visitor's wildest dreams, no waiting on line for hours, and so on.

5. 3D printing

3D Printing is the process of transforming a three-dimensional digital model into a physical object, typically by laying down many successive thin layers of a special material. It can bring the digital representation of an object (its CAD representation) into its physical form by adding layer by layer of materials.

Advantages of this new technology: it's easy and fun to use, it stimulates creativity and handiness, it allows for the design and print of more complex designs than traditional manufacturing processes, it minimises waste, it's cost effective and it's made of strong and lightweight parts.

6. Virtual reality

Virtual reality (VR) is a simulated experience that can be similar to or completely different from the real world. Applications of virtual reality include entertainment (example: video games), education (example: medical training) and business (example: virtual meetings).

Conclusions

In conclusion, I can say that, information technology is now an important part of the educational process and, for the teacher, it represents an important tool that helps him transmit,

in a more effective and interactive way, the knowledge to his students. The 21st century learner needs a 21st century teacher!

And I think the best way to conclude this article would be by leaving an inspirational quote by John Dewey – author, philosopher, educational reformer- which states that: „If we teach today's students, as we taught yesterday's, we rob them of tomorrow. How we teach must reflect how our students learn, it must also reflect the world they will emerge into. This is a world that is rapidly changing, connected, adapting and evolving.”

BIBLIOGRAPHY

1. POPOV, L. EVDOCHIMOV, R. *Tehnologii informaționale și comunicaționale* (course), Bălți, 2017.
2. ROTARU, I. C. *Virtual Communication: The Impact of the New Informational and Communicational Technologies in Contemporary Educational Space*, Peter Lang Publishing, 2014.
3. ISTRATE, O. *Efecte și rezultate ale utilizării TIC în educație*, (article) Bucharest, 2010.
4. SANDULEAC, S. Formarea gândirii științifice la cadrele didactice în contextul reformelor educaționale. In: *Școala modernă: provocări și oportunități*. 5-7 noiembrie 2015, Chișinău. Chișinău, Republica Moldova: Institutul de Științe ale Educației, 2015, pp. 429-432. ISBN 978-9975-48-100-7.
5. SANDULEAC, S. Trăsăturile de personalitate ale unui bun gânditor științific. In: *Psihologie. Pedagogie Specială. Asistență Socială* . 2010, nr. 20, pp. 40-45. ISSN 1857-0224.
6. SMIRNOV, E., BOGUN, V. *Science Learning with Information Technologies as a Tool for*
7. *“Scientific Thinking” in Engineering Education*, (article), Russia, 2010, [online], Available: https://www.researchgate.net/publication/229047025_Information_and_communication_technology_in_science_learning_as_a_tool_for_scientific_thinking_in_engineering_education
8. Bibiloteca Centrală Universitară Carol I. *Noile tehnologii informaționale: provocare și necesitate în managementul dezvoltării colecțiilor* [online], Bucharest, Available: <http://www.bcub.ro/cataloge/unibib/noile-tehnologii-informationale-provocare-si-necesitate-in-managementul-dezvoltarii-colectiilor>
9. DUNBAR, K. N., KLAHR, D. *Scientific Thinking and Reasoning*, (The Oxford Handbook of Thinking and Reasoning), 2012, Available: <https://www.oxfordhandbooks.com/view/10.1093/oxfordhb/9780199734689.001.0001/oxfordhb-9780199734689-e-35#:~:text=Scientific%20thinking%20refers%20to%20both,hypothesis%20testing%2C%20and%20so%20on.> [online]
10. KUHN, D. *What is Scientific Thinking and How Does it Develop?* (Handbook of Childhood Cognitive Development), 2010, [online], Available: https://www.tc.columbia.edu/faculty/dk100/faculty-profile/files/10_whatisscientifichinkingandhowdoesitdevelop.pdf
11. *Educational technology*, [PDF online], Available: <https://tophat.com/glossary/e/educational-technology/>
12. RACU, J.; SANDULEAC, S.. Principii ce stau la baza formării gândirii științifice. In: *Psihologie. Pedagogie Specială. Asistență Socială* . 2011, nr. 24, pp. 26-35. ISSN 1857-0224.

Strategii didactice utilizate în postcriză pandemică ce stimulează gândirea laterală a elevilor

Teaching strategies used in pandemic post-crisis that stimulate students' lateral thinking

STANCIU Carmen, profesor de limba și literatura română
Școala Gimnazială Sascut

STANCIU Carmen, teacher of Romanian Language and Literature
Sascut Secondary School

E-mail: geo.karmen@yahoo.com

ORCID iD: 0000-0002-0601-4150

DOI: [10.46728/c.18-06-2021.p164-171](https://doi.org/10.46728/c.18-06-2021.p164-171)

CZU: 37.013:82

Rezumat: Postcriza pandemică a determinat necesitatea reorientării cadrului didactic spre strategii inovative adaptate procesului instructiv-educativ care să le stimuleze elevilor gândirea laterală. Gândirea laterală generează idei noi, spărgând barierele conceptuale ale ideilor vechi, iar în condițiile actuale este stringentă o astfel de abordare, încurajându-i pe elevi și insuflându-le încredere în modul lor de gândire. Strategiile didactice, adaptate de cadrul didactic la condițiile specifice, susțin, prin urmare, acest tip de gândire, fiind o modalitate prin care se iau decizii privind proiectarea, organizarea și realizarea unor situații de învățare într-o manieră originală.

Cuvinte-cheie: gândire laterală, tehnologie, strategii didactice, adaptare, elevi, cadre didactice.

Abstract: The post-pandemic crisis determined the need to reorient the teacher towards innovative strategies adapted to the instructive-educational process that would stimulate students' lateral thinking. Lateral thinking generates new ideas, breaking down the conceptual barriers of old ideas, and in the current conditions such an approach is stringent, encouraging students and instilling confidence in their way of thinking. The teaching strategies, adapted by the teacher to the specific conditions, therefore support this type of thinking, being a way to make decisions regarding the design, organization and realization of learning situations in an original way.

Keywords: lateral thinking, technology, teaching strategies, adaptation, students, teachers.

Introducere

Scopul gândirii laterale este de a genera idei noi. Dar, în afară de cei care le au, mai e cineva interesat de ele? Există mitul că aceia care se află în situația de a face ceva legat de ideile noi, le așteaptă cu nerăbdare. Și nu e niciun motiv pentru care lucrurile ar trebui să stea altfel, din moment ce e suficient de ușor să ai o idee nouă, dar mult mai dificil să o pui în aplicare [3, p.131].

Ceea ce se dorește a fi adus în atenție este faptul că nu e de ajuns să ai idei, ci contează ca acestea să fie eficiente, să aibă rezultatele așteptate, iar persoana respectivă să aibă și competențele necesare. De obicei, teama de eșec ne înfrânează demersuri de succes și, din păcate, preferăm să preluăm o idee care vedem că are deja succes, în detrimentul lansării propriei idei căreia nu-i știm finalitatea.

Încă de la o vârstă fragedă, copiii sunt învățați să privească lumea prin ochii părinților, fiind obligați să se conformeze modelelor sociale, astfel negându-și sufletul și originalitatea propriului destin. Vor ajunge în cele din urmă să fie conduși de imboldurile: „a face” și „a avea”,

în detrimentul celor de „a crea” sau „a fi”, fiindu-le teamă în a-și fructifica ideile pe considerentul „Și dacă voi greși!” sau „Dacă nu e bine!”. Cu siguranță, trebuie ridicate aceste bariere, să avem acces la o gândire liberă, pentru a ne putea eficientiza ideile.

Deci, ar trebui să diminuăm robotizarea, din teama de a nu greși, să încurajăm logica, dezvoltarea capacităților mentale, imaginația, desigur, împreună cu intuiția, numită și „inteligenta inimii”, ținând cont însă că trebuie să existe un echilibru între acestea.

Intuiția se evidențiază prin patru forme: presimțirea, claraudiția, clarvederea și cunoașterea, fiind un dar cu care ne naștem și care ne susține, ne ghidează în luarea unei decizii.

Mintea rațională pune în practică informația preluată, fără a o trece prin filtrul subiectiv.

Având în vedere cele menționate, trebuie să încurajăm elevii să-și depășească blocajele pe care le au de mici, din familie și să-i susținem în generarea unor soluții, neașteptând de-a gata, iar aceste lucruri depind de noi, de modul în care prezentăm noțiunile, teoria, deoarece, din păcate, copiii sunt ghidați spre o gândire mecanică de cele mai multe ori.

În acest sens, trebuie cultivate flexibilitatea, originalitatea, gândirea abstractă, etc, mai ales în cadrul orelor de limba și literatura română, având un rol extrem de important în dezvoltarea armonioasă a gândirii copilului.

Repere teoretice și metodologice privind gândirea laterală și strategiile didactice

Gândirea laterală nu este preocupată doar de partea de cercetare și dezvoltare, ci și de organizare și metode, analiza valorii și cercetare operațională, după cum sesizează Edward de Bono în cartea „Gândire laterală”. Indiferent de domeniu, este nevoie de tehnici de perfecționare proprii și de un fond propriu de experiență care să-l servească, iar ideea comună are în prim plan principiul analizei eficiente. De altfel, Edward de Bono consideră gândirea *un factor esențial al devenirii umane, o soluție la problematica deosebit de complexă a prezentului și a viitorului*. [4, p.24].

Prin urmare, analiza eficientă și tehnicile de recunoaștere pot aduce o mare îmbunătățire, iar o nouă idee poate duce respectiva îmbunătățire și mai departe.

De asemenea, elevul își poate dezvolta latura creativă și încrederea în propriile idei, dacă trece prin filtrul unui dascăl ce este deschis și care apelează la tot arsenalul de metode, procedee și mijloace didactice pe care le consideră eficiente în acest sens.

Cei mai eficienți oameni sunt adesea cei care pot identifica/adopta o viziune străină, chiar dacă n-o împărtășesc, acest fapt putând fi un punct de plecare pentru o comunicare eficientă sau pentru rezolvarea unor probleme, menționează Constantin Șchiopu [8, p.2].

Strategia de instruire este prezentată drept o cale *prin care se iau decizii privind proiectarea, organizarea și realizarea într-o manieră personalizată a unei suite de situații de învățare*. [5, p.350]

Iar Marin Stoica definește acest concept *modalitate complexă de organizare și conducere a procesului de instruire pe baza combinării metodelor, a mijloacelor de învățământ și a formelor de grupare* a elevilor, în scopul realizării obiectivelor pedagogice [7, p.213].

Strategia didactică vizează o modalitate de abordare și de soluționare a unei cerințe de învățare, selectând și utilizând o varietate de **metode, materiale și mijloace** pentru atingerea obiectivelor dorite.

Strategiile didactice sunt împărțite și după anumite criterii:

a. *În funcție de forma de raționament pe care se bazează, solicitând participarea elevilor și a cadrului didactic: inductive- elevul intră în contact cu date, exemple, deci instruirea se face de la practică la teorie; deductive: reprezintă intrarea elevului mai întâi în contact cu idei, reguli și apoi se trece la practică, fiind în antiteză cu strategia inductivă; analogice: se bazează pe intrarea elevului în contact cu situații reale, astfel modelându-se; transductive: noțiuni studiate cu grad de generalitate, trăgându-se concluziile în urma unor idei constatate; mixte: prin imbinarea primelor două tipuri de strategii.*

b. În funcție de gradul în care a fost dirijată învățarea: algoritmică- învățarea se realizează după o structură clară, elevul neputându-se exprima liber, creativitatea elevului neputându-se manifesta decât foarte puțin, estompându-se deci latura inovatoare a acestuia; nealgoritmică- dirijarea învățării este diminuată, elevul având libertatea de a-și crea propriul demers creativ. [6, p.156]

Deci, strategiile didactice trebuie utilizate ponderat de către profesorul care va ști cum să le folosească în predarea-învățarea unor noțiuni, astfel încât elevul să poată aplica ceea ce și-a însușit teoretic, indiferent de modul în care se desfășoară instruirea, online sau fizic.

Metodele fac parte din strategiile didactice, ele reprezentând deci doar o parte, extrem de importantă, de altfel, din categoria strategiilor didactice.

Metodele de învățământ sunt niște instrumente prin intermediul cărora sunt transmise cunoștințe elevilor într-un mod mult mai ușor și plăcut, astfel încât gradul de înțelegere al acelor noțiuni să fie mai eficient. Elevii pot deveni astfel participanți activi în formarea lor, nu doar simpli receptori. Într-adevăr, în această perioadă, s-a pus mare preț pe creativitatea profesorului în ceea ce privește implicarea elevilor, determinarea acestora de a participa activ la ore.

De asemenea, *metodele de instruire provin din metodele de cunoaștere științifică. Dacă în domeniul științei, metoda își păstrează cu fidelitate semnificația ei inițială, odată transpusă în planul activității didactice, ea capătă alte înțelesuri, devine altceva decât un instrument destinat să faciliteze cunoașterea științifică* [1, p.17].

Pentru profesor, metoda reprezintă o cale de organizare și conducere a activității de cunoaștere sau de învățare a elevului, iar pentru elev este calea care îl conduce de la o cunoaștere mai puțin profundă spre una mai adâncă sau drumul pe care îl parcurge de la necunoaștere la cunoaștere, fiind extrem de dificil în această perioadă greu încercată.

○ **Procedeele** sunt definite drept tehnici mai luminate de acțiune, niște detalii sau componente particulare în cadrul metodei, conform lui M. Debesse. În cursul aplicării unei metode, procedeele pot să varieze, chiar să lipsească sau să-și schimbe locul, fără să afecteze îndeplinirea scopului urmărit prin metoda respective [1, p.21].

○ Pe lângă **mijloacele tradiționale**, de o mare varietate sunt tablourile cu imagini ale unor personaje literare, peisaje sugestive, portrete de scriitori, manuscrise, reviste literare, hărți literare etc, iar în practica didactică modernă a studierii literaturii se utilizează și mijloace tehnice audio-vizuale, care contribuie la sensibilizarea elevilor: diapozitivele, filmul didactic, retroproiectorul, calculatorul căruia internetul îi oferă o diversă paletă de programe utile scopului educational vizat.

Mijloacele didactice au în vedere o tehnică didactică a utilizării:

1. Pregătirea elevilor pentru vizionarea acestor mijloace;
2. Dirijarea receptării mesajului vizual sau sonor;
3. Valorificarea observațiilor elevilor în cadrul activităților specifice procesului receptării operelor literare.

Atunci când folosim aceste materiale, trebuie evitate rutina, formalismul și excesele. Se impune astfel alegerea, combinarea, dozarea și integrarea lor cu grijă în procesul didactic, pentru a nu diminua atenția elevilor și funcționalitatea lor instructiv-educativă.

În perioada de pandemie, foarte mulți colegi semnalează situații în care elevii lor sunt nevoiți să împartă cu alți membri ai familiei echipamentele necesare participării la activitățile online (55% urban și 70% rural) și peste 40% menționează că au elevi care nu dețin astfel de dispozitive (34% urban și 55% rural), ceea ce implică o scădere a nivelului de cunoștințe în rândul elevilor, reflectându-se în rezultatele obținute la examenele de la finalul anului școlar.

La revenirea programului normal, copiii sunt, în general, nesiguri, neimplicați, delăsători, deoarece perioada pandemică a fost un prilej de a sta mai mult pe device-uri, insufându-le această stare, iar determinarea, încurajarea și găsirea unor tehnici de lucru atractive țin de creativitatea cadrului didactic.

De asemenea, peste 40% dintre colegii semnaleză și faptul că unii elevi nu au avut acces la internet de calitate, care să le permită o participare facilă și activă la învățarea online (34% urban și 55% rural). Datele rezultate din răspunsurile la întrebările deschise, indică însă și situații în care elevii au folosit ca pretext dificultatea de conectare pentru a justifica o prezență mai puțin activă, în special în cazul lecțiilor online sincron (participarea cu camera închisă, folosirea comunicării prin chat în locul celei audio etc.).

În perioada pandemică, cele mai utilizate resurse educaționale au fost: emisiunile Telescoala, fișele, testele de evaluare, prezentările (Prezi, PPT), textele pentru lectură, de regulă, pe google classroom. Pe fondul lipsei altor mijloace de comunicare, la școala în care predau, s-a apelat la persoane resursă (de exemplu, profesori diriginți, părinți, reprezentanți ai autorităților locale) pentru transmiterea unor materiale de învățare în format print către elevi.

Revenirea la programul normal a determinat îmbinarea strategiilor didactice de cadrul didactic, pentru a face trecerea, pas cu pas, spre o educație normală, eficientă și de calitate.

Operaționalizarea strategiilor didactice, stimulând gândirea laterală a elevilor

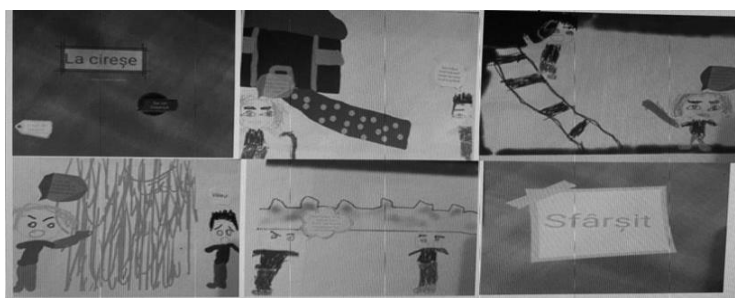
Totuși, consider că perioada învățării la distanță a adus și o serie de elemente de impact pozitiv la nivelul activității lor didactice, al activității de învățare a elevilor, al colaborării cu alte categorii de actori școlari. Impactul pozitiv face referire la dezvoltarea competențelor digitale, la dobândirea de abilități de utilizare a diverse dispozitive, platforme online, instrumente și aplicații digitale. Am remarcat, de asemenea, și faptul că am creat resurse de învățare alternative și am descoperit noi modalități de adaptare a curriculumului la situații care nu făceau parte din rutina mea didactică. Acest demers va putea fi continuat și la revenirea la școală, respective, la un program normal de studiu.

În cea mai mare parte a acestei perioade, activitatea didactică am desfășurat-o online, elevii putând participa la ore prin intermediul platformei Google Classroom, pe meet, iar eu putându-le insufla dorința de a participa activ la oră prin fișe, cărți digitale, imagini, prezentări, făcând apel la quiz, ppt-uri, dar și la story jumper, canva, PicsArt și altele.

Ulterior, când am revenit la școală, am îmbinat strategiile didactice, astfel încât să le ușurez activitatea instructiv-educativă elevilor, încurajându-i să aibă încredere în forțele proprii, să adopte modalități diverse de a găsi soluții, astfel încât rezultatele să fie unele frumoase.

De exemplu, la textul multimodal, la clasa a V-a, elevii au făcut o carte, story jumper, utilizând și metoda Pics Art, ceea ce li s-a părut foarte interesant.

PicsArt este un mijloc modern ce prinde atât la clasele primare, gimnaziale, cât și la clasele liceale, putând fi utilizat atât la lecțiile de limbă, cât și de literatură, raportându-mă la materia mea, dar poate fi aplicată cu ușurință și la celelalte discipline, în special la biologie, la geografie etc. Pe lângă faptul că este gratuită, este și cea mai complexă aplicație foto ce se poate plia pe tematica abordată, fiind foarte eficientă în înțelegerea unui text, în evidențierea mesajului, în realizarea unui portret, a unui peisaj etc. La prima vedere, pare o „clonă” de Instagram, fiind construită în jurul unei rețele sociale și permite editarea fotografiilor, dar, ulterior, prin acest mijloc creativ, poți descoperi multiple moduri de interpretare privind textul literat sau nonliterar.

Figura 1. Pics Art-„La cireșe”, de Ion Creangă

Depinde de creativitatea fiecăruia/ fiecăreia. Aplicația este disponibilă gratuit atât în versiune pentru Android cât și pentru iPhone/ iPad.

Pics Art include cinci module: **Picture Editor, Magic Effects, Draw, Sharing** și **Photo Art Community**. Picture Editor este modulul central al aplicației, care permite editarea și modificarea fotografiilor în funcție de ceea ce vizează fiecare.

În acest sens, elevii clasei a V-a, la capitolul IV „Vreau să salvez lumea”, din manualul după care ne ghidăm, de la editura Art, având lecția despre textul multimodal, banda desenată, au prezentat povestea „La cireșe”, de Ion Creangă cu ajutorul aplicației Pics Art. De asemenea, elevii pot fi atrași în universul creativității, al imaginației, prin Canva, care este o platformă de design grafic, folosită pentru a crea grafică social media, prezentări, postere, documente și alt conținut vizual. Aplicația include șabloane pe care utilizatorii să le utilizeze. Platforma este gratuită și oferă abonamente plătite precum Canva Pro și Canva for Enterprise pentru funcționalități suplimentare.

Aceeași aplicație au folosit-o și în prezentarea sintetică, sub forma unei benzi desenate, a legendei „Tezeu și Minotaurul, de Florin Bican.

Figura 2. Pics Art, „Tezeu și Minotaurul, de Florin Bican.

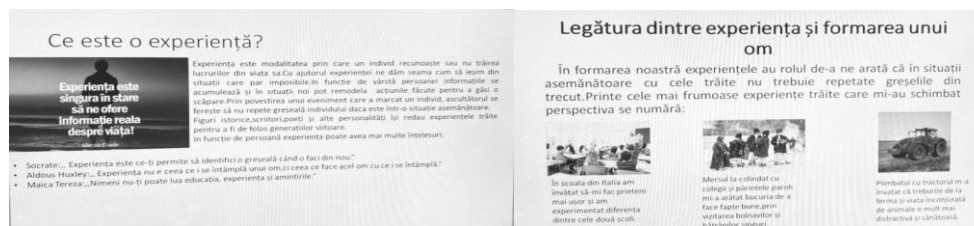

Figura 3. Canva - „Importanța elementelor de grafică în prezentarea unui text scris”

Figura 4. Canva-„Importanța elementelor de grafică în prezentarea unui text scris”

Canva a fost fondată în Perth, Australia, de Melanie Perkins, Cliff Obrecht și Cameron Adams în data de 1 ianuarie 2012, în primul an, Canva având peste 750.000 de utilizatori.

În decembrie 2019, Canva a anunțat Canva for Education, un produs gratuit pentru școli și alte instituții de învățământ destinat să faciliteze colaborarea dintre elevi și profesori.

Elevii din clasa a VIII-a au folosit Canva la capitolul I, „Ce înseamnă prietenia?”, lecția 15 „Importanța elementelor de grafică în prezentarea unui text scris”, din manualul de limba și literatura română, de la editura Art Klett.

În acest sens, au realizat, pornind de la tema solicitată, o prezentare cu ajutorul platformei Canva. Tema a fost „Rolul experiențelor trăite în formarea noastră”!

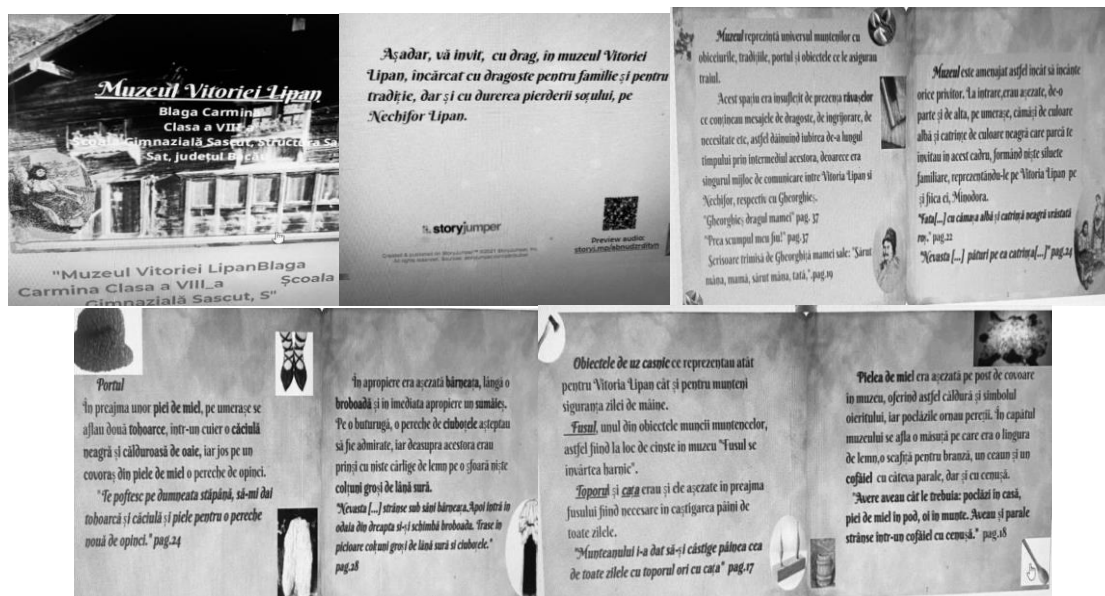
Tot la clasa a VIII-a am utilizat aceeași platformă la textul multimodal, reclama, din cadrul capitolului IV- „Care este adevărul?”

Figur

a 5. Canva- Reclama, textul multimodal

O altă modalitate prin care elevii au avut posibilitatea de a-și deschide orizontul ficțiunii, în mediul online, având în vedere optimizarea învățării în postcriză pandemică, a fost story jumper, una dintre provocări constând în realizarea muzeului unui personaj literar, iar un exemplu ar fi cel al Vitoriei Lipan din romanul „Baltagul”, de Mihail Sadoveanu.

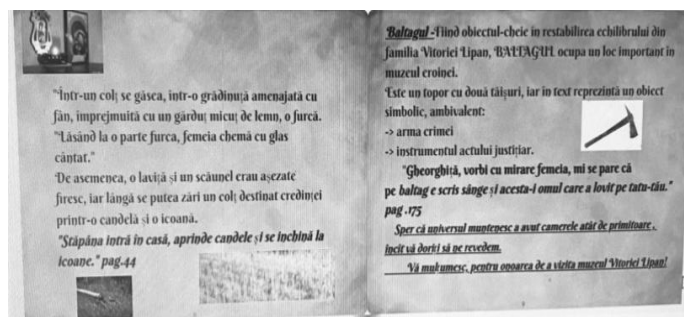

Figura 6 Story jumper „Muzeul Vitoriei Lipan”

Prin metoda quiz ce se găsește pe google classroom, elevii pot rezolva o fișă, un test, într-un timp stabilit, iar profesorul poate vedea răspunsurile automat, nota fiind generată în funcție de răspunsurile oferite. De precizat este faptul că testul trebuie realizat de profesori cu itemii solicitați, iar baremul, de asemenea, trebuie introdus în redactarea testului. În cadrul acestui test, elevii au avut de rezolvat itemii ce vizau noțiunile despre substantiv.

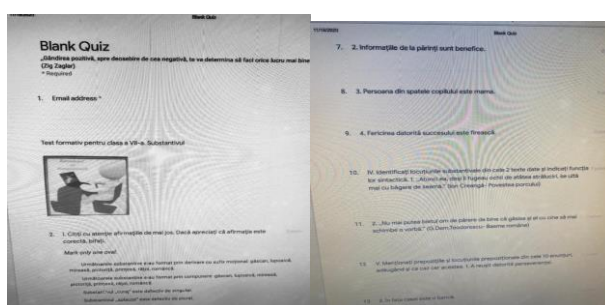

Figura 7. Quiz- Substantivul

Pentru a porni cu încredere în forțele proprii, am introdus un citat în incipitul testului „**Gândirea pozitivă, spre deosebire de cea negativă, te va determina să faci orice lucru mai bine**”. (Zig Zaglar), iar la final un emoticon ce exprima aceeași stare.

Concluzii

Norman Holland susține că *orice individ interpretează ceea ce i se întâmplă în funcție de propria sa temă a identității. [...] Acționăm prin text asupra pettern-urilor noastre caracteristice de dorință și de adaptare*. [3, p.60-69]. Așadar, Holland vizează acronimul DEFT în jurul lexemului „identitate”, respectiv: defences (apărări);expectations(așteptări);fantasies (fantezii);transformations(transformări).

Prin urmare, atât elevii, cât și profesorii interpretează un text în funcție de propria identitate, de experiențele personale, de mediul în care trăiesc, de cunoștințele pe care le posedă, de situația în care se află, de strategiile care se dovedesc eficiente și de perioada specifică, de o multitudine de factori atât interni, cât și externi.

Pentru a optimiza învățarea, atât în perioada aceasta, cât și după pandemie, va trebui să apelăm la arsenalul de strategii pe care le deținem noi, cadrele didactice, să le îmbinăm pe cele tradiționale cu cele moderne și să le adaptăm la nevoile copiilor pe care-i îndrumăm.

BIBLIOGRAFIE

1. CERGIT, I. Metode de învățământ, Editura Polirom, București, 2006, pp. 17-21, ISBN 973-46-0175-X.
2. CORNEA, P. Introducere în teoria lecturii, Iași, Ed. „Polirom“, 1998, p. 60- 69, ISBN 973-683-035-7.
3. EDWARD de Bono. Gândirea laterală, Cluj-Napoca, Ed. „Curtea Veche“, 2019, p. 131, ISBN 978-973-133-229-1.

4. FLUERAȘ, V. Gândirea lateral și scrisul creative, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2008, p.24, ISBN 978-973-133-229-1.
5. PAVELESCU, M. Metodica predării limbii și literaturii române, Editura Corint, București, 2010, p.350, ISBN: 978-9731355627.
6. POSTELNICU, C. Fundamente ale didacticii școlare, Ed. Aramis, 2000, p.156.
7. STOICA, M. Psihopedagogia personalității, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1996, p. 213.
8. ȘCHIOPU C. Interpretarea textului literar prin tehnica generării de alternative. Limba română, nr 1 – 4, 2013, p. 2, ISSN 0235-9111.

Școala defavorizată în contextual crizei pandemice

The disadvantaged school during the pandemic crisis

CHERECHEȘ Eusebiu

Liceul Teologic Romano-Catolic „Sfântul Francisc de Assisi”

CHERECHEȘ Eusebiu

Roman Catholic Theological High School „Saint Francis of Assisi

E-mail: eusebiuchereches.ec@gmail.com

ORCID iD: 0000-0001-8294-9815

DOI: [10.46728/c.18-06-2021.p172-176](https://doi.org/10.46728/c.18-06-2021.p172-176)

CZU: 371.2:004

Rezumat: *Pandemia provocată de coronavirus (COVID-19) a declanșat o criză fără precedent în toate domeniile. În domeniul educației, această urgență a condus la închiderea masivă a activităților față-în-față ale instituțiilor de învățământ din peste 190 de țări, pentru a preveni răspândirea virusului și a atenua impactul acestuia. Conform datelor Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură (UNESCO), până la jumătatea lunii mai 2020, mai mult de 1,2 miliarde de elevi la toate nivelurile de învățământ din întreaga lume au încetat să mai aibă clase față în față. Pe 25 martie 2021, după ani de consultări și pregătiri, Comisia Europeană a lansat Garanția pentru copii (GC) pentru a reduce sărăcia în rândul copiilor și disparitățile tot mai mari dintre statele UE. Comisia a susținut că, înainte de lovirea pandemiei, situația socială din regiune se deteriora, din cauza creșterii ratelor sărăciei și a sărăciei extreme, a persistenței inegalităților și a nemulțumirii sociale în creștere. În acest context, criza va avea un impact profund negativ asupra diferitelor sectoare sociale, în special sănătate și educație, precum și asupra ocupării forței de muncă și a sărăciei (CEPAL, 2020a).*

Cuvinte-cheie: *educație, inechitate, școală defavorizată, comunicare, familie.*

Abstract: *The coronavirus disease pandemic (COVID-19) has caused an unprecedented crisis in all areas. In the field of education, this emergency has led to the massive closure of face-to-face activities of educational institutions in more than 190 countries in order to prevent the spread of the virus and mitigate its impact. According to data from the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO), by mid-May 2020, more than 1.2 billion students at all levels of education worldwide had stopped having face-to-face classes. On March 25, after years of consultations and preparations, the European Commission launched the Child Guarantee (CG) to address child poverty and rising disparities across the EU. In this context, the crisis will have a profoundly negative impact on the various social sectors, particularly health and education, as well as on employment and poverty.*

Keywords: *education, inequity, disadvantaged school, communication, family.*

Introducere

Între timp, UNESCO a identificat lacune majore în rezultatele educaționale, care sunt legate de distribuția inegală a cadrelor didactice în general și a cadrelor didactice cele mai calificate în special, în detrimentul țărilor și regiunilor cu venituri mai mici și al zonelor rurale, unde populațiile defavorizate tind să fie concentrate [1] În sfera educației, multe dintre măsurile pe care țările din regiune le-au adoptat ca răspuns la criză sunt legate de suspendarea claselor față în față la toate nivelurile, ceea ce a dat naștere la trei domenii principale de acțiune: desfășurarea a modalităților de învățare la distanță printr-o varietate de formate și platforme (cu

sau fără utilizarea tehnologiei), sprijinirea și mobilizarea personalului educațional și a comunităților și preocuparea pentru sănătatea și bunăstarea generală a elevilor.

Măsuri educaționale în timpul crizei COVID-19

În Europa, majoritatea țărilor au implementat măsura de a face clase online, activitățile fiind suspendate față în față, această măsură fiind încă în vigoare la nivel național în 29 de țări. În Bulgaria, școlile au început să se redeschidă în zonele rurale începând cu aprilie, înainte de a se deschide la nivel național pe mai. Ucraina a implementat, de asemenea, măsuri de sprijinire a predării și învățării la distanță, începând cu difuzarea lecțiilor video prin televizor și folosind platforme de învățare la distanță online. Organizații precum EdCamp Ucraina au organizat dezvoltarea profesională online și oportunități de învățare de la egal la egal pentru ca profesorii să se întâlnească la distanță și să împărtășească experiențe cu învățarea online în timpul crizei COVID-19. Din păcate, în ciuda eforturilor depuse pentru a înființa o experiență de învățare la distanță de susținere, apar dovezi care arată că închiderea școlii a dus la pierderi reale de învățare. În mod alarmant, aceste pierderi s-au dovedit a fi mult mai mari în rândul elevilor ai căror părinți au o educație mai redusă, o constatare întărită de un studiu care arată că copiii din familiile cu avantaje socioeconomice au primit mai mult sprijin parental cu studiile lor în perioada de închidere a școlii.

Educația continuă și impactul asupra curriculumului

În cadrul suspendării cursurilor față în față, necesitatea de a menține continuitatea educațională a prezentat provocări la care țările au răspuns cu diferite opțiuni și soluții la distanță, inclusiv ajustarea calendarului școlar și modul în care este implementat programa, toate adaptate, prioritizate și ajustate în diferite moduri. Pentru a face ajustări, este necesar să se ia în considerare caracteristicile programelor naționale sau subnaționale, resursele și capacitățile țării de a dezvolta procese de învățare la distanță, nivelurile de segregare și inegalitatea educațională din țară și cât din anul școlar trecuse. Pandemia a transformat contextele în care sunt implementate planurile de învățământ, nu numai din cauza utilizării platformelor și a necesității de a lua în considerare alte circumstanțe decât cele pentru care a fost conceput inițial programa, ci și pentru că anumite cunoștințe și competențe sunt mai relevante în actualitatea contextului săraciei. Trebuie luate o serie de decizii și trebuie puse la dispoziție resurse care prezintă o provocare pentru sistemele școlare, instituțiile de învățământ și profesori. Acest lucru este valabil pentru ajustările curriculare și prioritizarea și contextualizarea necesare pentru a se asigura că acest conținut este relevant pentru situația de urgență actuală, pe baza consensului dintre toate părțile interesate relevante.

Valorile educației în contextul școlar precar

La fel de importante, aceste ajustări trebuie să acorde prioritate competențelor și valorilor care au ieșit în evidență în situația actuală, și anume solidaritatea, învățarea auto-direcționată, grija pentru sine și pentru ceilalți, abilitățile socio-emoționale, sănătatea și rezistența, printre altele. La fel, atunci când se adaptează planurile de învățământ și se dezvoltă resurse pedagogice, trebuie luate în considerare nevoile grupurilor cu cerințe specifice, ca și în cazul școlilor dezavantajate. De exemplu, trebuie făcute ajustări și trebuie oferit sprijinul necesar elevilor săraci sau care trăiesc în diverse condiții și situații care le îngreunează continuarea studiilor. De asemenea, trebuie abordată diversitatea lingvistică și culturală a populațiilor de migranți și a comunităților minoritare. În mod similar, trebuie încorporată o perspectivă de gen pentru a face vizibile și eradica situațiile de inegalitate de gen sau violență care ar putea fi agravate în pandemie. Deocamdată, este imposibil să spunem cu certitudine ce impact va avea criza asupra implementării programelor de învățământ în diferitele clase ale învățământului primar și secundar, dar este de așteptat ca diferențele în realizarea învățării să fie exacerbate, în lumina

faptelor predominante inegalități educaționale și acces inegal la acoperirea curriculumului, mai ales în cazul școlilor defavorizate.

Lărgirea decalajului digital

Deoarece majoritatea țărilor au optat pentru asigurarea continuității educaționale prin resurse online, Internetul prezintă o oportunitate unică: paleta de resurse pedagogice și cunoștințe, precum și diversele instrumente de comunicare disponibile oferă platforme ideale pentru a aduce școlile și procesele de învățare mai aproape de case și de elevi în blocare și mai ales pentru o bună comunicare cu familia elevilor. În ultimele decenii, multe țări din America Latină au făcut investiții semnificative în infrastructura digitală în sistemele școlare. Politicile educaționale privind tehnologia digitală au fost puse în aplicare destul de devreme în unele țări la sfârșitul anilor 1980. Până la mijlocul anilor '90, strategiile din America Latină vizau în general îmbunătățirea rezultatelor învățării și predării în școli. Apoi accentul s-a mutat pe oferirea accesului elevilor la echipamente, cu o atenție specială acordată straturilor socioeconomice inferioare, în încercarea de a echilibra condițiile de joc și de a asigura egalitatea. În ultimii ani, odată cu disponibilitatea pe scară largă a conectivității mobile și accesibilitatea sporită a dispozitivelor digitale, accentul pe politici s-a mutat către dezvoltarea abilităților digitale la elevi [7].

Digitalizare în școala defavorizată?

În ciuda acestor eforturi, așa cum se întâmplă adesea în procesele de schimbare, țările cu populații defavorizate din Europa nu sunt la fel de pregătite să abordeze această criză comunicațională valorificând digitalizarea. În timp ce continentul a făcut progrese semnificative în ceea ce privește reducerea lacunelor în accesul la lumea digitală, în special susținută de disponibilitatea pe scară largă a conectivității mobile, există încă lacune considerabile în ceea ce privește accesul material la lumea digitală, ceea ce are implicații importante pentru oportunități și participarea noilor generații. În 2016, media pentru 14 țări din Europa a arătat că aproximativ 42% dintre persoanele care locuiesc în zonele urbane au acces la internet acasă, comparativ cu 14% dintre cei care locuiesc în zonele rurale. Aceste cifre sunt semnificativ mai mari atunci când se ia în considerare accesul la internet mobil, însă puține țări dispun de astfel de date.

Accesul inegal la oportunitățile de învățare online extinde lacunele preexistente în acces la informații și cunoștințe, împiedicând socializarea și incluziunea familiilor defavorizate în general. Aceste lacune trebuie privite dintr-o perspectivă multidimensională, deoarece nu este vorba doar de diferențe în accesul la echipamente, ci și de seturile de competențe necesare pentru a valorifica potențialul TIC, care sunt inegale în rândul elevilor, profesorilor și membrilor familiei care supraveghează procesele actuale de educare la domiciliu și comunicarea / parteneriatul școală-elev-familie. Prin urmare, este esențial ca politicile care promovează un acces mai egal la tehnologie să înceapă prin recunoașterea diferitelor dimensiuni care structurează inegalitățile sociale din regiune și să lucreze intenționat pentru a le inversa.

Metode de evaluare personalizate

Evaluarea și monitorizarea învățării - precum și furnizarea de feedback - sunt importante pentru înțelegerea progresului elevilor și luarea acțiunilor pedagogice adecvate pentru îmbunătățirea acestuia. Activitățile de învățare la distanță au reafirmat rolul formativ al evaluărilor. Analizând informații despre învățarea individuală a fiecărui elev din exercițiile de diagnostic și de urmărire, profesorii pot oferi feedback și își pot modifica strategiile de predare pentru a-i face mai eficienți, fie prin feed-back individual sau prin feedback cu familia elevului. Mai mult, dezvoltarea instrumentelor de evaluare formativă și autoevaluare facilitează un proces de colaborare între profesori, elevi și familie, pentru evaluarea progresului lor către rezultatele învățării preconizate. În mod similar, sunt necesare orientări sau ajustări ale politicilor pentru a aborda probleme precum promovarea clasei și aplicarea evaluărilor standardizate sau la scară

largă. Unele țări au ales să evite repetarea și să urmărească continuitatea și recuperarea educației în următorii câțiva ani, să anuleze sau să amâne evaluările sau să adopte abordări și metodologii alternative pentru testarea și validarea învățării.

Impactul psihologic și socio-emoțional asupra comunității educaționale

Pentru o mare parte a populației, măsurile de izolare înseamnă a trăi în condiții supraaglomerate pentru o perioadă prelungită, ceea ce are implicații grave pentru sănătatea mintală a populației și în ceea ce privește expunerea crescută a copiilor și adolescenților la situații de violență. Conform ECLAC / UNICEF (2020), 51,2% dintre copiii și adolescenții din zonele urbane din țările defavorizate din Europa trăiesc în condiții de locuințe care sunt într-o anumită măsură deficitare. Două din 10 familii trăiesc în condiții de locuit moderat deficitare, în timp ce 3 din 10 trăiesc în condiții de locuință grav deficitare. Cu alte cuvinte, peste 80 de milioane de copii și adolescenți din zonele urbane trăiesc în condiții de locuințe deficitare și aproximativ 18 milioane locuiesc în gospodării cu deficiențe grave. Cercetările au arătat relația importantă dintre lipsa în contextul locuinței și încălcarea altor drepturi ale copilului. Supraaglomerarea înseamnă spațiu inadecvat pentru studiu și odihnă, care are repercusiuni asupra dezvoltării cognitive în copilărie și pe carieră și bunăstarea la vârsta adultă, crescând totodată susceptibilitatea la situații de abuz.

Concluzii

Agenda 2030 pentru dezvoltare durabilă consideră educația un factor cheie pentru realizarea celor 17 ODD și pentru o mai bună bunăstare, prosperitate și durabilitate a mediului. De aceea, ODD 4 exprimă angajamentul comunității internaționale de a asigura o educație de calitate incluzivă și echitabilă și de a promova oportunități de învățare continuă pentru toți. ODD 4 evidențiază echitatea și incluziunea ca principii directoare și ca obiective în sine, presupunând că „niciun obiectiv educațional nu ar trebui considerat îndeplinit dacă nu este atins de toți”. Astfel, în Declarația de la Incheon apare: o educație de calitate incluzivă și echitabilă și învățare pe tot parcursul vieții pentru toți, statele membre s-au angajat să „abordeze toate formele de excluziune și marginalizare, disparitățile și inegalitățile în ceea ce privește accesul, participarea și rezultatele învățării” și în acest scop, eforturile politicii educaționale trebuie să se concentreze asupra celor mai defavorizate grupuri. Intenția politică de a nu lăsa pe nimeni în urmă și angajamentul de a ajunge la cele mai defavorizate grupuri se desfășoară pe tot parcursul Agendei 2030 și promite să aducă cele mai sărace și cele mai marginalizate grupuri în prim-planul procesului decizional politic, într-un exercițiu de justiție și reparare pentru statutul lor istoric de subordonat.

BIBLIOGRAFIE

1. UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) (2020), “Nuevas publicaciones cubanas para enfrentar efectos de la COVID-19 sobre la educación”, Oficina de la UNESCO en La Habana [online] <https://es.unesco.org/news/nuevas-publicaciones-cubanas-enfrentar-efectos-covid-19-educacion> [accesat la: 12 iunie 2021].
2. UN-Women (United Nations Entity for Gender Equality and the Empowerment of Women) (2020), “COVID-19 in Latin America and the Caribbean: how to incorporate women and gender equality in the management of the crisis response”. In: <https://www2.unwomen.org/-/media/field%20office%20americas/documentos/publicaciones/2020/03/enbriefing%20coronavirusv1117032020.pdf?la=en&vs=4511> [accesat la: 12 iunie 2021].
3. UK Aid Direct (2020), “Impact of COVID-19 pandemic on violence against women and girls”, VAWG Helpdesk Research Report, No. 284.

4. Institute of Educational Computer Science of Universidad de La Frontera (IIE) and others. “*Informe de resultados. Docencia durante la crisis sanitaria: la mirada de los docentes. ¿Cómo están abordando la educación remota los docentes de las escuelas y liceos de Chile en el contexto de la crisis sanitaria?*”, Santiago. May, 2020. [online] In: https://www.miradadocentes.cl/Informe-de-Resultados_Docencia_Crisis_Sanitaria.pdf [accessed on: 4 Iunie 2020].
5. RISSO-GILL I., FINNEGAN L. *Children’s Ebola Recovery Assessment: Sierra Leone, Plan International*. 2015. [online] <https://www.savethechildren.org/content/dam/global/reports/emergency-humanitarianresponse/ebola-rec-sierraleone.pdf>
6. VARGAS C. *Leaving no one behind: bringing equity and inclusion back into education, Resisting Neoliberalism in Education: Local, National and Transnational Perspectives*, L. Tett and M. Hamilton (eds.), Bristol, Policy Press. 2019
7. TRUCCO D. A., PALMA. *Infancia y adolescencia en la era digital: un informe comparativo de los estudios de Kids Online del Brasil, Chile, Costa Rica y el Uruguay*. 2020

Importanța alfabetizării digitale în învățământul primar

The importance of digital literacy in primary education

COROI Marinela Diana, profesor pentru învățământul primar
Școala Gimnazială Nr. 1, Avrămeni

COROI Marinela Diana, teacher for primary education

Gymnasium School Nr. 1, Avrămeni

E-mail: coroidiana80@gmail.com

ORCID iD: 0000-0002-5837-6874

DOI: [10.46728/c.18-06-2021.p177-181](https://doi.org/10.46728/c.18-06-2021.p177-181)

CZU: 373.3.025:004

Rezumat: Ideea alfabetizării digitale este adoptată și pusă în practica educațională de cele mai multe state ale lumii, întrucât este răspunsul conturat din nevoia de dezvoltare a societății dominată de informație și tehnologie. Educația digitală este o prioritate a sistemului de educație și formare care vizează formarea și dezvoltarea competențelor digitale pentru învățarea permanentă și pentru profesiile viitorului. Necesitatea abordării educației digitale în învățământul primar românesc ar constitui un prim pas spre alfabetizarea digitală importantă în optimizarea activităților de învățare online. Inițierea de la vârsta școlară mică în sfera cunoștințelor de utilizare sigură a tehnologiei se poate concretiza, prin demers didactic sistematic, în competență, urcând în clasamentul statelor europene referitor la nivelul competențelor digitale.

Cuvinte-cheie: alfabetizare digitală, educație digitală, învățare online, competențe digitale

Abstract: The idea of digital literacy is adopted and put into educational practice by most countries in the world since it is the answer outlined by the need to develop a society dominated by information and technology. Digital education is a priority of the education and training system that aims at training and developing digital skills for lifelong learning and the professions of the future. The need to approach digital education in Romanian primary education would be the first step towards important digital literacy in optimizing online learning activities. The initiation from a young school age in the sphere of knowledge of safe use of technology can be materialized, through a systematic didactic approach, rising in the ranking of European states regarding the level of digital competencies.

Keywords: digital literacy, digital education, online learning, digital skills

Introducere

Evenimentele recente cauzate de criza pandemică au schimbat modul de viață și de muncă a întregii societăți omenești, utilizarea tehnologiei fiind liantul dintre viață și toate domeniile de activitate, în condițiile de distanțare fizică și izolare. Sistemul educațional la nivel internațional a cunoscut un obstacol greu de trecut în perioada închiderii școlilor și suspendării activităților școlare. Procesul educativ nu era posibil decât prin intermediul noilor tehnologii, astfel învățământul s-a mutat, pentru perioade însemnate, din mediile instituționalizate în învățământ virtual, online. În fața acestei provocări majore digitalizarea educației a fost soluția de abordare a problematicii fenomenului educațional. Procesul de învățământ este propulsat la nivel digital; predarea-învățarea-evaluarea s-a realizat doar prin intermediul TIC, transformându-se atât ca formă, concept cât și ca acțiune în învățământ online. Educația digitală a fost răspunsul sistemului educațional național, european, mondial la problematica lumii contemporane.

Formarea competențelor digitale – o necesitate în învățământul primar

Utilizarea tehnologiei digitale în educație reprezintă o problemă actuală care implică trei tipuri de abordări existente în domeniul educativ: educația despre noile tehnologii (introducerea unor module, discipline, cursuri despre calculator și internet), educația cu ajutorul noilor tehnologii (aplicații pe calculator, utilizarea internetului ca resursă în activitatea didactică sau alte tehnologii care sprijină învățarea) și educația prin noile tehnologii (utilizarea platformelor virtuale de învățare, învățarea online). Al treilea aspect s-a evidențiat în ultima perioadă când procesul educativ nu era posibil decât prin intermediul noilor tehnologii, iar lipsa acestora s-a resimțit la nivel național.

Infrastructură modernă, mijloace didactice adecvate pentru utilizarea tehnologiei informației și comunicării – era măsura prevăzută în programul de guvernare 2018/2020 - care pune accent pe resurse TIC extrem de importante în realizarea unui proces educațional online. Precizările referitoare la implementarea acestei măsuri precum: „Proiect-pilot privind învățământul digitalizat, Conectarea tuturor școlilor la Internet prin conexiuni de mare viteză, Construirea Platformei de E-learning, depozitelor online (biblioteca virtuală) și a infrastructurii digitale de conținuturi, Modernizarea procesului de predare-învățare cu ajutorul tehnologiilor informațiilor și comunicării, prin dotarea tuturor școlilor, cadrelor didactice și copiilor cu mijloace adecvate etc.” [5, p. 85 - 86] au rămas, mai mult sau mai puțin, la nivel scriptic, deoarece faptic, foarte multe școli nu dispun de conexiune la internet sau mijloace digitale care să permită utilizarea TIC în procesul educațional. Conform datelor statistice publicate în massmedia, peste 30% dintre unitățile școlare nu erau conectate la internet la sfârșitul anului școlar 2019/2020. [4]

Lipsa accesului la tehnologie din multe școli au influențat măsura utilizării acesteia în procesul didactic, care la rândul ei a influențat nivelul de pregătire necesar utilizării, atât pentru profesori, cât și pentru elevi. Mutarea învățământului din sala de clasă în mediul virtual a constituit o soluție potrivită pe termen scurt, dar pe termen lung a generat probleme greu de remediat. Fără posibilitatea de a alege între online și offline, în condițiile în care massmedia anunța în numeroase rânduri faptul că aproximativ 35% dintre elevi nu aveau acces la internet sau la dispozitive digitale, iar profesorii nu aveau pregătirea de a utiliza platforme educaționale și nu puteau fi transformați dintr-o dată în ”profesori digitali”, învățământul românesc a cunoscut o altă dimensiune.

Tibor Navracsics, comisarul pentru educație, cultură, tineret și sport al Comisiei Europene, a evidențiat faptul că, succesul oricărei reforme educaționale depinde de cadrul didactic, iar educația are nevoie de investiție în cadrele didactice pentru a le asigura instrumentele necesare activității. În publicația datată din septembrie 2019 în Monitorul educației și formării, Comisia Europeană constată, în urma unei ample anchete ce a vizat cadrele didactice, faptul că este necesară formarea cadrelor didactice „pentru ca acestea să facă față mai bine unor aspecte presante precum utilizarea tehnologiei informației și comunicațiilor”. [2, p. 1]

Reformele legate de educația digitală în Europa au început în primul deceniu al sec. XXI, astfel că în toate țările se pune accent pe strategii de învățare și inovare prin TIC, iar Comisia Europeană încurajă atât utilizarea TIC în scop pedagogic, cât și concentrarea în planurile de acțiune elaborate la nivel național pe competența digitală ca una din marile provocări ale educației.

În Europa, majoritatea sistemelor de educație au desfășurat și încă mai desfășoară reforme curriculare care vizează competențele digitale, fie pentru a aborda sau pentru a schimba abordarea curriculară, încât să se acorde o importanță mai mare acestor competențe.

În școlile din Europa se urmărește dezvoltarea competenței digitale prin intermediul curriculumului școlar, aplicându-se în ultimii ani, încă de la treapta primară de învățământ conținuturi curriculare care să formeze competența digitală. Conform raportului Euridyce din 2019 [3, p. 9-16], peste jumătate din cele 28 de state membre ale Uniunii Europene, includ competența digitală în învățământul primar – în 11 state se abordează ca disciplină separată

obligatorie (Bulgaria, Cehia, Grecia, Polonia, Portugalia, Regatul Unit (ENG și WLS), Islanda, Liechtenstein, Muntenegru și Macedonia de Nord), iar în 10 țări este integrată în alte discipline obligatorii (Cehia, Irlanda, Spania, Franța, Italia, Cipru, Lituania, Slovenia, Suedia și Liechtenstein).

Competențele cheie ca finalități educaționale sunt precizate în Curriculum Național pe niveluri de școlaritate. În învățământul primar, formarea competențelor digitale nu sunt concretizate decât la nivel elementar, ceea ce presupune neutilizarea în mod independent în contexte noi. „Competențele-cheie încep să se formeze la nivel elementar, fără a fi însă structurate suficient pentru a fi operante în contexte noi, fără sprijin din partea unui adult.” [6, p. 15] Acesta a constituit cel mai mare obstacol în realizarea activităților didactice online pentru elevii mici.

În Suedia se învață programarea digitală din primul an de studiu, în Republica Moldova disciplina Educație digitală este obligatorie, fiind introdusă de la clasa I începând din anul 2018. În Polonia, Portugalia, Bulgaria se studiază această disciplină la nivel primar, iar alte state europene, care se află în fruntea statisticilor cu privire la competențe digitale, abordează educația digitală interdisciplinar.

Specialiștii în domeniul educației recunosc faptul că alfabetizarea digitală reprezintă o prioritate a sistemului românesc de învățământ, reușind includerea disciplinei Informatică și TIC ca disciplină obligatorie în curriculum de gimnaziu, începând cu anul 2017. Cu siguranță elevii, care au fost inițiați în alfabetizarea digitală prin studierea acestei discipline, și-au format un nivel de cunoștințe, priceperi de a utiliza cu ușurință tehnologia în perioada învățământului online. Cu toate acestea, în planurile cadru în vigoare pentru învățământul primar, nu există nici măcar propuneri pentru studiul educației digitale sau o disciplină care să-l sprijine pe elev să dobândească în mod progresiv competențe digitale.

Într-un raport de cercetare evaluativă, publicat în mai 2020, cu privire la școala online, o echipă de profesori și cercetători din domeniul Științele Educației, evidențiază amploarea pe care tehnologiile informaționale le-a căpătat în ultima perioadă pentru continuarea învățării. Profesorul a fost „forțat” să găsească soluții pentru a ține legătura cu elevii, a fost nevoit să descopere noi modalități de a continua activitatea didactică apelând la tehnologiile informaționale și de comunicare. Deși aceste tehnologii cunoșteau o evoluție și o dezvoltare continuă, atât pentru profesor cât și pentru elev, provocarea a fost destul de dificilă într-un timp scurt și fără o pregătire potrivită situației.

Utilizarea instrumentelor și resurselor digitale în realizarea activităților educative nu au fost o noutate pentru mulți dintre profesori. Cu toate acestea, au existat și bariere în utilizarea exclusivă a mijloacelor TIC pentru educația la distanță:

- „sistemul de învățământ este doar parțial pregătit din punct de vedere al competențelor digitale;
- curriculum nu poate fi transpus decât parțial sau secvențial în activități online;
- companiile edtech nu au construit soluții interoperabile, axate pe nevoile de sistem ale educației;
- lipsa echipamentelor tehnice corespunzătoare, a monitorizării învățării și a comunicării autentice cu elevii;
- dificultăți tehnice - platforme care nu funcționează, acces limitat la internet, lipsa unui computer performant;
- lipsa instrumentelor potrivite disciplinei etc.” [1, p. 12]

În ceea ce privește elevul, dificultățile și barierele existente în învățarea prin intermediul TIC sunt similare cu cele ale profesorilor, majoritatea elevilor nefiind obișnuiți să învețe prin noile tehnologii, iar aplicațiile numeroase și diversitatea platformelor educaționale îi pun în dificultate pe elevii care nu dețin competențe în acest domeniu.

Cu atât mai mult, dificultățile de învățare la distanță sunt mult mai accentuate pentru elevii din învățământul primar, întrucât școlarii mici nu dețin instrumente TIC proprii, nu au competențe necesare pentru utilizarea resurselor digitale, nu știu să se orienteze pe interfața platformei fără ajutor din partea părinților, o parte dintre ei nu au învățat încă să citească și să scrie etc.

În acest context, profesorii pentru învățământul primar au fost nevoiți să adapteze și să gestioneze conținutul învățării pentru a fi accesibil școlarii mici, să găsească mijloacele și instrumentele TIC potrivite vârstei, să identifice cea mai eficientă modalitate de abordare a lecțiilor prin intermediul resurselor digitale, în funcție de mijloacele tehnologice deținute de elevi și de posibilitatea acestora.

Învățământul virtual s-a impus în majoritatea statelor lumii, indiferent de nivelul sau treapta de școlaritate. Comparativ cu statele Uniunii Europene, datele statistice au arătat că suntem tot printre ultimele locuri în Europa, ca nivel al competențelor digitale, de o bună perioadă de timp.

Politicile educaționale și-au conturat strategiile pe noile cerințe de educație și formarea centrată pe competențe - premisă a educației permanente pentru viață și societate, pe reactualizarea Curriculumului Național astfel încât programele școlare să poată fi adaptate schimbării și profesiilor viitorului, în încercarea de a ne apropia de cerințele sistemului european de educație și formare.

Un pas important spre digitalizare îl constituie alfabetizarea digitală de la treapta învățământului primar. Astfel, se vor putea concretiza competențele digitale elementare prevăzute în Curriculum Național pentru ciclul primar, mai mult decât atât, elevii pot dobândi cunoștințe și deprinderi pentru utilizarea în siguranță a tehnologiilor digitale în învățarea permanentă.

Concluzii

Importanța alfabetizării digitale în formarea unor competențe de bază, pentru utilizarea în siguranță a tehnologiilor, s-a reflectat în special în rândul elevilor mici. Mulți dintre aceștia nu și-au exercitat dreptul la educație și formare din cauza lipsei deprinderilor de a utiliza independent dispozitive și resurse digitale pentru învățare.

Formarea competențelor digitale trebuie să înceapă la clasele primare. Cea mai mare provocare a învățământului online a fost pentru elevii mici, care rămași fără sprijin din partea adulților, au fost nevoiți să privească ecrane cu simboluri necunoscute și să realizeze sarcini folosind instrumente despre care nu aveau cunoștințe elementare.

Nevoia pentru educația digitală este menționată în diverse recomandări la nivel european, însă Curriculum Național nu acoperă această nevoie. Consecințele negative se evidențiază de fiecare dată când elevii din învățământul primar sunt puși în situația de a utiliza tehnologia și de a interacționa cu conținuturi digitale.

BIBLIOGRAFIE

1. BOTNARIUC P., CUCOȘ C., ISTRATE O., PÂNIȘOARĂ I.O. *Școala Online. Elemente pentru inovarea educației. Raport de cercetare evaluativă*. București, Mai 2020. (Editura Universității din București). 77 p. ISBN 978-606-16-1164-5
2. COMISIA EUROPEANĂ. *Comunicat – Educație și formare* [online]. Bruxelles, 2019 [citat 26.09.2019]. Disponibil: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/ro/IP_19_5729 (accesat 15.09.2020)
3. COMISIA EUROPEANĂ/EACEA/Eurydice. *Educația digitală în școlile din Europa. Raport Eurydice*. Luxemburg, 2019. Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene. 156 p. PDF: EC-01-19-528-RO-N. ISBN: 978-92-9484-235-0.

4. CORNEA, Ramona. *Ministerul Educației vrea digitalizarea tuturor școlilor din România până în 2027* [citat 27.10.2020]. Disponibil: <https://www.zf.ro/eveniment/ministerul-educatiei-vrea-digitalizarea-tuturor-scolilor-din-romania-19711067?fbclid=IwAR1UPeZ8H9EzgKIftKIBqfYuGkLOOpc2jJ38jCs5sy6CPIJa7F0WttotbaA> (accesat 17.11.2020)
5. GUVERNUL ROMÂNIEI. Programul de guvernare 2018-2020 online. București, 2018 [citat 29.01.2018]. Disponibil: https://cj.prefectura.mai.gov.ro/wp-content/uploads/sites/37/2018/02/PROGRAMUL_DE_GUVERNARE_2018-2020.pdf accesat 12.09.2020
6. OMEC 5765/2020. *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de Referință al Curriculumului Național* [online]. București, 2020 [citat 15.10.2020]. Disponibil: <https://www.isjcs.ro/documente/noutati/OMEC%205765%20din%2015%20oct%202020%20REPERE%20PT%20PROIECTAREA%20CURRICULUMULUI%20NATIONAL.pdf> (accesat 15.12.2020)

Școala în contextul crizei pandemice

School in the context of the pandemic crisis

CÎRSTEA Beatrice-Elena, profesor învățământ primar și preșcolar
Școala Gimnazială "Ioan Duhovnicul", Bănești

CÎRSTEA Beatrice-Elena, primary school teacher
"Ioan Duhovnicul" Primary School Bănești,

E-mail: beti.cirstea@gmail.com

ORCID iD: 0000-0001-9503-2037

DOI: [10.46728/c.18-06-2021.p182-184](https://doi.org/10.46728/c.18-06-2021.p182-184)

CZU: 371.21:004

Rezumat: Școala a fost considerată sursă care răspândește virusul COVID-19 de aceea s-a luat măsura ca ea să fie închisă. Această măsură a fost una care a avut mare impact pe mai multe planuri deoarece școala nu definește doar educația ci și dezvoltarea psiho-socio-emoțională a copiilor. Închiderea școlilor și grădinițelor a avut un impact major pentru fiecare individ care face parte din sistemul de învățământ afectându-l mai mult sau mai puțin, sub diferite forme. Școlile nu sunt doar un loc pentru educație academică, ci și un loc pentru învățarea abilităților sociale și emoționale, un spațiu de interacțiune și sprijin social. Închiderea școlilor nu numai că a perturbat procesul de educație a copiilor, ci și accesul la serviciile sociale.

Cuvinte-cheie: școală, grădiniță, educație, pandemie.

Abstract: The school was considered a source of the COVID-19 virus, so measures were taken to keep it closed. This measure was one that had a great impact on several levels because the school defines not only the education but also the psycho-socio-emotional development of children. The closure of schools and kindergartens has had a major impact for each individual who is part of the education system affecting it more or less, in different forms. Schools are not only a place for academic education, but also a place for learning social and emotional skills, a space for interaction and social support. The closure of schools has not only disrupted the children's education process, but also access to social services.

Keywords: school, kindergarten, education, pandemic.

Introducere

Școlile nu sunt doar un loc pentru educație academică, ci și un loc pentru învățarea abilităților sociale și emoționale, un spațiu de interacțiune și sprijin social. Închiderea școlilor nu numai că a perturbat procesul de educație a copiilor, ci și accesul la serviciile sociale.

Pandemia a afectat profund educația.

Școala în contextul crizei pandemice.

Pandemia de COVID-19 a dus la închiderea școlilor la nivel mondial, acest lucru afectând milioane de copii, începând de la preșcolari până la studenți, care au avut parte de un an școlar foarte haotic.

Impunerea stării de urgență a adus cu sine schimbări importante în rutina tuturor, copiii fiind la rândul lor afectați de limitările generate de noile circumstanțe. În acest context, marcat de restricții de deplasare și interacțiune, comunicarea cu ceilalți și petrecerea timpului liber au avut nevoie de ajustări. Fie că este vorba despre efectele separării temporare de prieteni și colegi, sau

despre anxietatea produsă de situația epidemiologică, impactul emoțional al acestei perioade nu este de neglijat.

Cei mai afectați au fost copiii din familii cu venituri reduse, copiii care locuiesc în zonele rurale cu infrastructură deficitară, copiii din cadrul minorităților etnice și lingvistice, copiii cu dizabilități, băieții și fetele care locuiesc în condiții dificile sau în cămine care deja se confruntau cu bariere semnificative pentru participarea la educație și învățare și aveau parte de educație și de avantaje sociale mai reduse decât cei de aceeași vârstă.

Guvernele, ministerele și școlile s-a confruntat cu provocarea de a planifica procesul de învățământ în perioade foarte incerte.

După o perturbare majoră a procesului de învățământ din cauza închiderii școlilor și a carantinării, statele au ridicat treptat restricțiile, menținând în același timp măsuri esențiale de protecție referitoare, în special, la distanțarea fizică. Multe țări au decis să nu redeschidă școlile înainte de septembrie 2020. Chiar dacă virusul încă circula la nivel mondial iar anul 2021 a avut nenumărate perioade de școală online, societățile s-au pregătit pentru o „nouă normalitate”, unde educația a fost diferită de cea cunoscută de elevi, profesori și familii.

În timpul unei crize precum pandemia de COVID-19, consolidarea comunicării, a transparenței și încrederii este esențială pentru a pune în practică măsurile de limitare a răspândirii virusului.

Comunicarea instituție – familie.

O comunicare bine stabilită între școală și părinți va asigura un spațiu de ascultare a îngrijorărilor, feedback-ului, miturilor și zvonurilor privind COVID-19, precum și transmiterea de informații despre virus.

Comunicarea între școală, părinți, elevi și profesori este importantă pentru a asigura o înțelegere clară a ceea ce trebuie făcut, de către cine și cum. În vremuri de incertitudine, este important ca părinții să se implice în relația cu școala.

Pașii esențiali pentru consolidarea comunicării între școli și părinți:

- Aflați care sunt nevoile de comunicare

Discutați cu părinții despre informațiile de care au nevoie, legate de COVID-19. Întrebați-i cum preferă să primească informația și cu ce frecvență. Întrebați-i de ce fel de sprijin au nevoie ei și copiii pentru a se simți în siguranță la școală.

- Folosiți cele mai potrivite canale de comunicare

Pentru ca mesajele să ajungă la toate familiile, cel mai bine este să folosiți cât mai multe canale de comunicare posibil. Nu toți părinții pot fi abordați în același fel și nu toți vor interacționa în aceeași măsură.

Printre canalele pe care le puteți folosi în comunicarea cu părinții se numără:

- ședințe sau discuții cu părinții în mediul online (Zoom, Skype, etc);
- apeluri telefonice;
- grupurile de mesaje (Whatsapp);
- E-mail;
- site-ul web al școlii sau platforma unde se desfășoară cursurile online;
- platformele online de socializare (Facebook).

- Comunicați clar și coerent

Este important să comunicați în mod sistematic cu părinții, nu numai la nevoie. În felul acesta se va crea un mecanism clar, comunicarea va fi așteptată, iar părinții se vor simți încurajați să participe și să se implice mai mult în viața școlară a copiilor lor. De asemenea, este important ca școlile să se asigure că toți părinții și elevii, inclusiv cei mai vulnerabili, pot avea acces la informațiile esențiale prin transmiterea unor informații adaptate nivelului de dezvoltare al copiilor și accesibile tuturor elevilor, inclusiv celor cu dizabilități.

- Folosiți un ton adecvat

- Ascultați-i pe părinți și adresați-le întrebări pentru a le înțelege mai bine comportamentul, îngrijorările, percepțiile și acțiunile de prevenire a răspândirii noului coronavirus.
  - Folosiți un ton cald și pozitiv, fie că transmiteți mesaje prin email, SMS sau în persoană, fiți deschiși și optimiști și oferiți încurajări.
  - Comunicați des, asigurați-vă că puteți comunica în mod regulat, identificați împreună cu familiile o abordare fezabilă pentru a comunica și informa.
  - Cultivați sentimentul de încredere. Este esențial pentru părinți să poată avea încredere în cadrele didactice. Când discutați cu părinții, asigurați-vă că aceștia au încrederea în confidențialitatea comunicării și că principalul scop este acela de a asigura interesul suprem al elevilor.
  - Nu există o rețetă general valabilă în materie de comunicare părinte-cadru didactic. Identificați instrumentele de comunicare adecvate fiecărei familii și folosiți-le. În unele cazuri, va fi nevoie de o combinație de instrumente/abordări pentru a vă asigura că ajungeți la fiecare familie. Trebuie să aveți în vedere că familiile vin din contexte diferite și au convingeri diverse.
  - Puneți-i în valoare pe părinți implicându-i în educația copiilor și recunoscându-le implicarea.
    - Încurajați părinții să vorbească cu dumneavoastră
- Este esențial să creați mecanisme de feedback clare și accesibile pentru familii astfel încât acestea să își poată exprima opiniile, îngrijorările și așteptările.
- Încurajați părinții să comunice des și deschis cu școala, repetându-le că școlile vor să asculte părerea lor.

Concluzii

Chiar dacă mediul online oferă copiilor o deschidere la un click distanță de ceea ce înseamnă lumea, interacțiunea umană, fizică, nu va putea fi niciodată înlocuită. Alternarea acesta între a vorbi cu prietenul meu pe o platforma de socializare și a mă întoarce la școală și a-l vedea fizic e bună în această perioadă pentru că online-ul a ținut loc interacțiunii fizice. Dar nu o poate înlocui. Asta e o regulă de care trebuie să ținem cont. Generațiile acestea care au acces la platformele de socializare și la tehnică, au un avantaj față de generațiile din trecut, dar dacă acești copii se vor închide doar în mediul online, însemna ca ei nu vor ști cum să socializeze în mod normal, de la om la om.

Părerile despre învățământul online sunt împărțite: în vreme ce unii experți în educație.

consideră că acesta este un „dezastru în stare pură” cu consecințe pe viață pentru actualii elevii generând pierderi educaționale foarte mari și tulburări emoționale, alții sunt de părere că reprezintă soluția viitorului. Părerea mea este că învățământul online nu-l poate înlocui pe cel clasic, mai ales la clasele mici, însă îl poate completa.

În același timp, astfel de „evenimente” pot contribui la o reală modernizare a învățământului românesc, prin introducerea și familiarizarea pe scară largă a cadrelor didactice și a elevilor cu tehnica de lucru computerizată și îmbunătățirea competențelor în acest sens.

BIBLIOGRAFIE

1. UNESCO. Education: From disruption to recovery. 2020. <https://en.unesco.org/covid19/educationresponse>
2. CUCOȘ C. Informatizarea în educație. Aspecte ale virtualizării formării. Iași: Polirom. 2006. 216 p. ISBN: 973-46-0295-0

Tehnologiile digitale în sprijinul elevilor, profesorilor și părinților

Digital technologies in support of students, teachers and parents

STAMIN Cristina Manuela, profesor învățământ primar
Liceul Tehnologic de Transporturi Auto

STAMIN Cristina Manuela, primary school teacher
Technological High School of Car Transport

E-mail: stamin Cristina@yahoo.ro

ORCID iD: 0000-0001-9825-7725

DOI: [10.46728/c.18-06-2021.p185-187](https://doi.org/10.46728/c.18-06-2021.p185-187)

CZU: 37.026:004

Rezumat: Utilizarea metodelor și tehnologiilor digitale de predare-învățare în activitatea didactică contribuie la îmbunătățirea calității procesului instructiv-educativ, având un caracter activ – participativ și o reală valoare activ-formativă asupra personalității elevului. În tradiția socio-culturală, TIC este definită ca mijloc de mediere pentru cunoaștere, iar din perspectiva dialogică, e văzută ca mijloc de deschidere, adâncire și lărgire a aspațiilor de dialog. Nu trebuie să uităm că învățarea nu presupune doar acumulare de cunoștințe, ci creștere, îmbogățire, evoluție. Se pot enunța câteva reguli pentru integrarea cu succes a TIC în activitatea didactică. În primul rând trebuie să fim siguri că deținem controlul asupra materialului, atât din punct de vedere al conținutului, cât și al formei, chiar dacă te sprijină un specialist în TIC. Apoi este necesar să avem un plan pe hârtie, separat de materialul aflat pe suport digital, scopul și forma prezentării trebuind să ne fie foarte clare. Mai presus de orice, concentrarea trebuie să fie asupra elevului și a nevoilor lui de învățare. Cel mai mare pericol în orice proiect de predare-învățare care include și TIC e să fie centrat mai mult pe tehnologie/creativitate, nu pe elevul-receptor și pe nevoile lui de învățare.

Cuvinte-cheie: tehnologii digitale, elevi, studenți, profesori, părinți

Abstract: The use of digital teaching-learning methods and technologies in the didactic activity contributes to the improvement of the quality of the instructive-educational process, having an active-participatory character and a real active-formative value on the student's personality. In the socio-cultural tradition, ICT is defined as a means of mediation for knowledge, and from a dialogical perspective, it is seen as a means of opening, deepening and broadening the aspirations of dialogue. We must not forget that learning does not only involve the accumulation of knowledge, but growth, enrichment, evolution. Some rules can be stated for the successful integration of ICT in teaching. First of all, we must be sure that we have control over the material, both in terms of content and format, even if you are supported by an ICT specialist. Then it is necessary to have a plan on paper, separate from the material on digital media, the purpose and form of the presentation should not be very clear. Above all, the focus must be on the student and his learning needs. The biggest danger in any teaching-learning project that includes ICT and to be more focused on technology / creativity, not on the student-receiver and his learning needs.

Keywords: digital technologies, pupils, students, teachers, parents

Introducere

Școala contribuie tot mai mult la modelarea personalității și la cultivarea trăsăturilor ei. În întreaga operă de formare a omului nou, a personalității sale, un rol important, uneori chiar decisiv, îl au primii ani de școală.

Școlii primare îi revine sarcina de a forma primele deprinderi de muncă intelectuală. De aceea, este necesar ca învățătorul să fie preocupat în permanență de perfecționarea metodelor și procedeele de predare-învățare, a stilului de muncă în general, pentru optimizarea procesului instructiv-educativ.

Cadrul didactic trebuie să fie animat de o puternică receptivitate față de tot ce este nou și important în specialitatea sa și în pedagogie, iar în practică să dovedească un efort continuu spre autodepășire, pentru a face față sarcinilor pe care le ridică învățământul.

Utilizarea tehnologiilor digitale

Utilizarea metodelor și tehnologiilor digitale de predare-învățare în activitatea didactică contribuie la îmbunătățirea calității procesului instructiv-educativ, având un caracter activ – participativ și o reală valoare activ-formativă asupra personalității elevului.

Elevii din ziua de astăzi sunt diferiți de generația părinților și a bunicii lor. Majoritatea acestora, mai ales în mediul urban, au deja ca rutină folosirea internetului și a email-ului, a sms-urilor sau a rețelelor de socializare de tip Yahoo sau Facebook. Acest mod de comunicare se face simțit și în modul lor de a învăța. Chiar dacă profesorul folosește sau nu la clasă tehnologia informației și a comunicării (TIC), elevii menționați vor folosi cu siguranță acasă mijloacele moderne de informare ca sprijin pentru teme.

Comunicarea scurtă sau abreviată de tip chat sau sms se face simțită deja se la nivelul standardelor generale de predare-învățare. Când se schimbă contextul de viață, se schimbă și felul în care elevul învață.

Profesorul trebuie să se simtă liber să răspundă critic, dar în același timp creativ noilor tehnologii și sub nici o formă nu poate să ignore acest aspect dacă vrea să comunice cu elevii. Adevărata importanță a tipului de predare-învățare-evaluare care combină metodele pedagogice tradiționale cu TIC ține de *potențial*. Acest tip de învățare este o oportunitate în a crea experiențe care pot furniza *tipul de predare-învățare potrivit într-un anumit moment, loc și pentru un anumit elev* nu numai la școală, ci și acasă.. În acest context, **generalizarea folosirii TIC în școală** ar putea deveni **una dintre realizările importante ale secolului nostru**.

În psihologia tradițională, **cunoașterea** e văzută ca un fel procesare, adică pare simplu să spui că aceasta va atinge cote cu atât mai înalte cu cât mintea elevului va fi programată cu ajutorul cât mai multor strategii meta-cognitive. Într-un mod cu totul diferit, **cunoașterea** este înțeleasă în termeni de *învățare a folosirii instrumentelor culturale*.

În era digitală în care trăim, problematica cunoașterii trebuie să fie una a *dialogului*, educația trebuie să meargă dincolo de instrumentele culturale specifice, dar fără a fi redusă la abstracția oferită de psihologia cognitivă.

Dezvoltarea educației în direcția *dialogului* nu poate fi decât rezultatul unui mod de predare-învățare-evaluare la un nivel de conceptualizare mai ridicat decât în trecut. Pentru că *dialogul* presupune deschidere, lărgirea orizontului și adâncime, acest mod de învățare este atât o direcție individuală pentru elev, cât și una socială pentru școală ca întreg, *în direcția unei gândiri creative libere*. *Tehnologiile moderne nu sunt ceva ieșit din comun. Trebuie doar să folosim cu mult curaj, toate mijloacele moderne și digitale în procesul interactiv profesor- elev. Dar, bineînțeles acest proces educativ este bine să fie folosit de către elevi și acasă, în familii, în relația de însușire a cunoștințelor. În acest caz, un termen important al acestei ecuații, devin părinții.*

În tradiția socio-culturală, TIC este definită ca *miloc de mediere pentru cunoaștere*, iar din perspectiva dialogică, e văzută ca mijloc de deschidere, adâncire și lărgire a aspațiilor de dialog. Nu trebuie să uităm că învățarea nu presupune doar acumulare de cunoștințe, ci creștere, îmbogățire, evoluție.

Până la urmă, nu e nimic nou sub soare, deci nici tehnologiile moderne nu sunt ceva ieșit din comun. Papirus și hârtie, cretă și carte tipărită, retroproiectoare, jucării și emisiuni educative, toate au fost văzute ca inovații la început. PC-ul, Internetul, cd-ul și mai noile *tehnologii*

complementare mobile sau wireless nu sunt decât cele mai noi dovezi ale creativității umane pe care le putem vedea în jurul nostru. Ca și celelate inovații menționate, acestea *pot fi asimilate în practica pedagogică fără să afecteze fundamentele învățării.*

Se pot enunța câteva reguli pentru integrarea cu succes a TIC în activitatea didactică.

În primul rând trebuie să fim siguri că deținem controlul asupra materialului, atât din punct de vedere al conținutului, cât și al formei, chiar dacă te sprijină un specialist în TIC.

Apoi este necesar să avem un plan pe hârtie, separat de materialul aflat pe suport digital, scopul și forma prezentării trebuind să ne fie foarte clare.

Mai presus de orice, concentrarea trebuie să fie asupra elevului și a nevoilor lui de învățare. Cel mai mare pericol în orice proiect de predare-învățare care include și TIC e să fie centrat mai mult pe tehnologie/creativitate, nu pe elevul-receptor și pe nevoile lui de învățare.

Concluzii

Folosirea TIC în școală face parte din evoluția naturală a învățării și sugerează o soluție elegantă la provocările moderne adresate învățării și a nevoilor elevilor. Integrarea TIC în procesul tradițional de predare-învățare-evaluare este o oportunitate de a integra ultimele descoperiri tehnologice cu interacțiunea și implicarea oferite de modul tradițional de cunoaștere. Pentru o eficiență maximă a procesului de învățare, trebuie să existe o implicare reală și activă a tuturor factorilor, adică a profesorilor, elevilor, precum și a părinților.

BIBLIOGRAFIE

1. ADĂSCĂLIȚEI, Adrian., *Instruire asistată de calculator, didactică informatică*, Iași, 2007, (Ed. Polirom), ISBN 978-973-46-0687-0
2. BĂDUȚ, Mircea., *Calculatorul în trei timpi*, Iași, 2003, (Ed. Polirom), ISBN 978-973-46-6911-0
3. GOLU, Pantelimon., *De la psihologia individuală la psihologia de grup și colectivă*, București, 2000, (Ed. Didactică și Pedagogică).

Incursiuni în cunoașterea de navigare on-line

Incursions in the knowledge of online browsing

ZUBENSCHI Ecaterina, dr. în pedagogie, conferențiar universitar
Universitatea Pedagogică de Stat “Ion Creangă” din Chișinău

ZUBENSCHI Ecaterina, PhD in pedagogy, associate professor
“Ion Creanga” State Pedagogical University of Chisinau

E-mail: ecaterinazubenschi@gmail.com

ORCID iD: 0000-0002-1822-7460

ZUBENSCHI Mariana, dr. în psihologie, cercetător științific,
Universitatea Pedagogică de Stat “Ion Creangă” din Chișinău

ZUBENSCHI Mariana, PhD in Psychology, scientific researcher,
“Ion Creanga” State Pedagogical University from Chisinau

E-mail: marianazubenschi@gmail.com

ORCID iD: 0000-0002-4890-2068

DOI: [10.46728/c.18-06-2021.p188-202](https://doi.org/10.46728/c.18-06-2021.p188-202)

CZU: 37:004.77

Rezumat: În prezent există o mulțime de instrumente de căutare și de produse software care permit căutarea informațiilor solicitate pe Internet, în diverse scopuri. Acest lucru presupune îmbunătățirea competențelor practice de navigare on-line, ale cadrelor didactice, în eficientizarea sistemului educațional, în pregătirea materialelor educaționale electronice, în organizarea și gestionarea procesului de învățare la distanță, ce ar contribui la asigurarea progresului economic și social al țării. Acest fapt, incită ca profesorul să fie ”înarmat cu instrumentele de navigare pentru a le integra în procesul educațional.

Cunoașterea instrumentelor de căutare, reprezintă o modalitate actuală de dezvoltare a educației, în concordanță cu descoperirile tehnologice.

Cuvinte-cheie: instrumente de căutare, motoare de căutare, portal, platformă, web-site, e-learning.

Abstract: There are currently a lot of search tools and software products that allow you to search for the requested information on the Internet for various purposes. This involves improving the practical skills of online browsing, teachers, in streamlining the education system, in preparing e-learning materials, in organizing and managing the distance learning process, which would help ensure the economic and social progress of the country. This fact encourages the teacher to be “armed with the navigation tools to integrate them in the educational process.

Knowledge of search tools is a current way of developing education, in line with technological discoveries.

Key-words: search tools, search engines, portal, platform, web-site, e-learning

Motoare de căutare, portaluri, platforme și site-uri

Pe World Wide Web sunt disponibile mai multe tipuri de surse de informare și instrumente de cautare, pentru a găsi informația solicitată, din multitudinea informațiilor plasate pe internet. Cele mai importante instrumente de căutare sunt: motoare, numite mașini de căutare, directoare, metamotoare, platforme, site-uri etc. Pentru a naviga pe Internet, este necesar a cunoaște diversitatea instrumentelor de căutare, destinația și aplicabilitatea acestora [11]. Exemple de motoare de căutare a informațiilor de nivel academic:

- **AcademicInfo** - <http://www.academicinfo.net> - permite regăsirea informațiilor privind instituțiile de învățământ superior și programele de studiu oferite de acestea (ex. de căutare: library science).
- **iSeek** - <http://education.iseek.com> – oferă căutarea în sute de mii de resurse provenite de la universități, administrația publică și furnizori non-comerciali de informații (ex. de căutare: information literacy).
- **RefSeek** - <http://www.refseek.com> – pentru studenți și cercetători. Oferă informații academice, căutări în pagini web, cărți, enciclopedii, reviste și ziare (ex. de căutare: Romania – opțiunile Web/Documents).

Tabelul 1. Diferența dintre motoare de căutare, portaluri, platforme, site-uri [8]

MOTOARE	de	CĂUTARE	(search engine,	sursa:
<p>https://ro.warbletoncouncil.org/motores-de-busqueda-7309). <u>Motoare de căutare sunt programe software al căror obiectiv principal este afișarea listărilor site-urilor web cu conținutul pe care utilizatorul îl caută</u>, pentru a extrage informațiile solicitate dintr-o imensă bază de date cu resurse disponibile pe Internet. Motoarele de căutare sunt instrumente ce au capacitatea de căutare în funcție de un cuvânt cheie. Există motoare de căutare generaliste și motoare de căutare specializate. Motoarele de căutare generaliste (search engines) – indexează „toate” resursele disponibile în web. Motoarele de căutare specializate, cum ar fi cele de căutare a informațiilor de nivel academic (academic search engines), indexează numai resursele care corespund anumitor nevoi de informații. <u>Motoarele de căutare sunt cele mai bune instrumente folosite pentru căutarea informațiilor</u> specifice unui anumit subiect care are mai multe aspecte, în timp ce <u>directoarele</u> sunt utile pentru regăsirea informațiilor generale și a temelor cu o singură fațetă. Orice motor de căutare are trei elemente majore:</p> <p>1. <u>Robotul</u>, care mai este numit păianjen sau vierme (robot, spider sau crawler, în limba engleză) care adună documentele noi de pe WWW.</p> <p>2. <u>Al doilea element</u> al unui motor de căutare are denumirea de <u>index sau catalog</u>. Programul găsește link-urile atașate acestor documente, le încarcă într-o bază de date și le indexează. Motoarele de căutare vor căuta apoi prin această bază de date în funcție de comanda primită. Roboții adună informații indexând în bazele lor de date textul întreg al fiecărui document Web.</p> <p>3. <u>Al treilea element este browser-ul web, programul software, numit motor de căutare</u>, program care permite căutarea în paginile înregistrate în index și afișarea rezultatului sub forma unei liste de legături, în ordinea pe care el o consideră ca fiind cea mai relevantă. Se cunosc mai multe tipuri de motoare de căutare, dintre care, pentru: - articole științifice: Wolfram Alph, Baza; - de căutare hoteliere: Trivago; Hotel Engine;- de căutare a locurilor de muncă: Adzuna; CareerBuilder; - de căutare a zborurilor: Așezat; Skyscanner; - căutare de imagini și video: Flickr; Tinye; Youtube; TIC-tac; căutare a filmelor: IMDb; Allmovie; - a documentelor: de căutare blog, Scribd; - de afaceri: GlobalSpec; ThomasNet; de căutare a lucrătorilor, etc.: LinkedIn; ZoomInfo; PeekYou etc. Cele mai utilizate (populare) în lume, motoare de căutare sunt: AltaVista, Google Crome, Hotbot, Northern Light, Bing, Baidu, DuckDuckGo, etc. http://webbut.unitbv.ro/Carti%20online/Repanovici/TDRC.pdf</p> <p>AltaVista - http://www.altavista.com/ AltaVista reprezintă un site Web de tip „robot”, care poate indexa un număr enorm de baze de date de pe rețeaua Internet, conținând informații actuale din aproape toate domeniile de activitate. <u>Directorul AltaVista deține cea mai mare bază de date Web.</u> Mașina implementează comenzi de căutare foarte puternice. <u>Căutarea specializată a acestui motor de căutare se refera la imagini, audio, video, directoare, știri, newsgroups-uri, job-uri, carieră, serviciu de traducere, freemail, efectuând căutari și în cazul</u></p>				

interogărilor complexe. Aplicația Photo Finder ajută în căutarea imaginilor în Web. Indexul de pagini Web al său este unul dintre cele mai mari la momentul actual.

Google - <http://www.google.com/> Google oferă numeroase produse și servicii de căutare pe Internet. Google este cel mai renumit, pentru browserul Google Chrome, (motor de căutare web, de tip open source), pentru a căuta informații pe World Wide Web, folosind cuvinte cheie. Rezultatele căutării sunt prezentate într-o linie de rezultate, afișate în diverse pagini web, imagini, informații, videoclipuri, bloguri, e-mailuri ale prietenilor, site-urile favorite de rețele sociale, ca Facebook, Twitter, etc., și alte tipuri de fișiere, ceea ce îi permite utilizatorului să navigheze pe web, și să vizualizeze conținutul online solicitat. Un browser web este un program software, de navigare prin Internet. Google Chrome este rapid, simplu, oferă siguranța și stabilitate. Are 189 domenii regionale diferite. Este cel mai popular browsere, *cea mai utilizată mașină de căutare în Web, revelant la răspunsurile solicitărilor*. Din aceste motive, alte sisteme precum Yahoo, Netscape Search folosesc Google pentru căutare. **Google Chrome este un browser web gratuit, similar cu Internet Explorer, Mozilla Firefox, Safari etc.**

Northern Light – <http://www.northernlight.com/> Northern Light (lumina nordului) este un motor de căutare apărut recent (1997). S-a impus datorită rapidității, mulțimii de pagini indexate și metodelor de selecție a paginilor relevante. Are una dintre cele mai mari baze de date. Folosește ca algoritm de sortare o nouă tehnologie bazată pe popularitatea linkului (link popularity) și informații hypertext link.

Bing <https://www.bing.com/> este un motor de căutare creat de Microsoft, fiind un mare competitor pentru Google: este mai rapid, vizual, paginile de rezultate sunt mai atractive, integrarea socială este mai puternică. Bing este al doilea motor de cautare din lume.

HotBot - <http://www.hotbot.com/> HotBot permite atât căutarea unor cuvinte simple, fraze cât și căutări avansate. HotBot oferă alegerea a nouă limbi, folosește căutări avansate, după tehnologii specifice pe pagini care conțin Java, Javascript, VRML(3D), Acrobat, Shockwave, ActiveX, MP3, audio, video sau fișiere de imagini, opțiuni de filtrare a căutării: în timp, geografic (.org, .com, .gov etc.).

DIRECTOARE SAU CATALOAGE PE SUBIECTE [1], sunt liste de resurse aranjate ierarhic, în funcție de subiect, oferind informații de la un subiect general la cel mai specific.

Ele diferă de motoarele de căutare prin elementul uman implicat în colectarea și păstrarea informațiilor, redactorii colectează adrese Web, le evaluează conținutul, după care le sortează în categorii adecvate. În cadrul lor se poate căuta și în funcție de un cuvânt cheie. *Toate directoarele integrează tehnologii cu inteligență umană.* Informația oferită este analizată de către specialiști, astfel încât să răspundă relevant cerințelor utilizatorilor. Aceștia au abilitatea de a cerceta, clasifica și organiza informația la un nivel superior. Directoarele, sau cataloagele de subiecte, sunt, în mod special, utile și cele mai bune resurse pentru a găsi informații generale despre un anumit subiect. Cele mai importante directoare de pe World Wide Web sunt: Yahoo, Gakaxy, **eiNET**(<https://www.einet.net/>), **Britanica Internet Guide** (<https://www.ebig.com/>), **Netscape Search** – (<http://search.netscape.com/>), **Ask Jeeves** – (<http://www.askjeeves.com/>), Looksmart, **The World Wide Web**, **Virtual Library**, **The Argus Clearinhouse** etc.

Yahoo - <http://www.yahoo.com/> Yahoo nu este o mașină de căutare, ci este un *serviciu de căutare de tip director*, cu implicarea elementului uman. Este cel mai vechi și mai popular în găsirea informațiilor esențiale. *Yahoo este cel mai mare ghid Web* creat manual, conține în directorul său peste 1 000 000 de pagini catalogate pe diverse categorii. În cazul în care, la solicitarea utilizatorului, nu sunt găsite rezultate proprii, Yahoo adaugă rezultate obținute prin apelarea la căutarea prin mașina Google.

Galaxy <https://www.galaxy.com/> este un director, cu integrarea celor mai noi tehnologii cu

inteligentă umană, lider în aplicațiile de căutare pe Internet, care oferă un limbaj de căutare puternic. Galaxy oferă doar trimiteri strict relevante despre un anumit subiect. Galaxy include categoriile: Afaceri și Comerț, Inginerie și tehnologie, Guvernare, Științe umaniste, Drept, Medicină, Referințe, Științe și Științe Sociale. Fiecare categorie este organizată în alte subcategorii: organizații academice, colecții, grupuri de discuții, organizații guvernamentale, ghiduri, organizații non-profit, periodice.

LookSmart <https://search.looksmart.com> LookSmart este o companie de publicitate și tehnologie care oferă soluții relevante pentru utilizatori, editori și persoane care lucrează în publicitate. LookSmart are o interfață plăcută. Modul de căutare cu LookSmart este diferit de cel al altor directoare, deoarece acesta afișează mai mult de trei nivele de subiecte pe ecran. Există câteva categorii principale: Orașe, Educație, Hrană, Sănătate, Casă, Finanțe, Muzică, Recreere, Sport, Stil, Învățământ, Călătorii. Fiecare răspuns conține un titlu la subiect, cu o scurtă descriere. Funcția Furl.net permite organizarea, căutarea și distribuirea oricărui link, precum și salvarea oricărei pagini în arhiva personală web a fiecărui utilizator. LookSmart oferă peste 11.000.000 articole și 3.3000 publicații de ultima oră.

METAMOTOARE de ADUNARE A INFORMAȚIILOR (METACRAWLERS).

<http://webbut.unitbv.ro/Carti%20on-line/Repanovici/TDRC.pdf>. Spre deosebire de mașinile de căutare obișnuite, mașinile de tip Metacrawler (metacăutare) nu caută în Web pentru a indexa informația ci trimit simultan solicitările utilizatorilor la mai multe mașini de căutare, combinând rezultatele găsite într-o listă.

- **MetaCrawler** - <http://www.metacrawler.com/> MetaCrawler este unul dintre cele mai vechi servicii de acest gen. Apărut în 1995 la University of Washington, USA, cumpărat apoi de compania InfoSpace.

- **Search.com** - <http://www.search.com/> Search.com este o mașină de tip Metacrawler operată de CNET din 1999. Oferă și căutare generală în spațiul Web și multe alte căutări specializate pe domenii.

- **Mamma** - <http://www.mamma.com/> Un portal de tip Metacrawler foarte îndrăgit de utilizatori.

Portalul

Cele mai mari locații tematice au primit denumirea de portal – întrunind o parte semnificativă sau toate componentele infrastructurii intelectuale a Internetului. Portalul oferă acces la serviciile tehnologiilor educaționale, didactice și informaționale on-line. Un portal web este un site web special, cu browser (motor de căutare) cu o structură și o complexitate mai mare, față de un site web [8]. Portalul web este o poartă electronică, către o colecție de fișiere digitale, oferind o gamă largă de servicii (e-mailuri, conținut personalizat forumuri on-line etc.), și informații din diferite surse (legături către alte site-uri conexe), accesibile prin Internet, într-un mod consecvent și uniform. Există diferite tipuri de portaluri, cum ar fi protocoalele personale, financiare și de stoc, de căutare, guvernamentale, regionale, corporative, sportive, de asistență medicală, etc. **Portalurile se împart în trei tipuri: Megaportal – sunt niste portaluri originale ale Internetului.** Multe din ele au început ca mecanisme de căutare și au crescut rapid până la megaportaluri (ex. Lycos și America Online). **Portaluri verticale** - sunt niște portaluri pentru segmente specifice al pieții. Ele deserveșc unele comunități sau piețe specializate îngust. **Portaluri „business to business”** – prezintă o piață electronică, oferind clienților săi o varietate de mecanisme de business electronic (ex. licitații, vânzări și cumpărari). Ca exemple de portaluri populare pot fi www.excite.com și www.online.ru

Tabelul 2. Tipuri de portaluri Web

Tipuri de portaluri Web									
de căutare	de găzduire	guverna mentale	cultu rale	de afacere	organizație/ întreprindere	corpo rativ	angajat	client	personale

(Sursa: https://ro.regionkosice.com/wiki/Web_portal) – **portaluri**

Altă clasificare de portaluri web: 1. Portaluri externe/publice sau portaluri orizontale (MSN Lycos, Excite, Rambler, AOL, etc.). 2. Portaluri interne (corporative, la nivel de companie, firmă, organizație, etc.), cu deschideri către clienți. Un portal calitativ trebuie să conțină: motoare de căutare, un meniu structurat pe mai multe nivele, conturi de utilizatori, formulare interactive, modul de login și alte opțiuni.

Descrierea unor tipuri de portaluri [7].

Portalurile de căutare reunesc rezultatele de la mai multe motoare de căutare într-o singură pagină. Sunt mai multe tipuri de portaluri (portaluri de căutare specializate într-un produs, portaluri de căutare a bibliotecii, de căutare a proprietăților, de licitație etc.

Portalurile web găzduite includ baze de date găzduite, gestionarea documentelor, e-mail, forumuri de discuții și multe altele.

Portaluri web guvernamentale. Guvernele crează site-uri guvernamentale de portaluri web dezvoltate pentru ramuri specifice (pentru un anumit minister, departament sau agenție guvernamentală) sau pentru anumite sub-audiențe (de exemplu, cetățeni în vârstă, părinți, studenți postliceale etc.). Exemple de portalurile web guvernamentale: RM: <https://gov.md/ro>; - USA.gov pentru SUA (în engleză); - india.gov.in pentru India; my.gov.au pentru Australia; - Portalul Sănătate-UE adună toate subiectele relevante de sănătate din întreaga Europă, etc.

Portalurile culturale acumulează colecții culturale digitalizate de galerii, biblioteci, arhive și muzee, colecții digitale de cărți, opere de artă, fotografii, jurnale, ziare, hărți, fișiere digitale de muzică, înregistrări sonore, filme și site-uri web arhivate, precum și descriptiv metadata (informații) asociate fiecărui tip de operă culturală (de exemplu, metadata despre autor, editor etc.). Printre portalurile culturale notabile se numără: - Biblioteca publică digitală a Americii (în dezvoltare); - DigitalNZ - portal cultural condus de Biblioteca Națională a Noii; - Europeana - portal cultural pentru Uniunea Europeană cu sediul în Biblioteca Națională a Olandei și supravegheat de Fundația Europeană, etc.

Portalurile de afaceri pentru partajare și colaborare la locurile de muncă. Conținutul lor trebuie să fie prezentat pe mai multe platforme (calculatoare personale, laptopuri, tablete, asistent digital personal (PDA-uri), telefoane mobile și smartphone-uri). Informațiile, știrile și actualizările sunt exemple de conținut care ar putea fi livrat printr-un astfel de portal.

Portalul Intranet corporativ, pot permite accesul intern și extern la informații corporative specifice utilizând autentificare sau o singură logare. Portalurile corporative, structurat pentru roluri în cadrul unei organizații, oferă angajaților oportunități de autoservire. **Portalul întreprinderii**, cunoscut și sub numele de **portal de informații pentru întreprindere (EIP)**, este similar cu cel mai general portal web. Portalul întreprinderii, față de cel corporativ, se adresează angajaților, clienților, furnizorilor și altor persoane din afara unei organizații.

Portalul angajaților, reprezintă un set specific de portaluri de întreprindere și sunt utilizate pentru a oferi angajaților o interfață pentru informații personalizate, resurse, aplicații și opțiuni de comerț electronic. **Un portal de întreprindere** are două funcții principale; integrare și prezentare. **O singură logare** capabilitățile dintre utilizatorii lor și diverse alte sisteme. **Integrare** - conectarea funcțiilor și a datelor de la mai multe sisteme la componente noi /portleturi/ piese web cu o navigare integrată între aceste componente. **Federație** - integrarea conținutului furnizat de alte portaluri. **Personalizare** - Utilizatorii pot personaliza aspectul mediului înconjurător. Clienții care utilizează EIP-urile își pot edita și proiecta propriile site-uri web, pot alege, conținutul și serviciile specifice pe care le preferă. **Personalizare** – reală, pe baza unui profil

propriu a persoanei din organizație, se bazează pe funcția și rolul de serviciu al acestuia, în contextul portalului. **Controlul accesului** - posibilitatea portalului de a limita anumite tipuri de conținut și servicii la care au acces utilizatorii. De exemplu, la informațiile proprietare ale unei companii pot avea acces doar fondatorii sau conducătorul acestei organizații, pe când angajații organizației respective, doar la unele informații ce țin de procesul de lucru [3].

Portalul client este o poartă electronică către o colecție de fișiere digitale, servicii și informații, accesibile prin Internet, printr-un browser web. **Termenul este cel mai adesea aplicat unui mecanism de partajare între o organizație și clienții săi. Organizația oferă un punct de intrare sigur, de obicei prin intermediul unui site web, care le permite clienților să se conecteze într-o zonă, unde pot vizualiza, descărca și încărca informații private.** Portalurile clienților permit utilizatorilor să-și centralizeze și să virtualizeze organizația, pentru a spori eficiența ei (managementul organizației, angajatorului, managementul documentelor, managementul financiar etc.) și comunicarea, schimbul sigur de informații financiare, pentru a maximiza eficiența mediului de lucru. **Legile privind confidențialitatea la fel ca Actul Gramm – Leach – Bliley** solicită organizațiilor să-și cripteze clienții informații de identificare personală care este trimis online. Partajarea acestor informații prin e-mail nu respectă Legea Gramm – Leach – Bliley și alte legi federale privind confidențialitatea.

Portaluri specifice unui anumit domeniu, oferă acces la companii și servicii conexe. Exemplu, ar fi portalurilor imobiliare, care oferă acces la serviciile agențiilor imobiliari, firme de transporturi, de avocați, portaluri de știri și informații specifice industriei sau studiilor clinice etc.

Portalurile personale. Un portal personal este o pagină Web de pe un site Web [World Wide Web] sau o pagină de pornire HTML locală care include JavaScript și care poate rula într-un browser Web modificat sau pe un server web local non-standard. Un portal personal oferă capacități personalizate vizitatorilor, oferind o cale către alt conținut, servicii din multiple surse diferite. **Portalurile personale pot fi legate de orice subiect specific**, cum ar fi furnizarea de informații prietenilor pe o rețea socială sau furnizarea de linkuri către conținut și servicii externe.

O altă clasificare divizează portalurile în două grupe mari: interne și externe.

Portaluri interne, cum ar fi cele corporative (pentru o anumită companie) sau cele la nivel de organizație, întreprindere, firmă. Sunt utilizate de organizații pentru a oferi servicii angajaților și pentru a asigura comunicarea (informații legate de locul de muncă, ordine, regulamente interne, evenimente, întâlniri etc.). Aceste portaluri există într-o rețea privată. Numai utilizatorii autorizați pot avea acces la portalul intern.

Portaluri externe, numite portaluri **publice sau portaluri orizontale** (Google <https://www.googleportal.com/>, **MSN**, **Lycos**, **Excite** (<https://www.excite.com>), **Rambler**, **AOL**, etc.). Portalurile externe au motoare de căutare, pentru navigarea pe web. Aceste portaluri au link-uri către diverse articole pentru a simplifica procesul de navigare pe Internet. Au legături cu diverse subiecte generale (politică, legislație, știri, noutăți, cultură, sănătate, finanțe, evenimente, sport, etc.), precum și oferirea diferitor servicii personalizate utilizatorilor înregistrați (poșta electronică, repartizarea noutăților curente etc.). Portalurile publice sunt echivalentul bibliotecilor publice, în care oricine poate veni și viziona datele pe ecran.

Portalul MSN (Microsoft Network) este un mare furnizor de servicii de internet și portal web creat de Microsoft. MSN.com a fost unul cel mai vizitat de pe internet, după concurenții săi Yahoo! și Google. <https://www.profit.md/articles-ro/number-11-ro/150152/>

Portal-Internet informațional este destinat publicării și administrării unor volume importante de informații pe Internet (cum ar fi www.ournet.md). Acest portal poate presta diverse servicii, de exemplu, www.999.md este un panou de anunțuri virtual, www.play.md – o colecție de spoturi video pe care le plasează chiar vizitatorii, iar www.infotag.md – site-ul unei agenții de presă cu știri zilnice.

Portalul de știri Moldova-Nova, conține ultimele știri din politică, și bloguri ale utilizatorilor site-ului.

Portalul Go Network <https://go.com/>, produs de Infoseek și Disney. Oferă facilități de căutare cu vechiul motor Infoseek, care este înglobat acum în Go. Are atașat și un director de mărimi impresionante. Are peste 75 milioane de site-uri în „full-text”, fiind unul dintre cele mai bune mijloace de căutare prin viteză, relevantă și validitatea rezultatelor. Căutarea cu OR este cea implicită, dar Infoseek dă posibilitatea folosirii comenzilor AND și NOT.

Portaluri e-learning gratuite

Portal internațional MAAM RU - <https://www.maam.ru/> destinat personalului didactic din învățământul preuniversitar. Portalul oferă scenariile datelor date roșii, sărbătorilor, seratelor de absolvire, conspecte de lecții, activități educative și extrașcolare, diferite elemente de dizain, de înfrumusețare a încăperilor de sărbătoare, felicitări etc., dispune de un comod rubricator și index alfabetic de navigare. Sursa: portals/obrazovatelnyij-portal.html

Naked Science - <https://naked-science.ru/> este un jurnal științifico-popular, instituit în anul 2013. Oferă materiale științifice din tehnică, tehnologie, cosmos, medicină, psihologie și din multe alte domenii științifice, materiale grafice, video, diverse sarcini pentru antrenarea și dezvoltarea mentală. Persoanele abonate cu plată, primesc jurnalul în format electronic - numerele cărora pot fi descărcate în format PDF. Sursa: portals/obrazovatelnyij-portal.html

ДИКТОРЫ.КОМ - <https://diktory.com/> postarea dicției și a vorbirii corecte. Conține peste 300 de voci dintre cele cu cea mai bună dictionare. Portalul oferă un ghid virtual, cu care poți comunica și care te poate îndruma. Oferă posibilitatea de a auzi pronunțarea corectă, de a pronunța și a-ți verifica pronunțarea și vorbirea. Este un portal rusesc, gratuit destinat copiilor și adulților (profesorilor, dicatorilor de radio, televiziune, managerilor, liderilor de partid, etc.). Este un portal de instruire, scopul căruia este de a ajuta persoana să învețe de sinestătător a vorbi, convingător și frumos, îmbunătățind dicția. Portalul oferă o varietate amplă de exerciții de postare a respirației și a sunetelor vorbirii, exerciții de pronunțare, de dezvoltare a intonației, de antrenare și de întărire a puterii vocii etc. Exerciții de antrenare în tehnica vorbirii, exerciții de lucru cu textul, etc. Sunt prezentate diferite proverbe și cimilituri în diferite limbi (rusă, franceză, engleză, ucraineană) для взрослых и детей. Sursa: portals/obrazovatelnyij-portal.html

Studierea independentă a limbilor străine <https://lingust.ru/> Este un portal rusesc care oferă studierea gratuită a limbilor (rusă, poloneză, cehă, slovenă, slovacă, engleză, filandeză, irlandeză, islandeză, germană, franceză, latină, italiană, spaniolă, portugheză, idiş, bulgară, greacă, arabă, turcă, chineză, japoneză, coreană, vietnameză etc. Portalul folosește la maxim posibilitățile rețelelor contemporane, bogate instrumente de învățare, propune spre studiere variate materiale de învățare, fotografii, comentarii, viseo cu subtitre, dicționare, jocuri interactive etc. Sursa: portals/obrazovatelnyij-portal.html

Academic.ru – dicționare și enciclopedii - <https://dic.academic.ru/> «Academic» - este un portal care oferă tuturor doritorilor o colecție bogată și gratuită on-line de enciclopedii și dicționare în domeniul diferitor științe. Oferă posibilitatea de a răsfoi și citi dicționare și enciclopedii în medicină, tehnică, pedagogie, filozofie, psihologie, fizică, biologie, matematică, geografie, istorie, literatură, economie, construcție, limbi străine, de a consulta hărți geografice și de istorie, muzică, arte, culinarie etc. Portalul are aplicații pentru iPhone/iPad și platforme Android. Oferă și posibilitatea de copiere a dicționarelor pe diverse tematici pe site-ul sau blog-ul personal. Sursa: portals/obrazovatelnyij-portal.html portal.compendiu.ro

Platforma și rețele de socializare

O platformă online conține toate resursele necesare pentru a crea un website, dar un website nu are resursele necesare pentru a crea o platformă. Posibilitățile pe care le oferă o platformă online utilizatorilor sunt mult mai mari decât cele pe care le oferă un website (aplicații, autoresponder, integrare cu social media, interactivitate crescută etc., sursa: https://idsi.md/files/file/prezentari_practica_studenti/Retele%20sociale.pdf). Platforma online implică semnificativ relația și interacțiunea cu utilizatorii și este creatoare de comunități.

Printre funcționalitățile importante ale unei platforme online se numără și integrarea motoarelor de căutare, sincronizarea cu social media, găzduirea conținutului creativ etc. O platformă online este mai costisitoare, decât un website și necesită update-uri constante și o echipă de web designeri care să o administreze. Un site de prezentare, în schimb, este mai puțin costisitor și poate fi administrat și de o singură persoană. Câteva *exemple de platforme online populare sunt Facebook, Twitter, LinkedIn, Tumblr, Blogspot, платформа (Ucoz, «Тильда»)* cu seturi variate de șabloane, gata făcute și instrumente aprobate, care permit chiar și unui non-specialist să deschidă independent un blog, o carte de vizită sau alt proiect simplu[2].

WordPress, <https://wordpress.com/> este cea mai populară platformă de tip open-source folosită pentru crearea de site-uri de prezentare, magazine online, bloguri și altele. 42% din web este construit cu WordPress. Mulți bloggeri, multe afaceri mici și companii folosesc WordPress <https://wordpress.com/ro/>, mai mult decât toate celelalte platforme asemănătoare, luate laolaltă. Platforma WordPress dispune de multitudinii de teme gratuite și este simplă de utilizat[9].

PLATFORMELE E-LEARNING. Platformele online de învățare sunt sisteme complexe, care oferă deținătorilor de afaceri și instituțiilor educaționale șansa de a crea și transmite conținut multimedia practic și ușor de urmărit (video, imagini, audio, text). Ascultătorii învață mai ușor, folosind mai multe exemple practice de învățare plăcută și interactivă, folosind următoarele platforme:

- <http://www.halfbakedsoftware.com/quandary.php>;
- <http://classtools.net>;
- <http://www.eclipsecrossword.com>;
- <http://www.wikispaces.com/>;
- <http://www.kubbu.com/>;
- <https://bubbl.us/beta/>;
- <http://www.proprofs.com/quiz-school/>;
- <http://www.quizlet.com>;
- http://slidebomb.com/sbo_home.php;
- <http://photosynth.net/create.aspx>;
- <http://hotpot.uvic.ca/>.

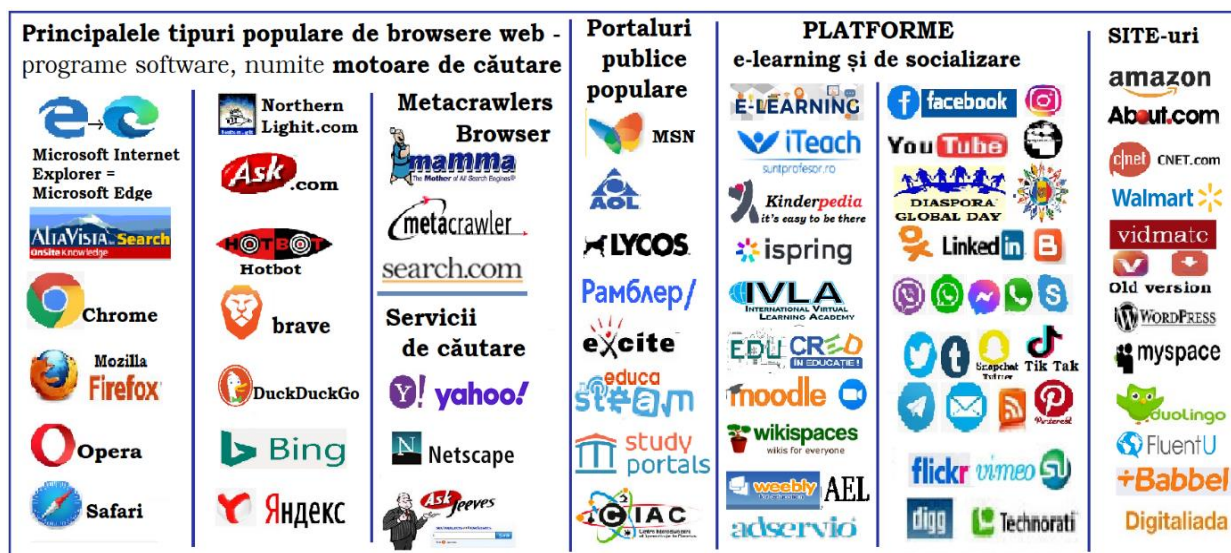

Figura 1. Exemple de browseri web, portaluri publice, platforme și site-uri

Platformele de învățare on-line, sau așa numitele platforme e-learning, sprijină procesul de învățare individuală și permit utilizatorilor să acceseze o serie de surse de informare sau de medii on-line de dezbatere, pe teme diverse. Acest tip de platforme este destinat

învățării active. Profesorii pot utiliza abilitatea generației tinere obișnuite de mici de a mânui calculatorul, pentru a-i determina să-și folosească constructiv timpul liber, cu activități specifice fiecărei discipline. **Avantajele platformelor e-learning**[10] față de sistemul tradițional de învățământ: - accesibilitate, flexibilitate și confort; - independența geografică, mobilitate; - prezentare concisă și selectivă a conținutului educațional; - programele e-learning au la bază diverse metode pedagogice, prezentat prin ascultare, vizionare și interactivitate; - individualizarea procesului de învățare (fiecare instruit are un ritm și stil propriu de asimilare), parcurgerea cursurilor poate fi făcută treptat și repetat, beneficiind de un feedback rapid și permanent. **Dezavantaje:** necesită experiență, costuri mari de proiectare și întreținere. **Platforme de tip e-learning**[6]

eTWINNING <https://www.etwinning.net/ro/pub/index.htm> ”comunitatea școlilor din Europa”, **platforma europeană eTwinning, susținută de Comisia Europeană. Cadrele didactice pot proiecta și desfășura proiecte educaționale în parteneriat, cu mai multe clase din școli europene, pe diverse proiecte, discipline de studiu sau transdisciplinare.** Înscrierea unui proiect se face, prin accesarea platformei din contul personal (nume utilizator, parola). O scurtă prezentare a eTwinning: eTw_ prezentare_proiecte.pptx. Idei și resurse pentru proiecte: etwinning.ro/idei-si-resurse-pentru-proiecte/

KINDERPEDIA <https://www.romanianstartups.com/startup/kinderpedia/> - **platformă gratuită învățământul preuniversitar și universitar, este în limba română.** Are modul de video-conferință (Zoom) integrat cu orarul clasei/grupeii, și catalog de note a elevilor, studenților la teme. Kinderpedia este o soluție completă de comunicare și management pentru instituții educative, disponibilă pe web și pe mobil (Android și iOS) ca aplicație. Platforma ajută la gestionarea clasei/ grupei și a activităților de învățare, comunicare și colaborare. Adaptată învățământului preuniversitar, permite atât înscrierea elevilor cât și a părinților. Elevii se pot înscrie doar cu un cod unic furnizat de profesor/ învățător (nu au nevoie de adrese de email). Tutoriale în limba română: <https://docs.kinderpedia.co/ro/>

BBC LANGUAGES — <http://www.bbc.co.uk/languages/> **platformă** de învățare a limbilor străine de la zero. Conține materiale video și texte din vocabularul de bază, gramatica, fonetica, lexică. Disponibilă în 40 de limbi.

iSPRING <https://www.ispringsolutions.com/> <https://www.ispring.md/ispring-suite> - **platformă. iSpring** <https://www.ispringsolutions.com/ispring-suite> ajută în planificarea activităților de instruire: cursuri-online, traininguri, master-class-uri. Clienții studiază cursuri, susțin teste și repetă materialul însușit în oricare moment disponibil: acasă, în drum, în cafenea sau în timpul pauzelor de muncă. Printre clienții iSpring sunt companii aeriene, autodileri, bănci, companii de asigurare, rețele comerciale, IT companii, Universități și Instituții internaționale. **Platforma iSpring este un instrument eficient pentru elaborarea materialelor de instruire;** - Spațiul de stocare nelimitat pentru cursuri; - Programe de instruire "pas cu pas"; - Calendarul evenimentelor; - Redactor de longread-uri de redactare a articolelor (articole voluminoase); - Gestionarea comodă a listei de utilizatori; - Portal în stil individual Corporativ; - Aplicația mobilă pentru instruirea offline; - Rapoarte clare; - Testarea online; - Certificare etc. iSpring <https://www.ispring.md/ispring-learn> are instrumente care transformă rapid documentele, instrucțiunile, slide-urile și scripturile utilizatorului, în jocuri interactive, videolecții și simulatoare. Video-lecții. Se combină înregistrarea video cu prezentarea speaker-ului pentru a obține o videolecție interesantă. Simulatoare de dialoguri - varianta ideală pentru practicarea capacităților comunicative și strategiei de comportament în diferite situații. Platforma iSpring este perfectă pentru instruirea online. Toată informația despre frecvență este disponibilă în rapoarte. Persoanele absente primesc materiale suplimentare sau participă la instruire repetat. Sursa: <https://www.ispring.md/ispring-learn>

ACADEMIA ONLINE este o platformă de e-learning în limba română, oferă cursuri cu plată și gratuite. <https://www.academia.edu/>, Ошибка! Недопустимый объект

гиперссылки. Unele cursuri se finalizează cu eliberarea de diplome avizate de MEN. Utilizatorii primesc suport continuu prin intermediul tutorilor și asistenților, a mesajelor automate, personalizate, instrucțiunilor de folosire și prin intermediul secțiunii InfoCentru, în care este explicat cum se învață online, cum se poate înscrie la un curs etc. Prin intermediul acestui sistem, furnizorilor de educație le sunt oferite următoarele oportunități: - promovarea ofertei proprii; - dezvoltarea unui sistem propriu de e-learning; - propunerea unui curs la Academia Online.

PLATFORMA e-LEARNING MOODLE (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment) <https://moodle.org/> este un sistem de management al cursurilor, un pachet software cu scopul de a ajuta profesorii să creeze cursuri de calitate și să coordoneze procesul de învățământ pentru obținerea unor rezultate bune de către studenți. **Platforma de e-learning Moodle** oferă Curriculum la disciplină, Suport de curs, lecții; - Chat; - Forum de discuții; - Pagini Wiki; - Conferința web. Platforma Moodle oferă fiecărui utilizator un spațiu propriu în care acesta să își poată păstra și organiza documente personale sau materialele de autoinstruire. Spațiul de lucru dispune de funcții de organizare (copiere, mutare și ștergere de obiecte) și de funcții de gestionare a drepturilor de acces. Platforma Moodle oferă și o zonă publică, în care materialele pot fi consultate de orice utilizator autentificat. Platforma de e-learning Moodle conține și forumuri, administrate de către un moderator, pentru studenți să poată interacționa cu profesorii sau colegii pentru dezbaterile unor subiecte, schimburi de experiență, opinii etc.) [12].

WIKISPACE <https://sites.google.com/site/kratzwilkesfinalproject/home/wikispaces>
<https://loginee.com/www-wikispaces-com> este proiectat pentru a fi ușor, distractiv, necesar pentru a lucra. Se pot crea mai multe pagini, fiecare din ele având imagini, clipuri video, forumuri de discuții, documente, foi de calcul etc. Se poate lucra la eseuri, proiecte text, se pot încărca texte, efectua notițe pentru lucrul în clasă, teme de acasă sau se pot crea cu ascultatorii proiecte multimedia interesante.

Wikispaces oferă folosirea spațiilor wiki, ca simple site-uri web; - pentru grupuri de proiecte; - pentru gestionarea documentelor de învățare, educaționale; pentru discuții și dezbateri cu ascultătorii; - pentru colaborare cu alți profesori; - pentru gestionarea temelor pentru acasă sau a altor activități extrașcolare; - pentru colaborare cu elevii altei școli din țară sau din străinătate.

iTEACH <https://www.iteach.net/> este o platforma de tip 2.0 care permite colaborarea profesorilor într-un mediu virtual avansat. **Platforma iTeach** este destinată dezvoltării profesionale a cadrelor didactice, pentru informare și formare, pentru facilitarea schimbului de experiență, pentru dezvoltarea de proiecte didactice la distanță, pentru colaborare socio-profesională, pentru familiarizarea cu noile tehnologii. Platforma iTeach.ro oferă acces la o serie de instrumente colaborative, cursuri online gratuite, reviste de specialitate, știri, informații și resurse pentru predare, realizarea de portofolii ale profesorilor. Membrii iTeach au posibilitatea de a publica articole în reviste de specialitate prin spațiul creat pentru publicarea articolelor. Suport tehnic pentru cadre didactice: Tutoriale video — Ghiduri pas-cu-pas, în format video, pentru cele mai frecvente situații în care avem nevoie de instrumente ale noilor tehnologii în educație. Ghid GDPR — Un ghid complet realizat pentru a limita vulnerabilitățile de securitate iminente, tutoriale video pentru procesul de predare. <https://iteach.ro/despre.html>

BLACKBOARD - oferă suportul tehnic necesar predării conținutului informational formativ, creat după o metodologie didactică precisă, prin intermediul internetului.

AEL - <https://www.ael.ugent.be/>; Platforma oferă suport pentru predare și învățare, testare și evaluare, administrarea conținutului, monitorizarea procesului de învățământ și concepție curriculară. <https://www.ael.com>; <https://www.ael.com.br/es/index.html>; AEL poate fi folosită pentru învățarea ghidată sau pentru învățarea independentă. AEL este prevăzută pentru învățământul preuniversitar și universitar, pentru corporații, în instruirea internă. AEL este un sistem prin excelență flexibil, folosit în diferite limbi, regiuni, pe niveluri de studiu și tipuri de instituții de învățământ. Platforma AEL este alcătuită din mai multe module:

1. **Modulul Administrare** prin care pot fi efectuate configurări la nivelul întregii platforme, fiind accesibil utilizatorului de tip administrator. Se pot efectua operații generice de tipul: adăugare nivel și component de învățământ, definirea structurii anului școlar, adăugarea disciplinelor, crearea grupurilor de utilizatori, adăugarea profesorilor cu precizarea disciplinelor predate și a materialelor dezvoltate de fiecare dintre ei, adăugarea elevilor precizându-se clasa din care face parte fiecare și disciplinele opționale alese, gestionarea cataloagelor, gestionarea orarelor claselor, profesorilor și a orelor desfășurate în fiecare sală sau interval orar.

2. **Biblioteca virtuală** este o bază de cunoștințe, cu rolul de depozitare și gestionare a conținutului educațional, crearea structurii directoarelor materialelor didactice și a drepturilor de acces asupra lor, crearea lecțiilor și a resurselor necesare, crearea testelor, adăugarea de noi resurse prin editoarele încorporate, asamblarea componentelor unei lecții.

3. **Clasa virtuală** este un modul care permite instructorului să gestioneze și controleze în întregime o lecție, coordonând și monitorizând mediul educațional.

4. **Dictus** – dicționar multifuncțional. Modulul pune la dispoziție instrumente de lucru utile în pregătirea lecțiilor de către profesori și elevi, precum și în cadrul orelor propriu-zise. Acest modul include și un editor de dicționare de orice tip și din orice domeniu, facilitând operații de adăugare sau modificare de dicționare sau termeni, asocieri de imagini, generări de statistici, căutări sau recunoașteri automate a unor expresii sau cuvinte. AEL este un sistem de e-learning profesionist, complex, flexibil și atractiv pentru profesori și elevi. Oferte de cursuri online în România: Sistemul de e-learning Academia Online: <http://www.academiaonline.ro/>

WEEBLY FOR EDUCATION (<http://weebly.com>) este o platformă intuitivă care oferă profesorilor și studenților multiple caracteristici pentru crearea unui site Web. Profesorii pot crea conturi pentru studenți în care aceștia să construiască propriile site-uri și blog-uri. Weebly pentru educație oferă posibilitatea de a crea conturi pentru studenți, moderate de către profesori.

SITE-WEB [5]. Un site web este un set de pagini web asociate cu elemente grafice, conținut multimedia, deservite de un domeniu web unic, publicat pe cel puțin un server web, care se începe cu „**www**” și are terminațiile .com, net, md, ro, etc. (exemple: wikipedia.org, google.com, amazon.com, etc.). Toate site-urile accesibile publicului constituie în mod colectiv World Wide Web. Site-urile web permit utilizatorului să se conecteze, să se înregistreze, să obțină servicii în funcție de tipul site-ului, să trimită feedback etc. Un site static este simplist, se încarcă rapid și este mai ieftin, decât un portal. Există multe varietăți de site-uri web, fiecare specializat într-un anumit tip de conținut și de utilizare. Dintre multitudinea de site-uri, cele mai frecvent utilizate sunt următoarele tipuri de site-uri **de reprezentare pe internet**: - Site personale; - Site carte de vizită; - Site corporative; - Site comerciale; - Site internet magazine; - Site internet vitrine; - Site promo – promoționale; - Site e-learning etc.

Site-uri personale: întreținut de o persoană sau de un grup mic de persoane (de tip familial), Aceste site-uri conțin informații, pe care persoana sau grupul de persoane doresc să le prezinte (de partajare a amintirilor, fotografii, jurnale). Site-uri personale sunt și site-urile artistice sau experimentale și spații de web personale, cum ar fi jurnalele Web (numite, de asemenea, blog-uri).

Site-ul – carte de vizită, este un site de prezentare, ce oferă posibilitate de a comunica eficient cu publicul țintă. Sursa: <https://webmaster.md/ro/servicii/crearea-site-urilor/> Acest site conține informațiile-cheie despre companie și produsele ei, argumente exacte care descriu avantajele unui produs sau serviciu, datele de contact și lista de prețuri. **Cel mai des, acest tip de website conține o singură pagină, care răspunde clar la principalele întrebări ale vizitatorilor.** Crearea lui nu necesită mari investiții financiare și de timp, iar profitul este obținut odată cu apariția primilor clienți permanenți.

Avantajele site-ului de prezentare: lansare rapidă pe o nouă piață online, clienți noi, datorită aplicării unei strategii reușite de marketing. Site-ul de tip carte de vizită, ocupă timp puțin, față de crearea unui site complet, cu mai multe pagini. Calitate și autonomie. Cheltuieli

minime, datorită funcționalității simple, nu implică utilizarea suportului tehnic scump. Site-ul carte de vizită conține o informație scurtă și generalizată despre companie (ce face, informații de contact, despre echipă cu știri și exemple de lucrări în galeria foto). **Site-ul corporativ, dimpotrivă**, oferă o descriere detaliată a tuturor produselor furnizate acesteia și a tuturor informațiilor necesare despre companie. Site-ul de prezentare este cartea de vizită a companiei create. Exemplu: Pagina promoțională a băuturii Letto cu detaliile promoției companiei Rusnac Moldaqua și a băuturii cu conținut de suc Letto

Toate site-urile accesibile publicului constituie în mod colectiv World Wide Web.

Site-uri corporative – asigură prezența virtuală a firmelor și ofertele acestora în Internet. Ele se împart în site-uri:

- **de publicitate** – compuse din una sau mai multe pagini ce conțin informații despre produsele și serviciile prestate de către o firmă. Oferă o publicitate scurta a produselor, bazându-se pe emoțiile cumpărătorilor și mai puțin pe descrierea detaliată a calităților produselor (www.maxidom.ru).
- **de informații** – asigură o informație detaliată despre firme și ofertele acestora. Aceste servere pot avea o structură variată și pentru înlesnirea navigării poate fi folosită funcția de căutare, în cazul structurii complicate a serverului, sau în cazul unui volum mare de informații oferite (www.melt.aha.ru).

Site-uri comerciale – ofera utilizatorilor servicii, de la vânzarea marfurilor, pâna la organizarea operatiunilor financiare. Site-urile **de comerț electronic** sunt cele mai frecvente site-uri Web de pe Internet (Amazon, ebay.com, makler.md, 999.md - site-uri utilizate pentru a vinde produse pe Internet). **Site-uri pentru Dispozitive Mobile**, cum ar fi telefoane mobile, **PDA-uri, iPod-uri, iPhone**, etc., zilnic utilizate de multe persoane. **Site bussiness**, include cataloage, mass-media on-line, internet magazine, licitații (prin care se liciteaza diferite obiecte pe internet), etc.

Wal-Mart este cea mai mare companie din domeniul comerțului cu amănuntul la nivel mondial și cea mai mare companie din lume, activând după marca comercială **Walmart**

Broșura Online de Afaceri/Site-uri catalog (site-urile care nu-și vând produsele pe web precum ar fi site-urile bibliotecilor, de stomatologie, stilști, dizain etc. Aceste site-uri au o broșură online sau catalog, de reclamare a serviciilor pe internet.

Site web pentru dezvoltare: furnizează informații și resurse ce țin de diferite actualizări și dezvoltări software, web design, etc. **Site web** pentru descarcarea de conținut electronic

Site web de informare: prezintă știri, informații de actualitate, tehnologii etc.

Site web de fișiere: folosit pentru a păstra conținut electronic valoros amenințat să dispară

Site web politic: este un site web unde oamenii își pot exprima viziunea politică.

About.com este un site web, popular, care oferă articole și video-uri despre diverse subiecte.

CNET (stilizat cnet) este un site web tech media american care publică recenzii, știri, articole, blog-uri, și podcast-uri pentru tehnologie și electronică globală. Inițial CNET a produs conținut pentru radio și televiziune. În prezent utilizează metode de distribuire new media prin intermediul rețelei de televiziune prin internet, CNET TV, și a rețelei de podcast-uri și blog-uri.

Site-uri ce oferă servicii on-line: Sursa: <https://fericitazi.com/interesante-site-uri.html>

Old version <http://www.oldversion.com.ru/> Datorită site-ului Old Version, se poate alege versiunea dorită a programului, în cazul în care, utilizatorul este convins că versiunea veche a unui program a fost mai bună și mai comodă, decât noua versiune, în care dezvoltatorii au complicat totul.

Print what you like <https://www.printwhatyoulike.com/>

Serviciu online foarte comod și convenabil, prin care puteți imprima pagini de pe site-uri web, eliminând informațiile inutile, cum ar fi meniul site-ului, bannere și multe altele.

Web capture <https://web-capture.net/> permite să salvați capturi de ecran ale unei întregi pagini web. Trebuie doar de specificat link-ul complet al paginii și de salvat rezultatul în format JPG (sau într-un alt format). Se poate obține și rezultatul conversiei la adresa Dvs, de e-mail

SITE-WEB e-LEARNING GRATUITE de ÎNVĂȚARE:

1. A LIMBILOR MODERNE sursa <https://www.adme.ru/zhizn-nauka/13-luchshih-sajtov-dlya-besplatnogo-izucheniya-inostrannyh-yazykov-1184660/>

The Polyglot Club — <https://polyglotclub.com/> Este un club de oameni, care studiază limbi străine. Se pot planifica întâlniri în țară sau în afara țării de baștină sau se poate doar corespunda.

Foreign Services Institute — <https://fsi-languages.yojik.eu/> 45 de limbi disponibile. Site alcătuit de lingviști profesioniști. Se propun metode tradiționale, o mulțime de texte și teme audio.

Babbel — <https://www.babbel.com/> Această aplicație, față de altele, are niveluri mai dificile fiind indicată atât celor începători, cât și celor cu un nivel avansat de vorbire. Disponibil în engleză, germană, franceză, spaniolă, italiană, portugheză, poloneză, suedeză, norvegiană și daneză.

Busuu — <https://www.busuu.com/en> Busuu este o aplicație utilă, oportună și comodă de învățare într-o formă ludică, oferind o mulțime de imagini și teste. Sunt disponibile engleza, germana, franceza, spaniola, italiana, portugheza, japoneza, turca, araba, poloneza și chineza.

Conversation Exchange <https://www.conversationexchange.com/> Pe acest site se poate corespunda cu vorbitori nativi din orice limbă. Este un mod excelent de a întâlni reprezentanți ai unei alte culturi și practicări de antrenare a limbii vorbite.

Duolingo — <https://www.duolingo.com/> Duolingo este un site web și o aplicație gratuită, mobilă, dedicată învățării limbilor străine într-un mod ludic. Duolingo oferă mai mult de 40 de cursuri diferite în 23 de limbi. Aplicația este disponibilă pe platformele iOS, Android și Windows 8 și 10, numărând peste 200 de milioane de utilizatori înregistrați din toată lumea. Site-ul conține și o platformă de traducere a textelor (prin crowdsourcing) și un „centru” de evaluare a competențelor lingvistice.

Fluentin3months — <https://www.fluentin3months.com/> site creat de poliglotul irlandez Benny Lewis, indicat în formarea cunoștințelor teoretice: cum să înveți rapid o limbă, cum să antrenezi cunoștințele practice. Serviciul recomandă ce să citești, să urmărești, care metode și tehnici să folosești.

FluentU - <https://www.fluentu.com/>. Site pentru învățarea limbilor străine (spaniolă, franceză, mandarină, germană, japoneză și engleză) cu ajutorul videoclipurilor. Se propun videoclipuri reale pentru diferite niveluri de competență lingvistică: clipuri video, trailere de filme, știri, spectacole etc.

Memrise <https://www.memrise.com/> - învățarea limbilor străine, grație jocurilor de memorie. Disponibil și ca aplicație, astfel încât să se poată juca oriunde. Aproximativ 50 de limbi.

MosaLingua — <https://www.mosalingua.com/en/> este o aplicație audio. Oferă posibilitatea de a repeta și traduce după dicatorul virtual cuvintele verificate de aplicație. În acest fel, se poate obține o pronunție bună. Disponibil în engleză, franceză, italiană, germană și portugheză.

Livemocha - https://www.rosettastone.com/languages/best-language-learning-app?prid=livemocha_com Cursuri gratuite și eficiente de limbi străine. Site-ul prezintă, de asemenea, forumuri și bloguri interesante. Sunt disponibile engleza, japoneza, italiana, spaniola, araba, portugheza, turca și franceza. **Reddit** — <https://www.reddit.com/r/languagelearning/> forum-colecție de metode și tehnici, cursuri pentru studiul anumitor limbi. Sfaturi de la profesori și vorbitori nativi.

2. SITE-WEB de ÎNVĂȚARE PRIN CĂLĂTORIE VIRTUALĂ:

The secret door <http://www.safestyle-windows.co.uk/secret-door/> Site, cu ajutorul căruia se poate ajunge în orice colț al lumii, pornind printr-o ușă secretă care duce într-o lume necunoscută.

GeoGuessr <https://geoguessr.com/> Site neobișnuit de călătorie, de navigare într-unul din locurile de pe Pământ. Cu ajutorul unei fotografii, trebuie de ghicit în ce țară și regiune a lumii vă aflați.

Flightradar <http://www.flightradar24.com/> Cel mai util site pentru călători. Aici se poate găsi harta zborului în timp real, vizualizarea tuturor avioanelor din lume care efectuează un zbor la momentul dat. Pe acest site se poate selecta cu ușurință destinația zborului, traseul și ora sosirii.

Timelapse www.world.time.com/timelapse/

Site, inițiat de către compania Google și ziarul Time, în colaborare cu USGS și NASA, oferă imagini ale planetei, preluate din spațiu, timp de peste 30 de ani, propunând și o hartă interactivă de timp. Permite de a urmări cum s-a schimbat suprafața Pământului timp de un sfert de secol.

Arts&Culture <https://www.google.com/culturalinstitute/project/art-project> Proiect de artă al gigantului Google, care oferă posibilitatea de a călători virtual și cultural prin sute de muzee din întreaga lume, cum ar fi Galeria Națională de Artă din Washington, pictura japoneză din Galeria de Artă Freer, exponatele neordinare ale celui de-al Doilea Război Mondial sau arta tuturor țărilor lumii.

Călătorie în trecut <http://geacron.com/> Site oferă informații istorice detaliate din anul 3000 î.Hr., despre modul în care harta lumii s-a schimbat, statele antice, imperii, țări, epoci istorice.

Calea Lactee <http://stars.chromeexperiments.com/> Site pentru persoanele pasionate de astronomie, prezintă Calea Lactee.

Panorama de pe Marte <http://panoramas.dk/mars/greeley-haven.html> Site pentru cei interesați de astronomie, prezintă panorama planetei Marte.

Câți oameni se află acum în cosmos? Site ce arată, în timp real, câte persoane se află în spațiul cosmic, în momentul dat. <http://www.howmanypeopleareinspace.com/>

Panorame 3D <http://www.airpano.com/> Site-ul oferă cele mai frumoase panorame de înaltă rezoluție din întreaga lume. Locul unde se poate face înconjurul lumii doar prin câteva click-uri.

3. SITE-WEB MUZICALE ȘI DE CREARE A MUZICII:

Radiooooo <http://radiooooo.com/> Site-ul. În funcție de preferințele utilizatorului, oferă muzica solicitată în orice țară din lume, cum ar fi: hiturile din anii '30 din SUA, compozițiile muzicale din Australia, Thailanda, gusturile muzicale ale africanilor etc. Singurele dezavantaje ale site-ului sunt că lipsește muzica din majoritatea țărilor în perioadele timpurii.

Audiotool <http://tonematrix.audiotool.com/> Este un site amuzant, care permite crearea motivelor muzicale. Orice doritor poate deveni compozitor, la nivel de amator.

Incredibox <https://www.incredibox.com/> permite crearea propriei muzici, folosind beatbox-uri animate. Site-ul, alcătuit de specialiștii francezi, a obținut premiul The FWA Innovation Award.

Virtual piano www.virtualpiano.net Site oferă oportunitatea excelentă de a juca pianul la calculator. Cu ajutorul acestui site se poate deveni și un pianist veritabil, nu doar virtual.

Museum of Endangered Sounds <http://savethesounds.info/>

Site de prezentare a muzicii vechi, pierdute de-a lungul anilor.

4. SITE-WEB DE RELAXARE:

Donothingfor2minutes <http://www.donothingfor2minutes.com/>

Este un site de relaxare a sistemului nervos epuizat de șederea îndelungată la calculator, într-un mod neordinar: printr-o imagine simplă și pozitivă, distragând atenția de la muncă timp de câteva minute.

Relax <https://www.loungev.com/> Site perfect pentru relaxare și recreere. Se poate alege un fundal, pentru tot ecranul calculatorului și asculta sunetul surfingului sau valurile mării.

5. SITE-WEB PENTRU JOCURI:

Games for the brain <https://www.gamesforthebrain.com/game/> Un site conceput pentru intelectuali, cu multe chestionare, jocuri pentru dezvoltarea gândirii și memoriei.

Speed Demo Archive <http://speeddemosarchive.com/> Site cu jocuri bazate pe viteză, jocuri comode, ordonate conform alfabetului.

Akinator <https://en.akinator.com/> Este un joc virtual, Jucătorul trebuie să gândească orice personaj, iar Akinator – eroul jocului care seamănă cu un magician, trebuie să-l ghicească.

8biticon <https://8biticon.com/> Site de creare a unui avatar original pentru o anumită pagină.

Mitoza <http://baboon.co.il/mitoza/> Site prezintă evoluția evenimentelor și diversitatea transformărilor.

Prinde pisica neagră <https://www.gamedesign.jp/flash/chatnoir/chatnoir.html> Joc captivant: pentru a prinde pisica, trebuie să se marcheze cercurile galbene din jurul ei cu culoarea verde.

Pica-Pic Jocuri <http://www.pica-pic.com/> Prezintă muzeul virtual de jocuri electronice, în care se poate admira și juca.

Un portal, spre deosebire de un site, oferă mult mai multe opțiuni: motor de căutare, statistici, backend de administrare, forum de discuții, formulare online, chat și alte lucruri care pot anima prezența pe web. Principala diferență între portal și site-ul Web este că a portalul este un tip special de site web care funcționează ca o poartă către World Wide Web (WWW) pentru a furniza servicii utilizatorilor, în timp ce un site web este o colecție de pagini web asociate, în raport cu un Uniform Resource Locator (URL). Cunoașterea instrumentelor de căutare, reprezintă o modalitate actuală de dezvoltare a educației, în concordanță cu descoperirile tehnologice.

BIBLIOGRAFIE

1. CORAVU R. Strategii și instrumente de căutare a informațiilor. Curs de formare a formatorilor în cultura informației. Poiana Brașov, 2012., 38 p.
2. MITRUȚU M. Analiza rețelelor de socializare. Timișoara, 2005., 40 p.
3. NEICU C. Inovație și performanță în dezvoltarea profesională a cadrelor didactice din mediul urban. TIC în educație. Editor: MECTS-UMPFE, București, 2011., 105 p.
4. REPANOVICI A. Tehnici de documentare, redactare și comunicare. București, 2010., 72 p. ISBN 2-7654-0537-9.
5. SÂRBU M. Top 100 Web Sites:adaptare./ In PC Magazine, anul 7, 1999, nr. 3, p.49
6. Structura unui sistem e-learning. Instruire asistata de calculator. Universitatea Tehnica din Cluj-Napoca, Romania, 2017., 50 p.
7. https://ec.europa.eu/education/education-in-the-eu/digital-education-action-plan_ro
8. <https://ro.sawakinome.com/articles/technology/what-is-the-difference-between-portal-and-website.html#Portal>
9. <https://info12a.wordpress.com/2016/10/28/portaluril/>
10. <https://servhost.ro/avantaje-platforma-online/>
11. <https://www.rasfoiesc.com/educatie/informatica/SURSE-DE-INFORMARE-SI-INSTRUME14.php>
12. <http://old.elearning.usarb.md/moodle/mod/page/view.php?id=1897>

Adaptare contextual-pandemică a practicii pedagogice în mediul online. Orientări moderne în formarea profesională a cadrelor didactice

Contextual-pandemic adaptation of pedagogical practice in the online environment. Modern guidelines in the professional training of teachers

GOROBEȚ Evelina, doctorandă, cercetător științific
Universitatea Pedagogică de Stat “Ion Creangă” din Chișinău

GOROBEȚ Evelina, PhD Student, scientific researcher
“Ion Creanga” State Pedagogical University from Chisinau

Email: evelinagorobet@gmail.com

ORCID iD: 0000-0002-0122-5362

DOI: [10.46728/c.18-06-2021.p203-209](https://doi.org/10.46728/c.18-06-2021.p203-209)

CZU: 371.13

Rezumat. Reflecțiile prezentului articol vizează profesionalizarea carierei didactice, care este unul dintre obiectivele ce vizează calitatea educației. Dinamica și complexitatea socioeconomică actuală solicită o adaptabilitate continuă din partea profesorilor. Aceștia sunt puși în situația de a-și dezvolta, periodic, competențele profesionale, pentru a întâmpina atât nevoile educaționale, actualizate, ale elevilor, cât și inovațiile științifice ce decurg din cercetarea în diverse domenii. Un aspect interesant ține de nevoile și provocările profesorilor în condiții de pandemie cu coronavirus (SARS CoV-2). Noile condiții au impus trecerea practicii pedagogice în mediul online, o alternativă adoptată în multe programe de formare a profesorilor. Deoarece această decizie a fost considerată mai bună decât o retragere temporară din practică, elevii și mentorii lor au trebuit să se adapteze. Pentru viitor mai avem o certitudine, aceea că pandemia nu se va opri foarte curând. În rest, viitorul stă sub semnul probabilității. Actualitatea temei cercetate în prezentul articol listează formarea profesională să aibă în vedere înzestrarea cadrului didactic cu acele competențe necesare, astfel încât acesta să se simtă confortabil în toate situațiile care pot apărea în cursul activității sale didactice. Dinamismul, flexibilitatea, receptivitatea la nou și reflecția critică privind cerințele curriculare și demersul metodologic definesc profesia didactică modernă.

Cuvinte-cheie: formarea cadrelor didactice, practică pedagogică, formare online, pandemie, carieră didactică.

Abstract: The reflections of this article goal at the professionalization of the teaching career, which is one of the objectives aimed at the quality of education. The current socio-economic dynamics and complexity require continuous adaptability from teachers. They are put in the situation to periodically develop their professional skills, in order to meet both the the updated students' educational needs, as well as the scientific innovations that result from the research in various fields. An interesting aspect is related to the needs and challenges of teachers in conditions of pandemic coronavirus (SARS CoV-2). The new conditions have imposed the transition of pedagogical practice in the online environment, an alternative adopted in many teacher training programs. As this decision was considered better than a temporary withdrawal from practice, students and their mentors had to adapt. For the future we have another certainty, that the pandemic will not stop very soon. Otherwise, the future is a matter of probability. The topicality of the topic researched in this article lists the professional training, taking into account the endowment of teachers with the necessary skills so that they feel comfortable in all situations that may arise during their teaching activities. Dynamism,

flexibility, receptivity to the new and critical reflection on curricular requirements and methodological approach define the modern teaching profession.

Keywords: *teacher training, pedagogical practice, online training, pandemic, teaching career.*

Introducere

Societatea modernă a lumii se află în continuă transformare în urma dezvoltării științei, tehnologiei, industriei, ect. Această dinamică este o realitate ce determină schimbări comportamentale și reconfigurare de valori. Pandemia SARS-CoV-2 din primul an a avut un impact grav asupra tuturor domeniilor de activitate. În situația creată, educația și-a demonstrat rolul esențial ca și resursă în gestionarea crizelor atât la nivel economic, politic, societal, cât și în plan individual. Chiar dacă omenirea a avut de suferit varie schimbări în plan profesional și social ca urmare și a trecut prin mai multe etape de frică, confuzie, provocate de coliziunea cu criza sanitară, aceasta a căutat soluții și, cel puțin în parte, s-a adaptat noilor condiții. Nu putem nega faptul că dacă nu ar fi existat o educație în prealabil pregătită pentru schimbare, și un suport tehnologic preexistent (dar exploatat insuficient, în unele domenii, până în 2020), discrepanțele în funcționarea societății s-ar fi produs pe o scară mult mai largă, provocând urmări mult mai grave. Deși multe dintre practicile educaționale pareau a fi neschimbate flexibilitatea în educație, adaptarea și reorganizarea proceselor educaționale, diversificarea comunicării și a resurselor s-a produs rapid, la doar câteva luni de la colapsul sanitar. Școala online, o sintagmă pe cât de vehiculată și necesar aplicată în situația dată, pe atât de criticată, a devenit o realitate constantă în viețile profesorilor, elevilor și studenților de pe întreaga planetă. Conceptu de școală online, pe cât de înfricoșător ar fi sunat pentru majoritatea participanților la procesul educațional, a fos ușor introdus în uzul profesional datorită conceptului preexistent educația la distanță. Ambele concepte numite mai sus au fost valorificate și exploarete la maximum. Profesorii au înțeles că „aspectele-cheie ale competențelor de instruire asistată de calculator sunt mai degrabă de ordin pedagogic decât tehnic” [6, p. 15], fapte ce a favorizat mobilizarea rapidă a cadrelor didactice și adaptarea acestora la noi metode de învățare. Cursurile de formare profesională s-au desfășurat prin intermediul mijloacelor TIC, folosind amplu platformele Moodle și Google Classroom, care permit depozitarea materialelor pe capitole și subiecte, încărcarea fișierilor multimedia, inserarea link-urilor, setarea termenului limită, editarea calendarului și evaluarea lucrărilor cursanților cu posibilitatea acordării feedback-ului în formă scrisă sau înregistrare voce. În instituțiile de formare inițială a cadrelor didactice, cea mai gravă problemă provocată de implimentarea restricțiilor în vederea combaterii virusului pandemic, a fost imposibilitatea efectuării practicii pedagogice în condiții de interacțiune directă cu clasele de elevi și grupele de preșcolari. Cu toate acestea, în pofida sistării practicii de formare în perioada martie-iunie 2020, noul anul academic 2020-2021 a început cu o serie de adaptări și scenarii aplicabile. S-au reorganizat formații de lucru și s-au adoptat măsuri suplimentare de protecție. Eficientizarea învățământului online a permis acomodarea procesului de formare fiind extins la nivel național ca oportunitate de dezvoltare a competențelor didactice.

Sistemul formării/ dezvoltării profesionale a personalului didactic

Formarea profesională a cadrelor didactice a devenit, în ultimii ani, una dintre preocupările cele mai frecvente ale specialiștilor din Europa, dar și din țara noastră. Aceasta este abordată atât ca o modalitate de dezvoltare personală, cât și ca o investiție pentru creșterea calității muncii și a vieții. Strategiile care vizează pe termen lung dezvoltarea pieței educaționale, includ și strategiile de dezvoltare a sistemului de formare inițială și continuă a cadrelor didactice. Astfel, se urmărește (re)elaborarea noilor standarde pentru profesia didactică și articularea acestor standarde cu noile roluri ale acestei profesii.

Formarea continuă garantează actualizarea și dezvoltarea competențelor personalului didactic, dobândirea de noi competențe, în funcție de evoluțiile din planul nevoilor de educație și de exigențele privind adaptarea competențelor cadrelor didactice la schimbările din sistemele/procesele de educație [7].

Paradigmele moderne, care asimilează statutul cadrului didactic aceluia de membru al unei structuri organizaționale definite (școala) și, evident, al unei comunități, solicită și o acceptare diferită a rolurilor și, mai ales, a identităților profesionale, accentul fiind pus pe latura pragmatică, personală și creativă a procesului de formare. Intrarea în profesia de dascăl, dezvoltarea profesională permanentă și evoluția individului în carieră reprezintă puncte ale unui continuum profesional supus legilor managementului resurselor. Nevoile de mobilitate, de flexibilitate și de perspectivă în dezvoltarea profesională a cadrelor didactice au impus introducerea termenului de carieră ca suport al încurajării motivației și implicării [8, p. 27].

Standardele de competență profesională acoperă întreaga activitate de predare-învățare-evaluare și se structurează pe următoarele cinci domenii de competență prioritare:

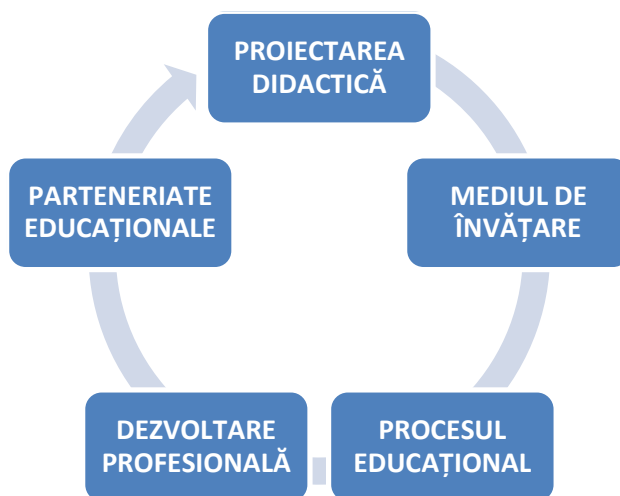

Figura 1. Domenii de competență prioritare (Sursa: elaborat de autor)

Pentru fiecare domeniu de competență este precizat standardul necesar de atins/realizat. Fiecare standard este derivat în mai multe variabile, indicatori care reflectă acțiunile cadrului didactic oportune pentru atingerea lor.

Dezvoltarea profesională în contextul paradigmei socio-constructiviste este parte integrantă a responsabilităților profesionale ale profesorului și a muncii sale zilnice; componentă indispensabilă a dezvoltării instituționale și condiție a asigurării calității serviciilor educaționale. Formarea profesională continuă este menită să dezvolte competențele necesare realizării multiplelor roluri profesionale, funcții și atribuții organizaționale nou-apărute [1, p. 63].

În studiul său cercetătorul Cara A. vorbește despre sistemul formării/dezvoltării profesionale a personalului didactic din Republica Moldova, despre structura organizatorică a acestui sistem, despre evaluarea procesului de dezvoltare profesională a cadrelor didactice la nivelul unității școlare, despre strategia dezvoltării profesionale continue. Cercetătorul vorbește despre unele schimbări ce se produc în sistemul de dezvoltare profesională a cadrelor didactice, printre acestea înscriindu-se și următoarele: (a) trecerea de la un sistem reglat de ofertă la un sistem reglat de cererile, interesele și necesitățile reale ale personalului didactic; (b) deschiderea sistemului către ofertanți multipli de formare și, în consecință, către oferte multiple de formare și conținuturi de formare; (c) încurajarea cadrelor didactice de a-și asuma și a-și construi propriul traseu de formare continuă [2, p. 4].

Autoarea elaborează o strategie de dezvoltare profesională continuă la nivelul instituției școlare [3, p. 30], conform căreia activitatea de formare continuă în sistemul educațional din Republica Moldova este concepută ca un proces diversificat axat pe creditele profesionale, în

baza unor hărți morfologico-creditate la nivelul activității științifico-metodice, proiectării/planificării etc.

În Republica Moldova funcția de gestionare a Programelor de formare continuă a cadrelor didactice și celor de conducere îi revine Agenției Naționale de asigurare a Calității în Învățământul superior și Profesional.

Dincolo de instituțiile cu responsabilități directe în domeniul formării continuă a cadrelor didactice, în vederea susținerii implementării măsurilor de reformă și a dezvoltării profesionale a personalului didactic, Ministerul Educației are protocoale de colaborare cu diverse asociații profesionale din domeniul învățământului” [5, p. 39].

Deși procesul de formare a cadrelor didactice la nivel național a înregistrat multe performanțe și se află la o etapă de progresare, sunt depistate și un șir de probleme, printre care: aprecierea subiectivă a rezultatelor; activitățile prezentate de obicei poartă un caracter academic, iar majoritatea materialelor prezentate sunt plagiate; însăși baza materială și condițiile în care se desfășoară procesul de formare lasă de dorit; există multe formalități; slab sunt valorificate posibilitățile centrelor de formare nestatate etc.

În ineficiența organizării procesului de formare continuă nu poate fi învinuită o persoană sau chiar un grup de persoane. Problemele apărute sunt un rezultat al nivelului de pregătire a cadrelor didactice și a managerilor școlari, precum și a persoanelor responsabile de acest proces. Unele explicații sunt legate de nivelul de mentalitate al oamenilor, precum și caracterul perioadei de tranziție spre sistemul democratic prin care trece Republica Moldova.

Este necesar de încurajat cu mai multă insistență profesorii/managerii școlari pentru a se încadra mai activ în procesul de formare continuă la nivelul instituției de învățământ, prin studierea profundă a unor subiecte psihopedagogice, în baza solicitărilor agenților educaționali, sistematizarea materialelor și diverselor modalități de prezentare, elaborarea și editarea materialelor didactice și complementare etc.

Încurajarea concurenței libere, dar și a parteneriatului între ofertanți diverși de formare, ar duce la ameliorarea calității generale a ofertei, la încurajarea cadrelor didactice de a-și asuma și construi propriul traseu de formare continuă; la realizarea de facto a principiilor de politică educațională: descentralizarea și flexibilizarea; eficientizarea; la compatibilizarea sistemului de formare continuă din Republica Moldova cu standardele europene, cu necesitățile sociale și educaționale naționale; la monitorizarea continuă a nivelului de perfecționare profesională a cadrelor didactice și a managerilor școlari; la consolidarea încrederii în sine și semnificației valorii de libertate; la cointeresarea profesorilor în perfecționare pentru stimularea materială și morală în baza performanțelor înregistrate etc.

În ceea ce privește modalitățile adecvate de formare profesională, pot propune variate activități, de la formarea față în față, studiu individual, activități metodice, asistențe la ore, la modalități moderne ca modulele aplicative, e-learning, blended learning, forumuri online sau tutoriate online, workshopuri sau webinarii [10, p. 90].

Crearea cadrului legislativ adecvat, susținerea financiară, valorificarea oportunităților oferite de programele mai sus menționate, implicarea cu responsabilitate a factorilor de decizie care gestionează la toate nivelurile sistemul de educație, sunt în măsură să contribuie semnificativ la *ameliorarea sistemului de formare continuă a cadrelor didactice și, implicit, la creșterea gradului de profesionalizare al acestora.*

Expertiza europeană în domeniul formării și dezvoltării personalului didactic se orientează în ultima perioadă către analiza și proiectarea unui sistem de educație pentru cadrele didactice în sensul adaptării la principiile life-long learning, îmbunătățirea imaginii publice a profesiei didactice și creșterea încrederii reciproce în calificările educațional-pedagogice oferite de statele membre ale UE.

Analizând organizarea programelor de pregătire pentru profesia didactică, am considerat necesar să subliniem faptul că analiza și adaptarea la prevederile legislative nu asigură în mod automat un nivel calitativ superior în ceea ce privește finalitatea programelor de formare inițială

a personalului didactic și că se pot semna și o serie de aspecte critice privind organizarea programului de studiu.

Interviul de admitere, portofoliul de absolvire, planul de învățământ diferențiat pe cele două niveluri (cu obligativitatea absolvirii primului nivel pentru a avea acces la cel de-al doilea), precum și posibilitatea raportării la documente relevante referitoare la standardele profesionale, au fost schimbări majore în structura programelor de pregătire profesională a cadrelor didactice, realizate cu intenția să ne apropiem de învățământul din Uniunea Europeană, fiind măsuri care contribuie la profesionalizarea carierei didactice. Prin aceste măsuri se prefigura trecerea de la meseria de învățător/profesor (rezultat al asimilărilor preponderent imitative și intuitive) la profesia didactică, ca model acțional standardizat, rezultat din formarea, internalizarea și exercitarea competenței de facilitare a unor procese inovatoare de predare și învățare, centrate pe elev, a competenței de evaluare și monitorizare a rezultatelor performanței de predare și învățare, a competenței de planificare și aplicare a curriculum-ului, a orarelor, a materialelor de formare și a metodelor didactice, a competenței de formare a parteneriatelor în interiorul și în afara comunităților școlare, precum și a competenței de implicare în procesul de dezvoltare profesională și individuală.

Orientări moderne în domeniul dezvoltării sistemelor de formare continuă a cadrelor didactice

Orientările moderne în domeniul dezvoltării sistemelor de formare continuă a cadrelor didactice trebuie să vizeze:

- asigurarea dimensiunii europene a proceselor de formare a personalului didactic prin utilizarea Cadrului European al Calificărilor drept un instrument de referință;
- dezvoltarea carierei didactice prin intermediul proceselor evolutive și a modelului profesionalizării științifice a carierei didactice, îmbunătățirea participării personale a cadrului didactic la dezvoltarea profesională proprie și învățarea pe tot parcursul vieții;
- orientarea sistemelor de formare spre competență pedagogică și performanță educațională, adoptarea abordării bazate pe rezultatele învățării;
- asigurarea calității în formarea continuă prin orientarea la standardele de formare continuă a personalului didactic;
- implementarea sistemului de credite profesionale transferabile pentru asigurarea mobilității și dezvoltării profesionale;
- implementarea programelor de incluziune profesională a tinerilor specialiști, a programelor de mentorat menite să sprijine debutul în cariera didactică;
- descentralizarea în domeniul formării continuă a educatorilor, trecerea de la abordarea sistemică la abordarea pe programe și proiecte;
- acreditarea programelor de formare continuă, a furnizorilor de programe de formare continuă și crearea pieței programelor de formare;
- utilizarea sistemului de e-learning/învățământ deschis la distanță în formarea continuă a cadrelor didactice”.

Există diverse stimulente pentru a susține la nivel național dezvoltarea profesională continuă a cadrelor didactice: traininguri gratuite, compensarea costurilor de călătorie și a altor costuri de formare, concediu pentru formare, puncte pentru promovarea titlurilor, adaos la salariu și altele. Mai multe exemple pot fi urmărite pe site-ul Comisiei Europene EURYDICE [12].

Trăsătura comună a tuturor țărilor membre ale UE se regăsește în ipostaza practicii pedagogice sau a formării practice, care este obligatorie în cadrul formării inițiale a viitoarelor cadre didactice. În instituțiile de învățământ, există posibilitatea organizării practicii în diferite momente ale formării, fiind necesară supravegherea îndeaproape asigurată de un profesor

mentor. Aceasta are o durată variabilă (poate fi mai mică sau mai mare) existând, în acest sens, diferențe majore între țările Uniunii Europene.

La 23 septembrie 2020, a fost publicată Legea nr. 176/2020 pentru modificarea unor acte normative, care prevede unele măsuri pentru susținerea proceselor derulate în sistemul educațional, în condițiile pandemiei COVID-19.

Potrivit legii, prin introducerea unor norme derogatorii de la Legea nr. 270/2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar, cadrele didactice vor avea posibilitatea să realizeze sarcini peste volumul de muncă, cu achitarea salariului în mărimea corespunzătoare.

Astfel, pentru perioada primului semestru al anului de studii 2020–2021 (septembrie – decembrie 2020) nu se limitează volumul activității didactice desfășurate de cadrele didactice, inclusiv de cele ce dețin funcții de conducere, în instituțiile de educație timpurie, de învățământ primar, de învățământ gimnazial, de învățământ liceal și de învățământ extrascolar.

Aprobarea numărului suplimentar de ore se coordonează cu Ministerul Educației, Culturii și Cercetării. Guvernul este în drept să prelungească perioada respectivă, dar cu nu mai mult de 6 luni de la data expirării acesteia.

Cunoștințele, abilitățile, versatilitatea, pasiunea pentru profesia lor și angajamentul față de elevi sunt întotdeauna vizibile. Dar efortul incredibil pe care l-au făcut educatorii din întreaga lume în ultimele luni pentru a se adapta rapid la învățarea la distanță este demn de o recunoaștere specială. Necesitatea actuală de a fi îndepărtat fizic evidențiază importanța de a rămâne conectat virtual, iar profesorii găsesc modalități inovatoare de a satisface în continuare nevoile sociale, emoționale și academice ale studenților, în timp ce sunt conectați doar prin intermediul ecranelor. Și vedem profesorii reușind în ciuda dificultăților. În întreaga lume, educatorii creează oportunități pentru studenți de a-și împărtăși sentimentele, încurajând empatia și chiar găsind modalități creative de a finaliza etape precum absolvirea online.

Având în vedere că sistemele de învățământ din întreaga lume se schimbă într-un ritm foarte rapid, este esențial să înțelegem mai bine perspectivele profesorilor pentru a vedea cum ar putea arăta profesia didactică în viitorul apropiat.

Deci, predarea ca profesie devine mai tânără. Această generație de profesori se concentrează puternic pe valori, etică și simțul dreptății sociale. Avem așteptări futuristice ca profesorii să dedice mai mult timp predării despre probleme globale precum schimbările climatice și să se concentreze mai mult pe învățarea socială și emoțională. Pentru ei, munca trebuie să implice atât scopul, cât și pasiunea.

Datorită mobilității globale și a imigrației, diversitatea etnică, culturală și economică în educație este în creștere. Una dintre cele mai convingătoare concluzii este ceea ce profesorii spun că au cel mai mult nevoie să se simtă susținuți în profesia didactică. Salariile competitive și respectul profesional sunt importante, dar ceea ce solicită cel mai mult este un mediu în care barierele administrative sunt reduse la minimum, iar formarea profesională colaborativă este încurajată. Colaborarea profundă între profesori, cum ar fi prin mentorship și rețele de partajare a informațiilor de la egal la egal, este una dintre cele mai bune modalități de a-i ajuta pe profesori să învețe unii de la alții și să își dezvolte practica, dar foarte puțini profesori declară că se implică în ea.

Pentru a promova educația de calitate și a forma personalități integre, cadrele didactice încadrate în activitatea educațională trebuie să fie calificate în mai multe domenii ale educației, perfecționați prin mai multe forme, este necesar ca ei să valorifice experiența dobândită prin diverse activități de perfecționare, oferite de diverse instituții, să fructifice rezultatele cercetării pedagogice proprii; să favorizeze interdisciplinaritatea, să încurajeze inovația. Din punct de vedere participativ, a fost demonstrat că motivarea pentru obținerea gradului didactic este un factor de progres, este o conștientizare a importanței propriului mod de ”a exista” în profesie.

Este limpede că, în plin tumult al evoluțiilor sociale contemporane, corelate cu explozia tehnologiilor informatice, noile dimensiuni și exigențe ale sistemului educațional propun

paradigmei profesionalizării didactice un amplu efort de raționalizare, de cercetare și de așezare a procesului de formare inițială, formare continuă și autofomare a cadrelor didactice. Cu sau fără un model riguros elaborat, dar supusă standardelor, principiilor, tehnicilor de lucru specifice și strategiilor didactice eficiente, standardizate sau nu, profesionalizarea didactică este o condiție sine qua non a performanței și calității educației din societatea postmodernă, din societatea cunoașterii, în egală măsură cum specificul profesiei didactice rămâne ”travail humain sur l’humain”.

Concluzii

În concluzie, evenimentele din ultimele luni au accelerat ritmul de schimbare în educație, întrucât școlile din întreaga lume își dezvoltă în continuare capacitatea de a oferi instrucțiuni de calitate de la distanță și în modele hibride live și virtuale. Și pe măsură ce privim spre viitor, nu a fost niciodată mai important să creștem formarea, dezvoltarea și bunăstarea cadrelor didactice cu oportunități extinse de colaborare între colegi și schimb de informații. De asemenea, este esențial de asigurat că au soluții la provocările din lumea reală legate de creșterea diversității în clasă și că au pregătire și instrumente pentru a utiliza tehnologia în lecțiile la distanță și hibride. Cu un sprijin mai puternic în aceste domenii, profesorii vor avea mai mult timp să petreacă făcând ceea ce îi pasionează cel mai mult: ajutând elevii să realizeze mai mult.

BIBLIOGRAFIE

1. ANDRIȚCHI V., BALAN T. Abordări teoretice ale mentoratului din perspectiva dezvoltării profesionale, Univers Pedagogic No 4 (48), Institutul de Științe ale Educației, Chișinău, 2015
2. CARA A., Formarea/dezvoltarea profesională a personalului didactic la nivelul instituției școlare. Institutul de Politici Publice, 2006
3. CARA A., Formarea continuă a cadrelor didactice din perspectiva asigurării calității educației în sistemul de învățământ din Republica Moldova. În: Calitatea procesului educațional: aspecte cantitative și calitative în contextul standardelor europene. Chișinău, 2007
4. Codul educației al Republicii Moldova din 17.07.2014, disponibil pe <http://lex.justice.md/md/355156>
5. JIGĂU M. (coord.) Formarea profesională continuă în România. Institutul de Științe ale Educației, Centrul național de resurse pentru orientare profesională, București, 2009
6. ILIE M., JUGUREANU R. et al. Manual de instruire a profesorilor pentru utilizarea platformelor de e-learning, Chișinău, Editura „Litera Internațional”, 2009,
7. IONESCU M. Instrucție și educație. Paradigme educaționale moderne, ediția a IV-a revizuită și adăugită, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2011
8. IUCU R. Cercetare și dezvoltare în formarea cadrelor didactice. În: Profesionalizarea carierei didactice din perspectiva educației permanente. Simpozion internațional CNFP, 2008
9. Programul Național de Dezvoltare a Resurselor Umane (proiect) a fost elaborat în cadrul Programului Suport pentru Reforma Educației în Republica Moldova (OSF-SUPREM), susținut de către Fundațiile pentru o Societate Deschisă, prin intermediul Fundației Soros-Moldova, 2015
10. RĂDUȚ-TACIU R., BOCOȘ M. D., CHIȘ O. (coord.), Tratat de management educațional pentru învățământul primar și preșcolar, Editura Paralela 45, Pitești, 2015
11. Strategia europeană de cooperare în educație și formare. Lisabona, 2000. www.tvet.ro/index.php/ro/educatie-si-formareprofesionala-in-europa
12. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/national-description_en, accesat la 07.11.2020

Integrarea softului educațional în activitatea preșcolarălor

Integration of educational software in preschoolers' activity

IANCU Aurelia, doctorandă, prof. înv. preșcolar
Grădinița nr.23, București

IANCU Aurelia, PhD student, pre-school teacher
Kindergarten no.23, Bucharest
E-mail: auraalexiancu@yahoo.com
ORCID iD: 0000-0002-9352-8204
DOI: [10.46728/c.18-06-2021.p210-217](https://doi.org/10.46728/c.18-06-2021.p210-217)
CZU: 373.21:004

Rezumat: Într-o lume în care utilizarea tehnologiilor IT și Comunicații este o caracteristică fundamentală, acestea vor reprezenta elementul central în educație, care implică schimbări în politicile educaționale, atât în stabilirea țintelor, cât și în elaborarea strategiilor, asigurarea resurselor și a specialiștilor în formare. Una dintre recomandările noii educații concentrează organizarea conținuturilor de învățare în așa fel încât să implice utilizarea computerelor în procesul de învățare-predare-evaluare.

Articolul de față „Integrarea softului educațional în activitatea preșcolarălor” își propune să demonstreze necesitatea utilizării tehnologiilor IT prin introducerea softurilor educaționale în procesul de studii la copii din grădinițe.

Utilizarea de programe educaționale la nivel de grădiniță se dovedește a fi un instrument eficient de învățare care determină schimbări semnificative în asimilarea cunoștințelor și schimbării atitudinii copiilor față de învățare. Copiii preferă să acumuleze cunoștințe prin programe educaționale mai degrabă decât prin metode și mijloace tradiționale, fapt ce contribuie la crearea unei atitudini pozitive față de învățare și îmbunătățirea calității rezultatelor. În același timp, pentru ca noile tehnologii să se dovedească a fi eficiente, este absolut necesar ca pedagogul să respecte proiectarea instrucțională a materialelor digitale, normele de planificare didactică și particularitățile individuale și de vârstă ale copiilor.

Cuvinte-cheie: tehnologii IT, soft educațional, activitate interactivă.

Abstract: In a world where the use of IT and communication technologies is a key feature, they represent the core element in education, involving changes in educational policies, both in setting goals and in developing strategies, providing resources and training specialists. One of the recommendations of the new education focuses on the organization of learning contents so they can use computer applications in learning, teaching and assessment processes.

The present article "Integrating educational software in the activity of preschoolers" aims to demonstrate the need to use IT technologies by introducing educational software in the study process of children in kindergartens.

The use of educational programs at kindergarten level proves to be an effective learning tool that causes significant changes in acquiring knowledge and changing attitude towards learning. Children prefer to gather knowledge through educational programs rather than through traditional methods and means, which contributes to creating a positive attitude towards learning and improving the quality of their results. At the same time, in order for new technologies to prove their efficiency, it is absolutely necessary for teachers to respect the instructional design of digital materials, the rules of didactic planning and the individual and age particularities of children.

Keywords: *IT technologies, educational software, interactive activity.*

Introducere

„Integrarea softului educațional în dezvoltarea vocabularului la preșcolari” își propune să identifice gradul în care utilizarea noilor tehnologii informatice și comunicaționale în cadrul activităților instructiv-educative din grădiniță, influențează capacitatea de îmbogățire a vocabularului de către copii precum și dezvoltarea psiho-comportamentală a acestora.

Progreselor în învățare prin utilizarea tehnologiilor informaționale și de comunicare în activitatea cu preșcolarii – aduce în discuție impactul pozitiv pe care îl poate avea utilizarea tehnologiilor informaționale și de comunicare în cadrul procesului instructiv – educativ al preșcolariilor. Mijloacele multimedia pot stimula funcțiile psihice care susțin acest proces, sprijinind astfel preșcolarul pe parcursul desfășurării activităților didactice. Printr-o utilizare optimă, în concordanță cu bazele curriculare și cu nivelul psiho-individual de dezvoltare a preșcolariilor, aceste mijloace multimedia pot facilita și optimiza parcurgerea traseului educațional.

Softul educațional este un program proiectat pentru a fi folosit în procesul de predare-învățare- evaluare, fiind un mijloc de instruire interactiv, care oferă posibilitate de individualizare. Este realizat în funcție de anumite cerințe pedagogice (conținut specific, caracteristici ale grupului țintă, obiective comportamentale, anumite cerințe tehnice: asigurarea unei interacțiuni individualizate, a feedback-ului secvențial, a evaluării formative).

Calitatea unui soft educațional este dată de gradul de interacțiune cu utilizatorul de aceasta depinde măsura în care se produce învățarea de flexibilitatea programului care presupune individualizarea parcursului în funcție de reacțiile copilului.

Softurile educaționale acționează favorabil asupra acestora, crescându-le performanțele, căpătând încredere în capacitățile lor, siguranță, promptitudine în răspunsuri, deblocând astfel potențialul creator al acestora. Dacă softul educațional a fost ales accesibil grupei de preșcolari pe care o vizăm, succesul este garantat. Nu se pledează pentru renunțarea la metodele învățământului tradițional, mai ales în cazul primilor ani de educație în grădinițe, când influența personală a educatorului rămâne determinantă, totu-i utilizarea tehnologiilor moderne, a softurilor educaționale reprezintă o necesitate a procesului educativ la particularitățile individuale ale fiecărui copil, care trebuie confirmate.

1. Impactul TIC în educație. Studii ilustrative

1.1 Noile tehnologii-interferențe didactice

Tehnologia informațiilor și a comunicațiilor (TIC) denumește sintetic un ansamblu de tehnologii care facilitează tratarea și transmiterea informației. TIC cuprinde o gamă largă de resurse cum ar fi: calculatoarele, internetul, CR-ROM-ul, aplicații (soft-ul), radio, echipamentele video, aparatele de filmat, etc. Principala provocare a TIC o constituie crearea unui mediu pentru învățare, deschis învățării. Noile tehnologii joacă un rol esențial în trecerea de la mediul de învățare centrat pe predare, pe profesor, la mediul de învățare centrat pe elev. Marea provocare a pedagogiei, reliefată de către George Văideanu în volumul *Educația la frontiera dintre milenii (5, 1988)* și de către (4, 2000) o reprezintă mutarea accentului de pe predare pe învățare, de pe informativ pe formativ, de pe instructiv pe educație și devine implicit ținta principală a mediilor electronice de învățare. Rolul profesorului se schimbă din acela de sursă principală de transmitere a cunoștințelor și informațiilor pentru elevi, în colaborator al elevului, coleg implicat și el în procesul cunoașterii și se corelează cu trecerea treptată a elevilor din simpli receptori pasivi ai unor informații și cunoștințe, în constructori activi ai propriilor lor formări.

Utilizarea noilor tehnologii în învățământ ridică anumite probleme care sunt generate de dificultatea înțelegerii corecte a specificității acestor resurse educaționale. Din acest punct de vedere, precizăm următoarele:

a) Bogăția și varietatea conținutului informațional, precum și varietatea suportului (imagini, texte) reprezintă potențialul deosebit care îi permite educatorului realizarea unor demersuri interactive (lecții, exerciții, reprezentări), cu o putere informațională și motivațională cu totul diferită față de predarea tradițională. Acest potențial tehnic deosebit nu transformă TIC într-un panaceu în sensul în care acestea devin un instrument eficient în predare-învățare numai atunci când se subordonează unei concepții pedagogice clare;

b) Noile posibilități tehnice de interacțiune dintre elev și informația specifică unei discipline de studiu nu elimină și nu diminuează rolul cadrului didactic, care proiectează, în raport cu obiectivele disciplinei sale, strategiile didactice, monitorizează activitatea elevilor, evaluează eficiența activității depuse și reglează întregul proces de învățare. (1, p.8). Calculatorul e un mediator eficient, care ne ajută în integrarea noțiunilor și informațiilor într-un ansamblu ordonat și coerent.

Totodată calculatorul poate juca în învățare doar un rol auxiliar- acela de a exemplifica și sublinia, sau preciza spusele profesorului urmând să preia numai anumite segmente ale procesului de instruire. În secvențele de muncă independentă/diferențiată calculatorul poate interveni cu succes deoarece este în stare să modifice ritmul de prezentare a temei în funcție de particularitățile elevilor, să ofere subprograme diferențiate de sprijin sau de corectare. Utilitatea acestuia se dovedește a fi maximă în secvențele de fixare, de exersare, de formare a deprinderilor. Introducerea tehnologiilor comunicaționale în educație a determinat un interes sporit pentru învățarea prin cooperare sau colaborativă. Învățarea colaborativă sprijinită de calculator (CSCL) oferă diferite forme de suport pedagogic sau platforme pentru învățarea colaborativă.

Colaborarea se prezintă sub forma unui proces prin care indivizii negociază și împărtășesc semnificații relevante pentru scopul rezolvării unei sarcini de învățare; este o activitate coordonată și sincronă. Fenomenele centrale ale colaborării sunt: negocierea colaborativă și partajarea socială a rolurilor membrilor grupului. Există o serie de aspecte cărora profesorul le acordă atenție, în crearea situațiilor colaborative de învățare ce implică folosirea TIC: eterogenitatea grupului, distribuția sarcinilor în grup, interdependența scopurilor, promovarea interacțiunii prin utilizarea skills-urilor interpersonale, promovarea competiției între echipe. Aplicațiile favorizate de TIC sunt proiectate pentru a sprijini, nu pentru a înlocui, procesele umane, de grup.

Efectele învățării colaborative, implicit ale utilizării TIC, cu referire la elevi, sunt:

- Motivațional: succesul grupului motivează la nivel individual și stimulează stima de sine în variantele ei, stima socială și cea de tip intelectual.
- Din punct de vedere al performanței, stimulează efortul și productivitatea individuală; este importantă pentru autoevaluarea propriei competențe; există o dinamică intergrupală cu influențe favorabile în planul personalității; dezvoltă inteligențele multiple (lingvistică, logico-matematică, spațială, interpersonală, intrapersonală, kinestezică, muzicală, naturalistă); stimulează și dezvoltă capacități cognitive complexe (gândirea divergentă, gândirea critică, gândirea laterală); se poate reduce la minim fenomenul blocajului emoțional al creativității.
- În planul elaborării și dezvoltării cognitive (conform lui Vîgotsky, noua informație restructurată și adăugată cunoașterii existente este mai durabilă atunci când suportă un proces constructiv de elaborare).

O serie de studii și cercetări efectuate în țara noastră pot fi folosite în argumentarea impactului TIC asupra metodologiei de predare-învățare.

Programul guvernamental SEI (Sistem Educațional Informatizat), lansat în anul 2001 a reprezentat un demers la nivel național, având ca obiectiv informatizarea sistemului de învățământ prin dotarea unităților școlare cu echipamente necesare, prin proiectarea unei game largi de softuri pentru realizarea interacțiunii dintre elevi și conținuturile disciplinare prin

reprofesionalizarea psihopedagogică a cadrelor didactice prin constituirea premiselor unei rețele informatizate. Pentru sistemul educațional românesc, în cadrul proiectului a fost realizat portalul educațional <<http://portal.edu.ro>> care a cuprins componente dedicate elevilor, profesorilor și părinților precum și elemente de conectare cu învățământul superior.

Studiul relativ recent, **EduTIC 2009** își propune indicarea gradului de eficiență a utilizării TIC în procesul educațional și, cercetarea nivelului integrării tehnologiei în activitatea didactică. Studiul relevă și natura disciplinelor avantajate de utilizarea TIC. În opinia cadrelor didactice chestionate, disciplinele școlare care beneficiază în cea mai mare măsură de „virtuțile” informatizării sunt: Științele (Fizică, Matematica, Chimie sau Biologie), indicate de 59,7% dintre respondenți; Limba străină (57,4%) Geografie (50%). Disciplinele enumerate folosesc oportunitățile de vizualizare, de organizare grafică, de reprezentare oferite de noua tehnologie. Calculatorul permite modelarea unor fenomene fizico-chimice ce au loc în condiții dificil de realizat; el se dovedește util în exploatarea unui model în care anumite elemente sunt parametri variabili și modifică calitățile intrinseci. Calculatorul poate simula eficient experimente, fără a se substitui lucrărilor de laborator, contribuind la o mai bună înțelegere a realității înconjurătoare.

Studiul Intel Teach evidențiază modul diferit în care cadrele didactice se raportează la TIC, considerând computerul, când resursă, când mijloc, înțelegând rolul tehnologiei, fie limitat la distribuirea de conținuturi, fie ca un mediu de învățare care poate permite o organizare optimă a situațiilor prin care elevul să își construiască propria învățare, înțelegerea TIC ca fiind mai mult decât un simplu instrument, ci ca un mediu de învățare necesită corelarea strategiilor de predare cu cele de învățare independentă, încurajarea integrării învățării formale cu cea nonformală și informală. Excepționând prezentarea mult mai atractivă a conținutului, TIC facilitează abordarea unor strategii didactice activ-participative. În peste 70% din cazuri, se menționează implicarea activă a elevului în rezolvarea sarcinilor de învățare în lecțiile bazate pe TIC. Într-o proporție extrem de redusă - 0,4% s-au exprimat opinii negative în raport cu rolul TIC în motivarea și creșterea gradului de activism al elevului în lecție. Simpla folosire a noilor tehnologii în lecție nu conduce în mod direct la creșterea eficienței activității. Important este modul în care profesorul reușește să gestioneze corespunzător o activitate bazată pe TIC. (*Curs Metode interactive de predare-învățare, Făt, S., 2012*).

1.2. Modificări paradigmatică produse de noile tehnologii ale informației și comunicării

Utilizarea noilor tehnologii informaționale și comunicaționale incită la o schimbare de paradigmă în ceea ce privește predarea și învățarea, vizibilă în fiecare componentă a procesului didactic. Predarea ce implică utilizarea tehnologiilor informaționale și comunicaționale (TIC) are în vedere următoarele **criterii de proiectare**:

- Proiectarea lecțiilor se realizează în cadrele descrise de planul oficial de dezvoltare a utilizării TIC în școală;
- Obiectivele lecției se referă și la oportunitățile de dezvoltare a abilităților de lucru cu TIC;
- Profesorul va avea în vedere experiențele anterioare ale elevilor legate de utilizarea TIC atunci când își proiectează activitatea didactică următoare;
- Sarcinile de învățare sunt descrise, autentice, bazate pe problematizare, expresive, inventive;
- Profesorul utilizează TIC pentru a menține motivația și interesul elevilor pentru activitatea didactică;
- Cadrul didactic realizează un **management** bun al resurselor astfel încât fiecare elev să aibă acces la resursele necesare pentru învățare.

Învățarea susținută prin utilizarea TIC tinde să fie de tip transformativ întrucât noile mijloace de comunicare și informare invită la interpretarea personalizată și atribuirea de

semnificații noi cunoașterii, la evaluarea critică și decizie, la raționament și argumentare, sinteze și conceptualizări, originalitate, creativitate și inovație. În contextul utilizării TIC, repertoriul metodologic al profesorului se îmbogățește semnificativ prin urmare, implementarea educațională a noilor tehnologii înseamnă nu doar un import de mijloace de învățământ, ci o schimbare a specificului didactic al întregului context educațional.

Utilizarea aplicațiilor digitale are valențe formative, ce sunt favorizate de faptul că:

- ✚ Tehnologia informației și comunicării transformă ideile în "materie", astfel încât atât înregistrarea activității cât și a produsului poate fi realizată, reluată și chiar modificată;
- ✚ Reprezentările permit manipularea obiectelor, sunt dinamice iar refacerea acțiunilor face posibilă crearea de acțiuni și interacțiuni noi;
- ✚ Aplicațiile digitale au caracter adaptativ, acestea folosind un avantaj real oferit de semnalizarea automată prin alerte, analiză și oferirea de alternative, selectarea răspunsurilor.

În procesul de educație, computerul nu ar trebui să fie considerat doar un mijloc de informare pentru elev, ci un instrument de promovare a inițiativei, a angajării elevului în activitate, a autonomiei acestuia în învățare. Folosirea computerului în lecție permite crearea unor medii de învățare individuale, independente, dar și a unor medii de învățare bazate pe interacțiunile dintre elevi. Relația tradițională profesor-elev este completată cu alte tipuri de interacțiuni (elev-elev, elev-conținut, elev-computer) în care rolul profesorului este acela de moderator, de facilitator al învățării. Folosirea TIC facilitează colectarea de date pentru proiecte științifice și organizarea lor sub forma grafică, crearea unui mediu explorator în învățare prin integrarea teoriei în cadrul lucrărilor experimentale de laborator, efectuarea de simulări, rotirea și manipularea obiectelor, măsurarea, vizualizarea și organizarea grafică, reprezentarea unor sisteme meteorologice, de cartografie, sisteme de imagini medicale prin utilizarea programelor utilitare specializate, interacțiunea cu specialiști, profesori. De asemenea, folosind TIC, elevii pot crea experiențe greu accesibile din diferite motive: pericolozitate, cost mare, imposibilitate istorică, etc.

2. Soft-urile educaționale

2.1 Tipuri de softuri educaționale

Softurile educaționale (SE) sunt programe analitice în formă electronică, programe special proiectate pentru a fi utilizate în procesul de învățare.

Courseware este un pachet care cuprinde un soft educațional, documentația necesară (indicații metodice și descrierea tipului de hard pe care poate fi implementat) și eventual alte resurse materiale (fișe de lucru, exerciții propuse, etc). Softul educațional este un program proiectat pentru a fi folosit în procesul de predare – învățare - evaluare, fiind un mijloc de instruire interactiv, care oferă posibilitate de individualizare. Este realizat în funcție de anumite cerințe pedagogice (conținut specific, caracteristici ale grupului țintă, obiective comportamentale, anumite cerințe tehnice: asigurarea unei interacțiuni individualizate, a feedback-ului secvențial, a evaluării formative). Prin intermediul calculatorului se pot utiliza softuri educaționale cu conținuturi și funcții foarte diferite.

După **funcția pedagogică** specifică în cadrul unui proces de instruire se pot distinge mai multe tipuri de softuri educaționale:

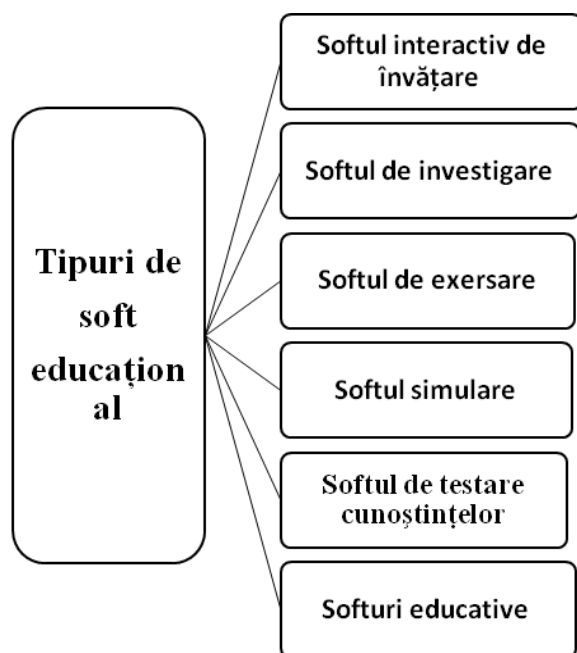

Figura 1. Tipuri de softuri educaționale (Sursa: prelucrat de autor)

Softurile interactive pentru predarea de cunoștințe noi, presupun utilizarea nemijlocită a calculatorului în procesul predării și a lecțiilor de laborator. Materialul de învățat se prezintă pe baza unui tip de interacțiune. După cum această interacțiune este condusă de calculator sau de elev, vorbim de un dialog tutorial sau de o investigație (interogare, căutare).

Tutorul preia una din funcțiile profesorului și poate fi proiectat astfel:

- ❖ precizează una sau mai multe secvențe de informații;
- ❖ solicită elevului să răspundă la o întrebare, să rezolve un exercițiu;
- ❖ prezintă aprecierea răspunsului și trece la o altă secvență în funcție de răspunsul elevului.

Materialul poate fi împărțit pe capitole care să nu solicite o concentrare mai mare de 10-15 minute. Prin diverse meniuri se pot furniza informații adiacente.

Softul de investigație reprezintă o formă evoluată de interacțiune instrucțională, în care elevului nu i se oferă informațiile ca atare, ci un mediu prin care elevul să poată extrage informațiile care îl interesează pentru rezolvarea unei anumite sarcini. Drumul parcurs este determinat și de gradul de inițiere al celui care învață.

Softurile de exersare (Drill-and-Practice), intervin ca un supliment al lecției tradiționale, realizând exersarea individuală necesară însușirii unor date, proceduri, tehnici sau formării unor deprinderi specifice. Acest tip de soft îl ajută pe profesor să realizeze activitățile de exersare, permițând fiecărui elev să lucreze în ritm propriu și să aibă mereu aprecierea corectitudinii răspunsului dat.

Suflurile de simulare permit realizarea controlată a unui fenomen sau sistem real prin intermediul unui model care are un comportament analog. Astfel de programe oferă posibilitatea observării modelului în care se schimbă comportamentul sistemului în funcție de modificările operate (schimbarea parametrilor, condițiilor) ceea ce facilitează înțelegerea fenomenului și nu implică riscurile și cheltuiala fenomenului real.

Softurile pentru testarea cunoștințelor reprezintă gama cea mai variată, deoarece specificitatea lor depinde de mai mulți factori: momentul testării, scopul testării, tipologia interacțiunii (feedback imediat sau nu) și presupun existența unor programe capabile să testeze nivelul de însușire al cunoștințelor prin evaluarea răspunsurilor. O interfață grafică prietenoasă va afișa mesaje corespunzătoare interpretării răspunsului. Programele de testare pot fi incluse în lecția curentă sau în lecții recapitulative.

Modul de constituire al unui astfel de test depinde de numărul de chestiuni de test (care se stabilesc în funcție de tipul de administrare și de nivelul de școlarizare) precum și de numărul de concepte, procedee a căror însușire va fi verificată.

Jocurile educative sunt softuri care sub forma unui joc, atingerea unui scop, prin aplicarea inteligentă a unui set de reguli, îl implică pe copil într-un proces de rezolvare de probleme. De obicei se realizează o simulare a unui fenomen real, oferindu-i copilului diverse modalități de a influența atingerea scopului. Jocul didactic reprezintă o metodă de învățământ în care predomină acțiunea didactică simulată. Jocurile pentru instruire pot fi incluse în diverse situații în vederea creșterii motivării elevului și a creșterii nivelului de efort pentru activități specifice. Implică activ elevul în procesul didactic și încurajează interactivitatea socială, prin intermediul realizării conexiunilor dintre participanți. Este necesar ca educatorul utilizator să poată diferenția un soft educațional de un soft utilitar sau de softurile de prezentare sau tematice. În demersul instruirii toate pot fi utilizate însă numai softul educațional cuprinde în el și o strategie pedagogică, concretizată în sarcinile de lucru și determină modul de interacțiune a elevului cu programul.

Un soft tematic cuprinde informația structurată în jurul unui domeniu, fenomen, eveniment etc; astfel de softuri pot oferi date, procedee, simulări, dar nu se adresează unei anumite categorii de utilizatori care urmăresc un anumit obiectiv.

Profesorul este cel care decide modul în care elevii vor interacționa cu ceea ce poate oferi un soft tematic. Aceste softuri prezintă un conținut disciplinar și pot fi utile în instruire, ca urmare, se folosește și pentru ele sintagma de „softuri educaționale”, deși ele nu dispun de atributul „educațional”, deoarece nu integrează o strategie conținând sarcini de lucru care să producă învățarea. Calitatea unui soft educațional este dată de gradul de interacțiune cu utilizatorul, de aceasta depinde măsura în care se produce învățarea, de flexibilitatea programului care presupune individualizarea parcursului în funcție de reacțiile copilului.

Softurile educaționale acționează favorabil asupra acestora, crescându-le performanțele, căpătând încredere în capacitățile lor, siguranță, promptitudine în răspunsuri, deblocând astfel potențialul creator al acestora.

Concluzii

"Educația este activitatea de disciplinare, cultivare, civilizare și moralizare a omului, iar scopul educației este de a dezvolta în individ toată perfecțiunea de care este susceptibil" (Kant, 1992).

Evaluările contemporane ale educației, prefigurarea caracteristicilor acestui proces la început de mileniu, scot în evidență faptul că educația este recunoscută ca o prioritate națională. Aceasta se traduce prin recunoașterea faptului că asigurarea progresului social este direct proporțională cu acumulările educative, concretizate în calități intelectuale care trebuie bine consolidate.

Educația reprezintă principalul mecanism prin care societatea poate răspunde schimbărilor rapide ce au loc la nivel social, economic, tehnologic. Conform noilor politici educaționale, școala are dificila misiune de a pregăti nu numai tânără generație ci și pe cea adultă pentru o viață activă. În majoritatea țărilor europene, folosirea instrumentelor TIC în sistemele de învățare este considerată crucială în vederea modernizării și îmbunătățirii competențelor cadrelor didactice. „Societate informațională”, „societate inteligentă”, „societate a învățării” sunt atribute care reflectă impactul extraordinar de mare al tehnologiilor informaționale și comunicaționale actuale și viitoare asupra producerii, schimbului și administrării cunoștințelor.

Tehnologia informației și a comunicațiilor joacă un rol deosebit de important în pregătirea tinerei generații pentru a se adapta cerințelor sociale și unui nou tip de instruire și învățare necesar pe tot parcursul vieții („Lifelong learning”).

Softul educațional este un program proiectat pentru a fi folosit în procesul de predare-învățare- evaluare, fiind un mijloc de instruire interactiv, care oferă posibilitate de

individualizare. Este realizat în funcție de anumite cerințe pedagogice (conținut specific, caracteristici ale grupului țintă, obiective comportamentale, anumite cerințe tehnice : asigurarea unei interacțiuni individualizate, a feedback-ului secvențial, a evaluării formative).

Calitatea unui soft educațional este dată de gradul de interacțiune cu utilizatorul de aceasta depinde măsura în care se produce învățarea de flexibilitatea programului care presupune individualizarea parcursului în funcție de reacțiile copilului.

Softurile educaționale acționează favorabil asupra acestora, crescându-le performanțele, căpătând încredere în capacitățile lor, siguranță, promptitudine în răspunsuri, deblocând astfel potențialul creator al acestora. Dacă softul educațional a fost ales accesibil grupei de preșcolari pe care o vizăm, succesul este garantat. Nu se pledează pentru renunțarea la metodele învățământului tradițional, mai ales în cazul primilor ani de educație în grădinițe, când influența personală a educatorului rămâne determinantă, totu-i utilizarea tehnologiilor moderne, a softurilor educaționale reprezintă o necesitate a procesului educativ la particularitățile individuale ale fiecărui copil, care trebuie confirmate.

Experiența didactică m-a determinat să ajung la concluzia că softul educațional organizat și desfășurat metodic cu ajutorul calculatorului constituie un mijloc eficient în cadrul procesului de predare-învățare, evaluare.

BIBLIOGRAFIE

1. Ministerul Educației și Cercetării. Consiliul Național pentru Curriculum, Ghid metodologic. Tehnologia Informațiilor și a Comunicațiilor în procesul Didactic. București: Editura Aramis Print (2002),p.8.
2. BERGER P ,L., BERGER, B., *Keliner,H., Mentea fără adăpost: modernizare și conștiință*, Editura Randon House (1973). p.65
3. FĂT S., *Copilul și învățarea mediate de computer în Psiho-pedagogia copilului modern*, (Coord. Pânișoară, I., O.). Iași: Editura Polirom (1973).
4. IONESCU M., BOCOȘ, M. *Cercetare pedagogică și inovația în învățământ. Suporturi pentru formarea profesorilor*. Cluj-Napoca: Editura Presa Universitară Clujeană (2001)
5. VAIDEANU G. *Educația la granița dintre milenii*. București: Editura Didactică și Pedagogică. 1998.
6. NOVEANU E., POTOLEA D. (Coord.: Velea, S., Botnariu, P., Novak, C., Istrate, O.,) *Informatizarea sistemului de învățământ: Programul S.E.I. Raport de cercetare evaluativă EVALSEI* , București: Editura Agata 2008.

ATELIERUL nr. 3

COLABORAREA INSTITUȚIE DE ÎNVĂȚĂMÂNT – FAMILIE – COMUNITATE ÎN CONTEXTUL CRIZEI PANDEMICE

Systemic family counseling with young school-age students during the pandemic and post-pandemic crisis

Consilierea sistemică a familiei cu elevi de vârstă școlară mică în perioada crizei pandemice și post pandemice

CUZNEȚOV Larisa, *doctor habilitat, profesor*
Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău
CUZNEȚOV Larisa, *doctor habilitatus, professor*
„Ion Creanga” State Pedagogical University of Chisinau
E-mail: cuznetov.larisa@upsc.md
ORCID iD: 0000-0002-7677-1763

CALARĂȘ Carolina, *doctor, confnfirențiar universitar,*
Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creanga” din Chișinău
CALARĂȘ Carolina, *PhD, associate professor*
„Ion Creanga” State Pedagogical University of Chisinau
E-mail: calaras.carolina@gmail.com
ORCID iD: 0000-0003-1194-2629
DOI: [10.46728/c.18-06-2021.p218-225](https://doi.org/10.46728/c.18-06-2021.p218-225)
CZU: 37.018.262

Rezumat: *Articolul conține un studiu teoretic cu recomandarea unor implicații practice din experiența proprie a autorilor, care elucidează scopul, obiectivele, sarcinile, conținutul și tehnologia consilierii sistemice a familiei cu elevi de vârstă școlară mică în perioada crizei pandemice și post pandemice. La fel, studiul conține conținutul și specificul procesului de consiliere a familiei, a adulților și copiilor.*

Cuvinte cheie: *familie, consiliere sistemică, consiliere psihopedagogică, scopuri ale consilierii, tipuri de consiliere, elevi de vârstă școlară mică, criză pandemică și post pandemică.*

Abstract: *The article contains a theoretical study with the recommendation of practical implications from the authors' own experience, which elucidates the purpose, objectives, tasks, content and technology of systemic counseling of the family with young school children during the pandemic and post-pandemic crisis. Likewise, the study contains the content and specificity of the counseling process for the family, adults and children.*

Key words: *family, systemic counseling, psycho-pedagogical counseling, counseling purposes, types of counseling, young school-age students, pandemic and post-pandemic crisis.*

Consilierea sistemică a familiei reprezintă un aspect foarte important în problematica educației familiei, formării abilităților și competențelor parentale, educația familială a copiilor. În condițiile pandemice, familia a devenit extrem de vulnerabilă, mai cu seamă familiile care au preșcolari sau copii de vârstă școlară mică. Astăzi, chiar dacă s-a ameliorat puțin situația, părinții cu greu își revin. Evident că adulții au obosit, mai sunt încă frustrați de condițiile pandemice, unii și-au pierdut locurile de muncă, alții au suferit din cauza micșorării salariilor; s-au aflat în stare de suspans, au fost supuși stresului cronic; au fost suprasolicitați în ceea ce privește necesitatea unei atenții sporite pe care o cereau copiii în legătură cu pregătirea temelor și sau învățarea online etc. În condițiile pandemice brusc s-au restrâns *spațiile personale* ale adulților, deoarece copiii se aflau tot timpul acasă, iar copiii de vârstă școlară mică necesitau un suport adăugător de ajutor și susținere psihopedagogică din partea familiei. Studiile realizate pe un lot destul de reprezentativ (circa 700 de familii cu copii de vârstă școlară mică) și conversațiile cu părinții au demonstrat că aceștia posedă cunoștințe și competențe foarte modeste privind educația, comunicarea și relaționarea, cu atât mai mult, acordarea unui ajutor eficient copiilor din clasele mici pentru a învăța și a se adapta la studiile online.

Treptat, după primul șoc al adulților legat de situația descrisă, au început să se intensifice apelurile și cererile de consiliere a părinților cu preșcolari și elevi din clasele primare (adresări particulare, pe pagina de Facebook *Consilierea familiei/ Cuznețov Larisa* și la *Centrul de consiliere pentru autoeficiență & consilierea familiei* al UPSC).

După cum se știe din literatura de specialitate [1; 2; 3; 5; 7 etc.], consilierea sistemică presupune o muncă asiduă cu fiecare membru al familiei și cu subsistemele acesteia. Aceasta desigur că nu exclude imbinarea variatelor tipuri, forme și metode într-un mod eclectic bine gândit și ajustat la necesitățile familiei, inclusiv abordarea consilierii psihopedagogice/educaționale și a principiilor esențiale ale procesului de intervenție și lucru cu adulții și copiii. În acest context, ***actualizăm caracteristicile consilierii sistemice și psihopedagogice parentale, pe care le-am structurat și le elucidăm explicit într-o manieră esențializată descriptiv-comprehensivă:***

- Activitățile de consiliere au la bază relația specifică dintre consilier și părinte/părinți, în cadrul căreia, consilierul acordă sprijin și îndrumare acestuia/acestora, pentru ca el să se adapteze la solicitările în ceea ce privește educația, comunicarea și relaționarea cu copilul în cadrul familiei în perioadă vieții obișnuite și pandemie.
- Relația de consiliere (relația consilier-părinte) presupune interacțiune pozitivă, respect reciproc și focalizare pe individ, problemele lui sau problemele copilului acestuia.
- În activitățile de consiliere, consilierul acționează ca profesionist și ca om; el oferă atenție, empatie, tact, sprijinindu-l pe părinte în înțelegerea, analiza și interpretarea problemelor cu care se confruntă, motivându-l pe acesta să le accepte și să caute soluții adecvate.
- Consilierea psihopedagogică parentală este un proces de învățare de către adulți a unor atitudini și comportamente adecvate și eficiente, învățare realizată prin intervenția și cu sprijinul, ajutorul și îndrumarea consilierului.
- Rezultatul activităților deconsiliere îl constituie dobândirea de către părinți a unor competențe, deprinderi și moduri procedurale necesare luării-executării unor decizii optime în situațiile dificile de educație familială; comunicare și relaționare cu copiii, începând cu vârsta lor fragedă și finalizând cu adolescența și maturitatea acestora.

- Consilierul ajută părinții să adopte un model/stil de viață sănătos și demn, care le-ar conferi în echilibru psihoemoțional optim, confort psihologic, senstimentul autorealizării, fericirii și al împlinirii personale.
- Consilierea include un ansamblu de influențe și acțiuni cu scop formativ și corecțional de tipul influențelor și acțiunilor realizate într-un cadru instituționalizat (în școli, licee, centre și cabinete speciale destinate consilierii părinților etc.), care reprezintă *consilierea psihopedagogică formală*, dar după cum a demonstrat pandemia, se poate realiza și online (în grup sau individual, uneori în colectivități mai mari). *Consilierea nonformală*, este cea realizată în afara instituțiilor cu destinație educațională specială, în variate contexte de viață (sfaturi oferite de colegi, rude, prieteni etc.).
- Spectrul activităților de consiliere sistemică în situații de criză este mult mai larg decât al celor legate direct de instruirea și învățarea de tip școlar sau academic (universitar).

Problemele referitoare la: respectarea drepturilor familiei, copiilor, adaptarea copiilor la cerințele instituției preșcolare, școlii, liceului, universității; învățarea eficientă și durabilă; orientarea și construirea carierei școlare; integrarea optimă în profesie și în viața socială; depășirea situațiilor de criză în relația cu copiii; soluționarea conflictelor părinți-copii, precum și ale altor probleme specifice comunicării cu copiii și cultura educației acestora, intră în aria de preocupări ale consilierului și consilierii psihopedagogice parentale [3].

În continuare vom **elucida scopurile consilierii parentale**. Așadar, scopurile consilierii parentale sunt diferențiate în funcție de situația familială concretă, de particularitățile de vârstă, de gen, personalitate a părinților; de problemele acestora, care, la rândul lor, diferă în funcție de tipul familiei și specificul dificultăților. Modalitățile, metodele, tehnicile și procedeele, de lucru cu părinții diferă de cele aplicate în consilierea copiilor. Dacă, în cazul adulților, modalitatea principală de consiliere psihopedagogică este discuția, conversația în cadrul căreia este sfătuit, ajutat, sprijinit și îndrumat părintele să-și conștientizeze problemele și este încurajat să ia decizii și să-și asume responsabilitatea propriilor sale schimbări (la nivelul cognițiilor, al emoțiilor și al comportamentelor), cu scop adaptativ și de asigurare a funcționalității optime a propriei personalități, în cazul beneficiarilor-copii, lucrurile stau altfel. Responsabilitatea copiilor privind propria lor formare, schimbare adaptativă și dezvoltare este limitată, sarcina îndeplinirii acestora la nivel optim revenind, în cea mai mare măsură, consilierului. Antrenarea copiilor în activitățile de consiliere sistemică și psihopedagogică, mai ales în cele orientate spre soluționarea unor probleme speciale, presupune angajarea lor în activități de joc, exerciții structurate sau alte activități educaționale (desen, pictură, colaj, muzică, sport etc.) și valorificarea valențelor educaționale ale acestora [1; 2; 3; 5; 6; 7; 9; 10].

Scopurile consilierii parentale se pot stabili la mai multe nivele, însumând mai multe tipuri de obiective:

1. **Scopuri fundamentale**. Sunt acele scopuri ce se urmăresc în majoritatea activităților de consiliere, inclusiv cea sistemică, și cu referire la majoritatea părinților. La acest nivel, consilierea se focalizează pe sprijinul, ajutorul și îndrumarea părinților, pentru a învăța: să atingă un nivel optim de corelare a gândurilor, emoțiilor și comportamentelor proprii; între ceea ce gândește, simte și face; să se accepte așa cum este, conștientizându-și capacitățile și potențialul său și limitele, incapacitățile; să se simtă bine, confortabil cu sine însuși, să fie sigur în forțele proprii, optimist și să gândească pozitiv; să creadă în posibilitatea schimbării sale evolutive, în necesitatea și oportunitatea parcurgerii unor programe educaționale de formare și dezvoltare a propriei personalități (programe oferite și realizate de către profesioniști în variate probleme,

inclusiv în pandemie); să dirijeze starea emoțională, să fie capabil să depășească momentele și stările de disconfort și/sau de criză; să-și modifice atitudinile și comportamentele dezadaptative proprii în direcția autodezvoltării și autorealizării personale optime; să ia decizii și să-și asume responsabilitatea pentru propriile acțiuni, comportamente, moduri de a gândi; să-și exprime opțiunile și să ia decizii privind educația, comunicarea/relaționarea cu copiii, studiile, orientarea profesională, evoluția în carieră școlară a acestora; să adopte un stil de viață sănătos, care iar asigura confortul psihologic și starea de funcționalitate optimă, fiecărui membru al familiei (copil și adult).

2. Scopuri formulate de consilier axate pe preîntâmpinarea unor dificultăți. Scop și obiective întemeiate pe pregătirea teoretică și practică a consilierului, care au un pronunțat caracter preventiv, ce asigură formarea, dezvoltarea continuă și optimă a personalității părinților. Ele au la bază presupuzițiile consilierului privind cauzele posibile ale atitudinilor, comportamentelor actuale și/sau viitoare ale adulților sau copiilor. Consilierul stabilește anumite obiective ale activității sale, fundamentându-și decizia pe analiza de nevoi a beneficiarilor, pe cunoașterea aprofundată a problemelor acestora, utilizând anumite metode de consiliere cu rol preventiv sau pentru facilitarea schimbării evolutive a acestora. Scopurile stabilite de consilier vizează, în primul rând, grupul familial și mai puțin individul. *Scopurile consilierii preventive stabilite de consilier ar putea viza sprijinul, ajutorul și îndrumarea părinților în următoarele direcții: realizarea autocunoașterii, dezvoltarea stimei de sine, formarea unor atitudini pozitive față de propria persoană, familie, copii; formarea și dezvoltarea unor abilități de relaționare socială familială de cooperare și colaborare în rezolvarea unor probleme; dezvoltarea atitudinilor și comportamentelor adecvate necesare menținerii propriei sănătăți somatopsihice și a copiilor; însușirea unor tehnici de învățare eficientă și de promovare a unui management familial optim; dezvoltarea capacității de planificare, realizare și monitorizare a acțiunilor și evenimentelor familiale.*

3. Scopuri ale părinților și familiei. Sunt scopuri formulate de către părinți, înainte sau chiar în timpul procesului de consiliere propriu-zisă, pentru a căror îndeplinire adulții solicită sprijin, ajutor și îndrumare. Când au scopuri precise, formulate și asumate de ei înșiși, părinții sunt deosebit de cointeresați să devină competenți și apți pentru a le îndeplini, implicându-se activ și total în activitățile de consiliere. În esență, părinții sunt dispuși să învețe asiduu și necondiționat. Ei depun eforturi și se angajează hotărât și activ în acțiunile și activitățile educațional-formative conduse [Apud. 2; 3].

În cazul beneficiarilor-copii, scopurile acestora trebuie abordate de către consilier cu toată seriozitatea și responsabilitatea. Relația de consiliere a copiilor cu specialistul evoluează pozitiv pe măsură ce copilul capătă încredere în consilier.

4. Scopuri ale părinților, care sunt valabile pentru consilierea copiilor. Părinții solicită deseori ajutorul consilierului pentru schimbarea atitudinilor și a comportamentelor cotidiene ale copiilor lor, acelea pe care le consideră inadecvate, ineficiente, greșite. Chiar și atunci când părinții nu au copii cu *probleme deosebite*, aceștia doresc ca proprii lor copii să învețe mai bine, să aibă performanțe școlare, să se comporte civilizată, să nu adopte comportamente indezirabile și dăunătoare, să-și construiască o carieră școlară de succes etc. Prin urmare, scopurile părinților, posibil de atins prin activitățile de consiliere pentru care apelează la consilier, sunt orientate spre dezvoltarea optimă a personalității copiilor lor. Indiferent de nivelul la care sunt stabilite scopurile activităților de consiliere parentală, trebuie vizat același referențial: *părintele, copilul și problemele lor*. Fie că sunt stabilite la nivel formal, instituțional, ca *scopuri fundamentale*, conținute într-un posibil curriculum pentru consilierea psihopedagogică și

sistemică, sau *scopuri formulate de către consilier*, care transpun în activități concrete concepția și practica acestuia (un anumit model de practicare a consilierii prin metode și tehnici specifice), fie că sunt expresia solicitării părinților sau a copiilor, obiectivele activităților de consiliere urmăresc acordarea de sprijin, ajutor și îndrumare părinților. Dacă acceptăm ideea potrivit căreia consilierea parentală trebuie să fie orientată prioritar spre dezvoltarea optimă a persoanei și spre prevenirea factorilor de risc ce ar putea împiedica acest proces, atunci trebuie să luăm în considerare fortificarea acelor factori și crearea condițiilor ce favorizează schimbările evolutive la nivelul personalității, schimbării, obiectivitate în adaptarea eficientă a persoanei la solicitări și în valorificarea plenară a potențialului său intelectual, moral, în direcția autorealizării și a împlinirii personale, inclusiv de a face față la solicitările și condițiile pandemice. Prin urmare, contează nu atât structurarea scopurilor consilierii, organizarea lor ierarhică, ci eficiența activităților educațional-formative de dezvoltare a personalității părinților și copiilor [2; 3; 5; 7].

Consilierea copiilor de vârstă școlară mică în situația crizei pandemice și postpandemice

Prin natura lor, copiii sunt dependenți de adulți (părinți, educatori, consilieri etc.); ei au nevoie de sprijin, ajutor și îndrumare pentru a învăța și a-și forma personalitatea. Educația copiilor include nu doar instruirea acestora, ci și consilierea lor pentru a învăța rapid, eficient și durabil, asigurându-le astfel condiții favorabile formării și dezvoltării personalității. Evident că copiii sunt beneficiari ai activităților de consiliere psihopedagogică într-un mod diferit de cei adulți. Ei au dificultăți de înțelegere a cerințelor și normelor de conviețuire socială și de adaptare, integrare în activitatea școlară, manifestă dorința de obținere a independenței față de adulți și, frecvent abordează în discuții sau chiar nu respectă normele vizate.

Plecând de la aceste realități, consilierea, atât sistemică cât și psihopedagogică a copiilor include un ansamblu de activități specifice focalizate pe:

- formarea-consolidarea abilităților copiilor pentru a înțelege necesitatea respectării normelor și regulilor, considerate condiții eficiente pentru dezvoltarea și cultivarea propriei personalități și a comportamentelor morale/ pozitive;
- formarea convingerii copiilor că pentru a se dezvolta conform dorințelor și aspirațiilor lor, este necesar să învețe permanent, continuu;
- acordarea sprijinului copiilor pentru a însuși modalități, metode și tehnici de învățare eficientă și durabilă și pentru a preveni dificultățile sale de învățare;
- orientarea copiilor în alegerea studiilor și a profesiilor viitoare;
- construirea unei imagini de sine adecvate și a unei stime de sine realiste/ obiective;
- rezolvarea unor probleme personale și orientarea copiilor spre înțelegerea mai bună a părinților și invers (mai cu seamă în condițiile unor crize, ca de exemplu în pandemie și situația post criză etc.).

Specificul consilierii copiilor decurge din particularitățile de vârstă a copiilor și dificultatea apărută. Școlarii mici sunt în plin proces de formare a personalității, de adaptare la cadrul școlar cu noile exigențe destul de complicate pentru copiii de 6-7-8 ani etc. Acești copii au probleme de autocontrol comportamental și de acomodare, acceptare și îndeplinire a cerințelor, normelor și regulilor, mult mai stricte decât în instituțiile preșcolare etc. Pornind de la aceste realități, consilierii pot să lucreze în *echipe interdisciplinare*, întrucât activitățile de consiliere pentru adulți și copii au un șir de diferențe, iar specialiștii în domeniul vizat trebuie să posede și competențele specifice. Dintre acestea, competențele esențiale sunt cele referitoare la:

- stabilirea unei relații adecvate cu copilul, bazată pe încrederea acestuia în faptul că este înțeles și că poate primi sprijinul solicitat;
- observarea atentă a reacțiilor și conduitei copilului, ascultarea lui activă și empatică;
- atragerea copilului în activități speciale de arteterapie, inclusiv prin utilizarea jocului/ ludoterapie, aplicarea exercițiului structurat ca modalitate de educație și de schimbare evolutivă a cognițiilor, atitudinilor și a comportamentului;
- încurajarea copilului pentru a exprima sincer gândurile și emoțiile;
- învățarea unor procedee de gândire pozitivă adecvate vârstei;
- autocontrolul acțiunilor, faptelor și conduitei în scopul cultivării morale a copilului;
- exersarea abilităților, deprinderilor morale și a conduitei demne (în cadrul școlar, social și familial);
- acceptarea de sine, formarea Eu-lui personal, a imaginii sale etc.

În special la vârsta copilăriei mici, modalitatea principală de consiliere o constituie jocul, variate tipuri de arteterapie și elemente de terapie prin muncă și autoservire. Jocul, folosit iscusit de consilieri, constituie un mijloc de manifestare eficientă a posibilităților și potențialului psihofizic și moral al copilului sub toate aspectele educative, totodată, acesta reprezentând principala modalitate de învățare [2; 3; 4; 5; 9 etc.].

Abordarea integrativă a consilierii sistemice a familiei/ adulți și copii. Ca un tip de activitate specifică, având scopuri clar determinate, de natură educativ-formativă, consilierea sistemică include și consilierea psihopedagogică/ educațională, care are un anumit conținut și se realizează sub anumite forme în folosul și în beneficiul adulților și copiilor. Încercarea de a promova o imagine cât mai completă, sintetic-integrativă, a consilierii familiei ne-a condus la determinarea a cinci componente esențiale:

- *conținutul activităților de consiliere parentală* a familiei cu elevi mici se referă la *scopurile și domeniile esențiale* ale vieții de familie, creșterii și educării copiilor. Activitățile de consiliere parentală au drept conținut și, implicit, scopuri de a eficientiza: funcționalitatea și dezvoltarea optimă a relației părinți-copii; promovarea sănătății și a stării generale de bine; învățarea eficientă și durabilă; adaptarea la exigențele școlii; orientarea în cariera școlară; învățarea și valorificarea strategiilor *coping* etc.
- *formele consilierii parentale* includ modalitățile de desfășurare a acesteia, respectiv crearea situațiilor în care este nevoie de acțiuni specifice de consiliere complementară celor instructiv-educative consacrate. În concordanță cu această dimensiune, consilierea familiei, inclusiv cea sistemică îmbracă variate forme, și, anume:
  - consilierea în situații de criză;
  - consilierea remedială;
  - consilierea preventivă;
  - consilierea pentru dezvoltare.
- *Componenta tehnologică, care include modalitățile de realizare* a consilierii sistemice, avându-se în vedere *cadrele instituționalizate* (mai mult sau mai puțin formal), precum și *beneficiarii* acestor activități, inclusiv metodele, procedeele și tehnicile concrete valorizate de specialist [1; 2; 3; 4; 5; 7 etc.]. Beneficiarii activităților de consiliere sistemică pot fi:
  - un părinte, dar mai frecvent ambii;
  - ambii părinți, uneori bunicii (consiliere de grup/ a grupului);
  - cuplul și/sau familia împreună cu copiii (consilierea familială);

- bunicii sau alte persoane care suplinesc părinții împreună cu copiii.

În consens cu scopul consilierii parentale, specificul problemei, a particularităților de vârstă, personalitate, gen, starea sănătății, vom selecta, îmbina și utiliza un ansamblu de metode: conversația, explicația, acumularea, precizarea, analiza, sumarizarea, interpretarea informațiilor, metafora, reformularea, resemnificarea, exercițiul structurat, psihodrama, sociodrama etc.

- *crearea condițiilor favorabile* de realizare a consilierii parentale include un șir de aspecte care necesită o bună ajustare pentru valorificarea unui mediu plăcut, facilitator de relații sincere, deschise, axate pe empatie, încredere și optimism. Are mare importanță aici totul: cultura deontologică a specialistului (etică profesională), susținerea și sprijinirea morală; nonverbalul și paraverbalul; îngăduința și umanismul profund; îmbunarea esteticului și filosoficului cu realitatea etc.
- *centrarea pe învățarea strategiilor de depășire a problemelor, situațiilor de criză și a celor de autoperfecționare continuă, sporirea calității* de părinte/familist. Corelarea optimă a acestor două aspecte va asigura orientarea adulților și copiilor spre autoeducație-autoformare permanentă [1; 2; 3; 5; 9 etc.].

Reunind toate cele cinci componente ale consilierii parentale într-o concepție unitară – integrativă, obținem o *structură pentadimensională*. În acest context, pentru a fi de folos familiei și, mai cu seamă adulților, pentru a obține rezultate bune în activitatea lor, consilierii trebuie să fie conștienți de faptul că adulții învață altfel decât copiii, sunt preocupați de evoluția în carieră și de ascensiunea socială, doresc să-și asigure o viață confortabilă pentru ei și familiile lor, sunt preocupați de educația și îndrumarea copiilor săi.

Concluzii

În concluzie, condițiile pandemice și post pandemice actuale reorientează munca de consiliere cu adulții/ părinții și creează condiții propice pentru: *învățarea autodirijată; manifestarea independenței adulților; valorificarea experienței proprii a adulților* (aceștea au acumulat experiență de viață, care constituie o importantă resursă pentru realizarea unei educații familiale optime); corelarea rezonabilă a aspirațiilor *adulților cu educația familială și interesul de progres în carieră, ascensiune socială; învățarea ca rezolvare de probleme; motivația intrinsecă pentru învățare*. Așadar, dorința de a poseda anumite competențe, de a se realiza ca personalitate, ca familist, părinte; de a progresa în carieră și de a obține recunoașterea socială a valorii lor - sunt motive dominante ale învățării adulților prin intermediul consilierii sistemice.

BIBLIOGRAFIE

1. BLOCHER, H.D., *Counseling. A Developmental Approach*. Ed. A IV-a. New York: John Wiley Sons Inc. 2000.
2. CALARAȘ C., *Formarea culturii relațiilor intergeneraționale. Pedagogia și sociologia educației familiale*. Chișinău: Primex- com SRL. 2017.
3. CUZNEȚOV Larisa, *Consilierea ontologică complexă a familiei*. Chișinău: Primex - com SRL. 2018.
4. DAFINOIU, I., *Elemente de psihoterapie integrativă*. Iași: Polirom. 2007.
5. DUMITRU, I. Al., *Consiliere psihopedagogică*. Iași: Polirom. 2008
6. NEGOVAN, V., *Introducere în psihologia educației* București: Ed. Universitară. 2005.
7. ROGERS, C.R., *La relation d'aide et la psychotherapie*. Paris: ESF. 1974

8. TOMȘA, Gh., *Consilierea și orientarea în școală*. București: Casa de Editură și Presă *Viața Românească*. 2000.
9. ZLATE, M., *Tratat de psihologie organizațional-managerială*. Vol.I. Iași: Polirom. 2004.
10. БАРКАН А., *Практическая психология для родителей или как научиться понимать своего ребенка*. Москва: Аст-Пресс. 2000.

Consilierea psihopedagogică a familiei ca factor de eficientizare a comunicării și relaționării intergeneraționale

Psycho-pedagogical counseling of the family as a factor in streamlining intergenerational communication and relationships

CALARĂȘ Carolina, doctor, confnfirențiar universitar,
Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creanga” din Chișinău

CALARĂȘ Carolina, PhD, associate professor
„Ion Creanga” State Pedagogical University of Chisinau

E-mail: calaras.carolina@gmail.com

ORCID iD: 0000-0003-1194-2629

DOI: [10.46728/c.18-06-2021.p226-230](https://doi.org/10.46728/c.18-06-2021.p226-230)

CZU: 37.018.26:159.9

Rezumat: *Articolul conține un studiu teoretic cu implicații practice, care redă specificul și conținutul consilierii psihopedagogice a familiei, abordate ca factor de eficientizare a comunicării și relaționării intergeneraționale. Au fost enumerate și explicate, într-o manieră originală, caracteristicile consilierii psihopedagogice, dimensiunile acesteia (psihologică și pedagogică) și aspectele de bază, care necesită atenția specialistului în cadrul procesului de consiliere a familiei în scopul armonizării comunicării și relaționării familiale.*

Cuvinte-cheie: *consiliere psihopedagogică, familie, eficientizare, comunicare și relaționare intergenerațională, consilier.*

Abstract: *The article contains a theoretical study with practical implications, which shows the specifics and content of family psycho-pedagogical counseling, approached as a factor in streamlining intergenerational communication and relationships. The characteristics of psycho-pedagogical counseling, its dimensions (psychological and pedagogical) and basic aspects, which require the attention of the specialist in the family counseling process in order to harmonize communication and family relationships, were listed and explained in an original way.*

Key words: *psycho-pedagogical counseling, family, efficiency, communication and intergenerational relationships, counselor.*

Activitățile de consiliere psihopedagogică a familiei din perspectiva eficientizării comunicării și relaționării intergeneraționale presupun un demers educațional-formativ centrat pe valorificarea capacităților și a disponibilităților individuale și de grup ale persoanelor implicate. Consilierea psihopedagogică este menită să faciliteze învățarea de către fiecare persoană din cadrul familiei a unor deprinderi și abilități care iar permite să se adapteze constant, printr-o schimbare evolutivă, la solicitările tuturor membrilor acesteia. În contextul studiului vom utiliza abrevierea CP/ consiliere psihopedagogică și vom evidenția dimensiunile ei: *consilierea psihologică și consilierea pedagogică*, deoarece problemele cu care se confruntă generațiile adulte și cele în creștere presupun posedarea unui ansamblu de competențe care i-ar face eficienți în comunicare și relaționare pe ambele părți.

Așadar, importanța, conținutul și valențele consilierii psihopedagogice ale familiei sunt reflectate în literatura de specialitate de mai mulți cercetători [1; 2; 3; 4], noi, însă ne vom referi

mai mult la abordările și accepțiunile noastre [1; 2], inclusiv ale lui Ion Al. Dumitru [4] și Larisa Cuznețov [3]. Fiind analizate și esențializate, acestea le expunem prin redarea următoarelor **elemente caracteristice**:

- *Consilierea psihopedagogică a familiei se adresează membrilor acesteia (copiilor, părinților și bunicii aflați în diverse ipostaze și stadii ale procesului de formare și dezvoltare a propriei personalități, cât și în situațiile dificile de comunicare și interrelaționare)*. Beneficiarii ai activităților de consiliere psihopedagogică sunt toți cei aflați la un moment dat în ipostaza de subiect care parcurge diverse experiențe de învățare în scopul formării și al dezvoltării propriei personalități pentru a face față rolurilor sociale de fiu, fiică, părinți și bunici. Obținerea unei eficiențe sporite în învățare, dar și în viață, în general, reclamă sprijinul și îndrumarea consilierilor educaționali.

- *Consilierea psihopedagogică are la bază un model psihoeducațional al formării și dezvoltării personalității* (și nu unul clinic și curativ, cum este cazul psihoterapiei). Ea presupune sprijin și îndrumare pentru învățarea unor deprinderi, abilități și competențe prin care persoana va face față cu succes solicitărilor vieții, familiei, copiilor; se va dezvolta optim și va avea o viață confortabilă. Scopul consilierii psihopedagogice este provocarea unor schimbări evolutive voluntare în atitudinile și comportamentul oamenilor, în direcția asumării conștiente, de către fiecare persoană, a unui mod demn de viață, adecvat din punct de vedere social, care să-i aducă satisfacție și sentimentul autorealizării în calitate de părinte [3; 4].

- *Consilierea psihopedagogică a familiei are, cu precădere, un rol preventiv și de dezvoltare*. Ea îndrumă și sprijină persoana pentru a o învăța să prevină eventualele situații de criză în care s-ar putea afla la un moment dat, să conștientizeze și să știe cum poate pune în valoare disponibilitățile și resursele sale și a copiilor pentru a se adapta optim la realitate. Consilierea psihopedagogică ajută adulții, generațiile mature și cele în creștere să înțeleagă și să găsească soluții acceptabile pentru rezolvarea problemelor cu care se confruntă, însuflându-le ideea și dezvoltându-le convingerea că fiecare este în stare să depășească dificultățile realității.

- *Consilierea psihopedagogică a familiei cu scop de eficientizare a comunicării și relaționării intergeneraționale este un demers educațional-formativ specific*: sarcina esențială a consilierului nu constă în faptul de a instrui, ci, mai degrabă, de a sprijini adulții și copiii pentru ca ei să se orienteze independent în rezolvarea problemelor apărute. Consilierul educațional nu are soluții dinainte stabilite, el ajută persoana care i-a solicitat ajutorul, pe parcursul procesului de consiliere, ca acesta să găsească soluția cea mai eficientă pentru rezolvarea dificultăților de comunicare și relaționare cu apropiații, inclusiv cu rudele.

- *Consilierea psihopedagogică integrează și valorifică perspectiva psihologiei umaniste și psihologiei pozitive* privind formarea și dezvoltarea personalității umane și a optimizării coeziunii și adaptabilității familiale. Potrivit acesteia, succesul consilierii este dat de implicarea conștientă, activă și responsabilă a familiei, a tuturor membrilor ei, pentru a spori eficiența comunicării și relaționării, pentru a continua autodezvoltarea Eu-lui / a propriei personalități, considerate elemente de bază ale schimbării evolutiv-adaptative a persoanei. Conștientizarea de către fiecare persoană a propriilor capacități și disponibilități și cultivarea dorinței, motivației, a voinței acesteia de a se manifesta cu demnitate, liber, autonom – reprezintă condițiile esențiale ale unei vieți de calitate în funcția de copil, soț, părinte, bunic și familist, pline de sens, însoțite de sentimentul împlinirii și fericirii.

Plecând de la caracteristicile evidențiate, menționăm că **dimensiunea psihologică** a CP se referă la sprijinul, ajutorul și îndrumarea acordată adulților pentru funcționarea adaptativ-inovativă optimă a personalității lor prin realizarea unei congruențe între cognițiile, emoțiile, atitudinile și conduita proprie. Armonia dintre sfera cognitivă, atitudinală (gânduri, credințe,

convingeri etc.) trăirea emoțională a evenimentelor și manifestările comportamentale, conferă persoanei încredere în sine, o anumită coerență între ceea ce gândește, simte și face, autentificate în naturalețea conduitei, asigurându-i o stare de confort psihologic și de bine general. Deci, consilierea psihologică urmărește facilitarea autocunoașterii, a acceptării trăirilor emoționale și autoactualizarea disponibilităților persoanei în contextul creării unor condiții esențiale de comunicare și relaționare intergenerațională, de rezolvare cu succes a problemelor cu care aceasta se confruntă. Consilierea psihologică are ca scop studierea și fortificarea trăsăturilor de personalitate, orientarea spre autocunoaștere și ajutorarea individului *să funcționeze mai eficient în viața cotidiană și să aibă relații pozitive cu cei din jur* [2].

Dimensiunea pedagogică/educațională a consilierii familiei vizează provocarea unor schimbări conștiente în sfera intelectuală, cognitivă, atitudinală și comportamentală a membrilor acesteia prin antrenarea adulților și copiilor lor în activități educațional-formative specifice, care vor asigura învățarea-achiziționarea și consolidarea competențelor, deprinderilor de a face față problemelor vieții, pentru a dobândi abilități necesare de comunicare și relaționare intergenerațională. Evident că în calitatea de soț se pune accent pe fortificarea atașamentului interpersonal; în calitatea de părinte, se au în vedere competențele parentale, mai precis, restructurarea, consolidarea, iar, deseori, chiar învățarea și formarea unor noi competențe de comunicare, relaționare, negociere cu copiii; competențe de educație familială; influențare, motivare, convingere, corecție a conduitei copiilor. În funcția de bunici, se va pune accent pe consolidarea motivației de a respecta deciziile copiilor săi adulți și desigur că pe cultura comunicării și relaționării fără de discrimina poziția părinților (adică, a copiilor săi adulți, care îndeplinesc funcții parentale) opinia și conduitele lor.

În continuare vom elucida *spirala schimbării evolutive a persoanei în cadrul consilierii familiei axate pe eficientizarea comunicării și relaționării intergeneraționale*. Dacă consilierea *psihopedagogică parentală* are drept finalitate *schimbarea adultului în funcția sa de părinte și bunic, schimbarea evolutivă* a acestuia, în sensul adaptării mai eficiente la solicitările vieții familiale și a educației copiilor; în ceea ce privește comunicarea și relaționarea intergenerațională, al obținerii unui nivel optim de funcționalitate a personalității adultului, atunci, evoluția acestuia va fi însoțită de confort psihologic, de o stare generală de bine și de sentimentul fericirii (optimism, încredere în forțele proprii, realizare profesională și socială etc.). Imaginea schimbării evolutive a adultului, dar și a copilului este cea a unei *spirale* cu un traseu de bază care începe cu apariția unor distorsiuni și disfuncționalități generatoare de disconfort psihic, fapt care determină părintele să apeleze la serviciile de consiliere psihopedagogică. Aceasta se continuă cu parcurgerea unui program de sprijin, ajutor și îndrumare a adultului de către consilier și se finalizează prin dobândirea de către părinte a unei funcționalități personale optime, ca urmare a învățării unor comportamente adaptative și inovatoare adecvate situațional și aducătoare de satisfacții [1; 3; 4].

În cadrul procesului de consiliere psihopedagogică atât adulții cât și copiii/ tinerii pot manifesta rezistență la schimbare, atitudini defensive, de evitare a confruntării cu unele dintre problemele sale. În acest caz, consilierul trebuie să schimbe mijloacele, tehnicile și procedurile de consiliere psihopedagogică, astfel încât să le ajute să realizeze schimbarea de sine. De multe ori, în procesul consilierii psihopedagogice, proces focalizat pe anumite obiective și desfășurat după un program bine stabilit, pot apărea noi probleme, care dezvoltă dificultățile, conflictele și incongruențele intrapersonale dintre generații. Rezolvarea lor este necesară pentru ca procesul schimbării de sine să fie real și în favoarea familiei, plus de toate, consilierea psihopedagogică este considerată eficientă atunci, când fiecare membru al acesteia devine concentrat pe autoperfecționarea sa continuă.

Câteva aspecte de ordin aplicativ de realizare a consilierii psihopedagogice în scop de eficientizare a comunicării și relaționării intergeneraționale

Procesul consilierii psihopedagogice, înțeles ca un proces de schimbare evolutivă a beneficiarilor, cu ajutorul și cu îndrumarea consilierului, presupune anumite competențe la nivel aplicativ. Astfel de abilități se dobândesc în perioada formării inițiale a consilierilor, dar ele necesită dezvoltare și optimizare permanentă. Intervenția consilierului trebuie să fie atentă, bine gândită, să nu dăuneze beneficiarilor, ci să le ajute a depăși problemele cu care ei se confruntă. Așadar, competențele cu caracter aplicativ se dezvoltă în baza cunoștințelor, aptitudinilor și exersării permanente. Specialistul care consiliază familia ar trebui să se axeze pe următoarele **strategii**:

1. *Să acorde atenție genului și etniei beneficiarilor*, adică consilierul nu poate manifesta, în nici într-un caz, atitudini discriminatorii determinate de sexul și de etnia nu sunt beneficiarilor și, invers. Uneori, neîncrederea și atitudinea rezervată a beneficiarului față de genul și etnia consilierului pot afecta procesul schimbării evolutive a acestora; încrederea în eficiența consilierii psihopedagogice, în general. De aceea, consilierii trebuie să se comporte ca niște profesioniști, fără prejudecăți, și să însuflească acest sentiment și persoanelor cu care lucrează.

2. *Deschidere maximă la consilierea familială și de grup*. Consilierii au unele rezerve în a consilia familii sau grupuri. Consideră acest gen de activități mult mai complicate și mai puțin confortabile. Totodată, de multe ori, ei constată că rezolvarea problemelor unui părinte sau copil face necesară consilierea familiei acestora. Dificultățile legate de interacțiune și de comunicare pot constitui cauzele problemelor cu care se confruntă adulții în funcția lor de părinți și bunici. Remedierea acestor disfuncționalități se poate realiza prin activități specifice de consiliere familială și/sau consiliere de grup.

3. *Absolut necesare sunt competențele de intervenție în situații de criză*. În situații de criză, oamenii se comportă într-un mod deosebit decât în situațiile obișnuite, deată este necesar să posedăm *capacitatea și competența de a păstra controlul asupra situației*, indiferent de cauza și specificul crizei. Reușita consilierii în situații de criză depinde de abilitatea consilierului de a controla situația, procedând cu calm și stăpânire de sine la sprijinirea membrilor familiei pentru a-i ajuta să depășească dificultățile ce au apărut. Un consilier incapabil de autocontrol este mai puțin eficient.

4. *Competența de a stabili cine este adevărata persoană care are nevoie de ajutor*. Părinți sau bunicii pot apela la serviciile unui consilier cerându-i sprijinul pentru a putea ajuta copilul, soțul, soția, să depășească starea de criză în care se află. Cel ce solicită sprijin poate fi agitat, îngrijorat, astfel încât consilierul poate crede că acesta are nevoie de ajutor. Uneori, cel care cere sprijin pentru a-și ajuta copilul are el însuși nevoie de consiliere, fie chiar pentru a nu induce celui alt spaimă, panică, frică, dezamăgire. A stabili cine este adevăratul beneficiar este o condiție a reușitei consilierului în activitatea sa.

5. *Sprijinul pe aspectele pozitive*. Una din condițiile de bază a consilierii psihopedagogice eficiente a familiei constă în centrarea pe aspectele pozitive ale situației în care beneficiarul se află, întrucât acestea pot constitui un sprijin important pentru construirea de către consilier a unei punți de legătură între problemele acestuia și modalitățile de soluționare a cazului, oferite sau sugerate de consilier în procesul de lucru cu familia.

Concluzii

În concluzie, competența de mobilizare a resurselor personale și a celor sociale, familia, școala, prietenii, rudele, colectivul de muncă, biserica etc. constituie un suport social pentru familie, ajutorul acestor instituții, deseori este unul protector sau chiar salvator. Cei apropiați

beneficiarului pot suferi un *șoc emoțional* când acesta intră în criză. Restabilirea echilibrului emoțional a persoanelor apropiate este premisa constituirii lor drept suport social pentru ieșirea din criză a membrului familiei/ adult, copil. Sugestia consilierului ca persoana să se mobilizeze, să aibă încredere în forțele proprii, ca familia și prietenii să-i fie alături de beneficiarul, aflat în stare de criză, este modalitatea cea mai potrivită de a-i oferi acestuia sprijinul necesar reabilitării și redobândirii echilibrului funcțional al propriei personalități, ceea ce va contribui și la eficientizarea ulterioară a comunicării și relaționării intergeneraționale.

BIBLIOGRAFIE

1. CALARAȘ C. *Formarea culturii relațiilor intergeneraționale. Pedagogia și sociologia educației familiale*. Chișinău: Primex-com SRL. 2017. ISBN: 978-9975-110-76-1. 304 p.
2. CALARAȘ C. *Conflictologie familială*. Chișinău: Primex-com SRL. 2014. ISBN: 978-9975-110-05-01. 64 p.
3. CUZNEȚOV L. *Consilierea ontologică complexă a familiei*. Chișinău: Primex-com SRL. 2017. ISBN: 978-9975-3232-1-5. 434 p.
4. DUMITRU I. Al. *Consilierea psihopedagogică. Baze teoretice și sugestii practice*. Iași: Polirom. 2008. 978-973-46-0869-0. 332 p.

Colaborarea dintre școală și familie în contextul crizei pandemice

Collaboration between school and family in the context of pandemic crisis

ZGUREANU Rita, profesor de matematică,
Gimnaziul nr.67 din satul Revaca

ZGUREANU Rita, math teacher,
Gymnasium no.67 in The village of Revaca

E-mail: zgureanur2020@mail.ru

ORCID iD: 0000-0003-3893-7547

DOI: [10.46728/c.18-06-2021.p231-234](https://doi.org/10.46728/c.18-06-2021.p231-234)

CZU: 37.018.26

Rezumat: Perioada de criză pandemică a făcut ca școala să nu-și poată îndeplini misiunea fără familie. În ultimii ani familia și școala colaborează tot mai mult. Odată cu trecerea la predarea on-line decalajul digital a devenit o prăpastie. Familia se luptă să descopere o nouă tehnologie, într-o nouă limbă cu un singur computer pentru mai mulți copii și acces la internet nesigur sau inexistent. Azi, îndatoririle educative ale școlii și cele părintești, pentru a da roade, școala are nevoie de sprijinul conștient și colaborarea părinților, iar fără ele, copii nu sunt suficient de receptivi și munca profesorilor este mereu compromisă. Părinții sunt principalii noștri parteneri în procesul de învățământ. O latură importantă în luarea deciziilor la nivelul școlii o constituie și implicarea părinților, indubitabil.

Cuvinte-cheie: familie, criză pandemică, școală, dezvoltare, parteneriat, educație.

Abstract: The pandemic crisis caused the school to fail to carry out its mission without a family. In recent years, family and school are working together more and more. With the shift to teaching the digital divide online it has become a chasm. The family is struggling to discover a new technology, in a new language with a single computer for multiple children and unsafe or non-existent internet access. Today, the educational duties of the school and the parental, in order to bear fruit, the school needs the conscious support and collaboration of the parents. Without them, children are not receptive enough and teachers' work is always compromised. Parents are our main partners in the educational process. An important part of decision-making at school level is the involvement of parents.

Keywords: family, pandemic crisis, school, development, partnerships, educational.

Introducere

Implicarea părinților în educația copilului, la școală și acasă, are un impact semnificativ asupra succesului copilului și a vieții sale în genere. Conform cercetărilor, copiii părinților implicați: absentează mai rar; se comportă mai bine; au performanțe mai bune; acced la nivele înalte în educație. Implicându-se activ în educația copiilor lor, părinții le transmit acestora un mesaj important, că sunt interesați de activitățile copiilor, iar școala este importantă. Părintele poate să ajute copilul în activitățile școlare, dar în același timp, creează un context adecvat pentru discutarea unor probleme și servește ca model de comportament responsabil. Scopul parteneriatului constă în dezvoltarea unui sistem de valori educative și interpersonale, de pe urma căruia beneficiază toți: elevii, părinții și actorii comunitari.

1. Colaborarea școală-familie în contextul crizei pandemice

1.1. Educație online

Colaborarea dintre școală și familie este unul dintre factorii ce asigură succesul școlar. Dacă familia este termenul refugiului, siguranței și intimității, școala este terenul ce formează o concepție despre lume. Acesta este punctul de la care am pornit subiectul Colaborarea familie-școală. Familia și școala sunt agenți educativi cu o influență deosebită asupra formării și dezvoltării personalității elevului. Mult timp a persistat concepția potrivit căreia școlii îi revine sarcina instrucției, iar familiei, cea a educației, separând rolurile celor doi agenți educativi. Părinții sunt membri ai comunității școlare, având posibilitatea să se organizeze în comitete și să delege reprezentanți în consiliile de administrație a unității școlare. Familiei îi revine un rol important în creșterea și educarea copiilor. Mediul educogen familial are influenței deosebit de puternice asupra formării personalității copilului, a comportamentului lui, care își mențin forța educativă uneori toată viața. Paul Creuyet semnală în 1916 prezența acestor raporturi de paralelism între școală și familie în decursul timpului, subliniind necesitatea cooperării între părinți și profesori, problemă importantă pentru asigurarea rezultatelor elevilor la învățătură. Între anii 1970 și 1980, școlile au început să-i încurajeze pe părinți să treacă de poarta școlii într-o măsură mai mare. Părinților li s-a oferit treptat posibilitatea de a juca roluri mai responsabile și mai constructive în ceea ce privește educația copiilor în școală și acasă. Perioada de criză pandemică a făcut ca școala să nu-și poată îndeplini misiunea fără familie. În ultimii ani familia și școala colaborează tot mai mult. Odată cu trecerea la predarea on-line decalajul digital a devenit o prăpastie. Familia se luptă să descopere o nouă tehnologie, într-o nouă limbă cu un singur computer pentru mai mulți copii și acces la internet nesigur sau inexistent.

Azi, îndatoririle educative ale școlii și cele părintești, pentru a da roade, școala are nevoie de sprijinul conștient și colaborarea părinților. Fără ele, copii nu sunt suficient de receptivi și munca profesorilor este mereu compromisă. Părinții sunt principalii noștri parteneri în procesul de învățământ. O latură importantă în luarea deciziilor la nivelul școlii o constituie și implicarea părinților. Cadrele didactice au obligația să asigure relații de colaborare și respect cu familia și comunitatea; să dezvolte parteneriate, antrenând membrii familiei în eficientizarea procesului educațional; să faciliteze implicarea elevilor în realizarea proiectelor comunitare și a acțiunilor de voluntariat; să informeze părinții/reprezentanții legali despre obiectivele legale; să motiveze implicarea părinților să sporească calitatea educației la nivel de clasă sau instituție; să identifice domeniile de interes comune ale școlii, familiei; să organizeze evenimente interactive cu elevii, părinții. Școala reprezintă un sprijin pentru comunitate de a valorifica specificul cultural al localității și nu doar, un loc în care copiii însușesc cunoștințe privind tradițiile și obiceiurile comunei. [1, p.8]

În acest timp incert, colaborarea familie-școală este mai esențială decât oricând. Familiile și pedagogii se confruntă cu noi provocări și factori de stres. Situația în care ne aflăm este diferită de la caz la caz. Comunicarea și colaborarea semnificativă și clară între părinți și școli pot contribui la rezolvarea problemelor. Comunicarea părinte-profesor este esențială pentru a asigura satisfacerea nevoilor elevilor în timpul crizei COVID-19. Acum, mai mult ca oricând, este esențială o comunicare clară și consecventă. Această perioadă de criză impune deja părinților să fie implicați în planificarea și implementarea Programului de educație individualizată. Modul în care se desfășoară acest lucru este lăsat în mare măsură în seama școlilor. Școlile pot folosi diferite tipuri de comunicare electronică pentru ași îndeplini obligațiile, inclusiv videoconferințe, apeluri telefonice și e-mailuri. Multe școli folosesc deja opțiuni virtuale pentru a menține parteneriatul dintre părinți și profesori. Este important să ne gândim la modalități pe care pedagogii pot sprijini părinți prin consultări, în care părinții își pot pune întrebări despre cum să-și susțină copiii în timpul învățării la distanță și în învățarea virtuală. Perioada pandemică a făcut mai evident faptul că sistemul școlar nu-și poate îndeplini misiunea fără familie. [2, p.7]

1.2. Comunicare online

În cazul comunicării online, conceperea unui plan de comunicare este foarte importantă. Pe parcurs tehnicile de comunicare, transpunerea lor în online se poate face utilizând instrumente specifice. Instrumentele de comunicare și colaborare online stimulează productivitatea și contribuie la economisirea timpului care se pierde la o întâlnire cu prezență fizică. Pentru o comunicare eficientă, atât în mediul online, cât și în viața cotidiană, se respectă câteva reguli: 1) În cazul respectării netichette, comunicările nepoliticoase creează bariere în comunicarea eficientă; 2) Utilizarea unui limbaj concis și clar este utilizat, pentru a atinge obiectivele comunicării, a elimina informațiile suplimentare sau irelevante; 3) Crearea unui profil online favorabil. Cei care te urmăresc online să se simtă apreciați și bine primiți.

În cadrul comunicărilor cu părinții, se discută nevoile legate de COVID-19. Rezultatele acestor discuții pot fi folosite pentru a spori implicarea părinților și pentru a răspunde așteptărilor lor și ale copiilor. Pentru ca mesajele să ajungă la toate familiile se utilizează diverse căi de comunicare: ședințe online (Zoom, Skype), apeluri telefonice, platforme online de socializare (Facebook), grupuri de mesaje (Whatsapp). E important de comunicat cu părinții sistematic, nu doar la necesități, astfel părinții se vor simți încurajați să participe și să se implice mai mult în viața școlară a copiilor lor. În timpul comunicării se recomandă de folosit un ton adecvat. E binevenit ca părinții să comunice sistematic cu profesorii, pentru a-și putea exprima opiniile, îngrijorările și așteptările. Pentru transmiterea informațiilor privind COVID-19 se pot utiliza postere. Indiferent de situația familială a copilului, trebuie sprijinit și să arătăm că joacă un rol important în comunitatea școlară. O altă condiție importantă pentru organizarea unor activități de învățare online de calitate o reprezintă utilizarea unei platforme de învățare dedicate. Datele de cercetare furnizate de specialiști indică faptul că cu ajutorul unei platforme de învățare propriu-zise (de tipul Google Classroom, Moodle, Edmodo, Kinderpedia, MyKoolio, Class Dojo, Microsoft Teams, Digitaliada etc.), lecțiile se pot bine organiza și care pot livra rezultate palpabile. Ca alternativă, se poate de combinat interacțiuni online directe (sincron) susținute prin aplicații specializate pentru comunicarea colaborativă (de tip Zoom, Skype, Meet sau Webex) cu sarcini de lucru off-line pentru elevi, ale căror rezolvări au fost fotografiate și transmise cu ajutorul telefonului mobil și al unor aplicații de tip WhatsApp sau Messenger. [3, p.2]

1.3. Parteneriat pentru educație

Parteneriatul pentru educație reprezintă o problemă actuală importantă, reliefată de diferite documente de politică educațională, la nivel național și internațional și de cercetările în domeniul educației. Un parteneriat reușit implică: identificarea scopurilor, intereselor comune, utile partenerilor și comunității; găsirea modului optim pentru realizarea scopului propus, intereselor comune, utile partenerilor și comunității; identificarea competențelor persoanelor implicate; combinarea eficientă a tehnicilor; utilizarea cu succes a schimbării în folosul instituției.

Pe parcurs, e necesar de a îndruma actorii educativi comunitari să găsească căi de implicare mai activă a părinților în viața școlii. Propun în continuare câteva dintre activități care contribuie la consolidarea parteneriatului: ședințele cu părinții, consultații individuale, excursii virtuale, expoziții de lucrări ale elevilor în format online, acordul de colaborare școală-familie-comunitate, în care sunt stipulate responsabilitățile școlii, ale părinților și ale actorilor educative comunitari în procesul educațional.

Atunci când școala, familia și comunitatea încep să colaboreze, elevii primesc cu adevărat suportul necesar pentru a avea succes în școală și în viață. Studiile au arătat că dezvoltarea și implementarea unor astfel de parteneriate îmbunătățesc: prezența elevilor la lecții online, performanța elevilor, relația online familie-școală, sprijinul din partea comunității de care școala are nevoie. Implicarea în dezvoltarea și educația copiilor are diferite efecte pozitive: note mai mari la limba maternă și matematică, abilități îmbunătățite de scriere și citire, rată de prezență la școală mai bună, mai puține probleme comportamentale. Și implicarea părinților

reprezintă o modalitate de a ajuta copiii în tranziția acestora prin adolescență, cu efecte pozitive semnificative. Un parteneriat reușit implică mai multe obiective, cum ar fi: identificarea scopurilor, intereselor comune; identificarea competențelor persoanelor implicate; combinarea eficientă a atitudinilor care se pot aplica diferitor sarcini. Mediul familial ocupă un loc central în multitudinea factorilor determinanți ai evoluției individului. Copilul nu este un adult în miniatură, ci el este o persoană într-un moment al dezvoltării sale, deosebit de receptiv la influențele pozitive sau negative.

Trăsăturile și coordonatele personalității se cristalizează în raport cu modelul și contextul trăit în mod direct, nemijlocit, de către copil în mediul său familial, iar atitudinile părinților au consecințe durabile asupra personalității, în formarea copilului. Primul model oferit copilului este familia sa, iar calitatea și tipul relațiilor copil-părinți vor marca profund evoluția viitoare a copilului (G. Mauco). Contextul actual, declanșat de pandemia COVID-19, măsurile întreprinse de societate în vederea depășirii unor situații limită create de starea în care trăim, impun adoptarea unor noi modalități de comunicare și colaborare. Indiferent de tipurile de servicii pentru educație școlară care răspund nevoilor familiei și copilului, este foarte importantă pentru dezvoltarea copilului relația partenerială dintre profesori și părinți, ca profesioniști care își derulează activitatea în acel serviciu și părinții copilului. Statutul familiei ca prim educator al copilului reprezintă un factor important în stabilirea parteneriatului între serviciile de școală și familie. Familia reprezintă primul context formativ pentru copil, reprezintă mediul socio-cultural în care copilul s-a născut, în care crește și de aceea este foarte important respectul pentru moștenirea culturală a fiecărei familii și valorificarea acesteia în contextele în care copilul nu se află alături de părinții săi. În perioada educației la școală, eforturile depuse de părinți și profesori trebuie să se bazeze pe un schimb bogat de informații, de experiențe și pe colaborare în asigurarea celor mai bune condiții de creștere și dezvoltare a copiilor, respectând regulile nou impuse care țin de distanțarea fizică, de igiena personală, de dezinfectarea spațiilor și a suprafețelor cu care intră în contact copiii. [4, p.3]

Concluzii

Rezultatele au arătat că părinții cu venituri mici au cunoscut mai multe dificultăți financiare din cauza pandemiei. În schimb părinții cu venituri mai mari au fost mai predispuși să se simtă stresați pentru structurarea mediului de învățare la domiciliu și planificarea activităților educaționale și fizice la domiciliu pentru copiii lor. Rezultatele generale sugerează că nivelul venitului familiei joacă un rol semnificativ în viața familiilor care se confruntă cu o varietate de provocări datorate pandemiei. Parteneriatul educațional contribuie la formarea personalității elevului, ceea ce asigură eficiența integrării sociale a acestuia.

BIBLIOGRAFIE

1. ANDRIEȘ, Vasile, CARA, Angela. *Metode și proiecte pedagogice privind dezvoltarea parteneriatului școală-familie-comunitate*. Ghid metodologic editat în cadrul Institutului de Științe ale Educației. Chișinău, 2019. 100 p.
2. ANDREI-MUSCĂ, Angela, BOTNARIUC, Petre. *Parteneriatul Școală-Familie-Comunitate*. Editura Universitară. București, 2014. 119 p.
3. BRĂNIȘTEANU, Rodica, MUNTEAN, Virginia, FLORESCU, Daniela. *Parteneriatul cu familia. Particularități în context post-pandemic*. Bistrița, 2021. 29 p.
4. BRAGHIȘ M. Parteneriatul școală-familie-comunitate treapta învățământului primar. Ghid metodologic Chișinău: CEP USM, 2013
5. AGABRIAN M, Milea V. Parteneriate școală-familie-comunitate. Iași: Institutul European, 2005
6. BĂRAN-PESCARU A. Parteneriat în educație-familie-școală-comunitate. București: Aramis Print, 2004

Parteneriatul între instituție de învățământ, familie și comunitate pentru recuperarea adolescenților cu comportamente adictive

Partnership between educational institution, family and community for the recovery of adolescents with addictive behaviors

HOIDRAG Traian, *doctorand*
psiholog la Agentia Nationala Antidrog din Romania

HOIDRAG Traian, *doctorand*
psychologist at the National Anti-Drug Agency in Romania
E-mail: traianhoidrag@gmail.com
ORCID iD: 0000-0003-4818-5692
DOI: [10.46728/c.18-06-2021.p235-242](https://doi.org/10.46728/c.18-06-2021.p235-242)
CZU: 37.018.265

Rezumat: Consumul de substanțe psihoactive și celelalte comportamente adictive reprezintă un factor de risc care poate perturba buna dezvoltare somatică, psihologică, socială și educațională a adolescenților. Faptul că mulți adolescenți consumă tutun, alcool, canabis ori alte substanțe, și dintre aceștia un număr semnificativ ajung să fie diagnosticați cu tulburarea consumului de substanțe și cu alte tulburări asociate, necesită multiple resurse umane, financiare și materiale și o atenție deosebită din partea specialiștilor implicați în domeniul reducerii cererii și ofertei de droguri. Tratatul dependenței este o problemă complexă, necesitând o abordare multidisciplinară și cooptarea pe termen lung a reprezentanților instituțiilor de învățământ, aparținătorilor adolescenților și a membrilor comunităților locale în care se realizează diverse programe de prevenire sau de asistență medicală, psihologică sau socială. Cooperarea este foarte importantă pentru utilizarea eficientă a resurselor de care dispune fiecare parte implicată în procesul de recuperare a celor afectați de comportamentele adictive, creșterea conștientizării riscurilor continuării consumului de substanțe, reducerea stigmatizării, realizarea unor intervenții care să vină în satisfacerea nevoilor beneficiarilor, a familiilor acestora și a membrilor comunității în care aceștia locuiesc, diversificarea serviciilor de asistență, oferirea unui suport psihosocial continuu și reintegrarea în mediul familial, social și educațional a adolescenților.

Cuvinte cheie: parteneriat, școală, familie, comunitate, adolescenți, comportamente adictive

Abstract: Consumption of psychoactive substances and other addictive behaviors is a risk factor that can disrupt the good somatic, psychological, social and educational development of adolescents. The fact that many adolescents consume tobacco, alcohol, cannabis or other substances, and a significant number of them end up being diagnosed with substance use disorder and other associated disorders, requires multiple human, financial and material resources and special attention from specialists. involved in reducing the demand and supply of drugs. Addiction treatment is a complex issue, requiring a multidisciplinary approach and long-term co-optation of representatives of educational institutions, adolescents and members of local communities in which various prevention or medical, psychological or social assistance programs are carried out. Cooperation is very important for the efficient use of resources available to each party involved in the process of recovering those affected by addictive behaviors, raising awareness of the risks of continued substance use, reducing stigma, conducting interventions to meet the needs of beneficiaries, families them and the members of the community in which they live, the diversification of support services, the provision of continuous

psychosocial support and the reintegration of adolescents into the family, social and educational environment.

Keywords: *partnership, school, family, community, adolescents, addictive behaviors*

Introducere

În ceea ce privește tratarea adolescenților cu comportamente adictive se disting două direcții: 1. Întărirea instituțiilor de aplicare a legii și adaptarea cadrului legal pentru pedepsirea infracțiunilor asociate și limitarea accesului la substanțe (în cazul adolescenților consumatori de alcool, tutun și droguri), sălile de jocuri cu slotmachine (“păcănele”), cazinouri ori alte medii sau obiecte care pot facilita un anumit comportament dependent; 2. Desfășurarea unor activități de prevenire în rândul adolescenților pentru a reduce numărul de noi adolescenți cu comportamente adictive, pentru a preîntâmpina trecerea de la un tip de adicție la altul ori pentru a preveni creșterea severității problemelor asociate dependenței și dezvoltarea, respectiv diversificarea serviciilor de asistență medicală, psihologică și socială.

Majoritatea statelor din Uniunea Europeană și nu numai abordează problema dependențelor concomitent din ambele direcții. În ceea ce privește direcția legală, trebuie implicate autoritățile responsabile de legiferare, respectiv membrii parlamentului și după caz ai guvernului, care iau decizii în funcție de unele interese sociale, economice sau politice de moment, direcția care se ocupă cu prevenirea și asistența este una mai mult executivă, practică și în interacțiune directă cu adolescenții, familia și celelalte categorii sociale și profesionale din cadrul comunităților locale.

Cele mai multe programe de prevenire și asistență implementate de către instituții sau ONG-uri s-au concentrat pe soluționarea unor probleme specifice de moment ale adolescenților, ale familiilor ori ale unui grup minoritar din cadrul unei comunități, cum ar fi de exemplu oamenii străzii, copiii fără părinți din centrele de plasament, conducătorii auto depistați în trafic sub influența consumului de băuturi alcoolice, adolescenții care au fost prinși de către poliție cu droguri asupra lor, familiile aflate în situații de risc sau în zone defavorizate, etc. Ceea ce s-a constatat în urma acestor programe desfășurate cu un anumit grup țintă este că adesea au avut o eficiență redusă în timp asupra rezolvării problemei, datorită resurselor umane, logistice și financiare limitate alocate programului, datorită concentrării doar pe subiecții grupului țintă și fără să se intervină asupra persoanelor cu care aceștia conviețuiesc (familie, vecini, colegi) și datorită prezenței unui spirit de competiție interorganizațional, decât unei abordări colaborative în cadrul căreia să se inventarieze resursele disponibile ale mai multor autorități publice și locale, instituții și ONG-uri cu resurse și experiență în domeniul de intervenție cu grupurile vulnerabile.

Conștientizând beneficiile imediate ale colaborării, actorii sociali implicați în tratarea comportamentelor adictive la adolescenți au început să realizeze intervenții în 3 arii de interes: instituțiile de învățământ, familii și comunitate, realizând o legătură mai strânsă între cele trei, un efect pe termen mai lung și atingerea mai multor subiecți în aceeași unitate de timp.

1. Instituțiile de învățământ

Instituțiile de învățământ au un rol deosebit în viața adolescenților, prin faptul că aceștia pot observa și alte modele de gândire și comportament în persoana cadrelor didactice, îi pot încuraja și îndruma în dezvoltarea abilităților de viață, dar și în a se dedica în mod constant procesului educativ și activităților educative nonformale care se desfășoară în mediul școlar sau mediul comunitar.

Totodată, prin faptul că adolescenții care frecventează școala sunt nevoiți să fie prezenți în mod fizic sau online, interacționează unii cu alții, dar mai ales cu profesorii lor, fie că sunt de o anumită specialitate, fie că sunt diriginți, psihologi școlari sau consilieri educativi. Astfel, adolescenții pot fi observați de către profesori în ceea ce privește stilul de gândire, starea emoțională, comportamentul, implicarea în activitățile educative, exercițiile din timpul orelor de predare, creșterea, menținerea sau scăderea performanței școlare sau eventual apariția unor

simptome specifice vreunui comportament adictiv. Pentru ca lucrul acesta să se întâmple, este de dorit să se organizeze periodic sesiuni de instruire cu cadrele didactice în ceea ce privește identificarea timpurie la adolescenți a posibilelor semne asociate unui comportament adictiv și modalitățile de oferire a unui suport, includerea într-un program de prevenire sau de consiliere, ori direcționarea acestora către unele ONG-uri sau instituții care oferă servicii de asistență medicală, psihologică sau socială.

Instituțiile de învățământ pot contribui la realizarea unui parteneriat cu familia și comunitatea prin resursele umane calificate, prin punerea la dispoziție a locației, a resurselor logistice, prin grupurile de elevi voluntari pe care le pot crea și implica în demersul de diseminare a informațiilor cu caracter preventiv și prin furnizarea unor sesiuni de psihoeducație în cadrul proiectelor peer to peer, adică sesiunile sunt susținute de către elevi din aceeași grupă de vârstă cu cei care formează auditoriul, pentru a fi mai ușor însușite și puse în aplicare.

Intervențiile universale la nivel școlar care abordează „reziliența” adolescenților pot reprezenta un mijloc de reducere la adolescenți a consumului de substanțe, dar nu consumul de tutun sau alcool [11], pentru acestea fiind nevoie de abordări conjugate cu intervenții în rândul adulților, respectiv membrilor familiilor adolescenților, astfel încât aceștia să adopte un model parental adecvat de relaționare cu copiii lor și să le prezinte strategii funcționale de rezolvare a problemelor întâmpinate în viața cotidiană, fără să recurgă la consumul de tutun sau alcool.

Experimentarea mulțumirii ca urmare a rezultatelor bune obținute la disciplinele școlare favorizează o mai bună conectare cu mediul școlar, cu colectivul de elevi, o continuarea a procesului educativ și în plan emoțional cu o stare de bine, respectiv cu o probabilitate redusă de a dori să consume droguri. De aceea, intervențiile pentru menținerea sau îmbunătățirea stimei de sine academice la începutul adolescenței pot reduce riscurile pentru accelerarea consumului de substanțe la mijlocul adolescenței [3].

Instituțiile de învățământ au în psihologii școlari o resursă specială într-un proiect sau program cu alți parteneri, psihologi care au abilitățile clinice, de ascultare și intervenție punctuală în evaluarea și consilierea adolescenților. Prin faptul că aceștia aparțin școlii sunt mai aproape de elevi observându-i, dar au și avantajul că pot stabili mai ușor și mai repede o relație de colaborare cu aceștia, pot consilia individual și/sau de grup, pot urmări evoluția subiecților incluși în diferitele tipuri de programe, pot ajusta temele în funcție de nevoile actuale ale adolescenților și pot să le ofere un suport psihoemoțional pentru depășirea unei probleme curente a acestora și, nu în ultimul rând, pot consilia și părinții adolescenților atunci când situația o impune sau pot să-i direcționeze către alte entități care oferă servicii mai specializate, cum ar fi dezintoxicare în cadrul unităților spitalicești, tratarea dependenței psihologice în cadrul centrelor rezidențiale

Alte categorii cu roluri deosebit de importante în mediul școlar sunt *medicii și asistentele medicale* care evaluează și monitorizează starea de sănătate a elevilor, identificând și intervenind asupra posibilelor simptome pe care adolescenții le pot avea la un moment dat, *consilierii educativi* – care se ocupă cu centralizarea, inițierea și implementarea diverselor proiecte care se pot desfășura cu și pentru profesori și elevi, *profesorii diriginți* – care mențin o legătură constantă și apropiată cu elevii și părinții acestora, fiind un liant între sistemul de învățământ și mediul familial al elevilor.

2. Familia

Familia este principala unitate socială responsabilă de socializarea copiilor și de stabilizarea personalităților adulte [14], de facilitarea unui stil de gândire funcțional, experimentarea unui suport psihoemoțional necondiționat, împlinirea nevoilor psihologice de bază și observarea unui model parental funcțional viu și actual în derularea activităților zilnice. Cunoscându-se faptul că managementul familiei și percepțiile asupra consumului de marijuana de către adulți influențează utilizarea ulterioară de alcool de către adolescenți, intervențiile trebuie adaptate prin includerea familiei adolescentului în programele de prevenire și asistență

derulate pentru adolescenții dintr-o anumită instituție de învățământ și/sau oferirea de sprijin adulților care utilizează alcool [10] ori alte tipuri de substanțe psihoactive. Caracteristicile conflictului dintre părinți și adolescenți, consumul obișnuit de alcool al fraților, perceperea unei atitudini pozitive a părinților față de consumul de substanțe al adolescenților, sunt un model predictiv pentru dependența de internet și experiența consumului de substanțe la adolescenți [19]. Monitorizarea parentală și calitatea relației de familie prezic indirect consumul ulterior de substanțe prin intermediul colegilor cu comportamente deviante, ceea ce înseamnă că un aspect important al contextului familial este influența sa asupra alegerii prietenilor și a compoziției grupului de colegi. [21]. Dacă un copil sau adolescent crește într-un mediu familial permisiv, unde consumul de tutun, alcool și droguri este îngăduit sau este un consum problematic (frecvent, în cantități mari și cu alte efecte în plan legal, social, profesional), reprezintă de asemenea un factor de risc pentru consumul de droguri sau alte comportamente adictive.

Problemele legate de alcool și droguri îi afectează nu numai pe cei care utilizează aceste substanțe, ci și pe membrii familiei consumatorului de substanțe, de aceea trebuie efectuate intervenții în mediul familial pentru consilierii care lucrează cu membrii familiei pentru a promova intrarea și implicarea consumatorilor de substanțe în tratament, pentru implicarea comună a membrilor familiei și rudelor celor care consumă substanțe în procesul de recuperare a acestora, și intervenții care răspund nevoilor membrilor familiei în sine. [6]. Atunci când se implică în terapie și familiile adolescenților cu comportamente adictive, se poate obține o rată de implicare a acestora de 93% și 77 % dintre ei finalizează tratamentul [18], se favorizează comunicarea eficientă, se îmbunătățesc interacțiunile și funcționarea familiei și se restabilesc relațiile [13]. Referitor la implicarea adulților în sesiunile de consiliere alături de copiii lor, trebuie avute în vedere următoarele aspecte [1]: 1. Consilierea ar trebui să implice membrii biologici ai familiei sau cei ai familiei extinse; 2. Acești membri ai familiei ar trebui să primească consiliere cu privire la abordări bazate pe dovezi care pot spori implicarea persoanei dragi în terapie; 3. Membrii familiei ar trebui să beneficieze de consiliere cu privire la strategiile bazate pe dovezi prin care să-și îmbunătățească propria sănătate.

Astfel, în cadrul programelor de consiliere a adolescenților cu comportamente adictive, un rol deosebit în procesul de recuperare îl are oferirea unor sesiuni de psihoeucație și de consiliere pentru părinți, atât separat de copiii lor, cât și împreună cu aceștia. Grupurile de suport pentru părinții adolescenților cu comportamente adictive își aduc aportul la înțelegerea mecanismelor dependenței, reducerea percepției stigantizării, identificarea unor soluții pentru gestionarea eficientă a relațiilor familiale, etc.

Familia poate pune la dispoziție ca resurse: un timp de calitate petrecut împreună cu persoana aflată în recuperare, expertiza în propria familie și în ceea ce privește relația cu adolescentul, abilitățile de ascultare activă, de cultivare a unui sentiment de siguranță pentru toți membrii familiei.

3. Comunitatea

Multe comportamente adictive încep adesea în timpul adolescenței și reprezintă provocări majore atât pentru familia din care face parte adolescentul dependent, cât și pentru comunitatea în care acesta trăiește, prin interacțiunile pe care adolescentul și familia acestuia le are cu ceilalți membri ai comunității. Dacă se adoptă ideea că o familie sănătoasă va genera o comunitate sănătoasă, și viceversa, atunci și intervențiile efectuate asupra comunității în ansamblu pot facilita unele schimbări în viața familiilor care o compun.

Comunitatea poate contribui la un program complex de intervenții, cu resursele financiare, materiale și logistice oferite de către autoritățile locale, persoane juridice sau fizice, cu specialiștii din diferite domenii socioprofesionale, cum ar fi polițiști, asistenți sociali, asistenți medicali, persoane publice (actori, artiști) pe post de ambasadori, influenceri, care pot ajuta adolescentul să minimizeze comportamentele riscante, să promoveze un stil de viață sănătos, să

promoveze factorii care promovează reziliența comunității în fața diferitelor probleme comunitare, cum sunt și comportamentele adictive.

Reziliența unei comunități este capacitatea sa de a avea grijă de membrii săi cei mai vulnerabili. Din literatura de specialitate pot fi extrase cinci principii privind modalitățile eficiente de a ajuta comunitățile să facă față adversităților [20]:

1. O perspectivă ecologică: Aspectele comunității sociale și ecologia fizică sunt mai importante pentru reziliența comunității decât calitățile indivizilor singuri.
2. Navigare facilitată: cu cât o comunitate îi ajută pe indivizi să navigheze mai mult către resurse, cu atât vor fi mai rezistenți indivizii, familiile lor și comunitățile în ansamblu.
3. Negocierea facilitată: cu cât o comunitate ajută mai mult indivizii în a negocia resursele de care au nevoie, cu atât vor fi mai rezilienți indivizii, familiile și comunitățile lor în ansamblu.
4. Impact diferențial: Cu cât un individ este mai dezavantajat, cu atât resursele cu impact pozitiv mai mare vor avea impact asupra dezvoltării sale psihosociale.
5. Complexitate: Întărirea rezilienței necesită angajarea unui set complex de procese interrelaționate pentru a face disponibile resurse diferite în timp.

Campaniile mass-media sunt, de asemenea, eficiente, având în vedere că acestea au avut o intensitate rezonabilă pe perioade extinse de timp. Printre intervențiile pentru consumul de alcool, intervențiile școlare de prevenire a alcoolului au fost asociate cu o frecvență redusă a consumului de alcool, în timp ce intervențiile familiale au un efect mic, dar persistent, asupra consumului de alcool în rândul adolescenților. Pentru consumul de droguri, intervențiile școlare bazate pe o combinație de competențe sociale și abordări de influență socială au arătat efecte protectoare împotriva consumului de droguri și canabis. Dintre intervențiile care vizează abuzul combinat de substanțe, programele de prevenție primară de la școală sunt eficiente. Dovezile din intervențiile bazate pe internet, inițiativele politice și stimulentele par să fie mixte și necesită cercetări suplimentare. Diverse platforme de livrare, inclusiv platforme digitale și inițiative politice, au potențialul de a îmbunătăți rezultatele consumului de substanțe în rândul adolescenților; cu toate acestea, se necesită cercetări suplimentare [8].

Un program comunitar susținut de grupul de egali axat pe autodeterminare poate avea un impact pozitiv semnificativ asupra recuperării după dependența de substanțe și fără adăpost [4].

4. Parteneriatul dintre instituție de învățământ, familie și comunitate

Joyce Epstein (1995) și colegii săi au realizat un cadru de colaborare între școală, familie și comunitate care cuprinde 6 tipuri de parteneriate [15]: 1. Parenting: în care se oferă sprijin familiilor pentru a oferi un mediu familial suportiv copiilor; 2. Comunicare: utilizarea anumitor forme de comunicare între școală și familie; 3. Voluntariat: Inițierea și organizarea unui program de voluntariat în școală și comunitate; 4. Învățarea la domiciliu: Ajutarea familiilor în a-și asista copiii cu temă pentru acasă și recunoașterea altor oportunități de învățare; 5. Luarea deciziilor. Includerea părinților, adolescenților și a membrilor comunității în procesul de luare a deciziilor; 6. Colaborarea cu comunitatea: identificarea și integrarea resurselor și a serviciilor din comunitate.

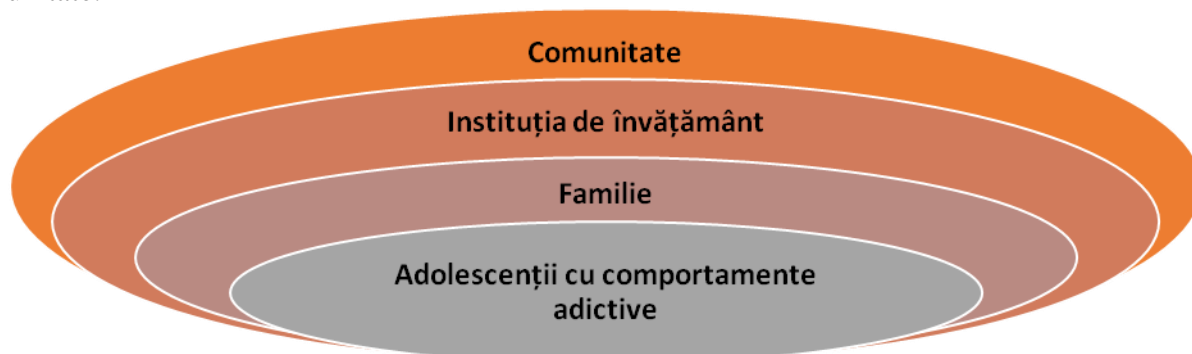

Figura 1. Matricea cu zonele intervenționale pentru tratarea adolescenților

cu comportamente adictive

Deși majoritatea parteneriatelor instituție de învățământ – familie – comunitate au ca obiect proiectele cu caracter educațional formal sau nonformal, aceste parteneriate pot fi extinse și la tratarea unor probleme, cum este cea a comportamentelor adictive, care în prezent cunosc o prevalență ridicată în rândul generației actuale de adolescenți.

Cele mai eficiente intervenții sunt cele în care părinții și personalul școlii lucrează împreună pentru a implementa intervenții utilizând un schimb bidirecțional de informații (de exemplu, echipe de cercetare a acțiunii părinte-profesor) și cele care implică comunicarea între școală și casă (de exemplu, buletinele zilnice, note de la școală la casă) [7].

Cercetările indică faptul că parteneriatele dintre școli și comunitățile de cartier sprijină învățarea elevilor, îmbunătățesc școlile și consolidează familiile și cartierele. Aceste parteneriate extind misiunea educațională tradițională a școlii pentru a include servicii de sănătate și sociale pentru copii și familiile lor și pentru a implica comunitatea mai largă [17].

Rezultatele scăzute și ratele ridicate ale abandonului școlar, în special pentru tinerii săraci și marginalizați, au determinat educatorii și oamenii de știință sociali să devină mai conștienți de importanța implicării familiei și a comunității pentru eficacitatea școlii și rezultatele pozitive ale elevilor. Mai mult, membrii comunității și alții au subliniat pierderea vieții comunitare și colective pe care mulți oameni o simt în cartierele lor, la locurile de muncă și în școli [15].

În abordările de promovare a sănătății la adolescenți, comportamentele nesănătoase nu mai sunt privite ca procese independente, ci ca fiind legate între ele. Implicarea părinților și a comunității în intervenție pare a fi asociată pozitiv cu schimbări eficiente în comportamentele de sănătate ale elevilor. Rezultatele au indicat faptul că, pentru o implementare adecvată, o intervenție ar trebui integrată în cadrul școlii preexistente, adaptată la populația sau mediul țintă, să implice familia și comunitatea și să fie condusă de școala însăși, existând un „coordonator școlar sănătos” pentru a coordona programul [5].

Un aspect pe care comunitatea în ansamblul său trebuie să îl trateze este fenomenul stigmatizării persoanelor cu comportamente adictive. Percepția stigmatizării la un nivel ridicat reprezintă o barieră în calea accesării serviciilor de consiliere, în raportarea obiectivă a problemelor întâmpinate, în tratarea oricărui tip de dependență. Stigma se schimbă atunci când comunitățile se recuperează cu voce tare. În loc să ascundă sau să nege luptele și provocările, oamenii vorbesc deschis despre ceea ce se întâmplă, despre tragediile din trecut și despre modul în care noi, ca comunitate, putem avansa cu schimbări pozitive personale și comunitare [16].

Concluzii

Programele de consiliere trebuie să conțină intervenții individualizate care să trateze comportamentul adictiv, factorii stimulanți ai apariției și menținerii acestuia, dar și posibilele efecte ale acestuia, cum ar fi problemele din domeniul educațional, familial și comunitar. Aceasta, deoarece consilierea se limitează frecvent doar la tratarea comportamentului adictiv și foarte rar se încearcă și ameliorarea celorlalte probleme pe care le poate avea un adolescent.

Familia este unitatea integrală a societății. Bunăstarea și reziliența familiilor și a comunităților sunt indisolubil legate [12]. Deși este recomandată o abordare preventivă bazată pe familie pentru dependența de Internet și consumul de substanțe pentru adolescenții cu factori familiali negativi [19], este necesară precauție cu privire la dinamica familiei atunci când se ia în considerare dacă implicarea familiei este adecvată [13].

Comunitatea, prin resursele umane, financiare și materiale de care dispune, își poate aduce contribuția la promovarea în massmedia locală a unor modalități sănătoase de petrecere a timpului liber, conștientizarea riscurilor asociate consumului de substanțe, ori realizării altui comportament cu potențial adictiv, utilizarea unui limbaj și a unui comportament nestigmatizant, diversificarea serviciilor de asistență oferite de către diferitele instituții și ONG-uri, realizarea unei rețele de voluntari comunitari care să implice tinerii în activități educative și recreative, etc.

BIBLIOGRAFIE

1. BAGLEY, Sarah M., et al. Engaging the family in the care of young adults with substance use disorders. *Pediatrics*, 2021, 147.Supplement 2: S215-S219
2. BENARD, Bonnie. Fostering resiliency in kids: Protective factors in the family, school, and community. 1991.
3. BERGEN, Helen A., et al. Perceived academic performance and alcohol, tobacco and marijuana use: Longitudinal relationships in young community adolescents. *Addictive behaviors*, 2005, 30.8: 1563-1573
4. BOISVERT, Rosemary A., et al. Effectiveness of a peer support community in addiction recovery: participation as intervention. *Occupational therapy international*, 2008, 15.4: 205-220
5. BUSCH, Vincent, et al. Changing multiple adolescent health behaviors through school-based interventions: a review of the literature. *Journal of School Health*, 2013, 83.7: 514-523
6. COPELLO, Alex G.; VELLEMAN, Richard DB; TEMPLETON, Lorna J. Family interventions in the treatment of alcohol and drug problems. *Drug and alcohol review*, 2005, 24.4: 369-385
7. COX, Diane D. Evidence-based interventions using home-school collaboration. *School Psychology Quarterly*, 2005, 20.4: 473
8. DAS, Jai K., et al. Interventions for adolescent substance abuse: An overview of systematic reviews. *Journal of Adolescent Health*, 2016, 59.4: S61-S75
9. EPSTEIN, Joyce L. School/family/community partnerships: Caring for the children we share. *Phi delta kappan*, 2010, 92.3: 81-96
10. EWING, Brett A., et al. Longitudinal family effects on substance use among an at-risk adolescent sample. *Addictive Behaviors*, 2015, 41: 185-191
11. HODDER, Rebecca Kate, et al. Systematic review of universal school-based ‘resilience’ interventions targeting adolescent tobacco, alcohol or illicit substance use: a meta-analysis. *Preventive medicine*, 2017, 100: 248-268
12. LANDAU, Judith. Communities that care for families: The LINC Model for enhancing individual, family, and community resilience. *American journal of orthopsychiatry*, 2010, 80.4: 516
13. LO, Camilla Kin Ming, et al. A Qualitative Study of Practitioners’ Views on Family Involvement in Treatment Process of Adolescent Internet Addiction. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 2021, 18.1: 86
14. LOVELAND-CHERRY, Carol J. Family interventions to prevent substance abuse: Children and adolescents. *Annual review of nursing research*, 2000, 18.1: 195-218
15. SANDERS, Mavis G.; EPSTEIN, Joyce L. School-family-community partnerships and educational change: International perspectives. In: *Extending educational change*. springer, dordrecht, 2005. p. 202-222
16. SIMPSON, Vicki. Community resilience: One community’s view of recovery from the opioid epidemic. *International Journal of Community Well-Being*, 2021, 4: 3-15
17. STEFANSKI, Amanda; VALLI, Linda; JACOBSON, Reuben. Beyond Involvement and Engagement: The Role of the Family in School-Community Partnerships. *School Community Journal*, 2016, 26.2: 135-160
18. SZAPOCZNIK, José, et al. Engaging adolescent drug abusers and their families in treatment: A strategic structural systems approach. *Journal of consulting and clinical psychology*, 1988, 56.4: 552
19. YEN, Ju-Yu, et al. Family factors of internet addiction and substance use experience in Taiwanese adolescents. *Cyberpsychology & behavior*, 2007, 10.3: 323-329

20. UNGAR, Michael. Community resilience for youth and families: Facilitative physical and social capital in contexts of adversity. *Children and Youth Services Review*, 2011, 33.9: 1742-1748.
21. VAN RYZIN, Mark J.; FOSCO, Gregory M.; DISHION, Thomas J. Family and peer predictors of substance use from early adolescence to early adulthood: An 11-year prospective analysis. *Addictive behaviors*, 2012, 37.12: 1314-1324

Colaborarea școală – familie în contextul pandemiei și dezvoltarea gândirii științifice la elevi

School - family collaboration in the context of the pandemic situation and the development of students' scientific thinking

SIMCENCO Irina, doctor, lector universitar
Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău

SIMCENCO Irina, doctor, university lecturer
„Ion Creanga” State Pedagogical University of Chisinau

E-mail: simcenco.irina@upsc.md

ORCIDiD: 0000-0001-5421-7502

DOI: [10.46728/c.18-06-2021.p243-248](https://doi.org/10.46728/c.18-06-2021.p243-248)

CZU: 27.018.265

Rezumat: În contextul pandemiei de Covid -19 procesul pedagogic online a devenit o necesitate ce oferă oportunități atât școlii cât și familiei, dar și multe incertitudini, provocări. Rolul părintelui ca partener al cadrului didactic, este unul extrem de important în vederea adaptării elevului la noile cerințe. În cadrul învățării de la distanță se pune accent pe dezvoltarea competențelor digitale la elevi, dezvoltarea abilităților de muncă independentă și în grup. Consolidarea parteneriatului școală-familie trebuie să se axeze pe comunicare sistematică, susținere reciprocă și ajutor, feedback constructiv, implicare materială și financiară și suport emoțional.

Cuvinte-cheie: colaborare, școală, familie, elevi, pandemie, învățare online, platforme educaționale.

Abstract: In the context of the Covid-19, the online pedagogical process has become a necessity that offers opportunities to school and family, in the same time, but also many uncertainties, challenges. The role of the parent, as a partner of the teacher, is very important in order to adapt the student to the new requirements. Distance learning emphasizes the development of digital skills in students, the development of self-employment skills. Strengthening the school-family partnership must focus on systematic communication, mutual support and help, constructive feedback, material and financial involvement and emotional support.

Keywords: collaboration, school, family, students, pandemic, online learning, educational platforms

Criza provocată de pandemia de COVID-19 a avut un impact fără precedent asupra întregii societăți. Închiderea școlilor a afectat cadrele manageriale, pedagogii și toți elevii încadrați în sistemul de învățământ. Învățarea la distanță prin intermediul internetului, televiziunii, telefoanelor și altor tehnologii moderne a reușit doar parțial să înlocuiască învățarea ce se desfășura în mediul formal.

Școala, cu toți factorii implicați: elevi, profesori, autorități și părinți, au încercat și continuă să se adapteze la noua realitate, cea a distanțării sociale, în care procesul educațional trebuie să continue în mediul online.

Învățarea la distanță/online este definită ca educația și instruirea oferită elevilor de la distanță, fără contactul obișnuit față în față cu un profesor în clasă. Învățarea online este de obicei înțeleasă ca educație care are loc pe internet. Scopul școlii online este sporirea eficienței procesului de învățare în școli prin oferirea de informații ce vin în sprijinul sau completarea celor predate la clase, punerea la dispoziția profesorilor a unor modalități moderne de predare și

evaluare, încurajarea comunicării pe teme didactice prin intermediul forumului. Printre cele mai importante și utile forme de realizare pot fi: lecții virtuale, referate online, jocuri, download gratuit a unor prezentări didactice multimedia și diverse programe cu conținut educațional [1; 2; 6]. *Învățarea online* folosește o serie de formate, combinând adesea tehnologii bazate pe accesul la internet și aplicații de tehnologie educațională care pot fi utilizate offline.

Învățarea mixtă / *blended learning* îmbină mai multe modalități, inclusiv predarea și învățarea elevilor față în față, utilizarea aplicațiilor de tehnologie educațională și interacțiunile elevilor cu învățarea online. În acest caz, aplicațiile de tehnologie educațională și învățarea online sunt câteva dintre strategiile de predare care îi pot sprijini pe elevi să își atingă obiectivele de învățare. Învățarea mixtă poate include și învățarea la distanță [2; 7]. Deci, trecerea de la formula față în față la modalitatea online de organizare și realizare a educației și instruirii a presupus o pliere pe cerințele impuse de urgență, dar reprezintă și o *cotitură* didactică și de paradigmă educațională. Educația online a creat oportunități de cercetare, descoperire și angajament, dar, în același timp, a deschis o dispută în ideile tradiționale de pedagogie, dezvoltare intelectuală și memorie și pentru distincția între informații și cunoștințe.

În contextul **învățării online**, literatura de specialitate [1; 2; 3; 6; 7] aduce în prim plan conceptul de *e-pregătire*, care se referă la atât la *e-pregătirea organizației școlare* pentru a putea implementa învățarea de tip online (proces de învățământ clar organizat și reglementat), la ***e-pregătirea elevilor/studentilor*** care trebuie să dețină abilitățile de utilizare a computerului și a accesării internetului, precum și abilități pentru utilizarea resurselor online, să demonstreze capacități de autonomie în învățare și de autoevaluare, abilități de organizare și de management al învățării, să dispună de interes și motivație pentru învățare, de abilități de a comunica cu grupul, să manifeste responsabilitate, spontaneitate și promptitudine în rezolvarea sarcinilor, dar și la *e-pregătirea profesorului*, care trebuie să demonstreze experiență relevantă în utilizarea TIC în procesul didactic, cunoștințe și abilități pentru manipularea hardware-ului și a software-ului, abilități de selectare critică a resurselor educaționale, adaptarea stilului de predare la noul mediu de învățare, manifestarea de atitudini pozitive față de tehnologie. *E-pregătirea* pentru mediul educațional de tip online determină efecte pozitive în planul performanțelor școlare/academice, se asociază cu creșterea satisfacției pentru activitatea de învățare, cu implicarea și cu trăirea stării de bine. În caz contrar, efectele sunt negative, fiind identificate atât în planul scăderii performanțelor în învățare (neînțelegerii sarcinilor de învățare, feedback întârziat din partea profesorului etc.), în plan comportamental prin neimplicare în activitate, scăderea gradului de motivație pentru învățare, scăderea capacității de concentrare a atenției, și mai ales în plan emoțional, prin manifestarea nervozității datorate scăderii controlului și a lipsei interacțiunii directe cu profesorul/colegii. Toate acestea se reflectă în plan psihologic prin creșterea nivelului de frustrare și a nivelului de stres , ceea ce poate conduce la creșterea gradului de agresivitate și la apariția sindromului de burnout [7].

O sursă importantă și necesară pentru instituțiile de învățământ și pentru familie au constituit platformele educaționale existente, dar și instrumentele digitale pentru asigurarea învățământului online, managementul timpului și a resurselor pentru elevi în condiții de criză.

În lipsa tehnologiilor necesare, fără abilități și competențe digitale ale profesorilor, fără acces gratuit la platforme online, cu resurse didactice digitale și multimedia precare, cadrele didactice au fost nevoite să identifice rapid soluții pentru a asigura tuturor copiilor acces la o educație de calitate. Școala online presupune o reorganizare completă a modului în care se abordează procesul didactic, pornind de la metode și tehnici de predare, procedee de lucru, dozajul diferit al timpului și terminând cu materialele și mijloacele didactice utilizate. Monitorizarea învățării se realizează într-un alt mod, uneori foarte greu atât pentru profesori cât și pentru elevi. Lipsa unui dialog autentic cu clasa, imposibilitatea urmăririi modului în care elevii își iau notițe, dificila administrare a probelor de evaluare reprezintă aspecte care trebuie regândite și îmbunătățite [5].

Un studiu important este cel dezvoltat între American Institutes for Research și Universitatea din Chicago, Consortium on School Research, care au efectuat o comparație între clasele online și cele desfășurate tradițional. Cercetarea lor a reliefat faptul că orele online nu sunt la fel de eficiente ca și orele cu prezența fizică pentru majoritatea elevilor. Totodată, s-a constatat că cursurile online au nevoie de un curriculum puternic și de practici pedagogice consistente. Profesorii trebuie să înțeleagă ce știu elevii și cum ar putea să-i ajute să învețe o lecție nouă [6].

Alte cercetări arată că, în medie, elevii rețin cu 25-60% mai multă informație atunci când învață online, comparativ cu doar 8 - 10% într-o clasă tradițională. Învățarea electronică necesită 40-60% mai puțin timp pentru a învăța decât într-un cadru tradițional de clasă, deoarece elevii pot învăța în ritmul lor propriu, mergând înapoi și recitind, sărind sau accelerând conceptele după cum aleg. Ceea ce diferă în cadrul mediului online este că elevii pot avea mai multe distrageri și mai puține supravegheri, fapt ce le poate reduce motivația [1].

Pe marginea celor expuse se pot remarca și valențe benefice pe care le are internetul în actul de predare-învățare-evaluare, necesitatea accesului la informație, adaptarea rapidă la nou. Chiar dacă deseori elevii asociază internetul cu un veritabil profesor, calculatorul nu va înlocui niciodată total acțiunea profesorului, rolul acestuia fiind mai mult decât constructiv. Interacțiunea lor cu informațiile îi ajută foarte mult să se dezvolte în cariera lor de elevi.

Avantajele care susțin tehnologia în procesul de învățare sunt: o mai bună înțelegere a informațiilor, prin oferirea de exemple, video, demonstrații; lecțiile sunt mai interesante dacă vin împreună cu instrumente și acțiuni care le plac elevilor (tablete, laptopuri, smartphones), elevii sunt mai atenți la un video sau o prezentare dinamică decât la discursul pedagogului; tehnologia permite elevilor să învețe în ritmul lor; tehnologia îl ajută pe profesor să își pregătească mai rapid lecția și să aibă mai mult timp pentru a se conecta cu elevii; tehnologia asigură managementul timpului; crează posibilitatea de a accesa mai multe surse de informare, experiențe și contexte diferite; elevii nu se plictisesc, sunt mereu în căutare, trebuie să dea click, să filtreze informații [2].

Tehnologia susține procesul de învățare, stimulează gândirea logică și permite accesul facil la resurse și opinii diferite. Se resimte o schimbare radicală a sistemului educațional, pentru a-i face pe educabili să fie mai conștienți, mai flexibili și mai bine pregătiți pentru viața de mâine. Schimbarea trebuie să includă implicarea mai largă a părinților, a membrilor comunității, în calitate de parteneri activi ai cadrelor didactice, în educația tinerei generații [6].

Rolul părintelui ca partener al cadrului didactic, în situația pandemică și mutării școlii în noul sistem, este unul extrem de important. Părintele este unul dintre factorii care trebuie să gestioneze activitatea de acasă și să se asigure atât de funcționarea fizică a sistemului informatic, de frecventarea cursurilor de către elev, cât și de motivarea și implicarea acestuia în actul de învățare. De asemenea, părintele deține *rolul de suport emoțional* pentru stările specifice acestei perioade restrictive. Trebuie să empatizeze cu copilul, să discute cu el, oferind multe explicații despre situația actuală și să susțină procesul instructiv-educativ, chiar și în aceste condiții dificile [4; 5].

Comunicarea școlii cu familia este esențială pentru construirea de parteneriate reale, eficiente. Acest parteneriat constituie fundamentul pentru toate celelalte forme de implicare a familiei în educație. Implicarea familiei în viața școlii este condiționată de gradul de interes al familiei față de școală. Cu cât școala reprezintă o valoare a familiei, cu atât gradul de implicare al familiei este mai mare. Se constată că acei copii care sunt sprijiniți de părinți, care au în familie atitudini pro-școală adecvate, obțin performanțe școlare ridicate și au un grad de aspirație înalt față de nivelul de școlarizare pe care doresc să-l ajungă. Prin intermediul învățării online, părinții au posibilitatea monitorizării activității copilului, au posibilitatea de a consulta în orice moment rezultatele activității copilului, de a depista eventualele probleme, de a comunica rapid și eficient cu cadrul didactic [4].

Cercetătorul, J. Epstein [apud 4], a identificat șase factori în funcție de care poate fi analizată implicarea părinților în educația copiilor:

- ✓ Sprijinul pe care îl primesc părinții pentru a-și construi un mediu familial propice (instruirea prin diferite programe de educație parentală);
- ✓ Comunicarea cu școala (participarea la diferite ședințe, discuții, întâlniri cu părinții);
- ✓ Participarea în diferite programe de voluntariat (implicarea în diferite programe de suport pentru elevi, cadre didactice, părinți);
- ✓ Învățarea acasă (posibilitatea de a acorda suport copiilor la realizarea temelor pentru acasă);
- ✓ Luarea deciziilor (implicarea părinților prin organele colective ale școlii în deciziile școlare);
- ✓ Colaborarea cu comunitatea (informarea părinților despre activitățile organizate în comunitate, atragerea persoanelor de resursă din comunitate la activitățile școlii).

În această perioadă de mare incertitudine, mulți părinți sunt îngrijorați de realizarea procesului de învățare la distanță, astfel că colaborarea cu școala și profesorii s-a intensificat. O comunicare bine stabilită între școală și părinți va asigura eficiența învățării la distanță. Colaborarea familiei cu școala s-a axat pe următoarele aspecte:

- părinții și reprezentanții legali monitorizează zilnic, conform agendei elevului, temele pentru acasă;
- membrii familiei colaborează cu cadrelor didactice pentru a acorda suportul necesar elevului în procesul realizării temelor pentru acasă; ei sunt informați în cadrul ședințelor cu privire la particularitățile de dezvoltare a copilului, organizarea procesului și mecanismelor de învățare, cerințele școlare, dezvoltarea managementului reacțiilor emoționale și al efortului depus în procesul realizării temelor pentru acasă;
- părinții beneficiază de consultanță, la necesitate, din partea cadrului didactic pentru a monitoriza zilnic activitatea de pregătire a temelor de către elev.
- informarea privind situația COVID -19 din școală și măsurile luate de școală pentru a reduce riscurile la care sunt expuși elevii;
- sfaturi privind bunele practici de sănătate și igienă; promovarea măsurilor zilnice de protecție, detalierea metodelor prin care poate fi oprită răspândirea COVID-19;
- informații despre mecanismele existente de comunicare a îngrijorărilor către personalul didactic, inclusiv posibilități de întâlniri în care părinții își pot exprima opiniile și prioritățile [5;7].

Reamintim că în scopul îmbunătățirii experienței de comunicare dintre copii, părinți și profesori, în Republica Moldova, în anul 2019 a fost creată platforma pe internet *Studii.md*, care își propune să substituie tradiționalele agende pe suport de hârtie. Platforma *Studii.md* este disponibilă online. Agenda electronică va asigura informarea operativă a părinților despre situația academică a elevului și va permite menținerea unui parteneriat efectiv cu școala pentru sporirea calității educației; dezvoltarea și plasarea conținuturilor digitale și a temelor pentru acasă în format electronic pentru a putea fi vizualizate de către elevi și părinți. Platforma *Studii.md* include următoarele componente: registrul on-line cu reușita elevilor și subiectele disciplinelor; agenda cu teme pentru acasă; note și absențe; posibilitatea de a verifica în orice moment orarul disciplinelor în funcție de data și/sau ziua săptămânii; analiza reușitei școlare pentru o săptămână/lună/semestru sub forma unor rapoarte lizibile. Fiecare elev are o pagină proprie unde își poate urmări succesele [8].

Un studiu important și relevant realizat în țara noastră de către cercetătorul, P. Cerbușca, *Învățământul general în mod online: eficacitate și eficiență. Analiza a politicilor educaționale în condițiile stării de urgență (2020)* scoate în evidență opinii ale cadrelor didactice, părinților și elevilor cu privire la învățământul la distanță. Din perspectiva părinților (peste 22,5 mii de părinți chestionați) cele mai solicitate instrumente în învățarea de la distanță, folosite de copiii lor sunt: telefonul – 49%; Skype – 25%, Platforme online de tip Classroom și Zoom – 14%, Viber, Messenger – 4%, altele – 7%. (Acesta se explică că unii părinți nu cunosc

platformele educaționale, dar au scris pe cele pe care le cunosc ei și cred că copiii le folosesc acasă). 93% din părinți au considerat că este necesară interacțiunea online a copiilor cu profesorii în această perioadă. Despre timpul folosit pe parcursul zilei de către copii pentru îndeplinirea tuturor sarcinilor propuse de profesori, răspunsurile s-a repartizat astfel: o oră – 4,5%; 2ore – 26%; 3 ore – 29%; 4 și mai multe ore – 19%. Părinții au formulat și propuneri pentru cadrele didactice și manageri, printre care: ● mai puține teme și sarcini complicate și accent pe cele care dezvoltă creativitatea și ingeniozitatea copilului; ● instruirea mai bună a copiilor cu referire la platformele digitale folosite; ● mai multe lecții online, organizate de profesori; ● programul școlar este complicat/ sofisticat și trebuie simplificat; ● de pus accent pe mai multe aplicații practice; □ de dezvoltat abilitățile copiilor de a lucra în mod individual; ● profesorii să fie încadrați în formări interactiv și cu referire la utilizarea tehnicii și instrumentelor digitale [3].

Concluziile studiului dat au pus accent pe faptul că în pofida dificultăților întâmpinate în perioada pandemică părinții s-au implicat activ și i-au ajutat pe copii în procesul de învățare online au demonstrat responsabilitate și deschidere pentru comunicare eficientă, precum și oferirea de suport copiilor în caz de necesitate. Mulți din ei lucrând de acasă au avut posibilitatea să observe, să monitorizeze evoluția academică a copiilor. Fapt este că părinții au nevoie și ei să fie formați și să cunoască aspectele generale ale psihopedagogiei, de asemenea tehnologiile și strategiile educaționale pe care le utilizează copiii. Pentru ca procesul de învățare de la distanță să funcționeze mai bine, părinții au fost implicați de către cadrele didactice în anumite secvențe din timpul lecțiilor online, astfel îmbunătățind relația cu familia. Părinții au conștientizat importanța suportului emotional, financiar și chiar educațional. Totodată o mare parte din părinți, care își vedeau copilul lor unici și aveau cerințe exagerate față de cadrele didactice, și-au dat seama cât de complicată este misiunea pedagogilor. Au înțeles că trebuie să se înarmeze cu răbdare, să pună accent nu atât pe cunoștințe, note sau calificative înalte, ci în primul rând pe siguranța copilului, pe sănătate și pe un echilibru emoțional asigurat atât în familie, cât și în societate, inclusiv la școală. Mulți părinți s-au implicat în activități prin sfaturi și suport tehnic, au inițiat jocuri de societate, au formulat sugestii constructive pentru starea de bine [3].

În cartea sa, *21 de lecții pentru secolul XXI*, savantul Yuval Noah Harari prezintă modul în care școlile continuă să se concentreze pe abilitățile academice tradiționale și pe învățarea la distanță, mai degrabă decât pe abilități precum gândirea critică și adaptabilitatea, care vor fi mai importante pentru o societate de viitor. Principalele probleme care vor fi discutate se vor concentra pe cele mai bune practici, care să încurajeze dezvoltarea de abilități de gândire critică, promovând în același timp libertatea individuală și responsabilitatea în crearea de comunități de învățare online [7].

Pentru majoritatea elevilor, interacțiunea și realizarea procesului de studiu de la distanță a fost un element firesc, deoarece au mai fost utilizate și anterior diverse instrumente și achiziții online. De asemenea elevii au demonstrat deschidere pentru acordarea de suport cadrelor didactice și părinților, interesul mare pentru succesul școlar, fiind deschiși spre modernizarea și îmbunătățirea procesului educațional de la distanță. Principalele activități desfășurate de elevi au fost: rezolvarea temelor pentru acasă în caiet, scanarea sau fotografierea și expedierea către profesor, lecții și activități online cu profesorii și emisiuni educaționale televizate, elaborarea de miniproiecte, rezolvarea testelor online etc. Fiecare elev avea posibilitatea să rezolve sarcinile didactice prin metoda sa, iar cadrele didactice apreciau nu atât răspunsul așteptat, ci încuraja răspunsul inovativ al subiectului, identificarea propriei căi de rezolvare a sarcinii. Crearea situațiilor problemă care incită elevul la căutare, la o muncă intelectuală intensă, îl mobilizează, îl angajează și îi dezvoltă capacitatea operațională în găsirea unor soluții cât mai eficiente. Reușita creării unor situații problemă cât mai atractive depinde de talentul și intuiția dascălului. Prin aplicarea mai multor metode interactive elevii își însușesc cu ușurință definiții, concepte, categorii gramaticale etc. Învățătorul trebuie să țină cont de particularitățile individuale ale elevilor săi, de posibilitățile pe care le oferă conținutul lecției, valorificarea potențialului creativ și cognitiv; motivația subiecților; dezvoltarea intelectuală a elevului prin implicarea acestuia în

procesul de rezolvare a diverse probleme de ordin științific. Anumiți factori de personalitate ca inhibiția, neîncrederea în sine, labilitatea emoțională, sociabilitatea redusă, etc. ar putea servi în calitate de elemente ce blochează o formare calitativă a gândirii științifice la elevi. În acest caz sunt binevenite exerciții ce ar permite elevilor să depășească anumite bariere psihologice (încredere în sine, comunicare, imagine de sine, motivație, creativitate), ei fiind susținuți de pedagogi și de părinți [1; 6].

Potrivit opiniilor elevilor învățarea în contextul pandemiei i-au determinat să muncească mai mult, spre deosebire de învățământul organizat în clasă; au dat dovadă de creativitate; au lecturat și s-au informat despre metodele de predare-învățare-evaluare; au comunicat mai mult și deschis cu părinții, profesorii, colegii, prietenii pentru un feedback constructiv; au dezvoltat competențe digitale, își structurează mai realist activitățile; selectează sau produc mini-clipuri, materiale PDF, studiază și accesează diverse motoare de căutare și platforme educaționale. Astfel, pentru dezvoltarea gândirii științifice la elevi se recomandă să se pună accent pe motivația înaltă și valorificarea inteligențelor lor; utilizarea instrumentelor digitale eficiente de învățare online și în perioada de postcriză; implicarea mai activă a părinților în acordarea unui suport logistic și material; studierea și valorificarea bunelor practici din țară și de peste hotare etc. [3]

În concluzie a acestui studiu menționăm că efectele crizei pandemice au fost resimțite profund de toate instituțiile societății. Mobilizarea mai largă a familiei în educația și instruirea copilului de la distanță a constituit o premisă esențială în consolidarea parteneriatului școală-familie; elevul, subiect al educației, a devenit un partener activ al profesorului. El este implicat activ în învățare, fapt ce va contribui substanțial la consolidarea autonomiei învățării, dezvoltarea abilităților de muncă independentă și de grup. Elevii și părinții s-au adaptat noilor situații de criză, au contribuit masiv la crearea condițiilor de învățare la distanță, școlii de acasă; au acceptat toate provocările cadrelor didactice, școlii, societății demonstrând înțelegere, sprijin reciproc și implicare activă.

BIBLIOGRAFIE

1. BOTNARIUC, Petre, CUCOȘ, Constantin, GLAVA, Cătălin, IANCU, E. Danilel. et al. *Școala online. Elemente pentru inovarea educației. Raport de cercetare evaluativă*. București: Editura Universității din București, 2020. 77 p. ISBN ONLINE 978-606-16-1164-5.
2. CEOBANU, Ciprian, CUCOȘ, Constantin, ISTRATE Olimpiuș, PÂNIȘOARA Ion-Ovidiu. *Educația digitală*. București: Editura Politom, 2020. 376 p. ISBN 978-973-46-8200-3.
3. CERBUȘCA, Pavel. *Învățământul general în mod online: eficacitate și eficiență. Analiză a politicilor educaționale în condițiile stării de urgență*. Chișinău, 2020. 55 p. [citat 09.06.2021]. Disponibil: https://www.soros.md/files/publications/documents/Studiu_partea%202_Cerbusca_Calitatea%20educatiei%202020-05-29.pdf
4. CUZNEȚOV, Larisa. *Parteneriatul și colaborarea școală-familie-comunitate. Educația de calitate a copiilor și părinților*. Chișinău: Primex com SRL, 2018. 188 p. ISBN 978-9975-110-93-8
5. *Cum poți susține copilul tău în contextul pandemiei Covid -19? Ghid pentru părinți*. [citat 01.06.2021] Disponibil: https://www.unicef.org/moldova/media/4156/file/ghid_pentru_parinti.pdf.
6. *Școala online – între necesitate și progres*. Revista Educație și noi orizonturi / NR. 2 / SEPTEMBRIE 2020 ISSN 2734 5491 [citat 05.06.2021] Disponibil: <https://academiaabc.ro/wp-content/uploads/2020/09/Scoala-online-%E2%80%93-intre-necesitate-si-progres.pdf>
7. <https://www.upit.ro/ro/upit-pentru-comunitate/educatia-fata-cu-provocarile-unei-situatii-exceptionale> [citat 13.06.2021]
8. www.studii.md [citat 13.06.2021]

Implicarea psihologiei ca știință în activitatea didactică prin scăderea anxietății la elevi și la cadrele didactice

Involvement of psychology as a science in teaching by reducing anxiety in students and teachers

LEUȚANU Gabriela, *doctorand*
Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, Chișinău

LEUȚANU Gabriela, *PhD student*
"Ion Creangă" State Pedagogical University, Chisinau
E-mail: leutanug@yahoo.com
ORCID ID: 0000-0001-8909-1161
DOI: 10.46728/c.18-06-2021.p249-254
CZU: 37.015.3

Rezumat: *Psihologia ca știință cercetează cele mai frecvente probleme de sănătate mintală din timpul copilăriei și a adolescenței, printre care tulburările de anxietate. Când copilul începe să se îndoiască de abilitățile sale într-un subiect, anxietatea poate deveni un factor care îi împiedică învățarea sau redarea cunoștințelor dobândite. Uneori, acest lucru poate fi confundat cu o tulburare de învățare atunci când este vorba doar de anxietate. Lăsate netratate, tulburările de anxietate pot afecta atât capacitatea elevilor de a studia cât și relațiile personale. În cazurile severe, tulburările de anxietate pot face dificil mersul la școală. Anxietatea este primul răspuns intrinsec la cerința funcționării și performării în condiții cel puțin diferite de condițiile în care ne-am format tehnicile uzuale.*

Cuvinte-cheie: *psihologie, școală, anxietate, învățare.*

Abstract: *Psychology as a science investigates the most common mental health problems during childhood and adolescence, including anxiety disorders. When the child begins to doubt his abilities in a subject, anxiety can become a factor that prevents him from learning or reproducing the acquired knowledge. Sometimes this can be confused with a learning disorder when it comes to just anxiety. Left untreated, anxiety disorders can affect both students' ability to study and personal relationships. In severe cases, anxiety disorders can make it difficult to go to school. Anxiety is the first intrinsic answer to the requirement of functioning and performance in conditions at least different from the conditions in which we formed our usual techniques.*

Keywords: *psychology, school, anxiety, learning.*

Introducere

Tulburarea de anxietate generalizată este privită ca o tulburare cronică, relativ stabilă în timp, cu rate scăzute de îmbunătățire spontană (fără tratament). Nu este foarte clar dacă acest lucru este în totalitate adevărat și pentru situațiile în care primele simptome apar în copilărie și adolescență. Prezența anxietății generalizate în această perioadă crește riscul de tulburări anxioase, depresie, consum de substanțe psihoactive la vârsta adultă. Totodată, comorbiditățile fizice sau mintale duc la un prognostic mai scăzut și o calitate mai scăzută a vieții.

Tulburarea de anxietate în mediul școlar

Oare ce ar putea determina trăirile de Anxietate în contextul cursurilor on line? Le parcurgi de acasă, din mediul confortabil - zona de confort - și în starea de confort. Pregătirile necesare predării și preluării de informații sunt mai puține, mai puțin complexe, condiția obligatorie ținând doar de tehnologie. Restul e ușor. La prima vedere.

Anxietatea se reduce la frică de frică. Atunci.. de ce să-ți fie frică în zona ta de confort, ACASĂ? Deci nu apare frică în legătură cu nimic exterior ție. Clar! Frică se intensifică în legătură cu ceea ce este în interiorul tău. Demonii interiori sunt amenințările noului context social. Deci traducem Anxietatea și îi determinăm sensul doar chemând la raport fricile interioare, existente deja în psihicul subiecților; nu poate fi vorba, deci, despre trăiri pe care le naște acum noul complex de împrejurări în care se desfășoară învățământul on line, ci este vorba despre vechile emoții negative din paleta „fricilor” - dar cărora noul context le oferă o greutate diferită, o pondere alternativă față de vechiul context al învățământului față-în-față - pondere care, neantrenată și nepusă în manifestare până acum, situează pe fiecare actor social în starea de nesiguranță asupra rezultatelor pentru sine. „Oare mă voi descurca bine?” „Voi înregistra rezultate bune?” „Ce arată despre mine, despre calitatea muncii mele felul în care expun informația în mediul digital?”

„Sunt bun?” - această pare să fie întrebarea de tip general care țâșnește din mintea noastră într-un context nou de activitate. Deci situația arată astfel:

- pentru mintea conștientă, calitatea rezultatelor propriei munci pare să fie preocuparea principală, scopul capital, motorul activității de a munci;

- pentru latura noastră emoțională, nu calitatea muncii este țelul, ci felul în care interpretăm însemnătatea rezultatelor, priceperea de a demonstra cât suntem de buni – valoarea propriei persoane este preocuparea de bază. În jurul rezultatelor se învârtă și viața emoțională proprie, dar covârșitoare este CALITATEA muncii, a rezultatelor, nu rezultatele în sine. Noul context pare să ne pună la încercare. Nu doar „bun” sau „prost” poate și rezultatul, ci „cât de bun e rezultatul muncii mele” sau „cât de tare am greșit” sunt grade de calitate care ne preocupă la fel de mult ca și activitatea în sine - sau chiar mai mult.

Rezultatul activității - de predare ori de învățare - este un rezultat pe care îl aduc exteriorului meu, în relație cu cei din afara mea; calitatea activității proprii este ceea ce eu furnizez valorilor mele interioare - și asta mă afectează mult mai intens decât orice, îmi clădește lumea interioară. Devine de importantă capitală pentru întreg eșafodajul ființei mele.

Explic, astfel, importanța pe care noul context social o joacă pentru lumea interioară a actorilor sociali. Totul se reduce la măiestria adaptării instrumentelor interne la complexitatea contextului extern, dar și calitatea rezultatelor pentru sistemul intrinsec de valori. Căci toți avem nevoie să ne demonstrăm că suntem buni, că suntem pricepuți, că excelăm.

Astfel că, un învățător carismatic de tip kinestezic în mediul social, printre micuții săi pupili - plin de mângâieri și gesturi, mimici cu care își cucerește învățăceii - va fi redus la o imagine și niște cuvinte în mediul virtual. El nu va mai putea uza de mijloacele corporale pe care pe utiliza de la sine, natural pentru a-și fideliza și favoriza elevii (conacții sociale principale), și, de asemenea, nu va mai putea primi atingerile acestora - principala sa recompensă primită zilnic, în fiecare ora, în fiecare minut de la elevi, recompense care îi grăiau pe limba lui că este bun, că rezultatul muncii sale este frumos. De acum, în noul context, ancora principală pe care se baza relaționarea sa și dovada calității activității sale dispare. E nevoit să funcționeze în echilibru deplin cu tehnici și instrumente improprie, neexercitate suficient, care nu vorbesc pe limba sa. E pus, brusc, într-o lume străină, de neînțeles, în care e forțat să exceleze - pentru a compensa tot ce lipsește sieși sau elevilor săi. Să recunoaștem, sunt suficiente condiții și motive să se intensifice fulminant orice mici anxietăți ce păreau perfect gestionabile în contextul față-în-față. În mediul virtual sunt inutilizabile. Sunt inutilizabile! Și erau principalul instrument de lucru pentru kinestezicul nostru! La fel devine lumea și pentru elevul mic (preponderent afectiv sau kinestezic), și pentru elevul mai mare (auditiv și vizual) căruia îi lipsesc orientările de ordin spațial, căldură vocilor, mesajele paraverbale pe care se sprijinea enorm în procesul interior de traducere a mesajelor primite. Elevul mare rămâne lipsit de exercițiul social obligatoriu pentru clădirea propriei identități - proces interior elementar ce se desfășoară cu intensitate maximă fix la această vârstă și nu la alta!

Omenirii îi sunt necesare zeci de generații pentru a realiza adaptarea de tehnici personale și sociale noi la nivel de cohortă.

Omuleților mari și mici, cadrelor didactice li se cere adaptarea instantanee la noile condiții și performarea la nivel maxim în noul context - virtual. Psihologic privind lucrurile, pentru toți situația e clară și ne arată motivele intensificării anxietăților. Dar nu ni se dă timpul necesar adaptării, nu ni se oferă liniștea și securitatea exersării tehnicilor psihologice diferite de ceea ce utilizăm până acum. Nu! Ni se cere același nivel de performanță ca și până acum, în condiții sociale și psihologic-interioare aproape complet noi. Suntem judecați și ne judecăm la nivelul de până acum într-o lume în care nu cunoaștem nici limba, nici obiceiurile, iar actorii poartă măști sub care nu îi mai recunoaștem pe majoritatea. Nivelul de dezorientare este aproape de maxim. În consecință, răspunsul intrinsec la lumea cea nouă este retragerea în lumea interioară - unde mediul este de creștere a nivelului de frică. Frica este o trăire cu semnificație preponderent negativă. Și se permanentizează, nivelurile ei cresc, durata ei crește, semnificațiile ei ocupă locuri fruntașe pe scala interioară de valori. Suntem în plin stres. Suntem amenințați. Suntem inadaptați. Dar nivelul de răspuns TREBUIE să ne rămână același, nivelul calității vieții noastre, a rezultatelor muncii noastre TREBUIE să rămână ca și până acum. Noi, fiecare dintre noi, asta înțelegem că trebuie să furnizăm.

Măsuri luate la nivel european

Printre măsurile luate la nivel european, menționez următoarele:

1. Proiectul de intervenție a fost dezvoltat ca răspuns la problema agresiunii în școli.

Principalele obiective ale programului au fost

- i) scăderea hărțuirii și victimizării generale
- ii) creșterea numărului de copii care ajută victimele la hărțuire
- iii) îmbunătățirea convingerilor de auto-eficacitate ale elevilor pentru intervenție
- iv) promovarea interacțiunilor pozitive cu colegii.

Studiul a examinat dacă intervenția a fost eficientă în ceea ce privește modificarea comportamentelor de rol ale copiilor și a convingerilor lor de auto-eficacitate pentru agresiune, afirmație și intervenția în incidentele agresorilor/ victimelor.

Au fost, de asemenea, examinate posibilele efecte asupra problemelor percepute de agresor/ victimă și interacțiunilor de la egal la egal. Măsurile de bază au fost luate în decembrie (2013) înainte de începerea programului. Efectele programului au fost măsurate imediat după încheierea intervenției în mai 2014. Potrivit lui Eslea și Smith [4], majoritatea programelor pentru reducerea agresiunii par să funcționeze doar pe termen scurt, deoarece acestea au loc adesea într-o perioadă limitată de timp și nu sunt urmărite. Programul poate fi mai eficient dacă durează mai mult. În consecință, Salmivalli și colab. [10] susțin că munca bazată pe curriculum, la nivel de clasă, nu este probabil suficientă pentru a reduce comportamentul de agresiune. În plus, programul pare să aibă succes în prevenirea creșterii numărului de bătași și a numărului de întăriri, care sunt copii care nu sunt implicați direct în comportamentul de agresiune, dar încurajează agresiunea să continue, precum și în autoeficacitatea agresiunii, care a fost menținută la urmărirea de șase luni [2].

2. Programul Triple P - Positive Parenting este un sistem pe mai multe niveluri de intervenție a familiei care are ca scop prevenirea tulburărilor emoționale și comportamentale severe la copii prin promovarea unor relații pozitive și favorabile între părinte și copil. Potrivit dezvoltatorilor Triple P, în afară de îmbunătățirea abilităților parentale, „programul își propune să crească sentimentul de competență al părinților în abilitățile lor parentale, să îmbunătățească comunicarea cuplurilor despre părinți și să reducă stresul parental. comunicarea familială și conflictul redus care, la rândul său, reduce riscul ca copiii să dezvolte o varietate de probleme comportamentale și emoționale” [12]. Acest program a fost implementat și evaluat în Elveția și Germania. Ambele studii au descoperit impacturi pozitive ale Triple P așa cum se arată mai sus. În studiul din Elveția, Triple P sa dovedit a fi eficient în îmbunătățirea abilităților parentale, a

sentimentului de competență al părinților și a evaluărilor părinților privind problemele parentale și problemele comportamentale ale copiilor [1]. Aceste efecte au fost observate în rândul mamelor, dar nu și în cazul taților, cu excepția ratingului stilului de părinți supra-reactiv care s-a îmbunătățit în rândul mamelor și al taților. În cele două studii din Germania, Triple P s-a dovedit a fi eficient în îmbunătățirea abilităților parentale și a evaluărilor părinților cu privire la problemele comportamentale ale copiilor [5],[6]. Ca și în cazul Bodemann și colab. [1], aceste studii au constatat, de asemenea, aceste efecte la mame, dar nu și la tați. Studiul realizat de Hahlweg și colab. [5] au descoperit că Triple P a fost eficient la îmbunătățirea tehnicilor de disciplină parentală în rândul taților.

3. Programul Home-Start este o intervenție de vizitare la domiciliu, în care voluntarii cu experiență în îngrijirea copilului oferă sprijin familiilor cu copii mai mici de cinci ani care se luptă. Home-Start vizează familiile și mamele cu puțină experiență sau rețea de sprijin social, care pot avea probleme minore, dar nu grave de sănătate fizică sau mentală. Intrarea și ieșirea la programul Home-Start sunt în întregime voluntare și toate vizitele se fac pe comoditatea familiilor participante. Acesta își propune să reducă stresul părinților și să încurajeze familiile, în special familiile cu risc de abuz și neglijare a copiilor, astfel încât să poată fi creat un mediu favorabil pentru copiii lor. Acest studiu a urmărit să determine ce simptome de anxietate la copii sunt asociate cu conștientizarea profesorului și dacă conștientizarea profesorului diferă în funcție de vârsta și sexul elevului. Copiii identificați de profesori ca anxioși aveau niveluri semnificativ mai mari de anxietate generală, anxietate fiziologică, anxietate socială și anxietate de separare. În general, conștientizarea profesorilor nu a diferit în funcție de vârsta sau sexul elevului [8].

Studiu de caz

Date generale

Valeria, 12 ani 1/2, clasa a VI- a,

Solicitarea pentru consiliere a făcut-o mama. Blocaj în timpul unei ore de limba română, descris astfel: când este pusă de către profesoară să citească un text, subiectul s-a blocat, a simțit ca i s-a încheștat gura și nu mai putea verbaliza, urmat de tremor, senzație de leșin ”fără nicio putere”, senzație de gol în stomac. Toată clasa de copii o privea, și trăia cu senzația că dacă arm ai fi rămas în clasă, toți ar fi izbucnit în râs. În urma acestei experiențe s-a simțit rușinată și a început să se teamă că se va întâmpla din nou.

Situația se repetă în timpul unei alte ore de lb. română, dacă i se cere să-și citească tema evită să răspundă, de fapt spune că nu și-a făcut-o și preferă să ia doi chiar dacă și-a făcut temele; începe să resimtă anxietate și legat de orele de engleză.

Notele au scăzut semnificativ față de anii anteriori, în plus profesorii consideră că a început să ”facă nazuri” .

Clienta este bine integrată în grupul școlar, apreciată de către colegi, câteva prietene bune.

Singură la părinți, crescută de către mamă (părinții despărțiți de nouă ani), copil unic, relații bune cu tatăl pe care îl vede săptămânal; (tatăl s-a recăsătorit și în perioada respectivă o anunțase că va avea un frățior). Ambii părinți sunt atenți la nevoile pacientei și grijulii.

Inteligentă, comunicativă, deschisă chiar dacă tendințele sunt spre introversie, ambițioasă, perfecționistă, muncitoare.

Percepția asupra profesoarelor este că au pretenții mult prea mari.

Scopurile ședinței: stabilirea relației; descrierea de către fată a anxietăților și îngrijorărilor sale; identificarea scopurilor fetei; evaluarea problemelor și obstacolelor în calea realizării scopurilor; evaluarea expectanțelor legate de terapie; psihoeducație, introducere în problematica și mecanismele anxietății – componente : cogniții, emoții, comportamente.

- a. Discutarea componentei fiziologice a anxietății
- b. Discutarea factorilor de menținere
- c. Descrierea tratamentului – automonitorizare, teme de casă, frecvența

- Învățarea unui exercițiu simplu de respirație

Principii de tratament folosite: psihoeducație privind natura anxietății și tratamentul ei; antrenarea în monitorizarea simptomatologiei; antrenamentul de relaxare; desensibilizare progresivă - Sistem de recompense; restructurarea cognitivă; implicarea familiei și implicarea școlii.

Psihoeducație:

- Componentele anxietății: gândurile legate de a-ți fi teamă, emoțiile și senzațiile fizice atunci când ți-e teamă, tiparele comportamentale care îl ajută pe copil să evite situațiile de care îi este teamă.

- Mecanisme fiziologice ale anxietății: importanța temelor de casă; monitorizarea o Starea de tensiune, localizarea tensiunii o Gânduri, emoții, comportamente.

- Desensibilizare progresivă: ierarhizarea situațiilor anxiogene; se sună de intrare, începe ora de română; profesoara intră în clasă; profesoara îmi cere tema de casă; profesoara îmi cere să citesc; citesc în fața clasei.

- Antrenament de relaxare: exerciții de respirație (cu corectarea prealabilă a tipului de respirație), exercițiu bazat pe relaxarea musculară progresivă, trainingul autogen Schultz, exerciții de vizualizare.

- Sistemul de recompensare, în colaborare cu mama, recompense pentru realizarea programului de relaxare.

- Restructurarea cognitivă: învățarea copilului să detecteze gândurile disfuncționale și învățarea copilului să combată aceste gânduri întrebându-se:

-“Dacă mi se întâmplă din nou!?”

-“Sunt proastă!”

- Implicarea familiei și a școlii.

Mama: învățarea împreună cu copilul a exercițiilor de relaxare, discutarea emoțiilor trăite de copil.

Școala: solicitarea înțelegerii situației prin care trece copilul.

- Exercițiu de relaxare prin conștientizarea tensiunii din corp după Alan Carr, 1999.

- Vizualizare

A preferat să-și imagineze o pajiște montană.

Imagine cu sine, puternică, încrezătoare, citind cu voce clară și limpede.

Concluzii. Terapia integrativă, reprezintă integrarea mai multor componente ce fac parte din diferite modele terapeutice într-un model consistent.

Confrunțați cu cerințele și problemele din practică, din ce în ce mai mulți psihoterapeuți își dau seama că anumite psihoterapii nu sunt indicate sau sunt mai puțin indicate decât altele în anumite patologii, abordarea unui singur model terapeutic fiind foarte limitativ.

Tulburările anxioase generalizate, sunt trăiri difuze ce poate fi marcată de episoade cu caracter mai acut și dezadaptativ.

Modul în care se înțelege terapeutul și clientul este important, dacă se urmărește ca eforturile să aibă succes. În toate modelele terapeutul trebuie să pună bazele unei bune alianțe de lucru cu clientul însă în acest model legătura emoțională dintre terapeut și client nu este conceptualizată ca având în sine o valoare terapeutică.

Se prezumă faptul că în cadrul modelelor cognitive ale tulburării emoționale sunt luate în considerație două nivele diferite ale gândirii negative.

Concluzii

Noi înșine nu găsim suficiente motive raționale să înțelegem și să fim de acord să modificăm calitatea activității cotidiene de învățare sau predare. Deși... pentru emoțiile noastre suntem catapultăți într-o civilizație aproape complet diferită de cea de până acum. Și nevoia internă este de reușită! Nevoile de validare pozitivă proprie și socială sunt imense! Deci...

ANXIETATEA este primul răspuns intrinsec la cerința funcționării și performării în condiții cel puțin diferite de condițiile în care ne-am format tehnicile uzuale. E logic? Suntem de acord? Devenim înțelegători cu noi înșine și cu ceilalți? Ne acordăm circumstanțe atenuante?

...Pare că răspunsurile la aceste întrebări sunt „NU”. Deci anxietatea este invitată să crească și cine face față - scapă. Cine nu... Cu cât anxietatea este mai puternică, cu atât adolescenții folosesc mai puțin strategiile de restructurare cognitivă pozitivă și strategiile de distragere de la probleme și folosesc mai mult strategiile de evitare, disfuncționale.

BIBLIOGRAFIE

1. BODENMANN G., CINA A., et al., *"The Efficacy of the Triple P-Positive Parenting Program in Improving Parenting and Child Behavior: A Comparison with Two Other Treatment Conditions," Behavior Research and Therapy*, Vol. 46, No. 4, 2008, pp. 411-427.
2. *Curriculum-based Anti-bullying Programme*, [citat 15.04.2021]. Disponibil: <https://ec.europa.eu/social/ma.ein.jsp?catId=1251&langId=en&reviewId=268>
3. *Date despre tulburarea de anxietate generalizată*, Child Mind Institute, [citat 25.04.2021]. Disponibil: <https://childmind.org/guide/guide-to-generalized-anxiety-disorder/>
4. ESLEA M., & SMITH P. K. (1998). *The long-term effectiveness of anti-bullying work in primary schools. Educational Research*, 40, pp. 203–218.
5. HAHLOWEG K., HEINRICHS N., et al., *"Long-term outcome of a randomized controlled universal prevention trial through a positive parenting program: is it worth the effort?," Child and Adolescent Psychiatry and Mental Health*, Vol. 4, No. 14, 2010, pp. 1-14.
6. HAHLOWEG K., HEINRICHS N. et al., *"Therapist-Assisted, Self-Administered Bibliotherapy to Enhance Parental Competence: Short- and Long-Term Effects," Behavior Modification*, Vol. 32, No. 5, 2008, pp. 659-681.
7. *Home-Start*, [citat 15.04.2021]. Disponibil: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1251&langId=en &reviewId=203>
8. LAYNE A. E., BERNSTEIN G. A. & MARCH J. S. *Teacher Awareness of Anxiety Symptoms in Children. Child Psychiatry Hum Dev* 36, 2006, pp/ 383–392. [citat 11.04.2021]. Disponibil: <https://doi.org/10.1007/s10578-006-0009-6>
9. *Mituri și realități legate de anxietate*, [citat 11.04.2021]. Disponibil: <https://adaa.org/underiety/myth-conceptionsstanding-anx>
10. SALMIVALLI C., KAUKIAINEN A., & VOETEN M. *Anti-bullying intervention: Implementation and outcome. British Journal of Educational Psychology*, 75, 2005, pp. 465–487.
11. SANDERS M. R. *"Triple P-Positive Parenting Program: Towards an Empirically Validated Multilevel Parenting and Family Support Strategy for the Prevention of Behavior and Emotional Problems in Children," Clinical Child and Family Psychology Review*, Vol. 2, No. 2, 1999, pp. 71-90,
12. TRIPLE P. *Positive Parenting Programme* [citat 15.04.2021]. Disponibil: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1251&langId=en&reviewId=239>

Dezvoltarea afectivă a adolescentului - baza atitudinii pozitive în situații de criză

The affective development of the adolescent - the basis of the positive attitude in crisis situations

STANCIU Mirela, doctorandă

Universitatea Pedagogică de Stat "Ion Creangă" din Chișinău

STANCIU Mirela, PhD student

"Ion Creangă" State Pedagogical University of Chișinău

Email: mirela22ro@yahoo.com

ORCID iD: 0000-0001-9569-6183

DOI: [10.46728/c.18-06-2021.p255-258](https://doi.org/10.46728/c.18-06-2021.p255-258)

CZU: 159.922.8

Rezumat: *Adolescența este vârsta marilor restructurări din punct de vedere afectiv. Este perioada în care se învață emoții, sentimente noi, atitudini față de sine și față de viață. Depinde de familie și școală, dar și de societate, în general, să îi cream adolescentului premisele unei dezvoltări solide, sănătoase, astfel încât el să aibă resursele necesare pentru o bună gestionare a situațiilor de viață și a propriei vieți.*

Cuvinte-cheie: *adolescența, emoție, adaptare, criza, etc.*

Abstract: *Adolescence is the age of great emotional restructuring. It is the period in which one learns emotions, new feelings, attitudes towards oneself and towards life. It depends on the family and the school, but also on the society, in general, to create for the adolescent the premise of a solid healthy development, so that he had the necessary resources for a good management of the life situations and of his own life.*

Keywords: *adolescence, emotion, adaptation, crisis, etc.*

Preocupări legate de etapa de dezvoltare caracteristică adolescenței au existat mereu, fiind un domeniu cercetat și mereu de actualitate. Adolescența reprezintă o etapă în dezvoltarea individului, în care diverși factori condiționează parcursul acestuia în viață. Un aspect particular îl reprezintă sfera afectivă a adolescentului, dezvoltarea acesteia fiind remarcabilă.

Adolescenții au un mod particular de trăire a emoțiilor, și despre modul specific în care aceștia se raportează și trăiesc evenimentele de viață, au scris mulți teoreticieni. Numitorul comun există, acesta fiind de: exaltare emoțională, vivacitate afectivă, tumult afectiv, etc. [3, p 286].

Dacă perioada preadolescenței este caracterizată de emoții explozive, de conduite emoționale reacționale, manifestările emoțiilor la adolescent capătă o anumită stabilitate și consistență [3, p. 150].

Adolescența, fiind o etapă de tranziție între copilărie și maturitate, un linat între vârsta copilăriei și vârsta adultă, imprimă adolescentului trăiri de confuzie, de neliniște, nesiguranță, oscilații între diverse stări afective și comportamentale. Acest statut nedefinit, încă, al adolescentului reprezintă terenul propice pentru nașterea a ceea ce este nou din punct de vedere emoțional. [9, p 80.]

În această etapă de dezvoltare se produce o întregă reorganizare din punct de vedere afectiv: ceea ce nu s-a dezvoltat în prima copilărie, poate lua naștere sau ceea ce s-a construit în mod greșit, poate fi corectat. Ceea ce este important și caracteristic etapei adolescenței este faptul că, pe aceste nisipuri mișcătoare, din contradicțiile și neliniștea caracteristice

adolescentului se nasc, clădesc, dezvoltă sentimente și emoții particulare fiecărui adolescent în parte.

Numeroși sunt factorii care concură la reorganizarea din punct de vedere afectiv a adolescentului. Modificările de natură hormonală au impact asupra comportamentului adolescentului și influențează în mod direct felul în care sunt trăite evenimentele de viață, modul de raportare la acestea. Ursula Șchiopu afirmă că adolescenții trec prin adevărate crize de identitate, acestea manifestându-se în funcție de fiecare situație particulară, prin iritabilitate, timiditate, orgoliu, adicții (consum de droguri, etnobotanice) modificări de dipozitie, comportamente delincvente, etc. [13, p. 150].

Un alt aspect este faptul că adolescentul își extinde foarte mult aria relațiilor sociale, viața lui devine mai bogată din punct de vedere social, activitățile în care se implică sunt mult mai diverse, trăiește noi experiențe de viață. Toate acestea sunt favorizate de intrarea la liceu, de faptul că, treptat, adolescenții preferă mult mai mult timpul petrecut cu prietenii, activitățile desfășurate împreună cu aceștia, participarea la diverse activități de timp liber, cercuri educative, etc. Aceste experiențe de viață prilejuiesc nașterea unor noi emoții. Prin tot ceea ce se întâmplă în viața adolescentului, viața lui afectivă devine mai bogată: apar sentimente, emoții noi, trăirea acestora este mult mai complexă, mult mai profundă, prin însăși faptul că adolescentul se transformă într-un individ mult mai complicat, mai complex. [13, p.80]

Ursula Șchiopu afirmă că există, la această vârstă, o învățare emoțională și o învățare a controlului emoțional și acesta mărește capacitatea de comunicare emoțională și limbajul emoțional. Această trecere de la formele instabile de manifestare a afectivității, specifice preadolescentului, la formele stabile, aflate sub control, trecerea la acea emoționalitate reținută, relevă saltul calitativ pe care îl înregistrează în dezvoltare afectivitatea și emoționalitatea în perioada adolescenței. Dacă în stadiul anterior, a pubertății, comportamentul afectiv era predominant instabil, caracterizat de oscilații între cele două extreme, prezenta caracteristici reacționale față de diversele evenimente cu care puberul intră în contact, în adolescență, manifestarea comportamentului afectiv, dezvoltarea și manifestarea emoțiilor au un caracter care tinde către stabilitate, adolescentul va fi mult mai temperat și manifestările sale vor fi direct proporționale în raport cu importanța evenimentului sau situației trăite. [3, p.250] Dezvoltarea intelectuală din această etapă, trecerea de la stadiul gândirii concrete la stadiul gândirii formale, îi crează adolescentului capacitatea de reflecție asupra propriei persoane. Acesta este interesat de sine și se evaluează în termeni comparativi cu ceilalți colegi, prieteni, luând naștere întrebări în jurul cărora se conturează imaginea și stima de sine, cele două componente care formează identitatea de sine [13, p.180]

Ursula Șchiopu este de părere că afectivitatea reprezintă atitudinea omului față de realitate, raportarea acestuia față de obiecte și fenomene, față de oameni și faptele lor, față de evenimente și propria persoană. Astfel, tipul de legătură între individ și diversele situații de viață, obiectele și fenomenele cu care acesta stabilește relații poate fi pozitivă sau negativă, pot fi în acord cu necesitățile, dorințele sau aspirațiile adolescentului sau contravin intereselor sale. Concordanța între dorințele și aspirațiile adolescentului și anumite situații de viață, obiecte, fenomene, persoane va determina o creștere a energiei și motivației, implicării, inițiativei, caracterizând aspectul stenic al afectivității, lipsa de concordanță ducând la o diminuare a energiei, aceasta fiind caracteristica astenică a afectivității [13, p.200]

Toate relațiile pe care adolescenții le stabilește au amprenta afectelor, indiferent că este vorba de legătura cu școala, cu prietenii, cu familia sau pur și simplu, cu o disciplină școlară sau un profesor. Situațiile noi și complexe, pe care acesta le trăiește, sunt generatoare de emoții: evaluările și examenele care le hotărăște viitorul, primele experiențe romantice sunt sursa trăirii unor puternice emoții, baza formării unor sentimente și atitudini. [1, p.50]

Iulia Racu afirmă că adolescența reprezintă perioada în care sentimentele noi se dezvoltă în mod intens. Însușirea normelor și principiilor de conduită se transformă într-o gamă complexă

de sentimente morale- sentimentul datoriei față de societate și față de alți oameni, sentimentul solidarității, prieteniei și dragostei, sentimente estetice, se diferențiază vădit sentimentele intelectuale și practice.

Datorită faptului că adolescentul este în plin proces de formare și structurare a personalității, a căutării identității de sine, a statutului său, a imaginii de sine, toate aceste căutări și transformări îl fac foarte vulnerabil din punct de vedere emoțional. Este bine cunoscut faptul că emotivitatea este contagioasă dar și reacțională astfel, prin contagiune dar și prin imitație poate prelua diferite tipuri de emoții, poate învăța emoții noi.

Adolescența este vârsta marilor începuturi și a noilor experiențe de viață, este startul pe care fiecare îl are în viață și, pe lângă schimbările mari, vizibile sunt și modificări și transformări mai puțin semnificative, dar care pot influența parcursul adolescentului în viață. Este important ca fiecare persoană implicată în viața adolescentului, familie, școală să înțeleagă rolul pe care îl deține în viața acestuia, și să ofere contextul unei bune și plene dezvoltări. [9, p. 200]

Școala și familia reprezintă instituții majore implicate în formarea și dezvoltarea viitorului adult, ambele cu acțiuni de sine stătătoare, cu sarcini distincte și bine definite, dar și cu o anumită complementaritate în ceea ce privește obiectivele de dezvoltare a adolescentului.

Familia deține un rol pedagogic major, deoarece fondul de bază al adolescentului este dobândit aici, în familie, părinții fiind modele directe, nemijlocite care îl influențează și îl modelează pe copil, toate punându-și amprenta asupra atitudinilor, valorilor, aspirațiilor, influențând structura afectivă a acestuia. Influențele familiale asupra dezvoltării copilului pot fi pozitive dar și negative. O atmosferă de familie pozitivă, de armonie, în care adolescentul să se simtă acceptat, ascultat, important va crea premisele dezvoltării unui tânăr echilibrat, pozitiv, cu încredere în sine. O atmosferă de familie tensionată, în care relațiile dintre părinți sunt încordate, în care există lipsă de comunicare, atât între părinți cât și între părinți și copii, în care copii nu se simt ascultați, importanți vor avea repercursiuni negative în dezvoltarea acestora. În acest caz adolescentului îi lipsește confortul afectiv, acea siguranță afectivă responsabilă de o dezvoltare armonioasă, cu sentimente de încredere în sine, cu atitudini pozitive atât față de sine cât și față de cei din jurul său. [1, p. 230]

Școala este locul în care adolescentul petrece o bună parte din timpul zilei. Aici sunt formulate obiectivele care îi canalizează și direcționează activitatea și energia și dincolo de programul școlar. Modul de adaptare la cerințele impuse de școală pregătesc adaptarea acestuia la cerințele societății și privesc, în bună parte, integrarea acestuia, ca un tot unitar, în mediul său de viață. Raportarea la evenimentele din viața sa caracterizează atitudinea pe care acesta o are față de acestea, o atitudine pozitivă implicând o mai bună acceptare și adaptare, independent de situațiile cu care se confruntă. [1, p. 107]

În acest context, un rol de mediator, care să amelioreze și să compenseze unele curențe sau abordări defectoase, care pot pune în pericol, evoluția și dezvoltarea copilului, devenit adolescent, îl poate avea școala, prin reprezentanții ei principali, care dirijează actul educativ.

Trăirile afective în perioada adolescenței sunt aspecte care reclamă atenție deosebită. Adolescenții sunt ființe sensibile, încărcate de emoție, implicațiile afective trăirii diferitelor situații de criză fiind mult mai profunde, bulversante pentru acesta, față de orice altă etapă de dezvoltare. Este necesară multă atenție, empatie din partea adulților care interacționează cu adolescenții, pentru că ei sunt fragili, labili din punct de vedere emoțional și orice traumă sau derapaj de la dezvoltarea emoțională normală, poate afecta cursul evoluției emoționale și afective a acestuia, și consolidarea unor structuri afective caracterizate de instabilitate și fragilitate îl vor face mult mai vulnerabil în fața solicitărilor vieții, în modul său de adaptare socială.

BIBLIOGRAFIE

1. COSMOVICI A. IACOB L. *Psihologie școlară*, Ed. Polirom, Iași, 1998, p. 301, ISBN: 973-683-048-9
2. COSNIER J. *Introducere în psihologia emoțiilor și sentimentelor*, Ed. Polirom, Iași, 2002, p. 196, ISBN-978-973-46-0681-8
3. CREȚU T. *Psihologia vârștelor*, Ed. Polirom, Iași, 1994, p.389, ISBN-978-973-46-1358-8
4. *Dicționar de psihologie*. 2000, Ed. Univers Enciclopedic, București, 2000, p.347, ISBN-973-9243-25-8
5. GOLU M. *Fundamentele psihologiei*, Ed. Fundației România de Măine, 2007, p. 825, ISBN: 978-973-163-014-4
6. NECULAU A. *Grupurile de adolescenți*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1977; p.93;
7. NEVEANU P. *Tratat de psihologie generală*, Editura Trei, p. 888, ISBN- 978-973-707-695-3
8. PAVELCU V. *Din viața sentimentelor*, Editura Enciclopedică Română, 1969, p.102;
9. ROUSSELET J. “*Adolescentul, acest necunoscut*”, Ed. Politică, București, 1969, p. 275.
10. *Marele dicționar al psihologiei*, 2006, Ed. Trei, București;p.1357, ISBN-973-707-099-2.
11. RACU I. RACU I. *Psihologia dezvoltării*, Centrul Editorial Poligrafic al USM, 2013,p. 210
12. STEPHANE C. *Criza adolescenței, Căi de a depăși cu succes*, Ed. Trei, Iași, 2008, p.310, ISBN-978-973-707-204-7
13. ȘCHIOPU U., VERZA. *Adolescența – personalitate și limbaj*, Ed. Albatros, București, 1989, 290 p. ISBN-973-24-0072-2
14. ZISULESCU Ș. *Adolescența* Editura Didactică și Pedagogică, București, 1968, 312 p.

Familia-factor favorizant în predarea online la preșcolari

Family – a positive factor contributing to online preschool teaching

MEIROȘU Ionela, *doctorand*
Universitatea de Stat din Tiraspol

MEIROȘU Ionela, *PhD student*
Tiraspol State University
E-mail: raduionela64@gmail.com
ORCID iD: 0000-0002-1712-3600
DOI: [10.46728/c.18-06-2021.p259-261](https://doi.org/10.46728/c.18-06-2021.p259-261)
CZU: 373.21:004+37.018.26

Rezumat: *Articolul abordează necesitatea implicării familiei în activitatea de predare online la nivelul învățământului preșcolar, familia fiind factorul primordial care contribuie la continuitatea educației la acest nivel de vârstă. Lumea în care trăim este tot mai complexă și aduce schimbări majore în educarea și dezvoltarea ființelor umane. Practicile educaționale, de la interacțiune față în față la mediul online, au generat o serie de reflecții cu privire nivelul de pregătire al tuturor actorilor implicați în educație.*

Cuvinte-cheie: *familie, online, învățământ preșcolar, educație.*

Abstract: *The article addresses the need for family involvement in the activity of online teaching at the level of preschool education, the family being the primary factor that contributes to the continuity of education at this age level. The world we live in is increasingly complex and brings major changes in the education and development of human beings. Educational practices from face-to-face interaction to the online environment have generated a number of reflections on the level of training of all actors involved in education.*

Keywords: *family, online, preschool education, education.*

În ultimele decenii educația a dobândit noi conținuturi bazate pe valori democratice și aspirații moderne ale indivizilor. Realitatea actuală, provocată de criza pandemică la nivel mondial, evidențiază tot mai mult necesitatea introducerii învățământului *online* ca alternativă a învățământului *față în față*, pentru ca educația copiilor să poată continua și procesul instructiv-educativ să se poată realiza.

În România, începând cu 11 martie 2020, ca urmare a deciziei Ministerului Educației și Cercetării de a suspenda cursurile *față-în-față*, sistemul de învățământ s-a reorientat către practici noi de comunicare și cooperare prin care să asigure continuitatea învățării și funcționarea organizațională.

Învățarea online sau învățarea electronică a fost promovată în România și la nivelul învățământului preșcolar. Odată cu trecerea în *online* a procesului de predare-învățare-evaluare, la nivel preșcolar au apărut o serie de incertitudini cu privire la metodele, mijloacele materiale, umane, temporale, nivelul cunoștințelor privind utilizarea tehnologiei informaționale a părinților, cadrelor didactice, pentru a putea orienta și îndruma copiii în desfășurarea optimă a procesului instructiv-educativ.

Învățământul preșcolar, ca primă treaptă a învățământului, s-a aliniat la standardele impuse de mediul online parțial, praxiologic sistemul de învățământ a fost luat cu asalt de criza pandemică. Curriculumul la nivel preșcolar nu a permis adaptarea în totalitate a conținuturilor la mediul online, iar activitățile sincron nu au fost permise. Activitatea didactică online s-a

desfășurat în variantă asincron, cu posibilitate unor momente sincron, în funcție de disponibilitatea părinților, pe grupul de WhatsApp al clasei și pe zoom.

Astfel, rolul grădiniței ca mediu educativ al copilului în învățarea online a devenit mult mai complex îndepărtându-se de esența lui primară, formală, orientându-se pe atitudini și comportamente digitale. Acest rol vizează realizarea educației pentru schimbare, promovarea valorilor unei societăți deschise, practicarea tipurilor de învățare online, implicarea activă a părinților alături de copii. Transmiterea conținuturilor la nivel preșcolar, în mediul online, fiind posibilă prin implicarea majoră a educatoarei sprijinită necondiționat de către familie.

Cuvântul familie, conform dicționarului enciclopedic, este de origine latină și reprezintă o formă de comunitate umană întemeiată prin căsătorie, care este formată din soți și copiii acestora [2].

Familia reprezintă una din cele mai vechi forme de continuitate umană, o instituție stabilă, cu rosturi fundamentale pentru indivizi și pentru societate. [5]. Pentru copil, familia reprezintă cadrul care conturează primul său univers de contact afectiv și social. Personalitatea copilului se formează și se cristalizează în raport cu trăirile nemijlocite de acesta în cadrul familiei, iar părinții ca promotori ai educației își pun amprenta asupra personalității copilului și în dezvoltarea acestuia.

Ca factor educogen, familia reprezintă primul mediu educativ cu care copilul ia contact, are rol decisiv în formarea și educarea viitorului adult. Educația în familie reprezintă ansamblul de influențe exercitate în cadrul familiei asupra copiilor, în vederea formării lor pentru viața. Dimensiunile/obiectivele educației în familie sunt: dezvoltarea fizică, educarea intelectuală, spirituală, morală, religioasă, etica, estetică, civică, domestică menajeră, sexuală [4].

Educația părinților reprezintă pregătirea psihopedagogică a acestora în vederea abilitării pentru a organiza și desfășura în mod eficient activitatea de educare și formare a copiilor, în familie. Educația părinților cuprinde două aspecte:

- informarea și formarea părinților pentru a organiza activitatea educativă cu copiii (respectarea unor reguli, norme *generale* care s-au conturat în urma cercetărilor și practicilor educaționale care asigură un climat educațional pozitiv) ;
- abilitarea părinților pentru a asigura învățarea în familie a *profesiunii* de soț și de părinte (comportamentul părinților trebuie să fie adaptabil la situațiile de interacțiune cu copiii) [ibidem]

O condiție importantă în alinierea învățământului preșcolar la standardele impuse de mediul online este dată de colaborarea educatoarei cu familia prin realizarea parteneriatului educațional, astfel educația copiilor preșcolari să poată continua și online cu sprijinul părinților și măiestria educatoarei.

Criza pandemică ne-a demonstrat importanta parteneriatului cu familia și rolul părinților în educația copiilor, pandemia producând practic și o *criză în familie*, tulburând toată activitatea acesteia.

Criza în familie reprezintă momentul incapacității de rezolvare a unei probleme, procesul recuperării este sprijinit de către consilierul educativ, familia având speranțe de recuperare, cu șanse să devină mai puternică decât în momentul apariției crizei[1,p.157]. Depășirea crizei în familie se realizează cu ajutorul consilierii psihopedagogice.

Consilierea psihopedagogică este definită de către cercetătoarea Larisa Cuznețov, ca ajutor și sprijin acordat elevilor, părinților acestora și personalului didactic. Consilierea psihopedagogică în mediul școlar, este realizată de psihologul/ consilierul școlar, cadrele didactice, iar în mediul familial, este realizată de către părinți prin intermediul educării, sfătuirii și orientării propriilor copii[3, p.10].

Consilierea educațională constituie un proces de dezvoltare; are un rol de prevenire și este proactivă; optimizează modul în care elevul relaționează cu părinții, colegii și școala;

abordează variate probleme ale subiectului consiliat, care pot fi de tip personal, educațional, social, de orientare școlară și profesională, inclusiv, cele care apar în situații de criză. [ibidem].

Consilierul educativ, prin implicarea în soluționarea problemelor poate preîntâmpina apariția momentelor de criză în familie, găsind metode și mijloace de soluționare a disfuncțiilor care au generat apariția problemelor.

În cadrul grădiniței educatoarea ca un bun manager al grupei de preșcolari îndeplinește cu succes, pe lângă alte multe roluri, și pe cel de consilier psihopedagogic. În consecință cadrul didactic este angajat major în modelarea personalității copiilor, inclusiv prin capacitatea sa de organizare, orientare, îndrumare metodologică a părinților și în mediul online. Atragerea părinților în procesul de proiectare a unor activități educative eficiente cu implicarea specială în activitățile bazate pe parteneriatele cu părinții, s-a dovedit benefică pentru desfășurarea activităților în mediul online, părinții și educatoarea, actori direcți implicați în educația copilului au reușit să colaboreze pe rețelele de socializare și să continue procesul de învățare la copii.

Având în vedere necesitatea trecerii procesului instructiv-educativ în mediul online, educatoarea consilier, prin capacitatea sa de adaptare la multitudinea schimbărilor survenite în educație, dovedește capacități de utilizare a tehnologiei informaționale, dăruire și implicare. Aceste capacități îi sunt de ajutor în căutarea, selectarea, organizarea și proiectarea activităților didactice online, comunicare și îndrumarea părinților. La rândul lor părinții interesați de educația și dezvoltarea copiilor au participat activ în cadrul activităților online asincron cât și sincron, oferindu-le copiilor sprijinul necesar.

Concluzii

Concluzionând putem afirma că, implicarea părinților alături de cadrul didactic în activitatea de predare –învățare - evaluare online la vârsta preșcolară, a constituit baza continuării educației la nivelul învățământului preșcolar. Actorii educației, părinții, cadrele didactice, copiii, aflați în fața faptului împlinit au dovedit măiestrie în colaborare și au reușit să continue actul educativ la nivel preșcolar, utilizând tehnologia informațională proprie, dar condiționați însă de resursele temporale și lipsa cunoștințelor în utilizarea tehnologiei digitale.

BIBLIOGRAFIE

1. CUZNEȚOV L., CĂLĂRAȘ C. *Ghid metodologic pentru realizarea stagiului de practică de practică profesională pentru masteratul Consilierea și educația familie*. Chișinău: Primex-Com SRL, 2015, ISBN 978-9975-110-35-8.
2. CHIHIA L., CIFOR, L. *Dicționar enciclopedic*. București: Cartier, 2003, p.1674.
3. MICLEȘEANU Z., CUZNEȚOV L. *Bazale consilierii. (Ghid metodologic)*. Chișinău: Primex-Com SRL, 2015, 98 p.
4. MITROFAN I., MITROFAN N. *Familia de A --- la Z. Mic dictionar al vieții de familie*. București: Editura Științifică, 1991, p. 127-12
5. VOINA M. *Psihologia familiei*, Editura Universității București, 1996

Valorificarea educației muzeale a elevilor în cadrul colaborării școală – muzeu – familie – comunitate în contextul crizei pandemice

The valorization of students museum education within the school – museum – family – community interconnectivity during the pandemic crisis

FILIPSKI Tatiana, doctorandă

Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău

FILIPSKI Tatiana, PhD Student

„Ion Creanga” State Pedagogical University of Chisinau

E-mail: tanyafilipski@gmail.com

ORCID iD: 0000-0002-6071-5513

DOI: [10.46728/c.18-06-2021.p262-267](https://doi.org/10.46728/c.18-06-2021.p262-267)

CZU: 37.013.43:069.12+37.064.1

Rezumat: Articolul reflectă impactul crizei pandemice asupra procesului de educație muzeală a elevilor și vizează colaborarea instituțiilor de învățământ cu muzeele, familia și comunitatea în această perioadă dificilă pentru întreaga societate. În acest sens, am întocmit mai multe acorduri de colaborare centrate pe optimizarea educației muzeale și a interrelaționării instituțiilor de învățământ-muzeu-familie-comunitate, realizând un program axat pe educația muzeală desfășurat online, în care au fost implicați sistematic și activ elevi, studenți, pedagogi, manageri școlari, specialiști din diverse domenii de activitate și părinți. În urma evaluării activităților de educație muzeală, am observat că toți actorii implicați au manifestat interes evident pentru cunoașterea patrimoniului național și universal, apreciind la nivel înalt programul și parteneriatul realizat.

Concepte cheie: muzeu, educație muzeală, valori, patrimoniu muzeal, familie, elev, instituție de învățământ, criză pandemică.

Abstract: The article reflects on the pandemic crisis impact on museal education of students and touches the problem of collaboration of educational institution with museum, family and community in this period, which is difficult for the entire society. In this context were developed and signed multiple collaboration contracts in the view of museum education process optimisation and educational institution-museum-family-community interoperability, building an online oriented museum education methodology, in which were actively and sistematically involved pupils, students, proffesors, school managers, proffessionals in different domains, and parents. As result of assesment of museum education activities, was especially notified that all involved actors actively shown interest in national and universal heritage, higly apreciating the developed partnership.

Keywords: museum, museum education, values, museum heritage, family, student, educational institution, pandemic crisis.

Muzeul, școala și familia sunt institute culturale ce îndeplinesc sarcini comune de educație și formare continuă a unei personalități integre, competente și capabile să se adapteze noilor provocări oferite de societate. Conform *Convenției Cadru a Consiliului European*, Republica Moldova se angajează să fortifice legătura dintre instituțiile de învățământ și domeniul social al patrimoniului cultural și cel al formării continue [1, p. 47]. Prin urmare, cooperarea și interacțiunea între variate instituții instituții sociale este sprijinită de politicile statale și

internaționale, fiind una foarte necesară în elaborarea strategiilor structurate și sistematizate, menite să valorifice potențialul fiecărui actor implicat în procesul de educație axat pe promovarea valorilor naționale și universale.

Cercetătoarea O. Субботина, menționează că numai prin intermediul cunoașterii resurselor muzeale, copiii și adulții capătă experiență și practici culturale, reflectate în cele trei componente distincte: operațional-cognitiv, motivațional-afectiv și procesul de comunicare. În viziunea cercetătoarei, anume latura estetică și cea istorică a muzeului, valorificate eficient în educația tinerei generații, contribuie la dezvoltarea spiritului umanist și civic a gândirii vizuale, gustului artistic, calităților morale, de păstrare și promovare a obiectelor ce fac parte din patrimoniul muzeal. [8, p.12-14].

În acord cu cele relatate și experiența noastră de colaborare cu muzeele din republică, noi susținem că proiectarea și desfășurarea unor activități școlare, (curriculare și extracurriculare) în spațiul muzeal, pot deveni o oportunitate pentru a dezvolta la elevi și studenți motivația cunoașterii și învățării, cogniția, metacogniția, abilitățile de comunicare, ceea ce contribuie la interiorizarea eficientă a valorilor moral-spirituale și estetice.

Cercetătorii, C. Cucuș [2], A. Коренева [6], Б. А. Столяров [7], С. Л. Троянская [9] consideră că muzeul secolului al XXI-lea, este o instituție care trebuie să caute, să descopere și să aplice în spațiul său diverse modalități de prezentare a informației cointeresând, în primul rând, instituțiile de învățământ pentru desfășurarea unor parteneriate și colaborări eficiente, diversificarea procesului instructiv-educativ, și pentru a promova tezaurul și valorile muzeale.

Pornind de la afirmațiile cercetătorilor și premisa că muzeul, bibliotecile și alte instituții comunitare, prin resursele sale, cercetează, conservă și promovează patrimoniul național și universal, s-a elaborat un Proiect instituțional de parteneriat în educație *Crearea parteneriatelor educaționale în promovarea patrimoniului național și universal din perspectiva educației muzeale a elevilor și studenților*. Părțile implicate au fost: UPSC, Liceul Teoretic Ion Luca Caragiale din Orhei, Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală din Chișinău, Centrul Academic Internațional Eminescu din Chișinău etc.

După cum am putut observa, realizarea procesului de educație în contextul crizei pandemice ne-a reorientat către noi practici de comunicare și colaborare axate pe asigurarea și desfășurarea cu succes a învățării. Această provocare a incitat, elevii, pedagogii și părinții să descopere și să exploreze resursele noilor tehnologii pentru a continua activitățile educative profesionale, culturale, sociale etc.

În aceste circumstanțe, a apărut necesitatea de a desfășura activitățile de *educație muzeală* din cadrul proiectului, utilizând mai multe platforme educaționale online și o cooperare sporită între toți actorii implicați. Așadar, Proiectul instituțional de parteneriat în educație *Crearea parteneriatelor educaționale în promovarea patrimoniului național și universal din perspectiva educației muzeale a elevilor și studenților*, sub egida UPSC a demarat online. Toate activitățile de *educație muzeală* au fost elaborate și desfășurate conform rigorilor pedagogice, documentelor de politici educaționale în vigoare și cu participarea specialiștilor din diverse domenii de activitate precum cadre didactice, muzeologi, etnografi, psihologi, bibliotecari, artiști plastici, scriitori etc. Totodată, au fost implicați studenți de la UTM, elevii Liceului Teoretic Ion Luca Caragiale din Orhei, pedagogii și părinții acestora.

În contextul problemei abordate, cercetătorul român C. Cucuș, susține că pentru *virtualizarea* muzeului se va ține cont și de interesul și disponibilitățile publicului față de noile tehnologii, de evoluțiile tehnicilor culturale, de transformările în ceea ce privește experiențele sau predispozițiile beneficiarilor față de realitățile *secunde*, de faptul că publicul este deja pregătit pentru astfel de stimuli digitali [2, p.199].

În acord cu cele relatate, vom prezenta succint câteva exemple de bune practici de *educație muzeală*, axate pe promovarea valorilor naționale și universale reflectate în activitățile organizate și desfășurate de noi în cadrul proiectului nominalizat.

În cadrul Proiectului instituțional *Crearea parteneriatelor educaționale în promovarea patrimoniului național și universal din perspectiva educației muzeale a elevilor și studenților*, am desfășurat online activitatea extracurriculară dedicată **Zilei Mărțișorului**. Implicați în aceasta activitate au fost elevii claselor a III-a, a IV-a și a V-a, a IX-a și a X-a de la Liceul Teoretic *Ion Luca Caragiale* din Orhei, împreună cu cadrele didactice și părinții acestora. Am fost onorați de prezența la eveniment a muzeologilor de la *Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală din Chișinău*. Specialiștii domeniului vizat le-au povestit elevilor mai multe versiuni ale *Legendei Mărțișorului*, tipurile și modul de port al acestui accesoriu moștenit de la strămoșii noștri și transmis către generațiile în creștere. Prin urmare, elevii au aflat informații interesante despre tradiția de a purta mărțișoare, confecționând personal câte unul și au descoperit tezaurul găzduit de *Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală din Chișinău*. La finalul întâlnirii noastre a fost organizată o expoziție de mărțișoare confecționate de elevi împreună cu părinții (Figura 1).

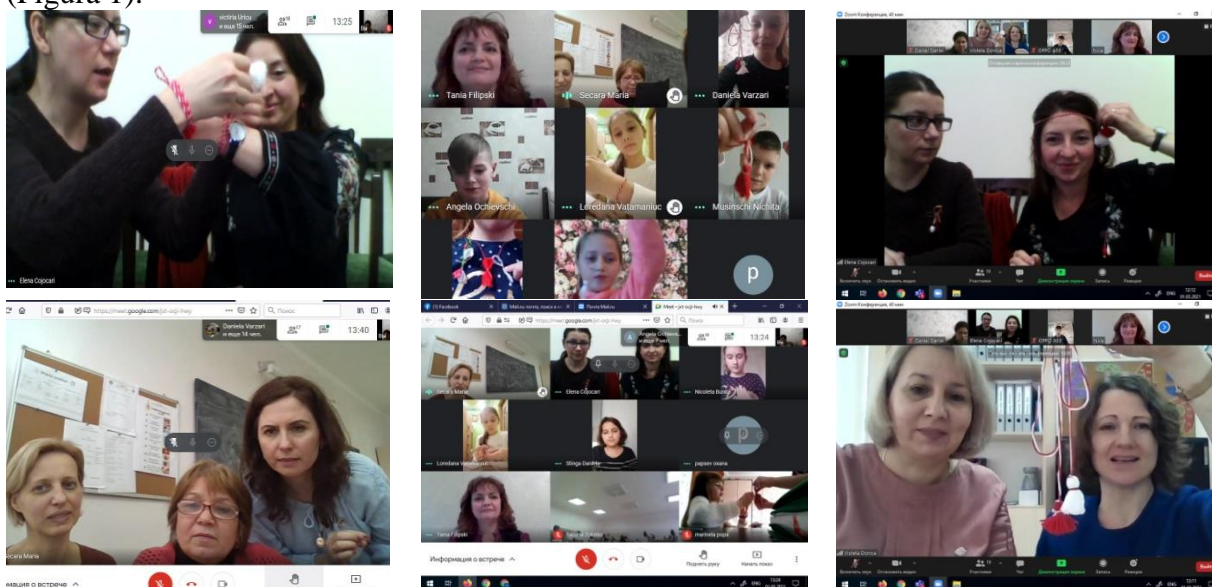

Figura 1. Ziua Mărțișorului

Următoarele două activități extracurriculare desfășurate în cadrul Proiectului instituțional, *Crearea parteneriatelor educaționale în promovarea patrimoniului național și universal din perspectiva educației muzeale a elevilor și studenților*, au fost dedicate covorului național **Secretele covorului moldovenesc**.

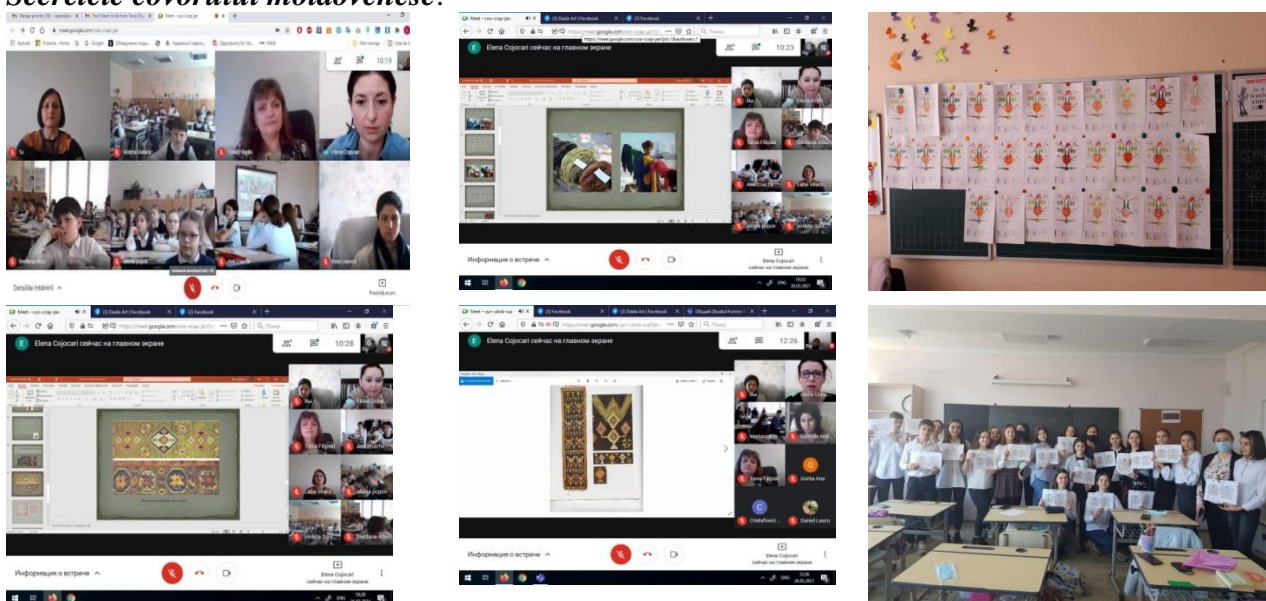

Figura 2. Secretele covorului moldovenesc

Materialul prezentat și sarcinile pentru realizare au fost selectate în conformitate cu particularitățile de vârstă ale elevilor participanți (clasele a III-a, a VII-a și a XI-a), de către specialiști remarcabili prin cercetări valoroase în muzeologie, etnologie și tapiserie artistică în colaborare cu cadrele didactice din Liceul Teoretic *Ion Luca Caragiale* din Orhei. Elevii au descoperit lucruri curioase și interesante despre arta țesutului covorului național, tapiseria contemporană și despre colecția de covoare stocată în *Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală din Chișinău*, împărtășind celor prezenți cunoștințe personale aflate de la bunici sau părinți. La fel, elevii au colorat planșe cu elemente din covorul național, elaborate special pentru ei de către studenții UTM, FUA, DIN, lucrările fiind încadrate într-o expoziție extraordinară (Figura 2).

În cele ce urmează, vom descrie alte două activități dedicate **Zilei Internaționale a cărții și a dreptului de autor**, desfășurate în cadrul aceluiași proiect instituțional, cu implicarea elevilor claselor a III-a, a IV-a, a VII-a și a X-a din Liceul Teoretic *Ion Luca Caragiale* din Orhei. Aceste prezentări și sarcinile de lucru au fost elaborate de către noi, specialiștii bibliotecari, artiști plastici și studenți UTM în colaborare cu cadrele didactice din liceu. Elevii au aflat lucruri noi și interesante despre tezaurul eminescian păstrat la *Centrul Academic Internațional Eminescu din Chișinău* dar și despre cele mai noi cărți editate pentru copii pe care le pot descoperi în bibliotecă. Totodată, au cunoscut cărțile ilustrate și biografia celui mai recunoscut pictor de carte pentru copii, designer, cercetător al arhitecturii urbanistice care a adus o contribuție remarcabilă în dezvoltarea culturii naționale, maestrul **Lica Sainciuc**. Elevii claselor gimnaziale și liceale au realizat câte un semn de carte în programul CANVA, iar elevii claselor primare au confecționat câte un semn de carte elaborate și ghidate de către studenții UTM, FUA, DIN și expuse într-o expoziție minunată (Figura 3).

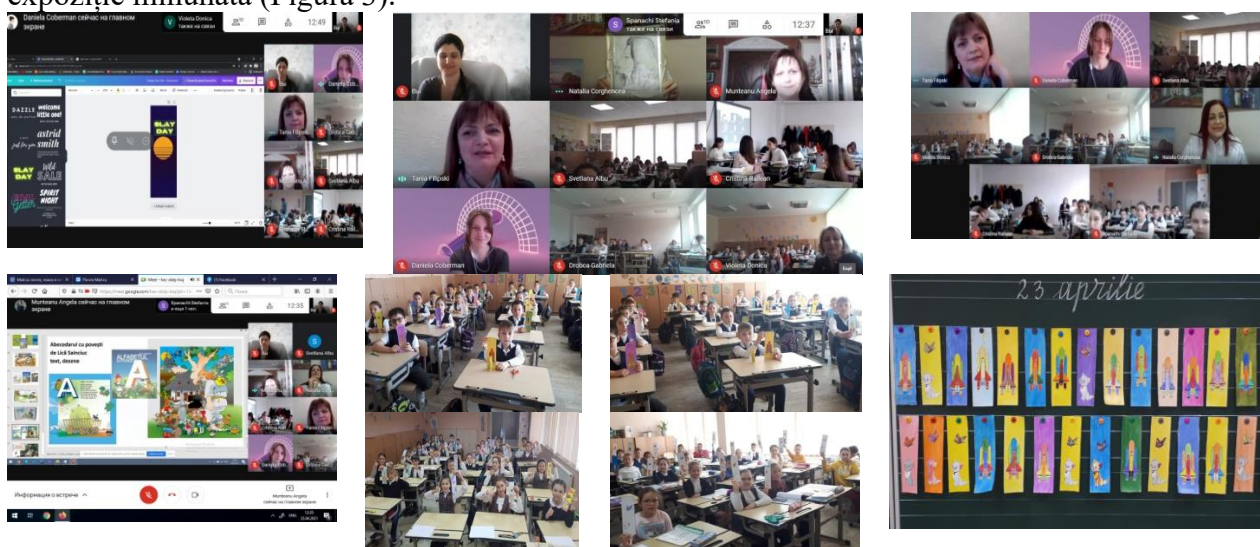

Figura 3. Ziua Internațională a cărții și a dreptului de autor

O altă activitate foarte interesantă desfășurată în cadrul proiectului instituțional, *Crearea parteneriatelor educaționale în promovarea patrimoniului național și universal din perspectiva educației muzeale a elevilor și studenților*, a fost dedicată **Zilei Internaționale a Muzeelor și Noptii Europene a Muzeelor**. Materialul selectat pentru prezentare elevilor claselor a X-a, pregătit de muzeografi, etnografi în colaborare cu noi și profesorii Liceului Teoretic *Ion Luca Caragiale* din Orhei a impresionat toți participanții la această oră. Elevii au aflat informații interesante primul eveniment demarat cu ocazia **Zilei Internaționale a Muzeelor și Noptii Europene a Muzeelor**, activitățile organizate pe parcursul mai multor ani de către muzeele din țara noastră și despre semnificația simbolurilor în ornamentele culturii naționale (Figura 4).

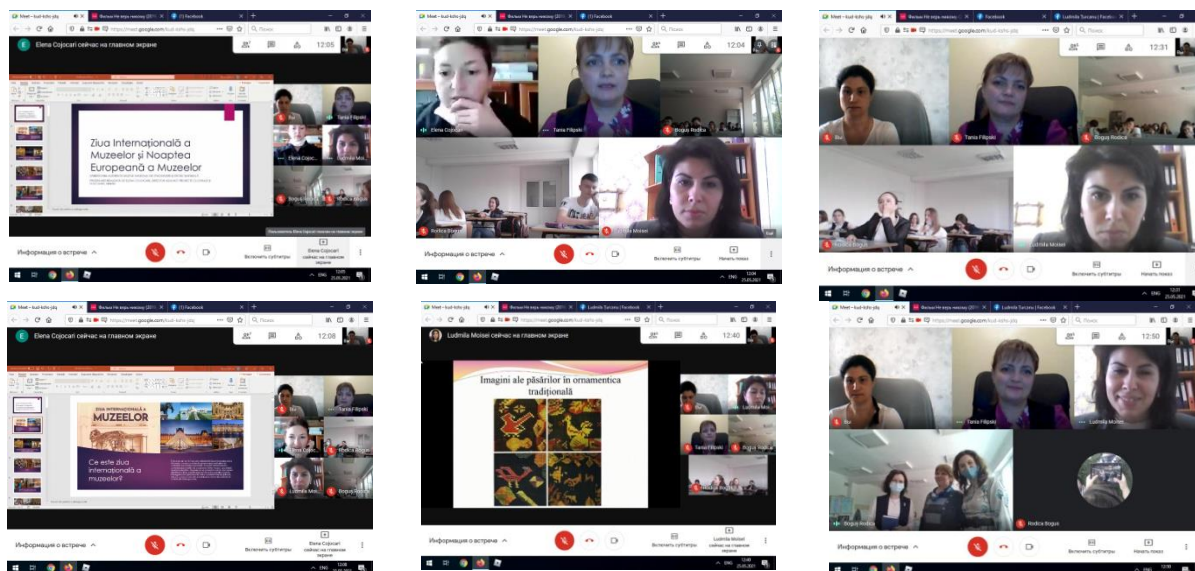

Figura 4. Ziua Internațională a Muzeelor și Noaptea Europeană a Muzeelor

Activitatea dedicată **Zilei Internaționale a Familiei**, desfășurată în cadrul proiectului instituțional, *Crearea parteneriatelor educaționale în promovarea patrimoniului național și universal din perspectiva educației muzeale a elevilor și studenților*, a fost una foarte utilă și interesantă pentru elevii claselor a X-a, care au manifestat mare interes pentru participare împreună cu profesorii lor din Liceul Teoretic *Ion Luca Caragiale* din Orhei. Elevii au aflat informații noi despre conceptele de bază, cadrul legal, valorile familiei și despre obiceiurile naționale cu privire la constituirea și menținerea unei familii armonioase și durabile (Figura 5).

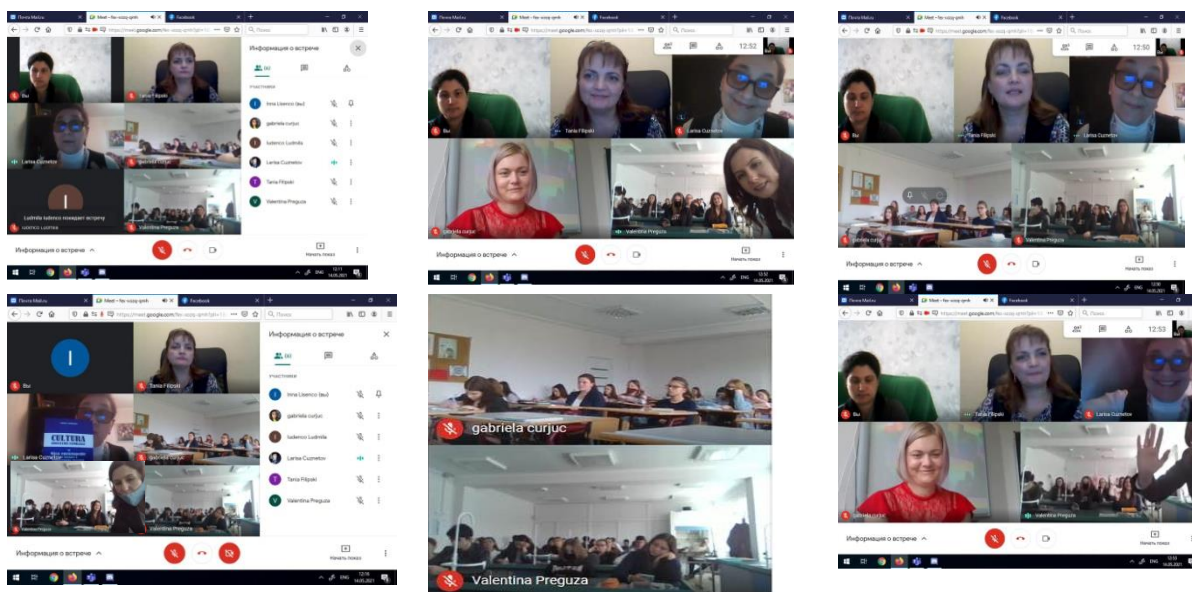

Figura 5. Ziua Internațională a Familiei

Analizând și reflectând asupra celor expuse mai sus, trebuie să recunoaștem, că proiectarea și desfășurarea eficientă a activităților cultural-educaționale la distanță, cu suport digital, a devenit una foarte necesară iar stăpânirea componentei tehnice, o condiție indispensabilă pentru maximizarea procesului de comunicare în contextul crizei pandemice. Resursele educaționale ale muzeelor, bibliotecilor și ale altor instituții comunitare promovate prin aplicarea noilor tehnologii informaționale și de comunicare în cadrul proiectului vizat, au completat semnificativ conținuturile curriculumelor/programele școlare și a activităților nonformale. În rezultat am constatat că a crescut considerabil și continuu interesul elevilor, studenților, profesorilor și al

părinților pentru cunoașterea patrimoniului cultural național și universal. Chiar dacă criza pandemică a antrenat instituțiile de învățământ și comunitare în căutarea și valorificarea diverselor oportunități tehnologice pentru asigurarea continuării procesului de învățare, activitățile de *educație muzeală* desfășurate online nu pot înlocui completamente calitatea predării, învățării și experimentării *față în față* oferită de spațiul muzeal. Considerăm oportună articularea resurselor educaționale ale muzeului la ariile curriculare pe toate treptele de învățământ formal și nonformal, ceea ce ar asigura creșterea potențialului intelectual și cultural al tuturor actorilor implicați în procesul de educație, mai cu seamă a generațiilor în creștere. Situația pandemică și activitățile realizate în cadrul colaborării școală-muzeu-familie-comunitate au demonstrat că muzeele se pot activ implica în procesul educațional al studenților și elevilor de toate vârstele, inclusiv familiile acestora.

BIBLIOGRAFIE

1. Convenția-cadru a Consiliului Europei privind valoarea patrimoniului cultural pentru societate (Faro, 27 octombrie 2005 art. 13, p. 47).
2. CUCOȘ C. *Educația estetică*. Iași: Editura Polirom, 2014. 222 p. ISBN 978-973-46-4978-5.
3. CUZNEȚOV L. *Filosofia și axiologia educației*. Chișinău: CEP UPSC. 2017, p. 121 ISBN 978-9975-46-322-5
4. CUZNEȚOV L. *Filosofia practică a familiei*. Chișinău: CEP USM, 2013. p. 328 ISBN 978-9975-71-418-1.
5. CUZNEȚOV L. *Parteneriatul și colaborarea școală-familie-comunitate. Educația de calitate a copiilor și părinților*. Chișinău: Primex com SRL, 2018. 186 p. ISBN 978-9975-110-93-8
6. КОРЕНЕВА А. Ю. *Музей как глобальный гуманитарный проект: Социально философский анализ*. Специальность: 09. 00.11 Диссертация на соискание ученой степени кандидата философских наук Научный руководитель: д.ф.н., профессор Г. В. Сорина. Москва, 2017, с. 145
7. СТОЛЯРОВ Б. А. *Музейная педагогика. История, теория, практика: Учеб. Пособие*. М.: Высш. шк. 2004, с. 216 ISBN 5-06-005235-4
8. СУББОТИНА О. *Формирование культурного опыта студентов в музейной образовательной среде*. Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата педагогических наук. Кострома 2006
наукhttp://irbis.gnpbu.ru/Aref_2006/Subbotina_O_V_2006.pdf
9. ТРОЯНСКАЯ С. Л. *Музейная педагогика и ее образовательные возможности в развитии общекультурной компетентности*. Учебное пособие. Ижевск: Ассоциация Научная книга. 2007, с.139
10. <https://www.facebook.com/100002162547064/posts/3818823164866397/?d=n>
11. <https://www.facebook.com/100002162547064/posts/3889557947792918/?d=n>
12. <https://www.facebook.com/100002162547064/posts/3975390172543028/?d=n>
13. <https://www.facebook.com/photo?fbid=4071890056226372&set=pcb.4071900586225319>
14. <https://www.facebook.com/100002162547064/posts/4037987239616654/?d=n>

Rolul educației religioase în dezvoltarea competențelor specifice profilului de formare al absolventului de liceu

The role of religious education in the development of competencies specific to the training profile of high school graduates

FLOROAIA Mihai, *doctor, profesor*
Colegiul Tehnologic „Spiru Haret” Piatra-Neamț

FLOROAIA Mihai, *doctor, profesor*
"Spiru Haret" Technological College Piatra-Neamț
E-mail: mihai.floroaia@gmail.com
ORCID iD: 0000-0002-9573-831X
DOI: [10.46728/c.18-06-2021.p268-273](https://doi.org/10.46728/c.18-06-2021.p268-273)
CZU: 37.014.523

Rezumat: Prin informațiile, cunoștințele și valorile oferite, procesul educativ vizează formarea și modelarea caracterelor. Caracterul creștin presupune o îmbunătățire a fiecărei facultăți a sufletului prin raportul dintre har și libertate și armonizarea statornică a acestora, fapt ce poate fi realizat doar cu ajutorul unei educații moral-religioase. Dacă la majoritatea disciplinelor de studiu accentul cade preponderent pe informație, în cazul educației religioase, accentul este pus pe aspectul formativ, fapt ce aduce un echilibru în formarea holistică a tânărului. Pornind de la descrierile competențelor cheie, profilul de formare al absolventului de liceu a fost derivat dintr-un document al Comisiei Europene referitor la aceste competențe pe trei niveluri de achiziție: elementar, funcțional și dezvoltat. Astfel, prin atingerea competențelor derivate propuse în cadrul orelor de religie, pot fi dezvoltate cele opt competențe ce vizează formarea absolventului pentru integrarea în societate.

Cuvinte cheie: educație, formare, absolvent, școală, abilități

Abstract: Through the information, knowledge and values offered, the educational process aims at forming and shaping characters. The Christian character presupposes an improvement of each faculty of the soul through the relationship between grace and freedom and their constant harmonization, which can be achieved only with the help of a moral-religious education. If in most study disciplines the emphasis is mainly on information, in the case of religious education, the emphasis is on the formative aspect, which brings a balance in the holistic training of the young person. Based on the descriptions of the key competencies, the training profile of the high school graduate was derived from a European Commission document on these competencies on three levels of acquisition: elementary, functional and developed. Thus, by achieving the derived competencies proposed in the religious classes, the eight competencies aimed at training the graduate for integration into society can be developed.

Keywords: education, training, graduate, school, skills.

Introducere

Având în vedere faptul că școala românească actuală trebuie să pregătească și să formeze cetățeni pentru societatea viitoarelor decenii, studiul de față încearcă să prezinte modul în care noul curriculum național pentru clasele IX-XII/XIII contribuie la formarea absolventului de liceu. Configurarea unui profil de formare al absolventului ciclului liceal care să răspundă aspirațiilor tinerilor modelate de cultura contemporană, nevoilor sociale, globalizării și, implicit, necesităților de recunoaștere a achizițiilor dobândite în diverse sisteme educative, a reprezentat o preocupare materializată într-o serie de acțiuni concrete la nivel național și european.

Profilul de formare este constituit din așteptările recunoscute social de la absolventul diferitelor niveluri de învățământ. Realizarea profilului de formare al absolventului de liceu pornește de la anumite prevederi legislative referitoare la idealul educațional și la finalitățile învățământului preuniversitar, de la documente de politică educațională, precum și de la caracteristicile de dezvoltare ale elevilor. Profilul de formare al absolventului constituie de fapt o componentă reglatoare a Curriculumului național în sensul că stabilește competențele care urmează să fie dobândite de către absolventul unui nivel de învățământ.

Pornind de la profilul de formare al absolventului de liceu, se pune întrebarea care sunt domeniile/ disciplinele prin studiul cărora elevii pot dobândi, la finalul nivelului de învățământ, un profil de formare specific. În scopul aflării răspunsului trebuie să ne îndreptăm atenția spre analiza planurilor-cadru pentru învățământul liceal.

Rolul educației religioase în cadrul curriculum-ului pentru liceu

Activitatea didactică reprezintă o continuă provocare, a adaptare permanentă la noile contexte. După cum ne este bine cunoscut, această activitate din școală se prelungește, atât pentru elev, cât și pentru profesor, dincolo de spațiul școlar. Calitatea actului educațional se bazează pe capacitatea cadrului didactic de a fi liantul unei comunicări eficiente cu elevii, în scopul implicării acestora în propria educație și formare socio-profesională.

În contextul în care școlii îi revine nobila și dificila misiune de a face educație (educație științifică, educație tehnologică, educație artistică, morală, civică, educație pentru sănătate, educație antreprenorială, educație pentru promovarea valorilor, educație fizică etc.), trebuie să răspundă și necesităților spirituale ale tinerilor. Dacă, la majoritatea disciplinelor de învățământ, accentul cade pe transmiterea de informații, în cadrul orelor de religie este vizat aspectul formativ. Astfel, educația religioasă, indiferent de nivelul de învățământ, completează spectrul tipurilor de educație care contribuie la formarea profilului absolventului unui ciclu de învățământ. Educației religioase îi revine rolul de a-i familiariza pe tineri cu sistemul categoriilor moral-religioase și a le cultiva un comportament adecvat cu normele societății în care trăiesc: „*Un copil crescut cu religie va fi mai spiritualizat și deci mai serios la toate obiectele din școală, precum și în toate manifestările vieții lui...*” [2, p. 29].

Pe bună dreptate, putem afirma că educația religioasă are un scop întreit [7, pp. 43-46]. În primul rând avem în vedere scopul material care constă în mijlocirea adevărilor de credință și de morală pe temeiul cărora omul își câștigă mântuirea. Scopul formativ al educației religioase este fundamental și constă în formarea persoanei ca subiect moral, subiect care gândește, simte și acționează în spiritul cerințelor și exigențelor moralei sociale, al idealurilor, valorilor, normelor și regulilor pe care ea le incumbă [3, pp. 318-320 și pp. 322-325]. Din aceasta putem desprinde două deziderate fundamentale: formarea conștiinței morale (cu cele două componente: cognitivă și afectivă. Cea cognitivă se referă la informarea elevului despre conținutul cerințelor, valorilor, normelor și regulilor morale și se realizează prin instruirea morală. Numai cunoașterea acestor cerințe, norme și reguli nu este suficientă pentru a determina o conduită corespunzătoare, de aceea urmează să fie întregită cu elemente afective precum emoții, sentimente etc.) și formarea conduitei morale care se referă la rezultatele comportării, la faptele morale, la modul în care se manifestă elevul în relația cu semenii.

În cele din urmă, vizează scopul educativ în sensul că educația religioasă trebuie să stea în slujba desăvârșirii creștine, în ajutorul omului de a ajunge la asemănarea cu Dumnezeu. Pedagogul ceh J. A. Comenius susținea că scopul educației morale îl constituie dobândirea virtuților cardinale: înțelepciunea, cumpătarea, curajul și dreptatea. Sfântul Clement Alexandrinul sublinia faptul că pentru a ajunge la desăvârșire folosim din viață numai ceea ce ne este de folos, la fel cum folosim pentru hrană numai alimente bune [7, pp. 185-186].

Educația religioasă contribuie la formarea personalității creștine, la implicarea responsabilă a omului în viața activă și în societate. Dimensionată și realizată în acord cu necesitățile psiho-emoționale specifice fiecărei vârste, această componentă a educației integrale

are, mai întâi o funcție informativă (respectiv, de punere la dispoziția elevilor a unui set de cunoștințe specifice, cu caracter dogmatic, liturgic, practic, de istorie și de filosofie a religiilor etc.), dar și un pronunțat caracter formativ (de interiorizare și de transpunere în fapte de viață a mesajelor religioase).

Cu ajutorul educației religioase se asigură un sens al vieții elevului/tânărului, o direcție și un mod de a exista, o perspectivă ce depășește imediatul faptic. Totodată, prin educația religioasă, se urmărește realizarea comuniunii omului cu Dumnezeu ceea ce presupune, din partea omului, o manifestare a dorinței de cunoaștere prin căutarea permanentă a divinității.

Profilul de formare al absolventului de liceu prin prisma educației religioase

Am pornit de la faptul că viața religioasă nu se reduce la o singură dimensiune ci prezintă un întreg spectru al direcțiilor care pot fi concentrate în jurul a trei nuclee: credința (ca sistem de convingeri și motivații), experiența religioasă (trăirea afectivă, sentimentul religios) și practica religioasă (ritualul, rânduielile, obișnuințele religioase). Manifestarea diversității religioase în școală include atât existența concretă, vizibilă a unor semne și simboluri, cât și pe cea abstractă, invizibilă a unor valori, învățături și convingeri.

Privind cultura ca pe un set de trăsături materiale și spirituale distinctive care caracterizează societatea (literatura și artele, credința, edificiile, sistemele de valori, tradițiile, precum și modurile de viață), nu ne putem raporta la cultura și civilizația europeană fără a ține cont de rolul creștinismului în formarea și dezvoltarea acestora.

În cadrul școlii, nu putem neglija rezultatele, în plan cultural și spiritual, pe care educația religioasă le are în conturarea profilului de formare al absolventului ciclului liceal. [6, p. 183].

Pornind de la descrierile competențelor cheie, profilul de formare al absolventului de liceu a fost derivat dintr-un document al Comisiei Europene referitor la aceste competențe pe trei niveluri de achiziție: elementar, funcțional și dezvoltat. La sfârșitul anului 2006, documentul a devenit *Recomandare a Parlamentului European și a Consiliului Uniunii Europene (Recommendation of the European Parliament and of the Council on Key competences for lifelong learning, 18 Dec. 2006, 2006/962/EC)*. Din perspectiva adecvării școlii la piața muncii, profilul de formare european este structurat pe baza a opt competențe cheie: *Comunicare în limba maternă, Comunicare în limbi străine, Competențe matematice (A) și competențe de bază în științe și tehnologii (B), Competență digitală, A învăța să înveți, Competențe sociale și civice, Spirit de inițiativă și antreprenoriat, Sensibilizare și exprimare culturală*. [17, pp. 6-7].

O lectură superficială a competențelor cheie ne-ar putea duce la concluzia că acestea par a fi greu de atins la clasă, mai ales într-un sistem în care sunt predate discipline școlare organizate în stil clasic de către profesori formați monodisciplinar. În spiritul *Recomandării europene*, abordările tradiționale ale disciplinelor de studiu pot deveni instrumentele de lucru, bază de operare pentru formarea competențelor cheie. Astfel, ca profesor îmi pot pune întrebări de tipul: cum aș reuși eu, în cadrul disciplinei pe care o predau (religie) să contribui la dezvoltarea fiecărei competențe cheie? Pot facilita învățarea dincolo de manual, de auxiliarele didactice, dincolo de exemplele standard, dincolo de taxonomie, către instrumentalizarea disciplinei mele, astfel încât să fie funcțională pentru nevoile elevului în diverse medii socio-profesionale (acasă, la școală, la un viitor loc de muncă, în societate, în timpul liber etc.)? În calitate de profesor, format monodisciplinar, aș putea să transfer „predarea disciplinei” într-un set de contexte, concepte și metodologii care îl sprijină pe elev să-și formeze și să-și dezvolte aceste competențe cheie. Trebuie doar să caut răspunsuri la întrebarea: *De ce fac ceea ce fac la clasă?* Răspunsul poate veni folosind ca țintă a învățării chiar competențele cheie: pentru a dezvolta competența de comunicare într-un anumit fel, competența digitală astfel, antreprenoriatul într-un anumit mod etc. Ca profesor format inițial monodisciplinar învăț să fac progresiv deschideri transdisciplinare inspirate de setul competențelor cheie. Profesorul învață să valorizeze o serie de contexte reale, care prin caracterul lor integrat apropie disciplina predată de perspectiva pragmatică a competențelor cheie, să conecteze demersul didactic la alte discipline

școlare și la experiențele de învățare ale elevilor, să proiecteze activități „în mozaic” care combină într-o manieră articulată componente din mai multe competențe cheie, realizând astfel deschideri transdisciplinare în cadrul unui demers didactic ce aparține de fapt disciplinei în care este specializat etc. [5, p. 453].

Competențele cheie sunt prezentate ca rezultate ale învățării, fiind ansambluri de cunoștințe, abilități și atitudini care urmează să fie formate tuturor tinerilor, ca instrumente culturale pentru învățarea pe parcursul întregii vieți.

Cu siguranță că fiecare disciplină de studiu poate viza în mod privilegiat o competență-cheie (de exemplu, competența de comunicare în limbă străină vizată de disciplinele de limbi moderne), însă abordarea propusă de *Recomandarea europeană* este aceea că nicio competență-cheie nu se poate dezvolta izolat. Prin urmare, ignorarea altor competențe, ca nefiind specifice disciplinei pe care o predau reprezintă o practică didactică neproductivă, care subminează și oportunitățile deosebite metodologice prin suprapunerea și întrepătrunderea unei competențe-cheie cu celelalte.

Analizând programa școlară pentru ciclul liceal, în cadrul orelor de educație religioasă, pot fi atinse și dezvoltate toate cele opt competențe enumerate mai sus. Comunicarea în limba maternă se realizează la fiecare oră de curs, indiferent de tema parcursă sau de competențele specifice vizate. Totodată trebuie să avem în vedere și tematici specifice precum: Rolul mitropoliților cărturari în dezvoltarea limbii române și a culturii, rolul bisericii în dezvoltarea învățământului, primele manuscrise și tipărituri etc. Acestei competențe i se adaugă comunicarea în limbile moderne ori de câte ori profesorul face referire la anumite surse internaționale, când recomandă o bibliografie selectivă în alte limbi, în cazul intonării, în diverse limbi, a unor colinde și cântece specifice Sărbătorilor prilejuite de Nașterea și Învierea Mântuitorului nostru Iisus Hristos, când implementează anumite proiecte europene la care participă elevii și exemplele ar putea continua. Chiar competențele matematice și tehnologice sunt dezvoltate în cadrul orelor de Religie, atunci când sunt prezentate elemente de geografie și arheologie biblică, unități de măsură utilizate în Vechiul și Noul Testament, evenimente din viața unor personalități biblice etc., iar elevii primesc drept sarcini de lucru calcularea, echivalarea, proiectarea acelor elemente. Competențele în domeniul tehnologiei informației și comunicării (TIC) sunt mai mult decât indispensabile din momentul realizării activităților proiective și până la transmiterea și evaluarea cunoștințelor de specialitate. Dezvoltarea unor competențe precum *a învăța să înveți, competențe sociale și civice, dezvoltarea spiritului de inițiativă și antreprenoriat, sensibilizarea și exprimarea culturală* fac parte din ființa și scopul realizării educației religioase în școală. În situația în care se organizează excursii tematice, pelerinaje religioase, acțiuni caritabile etc., elevii sunt nevoiți să-și întocmească un plan pe care să-l implementeze, să-și prognozeze un anumit buget material și de timp, să efectueze unele calcule matematice etc. Aici se întrepătrund cel mai mult cunoștințele teoretice (informațiile, învățăturile de credință) cu aplicarea lor în viața cotidiană. Astfel, învățăturile de credință prezentate, semnificația morală a Pildelor rostite de Mântuitorul Iisus Hristos, mesajul Sfintei Scripturi nu vor rămâne simple noțiuni cu caracter informațional, ci vor avea aplicabilitate în viața personală a elevilor (tinerilor) și în relația cu semenii. [6, p. 184]

Nu trebuie să ne scape din vedere faptul că sursa esențială a comportamentelor religioase este credința. În cadrul lecțiilor de religie, profesorul trebuie să trăiască, el, în primul rând, adevărurile religioase pe care le expune [7, p. 201]. Trebuie să învățăm cu toții, profesori și elevi, nu doar să vorbim despre credință, ci să o trăim, să o practicăm, deoarece religia nu se limitează doar la sfera privată, iar convingerile morale și religioase stau la baza motivației și acțiunilor noastre sociale. În legătură cu acest aspect, credința are rolul de a modela moral o persoană, astfel încât să ajungă la starea desăvârșirii și să exprime asemenea Sfântului Apostol Pavel: „*Nu eu mai trăiesc, ci Hristos trăiește în mine*”. (Galateni II, 20). Pe lângă dezvoltarea competenței *a învăța să înveți*, se are în vedere aplicabilitatea informațiilor cognitive, ce țin de învățatura de credință, aspectele mai mult teoretice.

Cele opt competențe vizate de profilul de formare al absolventului ciclului liceal răspund principiilor didactice în general, dar, în mod special celor trei principii didactice specifice educației religioase: principiul triadologic, principiul hristologic și cel eclesiologic [9, pp. 40-44].

Existența religioasă este impregnată de sacru, acesta fiind, înainte de toate, o experiență care se traduce printr-un sentiment ce leagă ființele și lucrurile. Sacrul reprezintă sursa atitudinii religioase, nefiind atributul unei religii sau al alteia, ci experiența unei realități.

Finalitățile dimensiunii religioase a unei educații interculturale urmărită de școală vizează promovarea toleranței, a reciprocității și a manifestării unei atitudini civice.

Concluzii

Elementele definiției ale absolventului ciclului liceal, prin prisma celor opt competențe cheie, ajută elevul să se dezvolte și să-și îndeplinească nevoile individuale astfel încât inserția socio-profesională să fie realizabilă. Semnificația culturală a comportamentului religios se referă la faptul că omul trăiește în comunitate. Acest comportament se dezvoltă într-un climat specific, mediu, context social-istoric și cultural, cu un anumit caracter religios: creștin, musulman, budist etc. Acest mediu, în funcție de unitatea și coeziunea sa, îi oferă omului unul sau mai multe modele cultural-religioase pe care le-ar putea urma.

Dincolo de finalitățile strict cognitive, educația religioasă privește omul ca persoană în integralitatea sa (trup și suflet), tânărul fiind văzut în perspectiva maturizării și a actualizării întregului său potențial afectiv-emoțional, relațional și spiritual, altfel spus se construiesc persoane și personalități puternice, capabile să înfrunte provocările lumii de azi ca viitori membri ai Bisericii, ca reprezentanți ai culturii europene adânc înrădăcinată în valorile creștine, viitori părinți și formatori de conștiințe capabili de a duce mai departe moștenirea spirituală încredințată nouă de Hristos până la sfârșitul veacurilor.

BIBLIOGRAFIE

1. *** *Biblia sau Sfânta Scriptură*, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române. 1998.
2. BĂNCILĂ V. *Inițierea religioasă a copilului*, Editura Anastasia, București. 1996, p. 137. ISBN 973-9239-01-3
3. BULACU pr. M. *Pedagogia creștin-ortodoxă*, ediție fascimulară după tipăritura din anul 1935, Școala Brâncovenească Constanța. 2009, p. 571. ISBN 978-973-86680-5-8
4. CUCOȘ, prof. univ. dr., Constantin, *Educația religioasă – repere teoretice și metodice*, Editura Polirom, Iași. 1999, p. 310. ISBN 973-683-237-6
5. FLOROAI A.-M. și FLOROAI M. *Profilul de formare al absolventului de gimnaziu prin prisma noului curriculum național*, în Banu, Gabriela (coord.), *Tradiție și inovație*, Editura Alfa a Casei Corpului Didactic Neamț, Piatra-Neamț. 2020, pp. 451-454. ISBN 978-606-667-199-6
6. FLOROAI M. *Educația religioasă, factor de echilibru în profilul de formare al absolventului de liceu*, în MOȘIN O., SCHEAU I., OPRIS D. (edit.), *Educația din perspectiva valorilor*, tom XVII Summa Theologiae, Editura Eikon, București, 2020, pp. 181-186. ISBN 978-606-49-0372-3
7. FLOROAI M. *Rolul metodei didactice în învățământul religios*, Editura Alfa, Piatra-Neamț, 2004. ISBN 973-8458-29-3
8. POP V. *Curriculum și reformă în predarea religiei*, Arad, „Vasile Goldiș” University Press, 2014. ISBN 978-973-664-2
9. ȘEBU S. *Metodica predării religiei*, ediția a II-a, revăzută și adăugită, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2017. ISBN 978-606-509-355-3

Resurse Web:

10. COUNCIL RECOMMENDATION of 22 May 2018 on key competences for lifelong learning (2018/C 189/01). In: Official Journal of the European Union, C 189/1, 2018, disponibil la adresa:
[https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604\(01\)&rid=7](https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604(01)&rid=7). (accesat în data de 28 mai 2021).
11. CUCIUREANU M. (coord.), *Educația moral-religioasă în sistemul de educație din România*, Institutul de Științe ale Educației, București, 2008, disponibilă la adresa:
https://www.noradicalism.eu/wp-content/uploads/2019/04/2008_lucrare_TE.pdf (accesat în data de 10 mai 2021).
12. FER S. *Interdependența dintre religie și cultură. Strategii europene de dezvoltare culturală cu privire la conservarea patrimoniului religios*, disponibilă la adresa:
<https://ssrn.com/abstract=2574602> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2574602> (accesat în data de 16 iunie 2021).
13. http://www.crestinortodox.ro/Religie_si_biserica_in_Europa_centrala_si_de_est-53-6461.html (accesat în data de 12 iunie 2021).
14. <http://www.cuvantul-liber.ro/news/89440/61/Religia-factor-de-echilibru-si-de-unitate-in-societate> (accesat în data de 12 iunie 2021).
15. <http://paternallife.wordpress.com/2008/07/28/in-the-beginning-an-interview-with-olivera-petrovich/> (accesat în data de 15 iunie 2021).
16. http://www.psychevisual.com/Olivera_Petrovich.html (accesat în data de 15 iunie 2021).
17. https://smmate.files.wordpress.com/2020/03/cred_g_m1_suport_curs_curriculum.pdf (accesat în data de 3 iunie 2021).

Competențele muzical-interpretative și rolul lor în formarea profesorului de educație muzicală

Musical-interpretative skills and their role in teacher music education training

HÎNCU Ionela, doctor, cercetător științific
Universitatea de Stat din Tiraspol

HÎNCU Ionela, doctor, scientific researcher
Tiraspol State University

Email: hincu_ionela@yahoo.com

ORCID iD : 0000-0002-5883-0926

DOI: [10.46728/c.18-06-2021.p274-277](https://doi.org/10.46728/c.18-06-2021.p274-277)

CZU: 371.13:78

Rezumat: În acest articol sunt reflectate valorile profesionale și morale ale profesorului de educație muzicală: capacități, deprinderi, priceperi, aptitudini și abilități organizatorice etc. care ocupă un loc deosebit în formarea măiestriei pedagogice. Activitatea interpretativă consolidează autoritatea profesorului ca muzician propagandist, a tot ce este mai bun, transformându-l în profesor veritabil al secolului XXI. Astfel, în formarea profesorului de educație muzicală o mare însemnătate o are relația reciprocă dintre interpretarea vocală, instrumentală, vocal-instrumentală și cunoștințele muzical-teoretice.

Cuvinte cheie: competențe, educație muzicală, profesor

Abstract: This article reflects the professional and moral values of the Music Education teacher: abilities, skills, aptitudes, organisational skills, and abilities, etc. that have a special place in the formation of pedagogical mastery. Performing activity reinforces the teacher's authority as a propagandist musician of all that is best, transforming him or her into a genuine teacher of the 21st century. Thus, in the training of the Music Education teacher, the mutual relationship between the vocal, instrumental, vocal-instrumental performance and musical-theoretical knowledge is of great importance.

Keywords: skills, music education, teacher

Introducere

Literatura de specialitate menționează, că profesiunea didactică nu se poate rezuma doar la aspectul *simplă sursă de cunoștințe*, rolul conducător al profesorului în activitatea didactică fiind însă una dintre coordonatele de bază ale misiunii sale. Profesorul este cel care, ținând seama de logica învățării, orientează ceea ce elevii au de făcut, devine ghid al demersului lor euristic, canalizându-i în direcția obținerii rezultatelor așteptate, în loc de a le impune într-o manieră directă, din timp stabilită cu mai multă sau mai puțină rigurozitate [6].

Actualmente, formarea competențelor profesionale pentru realizarea procesului de educație muzicală în învățământul general este axată pe realizarea conceptului de predare a muzicii ca o lecție de artă. Această idee și-a pus amprenta și pe pregătirea viitorului profesor de educație muzicală și solicită implementarea unui sistem bazat pe tehnologii și metode moderne de /instruire. În formarea și dezvoltarea unui viitor profesor de educație muzicală, adică a unei personalități creative, emoționale, muzicale, un loc important îl ocupă bazele măiestriei pedagogice care cuprind un ansamblu de competențe pe care profesorul de educație muzicală le poate acumula în perioada de instruire a sa. Acest proces de instruire a viitorului profesor de

educație muzicală contribuie la dezvoltarea complexă a calităților personale și a deprinderilor profesionale, a aptitudinilor muzicale care sunt baza în formarea măiestriei pedagogice.

Cercetătorul V. Mîndîcanu în lucrările sale „Bazele tehnologiei și măiestriei pedagogice” [4] și „Profesorul Maestru” [5] subliniază că *măiestria pedagogică* reprezintă o modalitate de stabilire a nivelului de aplicare a capacităților care ar asigura profesorului un randament opțional, talentul pedagogic, ce-i asigură condiții de activitate productivă și creatoare cât mai înaltă și sugerarea condițiilor moral-civice. Așadar, profesorul-muzician, îndeplinind funcția de interpret este nevoit să mai exercite și funcția de cercetător. Elementul de cercetare în activitatea muzical-pedagogică este unul din criteriile care alcătuiesc o treaptă semnificativă în formarea acestuia. Profesorul-cercetător posedă capacități de observator a fenomenelor noi și găsește legătura acestora cu legitățile pedagogice care contribuie la dezvoltarea elevului.

În conformitate cu cerințele curriculare actuale, educația muzicală are drept scop formarea/dezvoltarea intelectual-spirituală a elevului contemporan prin anumite tehnici, formarea unor *competențe transversale* - care reprezintă un ansamblu integrat de cunoștințe, capacități, deprinderi și atitudini dobândite de elev prin învățare. Realizarea scopului enunțat, preconizează o vastă și profundă pregătire a specialistului în materie de muzică, de psihologie/pedagogie, precum și în alte domenii limitrofe. În acest context, atitudinea elevului față de fenomenul muzical se va afla în raport direct cu cultura muzicală și competența didactică a profesorului [1].

Specialitatea de profesor de educație muzicală, în aspectul ei superior, este una din cele mai complexe specialități pedagogice. Realizarea scopului general al educației muzicale se va realiza dacă profesorul va cunoaște potențialul creativ al fiecărui elev, va observa manifestările creative ale elevilor nu numai în timpul orei ci și în activitățile extracurriculare, să le formeze obișnuința aprecierii. Prin urmare, cultura muzicală a elevului se va afla în raport direct cu cultura muzicală și competența didactică a profesorului.

Profesionalismul specialistului în acest domeniu ține de două aspecte importante, prezentate în Figura 1: competențe *muzicale* și competențe *pedagogice*, aflate în strânsă unitate.

Figura 1. Competențele profesorului de educație muzicală

Calea de conducere a muzicii spre altcineva este ea însăși o artă care trebuie însușită. Ca atare, în figura vie a profesorului, aceste două aspecte nici nu pot fi separate. În cadrul procesului instructiv-educativ, la lecții, este greu de despărțit aspectul muzical de cel pedagogic a profesorului. Explicația este următoarea: muzicianul și pedagogul în cazul dat nu urmăresc scopuri diferite, ci unul singur, acela de a cultiva elevului frumosul, de a-l înobilă, și de a-l înălța. Acesta este scopul pedagogiei, dar și al artei în general. În cazul nostru, aceste două domenii de activitate se contopesc, esența și menirea lor rămânând aceeași, într-un singur punct contopind-use, devenind un domeniu complex [5].

Nu întâmplător academicianul D. Kabalevski [3] evidențiază că în primul rând, este necesar ca profesorul de muzică să posede competențe de interpretare vocală și instrumentală. În acest context, Curriculumul de Educație muzicală subliniază, că orice înregistrare muzicală mecanică trebuie să constituie doar un supliment la interpretarea pe viu și nici într-un caz să n-o înlocuiască. Acest aspect este foarte important, deoarece interpretarea pe viu e legată de o influență emoțională mai mare a muzicii asupra elevilor. Așadar, în Figura 5, evidențiem

dimensiunile principale de competență a pedagogului din învățământul artistic, care se pot organiza în cinci grupe, după I. Gagim) [2].

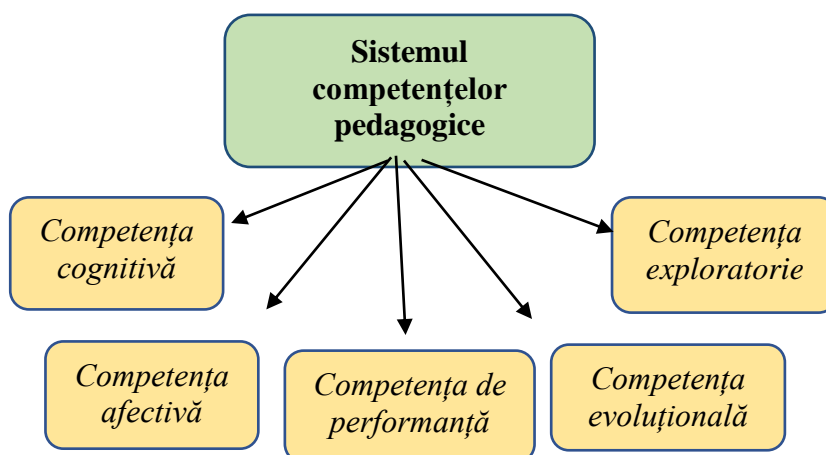

Figura 2 Sistemul competențelor pedagogice după I. Gagim

Fiind deseori sau mereu la lecție interpret, ilustrator, acompaniator, profesorul de muzică utilizează priceperea sa de a cânta la vocal sau la instrument: lecții-concert, convorbiri însoțite de interpretări vii ale muzicii, activități cu elevii din grupele cu program prelungit, în cercurile instrumentale etc. Astfel, în scopul realizării cu succes a obiectivelor propuse, profesorul de educație muzicală trebuie să fie competent și în domeniile prezentate în Figura 3.

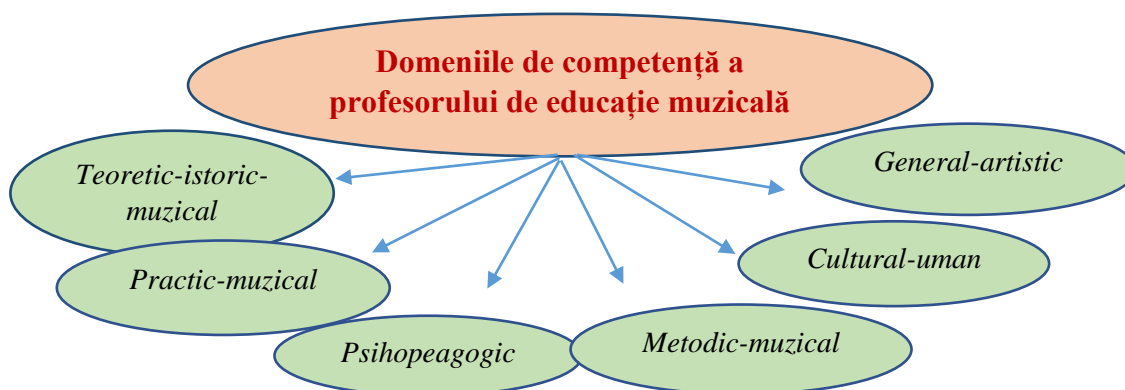

Figura 3. Domeniile de competență a profesorului de educație muzicală

Un alt aspect important în aprecierea profesorului de educație muzicală sunt cunoștințele muzical-istorice, care trebuie să cuprindă cultura muzicală din cele mai vechi timpuri până în zilele noastre. Portretul perfect al profesorului de educație muzicală trebuie să includă un înalt nivel de cultură generală, orientarea în particularitățile curentelor de compoziție ale diversității genurilor muzicale, cunoașterea celor mai remarcabile opere, caracterizând cu flexibilitate stilul acestora, forma și mijloacele de expresivitate muzicală.

BIBLIOGRAFIE

1. Curriculum Național, Aria curriculară Arte. Disciplina Educație muzicală clasele V-VIII, Chișinău, 2019.
2. GAGIM, I. Omul în fața muzicii. Presa universitară bălțeană, Bălți, 2000.

3. KABALEVSKI, D. Cultivarea cugetului și sufletului. Chișinău: Lumina, 1987
4. MÂNDÂCANU, V. Bazele tehnologiei și măiestriei pedagogice, Liceum, Chișinău, 1997.
5. MÂNDÂCANU V. Profesorul Maestru, Pontos, Chișinău, 2009.
6. MOGONEA, Fl. R. Pedagogie pentru viitorii profesori. Editura universitaria Craiova, 2010

Impactul Covid-19 asupra școlarului mic și a familiei din mediul rural

The impact of Covid-19 on the small schoolchildren and the rural family

HONGU Mădălina, profesor
Școala Gimnazială „Hăghiac”, Dofteana

HONGU Mădălina, teacher
„Hăghiac” Secondary School, Dofteana
E-mail: hongumaria14@yahoo.com
ORCID iD: 0000-0002-9224-3100
DOI: [10.46728/c.18-06-2021.p278-280](https://doi.org/10.46728/c.18-06-2021.p278-280)
CZU: 371(498)

Rezumat: În contextul actualei pandemii de COVID-19 care a afectat și România, populația s-a confruntat cu o serie de probleme de ordin conomic și social determinate de reducerea activității agenților economici și a instituțiilor publice, reorganizare a activității serviciilor de sănătate, de asistență socială și a celor de educație. Viața pentru copiii din mediul rural s-a înrăutățit considerabil în perioada pandemiei, arată o cercetare realizată de World Vision România în perioada 10 mai – 27 iunie 2020. Cei mai mulți părinți din mediul rural nu au lucrat în această perioadă, iar aproape jumătate dintre ei, nu au reușit să asigure deloc sau au asigurat parțial accesul la educație, alimente, medicamente și produse de igienă. Închiderea școlilor cauzată de COVID-19 nu a afectat doar învățarea, ci și alte aspecte sociale precum sănătatea mintală, violența sau inegalitățile sociale pronunțate. O categorie afectată de către pandemia COVID-19 este reprezentată de copiii din mediul rural, unde accesul la internet și, în special, accesul la conexiunea pe bandă largă este mai limitat decât în mediul urban.

Cuvinte cheie: copii, părinți, școală, educație

Abstract: In the context of the current COVID-19 pandemic that also affected Romania, the population faced a series of economic and social problems caused by the reduction of the activity of economic agents and public institutions, the reorganization of the activity of health services, social assistance and of education. Rural life for children in Romania has worsened considerably during the pandemic, according to research conducted by World Vision Romania between May 10 and June 27, 2020. Most rural parents did not work during this period, and almost half of them, failed to provide at all or partially provided access to education, food, medicine and hygiene products. The closure of schools caused by COVID-19 not only affected learning, but also other social issues such as mental health, violence or pronounced social inequalities. One category affected by the COVID-19 pandemic is children in rural areas, where access to the Internet and, in particular, access to broadband is more limited than in urban areas.

Keywords: children, parents, school, education

O categorie afectată de pandemia COVID-19 este reprezentată de copiii din mediul rural, unde accesul la internet și, în special, accesul la conexiunea pe bandă largă este mai limitat decât în mediul urban. Copiii din categoria mai sus amintită, sunt caracterizați cel mai adesea, simultan, de vulnerabilități multiple: trăiesc în gospodării multigeneraționale numeroase sau monoparentale, în risc de sărăcie, în locuințe supra aglomerate etc.

Gospodăriile rurale cu mai mult de un copil, și în special cele cu câțiva copii încadrați în mediul școlar și care trăiesc în sate sunt, de asemenea, probabil mai afectate decât gospodăriile din mediul urban, deoarece acestea cheltuie mai puțin pentru mijloacele de comunicare (telefon

și internet), au mai puține venituri disponibile și este puțin probabil să aibă acces la dispozitive IT multiple.

Aceasta ar însemna în mod inevitabil că școlarii nu vor putea să urmărească lecțiile simultan, să își facă temele sau să interacționeze în mod regulat cu profesorii lor. În aceste condiții, vulnerabilitățile copiilor, familiilor și comunităților pot duce la exacerbarea riscurilor preexistente: acces limitat la servicii sociale, de sănătate și inegalități în accesul la educație.

Școlarii din mediul rural, precum și copiii din comunitățile de romi, sunt mai predispuși abandonului școlar în favoarea muncilor casnice, iar lipsa unui echipament adecvat, cum ar fi un calculator, laptop, tablet sau accesul la internet, gradul ridicat de analfabetism în rândurile părințilorlor, creează obstacole în plus în calea beneficierii de învățământul la distanță. În contextual pandemiei COVID-19, problemele ce se referă la neșcolarizare, abandon școlar și absenteism au nevoie de mai multă atenție decât înainte.

Pentru mediul educațional, schimbarea a fost o necesitate, iar singura soluție viabilă, școala online, a adus și ea, la rândul-i, o serie de provocări. Prin urmare, educația digitală nu este doar despre copii și școală, este o adevărată provocare pentru triumphiul elev-părinte-profesor.

De aceea, succesul sau eșecul este covârșitor determinat de echilibrul între toate aceste trei laturi. Serviciile de educație au fost afectate în special de transferul modalităților de predare în special în mediul online, iar cercetarea realizată de World Vision România, ne arată că aproximativ 40% dintre elevii din mediul rural nu au participat la ore online în perioada 2019-2020. Doar 64% dintre cadrele didactice au organizat ore online, iar restul au trimis exerciții prin telefon, Whatsapp, Messenger ori teme printate copiilor, pentru că aceștia nu aveau mijloace de conectare online. Peste 55% dintre părinți nu au un dispozitiv digital pentru fiecare elev din familie, iar 8% dintre respondenți afirmă că nu dețin nici un dispozitiv care să-i permit copilului să-și continue educația acasă.

Din acest punct de vedere, se pare că elevii din mediul rural, unde trăiește cea mai mare parte a populației sărace a României - direct proporțională cu nivelul mai scăzut al educației la sate și accesul limitat al elevilor la licee și facultăți - au fost mai loviți de pandemie, mai ales în lipsa (larg răspândită) a mijloacelor tehnice pentru școala online.

Pentru unii, sărăcia din mediul rural a transformat lecțiile online într-o experiență dureroasă: Sunt familii cu mulți copii, cu părinți și bunici, care trăiesc în aceeași cameră. Elevul a fost nevoit să intre în școala online având toți membrii de familie în cameră.

Gândiți-vă ce înseamnă acest lucru pentru copilul respectiv. Mulți s-au simțit umiliți pentru că nu au putut să se manifeste în mod real în zona de școală, care înseamnă ceva diferit față de acasă. Și atunci s-au ascuns, practic, în fata monitorului. Au fost mai tăcuți, nu au socializat, n-au răspuns, n-au intervenit, n-au interacționat pentru că se simțeau rușinați de faptul ca ceilalți membri din familie erau cu ochii pe el.

Pandemia a afectat starea emoțională a elevilor. E bine să înțelegem că elementul fundamental al acestei treceri de la viața de elev în clasă la viața de elev în mediul online necesită **implicare psihologică**. Statul acasă, ca și toate celelalte provocări, afectează în mod diferit elevii, în funcție de vârstă. De exemplu, un aspect plăcut este împlinirea nevoii școlarului mic de atenție. Ei au nevoie de mult sprijin. Pot apărea schimbări comportamentale pozitive, alimentate de prezența părintelui, cum ar fi studiul individual mult mai profund. Cercetările au arătat că în mediul rural aproape (22,85%) nu și-au lăudat niciodată copilul sau au făcut-o foarte rar în perioada pandemiei. Aproape o cincime din părinții chestionați au declarat că își îmbrățișează copiii necondiționat doar câteodată sau deloc.

O treime din respondenții părinți (31,4%) nu au petrecut aproape deloc mai mult timp cu copiiiilor pe perioada stării de urgență, când aceștia ar fi avut nevoie de suport socio-emoțional sporit. Se remarcă faptul că proporția părinților care nu au oferit copiilor confortul emoțional de care aveau nevoie în perioada pandemiei este foarte mare în cazul familiilor vulnerabile din punct de vedere economic

Ceea ce în primele săptămâni părea comod și poate chiar dezirabil, s-a transformat treptat într-o amenințare difuză, dar foarte prezentă. „**Apar tulburări emoționale. Sunt firești tocmai din cauza izolării**”, *explică profesorul Simion Hăncescu*.

Închiderea școlilor cauzată de COVID-19 nu a afectat doar învățarea, ci și alte aspecte sociale precum sănătatea mintală, violența sau inegalitățile sociale pronunțate. Experiențele de învățare la distanță au oferit până în prezent lecții valoroase, inclusiv cu privire la importanța de adaptare rapidă a sistemului de învățământ la realitățile variate. Educația tradițională trebuie nu doar să fie adaptată și reformată, dar acest proces reformativ trebuie să cuprindă oportunitățile de inovare și astfel să devină mai deschisă pentru a răspunde cerințelor actuale ale copiilor, tinerilor, inclusiv celor din grupurile vulnerabile și membrilor societății pe larg.

BIBLIOGRAFIE

1. BURGESS S. & SIEVERTSEN H. H. Schools, skills, and learning: The impact of COVID-19 on education. VOX EU. 2020, April 1. Retrieved from <https://voxeu.org/article/impact-covid-19-education>
2. The Economist. How Covid-19 is interrupting children's education. 2020, March 19. Retrieved from <https://www.economist.com/international/2020/03/19/how-covid-19-is-interrupting-childrens-education>
3. UNESCO. Adverse consequences of school closures. 2020, March 10. Retrieved from <https://en.unesco.org/covid19/educationresponse/consequences>
4. SĂGEATĂ R. Pandemia de coronavirus din România (februarie 2020 – februarie 2021). O abordare spațială, *Academica*, XXXI, 365-366, 2021, p. 62-71.
5. SĂGEATĂ R. Școala în pandemie. Provocări și incertitudini. Cazul României (partea a II-a), *Repere Geografice*, 16(1) (sub tipar). 2021
6. VOICU V., CERNESCU C., POPESCU I. (coord.) Pandemia de COVID-19 în România. Aspecte clinice și epidemiologice, Editura Academiei Române, București. 2020

Interacțiunea Serviciu de asistență psihopedagogică - familie: strategii moderne de colaborare în perioada pandemică

Interaction Psychopedagogical assistance service - family: up-to-date strategies of collaboration in the Pandemic period

BEJENARI Ludmila,

*Șef Serviciu de asistență psihopedagogică din cadrul DE a CR Edineț
Gimnaziul Trinca r-nul Edineț, GDU*

BEJENARI Ludmila,

*Head of the Psychopedagogical Assistance Service within the DE of CR Edineț
Trinca gymnasium, Edineț district, GDU*

Email: bejenariludmila3@gmail.com

ORCID iD: 0000-0002-5915-398X

DOI: [10.46728/c.18-06-2021.p281-284](https://doi.org/10.46728/c.18-06-2021.p281-284)

CZU: 37.018.265

Rezumat: *Interacțiunea familiei și a școlii este un proces de activități comune pentru a conveni asupra obiectivelor, formelor și metodelor educației familiale și școlare. Baza valorică a unei astfel de interacțiuni este crearea condițiilor pentru realizarea cu succes a copilului, creșterea personală a acestuia, formarea motivației pentru învățare, păstrarea sănătății fizice și mentale și adaptarea socială. De asemenea, cooperarea dintre familie și școală vizează armonizarea relației dintre profesori, elevi și părinți, identificarea în timp util a problemelor educației familiale, anticiparea problemelor familiale și sprijinul social, pedagogic și psihologic eficient al familiei, creșterea responsabilității părintești pentru creșterea și dezvoltarea copiilor.*

Cuvinte –cheie: *familie, școală, copil, profesor, cooperare*

Abstract: *The interaction of family and school is a process of joint activities to agree on the objectives, forms, and methods of family and school education. The value base of such an interaction is the creation of conditions for the achievement of the child, his personal growth, the formation of motivation for learning, maintaining physical and mental health, and social adaptation. Also, the cooperation between family and school aims to harmonize the relationship between teachers, students, and parents, timely identification of family problems, and effective social, pedagogical, and psychological support of the family, increasing parental responsibility for raising and developing children.*

Key-words: *family, school, child, teacher, cooperation*

Pestalozzi afirmă că ”ceasul nașterii copilului” este ceasul începutului educației sale, ”familia este prima școală a omenirii”. Copiii se nasc cu o memorie strălucită, cu o inteligență deosebită, însă nu se nasc timizi, mincinoși, neascultători, obraznici, agasanți și leneși. Toate acestea sunt dobândite pe parcursul vieții, fiind determinate, în special, de influența pe care o are asupra lor părinții și mediul în care trăiesc. De aceea părintele trebuie să fie model în fața copilului și să nu facă în fața lui ceea ce nu vrea să facă și copilul mai târziu. Familia educă cinstea, omenia, sinceritatea, demnitatea, hărnicia, spiritul adevărului și al dreptății.

În practica reală, interacțiunea familiei și instituția de învățământ poate avea succes dacă este un sistem bine construit, care poate include următoarele **domenii**:

- studiul familiilor elevilor, nevoile și solicitările lor educaționale și informaționale, potențialul educațional și cultural;
- utilizarea diferitelor forme de interacțiune, umplându-le cu conținut modern;

- îmbunătățirea culturii pedagogice, informaționale a subiecților procesului educațional;
- organizarea educației părintești;
- formarea unui spațiu unic de informare care promovează interacțiunea non-conflictuală între profesori, copii și părinți.

În perioada pandemiei Serviciul de asistență psihopedagogică Edineț a aplicat mai multe **strategii de interacțiune între școală și familie**.

Strategia pentru dezvoltarea unei comunități deschise între școală și familie care a implicat organizarea de interacțiuni deschise, construirea de relații pe termen lung, construirea practicii și experienței tradițiilor pedagogice durabile.

Strategia de răspuns rapid care a avut ca scop intervenția promptă în viața unui copil și a unei familii într-o situație dificilă din punct de vedere social. Care sa caracterizat prin utilizarea tehnologiilor de sprijin, orientarea socială a activităților specialiștilor în serviciul de Asistență psihopedagogică.

O strategie de tip mixtă care a inclus elemente din prima și a doua strategie și implică, de asemenea, implementarea unei abordări integrate pentru rezolvarea problemelor urgente ale dezvoltării personalității elevului, a mediului său imediat.

În construirea unui **sistem de interacțiune între familie și școală**, am distins trei **etape**:

I. Cunoaștere. Am determinat obiective comune, valori comune și baza de resurse a părților. A avea obiective comune este un factor important în construirea angajamentului. O mare importanță este definirea „utilității reciproce” a participanților, adică studierea posibilităților (resurselor) reciproce, permițând distribuirea eforturilor părților pentru a obține efectul dorit în munca comună.

II. Planificarea activităților comune. Planificarea activității educaționale cu familia a fost o activitate comună a specialiștilor din cadrul SAP, a părinților, în timpul cărora au fost identificate problemele reale ale copiilor, s-a determinat semnificația și conținutul interacțiunii. Acest tip de cooperare ne-a permis să ne atingem în comun obiectivele, să găsim un echilibru adecvat de interese și oportunități; am luat în considerare resursele disponibile și potențialul tuturor părților interesate, am creat un sentiment de responsabilitate comună a familiei și a specialiștilor din cadrul SAP, procesul de educare a personalității elevului.

În procesul de stabilire a activităților comune, concepte precum „feedback” și „deschidere a canalelor de comunicare” au capătat o relevanță specială. Specialiștii au examinat în mod regulat părerea părinților despre calitatea acestui proces și rezultatele acestuia. Rezultatul principal al celei de-a doua etape a fost capacitatea părinților de a participa la activități comune, adică anumite competențe bazate pe încredere. Încrederea, la rândul său, dă naștere dorinței de a continua cooperarea în acele forme care sunt acceptabile pentru o anumită familie.

III. Interacțiunea directă. Interacțiunea Serviciului de asistență psihopedagogică cu familia s-a caracterizat printr-o gamă largă de forme, metode, conținuturi al educației și familial. Acestea vizează creșterea culturii psihologice, pedagogice a părinților, asimilarea valorilor umaniste și implementarea acestora în sistemul educației familiale, formarea unei comunități familiale, prevenirea problemelor familiale și creșterea responsabilității părintești pentru creșterea copiilor.

O condiție necesară pentru parteneriatele din sistemul „familie SAP” este **voluntaritatea** lor, care este înțeleasă ca prezența libertății și conștientizarea alegerii în diferite forme de interacțiune. Conștiința alegerii apare atunci când părinții sunt pregătiți pentru o astfel de alegere și își evaluează în mod realist capacitățile (competență pedagogică, resurse de diferite tipuri etc.).

A doua condiție pentru o interacțiune eficientă între familie și SAP este **relația pe termen lung**, adică focalizarea participanților pe natura repetată a interacțiunii.

Al treilea semn al relațiilor eficiente a fost **responsabilitatea reciprocă**, a cărei bază este pusă chiar la începutul activităților comune. Este foarte important să înțelegem că

responsabilitatea părintească nu apare întotdeauna imediat: este crescută în același mod ca orice calitate a personalității.

O sarcină urgentă a activităților instituțiilor de învățământ secundar general este dezvoltarea și implementarea unui **model de interacțiune între familie și școală**, bazat pe abordări moderne.

Structura unui astfel de model poate fi o combinație de **patru direcții** :

- diagnosticare și studiu familial;
- munca educațională, formarea părinților;
- inclusiunea părinților în procesul educațional;
- pregătirea elevilor pentru viața independentă.

Un model similar poate fi implementat atât la nivelul instituției de învățământ, cât și la nivelul clasei. Cu ajutorul acestuia, profesorul de clasă își poate îndeplini în mod competent atribuțiile funcționale în raport cu familia fiecărui elev.

Un domeniu de lucru foarte important privind implementarea acestui model este evaluarea psihopedagogică cu un set de instrumente pentru identificarea unei evaluări obiective a dezvoltării personalității elevului, indiferent dacă elevii și părinții lor au un sentiment de satisfacție față de rezultatele de moment.

Un domeniu important de interacțiune între școală și părinți este activitatea personalului didactic privind educația psiho-pedagogică a părinților.

Formarea unei poziții de părinți responsabili și conștiințioși a fost dezvoltată în procesul unui dialog deschis între specialiști și familie, participarea părinților la planificarea activităților educaționale.

Am constatat că părinților moderni le lipsesc abilitățile pentru a-și ajuta copilul în stăpânirea programelor educaționale; abilități de comunicare eficientă cu copilul; . În acest sens, specialiștii SAP s-au axat pe trei domenii ale educației parentale:

- ca educator;
- ca profesor al copilului său;
- ca aliat, partener.

Știința și practica pedagogică au acumulat un arsenal metodologic bogat pentru lucrul cu părinții în aceste domenii.

Întâlnirea cu părinții a fost principala formă de lucru cu familia; s-a desfășurat cu scopul de a educa, de a preda și de a oferi asistență individuală părinților. Aceasta a implicat o discuție a problemelor de actualitate ale educației cu implicarea specialiștilor din cadrul Serviciului de asistență psihopedagogică și școală.

Consultație (individuală și de grup) pentru părinți - sfaturi, explicații cu privire la orice problemă a creșterii și dezvoltării personalității copilului. Ele au fost de ordin psihologic, pedagogic, combinate cu alte forme de lucru cu părinții.

Educația părintească s-a desfășurat cu scopul de a le crește cultura psihologică și pedagogică, responsabilitatea pentru creșterea copiilor, prevenirea sau depășirea problemelor urgente de creștere, educare în familie, dezvoltarea personalității. Acesta a implicat un program de acțiuni sistematice secvențiale (activități) și utilizarea tehnologiilor adecvate într-un spațiu educațional real sau virtual (resurse Internet).

Platforme de discuții privind schimbul de experiență în creșterea copiilor pe care le-am desfășurat cu o anumită periodicitate, eveniment tematic în care au fost discutate mai multe probleme de actualitate, precum și experiențe pozitive și tradiții ale educației familiale.

Familiarizarea cu teoria și practica educației la etapa actuală, la îmbunătățirea culturii lor pedagogice și la dezvoltarea unor abordări constructive pentru creșterea copiilor. Pe parcursul cunoașterii sistematice, participanții au dobândit cunoștințe vaste despre dezvoltarea copilului, caracteristicile educației. În același timp, am utilizat pe scară largă tehnologiile multimedia

(dispozitive audio și video digitale și analogice) pentru vizionarea de videoclipuri, fotografii, prezentări, prelegeri, etc.

Concluzii

Colaborarea cu familia trebuie să se concretizeze într-un program comun de activități. Părinții trebuie să vadă în noi un prieten, un colaborator, o instituție care-i poate ajuta prin atitudinea nepărtinitoare pe care trebuie să o afișăm. Educația în familie devine astfel un proces de pregătire pentru viață, prin întâmpinarea și rezolvarea problemelor de viață.

Implicarea părinților în viața activă a școlarului este foarte importantă, deoarece copiii dacă sunt ajutați devin mai motivați și mai ambițioși în tot ceea ce fac, îl face pe acesta să fie mai încrezător în sine și mai puternic, putând să depășească toate obstacolele pe care le întâlnește nu doar la școală, ci și în viața de zi cu zi.

Pot menționa că cei doi factori educativi, familia și Serviciul de asistență psihopedagogică, trebuie să aibă același scop – formarea personalității umane integrale și armonioase.

BIBLIOGRAFIE

1. AGABRIAN M., MILEA V., Parteneriate școală-familie comunitate, Editura Institutul European, Iași, 2005;
2. BUNESCU Gh., ALECU Gh., BADEA D., Educația părinților, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1997;
3. DAVE R.H., Fundamentele educației permanente, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1991;
4. OSTERRIETH P., Copilul și familia, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1973;
5. КАТОВИЧ Н. Взаимодействие семьи и школы: актуальные стратегии и формы.
<https://adu.by/ru/glavnaya-stranitsa/4307-vzaimodejstvie-semi-i-shkoly-aktualnye-strategii-i-formy.html>
6. <https://www.akdn.org/ru.covid-19>

Rolul familiei în cadrul școlii online

Family's role during online school

DAN Diana Valentina, profesor limba engleză
Școala Gimnazială „Ion Creangă”, Brăila

DAN Diana Valentina, English teacher
„Ion Creangă” Secondary School, Brăila
Email: dianavalentina1697@gmail.com
ORCID iD: 0000-0002-1392-1314
DOI: [10.46728/c.18-06-2021.p285-294](https://doi.org/10.46728/c.18-06-2021.p285-294)
CZU: 37.018.26

Rezumat: Închiderea școlilor din cauza pandemiei de COVID-19 a făcut dificilă menținerea școlii la distanță a copiilor pentru familii și profesori. Din punctul de vedere al educației durabile, această lucrare analizează gândurile părinților cu privire la adaptarea lor la tranziția rapidă la școala online, la distanță. Părinții erau preocupați de învățarea și bunăstarea copiilor lor, precum și de gestionarea vieții de zi cu zi și de utilizarea tehnologiei informației și comunicațiilor. Cerințele individuale ale familiilor ar trebui să fie recunoscute și furnizate într-o manieră durabilă pentru a promova educația copiilor în medii mereu schimbătoare, inclusiv școala online.

Cuvinte-cheie: școlarizare la distanță, societate, educație incluzivă, părinți, Covid19; pandemie.

Abstract: The closure of schools due to the COVID-19 pandemic made it difficult for families and teachers to support children's remote schooling. From the standpoint of sustainable education, this paper analyzes parents' thoughts on their adaptation to the rapid transition to distant schooling. Parents were concerned about their children's learning and well-being, as well as the management of daily life and the use of information and communication technology. Individual requirements of families should be recognized and provided in a sustainable manner to promote children's learning in shifting settings, including online schooling.

Keywords: remote schooling, society, inclusive education, parents, COVID-19, pandemic.

Introducere

În prezent, existența și dezvoltarea școlii online este exponențială, în special în ultimii ani. Această creștere a dus și va continua să producă schimbări dramatice în domeniul educațional. Învățământul a fost supus unui test de stres din cauza pandemiei de COVID-19. Această criză ne-a arătat limitele sistemului educațional obișnuit, bine condus. Un adevărat sistem educațional este recunoscut pentru incluziune și echitate.

Pandemia și școala la distanță au constituit un test de stres pentru sistem și au dezvăluit unele fragilități. În acest articol, folosesc pandemia COVID-19 ca obiectiv pentru a observa sistemul educațional românesc într-un moment de urgență. Chiar dacă sistemul școlar vizează egalitatea, au existat unele probleme legate de școlarizarea la distanță, precum și tehnologia informației și comunicațiilor, care au sporit inegalitatea și ar fi putut scădea calitatea tehnologiei educaționale oferite de case și școli, accesul la internet și competența TIC a profesorilor. Această cercetare contribuie la această discuție, întrebând cum s-au descurcat familiile în timpul pandemiei și învățării la distanță cu copiii lor din România. Multe cercetări, strategii și politici privind relațiile acasă-școală s-au concentrat pe relația dintre părinți și școli. Acest lucru se observă în special în concentrarea puternică actuală pe îmbunătățirea implicării părinților în învățarea copiilor, care este un factor semnificativ în procesul de educare al copiilor.

1. Sistemul românesc de învățământ

Politicile de bunăstare a copilului și sistemul de servicii pentru copii și familie din țară întručujează această ordine societală. Această bunăstare este bazată în esență pe o puternică responsabilitate publică pentru promovarea securității sociale printr-un sistem cuprinzător de beneficii și servicii pentru toți cetățenii. Politica de bunăstare a copilului întručujează această ideologie cu drepturi legale largi pentru copii și un sistem extins de servicii sociale. În consecință, există un mecanism statutar cuprinzător al asistenței școlare care urmărește să ofere psihologie, servicii sociale și de îngrijire a sănătății pentru elevi în funcție de nevoile lor, în cooperare cu părinții. Astfel, trecerea de la frecvența normală la școală la învățarea la distanță nu numai că a afectat învățarea elevilor, ci i-a distanțat de serviciile de asistență socială ale școlii. Conceptul de bunăstare este în esență normativ, instanțând valori etice ridicate, cum ar fi egalitatea, justiția socială și securitatea socială. Școlile intenționează să pună în aplicare valorile, normele, și principiile. Ideile de incluziune socială și reducerea excluziunii sociale sunt elemente fundamentale ale politicii și practicii școlare, precum și a bunăstării copiilor. Prin definiție, excludere și includerea sunt fenomene multidimensionale complicate de măsurat. În contextul școlii, incluziunea, spre deosebire de segregare, indică politici și practici pentru a sprijini studiile în comun ale copiilor grupuri prin mijloace versatile. Ca paradigmă a pedagogiei școlare, incluziunea se referă la sensibilitatea cadrelor didactice la recunoașterea și îmbrățișarea diversității și angajamentul de a răspunde nevoilor diverselor elevi. Scopul este de a susține ideea participării depline a tuturor elevilor la educație la „școala pentru toți”. Colaborarea educațională incluzivă cu familiile este un element critic și are ca scop să împărtășească procesul decizional și să îmbunătățească înțelegerea reciprocă despre contextele și valorile de viață ale familiilor. Încrederea, colaborarea și bunăstarea au fost identificate ca elemente cheie ale culturii școlare. Școala este strâns legată de toate celelalte instituții de educație și bunăstare ale societății în îndeplinirea misiunii de bunăstare a copilului în conformitate cu conceptul larg al politicii de bunăstare a copilului. Acest concept definește atenția școlii la misiunea bunăstării copilului ca parte integrată a sistemului drepturilor legale ale copilului, obligând toți profesioniștii care lucrează cu copiii și familiile.

Până în prezent, există unele informații provizorii bazate pe cercetări despre influențele școlii la distanță asupra practicilor de predare care nu sunt încă publicate în reviste internaționale sub controlul comunității științifice, dar există foarte puține cercetări privind efectul aranjamentelor speciale a practicilor școlare cauzate de pandemia COVID-19 asupra vieții cotidiene și a bunăstării copiilor și familiilor.

În ceea ce privește influența asupra predării și învățării, multe inegalități păreau să apară în școli, de exemplu, în capacitatea lor de a organiza activități de învățare la distanță. Cunoașterea anterioară despre mecanismele excluziunii sociale a copiilor ne permite să presupunem că închiderea școlilor a afectat cel mai negativ acei copii și tineri al căror risc de excluziune socială era deja foarte mare și care nu primeau sprijin adecvat acasă. Studiile actuale privind închiderea școlii au identificat posibile consecințe pentru copii și familii, cum ar fi problemele economice pentru părinți atunci când aceștia trebuie să fie departe de muncă, pierderea educației, lipsa meselor școlare, izolarea socială și posibilele daune pentru bunăstarea și sănătatea copiilor, în special în rândul celor mai vulnerabili copii. Există motive pentru a direcționa spre ele măsuri pedagogice de susținere ca precum și analiza posibilelor efecte adverse asupra copiilor deja expuși riscului de excludere.

1.1. Colaborare între familii și școli

Cooperarea dintre acasă și școală este ghidată în România de lege și de curriculum-ul național de bază, care conferă școlilor responsabilitatea construirii de rețele reciproce cu părinții și susținându-și părinții. Într-un sistem educațional incluziv, părinții ar trebui să fie membri activi și

respectați ai societății școlare. În general, colaborarea cu părinții este considerată o practică incluzivă eficientă și dialogul este o parte importantă a îmbunătățirii procesului decizional.

În acest context, profesorii consideră părinții drept colaboratori importanți de la egal la egal și contactul lor cel mai important. La rândul lor, părinții subliniază importanța relațiilor sociale ale copilului în cooperare cu profesorii. Barierele de comunicare apar de obicei între părinți și profesori. Rolul unui profesor și practicile sale este crucial în promovarea participării părinților la educație, respectată membri ai societății școlare. În România, participarea părinților pare a fi mai extinsă în învățământul primar cu un profesor de clasă decât la nivelul gimnazial cu mai mulți profesori de materie, din cauza diferențelor în structura participării școlare și a cooperării. Cu toate acestea, poziția părinților pare a fi în curs de negociere constantă. Pot exista tensiuni între instrucțiunile scrise și realitate, iar profesorii nu pot întotdeauna să înțeleagă contextul vieții de familie.

Există diferențe culturale care oferă posibilitatea unor neînțelegeri, iar limba folosită la școli poate fi dificilă pentru părinți. Pe de altă parte, modalitatea obișnuită de comunicare în zilele noastre este comunicarea digitală prin instrumente electronice, iar întâlnirile față în față au devenit rare. Este obișnuit ca părinții să aibă smartphone-uri cu e-mail și alte aplicații și pot comunica despre educația copilului lor atunci când le convine cel mai bine. Comunicarea digitală poate crea și menține parteneriate între un părinte și un profesor și poate promova feedback reciproc. Utilizarea semnificativă a tehnologiilor TIC poate întări relația dintre părinți și profesori.

1.2. Conceptul de reziliență

Într-un moment de schimbare provocatoare, mai multe elemente din viața de zi cu zi nu sunt disponibile în modul cu care suntem obișnuiți. Rutinele săptămânale ale familiilor sunt conectate atât la programul de lucru, cât și la școală, și în cazul închiderii școlii, atât părinții, cât și copiii trebuie să găsească noi modalități de organizare a vieții de zi cu zi, a sarcinilor profesionale și a învățării, precum și a meselor și a timpului liber. Pentru a menține rutine, un individ trebuie să determine cum să se adapteze și să găsească soluții noi în noua situație. Conceptul de reziliență este folosit pentru a descrie sisteme complexe de adaptare pentru conceptualizarea managementului schimbării atât în indivizi, cât și în instituții.

Conceptul de rezistență umană este definit în diferite moduri. Este definit ca resursele mentale și materiale ale unei persoane și ca abilitatea de a „reveni” după o experiență provocatoare. De asemenea, este văzut ca un proces dinamic și - mai filozofic - ca un mod de a fi în lume.

În plus, reziliența este văzută ca un proces care implică capacitatea oamenilor de a găsi resurse pentru a-și susține bunăstarea, inclusiv capacitatea mediului de a oferi sprijin. Este înțeles ca calitate personală și constă în procesul de depășire a adversităților și amenințărilor.

Rolul și calitatea adversității variază în diferite definiții. Reziliența este definită ca implicând buna funcționare a adaptării umane și conectează fenomenul mai mult la viața de zi cu zi. Conceptul de reziliență umană a fost analizat în principal în psihologie, dar a fost cercetat și în contexte mai sociale, precum cel economic. Cu toate acestea, cele mai multe definiții ale rezilienței combină două aspecte comune: întâmpinarea adversității sau a riscului și tendința de adaptare pozitivă la situație și, în general, reziliența este văzută ca un proces prin care se adoptă o poziție afirmativă într-o situație dificilă.

Pentru o înțelegere psihologică a conceptului de reziliență, cercetarea trebuie să fie sensibilă și să ia în considerare contextualizarea și factorii socioculturali. Există și adversități și riscuri în relațiile indivizilor cu familia, cartierele, instituțiile și contextul socio-istoric mai larg, care este în același timp arena muncii de bunăstare axată pe copii. Este descrisă rezistența ca un sistem sănătos social, comunitar și ecologic, iar reziliența în comunitățile locale necesită mobilizarea cu succes a resurselor și noi orientări.

Rezistența și capacitatea de a spori rezistența la nivel regional pot fi găsite în organizații, iar accentul cercetării poate fi atât economic, cât și sociologic. Reziliența comunității poate fi abordată în conformitate cu patru capacități: dezvoltare economică, informare și comunicare, capital social și competență comunitară. În acest sens, reziliența este capacitatea unui sistem de a depășește stresul și este vorba despre transformare într-o situație de schimbare. Poate fi înțeles ca o metodă de guvernare pentru a împuternici indivizii, instituțiile și alte sisteme sociale și ecologice să se transforme. Școlile, ca parte a comunităților, poartă sensul continuității și, în perioade de criză, există provocarea modului de a asigura activități educaționale pentru a sprijini învățarea și continuitatea în viața copiilor. În contextul școlilor, reziliența este de asemenea înțeleasă ca un scop al predării.

La nivel practic, unele capacități de adaptare pentru a promova reziliența colectivă sunt destul de simple de implementat la școală. Practici la nivel școlar, cum ar fi primirea și perceperea sprijinului social, îmbunătățirea a simțul comunității și utilizarea flexibilității și creativității în rezolvarea problemelor sunt ușor de conectat la practici incluzive și la un mediu durabil din punct de vedere social. Aceste capacități au și unele puncte comune cu strategiile de coping.

Mai mult, cercetarea rezilienței recunoaște conceptul de reziliență familială. Putem extinde atenția asupra familiei ca unitate funcțională, unde relațiile și procesele cheie ale familiei pot avea un impact asupra membrilor familiei, precum și asupra familiei ca unitate. Când se gândește la schimbări bruște în închiderea școlilor, o familie - părinți și copii - trebuie să găsească un nou mod de a face față problemelor educaționale, precum și provocărilor economice și de altă natură cauzate de blocarea într-o societate.

O perspectivă de reziliență a familiei poate fi, de asemenea, utilizată pentru a înțelege interacțiunea dintre școală și familiile în timpul pandemiei, când rolurile școlii și ale familiei au fost provocate în susținerea învățării copiilor.

În timpul pandemiei COVID-19, sarcina educației a fost parțial transferat la domiciliu, iar sarcina crucială a școlilor a fost colaborarea cu copiii și părinții și susținerea învățării lor acasă. Familiile au trebuit să își asume mai multă responsabilitate, de exemplu, pentru oportunitățile de învățare a familiei, cum ar fi monitorizarea temelor și a performanțelor școlare ale copiilor, precum și pentru modelele organizaționale ale familiei, care sunt domenii cheie ale proceselor familiale în sprijinirea succesului academic al copiilor.

2. Context

Sistemul de învățământ din România a avut doar câteva zile pentru a reorganiza lecțiile și predarea online. În același timp, părinții trebuiau să găsească soluții nu numai pentru organizarea educației copiilor lor acasă dar și munca lor. În România, majoritatea femeilor sunt active în viața profesională. Când a început școala îndepărtată, atât familiile, cât și profesorii s-au confruntat cu o situație complexă. Strategia națională în învățământ a fost să sară la participarea la distanță la ore, aceasta a însemnat utilizarea e-learning-ului.

În învățarea la distanță, rolul părintelui și natura sprijinului acordat copiilor lor s-au schimbat foarte mult. Mediul fizic de învățare era acum acasă. Un profesor are o mare autonomie atunci când vine vorba de implementarea curriculumului național.

TIC are un rol esențial. Competența sa constă în cunoștințe informaționale și tehnice, dar și alfabetizare TIC, ceea ce înseamnă într-un sens larg abilitățile necesare pentru a trăi în societatea modernă a cunoașterii. De exemplu, sunt subliniate abilitățile de gândire critică.

Acest lucru a creat o nevoie de formare pedagogică TIC pentru elevii profesori și profesorii în serviciu. Când s-a produs tranziția la școala la distanță, instruirea în utilizarea instrumentelor de învățare la distanță nu a fost extinsă la toți profesorii. În plus, nu toate școlile și sălile de clasă erau echipate cu materialele și dispozitivele necesare. Cu toate acestea, TIC a avut un rol crucial în organizarea școlii îndepărtate, deoarece numai copiii cu vârsta școlară mai mici (clasele I - IV), precum și copiii cu nevoi speciale, ar putea învăța la școală. Școala la

distanță a durat două luni, iar copiii s-au întors la școală pentru a studia două săptămâni față în față înainte de a începe vacanța de vară.

De asemenea, implicarea părinților este asociată cu învățarea unui copil atunci când se utilizează TIC. Implicarea face parte din așa-numitul parentalitate digitală, în care un părinte este simultan responsabil pentru siguranța digitală, alfabetizarea digitală și creșterea unui viitor cetățean competent pentru TIC. Părinții pot fi sau nu conștienți de beneficiile tehnologiei. Astfel, dacă nu există o gamă largă de tehnologie în casă, studenții ar putea să nu fie familiarizați cu utilizarea TIC.

Chiar dacă mediile de învățare sunt destul de similare cu cele utilizate în munca părinților, trebuie remarcat faptul că nu toți părinții folosesc aceste instrumente în munca lor și, din păcate, nu toți elevii și profesorii erau familiarizați cu mediile de învățare bazate pe web în care a avut loc școala. În cazul optim, părinții aveau o bună competență de e-learning și copiii puteau participa la școală online. În timpul pandemiei COVID-19, profesorii au realizat o predare de urgență la distanță. Predarea de urgență la distanță constă din TIC, dar înseamnă și pregătirea copiilor pentru circumstanțe în care există o lipsă de servicii tipice, cum ar fi mesele oferite de școli, acces la tehnologie și internet fiabil. Schimbarea rapidă de la școli la școală la distanță la domiciliu a provocat atât școlile, cât și familiile să găsească noi modalități de a continua să predea și să sprijine învățarea prin dispozitive digitale.

În această lucrare, mă concentrez asupra părerilor părinților cu privire la modul în care s-au acomodat cu această schimbare rapidă și au încurajat un continuum de învățarea copiilor la distanță într-un mod durabil. Studiarea opiniilor părinților este importantă, deoarece va ajuta școlile să sprijine colaborarea cu familiile în viitor în situații similare și să promoveze sprijinul educației durabile pentru copii. Ținând cont de acest lucru, discutăm durabilitatea ca un cadru pentru învățare și educație durabile, care conectează capacitatea individuală și organizațională pentru învățarea intenționată, proactivă și colaborativă.

3. Adversități ale părinților în timpul școlii online

Schimbarea rapidă a societății, inclusiv școala la distanță și munca la distanță, a fost solicitantă pentru majoritatea respondenților. Părinții au descris adversități și îngrijorări diverse și complexe cauzate de școlarizarea la distanță. Cu toate acestea, majoritatea părinților au declarat că nu erau îngrijorați de copilul lor în timpul școlii la distanță. Potrivit acestor părinți, lucrurile funcționau fără probleme în propria familie. De asemenea, acești părinți au lăudat în mare parte școala pentru organizarea unei tranziții ușoare la școala la distanță. Majoritatea profesorilor au înțeles nevoile e-learning-ului: instrucțiuni precise și ușor de contactat în timpul școlii.

Din punct de vedere tematic, au existat îngrijorări cu privire la învățarea și bunăstarea copiilor, inclusiv relațiile sociale, gestionarea vieții de zi cu zi și utilizarea TIC.

Una dintre adversitățile descrise pe scară largă a fost preocupările părinților cu privire la învățarea copiilor. Părinții au explicat că își cunosc copiii și, prin urmare, înțeleg bine diversele posibilități și riscuri ale copiilor lor în școlarizarea la distanță. Acolo unde unii copii au lucrat relativ independent, alți copii au avut nevoie de mai multe îndrumări și sprijin pentru a se concentra asupra studierii și gestionării sarcinilor de învățare. Părinții și-au împărtășit preocupările cu privire la abilitățile copiilor lor de a se concentra asupra studiului și rămâneți motivați și să înțeleagă sarcinile și cum să le rezolve.

În plus, părinții erau îngrijorați de evaluare, mai ales când copilul termina învățământul obligatoriu. Această situație excepțională în ceea ce privește școlarizarea la distanță a relevat diferențe în calitatea predării. La începutul școlii la distanță, unii părinți au raportat că nu există predare deloc. Experiența părinților a fost că rolul profesorilor tocmai a dispărut deoarece copiii primeau numai liste de sarcini trimise prin e-mail. Potrivit părinților, numărul sarcinilor școlare nu corespundea nevoilor copiilor, sarcinile erau slab direcționate sau au ajuns prea târziu și posibilitățile de a contacta profesorul era prea limitat. Unii părinți s-au simțit neajutorați în timp

ce încercau să își învețe copiii cu instrucțiuni neclare. În același timp, unii părinți au refuzat să-și asume rolul unui profesor acasă.

Spectrul de practici școlare la distanță a fost, de asemenea, confuz pentru părinți și copii. Unii părinți au avut ocazii specifice de a observa și compara învățătura la distanță a fraților. Așa cum susținea un părinte, unii profesori vorbeau fluent predarea la distanță și produceau materiale video, în timp ce alți profesori tocmai trimiteau sarcini.

Mulți copii au avut nevoie de sprijin suplimentar pentru a gestiona învățarea la distanță, indiferent de vârstă și capacități. Părinții au experimentat nevoia de a-și ajuta copiii în mod constant și chiar copiii care în mod normal învățat destul de independent a cerut ajutor în această situație neobișnuită. Părinții au considerat, de asemenea, că abilitățile și cunoștințele lor nu sunt suficiente pentru a susține învățarea copilului lor. Unii părinți și-au dorit chiar abilități pedagogice pentru a susține școala la distanță a copilului lor.

Unii părinți au luat foarte serios responsabilitatea de a sprijini învățarea copilului lor. Aceștia și-au sacrificat propria bunăstare pentru a-și ajuta copilul cu temele în timpul școlii la distanță.

3.1. Preocupările părinților despre bunăstarea copiilor

A doua problemă părea să fie preocupările părinților cu privire la bunăstarea copiilor. Școala are o puternică influență asupra vieții sociale a copiilor. Prin urmare, mulți părinți erau îngrijorați nu numai învățarea copiilor lor, ci și lipsa lor de conexiuni sociale în timpul școlii la distanță. Părinții erau îngrijorați de singurătatea copilului lor și de lipsa contactului social cu prietenii lor.

Pe de altă parte, statul acasă a provocat mai multe conflicte între membrii familiei. Părinții au descris modul în care prezența unui părinte sau a unui frate a tulburat învățarea copilului. Părinții au mai susținut că copiii au devenit nervoși și furioși pe părinți mai ușor decât pe profesori atunci când se confruntă cu provocări, deoarece copiii își pot controla comportamentul mai mult la școală.

Părinții și-au împărtășit preocupările cu privire la utilizarea excesivă a dispozitivelor TIC. Întrucât învățarea a fost organizată de la distanță și activitățile de timp liber ale unor copii au fost realizate prin intermediul dispozitivelor TIC, părinții erau îngrijorați de sănătatea fizică a copiilor lor, cum ar fi durerile de cap și pasivitatea fizică din cauza lipsei activităților în aer liber. Împreună cu problemele de sănătate fizică, unii părinți au menționat probleme de sănătate mintală, cum ar fi depresia sau anxietatea, ale copiilor lor în general sau, în special, în timpul pandemiei COVID-19. Părinții au recunoscut inegalitatea în rândul familiilor în ceea ce privește abilitățile și oportunitățile lor de a sprijini bunăstarea copiilor lor.

3.2. Preocupările părinților despre gestionarea vieții de zi cu zi

Mai mult, părinții aveau îngrijorări cu privire la gestionarea vieții de zi cu zi. Pandemia nu numai că a afectat școlarizarea, ci și a schimbat mediul de lucru al multor părinți în munca la distanță. Copiii și părinții au început să se adapteze rapid la noua viață de zi cu zi și la rutinele zilnice de acasă. Părinții au descris modul în care au gestionat diferite programe și au modificat mediul de acasă pentru a se potrivi diferitelor nevoi ale membrilor familiei. În practică, părinții organizau pregătirea prânzului, îngrijirea fraților mai mici, relaxarea, exercițiile fizice și chiar renovarea apartamentului lor simultan. Familiile cu mulți copii și părinții singuri s-au confruntat în special cu provocări în a răspunde programelor și nevoilor fiecărui membru al familiei.

4. Preocupările părinților cu privire la utilizarea tehnologiilor TIC

Utilizarea TIC a cauzat îngrijorări părinților. Chiar dacă Finlanda are o bună reputație în ceea ce privește îmbunătățirea utilizării TIC în școlarizare, nu toate municipalitățile, școlile și profesorii erau pregătiți pentru îndepărtare școlarizare. Potrivit părinților, unii profesori nu aveau

telefoane de lucru, așa că singura modalitate prin care părinții pot comunica cu profesorii în timpul școlii la distanță a fost prin e-mail sau platforme electronice.

Părinții au susținut că instrumentele sau aplicațiile specifice lipsesc nu numai de la școli, ci și de acasă. Familiile cu mulți copii s-au luptat în special cu organizarea dispozitivelor TIC pentru toți copiii iar părinții lucrează de la distanță. Multe familii nu aveau un dispozitiv personal pentru fiecare copil și adult. Unele școli au împrumutat dispozitive elevilor. Problemele erau legate de incompatibilitatea dispozitivelor TIC și a aplicațiilor specifice pe care școlile le foloseau pentru școlarizarea la distanță sau pauze și lentoarea conexiunii la internet.

Pe de altă parte, lipsa unei platforme de comunicare adecvate i-a determinat pe unii profesori și elevi din învățământul primar să creeze grupuri în aplicații cu limite de vârstă de 16 ani, cum ar fi WhatsApp. Părinții au fost, de asemenea, obligați să creeze conturi pentru copiii lor mici, astfel încât să poată participa la școală la distanță.

Școlarizarea la distanță a necesitat abilități TIC adecvate pentru copii, părinți și profesori. Mulți părinți au susținut că a fost nevoie de timp pentru ca toate părțile interesate să utilizeze TIC în mod eficient. Un copil trebuia să învețe rapid cum să scrie un text, să îl trimită unui profesor, să facă fotografiile și să comunice online. În plus, mulți părinți aveau nevoie să învețe abilități TIC pentru a-și sprijini copiii la școală la distanță.

4.1. Capacități și resurse în timpul școlii la distanță

Chiar dacă închiderea școlilor i-a îngrijorat pe mulți părinți, aproape toți au descris elemente care le susțineau rezistența de zi cu zi. Elementele pozitive de susținere care părinții au descris referire la capacitățile părinților, precum și la capacitățile și resursele din interiorul și din afara familiei. A existat și un mic grup de părinți care au pretins că nu au puncte forte pentru a supraviețui în sprijinirea învățării copilului lor în timpul școlii la distanță. Acești părinți au explicat că erau extrem de obosiți, de exemplu, din cauza unei boli grave, au pierdut contactul cu copil sau pur și simplu nu știau ce să facă pentru a-l susține la școală la distanță. Cu toate acestea, toți aveau unele noțiuni de elemente care îi susțineau în timpul școlilor la distanță, cum ar fi să faci mișcare în aer liber, să ai un copil în educație specială sau să menționezi că copiii erau mulțumiți de școala la distanță.

La nivel personal, mulți părinți au adoptat o poziție pozitivă în fața schimbării rapide a școlii la distanță. Ei au descris că sunt într-o dispoziție fericită și că se încântă să aibă ceva nou în viața lor de familie. Aceștia au explicat că le place să-și învețe copiii și sunt mulțumiți de faptul că au ocazia să o facă mai mult decât înainte. Părinții au apreciat, de asemenea, educația și învățarea și, prin urmare, au fost orientați spre a-și ajuta, a înțelege și a-și încuraja copiii la școală la distanță. Părinții au numit, de asemenea, diferite abilități pe care le-au folosit și le-au descris ca punctele lor forte în timpul școlilor la distanță, cum ar fi persistente, calme, empatic și pline de umor. Aceste caracteristici au susținut părinții în încrederea în sine și susținerea autoeficacității într-o situație nouă. Schimbarea nu a fost totuși ușoară pentru toți părinții. Unii părinți și-au descris oboseala și anxietatea față de pandemia COVID-19 și modificările provocate părinților. Unii părinți, precum și copiii, nu aveau, de asemenea, motivația de a studia zilnic acasă.

Experiența părinților a fost că cunoașterea vieții școlare i-a ajutat să facă față școlii la distanță. Unii respondenți din acest studiu au avut o legătură directă cu școala din cauza lor anterioară sau munca curentă ca asistent școlar sau profesor. Cu toate acestea, această experiență directă nu a fost necesară pentru ca părinții să-și ajute copiii să învețe. Părinții au descris că au cunoștințe generale bune sau abilități în domeniul TIC sau că au experiență anterioară în educația la domiciliu. Părinții au recuperat mai multe informații și au învățat singuri sau împreună cu copiii.

4.2. Capacitățile familiilor în timpul școlii la distanță

La nivel familial, părinții au subliniat importanța rezolvării problemelor și a abilităților organizaționale în a face față școlii la distanță. Părinții aveau nevoie să reacționeze rapid la

situații în schimbare care abilitățile necesare pentru anticiparea și evaluarea schimbărilor. Sarcina urgentă a fost de a programa viața de familie și de a gestiona forfota organizării muncii la distanță și a școlii la distanță sau - în cazul muncii părinților în afara casei - susțineți învățarea copilului acasă la distanță. În plus, dacă familiile aveau mulți copii, părinții erau îndemnați să-și aranjeze programul pentru a-i susține pe toți copiii.

Părinții au subliniat utilizarea creativității și concentrarea pe soluții și utilizarea bunului simț în rezolvarea problemelor cauzate de situații noi. Chiar dacă unele familii păreau să sufere în mod constant de agitație, alte familii au găsit confort în structurarea vieții lor de zi cu zi cu rutine și reguli clare. În practică, părinții s-au concentrat pe fixarea orelor de masă și acordarea atenției activităților în aer liber și exercițiilor fizice pentru a echilibra școlarizarea la distanță pasivă fizic prin intermediul dispozitivelor TIC. Conversațiile între membrii familiei și regulile clare și comune au fost apreciate pentru a găsi un echilibru în viața de familie în timpul școlii la distanță. În plus, au fost folosite diverse mijloace de memorie pentru a sprijini copiii și a structura activitățile zilnice.

Mulți părinți au subliniat că au o relație bună cu copilul lor care a facilitat susținerea școlii la distanță a copilului. O legătură bună între părinte și copil se bazează pe încredere, dragoste, și interesul pentru studiul copilului. Părinții au explicat că știau punctele forte și caracteristicile personale ale copilului lor.

Cunoașterea copilului le-a permis părinților să adapteze rutina zilnică în funcție de starea zilnică a copilului. În practică, părinții au permis copilului să-și urmeze ritmul zilnic natural. De asemenea, părinții au acordat atenție dispoziției zilnice și vitalității copilului lor.

Părinții și-au împărtășit recunoștința pentru abilitățile și caracteristicile pe care le avea copilul lor. Părinții au fost încântați să vadă cum copiii erau foarte motivați în școala la distanță și își asumă responsabilitatea studiile lor. Pentru unii copii, studiul părea a fi chiar mai ușor decât predarea față în față.

Unii părinți au susținut, de asemenea, că vârsta copilului lor sau lipsa dificultăților de învățare sau a bolilor de bază au atenuat învățarea copilului acasă.

Condițiile de viață ale familiei au afectat școala la distanță a copiilor. Unele familii locuiau în țară sau aveau o curte mare, care permitea activități în aer liber și oferă un mediu pentru pauze relaxante. Unii părinți au descris cum au avut o casă mare unde fiecare și-a găsit propriul colț liniștit pentru a lucra sau a studia. În plus, unii părinți au subliniat că au materiale și instrumente care au susținut învățarea copilului lor. În general, statutul socio-economic și în special stabilitatea economică i-au asigurat pe părinți.

Părinții au exprimat relațiile familiale ca o resursă în sprijinirea învățării copiilor în timpul școlii la distanță. De exemplu, o familie fericită, puternică, cu spirit de echipă și-a împărtășit preocupările și a distribuit munca gospodăriei într-o atmosferă sigură și constructivă.

5. Opiniile părinților despre reziliența familiei pentru școala online în timpul pandemiei

În general, părinții trebuiau să găsească echilibrul între organizarea propriilor sarcini și muncă și cele de școală pentru copii în mediul acasă. Noua situație a școlii la distanță a însemnat un proces rapid de adaptare și găsire a rezilienței în viața de zi cu zi și funcționarea familiei. Părinții sunt îngrijorați de învățarea și bunăstarea copiilor lor. Interacțiunile zilnice de copii s-au schimbat în timpul pandemiei de COVID-19, iar părinții s-au îngrijorat de lipsa relațiilor între colegi și chiar singurătatea copiilor lor. Școala la distanță în mediul acasă a dus și la provocări în organizarea mediului de învățare fizică, în special furnizarea de computere și birouri pentru toți membrii familiei, inclusiv copiii și părinții, dacă au lucrat acasă.

Interpretările părinților asupra situației legate de interpretările lor asupra nevoilor copiilor, iar părinții și-au recunoscut și interpretat și resursele proprii. Școala era vizibilă în mod

explicit în ceea ce privește învățătura copiilor, dar părinții au descris lipsa școlilor în contactarea acestora părinți. Prin urmare, părinții depindeau în mare parte de propriile resurse.

Ne-am concentrat pe reziliență din perspectiva rolului părinților ca susținători și facilitatori învățării copiilor acasă în timpul școlii la distanță. În ciuda acestui accent pe viața de familie și părinți, rezultatele arată multiple probleme în organizarea și gestionarea vieții de zi cu zi în timpul COVID-19 izbucnire. Părinții au trebuit să își adapteze propriile activități și agenții într-un timp relativ scurt în cadrul familiei și în relație cu așteptările exterioare de la școală și viața profesională. Pe baza acestor rezultate, capacitatea părinților de a reflecta asupra situației și nevoilor copiilor lor promovează reziliența familiei.

Structura clară a zilelor și rutinelor create prin abilități parentale în domeniul educației promovează coping. Cu toate acestea, nu știm încă suficient despre alți factori de stres din familii și consecințele pe termen lung ale concilierii vieții profesionale, școlare și familiale în timpul focarului COVID-19.

Predarea la distanță a fost experimentată ca fragmentată din punct de vedere calitativ. Majoritatea experiențelor părinților au fost contradictorii, incluzând atât experiențe bune, cât și experiențe provocatoare. Nemulțumirea părinților față de școala online este de înțeles, mai ales atunci când au avut un punct de referință cu privire la modul în care predarea ar fi putut fi organizată mai bine.

Concluzii

Lucrarea de față a descris domeniul fragmentat din educație în momentul unei provocări remarcabile. Acesta abordează capacitatea școlilor și a profesorilor de a promova reziliența în familii și de a recunoaște diferențele în ceea ce privește reziliența familială și a părinților. În vremuri de schimbare, o societate durabilă și incluzivă are nevoie de o agenție eficientă pentru a sprijini indivizii. Societățile durabile pot crea strategii previzibile înainte ca nevoile să apară și, prin aceasta, pot spori o societate durabilă și favorabilă incluziunii pentru toți. Părinții au trebuit să reflecteze asupra rolului lor de facilitatori ai învățării copiilor lor în multe feluri.

Rolul unui profesor la domiciliu a fost plin de satisfacții atunci când părinții au reușit să organizeze sprijinul pentru copilul lor pe baza stilului personal de învățare al copilului și a ritmului zilnic în familie. Pe de altă parte, părinții au experimentat limitele propriilor abilități și resurse în sprijinirea copilului. Sarcinile oferite de școală au variat de la listele de sarcini la învățarea mai elaborată prin internet.

Părinții au trebuit să-și adapteze propriul sprijin pentru învățare în conformitate cu instrucțiunile profesorului și așteptările școlii, precum și pe baza propriilor abilități și conștiința copilului lor în calitate de elev.

BIBLIOGRAFIE

1. CURRIE-RUBIN R. & SMITH S. Understanding the Roles of Families in Virtual Learning. TEACHING Exceptional Children. 2014. 46. 117-126. 10.1177/0040059914530101.
2. DESFORGES C. The impact of parental involvement, parental support and family education on pupil achievements and adjustment: a literature review (2003) | nn.org. 2021. Retrieved 25 May 2021, from <https://www.nationalnumeracy.org.uk/research-and-resources/impact-parental-involvement-parental-support-and-family-education-pupil>
3. Education 2030: Incheon Declaration and Framework for Action Towards Inclusive and Equitable Quality Education and Lifelong Learning for All. Available online: <https://iite.unesco.org/publications/education-2030-incheon-declaration-framework-action-towards-inclusive-equitable-quality-education-lifelonglearning/> (accessed on 25 May 2021).

4. FRANKLIN T., BURDETTE P., EAST T., & MELLARD D. Parents' Roles in their Child's Online Learning Experience. 2021. Retrieved 25 May 2021, from <https://kuscholarworks.ku.edu/handle/1808/22601>
5. KOSKELA T. 2021. Retrieved 24 May 2021, from <https://www.mdpi.com/2071-1050/12/21/8844/pdf>
6. PIȘTOIU A. Familia - primul educator rolul familiei în activitatea de învățare. 2021. Retrieved 24 May 2021, from https://www.academia.edu/36791450/FAMILIA_PRIMUL_EDUCATOR_ROLUL_FAMILIEI_%C3%8EN_ACTIVITATEA_DE_%C3%8ENV%C4%82%C5%A2ARE
7. UNESCO. Education for People and Planet: Creating Sustainable Futures for All, 2nd ed.; Global Education Monitoring Report; UNESCO: Paris, France, 2016; ISBN 978-92-3-100167-3.

Education triad in the context of the Covid-19 pandemic. Challenges and strategies

Triada educației în contextul pandemiei de Covid-19. Provocări și strategii

POPESCU Gabriela Adriana, profesor
Colegiu Tehnic Mătășari

POPESCU Gabriela Adriana, Teacher
Mătășari Technical College
E-mail: chimiematasari@gmail.com
ORCID iD: 0000-0003-3614-7242
DOI: [10.46728/c.18-06-2021.p295-299](https://doi.org/10.46728/c.18-06-2021.p295-299)
CZU: 37.064.1

Rezumat: *Parteneriatul școală – familie - comunitate (SFC) este dat de relațiile de colaborare între personalul școlii și familii, membrii comunității, organizații (companii, biserica, biblioteci, servicii sociale) pentru a implementa programe și activități care să îi ajute pe elevi să reușească absolvirea cu succes a studiilor. Operaționalizarea mai clară a conceptelor de implicare și de participare a părinților permite diferențierea următoarelor aspecte:*

- două tipuri de implicare a părinților și anume spontană (pornește de jos în sus) versus planificată (de sus în jos); cea din urmă se referă la intervenții sau programe construite cu scopul de a rezolva problema insuficienței participării sau absenței părinților;

- implicarea acasă - spre exemplu, o discuție acasă despre activitățile de la școală și implicarea la școală – de exemplu, participarea părinților în activitățile școlii sau aspecte de organizare a activității școlare: comunicarea cu școala, relația școală - părinți.

Încrederea este vitală pentru colaborare și reprezintă un predictor pentru îmbunătățirea rezultatelor școlare.

Cuvinte cheie: *triadă educațională, covid, parteneriat*

Abstract: *The school-family-community partnership (SFC) is given by the collaborative relationships between school staff and families, community members, organizations (companies, church, libraries, social services) to implement programs and activities to help students succeed in graduation. successful studies. The clearer operationalization of the concepts of parental involvement and participation allows the differentiation of the following aspects:*

- two types of parental involvement, namely spontaneous (starts from the bottom up) versus planned (from the top down); the latter refers to interventions or programs built in order to solve the problem of insufficient participation or absence of parents; - involvement at home - for example, a discussion at home about school activities and involvement in school - for example, parents' participation in school activities or aspects of organizing school activities: communication with the school, school-parent relationship. Trust is vital for collaboration and is a predictor of improving school results.

Keywords: *educational triad, covid, partnership*

Introducere

Pandemia de COVID-19 a dus la închiderea școlilor în 20 de țări și la închiderea unităților preșcolare în 19 țări din Europa și Asia Centrală. Acest lucru a afectat un număr total de 49,8 milioane de copii, începând de la preșcolari până la liceeni, care au avut parte de un ultim semestru școlar foarte perturbat (în cazul în care acesta a existat totuși), care a culminat cu închiderea școlilor.

1. Context

Implicarea în dezvoltarea și educația copiilor are diferite efecte pozitive: note mai mari la limba maternă și matematică, abilități îmbunătățite de scriere și citire, rată de prezență la școală mai bună, mai puține probleme comportamentale. Din acest motiv, implicarea părinților, mai ales în condițiile pandemice pe care le traversăm, reprezintă o modalitate de a ajuta copiii în tranziția acestora prin adolescență, cu efecte pozitive semnificative. Pe de altă parte, există și dubii referitor la fezabilitatea unor astfel de parteneriate. Cercetătorii, mai ales sociologii care se ocupă cu definirea relațiilor de putere, sunt reticenți în a înțelege parteneriatul ca atare, considerându-l drept o iluzie. În aceste situații, cadrul teoretic este definit de următoarele aspecte:

- diferențierea participării părinților după diferite criterii: părinții cu venituri mici participă mai puțin la activități în școli decât cei cu venituri mai mari. Barierele pe care le întâmpină părinții cu venituri mici sugerează că școlile trebuie să dezvolte o nouă abordare pentru implicarea acestor părinți;
- împărțirea tradițională a rolurilor de părinte în funcție de gen.

1.1. Provocări. Pandemia a afectat profund educația și a agravat inechitățile sociale existente în regiune. Copiii din familii cu venituri reduse, copiii care locuiesc în zonele rurale cu infrastructură deficitară, copiii din cadrul minorităților etnice și lingvistice, copiii cu dizabilități, copiii migranți și refugiați, copiii aflați în conflict cu legea, copiii și tinerii care nu frecventează instituțiile educaționale, băieții și fetele care locuiesc în condiții dificile sau în cămine abuzive se confruntau deja cu bariere semnificative pentru participarea la educație și învățare și aveau parte de educație și de avantaje sociale mai reduse decât cei de aceeași vârstă.

Școlile nu sunt doar un loc pentru educație academică, ci și pentru învățarea abilităților sociale și emoționale, interacțiune și sprijin social. Închiderea școlilor nu numai că a perturbat procesul de educație a copiilor, ci și accesul la mese oferite în cadrul școlii, sprijin pentru bunăstare și referire la servicii medicale și sociale de bază.

Provocarea care îi așteaptă pe profesori, directori de școli, responsabili din sistemul de educație și factori de decizie de la nivel local și național este semnificativă. Dacă nu se va face față acestei provocări, impactul asupra copiilor, tinerilor, familiilor, comunităților și societăților la un nivel mai larg se va resimți pe tot parcursul vieții, atât din punct de vedere social, cât și economic. De aceea, îmbunătățirea rezilienței sistemului educație, prin planificarea unei educații incluzive de calitate pentru cei mai marginalizați copii, ar trebui să fie o prioritate maximă pentru următoarele luni și ani și ar trebui să fie principiul de bază al reconstruirii unui învățământ mai bun și al unor școli mai bune.

1.2. Oportunități. Astfel, sistemele de învățământ trebuie să fie mai flexibile, complet dedicate tuturor copiilor, sisteme care educă printr-o varietate de modalități/metode și tehnologii și care sunt mai bine echipate pentru a face față unor posibile crize. Este necesar de a păstra și de a promova învățământul și educația incluzivă de calitate pentru toți copiii și tinerii, în special pentru cei mai marginalizați copii, pe parcursul și după fazele de izbucnire și de recuperare în urma pandemiei de COVID-19, iar directorii de școli și responsabilii din sistemul de învățământ din cadrul autorităților locale, inspectoratelor școlare județene și ministerelor educației trebuie să apeleze la un cadru general și un set de repere tematice pentru procesele de luare a deciziilor, de planificare și de elaborare a politicilor.

În acest fel este încurajată comunitatea educațională să adreseze inegalitățile majore în ceea ce privește accesul la furnizarea unei educații incluzive de calitate și diferențele semnificative de învățare între grupurile de copii în timpul pandemiei de COVID-19, dar și după aceasta.

1.3. Implicarea comunității. Se referă la colaborarea cu grupuri și lideri de la nivelul comunității, din societatea civilă, din guverne și lideri de opinie; și extinderea rolurilor colective sau ale grupurilor în adresarea aspectelor care afectează viețile acestora. Implicarea comunității oferă putere grupurilor și rețelelor sociale, dezvoltă diverse aspecte pe baza punctelor forte și a capacităților locale și îmbunătățește participarea, asumarea, adaptarea și comunicarea locală.

Realizarea procesului de educație este, de obicei, influențată de factori care funcționează pe patru niveluri:

1. Copilul și familia: gen, etnie, venit, sănătate, mobilitate;
2. Școala: resurse, practici de predare și învățare, etos, îngrijire și sprijin;
3. Comunitatea: relațiile școală-comunitate, implicarea autorităților locale, a societății civile;
4. La nivel național: politici, investiții, norme sociale și de gen.

Reconstruirea unei educații mai bune înseamnă abordarea factorilor de excluziune ca o prioritate și abordare la nivelul tuturor celor patru niveluri simultan. Reconstruirea unei educații mai bune nu înseamnă doar un plus pentru copiii cei mai marginalizați, înseamnă și asigurarea faptului că eforturile naționale și locale converg pentru a sprijini transformarea școlilor, cu accent pe două aspecte esențiale:

- Transformarea pedagogiei prin dezvoltarea unui curriculum și a unor practici instructive mai incluzive și mai flexibile, care să răspundă nevoilor individuale ale fiecărui copil;
- Transformarea etosului școlar, a structurilor și organizării școlare astfel încât incluziunea, îngrijirea, respectul și sprijinul holistic să constituie misiunea principală a școlilor.

2. Implicarea școlii

Predarea la distanță în situații de urgență (sau învățarea la distanță în situații de urgență) ilustrează situația în care cursurile sunt oferite prin învățare la distanță, ca răspuns la o criză, mai degrabă decât să fi fost planificate sau organizate în scopul educației la distanță. Recuperarea este utilizată în document pentru a indica revenirea la o stare normală. „Recuperarea procesului de învățare” presupune pași și intervenții pentru a adresa pierderile din procesul de învățare din cauza închiderii școlilor și a pandemiei. „Etapă de recuperare după COVID-19” se referă la reîntoarcerea la viața așa cum o știam noi sau la o viață strâns legată de cea pe care o aveam înainte de pandemie.

Ținând cont de acest obiectiv, actorii principali din sistemul de educație pot rămâne fideli misiunii și obiectivului lor pe termen lung de a permite tuturor copiilor să-și conștientizeze dreptul la educație și să-și atingă potențialul maxim. Este posibil ca factorii de decizie din domeniul educației să nu dețină controlul asupra deciziilor politice cu privire la măsurile naționale de sănătate și de protecție, dar se pot concentra pe ceea ce știu, pe ceea ce pot controla și pe ce au competență, adică să-i învețe pe elevi cum să se protejeze de virus, să se concentreze pe nivelul calității actului de predare-învățare, pe furnizarea serviciilor de educație incluzivă și atentă și pe bunăstarea forței de muncă din domeniul educației. Deși actorii din sistemul de educație nu au mijloacele sau mandatul de a aborda toate circumstanțele posibile pentru copiii și familiile lor, aceștia au puterea și datoria de a se asigura că fiecare copil este binevenit la școală și apreciat.

3. Parteneriatul pentru învățare

Trăim într-o societate în care ritmul rapid de desfășurare a evenimentelor determină o schimbare permanentă a realității. Iată de ce, fiind parte integrantă a acestui mecanism în continuă mișcare, de multe ori simțim nevoia să găsim o bază solidă la care să ne raportăm, pe care să ne regăsim liniștea și pe care să ne putem bucura de un moment de răgaz. În educație, această bază poate fi reprezentată de stabilirea unor relații solide între toți factorii implicați în educație: școala, familia și comunitatea, adică formarea unui parteneriat pentru învățare.

Parteneriatul pentru învățare are ca scop găsirea de modalități de a îmbunătăți și consolida relațiile școală-familie-comunitate. De aceea, este necesar să se organizeze sesiuni de instruire în care participanții aparținuturilor categoriilor vizate: profesori, părinți, membri ai comunității, elevi cu vârsta de peste 16 ani. În timpul acestor sesiuni de formare, cursanții vor învăța despre modalități și strategii eficiente de a consolida relațiile școală-familie-comunitate punându-se accent pe managementul comunicării.

3.1. Importanța comunicării

Comunicarea eficientă este piatra de temelie a educației. Comunicarea eficientă este una dintre caracteristicile obligatorii pentru a deveni director de școală/profesor /educator eficient și de succes.

Profesorii au punctat faptul că părinții întâmpină multe bariere și au puține oportunități de implicare în viața școlii. Colectarea de informații și comunicarea între părinți și profesori în ceea ce privește preferințele individuale, eficacitatea și barierele în calea implicării sunt discutate ca premise importante pentru stabilirea unor parteneriate eficiente între familie și școală. Sophia Catsambis și Janet E. Garland punctează faptul că implicarea părinților scade dramatic atunci când elevii intră în clasele de gimnaziu și, cu atât mai mult, când aceștia intră la liceu. Aceste modificări nu înseamnă că părinții își pierd interesul pentru educația copiilor lor.

a. Rolul părinților

Există o serie de motive pentru care implicarea părinților în activități coordonate de școală este mai mult decât recomandată. Implicarea părinților îmbunătățește performanțele școlare ale copiilor. Cu cât părintele este implicat mai mult, cu atât șansa de succes școlar a copilului este mai mare. Implicarea părinților duce la un comportament al copiilor în clasă mai bun.

Se observă că implicarea părinților tinde să scadă în învățământul secundar. Factorii care determină lipsa de implicare a părinților sunt: lipsa rețelelor sociale pentru părinți, lipsa stabilității financiare, nivelul educațional scăzut al părinților, factori ce țin de școală, ore de întâlnire neconvenabile, transport, îngrijirea copiilor, cunoștințele părinților despre regulile și politicile școlii, lipsa de încredere a școlii în părinți și elevi, rasismul perceput de către părinți, experiențe negative ale părinților cu școala în copilărie.

Încrederea între indivizi sau între grupurile dintr-o organizație este semnificativă pentru stabilitatea pe termen lung a organizației și pentru starea de bine a membrilor săi. Se consideră că dezvoltarea armonioasă a unui copil nu este numai preocuparea părinților, ci și a societății în ansamblu, prevăzută în sistemele legislativ, financiar și de protecție socială. Instituționalizarea educațională a copiilor în țările nordice este clar reglementată, responsabil pentru educația copiilor fiind deopotrivă familia și statul. Granițele între școală și familie sunt tot mai neclare, iar școlile au fost nevoite să își redefinească obligațiile și să delege mai multe responsabilități familiei. Parteneriatul familie - școală este dorit și înțeles aproape de la sine în dezbaterile publice și în cercetare. În practică, însă nu sunt întotdeauna atât de clare responsabilitățile fiecărui actor.

b. Rolul directorilor

Un rol esențial în facilitarea parteneriatelor FSC îl au structurile manageriale și directorii școlilor. Este accentuată ideea importanței unei abordări coordonate, care include școala și familiile pentru succesul educației copiilor (Bernal et al. 2011). Ca și consilierii școlari, directorii sunt de asemenea „invitați” să își regândească rolul în ceea ce privește conducerea personalului școlii și modul de organizare a rolurilor și relațiilor. Un model popular de leadership este acela al școlii care învață, unde procesul decizional este activ împărtășit între personal, elevi și familii. Directorii trebuie să regândească granițele între școli prin dezvoltarea unor centre de servicii integrate la nivel de școală sau prin sprijinirea dezvoltării echipelor de coordonare a ofertelor de servicii la nivel comunitar pentru a oferi elevilor un acces mai mare la servicii complexe (Amatea și Clark, 2005).

c. Rolul comunității

Există o serie de studii, axate pe dacă și cum implicarea familiei influențează succesul elevilor în școală. Rezultatele sugerează că implicarea familiei contribuie la îmbunătățirea rezultatelor, frecvenței școlare și o mai mare responsabilitate a elevilor pentru munca legată de școală. Implicațiile acestor rezultate pentru școli țin de faptul că, dacă acestea doresc să dezvolte parteneriatul cu părinții și să îmbunătățească succesul elevilor, atunci trebuie să regândească rolul familiei și implicării comunitare. Școlile trebuie să planifice programe de parteneriat care să stabilească legătura dintre familie și școală în cadrul activităților care încurajează succesul elevilor. Deși cooperarea dintre familie și școală este parțial cerută prin lege, cooperarea dintre familie și școală este analizată din perspectiva contextului traumatic al transformărilor sociale dramatice generate de pandemia de Covid 19. Procesele de schimbare sunt reprezentate prin contradicții, confuzii, tensiuni, lipsa resurselor și lipsa angajamentului. Atunci când se schimbă identitățile grupurilor și când sfera socio-psihologică a funcționării de zi cu zi este schimbată dramatic, părinții și profesorii sunt provocați să caute noi soluții .

Concluzii

Părinții au un rol esențial în sprijinirea educației copiilor prin colaborarea cu școala și comunitatea. Serviciile de consiliere școlară pot sprijini crearea unor parteneriate eficiente școală – familie - comunitate. Cu toate acestea, cercetările evidențiază o serie de bariere culturale, psihologice și sociale, care pot limita sau bloca colaborarea dintre școală - familie - comunitate (SFC). Parteneriatul școală – familie – comunitate (SFC) este abordat ca o relație prin intermediul căreia personalul școlii implică familia și alți membri ai comunității în vederea susținerii copiilor pentru a avea succes școlar. Acesta presupune colaborarea între personalul școlii și familii, membrii comunității, organizații, spre exemplu: companii, biserică, biblioteci, servicii sociale, etc. pentru a implementa programe și activități în beneficiul elevilor.

BIBLIOGRAFIE

1. Parteneriatul școală-familie-comunitate - Laboratorul Consiliere și management educațional ISE, 2014
2. ANTONOWICZ Laetitia. Crearea unor sisteme de educație reziliente în contextul pandemiei de COVID-19 -UNICEF
3. BĂRBULESCU A.-G. Strategii-de-consolidare-a-cooperarii-scoala-familie-comunitate. Editura Sfântul Ierarh Nicolae, 2014

Securitatea emoțională – factor de reziliență al copilului în procesul educațional

Emotional security – child’s resilience factor in the educational process

DRAGOMIR Magdalena, doctorandă

Universitatea Pedagogică de Stat “Ion Creangă” din Chișinău

DRAGOMIR Magdalena, PhD Student

“Ion Creanga” State Pedagogical University of Chisinau

Email: psih.magdadragomir@yahoo.com

ORCID iD: 0000-0002-4923-3775

DOI: [10.46728/c.18-06-2021.p300-303](https://doi.org/10.46728/c.18-06-2021.p300-303)

CZU: 37.04:159.922.7

Rezumat: Când un copil se simte în siguranță, copilul respectiv își poate asuma riscurile necesare pentru a fi în relații, pentru a explora și pentru a încerca lucruri noi. Simplu spus, a te simți în siguranță face posibilă învățarea. Cercetările au arătat că copiii, care se simt nesiguri, se joacă și explorează mai puțin și au mai multe dificultăți în relațiile cu colegii. Ajutându-i pe copii să se simtă în siguranță, îi pregătim pe copii să învețe, nu doar acum, ci până în viitor. De fapt, un studiu de cercetare a constatat că copiii care au avut relații sigure în copilărie au avut rezultate mai bune până la vârsta de șaptesprezece ani la teste folosind abilități de gândire critică.

Cuvinte cheie: securitate emoțională, învățare, profesor

Abstract: When a child feels safe, he can take the risks necessary to be in relationships, to explore and to try new things. Simply put, feeling safe makes learning possible. Research has shown that children, who feel insecure, play and explore less and have more difficulty in making relationship with peers. By helping children feel safe, we prepare them to learn, not only for the present times, but also future. In fact, one research study found that children who had secure relationships in childhood, performed better by the age of seventeen on tests using critical thinking skills.

Keywords: emotional security, learning, teacher

De ce sunt atât de importante primele zile ale noului an școlar? Ce pot face profesorii în aceste prime săptămâni pentru a-i ajuta pe noii lor elevi să se bucure de școală și să iubească învățarea?

Viața este descoperire. Din momentul nașterii suntem expuși unui flux continuu de experiență senzorială - vedere, sunet, miros, gust și atingere. Creierul nostru remarcabil preia imaginile și sunetele, sentimentele, mirosurile și gusturile fiecărui moment pentru a crea o reprezentare internă a lumii externe. La începutul vieții, totul este nou. Fiecare experiență este o premieră. Fiecare imagine, melodie, parfum și mângâiere scaldă creierul nou-născutului în timp ce încearcă să organizeze și să dea sens acestei lumi. În timp, creăm amintiri și învățăm.

Și în învățarea din primele experiențe se îndreaptă viitorul nostru - primul zâmbet, primele cuvinte, primul sărut, prima dragoste, prima pierdere și primele zile de școală. Aceste noi experiențe ne modelează emoțiile, credințele, valorile și comportamentele. Primele noastre experiențe creează platforma de pe care vom vedea restul vieții noastre.

În timp, există mai puține premise - lumea devine mai familiară, mai puțin nouă. Pentru mulți, învățarea activă încetinește în vârstă. Pentru cei care găsesc plăcere în descoperire, totuși, va exista o viață de învățare. Vor căuta noutate și vor culege beneficiile stăpânirii noilor experiențe - maturitate, creativitate și înțelepciune. Dorim acest cadou pentru copiii noștri.

Cum îi putem ajuta pe copiii noștri să găsească plăcere în aceste prime experiențe de clasă care vor duce la o dorință de cunoaștere pe tot parcursul vieții? Cheia este siguranța!

Învățarea optimă este condusă de curiozitate, ceea ce duce la explorare, descoperire, practică și stăpânire. La rândul său, stăpânirea duce la plăcere, satisfacție și încredere pentru a explora din nou. Cu cât un copil trăiește mai mult acest ciclu de mirare, cu atât mai mult poate crea o emoție pe tot parcursul vieții și o dragoste de învățare. Ciclul minunării poate fi însă oprit de frică.

Răspunsul la frică este adânc înrădăcinat în creierul uman. Sub amenințare de orice fel - foame, sete, durere, rușine, confuzie sau prea mult, prea nou sau prea rapid - răspundem în moduri pentru a ne menține în siguranță. Mintea noastră se va concentra numai pe informațiile care sunt, în acel moment, importante pentru supraviețuire. Frica ucide curiozitatea și inhibă explorarea.

Acest lucru este important pentru primele zile de școală, deoarece creierul tinde să interpreteze noutatea ca fiind amenințătoare. În condiții noi și ciudate, un copil mic va fi copleșit de mai multă noutate și va găsi puțină plăcere în „învățare”.

Din fericire, există o altă trăsătură adânc înrădăcinată a creierului uman - curiozitatea. Suntem fascinați și atrași de necunoscut - de lucruri noi. Oamenii sunt exploratori. Atunci când suntem în siguranță și lumea din jurul nostru este familiară, ne dorim noutate. Când un copil se simte în siguranță, curiozitatea trăiește. Cu toate acestea, atunci când lumea din jurul nostru este ciudată și nouă, râvnim familiaritatea. În situații noi, un copil va fi mai ușor copleșit, stresat și frustrat. Acest copil va fi mai puțin capabil să învețe. Copilului flămând, copilului bolnav, obosit, confuz sau temător nu îi pasă de lucruri noi - vor lucruri familiare, reconfortante și sigure.

În primele săptămâni de școală, copiii foarte mici aproape se îneacă în noutate. Putem ușura aceste noi experiențe. Putem face lucruri pentru a face mediul mai previzibil, structurat, familiar și, prin urmare, mai sigur. Este rețeaua invizibilă, dar puternică de relații din clasă care creează un mediu de învățare optim. Cel mai important „instrument” de învățare este profesorul. Și profesorul este cel care creează „baza de acasă” sigură din care copilul va explora.

Un sentiment de siguranță vine de la o atenție consecventă, atentă, hrănitoare și sensibilă la nevoile fiecărui copil. Siguranța este creată de predictibilitate, iar predictibilitatea este creată de comportamente consecvente. Iar consistența care duce la predictibilitate nu provine din rigiditatea în momentul activităților, ci vine din consistența interacțiunii de la profesor. Dacă un program este consecvent, dar profesorul nu, nu există predictibilitate pentru copil. Previzibilitatea în timp înseamnă mai puțin pentru un copil mic decât previzibilitatea la adult.

Cum poate un profesor să ofere acest lucru? Folosește-ți cel mai puternic instrument de predare, personalitatea ta. Zâmbetul, vocea și atingerea fac ca un copil să se simtă în siguranță. Fiți previzibil în interacțiunile cu copilul și nu în numărul de minute petrecute în fiecare activitate. Fiți în acord cu punctul de suprasarcină al fiecărui copil. Lăsați copiii să găsească ceva spațiu și singurătate atunci când par a fi copleșiți. În aceste momente de liniște, copilul își găsește plăcerea în revizuirea descoperirilor zilei.

Conexiunile sociale și emoționale cu ceilalți sunt vitale pentru confortul și siguranța copiilor. Brofenbrenner (1970) a enumerat diferitele sisteme care alcătuiesc diversele ecologii ale dezvoltării umane în care siguranță fizică și psihologică este fundamentală.[3] Teoria ecologică conceptualizează mediul ca mai mult decât spațiu fizic; cuprinde, de asemenea,

relațiile care apar în acel mediu [4]. Mai recent, studiile de cercetare au început, de asemenea, să privească mai adânc în legături de cartier și influența lor asupra dezvoltarea tinerilor. [10]

Numeroase studiile au identificat, de asemenea, elementele critice ale socialului contexte care favorizează dezvoltarea pozitivă a tinerilor [1, 2, 5, 6] Programele de dezvoltare a tinerilor de înaltă calitate și concepute în mod intenționat favorizează o viață sănătoasă, mediu care se bazează în mod constant pe o bază formată pe siguranța fizică și psihologică. [11]

Problemele de autoreglare ale copiilor pot afecta procesele lor de coping prin influențarea emoțională a acestora ca răspuns la evenimente stresante, reflectarea cognitivă a acestora cu privire la evenimente și la alegerea strategiei de coping. Copiii care sunt reactivi la stresul interpersonal sunt susceptibili de a percepe zilnic evenimentele interpersonale negative ca pe o amenințare. Prin studiul lor din 2003 Little & Kobak demonstrează importanța sprijinului și a disponibilității profesorului în gestionarea emoțiilor negative ale copilului la clasă, în concordanță cu studiile pe prescolari, care indică cum calitatea relației elev-profesor influențează capacitatea copiilor de adaptare. Mai mult, rezultatele sugerează că încrederea copiilor în disponibilitatea și sprijinul profesorului amortizează vulnerabilitatea față de stresul conflictului cu covârșnicii în clasă. [8]

Dimensiunea practică a conceptului de securitate emoțională a copilului în procesul educațional trebuie translatată către școală în primul rând. Nu este neobișnuit ca pentru un copil provenind dintr-un mediu familial conflictual sau chiar violent, școala să fie singurul spațiu în care să experimenteze siguranța emoțională. Ce îți vine în minte când auzi cuvintele: Siguranță în școli? Majoritatea oamenilor răspund cu răspunsuri legate de sistemele de securitate, actualizările clădirilor sau prezența poliției în școli. Aceste precauții fizice pentru siguranță sunt adesea în centrul școlilor atunci când încearcă să păstreze personalul și elevii în siguranță. Totuși, nu trebuie să ignorăm, o componentă cheie în păstrarea școlilor în siguranță: securitatea emoțională. Cum se simt elevii când sunt la școală formează învățarea și dezvoltarea elevilor. Cercetările educaționale au arătat că un climat școlar pozitiv este legat de realizările academice și de relațiile pozitive între colegi. Componenta securității emoționale este adesea trecută cu vederea în căutarea unor școli mai sigure din punct de vedere fizic. Realitatea este că securitatea emoțională trebuie să fie o prioritate. Trebuie să fie profund încorporat în cultura unei școli, atât pentru personal, cât și pentru elevi. Abordând în mod eficient securitatea emoțională în școli, elevii vor fi mai deschiși și mai implicați în învățare, personalul va fi mai conștient de nevoile individuale ale elevilor și vor fi implementate automat strategii de prevenire a riscurilor.

Astfel, utilitatea programelor de informare și pregătire a profesorilor este incontestabilă.

În scopul conștientizării modului în care climatul școlar afectează securitatea emoțională propun următoarele obiective ca teme de discuție:

- ✓ Care este definiția securității emoționale în școli.
- ✓ Determinați barierele actuale care duc la scăderea securității emoționale în școli.
- ✓ Evaluați modul în care securitatea emoțională a personalului școlii se traduce prin munca lor cu elevii.
- ✓ Evaluați legăturile pozitive și negative cu securitatea fizică, deoarece acestea afectează securitatea emoțională.
- ✓ Compilați și selectați strategii eficiente de construire a relațiilor de la elevi la elevi, personal la elevi și relații între membrii personalului.
- ✓ Explicați importanța creării securității emoționale pentru elevii traumatizați.
- ✓ Creați pași și strategii clare pentru a promova securitatea emoțională în școală.

BIBLIOGRAFIE

1. BARBER, B. K., & OLSEN, J. A. Socialization in context: Connection, regulation, and autonomy in the family, school, and neighborhood, and with peers. *Journal of Adolescent Research*, 12(2), 287- 315. 1997.
2. BENSON, P. L. Developmental assets and asset building communities: Conceptual and empirical foundations. In R.M. Lerner & P.L. Benson (Eds.), *Developmental assets and asset building communities: Implications for research, policy and practice* (pp. 19-43). New York: Kluwer Academic. 2003
3. BRONFENBRENNER, U. *Two Worlds of Childhood*. New York, NY: Basic Books. 1970.
4. BROFENBRENNER, U., & MORRIS, P.A. The ecology of developmental processes. In W. Damon & R. M. Lerner (Eds.), *Handbook of child psychology, Vol. 1. Theoretical models of human development* (pp. 993-1028). Hoboken, N.J.: John Wiley & Sons. 1998.
5. ECCLES, J. S., & GOOTMAN, J. A. *Community programs to promote youth development*. Washington, D.C.: National Academies Press. 2002.
6. GAMBONE, M. A., & CONNELL, J. P. The community action framework for youth development. *Prevention Researcher*, 11(2), 17-20. 2004.
7. JANSON, GREGORY R & KING, MARGARET A. “Emotional Security in the Classroom: What Works for young Children.” *Journal of Family and Consumer Sciences*, April 2006: pp 70-74.
8. LITTLE, MICHELLE & KOBAK, ROGER. “Emotional Security With Teachers and Children’s Stress Reactivity: A Comparison of Special Education and Regular Education Classrooms.” *Journal of Clinical Child & Adolescent Psychology*, 2003: pp 127-138.
9. MASLOW, A. H. A theory of human motivation. *Psychological Review*, 1943. 50(4), 370-396.
10. THEOKAS, C., & LERNER, R. Observed ecological assets in families, schools and neighborhoods: Conceptualization, measurement and relations with positive and negative developmental outcomes. *Applied Developmental Science*, 2006. 10, 61-74.
11. VILLARRUEL, F. A., PERKINS, D. F., BORDEN, L. M., & KEITH, J. G. (Eds.). *Community youth development: Practice, policy, and research*. Thousand Oaks, CA: Sage. 2003.

Impactul pandemiei asupra educației

The impact of the pandemic on education

GUȚU Andrei, *președinte*
al Institutului de Management Japonez

GUȚU Andrei, *president*
of the Japanese Institute of Management
E-mail: proandreigutu@gmail.com
ORCID iD: 0000-0003-4809-474X
DOI: [10.46728/c.18-06-2021.p304-310](https://doi.org/10.46728/c.18-06-2021.p304-310)
CZU: 37.014

Rezumat: *La aproximativ un an și jumătate de la începerea pandemiei, în fiecare colț al mapamondului, avem o evidență mai clară legată de efectele pandemiei asupra educației, iar concluziile sunt îngrijorătoare, ceea ce înseamnă că problema este profund resimțită în învățământ. Nevoia rapidă de digitalizare, provocările legate de realizarea unui nou curriculum adaptat predării online, impactul psiho-social negativ resimțit de elevi, generat de izolare, anxietate, nesiguranță, dar mai ales creșterea ratei abandonului școlar cauzat de lipsa accesului la mijloacele de învățare online, sunt câteva dintre realitățile cu care se confruntă sistemul educațional la nivel global din cauza Covid-19. Consolidarea instituțiilor de învățământ alături de cadrele didactice poate fi o condiție esențială pentru redresarea educației în perioada post-pandemică, indubitabil, cu sprijinul autorităților publice centrale și locale.*

Cuvinte cheie: *pandemie, educație, abandon, online, consolidare, redresare.*

Abstract: *About one and a half years after the pandemic began, in every corner of the world, we have a clearer picture of the effects of the pandemic on education, and the conclusions are worrying, which means that the problem is deeply felt in education. The rapid need for digitization, the challenges of a new curriculum adapted to teaching online, the negative psycho-social impact of pupils resulting from isolation, anxiety, insecurity, and in particular the increase in school drop-out rates due to lack of access to online learning, There are some of the realities facing the global education system due to Covid-19. Strengthening educational institutions alongside teachers can be a key condition for the recovery of education in the post-pandemic period, undeniable, with the support of central and local public authorities.*

Keywords: *pandemic, education, abandonment, online, consolidation, recovery.*

Introducere

Pandemia COVID-19 a avut un impact fără precedent asupra tuturor nivelurilor de educație și învățare din întreaga lume. La începutul lunii aprilie 2020, închiderea școlilor în cele circa 194 de țări a afectat mai mult de 1,6 miliarde de elevi la nivelurile de învățământ preșcolar, primar, gimnazial și liceal, reprezentând 90% din totalul elevilor încadrați în sistemul de învățământ.

Pentru mulți elevi anul școlar s-a încheiat la începutul lunii martie 2020, ceea ce înseamnă că părți importante ale programelor lor de învățare planificate anterior nu au mai fost finalizate. Învățarea online a devenit un adevărat colac de salvare pentru învățământ, întrucât instituțiile tind să minimizeze posibilitatea transmiterii comunitare a virusului. Țările care au recurs la alternativele de învățare online au obținut succese de diferite niveluri, în conformitate

cu capacitățile lor. UNESCO a publicat un set de recomandări specifice destinate mai multor țări pentru a planifica și implementa învățământul la distanță, dar este greu de imaginat ca până și cele mai bogate dintre acestea să le respecte pe toate. O problemă adevărată o constituie lipsa accesului la tehnologii sau a conexiunii bune la internet, care reprezintă un obstacol în calea procesului de învățare continuă, în special pentru elevii din familii defavorizate. De asemenea, învățarea la distanță reprezintă o provocare din punct de vedere al organizării și gestionării timpului, elemente greu de controlat pentru elevi, dar și pentru profesori. Presiunea învățământului la distanță este mare din cauza complexității și multitudinii sarcinilor primite zilnic de către elevi. Situația din pandemie se poate transforma într-o oportunitate de regândire a curriculumului, proceselor de predare-învățare-evaluare și dezvoltare a competențelor elevilor în vederea consolidării abilităților de învățare online și susținerii motivației lor. Conform unor date internaționale, în ciuda eforturilor globale de susținere a recuperării sistemelor educaționale, acestea se confruntă în continuare cu perturbări și obstacole majore. Ar trebui să se insiste pe menținerea continuității educației ca prioritate pentru guvernele lumii. O soluție foarte bună, din punctul meu de vedere, ar fi ca autoritățile responsabile să se concentreze pe recuperarea sistemelor educaționale, abordând nevoia urgentă de reducere a ratelor de abandon școlar și de gestionare a pierderilor de învățare, generarea unui răspuns la perturbările din procesele educaționale provocate de închiderea școlilor, conectarea tuturor instituțiilor de învățământ la internet, gestionarea eficientă a recuperării și modernizării infrastructurii de logistică, sanitară și materiale în școli, precum și elaborarea unui plan de acțiune pe termen lung axat pe redresarea educației naționale, facilitarea accesului la studii a elevilor din familii social-vulnerabile și cu probleme de sănătate, în mod special. Doar căutând soluții împreună, cadrele didactice alături de părinți, elevi, managementul școlilor și a autorităților publice centrale și locale, uniți și solidari, vom putea să le oferim copiilor un sistem de învățământ cât mai bun. De asemenea, se pot aplica acțiuni necesare schimbării, în contextul închiderii școlilor pe termen scurt din cauza pandemiei, acțiuni legate de: 1. Limitarea impactului asupra elevilor, familiilor și educatorilor, în special în grupurile marginalizate; 2. Colaborarea internațională pentru resurse educaționale deschise online și platforme digitale de învățare; 3. Îmbunătățirea rapidă a oportunităților de învățare pentru profesori; 4. Folosirea acestui impuls pentru a schimba curriculumul și mediile de învățare în conformitate cu nevoile secolului al 21-lea.

Școala în pandemie - o provocare pentru schimbare

La începutul pandemiei de Covid-19, sistemul educațional din Republica Moldova dar și din întreaga lume a trebuit să se adapteze urgent unei noi realități accentuând necesitatea investițiilor în tehnologie informațională, resurse și formare astfel încât fiecare elev să aibă acces la educație [7, p.2].

Închiderea școlilor, suspendarea orelor și întreruperea activităților sportive pe termen mediu au generat o problemă majoră cu care a trebuit să se confrunte societatea: cum asigurăm continuarea procesului de învățare? Cum asigurăm dreptul la educație în mediile defavorizate? Se poate dezvolta învățământ online și care vor fi consecințele acestei schimbări? Cum se poate realiza o evaluare obiectivă cu riscuri cât mai reduse de fraudă? Toate aceste probleme reprezintă unele dintre preocupările cele mai importante în ce privește învățământul online, mai ales că încă nu există în acest moment un orizont clar pentru revenirea la o situație normală. Pandemia a scos la iveală mai multe probleme din domeniul învățământului, cum ar fi: lipsa infrastructurii, a protocoalelor și a metodelor de lucru online [3, p.3]. Pandemia COVID a prins sistemul de stat complet nepregătit iar cel particular, a reacționat și s-a adaptat mai rapid noilor provocări pentru a trece la învățământul online. Sistemul de stat, mai greoi, cu inerție mare la schimbare a preferat inițial să oprească cursurile și apoi le-a cerut profesorilor să le țină online. Din acest moment s-a instaurat haosul: fiecare profesor a făcut cât și cum a putut. Fără protocoale și soluții la nivel național, unii profesori s-au străduit să țină orele online, alții au trimis fișe pentru lucru, dar mulți au lucrat prin intermediul rețelelor sociale [8, p.2]. În rezultatul mai multor sondaje de opinie,

mai mulți profesori și elevi au preferat totuși învățământul clasic, care permite o componentă de socializare, extrem de necesară copiilor. Oricum, în cazul existenței pandemiei, sănătatea copiilor e pe primul loc, chiar dacă procesul de învățare va suferi prin trecerea în online. În acest sens, pentru a minimiza impactul învățământului online sau mixt, trebuie analizate provocările ridicate de sistemul online, în același timp merită analizate țările care au implementat deja învățământul online și merită aplicată metodologia care s-a dovedit eficientă. Doar căutând soluții împreună, cadrele didactice alături de părinți, elevi, managementul școlilor și a autorităților publice centrale și locale, uniți și solidari, vom putea să le oferim copiilor un sistem de învățământ cât mai bun [3, p.1].

În timpul pandemiei, lecțiile au fost trecute în format online iar asta a fost o unică soluție de protejare de virusul Covid-19. Chiar dacă le-a dat mari bătaii de cap elevilor și profesorilor, școala online a dus la o inovație a sistemului de învățământ, care a reușit să facă pasul către digitalizare. Mai mult, odată ce au descoperit cât de eficientă poate fi tehnologia în procesul de predare, mulți dascăli spun că au de gând să se perfecționeze. Pandemia de COVID-19 a grăbit procesul de digitalizare a sistemului de învățământ, iar profesorii și elevii au fost nevoiți să se adapteze din mers la noua realitate, una plină de provocări. Deși tehnologia continuă să fie pentru mulți o necunoscută, dascălii au căzut de acord că s-a dovedit a fi și o unealtă extrem de importantă și ofertantă, un ajutor neprețuit în procesul educațional. Astfel, în timpul orelor online, aliați de nădejde atât pentru dascăli, cât mai ales pentru elevi au fost diverse iar lucrând împreună, elevii și profesorii au arătat cum poate prinde viață „Ciuleandra” în Padlet, cum învățarea inversată, aplicată în trecut în cazul olimpicilor, poate fi preluată și adaptată pandemiei, ori cum tableta grafică poate îmbina tehnologia cu științele, dar și cum pasiunea și dorința de a evolua pot face o mare diferență [9, p.2]. Totodată, în perioada pandemiei, copiii au fost conectați online mai mult decât oricând. Suspendarea procesului educațional în clase și continuarea procesului de învățământ la distanță, dar și restricțiile de autoizolare, au determinat copiii să socializeze mai mult pe Internet. Una din cele mai recente cercetări în domeniu indică despre faptul că nivelul de participare și implicare online a copilului e direct proporțional cu nivelul de expunere la posibile riscuri, respectiv, mai mult timp online în perioada pandemică, indică despre un potențial de risc mai mare pentru copiii, în special dacă nu au cunoștințe, abilități, acces la unele resurse ori servicii specializate ce i-ar putea ajuta în situații neplăcute online. La nivel global, în perioada pandemică au fost înregistrate mai multe inițiative în domeniul siguranței online. European Schoolnet – rețeaua Ministerelor Educației din Europa a recomandat un șir de resurse pentru comunitățile școlare, pentru a consolida colaborarea în domeniul educației, dezvoltarea profesională a cadrelor didactice și promovarea siguranței online în procesul educațional: resurse disponibile online, webinare tematice gratuite, grupuri online a cadrelor didactice ce puteau face schimb de experiență și primi suport informațional în timpul pandemiei [10, p. 4]. Perioada pandemică ne-a demonstrat că nu mai putem imita competența, trebuie să fim competenți, acum nu mai poți la modul teoretic să vorbești ce înseamnă să ai un computer și cum să mănuiești cu el. Aducerea tehnologiilor digitale în învățământul autentic, fața-n-față cu elevul, ne impune un nivel înalt de cunoaștere a instrumentelor digitale. Chiar dacă a fost extrem de dificil, în perioada de pandemie, cadrele didactice au depus eforturi semnificative pentru menținerea calității educației, au dat dovadă de solidaritate, s-au ajutat reciproc prin diseminarea propriilor elaborări digitale, prin schimb de experiență de învățare online. Pe parcurs, s-au cristalizat metodologiile de interacțiuni online a cadrelor didactice cu elevii și părinții acestora, metodologii care cu siguranță vor fi utile și în cazul învățării față în față [5, p.3]. La început de pandemie, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova, în parteneriat cu experți în educație au elaborat și ulterior au propus instituțiilor de învățământ mai multe modele pentru învățarea în pandemie, cum ar fi:

Modelul 1. Prezența fizică 100% la școală. Acest model este aplicabil în cazul instituțiilor de învățământ cu un număr rațional de elevi;

Modelul 2. Învățarea în 2 schimburi. Acest model este aplicabil în cazul instituțiilor cu un număr mare de elevi, cu multe clase la paralelă;

Modelul 3. Învățarea combinată. Acest model presupune împărțirea școlii în zile de prezență și în zile de comunicare la distanță;

Modelul 4. Învățarea de tip hibrid (zilnic), pe grupe. Acest model presupune 50% din numărul total de elevi la școală și 50% dintre elevi online, astfel, clasa este împărțită în două grupe care fac pe rând câte o zi la școală, o zi online;

Modelul 5. Învățare alternată (săptămânal). Acest model presupune împărțirea clasei în două grupe, una cu predare la școală, cealaltă cu predare online. Învățarea este alternată la o săptămână;

Modelul 4 și 5 se recomandă în situații de alertă și cazuri de identificare a mai multor cazuri de COVID-19 depistate la nivel național;

Modelul 6. Învățare la distanță exclusiv online. Acest model se aplică în anumite cazuri punctuale de forță majoră locală, multe cazuri de COVID-19 pozitiv într-o clasă/școală/localitate, cu respectarea izolării. La anularea situației extraordinare, se revine la unul din cele 4 modele descrise mai sus;

Modelul 7. Învățare mixtă. Modelul dat presupune îmbinarea a două sau trei dintre modelele prezentate mai sus [11, p.5]. Anul de învățământ on-line prin care a trecut sistemul educațional, ne-a obligat să regândim în profunzime binomul «clasic» ce definește orice act educațional. Astfel, pe lângă predare și învățare, apare în mod pregnant cel de-al treilea termen – tehnologia – menită să susțină, să îmbogățească și să sprijine întregul proces. Deși importanța utilizării tehnologiilor digitale în educație este de necontestat, experiența ultimei perioade de învățământ mediat tehnologic ne-a adus o certitudine și multe incertitudini. Este sigur că evoluția viitoare a sistemelor educaționale nu va mai putea fi concepută în afara contextului tehnologic extrem de dinamic. Pe de altă parte, această încorporare a tehnologiei în educație ridică o multitudine de întrebări atât teoretice cât și practice, întrebări ce, cu siguranță, își vor putea găsi răspunsurile și prin derularea unor astfel de cercetări la nivel național.

Lețiile învățate în această perioadă trebuie cu siguranță luate în serios, astfel încât școala de după pandemie să valorifice abilitățile, competențele și resursele digitale dezvoltate acum iar astfel de cercetări pot deveni suport decizional pentru viitoarele politici educaționale ale decidenților, oferind o diagnoză precisă și consistentă a situației la nivelul întregului sistem de învățământ, cu o largă acoperire geografică. Dacă competențele digitale pot fi formate în timp relativ scurt și prin efort personal, digitalizarea conținuturilor presupune un efort mai amplu și de durată, însă în această perioadă acest proces a fost accelerat. Experiența didactică în spațiul on-line a produs schimbări la nivelul credințelor, atitudinii, competențelor și abilităților didactice care, cu siguranță, vor fi capitalizate [13, p.1].

Impactul psihologic al pandemiei asupra elevilor și profesorilor

Impunerea stării de urgență la mijlocul lunii martie 2020 și închiderea școlilor a adus cu sine schimbări importante în rutina tuturor, elevii fiind la rândul lor afectați de limitările generate de noile circumstanțe. În acest context, marcat de restricții de deplasare și interacțiune, comunicarea cu ceilalți și petrecerea timpului liber au avut nevoie de ajustări. Potrivit unor sondaje realizate, sa constatat că elevilor le displace cel mai mult la această perioadă pandemică plictiseala și timpul prea lung petrecut acasă, faptul că se țin ore online și nu cu prezența fizică la școală, modalitatea de comunicare cu profesorii implicând cu precădere fotografierea și trimiterea temelor prin platforme care nu au o componentă de interacțiune, imposibilitatea de a-și întâlni prietenii, colegii, profesorii, izolarea și starea de tristețe generată de aceasta, încărcarea prea mare cu teme, teama provocată de pandemie (mai ales teama că cineva apropiat s-ar putea îmbolnăvi), sistarea activităților sportive, precum și modul în care se desfășoară orele online. Toate acestea au afectat starea psihologică a elevului și de aici pornește și anxietatea, care la fel a fost o problemă destul de răspândită în rândul elevilor pe perioada pandemiei de Covid-19 [2,

p.7]. Pentru copii, școala nu este doar un loc unde învață lucruri, ci și unul în care socializează, unde își fac prieteni și au experiențe comune. Copiii învață mult și unii de la ceilalți. În acest microcosm social, ei își definesc personalitatea, își descoperă pasiunile, aspirațiile și modelele de urmat. Izolarea la domiciliu pe perioada lecțiilor online a eliminat cu totul această componentă socială. Nu mai contează cât de bune sunt condițiile de acasă. Acesta fiind, totodată, și un factor perturbator pentru starea psihică a copiilor, incertitudinea cu privire la viitor, cu care de altfel ne confruntăm cu toții [1, p.2]. În cazul cadrelor didactice, cele mai afectate persoane sunt profesorii în vârstă, mulți dintre aceștia nefiind familiarizați cu utilizarea smartphone-urilor sau a calculatoarelor. O problemă foarte mare pe care o întâmpină atât elevii cât și profesorii în pandemie este aceea că au fost nevoiți să își schimbe cu 180° metodologia de învățare/predare. Cea mai afectată categorie de elevi este cea a adolescenților din mediul rural deoarece mulți dintre aceștia, din diferite considerente, nu au acces la internet, telefoane inteligente sau la calculatoare. Aceste elemente au provocat atât un sentiment de excludere în rândul elevilor și profesorilor, dar mai ales un sentiment de neputință. În aceeași situație se află și părinții care nu au posibilitatea să ofere copiilor suportul tehnologic de care au nevoie pentru a participa la cursuri. Pentru a veni în ajutorul elevilor care nu au acces la internet, multe cadre didactice au ales varianta de a împuternici ceilalți elevi cu sarcina de a trimite mai departe materia colegilor acestora sau de a trimite prin poștă în format fizic materia. În această situație este necesară o bună colaborare între elevi, cadre didactice și părinți pentru a putea eficientiza pe cât posibil procesul de învățare [4, p.3].

Soluții pentru redresarea educației în perioada post-pandemie

Ce se poate face pentru a atenua aceste efecte negative ale pandemiei în domeniul educațional? Școlile au nevoie de resurse pentru a reconstrui pierderea învățării, odată ce se deschid din nou. Cum sunt folosite aceste resurse și cum să ținem copiii care au fost deosebit de afectați, este o întrebare deschisă [12, p.2]. Drept urmare, decizia și investițiile ce se referă la soluții pentru redresarea educației în perioada post-pandemie trebuie să fie ghidată de următoarele acțiuni, cum ar fi: 1. Abordare bazată pe evaluarea riscurilor, pentru a maximiza beneficiile educaționale, de dezvoltare și de sănătate pentru elevi, cadre didactice, personal și publicul larg și a ajuta la prevenirea unui nou focar de COVID-19 în comunitate; 2. Necesitatea de a atinge echilibrul corect, contextualizat, dintre sprijinirea învățării eficiente a elevilor, pe de o parte, și asigurarea sănătății, igienei și siguranței elevilor, personalului și a publicului larg, pe de altă parte; 3. Concentrarea eforturilor asupra construcției unui sistem de învățământ rezistent pentru viitor care presupune un sistem ce nu este doar mai robust și mai bine echipat pentru a face față potențialelor crize noi, dar și mai flexibil și mai agil, oferind astfel o gamă mai largă de modalități și tehnologii alternative de învățare pentru toți elevii, astfel încât studiile să aibă loc în medii sigure, cu sprijin corespunzător pentru învățarea și bunăstarea lor; 4. Depunerea de eforturi pentru depășirea decalajelor mari (inclusiv în domeniul digital) și concentrarea intensă asupra flexibilității, echității și incluziunii, consolidând, în același timp, capacitățile de gestionare a riscurilor și de implementare a soluțiilor inovatoare [6, p.15]. Având în vedere că viitorul pandemiei este dificil de prevăzut, toate instituțiile recunosc necesitatea elaborării unor strategii de acțiune pentru diversele scenarii cu care ne-am putea confrunta în următorul an universitar. Deși digitalizarea accelerată la care am fost martori în ultimele luni a fost rezultatul unui eveniment neprevăzut, putem folosi această oportunitate pentru a identifica cele mai bune și inovative practici pedagogice emergente în educația online pentru a crea un pol de expertiză privitoare la soluțiile digitale adecvate învățării la distanță. Pe măsură ce provocarea tehnologică este adresată corespunzător, atenția noastră se întoarce asupra provocărilor pedagogice și a perspectivelor de testare a pedagogiilor evocative cu ocazia participării la acest mare experiment educațional. Cred că, administrația publică centrală și locală, trebuie să investească mai multe resurse financiare în domeniul educației, în vederea modernizării infrastructurii educaționale și

dezvoltarea platformelor de învățare online pentru toate nivelurile, etc. Cum spunea Spiru Haret „Cum arată școala astăzi, așa va arăta țara mâine”.

Concluzii

Impactul pandemiei Covid-19 asupra educației tinde să afecteze nu doar învățarea, dar și alte aspecte sociale precum sănătatea mintală, violența sau inegalitățile sociale pronunțate. Reacția guvernului, a societății civile și a partenerilor de dezvoltare a fost promptă și hotărâtă, dar există încă lacune și provocări care trebuie abordate. Experiențele de învățare la distanță au oferit până în prezent lecții valoroase, inclusiv cu privire la importanța de adaptare rapidă a sistemului de învățământ la realitățile variate. Educația tradițională trebuie nu doar să fie adaptată și reformată, dar acest proces reformativ trebuie să cuprindă oportunitățile de inovare și astfel să devină mai deschisă pentru a răspunde cerințelor actuale ale copiilor, tinerilor, inclusiv celor din grupurile vulnerabile și membrilor societății pe larg. Situația din pandemie se poate transforma într-o oportunitate de regândire a curriculumului, proceselor de predare-învățare-evaluare și dezvoltare a competențelor elevilor în vederea consolidării abilităților de învățare online și susținerii motivației lor. Conform unor date internaționale, în ciuda eforturilor globale de susținere a recuperării sistemelor educaționale, acestea se confruntă în continuare cu perturbări și obstacole majore. Ar trebui să se insiste pe menținerea continuității educației ca prioritate pentru guvernele lumii.

O soluție palpabilă ar fi ca autoritățile responsabile să se concentreze pe recuperarea sistemelor educaționale, abordând nevoia urgentă de reducere a ratelor de abandon școlar și de gestionare a pierderilor de învățare, precum și să fie orientate în patru direcții: 1. Generarea unui răspuns la perturbările din procesele educaționale provocate de închiderea școlilor; 2. Scalarea incluzivă a sistemelor de învățare la distanță, conectând toți elevii și toate instituțiile de învățământ la internet. 3. Gestionarea eficientă a recuperării și modernizării infrastructurii de logistică în școli; 4. Colectarea de date, distribuirea de cunoștințe în vederea creșterii rezilienței sistemelor educaționale; 5. Elaborarea unei strategii de acțiune pe termen lung axate pe redresarea educației naționale, facilitarea accesului la studii a elevilor din familii social-vulnerabile și cu probleme de sănătate, în principal. Intervențiile la nivel de țară trebuie să se bazeze pe introducerea de noi inițiative pentru susținerea instituțiilor de învățământ în etapa de recuperare, concentrându-se în mod specific pe trei zone importante: oferirea de susținere copiilor prin sistemul educațional, gestionarea pierderilor în parcursul de învățare și accelerarea educației digitale. O altă soluție de redresare a domeniului educațional după pandemie este o reformă a sistemului de pregătire și de evaluare a cadrelor didactice, de la un modul psihopedagogic și până la toate etapele de grad, eliminarea birocrăției prin digitalizarea școlilor și oferirea de tool-uri și soft-uri astfel încât să putem avea un management al clasei cu sistem digital performant, ceea ce ar însemna și îmbunătățirea procesului educațional.

BIBLIOGRAFIE

1. *Cum afectează pandemia viața de familie* [online]. București, 2020 [cit. 17.06.2021]. Disponibil: <https://www.edupedu.ro/cum-afecteaza-pandemia-viata-de-familie-psiholog-efectele-imediate-sunt-o-spirala-in-coborare-care-incepe-cu-stres-si-oboseala-mentala/>
2. *Copiii în perioada pandemiei. Raport de cercetare* [online]. Cluj-Napoca, 2020 [cit. 18.06.2021]. Disponibil: <https://s9.ro/1fw9>
3. *Cum a mers învățământul online în România, în timpul pandemiei. Probleme și soluții* [online]. București, 2020 [cit. 16.06.2021]. Disponibil: <https://s9.ro/1fw4>

4. *Impactul psihologic al pandemiei asupra elevilor și profesorilor* [online]. București, 2020 [citată 17.06.2021]. Disponibil: <https://www.obiectivdesuceava.ro/sanatate/impactul-psihologic-al-pandemiei-asupra-elevilor-si-profesorilor/>
5. *În perioada de pandemie cadrele didactice au depus eforturi semnificative pentru menținerea calității educației* [online]. Chișinău, 2021 [citată 16.06.2021]. Disponibil: <https://s9.ro/1fw8>
6. *Învățământul și situația COVID-19 în Republica Moldova Grupul Operațional pentru Educație coordonat de ONU cu privire la situația COVID-19 Seria documentelor tematice* [online]. Chișinău, 2020 [citată 18.06.2021]. Disponibil: <https://s9.ro/1fw3>
7. *Pandemia de COVID-19 aduce la suprafață o altă urgență națională* [online]. București, 2020 [citată 15.06.2021]. Disponibil: <https://www.unicef.org/romania/ro/>
8. *Raport despre educația din timpul pandemiei* [online]. București, 2020 [citată 17.06.2021]. Disponibil: <https://s9.ro/1fw5>
9. *Soluțiile digitale pentru școala post-pandemie* [online]. București, 2021 [citată 17.06.2021]. Disponibil: <https://s9.ro/1fw6>
10. *Siguranța online a elevilor în procesul educațional la distanță (Sinteză de politici)* [online]. Chișinău, 2021 [citată 17.06.2021]. Disponibil: <https://s9.ro/1fw7>
11. *Școala virusată 2. Cum arată școlile din România și Moldova. Partea a II-a* [online]. București, 2020 [citată 18.06.2021]. Disponibil: <https://expertforum.ro/scoalapentrudemocratie/raport-scoala-virusata-2/>
12. *Schools, skills, and learning: The impact of COVID-19 on education* [online]. Bristol, 2020 [citată 17.06.2021]. Disponibil: <https://voxeu.org/article/impact-covid-19-education>
13. *Un an de școală online. Premise pentru inovarea educației* [online]. București, 2021 [citată 18.06.2021]. Disponibil: <https://www.uvt.ro/ro/comunicate-presa/un-an-de-scoala-online-premise-pentru-inovarea-educatiei/>